

Indholdsfortegnelse

Del I. Indledning mv.

Kapitel 1.	Indledning	11
1.1.	Konkursrådets kommissorium.....	11
1.2.	Konkursrådets sammensætning.....	17
1.3.	Konkursrådets arbejde.....	18
Kapitel 2.	Sammenfatning af betænkningen	21
2.1.	Indledning.....	21
2.2.	Oversigt over betænkningens indhold.....	22
2.3.	Sammenfatning af Konkursrådets overvejelser og forslag	23
Kapitel 3.	Gældende ret i hovedtræk	31
3.1.	Lovgivningen om håbløst forgældede skyldnere	31
3.1.1.	Konkurslovens regler	31
3.1.2.	Anden lovgivning.....	34
3.1.2.1.	Studiegæld.....	34
3.1.2.2.	Opkrævningsloven	36
3.2.	Reglerne i andre nordiske lande.....	38
3.3.	Aftaler om gensidig anerkendelse af retsvirkningerne af gældssanering	39
Kapitel 4.	Statistiske oplysninger	41
Kapitel 5.	Konkursrådets indledende bemærkninger og overvejelser om gældssaneringsreglernes placering i det insolvensretlige system og om valg af lovgivningsmodel	47
5.1.	Gældssaneringsreglernes placering i det insolvensretlige system	47
5.1.1.	Gældssaneringsudvalgets overvejelser – betænkning 957/1982.....	47
5.1.2.	Konkursrådets overvejelser	50
5.2.	Valg af lovgivningsmodel	53
5.2.1.	Gældssaneringsudvalgets overvejelser – betænkning 957/1982.....	53
5.2.2.	Konkursrådets overvejelser	54

Del II. De enkelte emner

Kapitel 6.	Betingelserne for gældssanering	57
6.1.	Gældende ret.....	57
6.1.1.	Den økonomiske betingelse. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1	57
6.1.2.	De øvrige betingelser. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, og stk. 2	60
6.1.2.1.	Skyldnerens interesse i gældssanering	61
6.1.2.2.	Gældens alder	63
6.1.2.3.	Omstændighederne ved gældens pådragelse.....	64
6.1.2.4.	Gældens hidtidige afvikling	67
6.1.2.5.	Skyldnerens forhold under gældssaneringssagen.....	69
6.1.2.6.	Andre omstændigheder	69
6.2.	Reglerne i andre nordiske lande	77
6.2.1.	Norge	77
6.2.2.	Sverige.....	80
6.2.3.	Finland.....	80
6.3.	Debat og ændringsforslag.....	83
6.3.1.	Den økonomiske betingelse. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1	83
6.3.2.	De øvrige betingelser. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, og stk. 2	84
6.4.	Konkursrådets overvejelser	85
6.4.1.	Den økonomiske betingelse. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1	85
6.4.2.	De øvrige betingelser. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, og stk. 2	87
6.4.3.	Forventet arv.....	90
Kapitel 7.	Formueforhold – realisation af aktiver	93
7.1.	Gældende ret.....	93
7.1.1.	Skyldnerens faste ejendom.....	94
7.1.2.	Pensionsopsparinger og lignende	94
7.1.2.1.	Almen beskrivelse af pensionsordninger og herunder mulighederne for tilbagekøb	95
7.1.2.2.	Behandlingen af pensionsordninger i gældssanering.....	99
7.1.2.2.1.	Indekskontrakter.....	100
7.1.2.2.2.	Privattegnede kapitalpensioner, ratepensioner mv.....	101
7.1.2.2.3.	Kapitalpensioner og ratepensioner tegnet som led i ansættelsesforhold.	104

7.1.2.2.4.	Fremgangsmåden ved (delvis) ophævelse af pensionsordninger eller alternativ kompensation	106
7.1.2.2.5.	Pengeinstitutternes modregning i pensionsordninger	107
7.1.3.	Andre aktiver fritaget for retsforfølgning.....	112
7.1.4.	Realisationstidspunktet.....	112
7.2.	Reglerne i andre nordiske lande	113
7.2.1.	Norge	113
7.2.2.	Sverige.....	115
7.2.3.	Særligt om pensionsordninger.....	116
7.2.3.1.	Norge	116
7.2.3.2.	Sverige.....	117
7.3.	Debat og ændringsforslag.....	119
7.4.	Konkursrådets overvejelser	121
7.4.1.	Regler om realisation af aktiver	121
7.4.2.	Pensionsordninger	121
7.4.2.1.	Indbetalinger på skyldnerens pensionsordninger	122
7.4.2.1.1.	Indretning af pensionsindbetalinger med henblik på gældssanering	129
7.4.2.1.2.	Tidsfrist for en regel om tilbageførsel af indbetalinger	130
7.4.2.1.3.	Det faktiske beløb til kreditorerne.....	133
7.4.2.2.	Ordinære udbetalinger fra skyldnerens pensionsordninger.....	130
7.4.2.3.	Pensionsordningernes betydning for insolvensvurderingen efter konkurslovens § 197, stk. 1.....	134
7.4.2.4.	Modregning i ophævede pensionsordninger	136
Kapitel 8.	Budgetforhold	137
8.1.	Budgetforhold.....	138
8.1.1.	Gældende ret.....	138
8.1.1.1.	Husstandens indtægter.....	139
8.1.1.2.	Husstandens udgifter	142
8.1.2.	Reglerne i andre nordiske lande	144
8.1.2.1.	Norge	144
8.1.2.2.	Sverige.....	148
8.1.2.3.	Finland.....	152
8.1.3.	Debat og ændringsforslag.....	155
8.1.4.	Konkursrådets overvejelser	156
8.1.4.1.	Behandlingen af visse af skyldnerens særlige indtægter	158

8.1.4.2.	Særskilte udgiftsposter i budgettet	160
8.1.4.3.	Rådighedsbeløbet	165
8.2.	Husstandsprincippet	170
8.2.1.	Gældende ret.....	170
8.2.2.	Reglerne i andre nordiske lande	174
8.2.2.1.	Norge	174
8.2.2.2.	Sverige.....	176
8.2.2.3.	Finland.....	178
8.2.3.	Debat og ændringsforslag.....	178
8.2.4.	Konkursrådets overvejelser	180
8.2.4.1.	Husstandsprincippet	180
8.2.4.2.	Børnerelaterede indtægter og udgifter	185
Kapitel 9.	Skattemæssige forhold	191
9.1.	Gældende ret.....	191
9.1.1.	Rentefradragsret	191
9.1.2.	Indregnet restskat	196
9.2.	Debat og ændringsforslag.....	198
9.3.	Konkursrådets overvejelser	202
Kapitel 10.	Panterettigheder	205
10.1.	Gældende ret.....	205
10.2.	Reglerne i andre nordiske lande	207
10.2.1.	Norge	207
10.2.2.	Sverige.....	210
10.3.	Debat og ændringsforslag.....	211
10.4.	Konkursrådets overvejelser	212
10.4.1.	Behovet for ændrede regler om behandling af pantefordringer i sager om gældssanering	212
10.4.2.	Nye reglers anvendelsesområde	213
10.4.3.	Reglens udformning	215
10.4.4.	Den gældssaneringsmæssige behandling af de bestående pantefordringer	220
10.4.5.	Skyldnerens opsparing i ejendommen	222
10.4.6.	Panthavernes fyldestgørelse under gældssaneringssagen	224

10.4.7.	Nærmere om fastsættelse af handelsværdien af skyldnerens faste ejendom	226
10.4.8.	Tinglysning mv.	227
Kapitel 11.	Prækusivt proklama.....	231
11.1.	Gældende ret.....	231
11.2.	Reglerne i andre nordiske lande	234
11.2.1.	Norge	234
11.2.2.	Sverige.....	235
11.3.	Debat og ændringsforslag.....	237
11.4.	Konkursrådets overvejelser	238
Kapitel 12.	Fordringsprøvelse.....	247
12.1.	Gældende ret.....	247
12.2.	Reglerne i andre nordiske lande	253
12.2.1.	Norge	253
12.2.2.	Sverige.....	255
12.3.	Debat og ændringsforslag.....	257
12.4.	Konkursrådets overvejelser	259
Kapitel 13.	Omstødelse	267
13.1.	Gældende ret.....	267
13.1.1.	Oversigt	267
13.1.2.	Lønindeholdelse	268
13.1.3.	Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling	272
13.2.	Reglerne i andre nordiske lande	274
13.2.1.	Norge	274
13.2.1.1.	Lønindeholdelse	274
13.2.1.2.	Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling	275
13.2.2.	Sverige.....	276
13.2.2.1.	Lønindeholdelse	276
13.2.2.2.	Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling	276
13.3.	Debat og ændringsforslag.....	277
13.3.1.	Lønindeholdelse	277
13.3.2.	Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling	279
13.4.	Konkursrådets overvejelser	280

13.4.1.	Lønindeholdelse	280
13.4.2.	Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling	283
Kapitel 14.	Sagsomkostninger og retsafgift	285
14.1.	Sagsomkostninger, herunder sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger ..	285
14.2.	Retsafgifter	290
14.3.	Reglerne i andre nordiske lande	291
14.3.1.	Norge	291
14.3.2.	Sverige.....	293
14.4.	Debat og ændringsforslag.....	294
14.5.	Konkursrådets overvejelser	296
Kapitel 15.	Småfordringer og administration af udbetalinger.....	301
15.1.	Gældende ret.....	301
15.1.1.	Behandlingen af småfordringer.....	301
15.1.2.	Administration af skyldnerens betaling af kreditorerne.....	305
15.2.	Reglerne i andre nordiske lande	307
15.2.1.	Norge	307
15.2.2.	Sverige.....	308
15.3.	Debat og ændringsforslag.....	310
15.4.	Konkursrådets overvejelser	312
Kapitel 16.	Misligholdelse i gældssanering	315
16.1.	Gældende ret.....	315
16.1.1.	Genoptagelse og ny gældssanering	316
16.1.2.	Ophævelse af kendelsen om gældssanering	320
16.2.	Reglerne i andre nordiske lande	323
16.2.1.	Norge	323
16.2.1.	Sverige.....	328
16.3.	Debat og ændringsforslag.....	330
16.4.	Konkursrådets overvejelser	333
16.4.1.	Ændring af konkurslovens §§ 228 og 229	333
16.4.2.	Ændring af konkurslovens § 226	334
Kapitel 17.	Gældssanering for iværksættere.....	337
17.1.	Baggrund	337

17.2.	Gældende ret.....	343
17.2.1.	Indledning.....	343
17.2.2.	Tvangsakkordreglerne.....	345
17.2.2.1.	Åbning af tvangsakkordforhandling.....	345
17.2.2.2.	Tvangsakkordforhandlingen.....	347
17.2.2.3.	Tvangsakkord i konkurs.....	348
17.2.3.	Konkurslovens § 156.....	348
17.2.4.	Gældssanering.....	350
17.2.4.1.	Gældssanering uden for konkurs.....	350
17.2.4.2.	Gældssanering i konkurs.....	355
17.3.	Reglerne i andre lande.....	357
17.3.1.	Norge.....	357
17.3.2.	Sverige.....	358
17.3.3.	England.....	360
17.3.3.1.	Gældende ret.....	361
17.3.3.2.	Erfaringer med reglerne om discharge.....	365
17.3.4.	Holland.....	366
17.3.4.1.	Indholdet af de hollandske regler.....	370
17.3.4.2.	Evaluering og lovændringer.....	372
17.4.	Konkursrådets overvejelser.....	372
17.4.1.	Afgrænsningen af iværksættergruppen.....	372
17.4.2.	Behovet for et lempeligere regelsæt.....	373
17.4.3.	Forholdet mellem tvangsakkordreglerne og gældssaneringsreglerne.....	379
17.4.4.	Regelsættets anvendelsesområde i og uden for konkurs.....	380
17.4.5.	En udvidelse af anvendelsesområdet for reglerne om gældssanering i konkurs (konkurslovens § 231).....	383
17.4.6.	Et lempeligere regelsæts forhold til reglerne om gældssanering udenfor konkurs.....	385
17.4.7.	Sagens indledning.....	386
17.4.8.	De nærmere betingelser for at meddele gældssanering i forbindelse med konkurs.....	388
17.4.8.1.	Skyldnerens betalingsevne.....	388
17.4.8.1.1.	Den økonomiske betingelse.....	389
17.4.8.1.2.	Skyldnerens budget.....	390

17.4.8.1.2.1.	En modifikation af det fremadrettede system – genoptagelse ved væsentlige budgetforbedringer	393
17.4.8.1.2.2.	Nærmere om en oplysningspligt for skyldnere i sager, som kan genoptages ved væsentlige budgetforbedringer.....	396
17.4.8.1.2.3.	Fastlæggelsen af skyldnerens budget i øvrigt	400
17.4.8.1.2.4.	Afdragsperiodens længde	401
17.4.8.2.	De øvrige betingelser	404
17.4.9.	Fordringer omfattet af reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs. Konkurslovens § 233.....	412
17.4.10.	Præklusivt proklama.....	413
17.4.11.	Konkursrytteri mv.	413
17.4.12.	Justering af tvangsakkordreglerne.....	414
17.4.12.1.	Mindstedvidenden i konkurslovens § 161	415
17.4.12.2.	Tvangsakkordens vedtagelse (afstemningsreglerne i konkurslovens § 176)	423
17.5.	Skattemæssige konsekvenser	426
17.5.1.	Underskudsfremførsel	427
17.5.2.	Skattepligt af konkursindkomst.....	429
17.5.3.	Konkursrådets overvejelser	433

Del III. Lovudkast mv.

Kapitel 18.	Økonomiske og administrative konsekvenser af Konkursrådets forslag	435
Kapitel 19.	Konkursrådets lovudkast med bemærkninger.....	439
19.1.	Lovudkast	439
19.2.	Specielle bemærkninger	453
19.3.	Lovforslaget sammenholdt med gældende ret	515
Kapitel 20.	Konkursrådets udkast til en bekendtgørelse om gældssanering	533

Del IV. Bilag

Bilag 1 Redegørelse fra Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen

1-1	Brev af 9. juni 1999 fra Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen til justitsministeren	538
1-2	Redegørelse af 29. april 1999 vedrørende ændringer i konkurslovens bestemmelser om gældssanering	539
1-3	Brev af 27. august 1999 fra retspræsidenten for Sø- og Handelsretten til Justitsministeriet	619
1-4	Brev af 13. oktober fra præsidenten for Østre Landsret til Justitsministeriet ...	620
1-5	Brev af 27. september 1999 fra præsidenten for Vestre Landsret til Justitsministeriet	622
1-6	Brev af 11. oktober 1999 fra præsidenten for retten i Århus til Justitsministeriet	623
1-7	Brev af 17. september 1999 fra formanden for Den danske Dommerforening til Justitsministeriet vedlagt notat af 24. august 1999	624

Bilag 2 Gældssaneringsprocenter for årene 1999-2001

644

Bilag 3 Oversigt over kæremål i sager om gældssanering

ved Østre Landsret i 2001	650
---------------------------------	------------

Bilag 4 Satser for sociale ydelser vedrørende børn og unge

652

Del I. Indledning mv.

Kapitel 1

Indledning

1.1. Konkursrådets kommissorium

Konkursrådet blev nedsat af Justitsministeriet den 12. januar 2001.

Rådets opgaver er beskrevet således i kommissoriet af 12. september 2000:

”1. Konkursrådet har følgende opgaver:

- 1) efter Justitsministeriets anmodning at afgive indstilling om ændringer i konkursloven med henblik på reform af denne lovgivning,
- 2) at virke som rådgivende organ for Justitsministeriet med hensyn til insolvensretlige bestemmelser i særlovgivningen og i internationale regler og med hensyn til principielle spørgsmål om fastsættelse af administrative bestemmelser vedrørende insolvensbehandling mv., og
- 3) at afgive indstilling om behov og muligheder for i forbindelse med insolvensbehandling at styrke bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet, herunder ved et forbedret samarbejde mellem de involverede offentlige myndigheder og anklagemyndigheden samt i forbindelse med boer, der i dag sluttes uden skiftebehandling.

Konkursrådet skal holde kontakt med instanser her i landet, der varetager praktisk bobehandling mv., og følge den internationale udvikling på det insolvensretlige område med henblik på, at rådet løbende orienterer sig om behov for at ændre gældende regler. Konkursrådet kan over for Justitsministeriet fremkomme med indstilling om spørgsmål, der bør behandles af rådet, jf. nr. 1 ovenfor.

Konkursrådet skal ved behandlingen af de enkelte emner løbende indhente synspunkter fra andre berørte myndigheder og organisationer end dem, der er repræsenteret i rådet, herunder organisationer, der varetager private kreditorinteresser.

2. Ved nedsættelsen anmodes Konkursrådet om at overveje behovet for lovændringer på følgende områder:

2.1. Gældssanering

Reglerne om sanering af håbløst forgældede skyldners gæld og om gældssanering i forbindelse med konkurs blev indføjet i konkursloven i 1984, og der er nu indhøstet en række erfaringer med reglernes anvendelse og virkning i praksis. Endvidere er der i den forløbne periode gennemført tilsvarende lovgivninger i Sverige, Norge og Finland og i nogle andre EU-lande.

I de senere år er der over for Justitsministeriet rejst spørgsmål om behovet for en generel gennemgang af gældssaneringsreglerne i lyset af de indhøstede erfaringer og udviklingen i andre lande. På nordisk plan drøftes endvidere behov og muligheder for gensidig anerkendelse af gældssaneringskendelser.

Konkursrådet anmodes om at gennemgå konkurslovens regler om gældssanering med henblik på navnlig at vurdere behovet for på baggrund af de indhøstede erfaringer mv. at forenkle og effektivisere behandlingen af gældssaneringsager. Reglernes samspil med anden lovgivning, herunder skatte- og sociallovgivningen, skal indgå i vurderingen.

Rådet skal i sine overvejelser om eventuelle lovændringer inddrage en redegørelse af 29. april 1999 fra en arbejdsgruppe nedsat af Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen, samt de høringssvar vedrørende redegørelsen, som Justitsministeriet har modtaget.

Arbejdsgruppens redegørelse og de modtagne høringssvar er vedlagt som bilag til kommissoriet.

I det omfang rådet finder, at der er behov for ændringer af konkurslovgivningen, skal rådet komme med forslag til lovbestemmelser.

2.2. Rekonstruktion af insolvente virksomheder

Konkurslovens regler om betalingsstandsning mv. blev i 1984 revideret, således at kreditorerne generelt fik større indflydelse på dispositionerne under en beta-

lingsstandsning. Formålet med revisionen var bl.a. at forbedre mulighederne for at rekonstruere virksomheder, der er trådt i betalingsstandsning.

Trods lovændringerne i 1984 er insolvenslovgivningen blevet kritiseret for ikke i tilstrækkeligt omfang at understøtte en videreførelse af virksomheder, som er levedygtige.

Udviklingen i antallet af konkurser beror i vidt omfang på samfundsøkonomiske faktorer, men det er væsentligt, at lovgivningen under varetagelse af kreditorernes berettigede interesser effektivt understøtter bestræbelser på at indgå ordninger, så levedygtige virksomheder kan videreføres.

Rekonstruktionsplaner og frivillige kreditorordninger må nødvendigvis være tilpasset den konkrete virksomhed. Lovgivningen bør alene opstille generelle retningslinjer og rammer, således at der er et godt juridisk-teknisk fundament for at opnå hensigtsmæssige ordninger med insolvente virksomheders kreditorer, og således at bestræbelserne herpå ikke starter for sent.

Formanden for det daværende konkurslovudvalg udarbejdede i 1994 et oplæg om nye lovregler vedrørende rekonstruktion af insolvente virksomheder med sigte på at undgå konkurser i tilfælde, hvor virksomheden er levedygtig.

I oplægget blev der skitseret flere mulige modeller for en lovrevision. I hørings svarene vedrørende oplægget blev der navnlig peget på idéoplæggets model I som grundlag for videre overvejelser.

Denne model går ud på at udbygge de gældende regler om betalingsstandsning og tvangsakkord. Det er et led i denne model, at bl.a. følgende mulige lovændringer bør overvejes nærmere:

- at give kreditorer mulighed for indgive begæring om, at der med skyldnerens samtykke etableres en betalingsstandsning.
- at give kreditorer ret til i visse tilfælde at kræve, at der udpeges en forretningskyndig medhjælp for tilsynet.
- at øge kreditorernes løbende indsigt med, hvordan rekonstruktionsbestræbelserne forløber, også med henblik på at give dem bedre mulighed for at tage stilling til, om der bør protesteres mod forlængelse af en betalingsstandsning.
- at fremme behandlingstempoet ved bl.a. at skærpe betingelserne for at få en betalingsstandsning forlænget.
- at give mulighed for på visse punkter at disponere over pantsatte aktiver uden pantavernes samtykke i forbindelse med en betalingsstandsning.

- at lade konkursreglerne om gensidigt bebyrdende aftaler i et vist omfang finde anvendelse ved betalingsstandsning, således at løbende aftaleforhold med byrdefulde vilkår for skyldneren og lange opsigelsesfrister ikke unødigt hindrer en rekonstruktion.
- at begrænse retten til at kræve, at der ved betalingsstandsning stilles sikkerhed for førstkommende lønudbetaling.
- at nedsætte minimumsdividenden ved tvangsakkord.
- at lempe stemmereglene, således at en tvangsakkord som udgangspunkt kan vedtages med almindeligt flertal blandt de uprivilegerede kreditorer.
- ved tvangsakkord at nedsætte pantefordringer til det beløb, der kan antages at blive dækket af pantet, således at restfordringen indgår i akkorden på samme vilkår som andre fordringer.

Idéoplægget og høringssvarene er vedlagt som bilag til kommissoriet.

Finansrådet har over for Justitsministeriet anbefalet, at det overvejes at ændre de gældende regler om forbud mod såkaldt generalpant og pant i tingsindbegreb, således at der som supplement til det eksisterende panteretlige system åbnes mulighed for, at erhvervsvirksomheder i et vist omfang kan stifte ”flydende” pant i virksomhedens aktiver. En sådan mulighed kendes - i forskellige udformninger - fra bl.a. svensk og norsk ret.

Finansrådets brev af 27. september 1999 er vedlagt som bilag til kommissoriet.

Konkursrådet anmodes om med udgangspunkt i idéoplæggets model I at overveje behovet for lovændringer med henblik på under varetagelse af kreditorernes berettigede interesser at fremme videreførelsen af insolvente eller insolvenstruede virksomheder, som er levedygtige.

Konkursrådet anmodes endvidere om at vurdere fordele og ulemper ved at åbne mulighed for at stifte ”flydende” pant i en virksomheds aktiver, særligt ud fra en insolvensretlig synsvinkel. Det bør indgå i overvejelserne, at en høj pantsætningsgrad som udgangspunkt vil kunne svække mulighederne for at rekonstruere insolvente virksomheder.

I det omfang rådet finder, at der er behov for ændringer af konkurslovgivningen, skal rådet komme med forslag til lovbestemmelser.

2.3. EU-konkursforordningen

De øvrige 14 EU-lande vedtog i maj 2000 en forordning om konkursbehandling mv. i tilfælde, hvor skyldnerens aktiver befinder sig i flere lande. Danmark deltog ikke i vedtagelsen på grund af det danske forbehold vedrørende det retlige samarbejde i henhold til Traktatens artikel 65. I forbindelse med vedtagelsen tilkendegav regeringen imidlertid, at Danmark ønsker at tilslutte sig forordningen ved en parallelaftale med fællesskabet.

Forordningen bygger på et princip om, at medlemslandene skal anerkende hinandens konkurser mv. Udgangspunktet er, at insolvensbehandlingen af en skyldner skal ske i det land, hvor centret for skyldnerens hovedinteresser befinder sig. Som en meget væsentlig undtagelse herfra gælder, at der kan indledes en "territorial" eller "sekundær" konkurs i det eller de andre lande, hvor skyldneren har et forretningssted. Sådanne procedurer omfatter alene de aktiver, som befinder sig i det pågældende land.

Forordningen finder anvendelse på kollektive bobehandlinger som følge af en skyldners insolvens, der medfører, at skyldneren helt eller delvis mister rådigheden over sit bo, og at der udpeges en kurator. Forordningen omfatter således ikke blot egentlige likvidationsprocedurer, men også forskellige saneringsprocedurer.

Forordningen indeholder en række lovkonfliktregler. Hovedreglen er, at det er lovgivningen i det land, hvor insolvensbehandlingen er indledt, der gælder for insolvensbehandlingen og dens virkninger. Der gælder dog en række undtagelser herfra.

Forordningen indeholder endvidere nærmere regler om anerkendelse af konkurser mv. og om fuldbyrdelse af afgørelser, der træffes i forbindelse med insolvensbehandlingen.

Hovedprincippet er som nævnt, at landene skal anerkende hinandens insolvensprocedurer med den begrænsning, at der kan indledes sekundære/territoriale procedurer. Anerkendelsen og virkningerne heraf sker umiddelbart, så snart konkursen mv. får virkning i konkurslandet. Efter indledningen af en hovedinsolvensprocedure kan der således ikke længere foretages individualforfølgning i de øvrige lande.

Afgørelser, som under insolvensbehandlingen træffes af den ret, der har afsagt dekretet, og som vedrører gennemførelsen og afslutningen af f.eks. en konkurs, skal fuldbyrdes i overensstemmelse med reglerne i EF-Domskonventionen.

Indtil der er indledt en sekundær insolvensprocedure, kan en kurator som udgangspunkt udøve de beføjelser i andre lande, som er tillagt ham ved lovgivningen i konkurslandet. Ved udøvelsen af disse beføjelser skal kurator overholde reglerne i det land, hvor han ønsker at handle. En udenlandsk kurator vil således ikke her i landet kunne træffe afgørelse i tvister, og eventuel tvangsauktion over skyldnerens aktiver skal foregå efter retsplejelovens regler.

Med henblik på i videst muligt omfang at stille kreditorerne lige, indeholder forordningen endvidere en bestemmelse om, at kreditorer, der har fået dividende ved en insolvensbehandling i ét medlemsland, først kan deltage i udlodningen i et andet medlemsland, når de andre kreditorer med samme plads i konkursordningen har fået en tilsvarende dividende.

Forordningen indeholder også nærmere regler om sekundære insolvensprocedurer:

Hvis der er indledt en hovedinsolvensbehandling, skal der kunne indledes sekundære insolvensbehandlinger i de lande, hvor skyldneren har et forretningssted, uden at retterne i disse lande tager stilling til, om skyldneren er insolvent. En sekundær insolvensprocedure kan kun være en likvidationsprocedure. En sekundær insolvensprocedure afvikles som udgangspunkt efter konkursreglerne i det pågældende land.

Ud over dem, der efter det pågældende lands lovgivning har ret til at indgive begæring, kan anmodning om en sekundær insolvensbehandling også fremsættes af kurator for hovedinsolvensbehandlingen. Herudover er der tillagt kurator i hovedinsolvensproceduren ret til at anmode om, at afviklingen af den sekundære insolvensbehandling udsættes i 3 måneder (med mulighed for udsættelse i yderligere 3 måneder). En sådan begæring skal imødekommes, medmindre en udsættelse helt klart er uden interesse for kreditorerne i hovedinsolvensproceduren.

En kreditor kan anmelde sine fordringer i hovedinsolvensproceduren og i alle sekundære insolvensprocedurer. Endvidere kan både kurator i hovedinsolvensproceduren og kuratorer i sekundære procedurer anmelde fordringer i andre insolvensprocedurer.

Såfremt Danmark tilslutter sig forordningen ved en parallelaftale med fællesskabet, vil det, afhængigt af, hvordan aftalen bliver udformet, kunne nødvendiggøre, at der foretages visse ændringer i konkursloven, og at der administrativt i medfør af konkurslovens § 6 fastsættes visse regler om anerkendelse af udenlandske konkurser m.v.

Når forhandlingerne med fællesskabet om en parallelaftale er afsluttet, vil Konkursrådet i givet fald blive anmodet om forud for behandlingen af andre spørgsmål at komme med indstilling om udformningen af de nødvendige lovbestemmelser og administrative regler.”

Justitsministeriet har efterfølgende i et brev af 4. februar 2003 fremsendt regeringens handlingsplan for iværksættere og har anmodet Konkursrådet om at lægge vægt på iværksætterhensynet i forbindelse med rådets arbejde med revision af konkurslovens regler om rekonstruktion og gældssanering. Brevet er sålydende:

”Med henblik på at fremme en dynamisk og levende iværksætterkultur i Danmark har regeringen den 23. januar 2003 offentliggjort vedlagte handlingsplan for iværksættere.

Handlingsplanen vedrører bl.a. spørgsmålet om iværksætteres mulighed for at komme igen, hvis et initiativ går galt.

Justitsministeriet skal på baggrund af handlingsplanen anmode om, at Konkursrådet vurderer erfaringerne fra førende iværksætterlande som f.eks. Holland og Storbritannien og lægger vægt på iværksætterhensynet i forbindelse med rådets igangværende arbejde med revision af konkurslovens regler om rekonstruktion og gældssanering. Konkursrådet anmodes om blandt andet at overveje en lempelse af reglerne om tvangsakkord og en ændring af gældssaneringsreglerne, så en konkursramt iværksætter, der vil starte op igen, får mulighed for hurtigere at få slettet resterende gæld.”

1.2. Konkursrådets sammensætning

Konkursrådet havde ved afgivelsen af denne betænkning følgende sammensætning:

Præsident for Sø- og Handelsretten Jens Feilberg (formand)

Landsdommer Lars Lindencrone Petersen, Den Danske Dommerforening

Dommerfuldmægtig Harald Micklander, Dommerfuldmægtigforeningen

Advokat Nete Weber, Advokatrådet

Advokat Knud K. Damsgaard, Advokatrådet

Statsautoriseret revisor Henry Heiberg, Foreningen af Registrerede Revisorer og Foreningen af Statsautoriserede revisorer

Lektor, ph.d. Lasse Højlund Christensen, Aarhus Universitet og Københavns Universitet

Statsadvokat Henning Thiesen, Rigsadvokaten

Kontorchef Jesper Pålsson, Skatteministeriet

Specialkonsulent Dennis Schnell-Lauritzen, Økonomi- og Erhvervsministeriet

Fungerende kontorchef Jens Røn, Justitsministeriet

Professor, dr.jur. Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen har deltaget i Konkursrådets møder om gældssanering.

Som sekretærer for rådet har fungeret fuldmægtig Per Fiig, Justitsministeriet, og dommerfuldmægtig Lars Christian Pedersen, Sø- og Handelsretten.

1.3. Konkursrådets arbejde

Efter afgivelse af Notat om virksomhedspant i april 2003 har Konkursrådet fortsat arbejdet med de øvrige emner, som er omfattet af kommissoriet.

Rådet afgiver hermed en betænkning om revision af konkurslovens regler om gældssanering.

Rådet har afholdt 13 møder som led i arbejdet med denne betænkning.

København, den 14. juni 2004

Lasse Højlund Christensen

Knud K. Damsgaard

Henry Heiberg

Harald Micklander

Lars Lindencrone Petersen

Jesper Pålsson

Jens Røn

Dennis Schnell-Lauritzen

Henning Thiesen

Nete Weber

Jens Feilberg
(formand)

Per Fiig

Lars C. Pedersen

Kapitel 2

Sammenfatning af betænkningen

2.1. Indledning

Efter kommissoriet for Konkursrådets arbejde er rådet – ved siden af rådets generelle opgaver – anmodet om at overveje behovet for lovændringer på tre konkrete retsområder. Et af disse retsområder er konkurslovens regler om gældssanering.

Konkursrådet skal foretage en gennemgang af konkurslovens regler om gældssanering navnlig med henblik på at vurdere behovet for på baggrund af de indhøstede erfaringer mv. at forenkle og effektivisere behandlingen af gældssaneringssager. Reglernes samspil med anden lovgivning, herunder skatte- og sociallovgivningen, skal indgå i rådets vurdering.

Konkursrådet er anmodet om i sine overvejelser om eventuelle lovændringer at inddrage en redegørelse af 29. april 1999 fra en arbejdsgruppe nedsat af Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen, samt de høringssvar vedrørende redegørelsen, som Justitsministeriet har modtaget.¹

I Justitsministeriets tillægskommissorium af 4. februar 2003 er Konkursrådet anmodet om dels at vurdere erfaringerne fra førende iværksætterlande, som f.eks. Holland og Storbritannien, og dels at lægge vægt på iværksætterhensynet i forbindelse med rådets igangværende arbejde med revision af konkurslovens regler om rekonstruktion og gældssanering.

¹ Redegørelsen og høringssvarene er medtaget som bilag 1 til betænkningen.

Konkursrådet skal i den forbindelse bl.a. overveje en lempelse af reglerne om tvangsakkord og en ændring af gældssaneringsreglerne, så en konkursramt iværksætter, der vil starte op igen, får mulighed for hurtigere at få slettet resterende gæld.

I det følgende gives først en oversigt over betænkningens indhold og herefter gennemgås hovedpunkterne i Konkursrådets forslag.

2.2. Oversigt over betænkningens indhold

Betænkningen er opdelt i fire dele. I *del I (kapitel 1-5)* indledes betænkningen med en beskrivelse af Konkursrådets arbejde (kapitel 1) og en sammenfattende beskrivelse af rådets overvejelser og forslag (dette kapitel). I kapitel 3 gennemgås hovedtræk af gældende dansk ret, ligesom retstilstanden i andre nordiske lande beskrives. I kapitel 4 redegøres for de statistiske oplysninger, der har foreligget for Konkursrådet. Kapitel 5 indeholder Konkursrådets indledende bemærkninger og overvejelser om gældssaneringsreglernes placering i det insolvensretlige system og om valg af lovgivningsmodel.

I betænkningens *del II (kapitel 6-17)* følger herefter Konkursrådets overvejelser vedrørende en revision af konkurslovens regler om gældssanering.

Kapitlerne 6-8 indeholder Konkursrådets overvejelser vedrørende betingelserne og vilkårene for gældssanering, herunder betingelserne for gældssanering (kapitel 6), behandlingen af skyldnerens aktiver (kapitel 7) og budgetforhold (kapitel 8).

Kapitel 9 indeholder Konkursrådets overvejelser vedrørende skattemæssige forhold og kapitel 10 behandlingen af fordringer sikret ved en panteret.

I kapitlerne 11-15 redegøres for Konkursrådets overvejelser vedrørende den praktiske behandling af sager om gældssanering, herunder om præklusivt proklama (kapitel 11), fordringsprøvelse (kapitel 12), omstødelse (kapitel 13), sagsomkostninger og retsafgift (kapitel 14) samt om behandlingen af småfordringer og administration af

udbetalinger (kapitel 15). Kapitel 16 indeholder Konkursrådets overvejelser vedrørende misligholdelse i gældssanering.

I kapitel 17 redegøres for Konkursrådets overvejelser i anledning af tillægskommissoriet, hvor rådet er anmodet om at lægge vægt på iværksætterhensynet i forbindelse med rådets igangværende arbejde med revision af konkurslovens regler om rekonstruktion og gældssanering.

Betænkningens *del III (kapitel 18-20)* indeholder bl.a. Konkursrådets lovudkast og bemærkninger hertil samt rådets udkast til en bekendtgørelse om gældssanering.

Betænkningens *del IV* indeholder bilag.

2.3. Sammenfatning af Konkursrådets overvejelser og forslag

Reglerne i konkursloven om gældssanering indeholder ikke nogen udtømmende regulering af de forskellige spørgsmål, som kan opstå i relation til den skifteretlige behandling af en gældssaneringssag. Konkurslovens regler om betingelserne for at få gældssanering bygger f.eks. på en retsstandard, dvs. at lovteksten er udformet på en sådan måde, at det i vidt omfang er overladt til domstolene at fastsætte de nærmere retningslinjer. Der er gennem årene sket en afklaring af mange af de fortolknings- og tvivlsspørgsmål, som reglerne har givet anledning til.

Konkursrådet har i sit arbejde med en revision af konkurslovens regler om gældssanering taget udgangspunkt i en række emner, hvor der – navnlig ud fra erfaringerne med lovens anvendelse i praksis – kan være behov for at overveje lovændringer. Et enigt Konkursråd har på denne baggrund udarbejdet et lovudkast, der indeholder følgende hovedpunkter:

- Det foreslås, at de nærmere betingelser for at få gældssanering kommer til at fremgå udtrykkeligt af konkursloven, således at en skyldner, der er håbløst forgældet og som vil opnå en varig forbedring af sin økonomi gennem en gældssane-

ring, som udgangspunkt bør meddeles gældssanering, medmindre visse nærmere angivne forhold taler imod. De foreslåede regler svarer i det væsentlige til de gældende betingelser, der er udviklet i retspraksis mv., og forslaget har navnlig til formål at gøre det klarere og mere gennemsigtigt, hvilke betingelser der gælder for at få gældssanering

- Reglerne om fastsættelsen af det beløb, som skyldneren skal betale til kreditorerne i en periode efter kendelsen om gældssanering, fastsættes i en bekendtgørelse, der udstedes af justitsministeren. Betænkningen indeholder et udkast til denne bekendtgørelse.
- Når det skal afgøres, hvor meget skyldneren skal betale til kreditorerne af sin fremtidige indtægt, skal der ligesom i dag tages udgangspunkt i husstandens samlede økonomiske formåen, dog således at der ikke skal betales mere end skyldnerens nettoindkomst til kreditorerne. I den situation, hvor skyldnerens gæld i *al væsentlighed* hidrører fra gældsstiftelse før etableringen af samliv med en ny samlever eller ægtefælle, skal der dog maksimalt betales et beløb til kreditorerne, der svarer til skyldnerens nettoindkomst med fradrag af halvdelen af husstandens rimelige udgifter.
- Det foreslås endvidere, at børnefamilieydelse og andre ydelser mv., der tilfalder skyldnerens husstand i kraft af dennes børn, alene skal anvendes til betaling af udgifter vedrørende børnene. Er udgifterne til husstandens børn mindre end disse ydelser mv., skal det overskydende beløb således ikke betales til kreditorerne.
- Der foreslås en lovregel om behandlingen af skyldnerens pensionsordninger. Den foreslåede regel er udtryk for gældende ret, som den er kommet til udtryk i den nyeste retspraksis. Der skabes herudover mulighed for at ophæve visse arbejdsmarkedspensionsordninger, uanset at den pågældende arbejdsgiver ikke ønsker at give samtykke hertil, ligesom det sikres, at et pengeinstitut mv., hvor en skyldner har en pensionsordning, ikke kan modregne et tilgodehavende i beløb, der kommer til udbetaling fra pensionsordningen som led i skyldnerens gældssanering.

- Efter de gældende regler i konkursloven kan pantefordringer i almindelighed ikke inddrages i en sag om gældssanering, uanset at den pantsatte genstand – f.eks. skyldnerens faste ejendom – har en lavere handelsværdi end de samlede hæftelser (ejendommen er overbehæftet). Dette indebærer, at skyldneren må betale disse fordringer med deres fulde beløb for at undgå, at ejendommen kan sættes på tvangsauktion, selv om en del af pantefordringerne reelt ikke har sikkerhed i ejendommen. Dette beløb vil i praksis kunne være af en sådan størrelse, at skyldneren ikke har mulighed for at betale til de øvrige kreditorer og derfor ikke kan få gældssanering, hvis han eller hun vil blive boende i ejendommen.

Med henblik på at forbedre skyldnerens muligheder for at blive boende i ejendommen, foreslås det, at fordringer, der er sikret ved en panteret i skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, skal kunne inddrages i gældssaneringssagen, i det omfang ejendommen er overbehæftet. Den del af pantefordringerne, der overstiger en vurderet handelsværdi af ejendommen med tillæg af 10 procent, skal således behandles som de øvrige usikrede fordringer i sagen, dvs. at skyldneren ikke skal betale det fulde beløb, men alene den samme procentdel som skal betales til de øvrige kreditorer.

- Det foreslås, at offentlige myndigheder skal fralægge sig den fyldestgørelse, som er indvundet ved lønindeholdelse efter indledning af en gældssaneringssag, således at der bliver tale om en ensartet behandling af skyldnere, der er under lønindeholdelse, og skyldnere, som ikke er.
- Efter de gældende regler i konkursloven kan skifteretten ikke ændre størrelsen på det samlede beløb, som en skyldner skal betale sine kreditorer i tiden efter en kendelse om gældssanering. Skifteretten kan alene forlænge den periode, hvori skyldneren skal afdrage beløbet, hvis den pågældendes økonomiske forhold forværres i afdragsperioden. Det foreslås, at skifteretten også skal kunne genoptage en kendelse om gældssanering med henblik på at nedsætte det samlede beløb, som skyldneren skal betale sine kreditorer. Gældssaneringskendelsen vil derimod fortsat ikke kunne ændres, så skyldneren skal betale et større beløb.

Effektivisering af sagsbehandlingen

- Der indføres præklusivt proklama i sager om gældssanering, hvilket betyder, at dækningen af fordringer, som ikke anmeldes over for skifteretten inden en angiven frist, bortfalder. Forslaget indebærer som udgangspunkt, at alle uanmeldte fordringer prækluderes, uanset om skyldneren allerede har oplyst om fordringen over for skifteretten. Dette gælder dog ikke for fordringer sikret ved en panteret, hvis pantets værdi kan dække fordringen.
- Dækning af en anmeldt fordring, som skyldneren bestrider, bortfalder, hvis fordringshaveren ikke inden 3 måneder fra skifterettens meddelelse om, at fordringen bestrides, har anlagt retssag om fordringen.
- Indehaveren af en anmeldt betinget fordring, f.eks. en kautionsforpligtelse, mister retten til dækning af fordringen, såfremt betingelsen ikke er aktualiseret på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges.
- Skifteretten kan bestemme, at anmeldte fordringer, som kun vil blive dækket med et ubetydeligt beløb i gældssaneringssagen, ikke får nogen dækning. Dette svarer til reglen om småfordringer i konkurs.
- Skyldneren skal i almindelighed alene betale de sagsomkostninger, der er forbundet med behandlingen af en sag om gældssanering, hvis skyldneren vil være i stand til at betale fordringshaverne 25 procent i dividende, eller hvis skyldneren på ny indgiver en begæring om gældssanering, efter at den pågældende tidligere har tilbagekaldt en ansøgning om gældssanering i en situation, hvor tilbagekaldelsen udelukkende skyldes skyldnerens forhold, der kan karakteriseres som kritisable. I sidstnævnte situation skal skifteretten kun indlede en sag om gældssanering, hvis skyldneren stiller sikkerhed for sagsomkostningerne.

Gældssanering for iværksættere

Konkursloven indeholder allerede i dag særlige regler for gældssanering i konkurs. Det praktiske anvendelsesområde for disse regler, har imidlertid været relativt snævert.

Konkursrådet har på baggrund af tillægskommissoriet overvejet, hvordan iværksætterhensynet kan tilgodeses igennem en ændring af konkurslovens regler om gældssanering mv. Rådet har herved søgt at afdække, hvilke elementer i de gældende regler om gældssanering, der må antages at kunne hindre, at konkursramte iværksættere meddeles gældssanering og dermed får mulighed for hurtigere at få slettet den resterende gæld, der hidrører fra et virksomhedskollaps. Dette synes primært at være det forhold, at skyldneren i perioden efter virksomhedens økonomiske sammenbrud har uafklarede økonomiske forhold, hvilket normalt vil udelukke den pågældende fra ved en gældssanering at få saneret den gæld, der ikke blev dækket ved virksomhedskollapset.

Vurderingen af, i hvilket omfang en ændring af konkurslovens regler om gældssanering mv. i praksis vil tilgodese de hensyn til erhvervsdrivende/iværksættere, som er nævnt i regeringens iværksætterhandlingsplan, beror i det væsentlige på erhvervspolitiske samt erhvervs- og samfundsøkonomiske overvejelser. Konkursrådet finder – bl.a. som følge af sin sammensætning – ikke at burde tage stilling til, om der ud fra disse hensyn bør indføres særlige regler om gældssanering for erhvervsdrivende, men rådet peger på forskellige spørgsmål, som i givet fald bør indgå i overvejelserne herom, herunder det forhold, at særlige regler om gældssanering for konkursramte erhvervsdrivende vil indebære en forskelsbehandling mellem disse skyldnere og andre skyldnere.

Konkursrådet har overvejet, hvordan et eventuelt særligt regelsæt om gældssanering, der skal varetage det hensyn, at konkursramte erhvervsdrivende får mulighed for hurtigere at få slettet resterende gæld, i givet fald bør udformes. Rådets lovudkast til sådanne regler indeholder følgende hovedpunkter:

- Reglerne bør udformes som regler om gældssanering i forbindelse med konkurs. Baggrunden herfor er, at erhvervsvirksomheden bør være afviklet forsvarligt og under betryggende former, inden der tages stilling til, om skyldnerens gæld skal saneres.

- Det er efter Konkursrådets opfattelse ikke muligt at fastsætte tilstrækkeligt klare og praktisk anvendelige objektive kriterier, der adskiller gruppen af iværksættere fra andre erhvervsdrivende. Afgrænsningen bør derfor foretages på grundlag af gældens karakter, således at der alene lægges vægt på, om gælden hidrører fra en erhvervsvirksomheds sammenbrud.
- Reglerne bør således alene finde anvendelse på skyldnere, hvis gæld hidrører fra en erhvervsvirksomheds sammenbrud. Reglerne bør dog også gælde for skyldnere, der har kautioneret for erhvervsgæld i egen, ægtefællens eller samleverens erhvervsvirksomhed, herunder et selskab med begrænset ansvar – f.eks. et anparts-selskab.
- I modsætning til almindelige gældssaneringsager behøver skyldnerens økonomiske forhold ikke at være afklarede, før der kan afsiges kendelse om gældssanering efter disse særlige regler. Herved sikres det, at også skyldnere, der er berørt af et virksomhedskollaps, og som på afgørelsestidspunktet derfor befinder sig i en økonomisk overgangsperiode, har mulighed for at opnå en gældssanering. Som en konsekvens heraf bør der være mulighed for at genoptage gældssaneringsagen med henblik på at forhøje det samlede beløb, som skyldneren skal betale, hvis der sker væsentlige økonomiske forbedringer for skyldneren i en vis periode, efter at kendelsen om gældssanering er afsagt. En sådan genoptagelsesadgang vil indebære en nydannelse i forhold til gældende ret.
- Der bør ikke kunne meddeles gældssanering i forbindelse med konkurs, hvis ledelsen i den virksomhed, der er omfattet af konkursbehandlingen, i ikke uvæsentligt omfang har tilsidesat sine forpligtelser med hensyn til bogføring, momsafregning, indeholdelse og afregning af A-skat, indsendelse af oplysninger til offentlige myndigheder eller lignende eller i øvrigt i ikke uvæsentligt omfang har undladt at lede virksomheden forsvarligt.
- For at undgå misbrug af et system om gældssanering i forbindelse med konkurs ved konkursrytteri eller lignende bør der indføres særlige karantænerregler, der begrænser skyldnerens adgang til at få gældssanering i forbindelse med konkurs fle-

re gange. Dette indebærer, at der ikke kan meddeles gældssanering i forbindelse med konkurs over for en skyldner i 10 år efter, at denne er meddelt gældssanering efter samme regelsæt.

- For at opretholde balancen mellem reglerne om tvangsakkord og gældssanering i forbindelse med konkurs foreslås det, at kravene til at få vedtaget en tvangsakkord lettes, idet kravene til mindstedividenden nedsættes og afstemningsreglerne lempe. Det foreslås samtidig, at ledelsen i en virksomhed, der efter at have været undergivet konkursbehandling opnår en akkordordning med kreditorerne, kan vælge mellem at lade virksomhedens skatteforhold i konkursperioden behandle efter de almindelige beskatningsregler eller efter konkursskatteloven.

Kapitel 3

Gældende ret i hovedtræk

3.1. Lovgivningen om håbløst forgældede skyldnere

3.1.1. Konkurslovens regler

Skifterettens afgørelse om nedskrivning eller bortfald af en skyldners gæld ved gældssanering er reguleret i konkursloven. Reglerne blev indført ved lov nr. 187 af 9. maj 1984,² og reglerne er senere ændret flere gange.³

En gældssanering efter konkursloven går i hovedtræk ud på, at skyldnerens samlede usikrede gæld, dvs. gæld der ikke er sikret ved en panteret, nedskrives eller bortfalder. Nedskrives gælden, skal skyldneren betale en vis del af sin fremtidige indtægt til de fordringshavere, som er omfattet af gældssaneringen. Den periode, hvor skyldneren pålægges at betale en vis del af sin indtægt til fordringshaverne, fastsættes typisk til 5 år.

Betingelserne for at opnå en gældssanering er, at skyldneren overfor skifteretten kan dokumentere at være håbløst forgældet, ligesom skyldnerens forhold og omstændighederne også i øvrigt skal tale for en gældssanering.

Sagen behandles af skifteretten på baggrund af en ansøgning fra skyldneren, som indgives på en særlig blanket til skifteretten på det sted, hvor skyldneren har sin bo-

² Regelsættet tager udgangspunkt i gældssaneringsudvalgets betænkning nr. 957/1982.

³ Konkurslovens regler om gældssanering er ændret ved lov nr. 387 af 10. juni 1987, lov nr. 389 af 7. juni 1989, lov nr. 363 af 6. juni 1991 og lov nr. 313 af 17. maj 1995.

pæl.⁴ Skifteretten indkalder herefter skyldneren til et møde i skifteretten, hvor skyldnerens ansøgning og forhold nærmere gennemgås.

Finder skifteretten, at der er rimelig udsigt til, at der vil kunne afsiges en kendelse om gældssanering, indledes gældssanerings sagen. Skifteretten udpeger i den forbindelse som altovervejende hovedregel en medhjælper, der anmoder kreditorerne om at anmelde deres krav. Medhjælperen foretager herudover bl.a. en række undersøgelser af betydning for sagen.

Medhjælperen udarbejder i samråd med skyldneren et gældssaneringsforslag. Gældssaneringsforslaget sendes til kreditorerne, der sammen med skyldneren indkaldes til et afsluttende møde i skifteretten.

På det afsluttende møde i skifteretten tager skifteretten stilling til, om skyldneren kan meddeles gældssanering. Gældssanering meddeles af skifteretten på baggrund af skyldnerens forslag til gældens sanering, og der foretages ikke nogen afstemning om skyldnerens gældssaneringsforslag. Gældsnedskrivningen beror således udelukkende på skifterettens afgørelse i forbindelse med sagens slutning. Fordringshaverne har dog mulighed for at udtale sig under sagen og i forbindelse med det afsluttende møde.

De nærmere regler fremgår af konkurslovens afsnit IV. Systematikken følger i det væsentligste den systematik, som er anvendt i konkurslovens afsnit III om tvangsakkord.

Konkursloven indeholder i kapitel 25 (§§ 197-201) reglerne om gældssaneringens betingelser og indhold. Kapitlet indeholder bl.a. reglen i § 197 om betingelserne for at opnå gældssanering. § 198 angiver, hvad en kendelse om gældssanering kan gå ud på, og § 199 bestemmer bl.a., hvilke fordringer, der er omfattet af en gældssaneringkendelse, og hvordan fordringer, som er sikret ved pant, skal behandles i en sag om gældssanering.

⁴ Driver skyldneren undtagelsesvist erhvervsmæssig virksomhed, indgives begæringen på sted, hvorfra den erhvervsmæssige virksomhed udøves, jf. konkurslovens § 3, stk. 1.

Af kapitel 26 (§§ 202-205) fremgår de nærmere regler om behandlingen af en skyldners begæring om gældssanering. Kapitlet indeholder bl.a. § 202, der bestemmer, hvilke krav der stilles til skyldnerens begæring om gældssanering, § 204 om indkaldelse af skyldneren til et møde i skifteretten, hvor begæringen om gældssanering behandles, og § 205 om de tilfælde hvor skifteretten kan nægte at indlede en sag om gældssanering.

Lovens kapitel 27 (§§ 206-220) indeholder en række regler om behandlingen af sager om gældssanering. Disse regler finder anvendelse, når skifteretten *har* besluttet at indlede en sag om gældssanering. Kapitlet indeholder bl.a. i § 207 regler om udlægsværn, § 208 om indkaldelse af fordringshaverne samt §§ 210 og 213 om statusoversigt og skyldnerens forslag til gældens sanering. Herudover indeholder kapitlet bl.a. § 212 om de tilfælde, hvor skifteretten kan nægte skyldneren gældssanering, §§ 214-215 om mødet med skyldnerens kreditorer, § 216 om gældssaneringskendelsens nærmere indhold, § 219 regler om skifterettens antagelse af medhjælper og beskikkelse af advokat for skyldneren og § 220 om betaling af omkostningerne ved gældssaneringssagen.

Loven indeholder i kapitel 28 (§§ 221-230) en række regler om gældssaneringens virkninger. Kapitlet indeholder bl.a. reglerne i §§ 221-224 om omstødelse, § 228 om skifterettens adgang til efter en skyldners begæring at genoptage en sag om gældssanering og § 229 om skifterettens muligheder for på en fordringshavers begæring at ophæve en kendelse om gældssanering.

Endelig indeholder kapitel 29 (§§ 231-237) regler om gældssanering i konkurs. § 231 bestemmer, hvornår reglerne om gældssanering i konkurs finder anvendelse, § 232 tidspunktet for afsigelse af kendelse, § 233 hvilke fordringer der er omfattet af gældssaneringen, §§ 234 og 235 om tilvejebringelse af oplysninger, og § 236 om betaling af omkostningerne ved en sag om gældssanering i konkurs.

Reglerne i konkursloven om gældssanering indeholder ikke nogen udtømmende regulering af de forskellige spørgsmål, som kan opstå i relation til den skifteretlige behandling af en gældssaneringssag.

Lovteksten, herunder navnlig betingelserne og vilkårene for gældssanering, er udformet på en sådan måde, at det i vidt omfang er overladt til domstolene at fastsætte de nærmere retningslinjer. Gældssaneringsudvalget, der foreslog udformningen af disse centrale bestemmelser, var fuldt ud bevidst om, at det i vidt omfang ville blive overladt til domstolene at fastlægge en ensartet praksis, jf. herved betænkning 957/1982, side 80 f. I overensstemmelse hermed har de overordnede retter afsagt en række kendelser, som har fastlagt de nærmere betingelser og vilkår for skifteretternes behandling af sager om gældssanering.

Der findes andre eftergivelsesregler i dansk ret, hvor eftergivelsen beror på en forvaltningsmyndigheds afgørelse, jf. nærmere nedenfor. Gældssaneringsreglerne er ligestillede med disse regler, og skyldneren har således fri valgmulighed ved afgørelsen af, hvilket regelsæt skyldneren søger sin gæld saneret efter.

3.1.2. Anden lovgivning

3.1.2.1. Studiegæld

Hjemlen til at eftergive studiegæld findes i lov om tilskud til afvikling af studiegæld og om eftergivelse af studiegæld.⁵ Reglerne omfatter statslån, studielån og statsgaranterede studielån ydet efter uddannelseslovgivningen. Eftergivelsesreglerne fremgår af lovens kapitel 3 (§§ 13-16 d). Det fremgår bl.a. heraf:

”§ 13. Finansstyrelsen kan efter ansøgning eftergive studiegæld, som låntager ikke kan tilbagebetale med passende ydelser i løbet af en 15-årig tilbagebetalingsperiode. [...]

§ 14. Finansstyrelsen kan tidligst behandle en ansøgning om eftergivelse 12 år efter, at

- 1) låntager har afsluttet eller afbrudt sin uddannelse,
- 2) låntager har påbegyndt tilbagebetalingen af gælden, eller
- 3) tilbagebetalingspligten er indtrådt efter lov om statens uddannelsesstøtte

⁵ Jf. lovbekendtgørelse nr. 952 af 16. december 1998. Se også bekendtgørelse nr. 178 af 25. marts 1999.

eller lov om statsgaranterede studielån.

Stk. 2. Hvis tilbagebetalingen har været udsat på grund af fortsat uddannelse, forlænges den i stk. 1 fastsatte periode tilsvarende.

Stk. 3. Hvis låntager modtager førtidspension eller invaliditetsydelse efter lov om social pension, finder stk. 1 ikke anvendelse. Hvis låntagers erhvervsevne er nedsat i tilsvarende omfang, kan Finansstyrelsen se bort fra 12-års kravet i stk. 1.

§ 15. Låntagere, der har statsgaranterede studielån, kan efter ansøgning få en tilkendegivelse af, om og i hvilket omfang Finansstyrelsen kan eftergive studiegælden, når 12-års-perioden i § 14, stk. 1, er udløbet. Det er en betingelse for at opnå en tilkendegivelse, at

1) der er forløbet mindst 9 år af 12-års-perioden i § 14, stk. 1, og at

2) låntager enten

a) har indgået og overholdt en aftale med sit pengeinstitut eller Finansstyrelsen om studiegældens tilbagebetaling eller

b) umiddelbart efter, at Finansstyrelsen har overtaget lånet som misligholdt, har indgået og overholdt en aftale om studiegældens tilbagebetaling.

[...]

§ 16. Finansstyrelsen træffer afgørelse om, og i hvilket omfang studiegælden kan eftergives, efter en samlet vurdering af, om

1) låntagers hidtidige tilbagebetaling har stået i rimeligt forhold til gældens størrelse og alder eller til låntagers bruttoindkomst, og

2) låntager med sin forventede bruttoindkomst kan betale mere af gælden inden udløbet af den 15-årige tilbagebetalingsperiode, jf. § 13, stk. 1.

Stk. 2. Er den 15-årige tilbagebetalingsperiode udløbet, træffer Finansstyrelsen afgørelse på grundlag af en vurdering efter stk. 1, nr. 1, for perioden frem til ansøgningstidspunktet.

Stk. 3. Ved vurderingen efter stk. 1 kan Finansstyrelsen tage hensyn til sociale forhold mv., som i særlig grad påvirker låntagers mulighed for at tilbagebetale studiegælden.

Stk. 4. Ved afgørelsen er Finansstyrelsen bundet af en tilkendegivelse om eftergivelse efter § 15, stk. 1, hvis låntager har tilbagebetalt gælden i overensstemmelse med de vilkår, som Finansstyrelsen har fastsat efter § 15, stk. 2. Afgørelsen om eftergivelse træffes på grundlag af låntagers økonomiske forhold ved 12-års periodens udløb. [...]

§ 16 a. Finansstyrelsen kan omgøre en afgørelse om hel eller delvis eftergivelse af studiegæld, hvis

- 1) låntager har afgivet urigtige oplysninger i forbindelse med ansøgningen om eftergivelse, eller
- 2) låntager ikke overholder vilkårene for en delvis eftergivelse af gælden.

§ 16 b. Efter fornyet ansøgning kan Finansstyrelsen genoptage en afgørelse om eftergivelse, hvis låntagers indkomstforhold forringes væsentligt inden for den 15-årige tilbagebetalingsperiode. [...]

§ 16 c. Hvis låntager har anden betydelig gæld end studiegæld, kan Finansstyrelsen henvise låntager til at søge om gældssanering efter konkurslovens regler.
Stk. 2. Studiegæld, der er nedskrevet efter en kendelse om gældssanering, kan ikke eftergives efter reglerne i denne lov.”

Som det fremgår, skal Finansstyrelsen, når styrelsen træffer afgørelse om eftergivelse, tage hensyn til forholdene vedrørende gældens hidtidige afvikling og skyldnerens forventede mulighed for yderligere betaling indenfor den ordinære afviklingsperiode på 15 år. Reglerne om genoptagelse og ophævelse svarer stort set til reglerne i konkursloven, jf. nærmere nedenfor i kapitel 16.

En ansøgning om eftergivelse af studiegæld indgives til Finansstyrelsen. Finansstyrelsens afgørelse kan påklages til Finansministeriet.

3.1.2.2. *Opkrævningsloven*

Efter opkrævningsloven § 15 kan der eftergives en række skatte-, told- og afgiftskrav.⁶ Af opkrævningslovens § 15 fremgår bl.a. følgende:

- ”§ 15. Tilsvær, renter, gebyrer og administrative bøder, der opkræves eller pålægges efter denne lov, kan eftergives, hvis
- 1) skyldneren godtgør, at denne ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og

⁶ Det følger af lovens § 1, stk. 1, at loven gælder for opkrævning af skatter og afgifter mv., for hvilke virksomheder, selskaber, fonde eller foreninger mv. er eller skulle have været registreret hos eller anmeldt til de statslige told- og skattemyndigheder, i det omfang der ikke er fastsat særlige bestemmelser i anden lovgivning eller i EU-forordninger. Af lovens § 1, stk. 3, fremgår det videre, at loven derudover gælder for opkrævning af andre skatter og afgifter mv. end de i stk. 1 nævnte, i det omfang der i anden lovgivning henvises til loven.

2) skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Under tilsvarende betingelser som nævnt i stk. 1 kan beløb eftergives, som personer er pligtige at betale som erstatning for selskabers manglende betaling efter denne lov.

Stk. 3. Ved anvendelsen af stk. 1, nr. 2, skal der navnlig lægges vægt på, om skyldneren udelukkende eller overvejende har gæld i form af skatte-, told- eller afgiftsrestancer m.v., skyldnerens interesse i eftergivelse, gældens alder, omstændighederne ved dens pådragelse og hidtidige afvikling samt skyldnerens forhold under eftergivelsessagen.

Stk. 4. Kun skyldnere, som er fysiske personer, kan få eftergivet krav, der opkræves efter denne lov, jf. dog stk. 8.

Stk. 5. Eftergivelse kan gå ud på bortfald eller nedsættelse af skyldnerens gæld. I forbindelse med nedsættelse kan der træffes bestemmelse om henstand med og afdragsvis betaling af den ikke eftergivne del af gælden. I henstands- og afdragsperioden sker der ingen forrentning af gælden.

Stk. 6. Eftergivelse kan bortfalde, såfremt skyldneren

1) i forbindelse med eftergivelsessagen har gjort sig skyldig i svigagtigt forhold eller

2) groft tilsidesætter sine forpligtelser i forbindelse med afvikling af den ikke eftergivne del af gælden.

Stk. 7. Såfremt skyldneren ikke kan godtgøre, at denne ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, jf. stk. 1, nr. 1, kan der i stedet for eftergivelse meddeles skyldneren henstand. Stk. 1, nr. 2, stk. 2-4 og stk. 6, nr. 1, finder tilsvarende anvendelse ved meddelelse af henstand.

Stk. 8. Eftergivelse eller henstand kan i øvrigt, når forholdene i ganske særlig grad taler derfor, meddeles personer, selskaber, foreninger, selvejende institutioner, fonde eller lignende.”

Betingelserne og vilkårene for bortfald af skattemyndighedernes krav samt vilkårene for efterfølgende at ophæve en beslutning om bortfald, svarer til reglerne i konkursloven. Det er told- og skatteregionerne, der træffer afgørelse efter opkrævningslovens § 15. Told- og skatteregionernes afgørelser kan indbringes for Told- og Skattestyrelsen, som træffer den endelige administrative afgørelse.

Reglen i opkrævningslovens § 15 finder tilsvarende anvendelse på opkrævning af skattebeløb, som en person efter kildeskatteloven har været pligtig at indeholde, jf. kildeskattelovens § 73 B, og på personers indkomstskat til staten, amtskommunal indkomstskat, kommunal indkomstskat, kommunal og amtskommunal ejendomsvær-

diskat samt kirkelige afgifter, jf. kildeskattelovens § 73 C.⁷ Tilsvarende henvisning til § 15 i opkrævningsloven findes i toldlovens § 72⁸ og arbejdsmarkedsfondslovens § 13, stk. 7.⁹

3.2. Reglerne i andre nordiske lande

Både i Norge, Sverige og Finland findes der regler om gældseftergivelse for personer, som er håbløst forgældede.

I Norge findes reglerne i gjeldsordningsloven.¹⁰ Gjeldsordningsloven giver privatpersoner ret til en gjeldsordning, når de pågældende er varigt betalingsudygtige. Loven er tosporet i den forstand, at den både indeholder regler om frivillig og tvungen gjeldsordning. Modsetter nogen af kreditorerne sig en skyldners forslag til en frivillig gjeldsordning, kan retten, hvis skyldnerens forslag i øvrigt ligger indenfor lovens rammer, tvangsmæssigt nedskrive skyldnerens gæld. Skyldneren er således i sidste ende ikke afhængig af kreditorernes samtykke. Gjeldsordningsloven giver skyldneren mulighed for at komme ud af en håbløs økonomisk situation, mod at skyldneren forpligter sig til at give kreditorerne en del af (sine ejendele og) fremtidige indtægter, som overstiger det nødvendige til skyldnerens livsophold i gjeldsordningsperioden, som normalt strækker sig over 5 år. Skyldneren er i almindelighed gældfri, når betalingsperioden er udløbet.

⁷ Efter kildeskattelovens § 73 D kan skatteministeren i øvrigt, når forholdene i ganske særlig grad taler derfor, eftergive eller meddele henstand med skatter, som personer, selskaber, foreninger mv. er pålignet eller har skullet indeholde.

⁸ Eftergivelses- og henstandsreglen finder anvendelse på told-, afgifts- og rentebeløb, bidrag efter lovens § 30, stk. 4, afgift efter § 34, stk. 1, gebyrer efter § 69, ekspeditionsafgift efter § 81 og administrative bøder efter lovens kapitel 7. Reglerne finder ligeledes anvendelse på beløb, som personer er pligtige at betale som erstatning for selskabers manglende betaling af toldbeløb mv., jf. § 72, stk. 2.

⁹ Eftergivelses- og henstandsreglen finder tilsvarende anvendelse på bidrag, renter, gebyrer og administrative bøder efter denne lov.

¹⁰ Reglerne trådte i kraft den 1. januar 1993.

I *Sverige* findes reglerne i skuldsaneringslagen,¹¹ og giver privatpersoner, som er varigt betalingsudygtige en mulighed for at få saneret deres gæld. Reglerne bygger, som de norske regler, på et system, hvorefter en frivillig gældsordning skal være forsøgt, før det kan blive aktuelt at gennemføre en tvungen gældssanering ved domstolene. Kan skyldneren ikke komme frem til en frivillig ordning med sine kreditorer, kan retten, hvis skyldnerens i øvrigt opfylder betingelserne for at opnå gældssanering, meddele skyldneren en gældssanering ved tvangsmæssigt at nedskrive skyldnerens gæld. Gældssaneringen går således også efter skuldsaneringslagen ud på, at skyldneren helt eller delvist befries for betaling af den gæld, som omfattes af gældssaneringen, mod at skyldneren i en periode, der typisk fastsættes til 5 år, er forpligtet til at betale en del af sine indtægter til fordringshaverne.

I *Finland* findes reglerne i lagen om skuldsanering för privatpersoner,¹² og giver privatpersoner, som er varigt betalingsudygtige, en mulighed for at få saneret deres gæld. Gældssaneringssagerne behandles, som i Danmark, direkte ved domstolene. Det er således ikke en betingelse, at skyldneren skal have forsøgt at komme frem til en frivillig gældsordning med sine kreditorer.¹³ En gældssanering kan gå ud på en nedsættelse af skyldnerens gæld, mod at skyldneren i en periode, der typisk fastsættes til 5 år, forpligtes til at betale en del af sine indtægter til fordringshaverne.

3.3. Aftaler om gensidig anerkendelse af retsvirkningerne af gældssanering

Efter konkurslovens § 6, stk. 1, kan justitsministeren fastsætte bestemmelser, hvorefter afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder vedrørende konkurs, tvangsakkord og anden lignende insolvensbehandling skal have bindende virkning og kunne fuldbyrdes her i riget, såfremt de har sådanne virkninger i den stat, hvor afgørelsen er truffet, og anerkendelsen og fuldbyrdelsen ikke ville være åbenbart uforenelig med landets retsorden. Justitsministeren kan endvidere fastsætte bestemmelser om, under hvilke betingelser en fremmed stats lovgivning kommer til anvendelse ved bestem-

¹¹ Reglerne trådte i kraft den 1. juli 1994.

¹² Reglerne trådte i kraft den 8. februar 1993.

¹³ Det er imidlertid et krav, at kreditorerne skal have været kontaktet før ansøgningen indgives, men dette krav praktiseres formentlig ikke særligt strengt overfor skyldneren.

melsen af retsvirkningerne af konkurs, tvangsakkord og anden lignende insolvensbehandling, for så vidt anvendelsen ikke ville være åbenbart uforenelig med landets retsorden, jf. konkurslovens § 6, stk. 2. Gældssanering falder formentlig ind under ”lignende insolvensbehandling”.¹⁴

Justitsministeren har ikke udnyttet denne bemyndigelse for sager om gældssanering, og der er således ikke fastsat bestemmelser om gensidig anerkendelse af kendelser om gældssanering mellem Danmark og andre lande. Dette betyder bl.a., at en skyldner, der har gældsforpligtelser uden for Danmark, fortsat vil være gældsat efter en kendelse om gældssanering i Danmark, idet fordringshaverne uden for Danmark ikke er bundet af kendelsen om gældssanering.

I 1999 anmodede Nordisk Ministerråd Kronofogdemyndigheden i Malmø om at gennemføre et seminar, der skulle undersøge, om der var et behov for at lave fælles nordiske regler om gensidig anerkendelse af gældssaneringskendelser mv. I forlængelse af seminaret blev der afgivet en rapport,¹⁵ hvori det på side 21 f. anføres, at der findes et udtalt behov for regler om gensidig anerkendelse af afgørelser om gældssanering og gensidig anerkendelse af retsvirkningerne af en beslutning om at indlede en sag om gældssanering. Det er endvidere anført, at der ikke findes afgørende indvendinger mod en fællesnordisk regulering af gældssaneringsområdet.

Rapporten er endnu ikke fulgt op af konkrete initiativer.

¹⁴ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 97.

¹⁵ Nordiskt arbetsseminarium i skuldsaneringsfrågor, slutrapport, Kronofogdemyndigheten Malmö.

Kapitel 4

Statistiske oplysninger

Gældssaneringsudvalget overvejede i betænkning 957/1982, side 83 ff., om der var et behov for regler om almindelig gældssanering. Betænkningen indeholder ikke noget skøn over, hvor mange personer der kunne tænkes at ville søge eller opnå gældssanering.

Et sådant skøn fremgår imidlertid af pkt. 4 i bemærkningerne til det lovforslag, der førte til, at betænkningens lovudkast blev ført ud i livet.¹⁶ Det anslås her på grundlag af foreliggende oplysninger om antallet af insolvenserklæringer i fogedretterne, at ca. 10.000 personer årligt vil indgive begæring om gældssanering, og at der for ca. 5.000 af disse vil blive indledt gældssanerings sag.

Antallet af begæringer om gældssanering og af kendelser om gældssanering har været offentliggjort, siden reglerne trådte i kraft. For tiden frem til og med 1998 foreligger alene offentligt tilgængelige oplysninger på landsplan (fra Danmarks Statistik), men siden 1999 har Domstolsstyrelsen offentliggjort antallet af ansøgninger om gældssanering og afsagte kendelser om gældssanering fordelt på de enkelte skifteretter. Der henvises til bilag 2.

Det fremgår af de foreliggende tal, at der mellem landets enkelte skifteretter er endog meget betydelige forskelle i forholdet mellem antallet af ansøgninger og kendelser om gældssanering (gældssaneringsprocenten). Denne svingede mellem de enkelte retskredse mellem 0 og 100 procent,¹⁷ og landsgennemsnittet udgjorde 35,42 procent i 1999, 29,64 procent i 2000 og 31,18 procent i 2001. Sø- og Handelsrettens skifteret,

¹⁶ Jf. Folketingstidende 1983-84, 2. samling, tillæg A, sp. 626.

¹⁷ Skifteretten i Nykøbing Mors havde i 2000 en gældssaneringsfrekvens på 120 %, hvilket må skyldes, at sagerne først medtages i afgørelsesstatistikken, når de slutes, selv om de ofte vil være modtaget året før.

der behandler ca. 20 procent af alle ansøgninger om gældssanering, havde til sammenligning en gældssaneringsprocent i perioden på 23,45, 18,53 og 18,33.

Justitsministeriet har den 30. april 2003 i en besvarelse af et spørgsmål fra et medlem af Folketinget anført følgende om de beskrevne variationer:¹⁸

”De forskelle i antallet af bevilgede gældssaneringer (gældssaneringsprocenten) som spørgeren henviser til, har både sammenhæng med den måde, som sagerne opgøres på, og med gældssaneringsreglernes indhold.

Vedrørende opgørelsesmåden bemærkes, at sagerne ifølge Domstolsstyrelsen først medtages i afgørelsesstatistikken, når de slutes, selv om de ofte vil være modtaget året før. Ved en varierende tilgang af sager, kan dette give betydelige udsving fra år til år i forholdet mellem sager, der modtages, og sager der afsluttes med hel eller delvis gældssanering i et kalenderår. Hertil kommer, at det statistiske grundlag for de mindre retskredses vedkommende ofte vil være forholdsvist beskedent, hvilket øger de statistiske udsving.

Når det i spørgsmålets begrundelse anføres, at gældssaneringsprocenten i Frederikssund Retskreds er 12, mens den i Middelfart Retskreds er 81, så er dette korrekt for året 2001. I året 2000 og 2002 lå gældssaneringsprocenten i Frederikssund imidlertid på henholdsvis 25 og 29, mens den i Middelfart lå på 14 og 10. Begge retskredse har i perioden behandlet mellem 40 og 60 gældssaneringssager årligt

Opgørelsesmetoden kan dog ikke i sig selv begrunde hele variationen i gældssaneringsprocenten ved de enkelte skifteretter. Som anført ovenfor må forskellene også ses i sammenhæng med den måde, som reglerne om gældssanering er udformet på.

Efter konkurslovens § 197 kan skifteretten afsige kendelse om gældssanering, hvis skyldneren godtgør, at skyldneren ikke er i stand til og ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt taler derfor. Ved afgørelsen af, om skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt taler for gældssanering, skal der efter § 197 navnlig lægges vægt på skyldnerens interesse i gældssanering, gældens alder, omstændighederne ved gældens pådragelse og hidtidige afvikling samt skyldnerens forhold under gældssaneringssagen.

¹⁸ Besvarelse af spørgsmål S 2874 fra medlem af Folketinget Colette L. Brix (DF).

Afgørelsen af, om en person kan få gældssanering, skal således træffes på grundlag af en konkret vurdering af den pågældende skyldners samlede situation. Dette er navnlig begrundet i, at skyldnerens interesse i helt eller delvist at få slettet sin gæld må vejes op mod kreditorernes interesse i at få de penge, de har til gode.

På den baggrund kan det efter Justitsministeriets opfattelse ikke forventes, at gældssaneringsprocenten er ens i hele landet over en bestemt periode. Der kan blandt andet være forskelle i de enkelte egne af landet med hensyn til konjunkturudvikling og erhvervssammensætning mv., som bevirker, at der i nogle retskredse er relativt flere personer, der har store gældsforpligtelser efter at være gået ned med en virksomhed eller forretning, og som derigennem opfylder betingelserne for gældssanering.

Det tilføjes, at en skyldner har mulighed for at indbringe den lokale skifterets afgørelse for vedkommende landsret, hvis skyldneren mener, at skifteretten har været for streng i sit skøn. På samme måde har kreditorerne mulighed for appel til landsretten, hvis de mener, at skifteretten har været for lempelig i sit skøn.

Konkursrådet er i øjeblikket ved at gennemgå reglerne om gældssanering for på grundlag af den praksis, der har dannet sig siden reglernes ikrafttræden i 1984, at vurdere, om der er behov for at forenkle og effektivisere behandlingen af gældssaneringssager. En eventuel begrænsning af det skøn, der er overladt til skifteretterne i gældssaneringssager, indgår i overvejelserne.

Det statistiske materiale, som spørgeren henviser til, indgår også i Konkursrådets overvejelser, som forventes afsluttet ved årets udgang.

Det bemærkes, at de statistiske oplysninger efter Justitsministeriets opfattelse ikke i sig selv giver belæg for en antagelse om, at der skulle være forskelle i gældssaneringspraksis for erhvervsdrivende alene afhængig af skyldnerens branche.”

Konkursrådet, der i det hele kan tilslutte sig Justitsministeriets betragtninger, har ligeledes overvejet, hvor vidtrækkende slutninger der kan drages af oplysningerne om variationen i gældssaneringsprocenterne.

Det må herved tages i betragtning, at bestemmelsen i retsplejelovens § 14, stk. 3, hvorefter skifteretterne skal vejlede med hensyn til betingelserne for og fremgangs-

måden ved indgivelse af ansøgning om gældssanering, administreres forskelligt af de enkelte skifteretter. Ved nogle skifteretter gives vejledningen ofte (uformelt) i forbindelse med, at skyldneren henvender sig for at få udleveret et ansøgningskema, og denne vejledning fører jævnligt til, at skyldneren konstaterer, at der ikke er udsigt til at opnå gældssanering, hvorfor der ikke indgives ansøgning. Ved andre skifteretter gives vejledningen i forbindelse med det indledende møde, som afholdes med skyldneren med henblik på skifterettens afgørelse af, om der er grundlag for at indlede gældssaneringssag, jf. konkurslovens §§ 204-205. Det følger heraf, at gældssaneringsprocenten kan udvise betydelige forskelle, uanset at den materielle tærskel for, hvornår den enkelte skifteret finder betingelserne opfyldt, kan være nogenlunde ensartet.

Sø- og Handelsrettens skifteret træffer som ovenfor anført afgørelse i ca. 20 procent af alle af sager om gældssanering. Konkursrådet har ladet foretage en undersøgelse af alle sager, der er afgjort i første halvår af 2001, for at kunne vurdere, i hvilket omfang tilrettelæggelsen af rådgivningen efter retsplejelovens § 14, stk. 3, kan indvirke på gældssaneringsprocenten.

Sø- og Handelsrettens skifteret afgjorde i første halvår af 2001 466 sager om gældssanering.

Af disse sager indledte skifteretten gældssaneringssag i 100 tilfælde (21,46 procent).

I 118 tilfælde (25,32 procent) nægtede skifteretten at indlede gældssaneringssag, fordi ansøgeren eller dennes samlever/ægtefælle havde uafklarede økonomiske forhold, herunder f.eks. uafklarede indtægts- og arbejdsforhold, manglende udnyttelse af erhvervsevnen (deltidsbeskæftigelse mv.), var under uddannelse eller havde uafklarede boligforhold.

I 114 tilfælde (24,46 procent) nægtede skifteretten at indlede gældssaneringssag på grund af gældens karakter, herunder f.eks. gæld til det offentlige eller forbrugsgæld.

I 59 tilfælde (12,66 procent) blev ansøgningen tilbagekaldt inden første møde i skifteretten, eller ansøger udeblev fra dette møde.

De resterende 75 sager blev nægtet indledt af flere årsager i sammenstød eller vedrørte begæringer om genoptagelser eller ophævelser af tidligere afgørelser.

Gives omfattende vejledning om betingelserne for gældssanering i forbindelse med udlevering af ansøgningskema om gældssanering, vil man formentlig primært kunne undgå en del af de sager, hvor ansøgere med uafklarede forhold – typisk kontanthjælpsmodtagere – søger om gældssanering. Havde hele den gruppe, der fik afslag med uafklarede forhold som begrundelse, undladt at ansøge om gældssanering i Sø- og Handelsrettens skifteret i første halvår af 2001, havde skifteretten haft en gældssaneringsprocent på ca. 23.¹⁹

Hertil kommer, at der kan være forskelle i sammensætningen af de skyldnergrupper, der ansøger om gældssanering, således at forskelle i gældssaneringsprocenterne muligt kun i begrænset omfang dækker over forskelle i opfattelsen af, om betingelserne for gældssanering er opfyldt i den enkelte sag.

Det må endvidere bemærkes, at visse af de skifteretter, hvor gældssaneringsprocenten ligger markant over landsgennemsnittet, alene behandler et begrænset antal sager, hvorfor tallene allerede af denne grund må tages med et vist forbehold.

De anførte forhold kan imidlertid efter Konkursrådets opfattelse ikke i tilstrækkelig grad forklare, at skifteretternes retsanvendelse på gældssaneringsområdet synes at udvise større variationsbredde, end det ses på de fleste andre retsområder, og at enkelte skifteretter i perioden 1999-2001 kan placeres væsentligt over eller under landsgennemsnittet.

Til illustration kan det anføres, at Kerteminde afdelingskontor har en gældssaneringsfrekvens på 0 procent, 0 procent og 8,33 procent i årene 1999-2001, og Skifteretten i Åbenrå har en gældssaneringsfrekvens på 6 procent, 0 procent og 26,47 procent i samme periode. I den anden ende af skalaen har Skifteretten i Nykøbing Mors en gældssaneringsfrekvens på 100 procent, 120 procent og 38,46 procent i årene 1999-2001, og Skifteretten i Ribe har en gældssaneringsfrekvens på 83,33 procent, 78,79 procent og 58,06 procent i samme periode.

¹⁹ Det er herved forudsat, at antallet af gældssaneringer i 2001 var fordelt ligeligt over hele året, således at antallet af kendelser om gældssanering udgjorde 81 i første halvår af 2001 ved Sø- og Handelsrettens skifteret.

Om mulige forklaringer herpå og Konkursrådets vurderinger heraf henvises til kapitel 5.1.2, og kapitel 6.4 nedenfor.

Konkursrådet har ladet foretage en optælling af kæremål, der i år 2001 er afgjort af Østre Landsret. Resultaterne heraf fremgår af bilag 3. Rådets bemærkninger hertil fremgår af kapitel 5.1.2 nedenfor.

Der er bortset fra det ovenfor anførte ikke offentliggjort statistiske oplysninger eller andre undersøgelser vedrørende reglerne om gældssanering. Der foreligger således ikke oplysninger om størrelsen eller arten af de gældsbyrder, der saneres, eller om hvilke fordringshavere der er involveret i sagerne, om skyldnerens husstandsforhold og antallet af sager, hvori hensyntagen til en partners økonomiske forhold faktisk øver indflydelse på indholdet af gældssaneringen, i hvilket omfang skyldneren efter kendelsen om sanering bevarer pantsatte aktiver, om omfanget af overholdelse/misligholdelse af afsagte kendelser eller – i et bredere samfundsmæssigt perspektiv – om, hvilken social eller anden betydning det har haft for skyldneren og dennes husstand, om en ansøgning om gældssanering er blevet imødekommet eller afslået.

Konkursrådet har afstået fra at gennemføre undersøgelser med henblik på at tilvejebringe sådanne oplysninger. Dette skyldes, at behovet for de ændringer i de gældende regler, som rådet foreslår, i betydelig grad er uafhængigt af kvantitative overvejelser.

Kapitel 5

Konkursrådets indledende bemærkninger og overvejelser om gældssaneringsreglernes placering i det insolvensretlige system og om valg af lovgivningsmodel

5.1. Gældssaneringsreglernes placering i det insolvensretlige system

5.1.1. Gældssaneringsudvalgets overvejelser – betænkning 957/1982

I betænkning 957/1982 foretog gældssaneringsudvalget en afvejning af de forhold, der talte for indførelse af almindelige regler om lempelse af håbløst forgældede skyldneres gældsbyrde (gældssanering), over for de betænkeligheder, som sådanne regler ville frembyde.

Udvalget anførte på den ene side i betænkning 957/1982, side 73 ff., at såvel hensyn til skyldneren og dennes familie som til fordringshaverne og samfundet taler for eksistensen af regler om gældssanering. Håbløs forgældelse må antages at have betydelige håndgribelige skadevirkninger for skyldneren og dennes familie, jf. betænkning 957/1982 side 73 f. sammenholdt med side 7 ff. For fordringshaverne vil regler om gældssanering medføre, at der dels sker en betryggende konstatering af, hvorvidt skyldnerens gæld nu også virkelig er håbløs, dels at betaling af den realistiske del af gælden sættes i system, jf. betænkning 957/1982 side 74 sammenholdt med side 96 ff. Samfundshensynene består dels i almene resocialiseringshensyn dels i interessen i så vidt muligt at undgå, at de sociale budgetter belastes med udgifter, hvis afholdelse skyldes eksistensen af håbløse gældsbyrder og de dermed forbundne skadevirkninger, jf. betænkning 957/1982, side 74 f.

Heroverfor stod efter udvalgets opfattelse, at almindelige regler om gældssanering giver anledning til principielle betænkeligheder. Dels begrænser de princippet om aftalers bindende virkning med en mulig almindelig svækkelse af den almindelige betalingsmoral til følge, dels kan de medføre en betænkelig svækkelse af den almindelige betalingsmoral, føre til u hæmmet gældsætning, væsentlig stramning i kreditgivningen og en mere rigoristisk inddrivelsespraksis samt endelig modvirke effektiviteten af pønalt betonedede regler om bøde-, konfiskations- og visse erstatningskrav, jf. betænkning 957/1982, side 75.

Udvalget fandt ved sin samlede afvejning af disse modsatrettede hensyn, jf. betænkning 957/1982 side 75 ff., at de principielle betænkeligheder måtte tillægges betydelig vægt, men at de dog ikke var så tungtvejende, at de burde afskære en skyldner fra at blive frigjort for gæld, når den pågældende er i en håbløs gældssituation, når det ud fra en konkret vurdering er rimeligt, og når afgørelsen træffes i betryggende former.

Det fremgår således af betænkning 957/1982, at gældssaneringsudvalget havde et meget vågent blik for de risici, der kunne være forbundet med indførelsen af almindelige regler om gældssanering. Efter en omtale af de engelske og amerikanske regler om discharge (gældsfrigørelse i forbindelse med en personlig skyldners konkurs), der beskrives som resultatet af en kontinuerlig historisk udvikling, anfører udvalget således, jf. betænkningen side 80:

”Udvalget finder derfor, at det ville være at gå betænkeligt vidt, om gældssaneringsinstituttet fra første færd blev udformet således, at skyldnere skulle kunne opnå gældssanering med samme grad af automatik, som synes at præge de nutidige engelske og navnlig amerikanske regler om discharge.”

Udvalget gik derfor dels ind for, at afgørelsen om gældssanering skulle træffes efter en konkret rimelighedsvurdering, jf. herom nærmere nedenfor under 5.2.2, dels, jf. betænkning 957/1982, side 82, at

”der i sager, som frembyder tvivl, vil blive udvist den fornødne tilbageholdenhed, således at gældssaneringsinstituttet ikke udnyttes mod hensigten. Dette har især betydning, indtil der foreligger et erfaringsmateriale, som viser, i hvilket

omfang gældssanering kan foretages, uden at det giver anledning til betænkeligheder.”

Disse overvejelser førte endvidere udvalget til at gå ind for, at den subjektive betingelse for gældssanering blev udformet positivt (”at skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt taler derfor”), frem for at der i loven blev angivet, hvilke omstændigheder der ville udelukke, at en håbløst forgældet skyldner fik gældssanering. Udvalget anførte herom i betænkning 957/1982, side 122:

”Det er imidlertid klart, at håbløs forgældelse ikke i sig bør udgøre tilstrækkelig grund til, at en skyldner skal kunne opnå gældssanering. Blev man stående her ved, ville gældssaneringsinstituttet invitere til uhæmmet gældsætning og medføre en svækkelse af den almindelige betalingsmoral, en formentlig ganske betydelig stramning af kreditgivningen samt en mere energisk og hårdhændet inddrivelsespraksis. Disse betænkeligheder ville antagelig i vidt omfang forsvinde, hvis der opstilles en negativt formuleret yderligere betingelse om, at gældssanering skulle være udelukket, når der i den konkrete sag foreligger omstændigheder, som tyder på misbrug m.v. Efter udvalgets opfattelse imødekommer en sådan negativ formulering, som skaber en formodning for gældssanering, imidlertid ikke i tilstrækkeligt omfang de nævnte betænkeligheder.”

Det fremgår af betænkning 957/1982, at udvalget også havde nærmere overvejelser om gældssaneringsinstituttets indplacering i det insolvensretlige system.

Om forholdet mellem tvangsakkordreglerne og reglerne om gældssanering fremgår det af betænkning 957/1982, side 87, at tvangsakkorden i første række tjener som et middel, der skal gøre det muligt for skyldneren at videreføre eller likvidere en (del af en) erhvervsvirksomhed. Udvalget pegede på, at gældssaneringstanken derimod ikke sigter mod at afværge skyldnerens økonomiske sammenbrud, men at gøre det muligt at mildne følgerne af allerede indtrådte økonomiske sammenbrud for fysiske personer, være sig tidligere erhvervsdrivende eller lønmodtagere, som ellers måtte se en fremtid i møde som håbløst forgældede med deraf følgende skadevirkninger.

5.1.2. Konkursrådets overvejelser

Det er Konkursrådets opfattelse, at gældssaneringsreglernes indplacering i det insolvensretlige system, herunder forholdet til tvangsakkordreglerne og konkursreglerne, fortsat er velbegrunder.

Konkursrådet kan tiltræde, at der ved afgørelsen af, om gældssanering i det enkelte tilfælde skal meddeles, må foretages en konkret afvejning af modsatrettede hensyn, således som det blev anført af gældssaneringsudvalget.

Denne afvejning må – hvad angår såvel betingelserne for gældssanering som vilkårene herfor – foretages på grundlag af et rimelighedsskøn, og der kan navnlig ikke uden videre drages slutninger fra andre retsområder, f.eks. vedrørende spørgsmålet om aktiver, som er fritaget for individuel retsforfølgning (i praksis navnlig pensionsopsparinger mv.), eller regler om gifte personers særråden og særhæften (ægteskabsretsvirkningslovens §§ 16 og 25). Dette har sammenhæng med gældssaneringsreglernes karakter af konkrete lempelsesregler.

Konkursrådet finder det væsentligt, at afgørelsen om gældssanering og vilkårene herfor fortsat træffes på grundlag af et konkret skøn, således at der fortsat bliver mulighed for at tage skyldigt hensyn til de konkrete omstændigheder i de enkelte sager, men rådet finder endvidere, at det er af væsentlig betydning, at sager om gældssanering afgøres på et ensartet grundlag.

Efter de oplysninger, der foreligger for Konkursrådet, er det rådets vurdering, at retspraksis har udviklet sig således, at der i dag gives gældssanering i et noget videre omfang, end gældssaneringsudvalget havde forudsat – i hvert fald i en begyndelsesfase, jf. det ovenfor i afsnit 5.1.1 citerede fra betænkning 957/1982, side 82.

Dette kan ikke underbygges mere præcist, dels fordi det foreliggende statistiske materiale ikke på relevant måde kan belyse dette spørgsmål, dels fordi praksis blandt skifteretterne ikke synes ganske ensartet, jf. herom nærmere kapitel 4 ovenfor. Det bemærkes i denne forbindelse, at der er uhyre ringe tilbøjelighed hos fordringshavere til

at indbringe meddelte gældssaneringer for landsretterne. Der er således et betydeligt spillerum for dommerindividualitet på skifteretsniveau.

Som bilag 3 til denne betænkning er medtaget et notat om Østre Landsrets afgørelser i kæresager om gældssanering i 2001.

Det materiale, der er indgået i undersøgelsen, omfatter i alt 106 sager, hvor en skifterets kendelse vedrørende gældssanering er kæret.

83 af disse sager angår anvendelsen af konkurslovens § 197 og beslægtede spørgsmål, herunder f.eks. hvilke budgetposter skyldneren har adgang til at anføre uden for rådighedsbeløbet.

I 75 sager er en kendelse kæret af skyldnere, hvoraf 7 fik medhold (inkl. hjemvisninger), mens 68 skyldnere ikke fik medhold. I 8 sager er en kendelse kæret af kreditor, hvoraf 7 fik medhold (inkl. hjemvisninger), mens 1 kreditor ikke fik medhold.

34 sager stammede fra Sø- og Handelsretten. I 33 af disse sager er en kendelse kæret af skyldner, uden at nogen fik medhold. Én sag er kæret af en kreditor, der fik medhold.

Det fremgår således, at Østre Landsret anlægger den samme linje som skifteretterne i den forstand, at skyldneren meget sjældent får ændret en kendelse ved kære. I forhold hertil får de kreditorer, som anfægter en truffet afgørelse, medhold i en betydelig større del af sagerne. Det kan således antages, at den variation i gældssaneringsprocenten, der er beskrevet ovenfor, ville mindskes, hvis et større antal sager blev indbragt for landsretterne.

Konkursrådet finder i denne forbindelse anledning til at understrege – således som det også fremgår af betænkning 957/1982, side 80 ff. og side 87 ff. – at der påhviler skifteretten et selvstændigt ansvar for, at betingelserne for gældssanering er opfyldt i hver enkelt sag og for, at indholdet af den enkelte ordning ikke er i strid med almindelig praksis fra de overordnede domstole. Det er således principielt uden betydning, om fordringshaverne afholder sig fra at deltage i processen, eller om de ligefrem tilkendegiver en positiv holdning til spørgsmålet om gældssanering eller bestemte budgetmæssige spørgsmål, jf. hertil FM 1998.67/1 og VLK B-2270-99. Dette er også

klart forudsat i lovgivningen i øvrigt, se således kursgevinstlovens § 24, stk. 2 (om gældssanering) over for stk. 1, 2. pkt. (om akkordordninger).²⁰

Den ganske omfattende praksis, som har dannet sig siden 1984, viser efter Konkursrådets opfattelse tillige, at de betænkeligheder, som gældssaneringsudvalget så ved almindelige regler om gældssanering, ikke har materialiseret sig. Der er således ikke tegn på, at indførelsen af reglerne eller den beskrevne udvikling i anvendelsen af dem har haft de skadelige virkninger, som gældssaneringsudvalget frygtede, jf. herved betænkning 957/1982, side 75 og side 122.

Den afvejning af modsatrettede interesser, som gældssaneringsudvalget forudsatte, foretages fortsat i den enkelte sag, men balancepunktet mellem de forskellige hensyn har tilsyneladende forskubbet sig, således at retsstillingen i dag – uanset ordlyden af konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2 – nærmest kan beskrives således, at såfremt skyldneren er håbløst forgældet, stilles der ikke særlige krav om tilstedeværelsen af konkrete omstændigheder, der positivt kan begrunde, at sanering meddeles.

Det er efter gældende ret nærmere således, at nægtelse af gældssanering forudsætter, at der kan påvises omstændigheder, der gør sanering betænkelig. Baggrunden herfor skal formentlig navnlig søges i det forhold, at det på baggrund af en kontinuerlig udvikling har kunnet konstateres, at de frygtede skadevirkninger ved gældssanering som anført ikke er indtrådt, og at fordringshaverinteressen i, at en håbløst forgældet skyldner får sanering, har vist sig at have en noget anden karakter end oprindeligt antaget. Frem for at fordringshaverinteressen består i, at den betalingsevne, der er til rådighed, kommer alle til gode, har det vist sig, at selve det forhold, at skyldneren opnår gældssanering, bevirker en forøgelse af de betalinger, som faktisk tilflyder fordringshaverne. Rimeligt administreret er reglerne om gældssanering således med til at øge den samlede fyldestgørelsesgrad, hvilket måske kan forklare den noget ringe tilbøjelighed til, at fordringshavere påkærer skifteretternes afgørelser om gældssanering.

²⁰ Jf. hertil Jane Bolander, Skat ved gældseftergivelse, 1999, side 110, samt Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 802.

Det er samlet set Konkursrådets vurdering, at opfattelsen og anvendelsen af reglerne om gældssanering i løbet af de nu 20 år, hvori reglerne har virket, har undergået en udvikling, som i vidt omfang svarer til den, som foregik i synet på reglerne om tvangsakkord frem til gennemførelsen af konkursloven af 1977.

Herom anførte konkurslovsudvalget i betænkning 606/1971, side 254, venstre spalte:

”Udvalget finder, at bestemmelsen i tvangsakkordloven [tvangsakkordloven af 1905 (kundgjort i Lovtidende som nr. 225 i 1906) § 4, litra e, hvorefter akkord skulle nægtes, såfremt skyldnerens forhold måtte karakteriseres som uredeligt eller dog som letsindigt eller dog uordentligt] i noget for høj grad hviler på det synspunkt, at tvangsakkorden er en gunstbevisning, som indrømmes den, som uden egen skyld er kommet i økonomiske vanskeligheder. Tvangsakkorden må snarere betragtes som et hensigtsmæssigt middel til med de færreste omkostninger og tab og det mindst mulige spild af tid og arbejde at skaffe kreditorerne en så stor dækning, som forholdene muliggør. Da antallet af tvangsakkorder er temmelig ringe, kan bestemmelsen næppe heller antages at have nogen synderlig betydning i retning af at tilskynde til ordentlig og forsigtig forretningsførelse; den rammer ikke frivillige akkorder.”

I lyset af de erfaringer, som er indvundet i gældssaneringspraksis siden 1984, er det Konkursrådets opfattelse, at de betragtninger, der blev anført i betænkning 606/1971, også har betydning for det syn, man i dag må anlægge på gældssaneringsreglernes placering i det insolvensretlige system og derfor tillige på det indhold, som de efter en nutidig opfattelse bør have.

5.2. Valg af lovgivningsmodel

5.2.1. Gældssaneringsudvalgets overvejelser – betænkning 957/1982

Gældssaneringsudvalget anførte som sin opfattelse i betænkning 957/1982, side 85 ff., at en rationel løsning af de problemer, der er forbundet med eksistensen af håbløs gæld, forudsætter regler, som giver mulighed for et samlet opgør mellem skyldneren og fordringshaverne ud fra en bedømmelse af skyldnerens totale økonomiske situati-

on, dvs. en insolvensbehandling, som har mange lighedspunkter med konkurs og tvangsakkord. En ordning med nedskrivning af ellers retskraftige fordringer kombineret med fastsættelse af en ordning til afvikling af den realistiske del af gælden har – uanset forskelle i formålet med de to regelsæt – mange lighedspunkter med tvangsakkord efter reglerne i konkurslovens §§ 157-196.

På denne baggrund valgte udvalget at udforme reglerne om gældssanering med konkurslovens regler om tvangsakkord som model. Dette gælder både reglerne om behandlingen af sager om gældssanering og reglerne om indhold og virkninger af gældssanering. Udvalget var dog helt opmærksom på, at ”det for hvert enkelt punkts vedkommende nøje må overvejes, om der bør gælde det samme som ved tvangsakkord”, jf. herved betænkning 957/1982, side 88.

Udvalgets overvejelser faldt ud til, at man kopierede reglerne om *procesforløbet* alene med den modifikation, at processen påbegyndes med kontakt til skifteretten, og at kontakten til fordringshaverne først sker, efter at skifteretten har truffet bestemmelse om at indlede gældssaneringssagen (se i modsætning hertil §§ 164-165 over for § 166 vedrørende tvangsakkord), og med tilføjelsen af den særlige regel om genoptagelse af gældssaneringssagen i § 228 (som ikke har noget modstykke i reglerne om tvangsakkord).

Konkurslovens regler om de *materielle virkninger* af tvangsakkord blev i mindre grad gentaget i reglerne om gældssanering, hvor alene pantefordringer holdes uden for saneringen, i det omfang pantet strækker til, jf. konkurslovens § 199, stk. 2. I tvangsakkord holdes en række yderligere fordringer uden for akkorden, jf. konkurslovens § 158, stk. 2, nr. 1-4.

5.2.2. Konkursrådets overvejelser

Konkursrådet kan tilslutte sig de principielle synspunkter, som fremgår af betænkning 957/1982.

Konkursrådet er af den opfattelse, at praksis siden 1984 har vist, at konkurslovens regler om tvangsakkord er et velegnet udgangspunkt for reglerne om gældssanering. Konkursrådet kan endvidere tilslutte sig, at behandlingen af sager om gældssanering er henlagt til skifteretterne – og ikke, som det efter indførelsen af reglerne i Danmark er sket i Norge og Sverige, til fogedretterne – og stiller således ikke forslag om ændringer heri.

Det anførte kan imidlertid ikke tilsløre, at de skyldnerkategorier, som reglerne om gældssanering særligt er henvendt til, har vist sig jævnligt at have problemer af en karakter, som ikke forekommer i sager om tvangsakkord, og at de løsninger, som tvangsakkordreglerne anviser med hensyn til indhold og retsvirkninger af ordningen, derfor i en række tilfælde er mindre hensigtsmæssige i sager om gældssanering. Nogle af disse problemer har kunnet løses i retspraksis, men et antal står tilbage og bevirker, at reglerne om gældssanering på nogle punkter ikke fungerer så hensigtsmæssigt, som man kunne ønske sig.

Det er derfor Konkursrådets opfattelse, at reglerne om gældssanering på en række punkter – i modsætning til, hvad der gælder i dag – bør udformes ubundet af tvangsakkordreglerne. Herved muliggøres den nødvendige hensyntagen til de særlige forhold, som gældssaneringssagerne frembyder. Det anførte gælder både reglerne om sagernes behandling og indholdet af gældssaneringsordningerne.

Der har endvidere vist sig berøringsflader til andre retsområder – særligt reglerne om tildeling af sociale ydelser og om pensionsopsparinger – som retspraksis har haft vanskeligt ved at håndtere på en ensartet og konsekvent måde. Dette kan muligvis skyldes, at spørgsmålene ikke er nærmere omtalt i selve loven, og at der siden betænkning 957/1982 er sket en voldsom udvikling på pensionsområdet – såvel ordningernes udbredelse som bredden i udbuddet af forskellige pensionsprodukter – ligesom der siden 1984 er kommet en række nye sociale ydelser til.

Del II. De enkelte emner

Kapitel 6

Betingelserne for gældssanering

6.1. Gældende ret

Efter konkurslovens § 197, stk. 1, kan skifteretten på en skyldners begæring afsige kendelse om gældssanering, såfremt 1) skyldneren godtgør, at skyldneren ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og 2) skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt taler derfor.

Bestemmelsen opstiller således to betingelser for, at skifteretten kan meddele en skyldner gældssanering. Betingelsernes nærmere indhold gennemgås nedenfor i afsnit 6.1.1 om den økonomiske betingelse og i afsnit 6.1.2 om de øvrige betingelser.

6.1.1. Den økonomiske betingelse. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1

Konkursloven opstiller et særligt kvalificeret insolvensbegreb, hvorefter det påhviler skyldneren at godtgøre, at skyldneren ikke blot aktuelt er ude af stand til at betale sine kreditorer, men at der tillige ikke inden for de nærmeste år er nogen udsigt til, at skyldneren vil kunne opfylde sine gældsforpligtelser.

Ved lov nr. 387 af 10. juni 1987 om ændring af konkursloven (Gældssanering med specielt henblik på studiegæld) blev ordene ”inden for de nærmeste år” indføjet, idet man herved lovmæssigt ville præcisere den tidsmæssige udstrækning. Af de specielle

bemærkninger til bestemmelsen i Folketingets Retsudvalgs betænkning af 21. maj 1987²¹ fremgår det om forståelsen af denne periodes tidsmæssige udstrækning:

”Det antages, at den periode på 5 år, som efter forarbejderne til konkurslovens § 198 skal være den normale afviklingstid for den nedskrevne gæld, kan være vejledende for, hvor langt ud i fremtiden skyldnerens bevis for manglende betalingsevne efter det særlige insolvensbegreb i § 197, stk. 1, nr. 1, skal føres.

Formålet med ændringsforslaget er at angive, at tidshorizonten for denne prognose vedrørende skyldnerens fremtidige indtægtsmuligheder skal være ”inden for de nærmeste år”. Hermed skal der i almindelighed forstås en periode på 3-5 år.”

Det er ikke muligt at fastsætte nogen præcis grænse for, hvor kvalificeret insolvensen skal være, men skyldnerens aktiver og sandsynlige indtægter skal inden for de nærmeste år være klart utilstrækkelige til at dække skyldnerens gæld.²²

I forbindelse med gældssaneringsagen skal ansøgerens betalingsevne gøres op. Opførelsen af betalingsevnen har både betydning for vurderingen af, om den økonomiske betingelse er opfyldt, og for fastsættelsen af den procent, hvortil skyldnerens gæld efter § 216, stk. 1, skal nedsættes ved gældssaneringen (nedsættelsesprocenten).

Udgangspunktet er, at skyldneren skal stille hele sin formue til disposition for kreditorerne. Det skal undersøges og fastslås, i hvilket omfang skyldneren har mulighed for gennem realisation eller belåning af aktiver, som ikke er omfattet af retsplejelovens transbeneficium, at rejse nævneværdige beløb, eller for gennem realisation af sådanne aktiver at nedbringe sine faste udgifter, uden samtidig at forringe sine indtjeningmuligheder.²³

Aktiver, som bør bevares af hensyn til boligmæssige forhold eller den pågældendes erhvervs- eller uddannelsesmuligheder, kræves i praksis ikke altid realiseret. Der er

²¹ Jf. FT 1986/87, tillæg B, sp. 2395 ff. Lovændringen blev foreslået af Folketingets Retsudvalg og tiltrådt af justitsministeren.

²² Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 804.

²³ Jf. herved betænkning 957/1982, side 123.

her navnlig tale om ejerboliger og biler. Sådanne aktiver, som efter husstandens forhold må betragtes som passende, kan alt efter de nærmere konkrete omstændigheder beholdes.

Spørgsmålet om, hvorvidt kapitalpensioner, selvpensioner, indekskontrakter og lignende skal omfattes af gældssaneringssagen, blev ikke indgående behandlet i betænkningen og har efterfølgende været genstand for en række retsafgørelser. I betænkning 957/1982, side 123 f., trækkes en skillelinje ved ordninger, der er usædvanlige under hensyn til skyldnerens forhold:

”Da såvel skyldnerens evne som hans vilje til at få afklaret sine økonomiske forhold bør indgå i afgørelsen af, om han skal kunne opnå gældssanering, bør visse aktiver, som er fritaget fra (individuel) retsforfølgning, efter omstændighederne også tages i betragtning. Således f.eks. tilbagekøbsværdien ved livsforsikring og beløb, som kommer til udbetaling ved skyldnerens ophævelse af særlige opsparingsordninger (kapitalpension, etableringskonti m.v.). Dette gælder dog kun, når en sådan ordning er usædvanlig under hensyn til skyldnerens forhold. Der må således ses bort fra de nævnte beløb, når ordningen indgår som et normalt led i skyldnerens ansættelsesforhold. Det samme gælder beløb i henhold til (tidligere) erhvervsdrivendes sædvanlige opsparings- eller pensioneringsordninger.

Kommer beløb i henhold til en livsforsikring eller en anden opsparing til ordinær, eventuelt løbende udbetaling i en overskuelig fremtid, f.eks. når skyldneren når en vis alder, bør de i alle tilfælde tages i betragtning som fremtidig indtægt.”

Ved den konkrete afgørelse af, om en ordning kræves ophævet, eller om kreditorerne alternativt skal kompenseres for, at ophævelse ikke sker, lægges i praksis blandt andet vægt på ordningens art, udbetalingstidspunktet, værdien, betydningen for den tilbudte dividende samt tidspunktet for etableringen af ordningen.

Kreditorbeskyttede erstatninger og forsikringssummer kræves ud fra sociale og personlige hensyn i praksis ikke altid inddraget, uanset at der i vidt omfang er tale om en egentlig compensation for mistede fremtidige indtægter.

I praksis har en inddragelse af et enkelt aktiv ofte ikke afgørende betydning for, om den økonomiske betingelse er opfyldt. Skyldneren er håbløst forgældet, uanset om aktivet inddrages eller ej.

Spørgsmålet om behandlingen af pensionsordninger, forsikrings- og erstatningsbeløb mv. under gældssaneringsagen gennemgås nærmere nedenfor i kapitel 7 og 8.

En eventuel usikkerhed om skyldnerens økonomiske forhold har betydning for skifterettens vurdering af, om skyldneren kan godtgøre ikke at være i stand til og navnlig også i fremtiden ikke vil blive i stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser, ligesom den har betydning for, om skifteretten har et tilstrækkeligt sikkert grundlag for at tilrettelægge skyldnerens afdragsordning. Der henvises i den forbindelse til kapitel 6.1.2.6 nedenfor.

6.1.2. De øvrige betingelser. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, og stk. 2

Konkurslovens § 197, stk. 2, angiver, hvilke momenter der skal tages i betragtning ved den bedømmelse, der efter § 197, stk. 1, nr. 2, skal foretages af, om skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt taler for, at der kan afsiges kendelse om gældssanering. Der skal herved navnlig lægges vægt på skyldnerens interesse i gældssanering, gældens alder, omstændighederne ved gældens pådragelse og hidtidige afvikling samt skyldnerens forhold under gældssaneringsagen, jf. § 197, stk. 2.

Det nærmere indhold af momenterne fremgår ikke af bestemmelsen. Det fremgår heller ikke, hvilken vægt de enkelte momenter skal have i forhold til hinanden, eller hvornår de kan føre til, at der kan afsiges kendelse om gældssanering. Der er tale om en retlig standard, der giver skifteretten mulighed for at anlægge en udpræget skønsmæssig vurdering.

Vedrørende de principielle overvejelser bag indførelsen af en retsstandard anføres det i betænkning 975/1982, bl.a. side 80 f.:

”Efter udvalgets opfattelse må det tillægges væsentlig betydning, at regler om gældssanering udformes så fleksibelt, at den nærmere afgrænsning af det nye retsinstituts anvendelsesområde kan ske på grundlag af de erfaringer, der indhøstes i praksis under særlig hensyntagen til danske forhold. Herved har det navnlig betydning, at det formentlig kun gennem fleksible lovregler er muligt at undgå, at ”professionelle” skyldnere udnytter gældssaneringsinstituttet i strid med dets formål, og at det næppe uden støtte i praktiske erfaringer med gældssanering er muligt at forudse samtlige misbrugsmuligheder.

Udvalget anser det således hverken for muligt eller ønskeligt, at der i lovform foretages nogen præcis afgrænsning af de tilfælde, hvor det må anses for ubetænkeligt at nedskrive håbløs gæld. Afgørelsen af, hvorvidt en overbebyrdet skyldner skal kunne opnå gældssanering, bør som følge heraf træffes på grundlag af en retsstandard, der lægger op til en afvejning af rimeligheden af gældssanering i det enkelte tilfælde over for de tidligere anførte betæneligheder herved.”

I overensstemmelse med motivudtalelsen har der i retspraksis udviklet sig en række tilfælde, hvor gældssanering typisk nægtes. Der er dog ikke tale om forhold, som fuldstændig udelukker skyldneren fra at få gældssanering. Normalt vil det i en afgørelse, der nægter at indlede gældssanerings sag, således blive anført, at der ”for tiden” ikke er udsigt til, at der vil kunne afsiges kendelse om gældssanering. Skyldneren vil derfor eventuelt på et senere tidspunkt kunne opnå gældssanering.

Det vil således eksempelvis efter konkurslovens § 197, stk. 2, være muligt på et tidspunkt at få gældssanering, selv om en del af gælden stammer fra alvorligere kriminalitet, f.eks. underslæb, bedrageri og overtrædelser af skatte- og momslovgivningen for betydelige beløb.

Nedenfor gennemgås en række typetilfælde med udgangspunkt i kriterierne i konkurslovens § 197, stk. 2.

6.1.2.1. Skyldnerens interesse i gældssanering

Ved bedømmelsen af skyldnerens interesse i gældssanering lægges der vægt på, om gældssanering har en konkret nyttevirkning for skyldneren. Herved må forstås, at

skyldneren ved en gældssanering får en reel mulighed for at afvikle den bestående del af gælden og for at opfylde fremtidige forpligtelser. Gældssanering skal således føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomi.²⁴

Må skyldneren derimod trods en gældssanering forventes fortsat at være nødt til at stifte gæld for at overholde sine forpligtelser, vil en gældssanering ikke udgøre nogen endelig løsning på skyldnerens økonomiske problemer, og gældssanering vil ifølge retspraksis blive nægtet. Som eksempel herpå kan nævnes:

Ø 2329/02. En skyldner havde, efter det oplyste, månedlige indtægter på 8.920 kr. og udgifter på 9.157 kr. Gældssanering blev nægtet af landsretten med følgende begrundelse: ”Efter det om [skyldnerens] økonomiske forhold oplyste, må det anses for udelukket, at gældssanering vil kunne medføre en varig forbedring af [skyldnerens] økonomi.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 9).

Viser en nærmere opgørelse af skyldnerens betalingsevne, at skyldneren vil være i stand til at afdrage et beløb til sine kreditorer, er dette et moment, som kan tale for, at en gældssanering vil medføre en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold.²⁵

V 834/03. En 43-årig skyldner havde bidragspligt til 3 børn. Hans samlede gæld udgjorde ca. 300.000 kr., og han havde en årlig bruttoindtægt på ca. 200.000 kr. Hans månedlige udgifter udgjorde ca. 4.300 kr. Under sagen oplyste skyldneren, at han hver måned måtte stifte ny gæld for at have midler til de nødvendige leveomkostninger. Det fremgik endvidere af sagen, at skyldneren ikke betalte det fulde pligtige bidrag til sine børn, hvorfor hans gæld til kommunen, der måtte betale bidragene, voksede for hver måned. Skifteretten nægtede at indlede gældssanerings sag med følgende begrundelse: ”På baggrund af ovenstående og oplysningerne om [skyldnerens] rådighedsbeløb må det anses for sandsynligt, at [skyldneren] efter en gældssanering stadig ikke vil være i stand til at betale sine forpligtelser, herunder betaling af børnebidrag efterhånden, som de forfalder. Under disse omstændigheder er der ikke rimelig udsigt til [...]”

²⁴ Jf. betænkning 957/1982, side 127.

²⁵ Tilsvarende synspunkt vil efter omstændighederne kunne anføres, hvor skyldneren trods et lavt månedligt rådighedsbeløb gennem en periode har været i stand til at opretholde en levelfod uden at stifte ny gæld.

Landsretten ændrede afgørelsen med følgende begrundelse: ”[Skyldneren] må efter de foreliggende oplysninger om hans indtægter sammenholdt med hans faste udgifter, herunder bidragsforpligtelser, antages at kunne tilbyde kreditorerne dividende under en eventuel gældssanering uden samtidig at stifte ny gæld. Landsretten finder på denne baggrund, at sagen bør hjemvises til skifteretten til stillingtagen til, om betingelserne i øvrigt for at indlede gældssaneringssag er opfyldt.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 8).

6.1.2.2. Gældens alder

Om betydningen af gældens alder anføres det i betænkning 957/1982, side 85:

”Udvalget finder derimod, at regler om gældssanering kan udgøre et tiltrængt supplement til de skarpe forældelsesregler, for så vidt som gældssanering kan tjene som ”sikkerhedsventil” i tilfælde, hvor det ud fra en samlet konkret afvejning må anses for ubetænkeligt at nedskrive gammel, håbløs gæld, som endnu ikke er ramt af forældelse, og at gældens alder i det hele taget er et af de momenter (blandt flere), som må tillægges betydning ved afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt en overbebyrdet skyldner skal kunne opnå gældssanering.”

Nogen bestemt tidsmæssig grænse for gældens alder kan ikke udledes af retspraksis. Det står dog fast, at jo ældre gælden er, og jo længere den håbløse insolvenstilstand har varet, desto mindre er betænkkelighederne ved at imødekomme en begæring om gældssanering.

V 782/00 og V 803/00. Af kendelsen fremgår: ”Det forhold, at ca. en tredjedel af gælden stammer fra spekulationsprægede anpartsinvesteringer, og at der er stiftet ny gæld i 1996, hvor [skyldneren] i forvejen havde en betydelig forfalden gæld, taler imod, at der gives gældssanering. Det forhold, at der nu er forløbet en del år, siden investeringerne fandt sted, og at der ikke er stiftet ny gæld inden for de seneste 4 år, bør føre til, at der nu kan bortses fra ovennævnte forhold.” Ansøgeren opnåede herefter gældssanering med en dividende på 10,6 procent, svarende til afdrag på 164.886 kr. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 9).

Er der derimod stiftet gæld helt frem til det tidspunkt, hvor skyldneren indgiver en begæring om gældssanering, vil dette i almindelighed med betydelig vægt tale imod en gældssanering.

Ø 1672/03. Skyldneren blev i 1990 meddelt gældssanering for en gæld på ca. 500.000 kr. Skyldneren havde herefter stiftet ny gæld på ca. 625.000, der primært stammede fra driften af en helsekostforretning i perioden 1995-98. Skyldneren havde herudover i januar 2003 stiftet ny gæld på over 20.000 kr. til indfrielse af en gammel gæld. Landsretten stadfæstede skifterettens kendelse om ikke at meddele gældssanering og anførte herved:

”Idet [skyldneren] for nylig og på et tidspunkt, hvor han var ude af stand til at opfylde bestående gældsforpligtelser, har stiftet en ikke ubetydelig gæld, som efter det foreliggende ikke kan anses for anvendt til opretholdelse af lønindtægt eller nødvendige levevilkår, tiltrædes det, at der ikke er grundlag for at indlede gældssanering.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 11 f.).

Betydningen af gældens alder vil skulle ses i sammenhæng med omstændighederne ved gældens pådragelse. Er gælden i det væsentlige opstået som følge af en enkeltstående og nu overstået begivenhed, f.eks. en erhvervsvirksomheds konkurs eller en tvangsauktion, vil gældens alder ifølge praksis normalt blive tillagt mindre betydning ved bedømmelsen af, om skyldneren kan få gældssanering. I sådanne tilfælde kan gælden efter omstændighederne være ganske ny.

U 1985.982/2 Ø. En 56-årig skyldner var i 1981 gået konkurs med sin glarmestervirksomhed. Hans gæld på ca. 385.000 kr. stammede hovedsageligt fra forretningen. Hans hustru, der var 53 år, havde drevet forretningen videre i et ApS, som lukkede i februar 1985 med en gæld på ca. 260.000 kr. Ægtefællerne var arbejdsløse, og hustruen var uden indtægter. Skifterettens afgørelse om ikke at indlede sag om gældssanering blev ændret af Østre Landsret, der i en kendelse af 19. juni 1985 anførte:

”Under hensyn til de kærendes alder og økonomiske forhold, herunder størrelsen af de kærendes gæld, findes det ikke på forhånd at kunne afvises, at betingelserne i konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1 og 2, er opfyldt. Der findes derfor ikke grundlag for at nægte indledning af gældssaneringssag i medfør af konkurslovens § 205, stk. 1, nr. 1.”

6.1.2.3. Omstændighederne ved gældens pådragelse

Letsindighed og uansvarlighed i forbindelse med gældens stiftelse vil normalt være til hinder for en gældssanering, f.eks. hvis skyldneren har stiftet gæld på et tidspunkt,

hvor skyldneren i forvejen var ude af stand til at opfylde sine bestående forpligtelser. Tilsvarende gælder, hvis gælden er opstået ved økonomiske transaktioner, der må karakteriseres som spekulationsprægede.

V 2059/90. Skyldnerens gæld var på 1,2 mill. kr. Skyldneren oplyste, at et pengeinstitut havde opfordret skyldneren til at låne penge til køb af investeringsbeviser, og at disse derefter var faldet voldsomt i kurs. Over halvdelen af gælden hidrørte fra lån til spekulation i værdipapirer. Gældssanering blev nægtet under henvisning til, at en betydelig del af skyldnerens gæld vedrørte optagelse af lån til spekulation i værdipapirer. (Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 47.)

V 195/94. Landsretten udtalte: ”Gælden er stiftet i perioden 1989 til 1991, og en væsentlig del af gælden hidrører fra investeringer i udlejningsejendomme og kommanditselskaber. Investeringerne var uden relation til [skyldnerens] erhverv og blev alene foretaget for at opnå økonomisk vinding. Den gæld, som [skyldneren] herved har pådraget sig, findes herefter at være af en sådan beskaffenhed, at den ikke kan begrunde gældssanering.” (Anført samme sted, side 48.)

V 2274/96. Skyldneren, en 44-årig omsorgsmedhjælper, havde en gæld på ca. 320.000 kr., der hovedsageligt hidrørte fra investeringer i anparter. Gældssanering blev nægtet af landsretten, der udtalte: ”Den overvejende del af [skyldnerens] gæld er opstået som følge af, at hun i 1991 tegnede anparter. Efter karakteren af denne gæld, og da der som følge af gældsstiftelsen er opstået en ikke ubetydelig gæld til skattevæsenet, opfylder [skyldneren] ikke betingelserne for gældssanering.” (Anført samme sted)

Forbrugsgæld, navnlig i større omfang, f.eks. ved løbende låneoptagelse i pengeinstitutter eller finansieringsselskaber, kan være til hinder for gældssanering.

V 1266/03. M og K havde en samlet gæld på 450-500.000 kr., der hovedsagelig var oparbejdet i perioden 1998-2000. I denne periode var de gået fra hinanden og kom i denne periode til at bruge alt for mange penge og fik ikke betalt deres regninger. De havde ikke stiftet gæld efter år 2000 bortset fra et indskudslån. Gældssanering blev nægtet bl.a. med henvisning til, at gælden var stiftet inden for de seneste 3-5 år, og at gælden i vidt omfang var forbrugsgæld. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 22).

Moms- og skattegæld samt anden gæld til det offentlige, som er karakteriseret ved, at den er stiftet ensidigt af skyldneren, uden at det offentlige har haft mulighed for at forhindre kravets opståen, er ikke i sig selv til hinder for gældssanering. Er gælden imidlertid oparbejdet systematisk over en årrække, således at skyldneren i realiteten har benyttet sig af en ”selvbestaltet kassekredit” i de offentlige kasser, vil dette normalt hindre en gældssanering.

V 2771/02. Af skyldnerens samlede gæld på ca. 530.000 kr. udgjorde ca. 275.000 kr. restskatter og børnebidragsrestancer og ca. 82.000 kr. momsrestancer, hvilket indebar, at ca. $\frac{2}{3}$ af gælden var gæld til det offentlige. Skyldneren fremsatte forslag om sanering af gælden mod betaling af en dividende på 36,06 procent fordelt over 5 år. Skyldnerens kommune protesterede mod gældssanering bl.a. med henvisning til, at skyldneren gennem en årrække systematisk havde oparbejdet gæld til det offentlige.

Skifteretten afviste begæringen om gældssanering med følgende begrundelse:

”Den opgjorte skatterestance vedrører indkomstårene fra 1995 til 2001, hvilket modsvarer den periode, hvor [skyldneren] har drevet selvstændig rengøringsvirksomhed. Den offentlige gæld er vokset år for år, selv om der er sket indbetalinger og indregnet restskat i [skyldnerens] forskudsregistrering. Selv hvis rentetilskrivningen lades ude af betragtning, er gælden øget i alle indkomstår bortset fra ét. [Skyldnerens] gæld til det offentlige er opstået ved en systematisk undladelse af at sikre overensstemmelse mellem forskudsregistrering og indkomst og undladelse af indbetaling af personlig skat i takt med indkomsterhvervelse, og gælden bør derfor ikke saneres mod kommunens protest.”

Landsretten stadfæstede afgørelsen og henviste udelukkende til den betydelige gæld, som skyldneren havde oparbejdet til det offentlige i årene 1995-2001. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 17 f.).

Er gælden eller størstedelen af gælden opstået i forbindelse med et strafbart forhold, vil præventionshensyn såvel som almindelige moralske hensyn som regel føre til, at gældssanering nægtes. Det er dog ikke helt udelukket at afsige kendelse om gældssanering, selv om en væsentlig del af gælden er opstået ved strafbare forhold. Ved vurderingen lægges vægt på forholdets grovhed og den tid, der er forløbet, siden det strafbare forhold blev begået, samt hensynet til skyldneren. Der kan ikke opstilles nogen fast tidsgrænse for, hvornår gælden er ”saneringsmoden”.

U 2000.1456 Ø. Skifteretten afslog gældssanering, da en betydelig del af skyldneren S' gæld var stiftet i forbindelse med strafbart forhold, og da den øvrige gæld var opstået ved økonomisk uansvarlighed. Landsretten fandt, henset til karakteren af den kriminalitet S havde begået, at den herved opståede gæld, der var henholdsvis 19 og 10 år gammel, ikke burde være til hinder for gældssanering. Da det endvidere var mere end 10 år siden, at S startede selvstændig virksomhed, fandtes den i forbindelse hermed opståede gæld heller ikke at kunne begrunde en nægtelse.

U 2001.221 V. Skyldneren S havde en samlet gæld på 2.280.288 kr., hvoraf knap 360.000 kr. var erstatningskrav vedrørende kriminalitet begået i 1993. Omstændighederne ved denne del af gældens pådragelse talte fortsat mod gældssanering. Efter det oplyste om gældens hidtidige afvikling sammenholdt med oplysningerne om S's nuværende personlige og sociale forhold sammenholdt med resocialiseringshensyn tiltrådte landsretten, at der var afsagt kendelse om gældssanering.

Etiske hensyn taler i reglen imod sanering af gæld opstået som følge af erstatningskrav uden for kontrakt, navnlig hvis kravet er opstået som følge af forsætlige eller groft uagtsomme forhold. Gældssanering er heller ikke i disse tilfælde ganske udelukket, men ligesom ved strafbare forhold lægges der ved bedømmelsen vægt på forholdets grovhed og den tid, der er forløbet siden kravets opståen samt hensynet til skyldneren.

6.1.2.4. Gældens hidtidige afvikling

Har skyldneren ikke afdraget på sin gæld, selv om skyldneren har haft indtægter, som muliggjorde dette, vil denne omstændighed tale imod gældssanering.

V 2721/02. Det fremgik af skyldnerens årsopgørelser, at denne i indkomstårene 1999 og 2000, hvor han havde forholdsvis høje indtægter som følge af skattemæssig underskudsfremførsel, ikke havde betalt skat. For indkomståret 2001 havde han som følge af en fortsat underskudsfremførsel kun betalt skat i begrænset omfang. Begæringen om gældssanering var indgivet kort tid efter, at muligheden for underskudsfremførsel faldt bort.

Gældssanering blev nægtet, og landsretten udtalte: "[Skyldneren] har efter oplysningerne for landsretten i den periode, han har foretaget underskudsfremførsel, alene afviklet en gæld til den nærmeste familie og et mindre beløb til Told

og Skat. Under disse omstændigheder tiltrædes det, at indledning af gældssanering for tiden er nægtet.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 23).

Tilsvarende gælder, hvis skyldneren har forbrugt provenuet fra f.eks. arv, ophævede pensionsordninger, gavebeløb mv. uden samtidig at have anvendt en væsentlig del af beløbet til afdrag på gælden.

V 1944/02. I landsrettens kendelse hedder det: ”[Skyldneren] har 2-3 måneder forinden indgivelse af begæring om gældssanering ophævet sin pensionsopsparing og fået udbetalt 127.000 kr. Efter det oplyste i kæreskriftet er beløbet anvendt til forbrug, og der er ikke afdraget til kreditorerne. Under disse omstændigheder er betingelserne for indledning af gældssanerings sag ikke til stede.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 23).

At skyldneren har søgt at bringe sine aktiver i ly for kreditorforfølgning, taler ligeledes imod gældssanering.

U 1985.787 V. Efter at 2 landbrugsejendomme tilhørende gårdejer G i 1980 var bortsolgt ved tvangsauktioner, erhvervede G's hustru H den ene af ejendommene, som fortsat blev drevet i hendes navn, medens G fik arbejde som sælger for et frøfirma med en årlig nettoindtægt på ca. 160.000 kr. G, der var 49 år, begærede nu indledning af gældssanerings sag omfattende restgælden efter tvangsauktionerne. Det måtte lægges til grund, at H's landbrugsejendom reelt fortsat blev drevet af G, hvis kreditorer samtidig var afskåret fra at søge sig fyldestgjort i den formue, som måtte blive oparbejdet i H's navn. Allerede som følge heraf fandtes betingelsen i konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 2, for gældssanering ikke opfyldt, og G's begæring blev derfor ikke taget til følge.

V 1947/02. Vestre Landsret stadfæstede en kendelse, hvorefter en skyldner blev nægtet gældssanering. I skifterettens afgørelse blev det bl.a. anført: ”at [skyldneren] har bidraget til udbetalingen på [samleverens] ejendom, at husstanden løbende har foretaget opsparing i denne ejendom, at der i dag er en friværdi i ejendommen på over 500.000 kr., og at samtlige aktiver af blot nogen værdi står i [samleverens] navn. Retten finder ikke, at tilbud om forlængelse af afdragsperioden med 22 måneder svarende til et afdrag på 58.300 kr. og [samleverens] aktiebeholdning på 18.500 kr. i alt 76.800 kr. udgør en rimelig kompensation for ovenstående forhold, hvorfor [skyldnerens] forslag som helhed ikke findes rimeligt.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 47).

6.1.2.5. Skyldnerens forhold under gældssaneringssagen

Hvis skyldneren ikke medvirker loyalt ved gældssaneringssagens oplysning, vil gældssanering blive nægtet. Dette følger udtrykkeligt af konkurslovens § 212, stk. 1, nr. 2, hvorefter skifteretten med denne begrundelse kan standse en indledt gældssaneringssag. Det gælder f.eks., hvor skyldneren nægter at udtale sig, er tilbageholdende med at give de oplysninger, der er nødvendige for sagens behandling, og hvor skyldneren bevidst giver urigtige oplysninger.

Ø 3870/02. Skyldneren havde den 1. marts 2002 ophævet 2 kapitalpensioner med en samlet nettoudbetaling på 220.320 kr. Dette oplyste skyldneren ikke på møder i skifteretten den 25. marts og den 7. august 2002. På denne baggrund havde M ikke medvirket loyalt ved sagens oplysning. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 25).

Såfremt skyldneren under sagen stifter ny gæld eller afdrager på sin usikrede gæld, vil dette ligeledes normalt udelukke gældssanering.

V 2004/03. Under hensyn til, at skyldneren havde oparbejdet en restskat for indkomståret 2002 på 23.246 kr. under gældssaneringssagen, hvilket beløb han ikke umiddelbart kunne betale, stadfæstede landsretten skifterettens kendelse om nægtelse af gældssanering. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 24 f.).

6.1.2.6. Andre omstændigheder

Der skal efter praksis i et vist omfang tages hensyn til forventet arv. Må det efter de tilvejebragte oplysninger lægges til grund, at ansøgeren er arveberettiget efter en person, hvis dødsfald er meget nært forestående, kan dette efter omstændighederne være til hinder for gældssanering.

V 1917/99. Skyldnerens far var 85 år og enkemand. En kreditor oplyste, at den statistiske restlevetid for en mand, der er fyldt 85 år, er 4,7 år. Skyldneren oplyste, at han ikke havde kendskab til sin fars økonomiske forhold.

Landsretten udtalte: ”Allerede fordi der ikke er grundlag for at antage, at [skyldnerens] faders død er nært forestående, stadfæstes kendelsen om gældssanering.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 27).

Meddeler skyldneren arveafkald på et tidspunkt, hvor den pågældende har betydelig gæld, vil det i praksis efter omstændighederne også kunne indebære, at gældssanering nægtes.

V 368/99. En 45-årig skyldner, der havde en gæld på 961.284 kr., havde den 14. august 1995 meddelt arveafkald. Afkaldet, der blev meddelt dagen før første møde i skifteretten i en tidligere gældssaneringssag, blev givet for at udelukke, at en forventet arv skulle gå til kreditorerne og af hensyn til skyldnerens handicappede søn. Arveafkaldet blev efterfølgende gjort uigenkaldeligt i september 1998.

Skyldnerens far, der var 85 år og ved godt helbred, sad i uskiftet bo. Han ejede en næsten ubehæftet ejendom, der havde en værdi på 250.000 kr. Der var 2 arvinger efter faderen.

Gældssanering blev nægtet med følgende begrundelse: ”Da [skyldneren] herefter må antages inden for de nærmeste år at have udsigt til betydelig arv, og da arveafkaldet er givet på et tidspunkt, hvor [skyldneren] havde betydelig gæld, først og fremmest for at unddrage kreditorerne del i arven, er der ikke rimelig udsigt til [...]” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 27).

Ifølge fast praksis fastsættes der som hovedregel en afdragsperiode på fem år for afviklingen af den bestående del af gælden efter en kendelse om gældssanering.²⁶ I denne femårige periode skal skyldnerens indkomstmæssige og budgetmæssige forhold ligge nogenlunde fast.

Usikkerhed om skyldnerens indkomst eller budgetforhold i øvrigt, der er af en vis væsentlighed og er knyttet til omstændigheder, der konkret er afgørende for gældssaneringssagens afgørelse, fører derfor som hovedregel til, at skifteretten vil træffe afgørelse om, at der for tiden ikke er rimelig udsigt til, at der kan afsiges kendelse om gældssanering.²⁷

²⁶ For folkepensionister fastsættes der dog i almindelighed en henstandsperiode på 3 år.

²⁷ Usikkerhed om skyldnerens og/eller dennes ægtefælles eller samlevers fremtidige beskæftigelses-, indtjenings- og budgetforhold i øvrigt har samtidig betydning ved vurderingen af, om skyldneren har ført bevis for at være håbløst forgældet, jf. ovenfor i afsnit 6.1.1. Når skyldnerens fremtidige

I enkelte tilfælde ses der dog i praksis bort fra skyldnerens uafklarede forhold, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder.

U 1994.204 V. Skifteretten havde nægtet H gældssanering under henvisning til, at H's samlever netop havde etableret selvstændig virksomhed, og at der herefter ikke var en sådan klarhed over husstandens økonomiske forhold, at der kunne fastsættes vilkår for en eventuel gældssanering. Landsretten fandt, at det ikke burde komme H til skade, at hun efter indgivelse af begæring om gældssanering var flyttet sammen med en mand, hvis økonomiske forhold var uafklarede, og hvis bidrag til opretholdelse af husholdningen måtte anses for beskedent. Sagen hjemvistes herefter til skifteretten.

Har skyldnerens nuværende situation være uændret gennem længere tid, således at forholdene har fået en mere permanent karakter, vil skyldnerens gældssanerings sag i praksis blive vurderet ud fra de aktuelle forhold, hvorfor der bortses fra, at den pågældende evt. mere teoretisk vil kunne forbedre sin evne til at afdrage på sin gæld, uanset om det gælder en nedgang i udgifter eller – mere typisk – en potentiel bedring i indtægterne.

U 1998.1245 Ø. Skifteretten afslog gældssanering, da skyldnerens ægtefælle H modtog kontanthjælp og hendes erhvervsforhold derfor var uafklarede. H havde boet i Danmark siden 1979, og der var fire børn i ægteskabet. H, der var analfabet, beherskede ikke dansk og havde været uden kontakt med det danske arbejdsmarked. H fik i 1995 kontanthjælp betinget af, at hun gik på et aktiveringskursus. H deltog for tiden i et soprojekt, og en ugedag var reserveret til danskundervisning. Landsretten fandt, at H's indtægtsforhold var så afklarede, at gældssanering ikke af denne grund kunne nægtes indledt. Skifterettens kendelse blev derfor ophævet og sagen hjemvist til fortsat behandling.

indtjeningsforhold ligger nogenlunde fast, vil skifteretten således kunne vurdere, om skyldneren ej heller inden for de nærmeste år har nogen udsigt til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, jf. herved § 197, stk. 1, nr. 1. Der henvises herved til Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 97 ff., Drews Jensen, Gældssanering, 2. udgave, 1998, side 6 ff., og Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 804 f. og side 884. I praksis har det dog tillige relevans, at skyldnerens uafklarede økonomiske forhold indebærer, at der ikke i øvrigt foreligger et tilstrækkeligt sikkert grundlag for at fastsætte den procent, hvortil fordringerne skal nedsættes, og hermed tilrettelæggelsen af skyldnerens afdragsordning med hensyn til den bestående del af gælden.

Kan det ved indledningsmødet i skifteretten forudses, at skyldnerens budgetforhold må forventes at ville ændre sig væsentlig inden for den nærmeste fremtid, taler dette dog som altovervejende hovedregel imod en gældssanering (for tiden). Det vil f.eks. være tilfældet, hvis skyldneren er arbejdsløs eller under uddannelse på ansøgnings-tidspunktet. Skyldneren må i så fald, når den pågældende får arbejde, forventes at få en højere indkomst og derved kunne yde mere til sine kreditorer. Der foreligger en række afgørelser herom.

V 784/03. Skyldnerens samlever havde i en næsten 2-årig understøttelsesperiode videreuddannet sig inden for edb og sprog, hvorefter hun havde fået et vikarjob. Gældssanering blev nægtet med henvisning til, at det ikke på forhånd kunne udelukkes, at samleveren ville have mulighed for at opnå en fastansættelse i en stilling, hvorved hun vil kunne udnytte sin faglige kunnen. Den omstændighed, at hun muligt ikke kunne opnå en lønindtægt, der væsentligt overstiger, hvad hun modtager i understøttelse, fandtes ikke i sig selv at kunne tillægges betydning under sagen. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 35 f.).

V 1675/03. En 58-årig skyldner var blevet afskediget knap 2 måneder før begæring om gældssanering. Han var nu på dagpenge. På denne baggrund nægtede skifteretten at indlede gældssanerings-sag. Landsretten stadfæstede afgørelsen og udtalte: ”Da [skyldnerens] arbejdsløshedsperiode har været kortvarig, er der sådan en usikkerhed om [skyldnerens] indtægtsforhold, at der ikke for tiden er udsigt til [...]” (Anført samme sted).

Tilsvarende synspunkter gør sig gældende for den selvstændige erhvervsdrivende, idet det kan være vanskeligt at fastslå den forventede indkomst i afdragsperioden. Kan den erhvervsdrivende skyldner ikke dokumentere et nogenlunde fast årsindtægtsniveau, vil der almindeligvis være en sådan usikkerhed om de nærmeste års forventede indtægter, at gælden i givet fald må være meget stor, førend det er bevist, at gældsforpligtelsen er håbløs, ligesom usikkerhed om indtægtsgrundlaget kan medføre, at der i øvrigt ikke med den fornødne sikkerhed kan fastlægges et budget for skyldneren.

V 2196/02. Skyldnerens ægtefælle drev en enmands-vognmandsforretning med en negativ egenkapital på ca. 800.000 kr. Der var foretaget adskillige udlæg i ægtefællens ejendom. Skyldneren oplyste, at virksomheden nu kørte udmærket,

og at ægtefællen kunne hæve 12.000 kr. netto til familien om måneden. Gælds-saneringen blev nægtet ”allerede fordi ægtefællens indkomstforhold og økonomiske situation er usikker”. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 39).

Ø 1088/03. Skyldneren startede den 15. juni 2002 en servicevirksomhed med rengøring, og han tjente ca. 6.000 kr. netto pr. måned. Skifteretten nægtede gældssanering bl.a. med henvisning til størrelsen af skyldnerens indtægt, hvorefter han ikke vil kunne afdrage noget til sine kreditorer.

Landsretten stadfæstede afgørelsen og henviste bl.a. til usikkerheden om skyldnerens indtægtsforhold i forbindelse med den nyetablerede virksomhed. (Anført samme sted)

Gældssanering vil også typisk blive nægtet, hvis der er usikkerhed om skyldnerens boligforhold. Er der f.eks. konkrete planer om flytning, herunder f.eks. fordi en bolig er for dyr, er midlertidig eller fordi en samlivsophævelse er forstående, hindrer dette ofte gældssanering.²⁸

Ø 2321/03. Gældssanering blev nægtet under henvisning til, ”at [skyldneren] og dennes husstand, der udgør to voksne og fem børn, efter forslagetets underskrift har solgt den faste ejendom, der tjente som familiens bolig, og idet der ikke er fundet en anden bolig”. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 40)

V 45/03. Skifteretten nægtede gældssanering for en 52-årig førtidspensionist med en gæld på 1.840.000 kr. og henviste til, at der ikke vil kunne tages højde for faste udgifter til fremtidig husleje, da skyldnerens midlertidige lejekontrakt udløb efter 9 måneder. Derfor fandtes skyldnerens fremtidige evne til at afvikle gælden for at være usikker.

Landsretten ændrede afgørelsen og henviste til, at det fremgik af en ny lejekontrakt, at lejemålet var blevet forlænget til 1. oktober 2007. Landsretten fandt herefter, at skyldneren ikke kunne nægtes gældssanering med den begrundelse, som skifteretten havde anført. (Anført samme sted)

Skyldnerens manglende indgivelse af selvangivelse vil som udgangspunkt medføre, at gældssanering nægtes, da de uafklarede skatteforhold betyder, at det f.eks. ikke er

²⁸ Jf. Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 39.

muligt at fastslå, om skyldneren er berettiget til at fremføre et skattemæssigt under-skud, eller om der i stedet vil blive udløst en restskat.

V 1358/02. Skifteretten nægtede gældssanering, idet skyldnerens skattemæssige forhold for indkomstårene år 2000 og 2001 var uafklarede og ikke kunne forventes afklaret inden for rimelig tid. Det blev herved anført, at kommunen var henvist til at ansætte skyldnerens skat skønsmæssigt. Denne skønsmæssige ansættelse kunne skyldneren senere forlange ændret.

Landsretten stadfæstede skifterettens kendelse og udtalte: ”Det fremgår af skrivelse af 27. maj 2002 fra skatteforvaltningen, at der vedrørende [skyldnerens] selvangivelse for 2001 fortsat mangler specifikationer/regnskab vedrørende virksomhedsbeløb.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 22 f.).

Andre forhold, der kan tale imod en gældssanering, kan f.eks. være, at skyldneren har for høje boligudgifter i forhold til husstandens størrelse, eller at skyldneren har for høje udgifter til bil eller andet motoriseret køretøj.

V 249/02. En 35-årig skyldner, der var ansat som montør i faderens virksomhed, og hans 29-årige ægtefælle, der var tobaksarbejder, havde tre børn og en samlet gæld på ca. 7 mill. kr. Parret havde en samlet månedlig indtægt på 23.830 kr. og udgifter på 13.875 kr., hvoraf husleje inkl. varme udgjorde 6.500 kr. og ejerafgift samt forsikring til bil udgjorde 312 kr. Parret tilbød hver især kreditorerne 975 kr. månedligt i afdrag ved en gældssanering.

Skifteretten nægtede gældssanering og henviste til ”betydelige boligudgifter set i forhold til [parrets] økonomi, sammenholdt med gældens størrelse og den tilbudte dividende til kreditorerne samt udgifter til en bil, der ikke ses at være nødvendig til brug i forbindelse med [parrets] erhverv udelukker gældssanering, hvorfor gældssanering nægtes”.

Landsretten tiltrådte, at [parrets] samlede boligudgifter var for høje, og stadfæstede herefter kendelsen af de grunde, der var anført af skifteretten. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 60).

Hidrører gælden i det væsentligste fra en virksomhed, der fortsat drives af skyldneren, er gældssanering som altovervejende udgangspunkt udelukket, da skyldneren i en sådan situation må være henvist til at anvende reglerne om tvangsakkord. Fortsætter skyldneren den virksomhed, der har påført den pågældende en uoverskuelig gældsbyrde, i uændret form, vil der være en udtalt risiko for, at skyldneren inden for

en kortere eller længere tidsperiode på ny befinder sig i en håbløs økonomisk situation. I så fald vil en gældssanering ikke have de krævede konkrete og varige nyttevirkninger for skyldneren.

U 1985.1112Ø. En 51-årig gift skyldner S med to børn havde en gæld på ca. 1,3 mill. kr., bl.a. vedrørende ikke afregnede A-skatter (800.000 kr.), momsrestancer (380.000 kr.) og børnebidragsrestancer (125.000 kr.). S havde i årene 1965 til 1979 drevet selvstændig virksomhed. Fra 1980 til 1984 arbejdede han som medarbejder i ægtefællens erhvervsvirksomhed. Den 1. september 1984 overtog han en osteforretning for en købesum af ca. 60.000 kr., hvilket beløb han lånte af sin hustru. Forretningens overskud for perioden 4. september til 31. december 1984 var opgjort til ca. 33.000 kr. Statsskattedirektoratet og Direktoratet for Toldvæsenet kærede skifterettens kendelse om gældssanering til Østre Landsret, der udtalte: ”Den omstændighed, at skyldneren nu driver en mindre detailforretning, findes ikke i sig selv at være til hinder for gældssanering vedrørende tidligere stiftet gæld, såfremt forretningens indtægter må antages at ville være så små sammenholdt med gældens størrelse, at det er klart, at skyldneren ikke er i stand til og ingen udsigt har til at betale gælden.

[...]

Derimod må det være en forudsætning for at meddele gældssanering til skyldneren, der tidligere har drevet erhvervsvirksomhed og nu atter gør det, at han løbende berigtiger sine nye forpligtelser og ikke oparbejder nye restancer af samme art som de tidligere.

Som sagen er forelagt landsretten, findes der ikke at kunne tages stilling til, hvorvidt sidstnævnte forudsætning fuldt ud er opfyldt. Da resultatet af skyldnerens drift af osteforretningen endvidere kun er oplyst for en periode af 4 måneder fra 1. september til 31. december 1984, findes der heller ikke tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, om der er et sådant misforhold mellem på den ene side skyldnerens og dennes ægtefælles indkomstforhold og på den anden side gældens størrelse, at skyldneren vil kunne opnå gældssanering, uagtet han er selvstændig erhvervsdrivende, eller for at vurdere, hvorvidt skyldneren vil være i stand til at afdrage en del af gælden.”

Kendelsen om gældssanering blev derfor ophævet, og sagen blev hjemvist til fornyet behandling ved skifteretten til afgørelse af, hvorvidt der var grundlag for at meddele skyldneren gældssanering og i bekræftende fald på hvilke vilkår.

Er skyldnerens virksomhed overtaget af en nærtstående eller af et selskab, hvor en nærtstående udøver bestemmende indflydelse, vil gældssanering også ofte blive næg-

tet, idet skyldneren herved får mulighed for at oparbejde et overskud, som den pågældendes kreditorer ikke kan søge sig fyldestgjort i.

V 655/03. Skyldneren havde ansættelse i sin søns virksomhed og tjente herved 15.500 kr. brutto pr. måned, uanset at han alene arbejdede 15-20 timer pr. uge. Det var oplyst, at sønnen startede virksomheden bl.a. for, at skyldneren derved ville have mulighed for at få beskæftigelse, hvis han gik konkurs. Sønnen havde kun hævet 15.000 kr. i virksomheden.

I skifterettens kendelse, der stadfæstedes, hedder det: ”[Skyldneren], der blev erklæret konkurs den 27. august 2002, har siden 1. oktober 2002 haft ansættelse i et anpartsselskab, der er ejet af hans søn. [Skyldneren] har oplyst, at sønnen erhvervede selskabet omkring 1. august 2002 i direkte sammenhæng med [skyldnerens] økonomiske problemer, og med det formål dels at overtage en mindre del af [skyldnerens] virksomhed, dels for at sikre [skyldneren] mulighed for beskæftigelse i tilfælde af en konkurs.

Under disse omstændigheder, hvor [skyldneren] ved sin nuværende ansættelse kan være med til at oparbejde et overskud i sønnens anpartsselskab, som hans kreditorer vil være afskåret fra at søge sig fyldestgjort i, og da det i hvert fald på nuværende tidspunkt er uklart, hvilket overskud driften af anpartsselskabet vil give, finder skifteretten, at der ikke er rimelig udsigt til [...]” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 40 f.).

Konkursloven indeholder ingen udtrykkelig stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt en skyldner kan opnå gældssanering mere end én gang. Det er imidlertid klart forudsat i betænkning nr. 957/1982, side 105, at det ikke skal være udelukket, at en skyldner opnår ny gældssanering.

Det synes at fremgå af betænkningen, at gældssaneringsudvalget havde de tilfælde for øje, hvor en skyldner efter at have opfyldt den første kendelse, på ny kommer i en situation, hvor betingelserne for sanering er opfyldt. Det ligger imidlertid efter retspraksis fast, at ny gældssanering også efter omstændighederne kan komme på tale i de tilfælde, hvor en tidligere afsagt kendelse ikke (fuldt ud) er opfyldt på det tidspunkt, hvor behovet for en ny sanering viser sig.²⁹ Der henvises i øvrigt herved til kapitel 16 om misligholdelse i gældssanering.

²⁹ F.eks. med Højesterets kendelse i U 2002.2275, hvor Højesteret fandt, at bestemmelserne i konkurslovens §§ 126, stk. 1, 228 og 229 ikke var til hinder for, at der efter konkurslovens § 197 under særlige omstændigheder afsiges kendelse om gældssanering, der også omfatter krav, der er indgået i

6.2. Reglerne i andre nordiske lande

6.2.1. Norge

I Norge kombineres den økonomiske betingelse med en række konkret opregnede omstændigheder, som normalt er til hinder for en gjeldsordning.

Betingelserne for åbning af gjeldsforhandling fremgår af gjeldsordningslovens § 1-3 og § 1-4:

”§ 1-3. Økonomisk vilkår

Skyldnere som er varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser, kan oppnå gjeldsordning etter loven her. En skyldner anses som varig ute av stand til å oppfylle sine forpliktelser når det må antas at vedkommende ikke er i stand til å innfri forpliktelsene fullt ut innen et for skyldneren rimelig tidsrom sett i forhold til forpliktelsenes art og omstendighetene ellers, eller uten urimelig oppofrelse.

Det kan ikke åpnes gjeldsforhandling etter loven her før skyldneren etter evne har forsøkt å komme frem til en gjeldsordning på egen hånd.

§ 1-4. Forhold som er til hinder for åpning av gjeldsforhandling

Åpning av gjeldsforhandling skal nektes dersom omstendighetene ved gjeldsstiftelsen eller skyldnerens senere disposisjoner klart tyder på at denne på illojal måte har innrettet seg med sikte på å oppnå gjeldsordning, eller skyldneren forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt feilaktige eller villedende opplysninger til namsmyndighetene om forhold av vesentlig betydning for saken. Det samme gjelder dersom det foreligger uavklarte økonomiske forhold som i vesentlig grad vil vanskeliggjøre gjennomføringen av en gjeldsforhandling.

Åpning av gjeldsforhandling skal også nektes dersom det åpenbart vil virke støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på om:

en tidligere ikke oppfylt gjeldssanering. De krav, der var omfattet af den første gjeldssanering, skulle opgøres med det oprindeligt anmeldte beløb med fradrag af de afdrag, der var betalt i henhold til gjeldssaneringskendelsen fra 1991, og med tillæg af 5 års renter.

- a) Størstedelen av gjelden er nylig stiftet. Det skal ses bort fra forsvarlige låneopptak til refinansiering eller til nødvendig bolig o.l.,
- b) En ikke ubetydelig del av gjelden stammer fra straffbare forhold som er avgjort ved dom eller forelegg mindre enn tre år før søknad leveres,
- c) skyldneren har foretatt disposisjoner som ville vært omstøtelige i konkurs, jf. dekningsloven kapittel 5,
- d) skyldneren i den nærmeste tiden før søknad om gjeldsforhandling ble fremmet, på sterkt klanderverdig måte har unnlatt å oppfylle sine forpliktelser så langt det var mulig,
- e) En betydelig andel av skyldnerens samlede gjeld er skatte- og avgiftsgjeld, og om skyldneren kan klandres for forhold knyttet til denne.

Det kan ikke åpnes gjeldsforhandling dersom skyldneren tidligere har oppnådd gjeldsordning etter loven her. Gjeldsforhandling kan likevel åpnes dersom særegne forhold tilsier det.”

I lovens § 1-2 er oppstillet en række yderligere betingelser for de tilfælde, hvor skyldneren har gjeld, som stammer fra erhvervsvirksomhet. Der henvises i den forbindelse til kapittel 17.3.1.

Medfører åpning af gjeldsforhandlingen ikke, at skyldneren og fordringshaveren kommer frem til en frivillig gjeldsordning, kan skyldneren begære en tvungen gjeldsordning efter reglerne i lovens kap. 5. Af lovens § 5-4 fremgår følgende:

”§ 5-4. *Tingrettens stadfestelse*

Retten skal stadfeste skyldnerens forslag til tvungen gjeldsordning dersom vilkårene i § 1-2, § 1-3 første ledd og § 1-4 er oppfylt og forslaget oppfyller § 5-2. Retten skal likevel nekte stadfestelse dersom:

- (a) det vil virke støtende å stadfeste den gjeldsordningen skyldneren har foreslått,
- (b) det foreligger en saksbehandlingsfeil som ikke er avhjulpet og som åpenbart har hatt betydning for utformingen av skyldnerens forslag, eller

(c) så mange av fordringene er omtvistet, at det ikke er grunnlag for å vurdere skyldnerens forslag.

Rettens avgjørelse treffes ved kjennelse. Kjennelsen forkynnes for skyldneren og meddeles sakens øvrige parter på den måte retten finner hensiktsmessig. En kjennelse som nekter stadfestelse kan bare påkjæres av skyldneren.”

Indholdet af ”stødende-kriteriet” i lovens § 1-4 blev konkretiseret med virkning fra den 1. juli 2003. Forud herfor var det alene mere generelt anført, at der kunne åbnes gjeldsforhandling, hvis skyldneren varigt var ude af stand til at opfylde sine forpligtelser, medmindre dette ville virke stødende for andre skyldnere eller for samfundet i øvrigt.

Om baggrunden for at konkretisere de elementer, der skal indgå i vurderingen af, hvornår gjeldsordning konkret vil virke stødende, fremgår det af bemærkningerne til lovændringen:³⁰

”Det ble videre foreslått [i Barne- og Familiedepartementets høringsnotat af 1. februar 2000] å presisere støtendekriteriet ved å nevne i lovteksten de omstendigheter som det normalt skal legges vekt på ved vurderingen. Hensikten med dette er å bidra til en mer lik behandling av like tilfeller, og samtidig si noe om hvor streng norm som bør legges til grunn ved vurderingen av om åpning av gjeldsforhandling vil virke støtende. Det ble fremhevet at støtendekriteriet i hovedsak bør innsiktes mot påtagelige utslag av dårlig betalingsvilje og at en kritikkverdig økonomisk fortid ikke burde være ekskluderende dersom skyldneren senere viser betalingsvilje og vilje til å endre sin adferd.

[...]

Departementet vil også videreføre forslaget om å presisere støtendekriteriet ved å ta inn i loven en liste over de omstendigheter som normalt skal tas i betraktning ved den skjønnsmessige vurdering. Det antas at en slik momentliste vil føre til en mer ensartet praktisering av regelen. De forhold som nevnes skal ikke automatisk virke ekskluderende, selv om utgangspunktet vil være at deres tilstedeværelse medfører at åpning må nektes.”

³⁰Ot. prp. nr. 99 af 21. juni 2002 om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven), pkt. 4.3.2-4.

6.2.2. Sverige

Betingelserne for gældssanering fremgår af skuldsaneringslagens § 4 og svarer i hovedsagen til de danske regler. Den økonomiske betingelse kombineres således med en vurdering af skyldnerens personlige og økonomiske forhold. Bestemmelsen er sålydende:

”Allmänna villkor för skuldsanering

4 § Skuldsanering får beviljas en gäldenär med hemvist i Sverige som är fysisk person, om

1. han är på obestånd och så skuldsatt att han inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid och
2. det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom.

Den som är folkbokförd i Sverige skall vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 skall särskilt beaktas skuldernas ålder, omständigheterna vid deras tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och att på egen hand nå en uppgörelse med sina borgenärer samt det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.”

Af lovens § 4 a fremgår endvidere følgende:

”Beträffande den som är näringsidkare gäller, utöver villkoren i 4 §, att skuldsanering får beviljas endast om det finns särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet.”

6.2.3. Finland

Efter den finske lov om skuldsanering för privatpersoner er det en betingelse for gældssanering, at skyldneren er insolvent. Af lovens § 9 og § 9 a fremgår endvidere følgende:

”§ 9. Förutsättningar

Skuldsanering kan beviljas en gäldenär som är insolvent om

- 1) den huvudsakliga orsakan till insolvensen är att gäldenärens betalningsförmåga har försvagats väsentligt på grund av sjukdom, arbetsförmåga, arbetslöshet eller annan förändring i förhållandena som i huvudsak inte beror på gäldenären själv, eller
- 2) det i övrigt föreligger vägande skäl för en skuldsanering med beaktande av beloppet av skulderna och de förpliktelser som ansluter sig till dem i förhållande till gäldenärens betalningsförmåga, och gäldenären inte rimligen förmår förbättra sin betalningsförmåga så att han kan klara av de utgifter som skulderna ger upphov till.

§ 9 a. Förutsättning som gäller gäldenärens betalningsförmåga

Om en gäldenär som av en orsak som kan anses temporär saknar betalningsmån eller av samma orsak med sin betalningsmån inte förmår betala sina vanliga skulder till ett belopp som inte skall anses vara obetydligt, kan skuldsanering inte beviljas. Vid bedömningen av om orsaken är temporär och av storleken på betalningsmånen skall särskilt gäldenärens förvärvsmöjligheter beaktas.”

Herudover stilles der krav om, at der ikke foreligger ”allmänna hinder för en skuldsanering”. I lovens § 10 opregnes således en række forhold, der som udgangspunkt udelukker gældssanering, medmindre særlige omstændigheder alligevel taler for gældssanering, jf. § 10 a. Bestemmelserne er sålydende:

”§10. Allmänna hinder för en skuldsanering

Om inte något annat följer av § 10 a, kan skuldsanering inte beviljas om

- 1) gäldenären har påförts betalningsskyldighet på grundval av ett brott och det inte kan anses motiverat att bevilja skuldsanering med beaktande av skuldens belopp, brottets art, den skadelidandes ställning och övriga omständigheter,
- 2) gäldenären som misstänkt är föremål för förundersökning för ett brott eller åtalad för ett brott eller honom har tillskrivits ett brott och skuldsanering kunde

förvägras med stöd av 1 punkten, om gäldenären påförs betalningsskyldighet på grundval av brottet,

3) skuld som kan anses betydande har uppkommit i näringsverksamhet i vilken har förfarits grovt otillbörligt mot borgenärerna eller i vilken väsentligen har försummats lagstadgade skyldigheter eller vilken huvudsakligen har varit av spekulationsnatur,

4) gäldenären på grund av befintliga eller förväntade ekonomiska svårigheter på ett otillbörligt sätt har försvagat sin ekonomiska ställning eller gynnat någon borgenär eller övrigt ordnat sin ekonomiska ställning i syfte att skada sina borgenärer, eller om det foreligger sannolika skäl att misstänka att gäldenären har förfarit på detta sätt,

5) gäldenären i samband med utsökning har dragit sig undan, undanhållit inkomster eller tillgångar eller lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter om dem,

6) gäldenären uppsåtligen lämnat borgenär felaktiga eller vilseledande uppgifter om sin ekonomiska ställning och dessa på ett väsentligt sätt har inverkat på att kredit beviljats och gäldenärens handlande med beaktande av kreditens belopp och de övriga omständigheterna kan betraktas som synnerligen klandervärt,

7) det med beaktande av grunden för skulderna och omständigheterna vid deras uppkomst, gäldenärens sätt att sköta sin ekonomi eller andra omständigheter kan dras slutsatsen att det är sannolikt att gäldenärens skuldsättning är avsiktlig med inriktning på en skuldsanering eller uppenbart lättsinnig med beaktande av hurdan omsorg det skäligen kan förutsättas av en person i hans ställning under sådana omständigheter,

8) gäldenären har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter om sin ekonomiska ställning för att beviljas skuldsanering, underlåtit att utreda möjligheterna till en förlikning, försummat den i 6§ stadgade skyldigheten att lämna uppgifter eller den i 7§ stadgade skyldigheten att medverka, brutit mot det i 12§ stadgade betalningsförbudet och förbudet att ställa säkerhet eller annars genom sitt handlande eller sina försummelser försvårat skuldsaneringen,

9) det finns grundad anledning att anta att gäldenären inte kommer att iaktta betalningsprogrammet, eller

10) gäldenären tidigare har beviljats skuldsanering.

§ 10 a. Beviljande av skuldsanering trots ett allmänt hinder

Utan hinder av 10 § kan skuldsanering beviljas om det finns väganda skäl att göra det, särskilt med hänsyn till den tid som har förflutit sedan gäldenären skuldsatte sig, gäldenärens åtgärder för betalning av sina skulder och gäldenärens övriga förhållanden samt skuldsaneringens betydelse för gäldenären och borgenärerna.”

I lovens §§ 45-48 opregnes en række særskilte betingelser for den skyldner, som ”idkar næring”.

6.3. Debat og ændringsforslag

6.3.1. Den økonomiske betingelse. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1

Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen peger i redegørelsen vedrørende ændringer i konkurslovens regler om gældssanering, side 19 ff., på, at der bør tilvejebringes klare regler for behandlingen af forskellige pensionsordninger samt erstatnings- og forsikringsbeløb mv.

Det anføres ligeledes i det notat, som Den Danske Dommerforening har fremsendt til Justitsministeriet,³¹ at pensionsopsparinger forekommer i et meget stort antal sager, og at spørgsmålet om en eventuel inddragelse, som praksis er i dag, giver anledning til vanskelige skønsmæssige vurderinger. Man er derfor enig i, at området trænger til en principiel gennemgang, og det anføres videre, at det er ønskeligt at overveje muligheden for at tilvejebringe nogle mere objektive kriterier for behandlingen af dette aktiv. Slutteligt konkluderes det, at dette næppe kan ske gennem en udvikling i retspraksis.

Sø- og Handelsretten har i et høringssvar blandt andet anført, at spørgsmålene om erstatninger og forsikringer bør give anledning til overvejelser.

³¹ Jf. notatets side 4 f.

Spørgsmålet om behandlingen af pensionsordninger, forsikrings- og erstatningsbeløb o. lign. under gældssanerings sagen gennemgås nærmere i kapitel 7 og 8.

6.3.2. De øvrige betingelser. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, og stk. 2

Den skønsomt prægede bedømmelse af, om skyldneren opfylder betingelserne for gældssanering efter konkurslovens § 197, har gennem de seneste år givet anledning til en del kritik, der bl.a. er fremført af Jørgen Juel Hansen i *Vejen til Gældssanering*, JJH Forlag, 1. udgave, 2001, og i *Fuldmægtigen 2003*.⁴¹ f. Den rejste kritik har givet anledning til flere spørgsmål fra medlemmer af Folketinget, jf. herved bl.a. kapitel 4 ovenfor.

Kritikken har taget sit udgangspunkt i, at den procentvise andel af ansøgninger om gældssanering, der fører til gældssanering (gældssaneringsprocenten), varierer fra retskreds til retskreds. Der henvises i den forbindelse til kapitel 4.

Kritikken synes primært at bygge på en forudsætning om, at der ikke kan udledes tilstrækkeligt klare regler for opnåelse af gældssanering, og at det på den baggrund er vanskeligt at forudse udfaldet af en begæring om gældssanering, idet de enkelte skifteretter tilsyneladende bedømmer ens sager forskelligt.

Herudover har der været rejst særlige spørgsmål til behandlingen af enkeltemner i gældssaneringsmæssig sammenhæng.

For så vidt angår det særlige spørgsmål om forventet arv, har Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen peget på,³² at hensyntagen til skyldnerens mulighed for senere at modtage endnu ikke falden arv kun har reel økonomisk betydning i marginale tilfælde, og at det virker som en unødigt krænkelse af skyldneren og tredjemand, at der skal indhentes oplysninger om slægtskabsforhold, eventuelle testamentariske dispositioner og om potentielle arveladeres formue, alder og helbredsforhold. Det er derfor foreslået, at der ikke skal tages hensyn til muligheden for forventet arv.

³² Jf. side 18 f. i redegørelsen.

I det notat, som Dommerforeningen fremsendte i forbindelse med høringen, påpeges det på side 4, uden at forslaget i øvrigt kommenteres, at der i givet fald skal tages stilling til, hvorledes det forhold, at en forventet arv i løbet af afviklingsperioden bliver til falden arv, vil influere på spørgsmålet om genoptagelse.

6.4. Konkursrådets overvejelser

6.4.1. Den økonomiske betingelse. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1

Spørgsmålet om, hvorvidt skyldneren opfylder den økonomiske betingelse, er en central og afgørende problemstilling. Efter den lovmæssige præcisering af bestemmelsen i 1987 har vurderingen af skyldnerens insolvens ikke voldt væsentlige problemer i praksis og har heller ikke givet anledning til væsentlig kritik.

Konkursrådet finder derfor umiddelbart ikke, at der behov for at foretage ændringer i den grundlæggende økonomiske betingelse.

De nedenfor i kapitel 7 og 8 foreslåede ændringer og præciseringer i retstilstanden vedrørende behandlingen af skyldnerens pensionsordninger og visse erstatningssummer fordrer dog efter Konkursrådets opfattelse, at der er parallelitet i de vurderinger, der skal foretages ved behandlingen af en sag om gældssanering. Når skyldnerens mulighed for i fremtiden at kunne betale sine gældsforpligtelser skal vurderes, bør der således alene medtages den del af skyldnerens aktivmasse, der vil skulle realiseres eller på anden måde indgå i skyldnerens forslag til betaling af den pågældendes kreditorer.

Baggrunden herfor er, at disse aktiver skal dække skyldnerens behov i et længere tidsrum end den periode, der skal indgå i vurderingen efter § 197. En erstatning for tab af erhvervsevne må således antages at skulle dække skyldnerens behov indtil pensionsalderen, ligesom en pensionsordning må antages at skulle dække skyldnerens

behov i en periode efter dennes pensionering, hvis længde ikke mere præcist kan forudsiges.

Har skyldneren eksempelvis en pensionsordning, der efter de foreslåede regler ikke vil skulle fordeles blandt skyldnerens kreditorer, vil denne pensionsordning efter Konkursrådets opfattelse derfor som udgangspunkt ej heller skulle medinddrages i vurderingen af, om skyldneren ikke kan og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser.

Dette forslag må efter omstændighederne, primært efterhånden som omfanget af pensionsordninger stiger, antages at ville indebære en ikke uvæsentlig ændring af insolvensvurderingen, således at et noget øget antal skyldnere vil kunne være kvalificeret insolvente i lovens forstand.

Konkursrådet er imidlertid af den opfattelse, at ændringen er påkrævet for at sikre, at en gruppe af skyldnere ikke bringes i en situation, hvor ejerskabet af pensionsordninger, der ikke kan ophæves af de pågældende før pensionsalderen, indebærer, at de i en meget lang periode vil være udelukket fra gældssanering. Dette vil ikke være en hensigtsmæssig indretning af reglerne om gældssanering.

Har skyldneren holdt en *udbetalt* (kapital)pension klart adskilt fra sin øvrige formue, vil denne sum efter omstændighederne kunne holdes delvist ude af gældssaneringssagen, når skyldneren skal fremkomme med sit forslag til gældens sanering, jf. nærmere nedenfor i kapitel 7.4.2.3. Dette bør dog efter Konkursrådets opfattelse ikke indebære, at en udbetalt pension kan holdes ude af insolvensvurderingen, da det konkret vil kunne virke stødende over for fordringshaverne.

Spørgsmålet om behandlingen af pensionsordninger, forsikrings- og erstatningsbeløb o. lign. under gældssaneringssagen gennemgås nærmere i kapitel 7 og 8.

6.4.2. De øvrige betingelser. Konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, og stk. 2

Det er som anført ovenfor under pkt. 5.1.2 Konkursrådets overordnede opfattelse, at der ved vurderingen af, om gældssanering skal meddeles, må foretages en konkret skønsmæssig afvejning af modsatrettede hensyn, således som det blev anført af gældssaneringsudvalget.

Det er samtidig Konkursrådets opfattelse, at hensynene bag indførelsen af retsstandarden i § 197 for så vidt fortsat er gældende, og at det med henblik på at sikre en fortsat udvikling af retsområdet kan være hensigtsmæssigt at fastholde dette udgangspunkt.

Konkursrådet finder på den anden side, at de statistiske oplysninger om den variation i gældssaneringsprocenterne, der er redegjort for i kapitel 4, kan give et indtryk af, at ensartede begæringer om gældssanering muligt vurderes forskelligt afhængigt af, hvor i landet sagen behandles. Dette er ikke hensigtsmæssigt.

Rådet har derfor overvejet, om en ændring af kriterierne i konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, og stk. 2, vil kunne sikre en mere ensartet praksis i sager om gældssanering. Som det fremgår af gennemgangen af retstilstanden i de andre nordiske lande, har Norge og Finland et anderledes lovteknisk udgangspunkt end i Danmark, idet kredsen af de kriterier, der skal lægges vægt på ved den skønsmæssige vurdering af, om der skal meddeles gældssanering, indeholder en liste over omstændigheder, der normalt udelukker gældssanering, selv om den økonomiske betingelse er opfyldt.

Konkursrådet har overvejet, om den eksisterende bestemmelse i konkurslovens § 197, stk. 2, skal udbygges, således at det ved en opregning i lovteksten yderligere præciseres, hvilke omstændigheder der skal lægges vægt på ved bedømmelsen af, om der skal afsigelse kendelse om gældssanering.

Konkursrådet er imidlertid af den opfattelse, at et sådant udgangspunkt i realiteten vil være meget lig den nugældende bestemmelse og endvidere ikke giver et dækkende udtryk for retstilstanden, sådan som den har udviklet sig siden reglernes indførelse.

Der kan herved henvises til pkt. 5.1.2 ovenfor, hvor det anføres, at den afvejning af modsatrettede interesser, som gældssaneringsudvalget forudsatte, fortsat foretages i den enkelte sag, men at balancepunktet mellem de forskellige hensyn tilsyneladende har forskubbet sig, således at retsstillingen i dag – uanset ordlyden af konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2 – nærmest kan beskrives sådan, at hvis skyldneren er håbløst forgældet, stilles der ikke særlige krav om tilstedeværelsen af forhold, der positivt kan begrunde, at sanering meddeles.

En anden mulighed er at søge at indsnævre grænserne for det skøn, der skal udøves efter konkurslovens § 197, ved i lovtæksten at opstille en række omstændigheder, som udtrykkeligt udelukker gældssanering.

Den nuværende retspraksis viser imidlertid, at der ikke forekommer omstændigheder, der for bestandig udelukker gældssanering, men at gældssanering vil kunne opnås en ”passende” årrække efter, at gældsstiftelsen har fundet sted. Konkursrådet finder ikke grund til at ændre dette udgangspunkt.

En eventuel ændring af § 197 bør derfor efter Konkursrådets opfattelse udformes således, at der fortsat er et skønsmæssigt element, hvilket i realiteten indebærer en mellemløsning mellem de 2 ovennævnte skitserede muligheder, således at visse nærmere angivne omstændigheder normalt vil udelukke gældssanering, medmindre særlige forhold gør sig gældende.

Konkursrådet finder således samlet set, at gældssanering som udgangspunkt bør gives til skyldnere, som opfylder den økonomiske betingelse herfor, medmindre nærmere angivne forhold foreligger.

En sådan ændring af udgangspunktet vil lægge sig tæt op af gældende ret, således som retsområdet har udviklet sig, jf. ovenfor.

Der er lovtekniske grunde, som taler for et sådant udgangspunkt, således at gældssanering fremover er hovedreglen, hvis skyldneren er håbløst forgældet, og en sanering

vil medføre en varig forbedring af den pågældendes situation. En sådan ændring vil samtidig kunne nedtone det moralske aspekt af gældssanering.

Ved at ændre udgangspunktet som anført og samtidig præcisere de omstændigheder, som normalt bør føre til, at der ikke meddeles gældssanering, vil man kunne søge at sikre, at praksis bliver mere ensartet, og at afgørelserne dermed i højere grad bliver forudsigelige.

Ved at normere det skøn, der fortsat skal udøves af domstolene, kan der imidlertid være en risiko for, at systemet gøres for firkantet og ufleksibelt. En opregning af omstændigheder, som normalt bør føre til, at gældssanering udelukkes, må derfor ikke opfattes som en form for ”facitliste”, således at det automatisk vil føre til gældssanering, hvis der ikke i den enkelte sag er forhold, som udtrykkeligt er omfattet af udelukkelsesgrundene. Det er således ikke hensigten, at der skal sluttes modsætningsvist fra listen af omstændigheder. Dette vil kunne medføre urimelige og stødende afgørelser, hvilket ikke er ønskeligt.

Konkursrådet finder samtidig anledning til at præcisere, at hensigten med den foreslåede ændring af lovbestemmelsen ikke er at udvide eller indskrænke det område, inden for hvilket der efter gældende ret gives gældssanering.

Ideen om gældssanering er generelt accepteret af kreditorerne og samfundet i øvrigt. De grunde, som førte til etablering af gældssaneringsinstituttet, er fortsat til stede, og de erfaringer, der er gjort siden reglernes ikrafttræden i 1984, taler efter Konkursrådets opfattelse ikke for at ændre det generelle område for gældssanering i udvidende eller indskrænkende retning – men nok for en præcisering.

Konkursrådet skal bemærke, at den foreslåede ændring af konkurslovens § 197 giver mulighed for en fortsat videreudvikling af praksis vedrørende gældssanering, hvilket Konkursrådet ligesom gældssaneringsudvalget³³ ikke finder betænkeligt.

³³ Jf. betænkning 957/1982, side 81.

Konkursrådet finder, at de omstændigheder, der bør nævnes i lovteksten, og som i almindelighed skal udelukke gældssanering, er, at skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede (afsnit 6.1.2.6), at skyldneren har handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender (afsnit 6.1.2.3), at en ikke uvæsentlig del af gælden er pådraget ved strafbare forhold eller erstatningspådragende adfærd (afsnit 6.1.2.3), at skyldneren har undladt at afdrage på sin gæld, selv om skyldneren har haft rimelig mulighed herfor (afsnit 6.1.2.4), at skyldneren har indrettet sig med henblik på gældssanering (afsnit 6.1.2.4), eller at skyldneren stifter ny gæld efter, at gældssaneringssagen er indledt (afsnit 6.1.2.5).

Ved i lovteksten at opregne nogle omstændigheder, der i almindelighed skal udelukke gældssanering, kan der forekomme situationer, hvor en gældssanering, selv om der ikke foreligger nogle af de opregnede udelukkelsesgrunde, alligevel bør nægtes. For at tydeliggøre dette foreslår Konkursrådet endvidere, at skifteretten skal kunne nægte at afsige kendelse om gældssanering, selv om der ikke foreligger omstændigheder som nævnt direkte i lovteksten, hvis der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering.

Konkursrådet finder samtidig, at det bør nævnes i lovteksten, at betydningen af de omstændigheder, der i almindelighed vil udelukke gældssanering, afsvækkes med tiden, således at de efter et vist tidsrum ikke længere vil tale afgørende imod gældssanering.

Der henvises til kapitel 19, der indeholder Konkursrådets lovudkast med bemærkninger. Lovudkastets § 197 fastsætter betingelserne for gældssanering.

6.4.3. Forventet arv

For så vidt angår det særlige spørgsmål om forventet arv, har Konkursrådet overvejet, om der bør indføres en særlig regel om, at der ikke skal tages hensyn hertil.

For at bortse fra forventet arv taler det forhold, at det kan virke unødigt stødende på skyldnere og disses pårørende, at der i forbindelse med en gældssaneringssag skal

indhentes nærmere oplysninger om arveforhold mv. Det kan endvidere anføres, at fordringshavernes kredittilsagn typisk ikke vil være givet under hensyntagen til tilbagebetaling gennem arvebeløb.

Det kan på den anden side anføres, at det kan forekomme stødende, at arv, som må forventes at komme til udbetaling inden for en kortere periode, og mens skyldneren afdrager på den bestående del af gælden, ikke skal indgå i vurderingen. Man vil endda kunne forestille sig situationer, hvor ansøgning om gældssanering alene indgives med det formål, at en snarlig forventet arv ikke skal komme kreditorerne til gode.

Dette kan dog undgås ved at indføre en regel om, at der skulle være mulighed for at genoptage en gældssaneringssag, hvis der kommer arv til udbetaling i den periode, hvor skyldneren skal afdrage den bestående del af gælden.

Konkursrådet finder imidlertid i overensstemmelse med gældssaneringsudvalget,³⁴ at man bør fastholde det nuværende udgangspunkt, hvorefter skifterettens opgaver normalt er afsluttede, når der afsiges kendelse om gældssanering. Dette hensyn taler afgørende mod at indføre en sådan ordning.

Som praksis har udviklet sig, hvorefter der som udgangspunkt alene tages hensyn til forventet arv, såfremt det efter de foreliggende oplysninger må forventes, at dødsfaldet er meget nært forestående, finder Konkursrådet det samlet set mest hensigtsmæssigt at bevare den nugældende praksis, hvorfor der ikke foreslås særlige regler om forventet arv.

³⁴ Jf. betænkning 957/1982, side 103.

Kapitel 7

Formueforhold – realisation af aktiver

7.1. Gældende ret

Afgørelsen af, om den økonomiske betingelse efter konkurslovens § 197, stk. 1, er opfyldt, bygger på oplysninger om skyldnerens aktuelle indtægter, skyldnerens aktuelle muligheder for på anden måde at rejse penge og en prognose angående dennes fremtidige indtægtsmuligheder.

I første række må det fastslås, hvor stor en del af skyldnerens aktuelle indtægt der bliver til overs, når skyldnerens rimelige udgifter til bolig, rimelige leveomkostninger og udgifter til opfyldelse af (andre) underholdsforpligtelser er betalt, jf. herom nedenfor under kapitel 8.

Dernæst må det fastslås, om og i hvilket omfang skyldneren har mulighed for at rejse nævneværdige beløb gennem realisation eller belåning af aktiver, som ikke er omfattet af retsplejelovens transgbeneficium, eller for gennem realisation af sådanne aktiver at nedbringe sine faste udgifter (f.eks. til en bil uden friværdis) uden samtidig at forringe sine indtjeningsmuligheder. Det bør også tages i betragtning, om skyldneren har mulighed for at nedbringe boligudgiften ved at flytte til en anden bolig, som imødekommer husstandens rimelige behov.³⁵

Gældssanering uden for konkurs må imidlertid ikke antage karakter af en almindelig bobehandling. Bliver der således spørgsmål om at realisere en større kreds af værdifulde aktiver, bør skifteretten i almindelighed nægte at indlede gældssaneringssag.³⁶

³⁵ Betænkning 957/1982, side 123.

³⁶ Betænkning 957/1982, side 124.

I andre tilfælde bør skyldneren efter omstændighederne have lejlighed til at foretage en eventuel realisation af enkelte aktiver under sagens behandling. Af hensyn til de retsvirkninger, der er knyttet til indledning af gældssanerings sag (uden for konkurs), bør skifteretten dog nægte at indlede gældssanerings sag, hvis det må påregnes, at realisation under sagen vil medføre, at behandlingen bliver væsentlig forsinket.³⁷

Konkursloven indeholder ingen særlige regler om realisation af skyldnerens aktiver. Gældssaneringsudvalget fandt, at der ikke var behov for regler om realisation af aktiver i forbindelse med gældssanering (uden for konkurs), endsige en regel som modsvarer konkurslovens § 157, nr. 2, om likvidationsakkord.³⁸

7.1.1. Skyldnerens faste ejendom

Om den situation, at skyldneren ejer fast ejendom, anførte gældssaneringsudvalget, at det ikke er nogen nødvendig forudsætning for gældssanering, at skyldneren realiserer en fast ejendom, der tjener som bolig for skyldneren og dennes husstand. Tværtimod vil gældssanering efter omstændighederne kunne sikre, at skyldneren får mulighed for at beholde ejendommen. Er skyldnerens boligudgift urimelig høj, må gældssanering dog i almindelighed forudsætte, at skyldneren for at nedbringe sin fremtidige boligudgift realiserer ejendommen, og at et eventuelt provenu anvendes til fordel for fordringshaverne. Under alle omstændigheder må det kræves, at skyldneren udnytter en eventuel friværdi i ejendommen til fordel for fordringshaverne.³⁹

7.1.2. Pensionsopsparinger og lignende

Da såvel skyldnerens evne som vilje til at få klaret sine økonomiske forhold bør indgå i afgørelsen af, om den pågældende skal kunne opnå gældssanering, bør visse aktiver, som er fritaget fra (individuel) retsforfølgning, efter omstændighederne også

³⁷ Betænkning 957/1982, side 125.

³⁸ Betænkning 957/1982, side 136.

³⁹ Betænkning 957/1982, side 123.

tages i betragtning.⁴⁰ Om behandlingen af skyldnerens pensionsopsparinger o. lign. anførte gældssaneringsudvalget særligt:

”[...] visse aktiver, som er fritaget fra (individuel) retsforfølgning, [bør] efter omstændighederne også tages i betragtning. Således f.eks. tilbagekøbsværdien ved livsforsikring og beløb, som kommer til udbetaling ved skyldnerens ophævelse af særlige opsparingsordninger (kapitalpension, etableringskonti m.v.). Dette gælder dog kun, når en sådan ordning er usædvanlig under hensyn til skyldnerens forhold. Der må således ses bort fra de nævnte beløb, når ordningen indgår som et normalt led i skyldnerens ansættelsesforhold. Det samme gælder beløb i henhold til (tidligere) erhvervsdrivendes sædvanlige opsparings- eller pensionsordninger.

Kommer beløb i henhold til en livsforsikring eller en anden opsparingsordning til ordinær, eventuelt løbende udbetaling i en overskuelig fremtid, f.eks. når skyldneren når en vis alder, bør de i alle tilfælde tages i betragtning som fremtidig indtægt.”

7.1.2.1. Almen beskrivelse af pensionsordninger og herunder mulighederne for tilbagekøb

Pensionsordninger kan oprettes i såvel forsikringselskaber, pensionskasser samt pengeinstitutter og dækker her begrebsmæssigt altså både forsikrings- og opsparingsordninger, der kan have følgende indhold:

Rentepension er en løbende, livsbetinget pensionsydelse, der bortfalder ved sikredes død. Rentepensionen er karakteriseret ved at være en betinget pension, idet den alene dækker en økonomisk risiko, men ikke giver ret til nogen ydelse, såfremt den økonomiske risiko ikke indtræder – f.eks. at den forudsatte pensioneringsalder ikke opnås. Den findes i de lovbestemte ordninger – tjenestemandspension og Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP for så vidt angår egenpension) – samt ved pensionskaspension og forsikringsordningerne, og kan tegnes såvel privat som i forbindelse med ansættelsesforhold.

⁴⁰ Betænkning 957/1982, side 123 f.

Sumudbetalinger er karakteriseret ved, at der ved pensionsbegivenhedens indtræden (alder, invaliditet, dødsfald) udbetales en sum. Ordninger med *alderspension* i form af sumudbetaling benævnes ofte kapitalpensionsordninger. Disse ordninger kan oprettes i livsforsikringselskab (kapitalforsikring i pensionsøjemed) eller pengeinstitut (opsparing i pensionsøjemed), og i et vist omfang nu også i pensionskasser. Kapitalpension kan oprettes såvel privat som i et ansættelsesforhold. Sumudbetalinger i anledning af *død* vil ofte have karakter af traditionelle livsforsikringer – herunder rene risikoforsikringer, hvor den aftalte forsikringssum alene udbetales, hvis forsikrede dør inden det udløbstidspunkt, som er aftalt i policen.

Ratepension er en kapitalpension, der udbetales i rater over en nærmere bestemt år-række, som normalt strækker sig over minimum 10 år og maksimum 25 år. Ratepension kan på samme måde som kapitalpension oprettes i livsforsikringselskab (rateforsikring i pensionsøjemed) eller pengeinstitut (rateopsparing i pensionsøjemed), og kan oprettes såvel privat som i et ansættelsesforhold.

I det følgende beskrives de mest almindeligt forekommende pensionsordninger, ligesom det anføres, om ordningerne kan genkøbes.⁴¹

Pensionsreglerne for tjenestemænd i staten, folkeskolen mv. er reguleret i lovbe- kendtgørelse nr. 95 af 16. januar 2003 om *tjenestemandspension*. Tilsvarende regler gælder indholdsmæssigt for andre tjenestemænd. En tjenestemandspension kan aldrig genkøbes.

ATP er reguleret i lovbe- kendtgørelse nr. 689 af 20. august 2002 om Arbejdsmarke- dets Tillægspension med senere ændringer. ATP kan udbetales fra det fyldte 67. år, men udbetalingen kan udsættes i op til 3 år. ATP kan ikke genkøbes.

Den særlige pensionsopsparing (SP) er reguleret i samme lov.⁴² SP kan udbetales ved folkepensionsalderen som et engangsbeløb, som årlige rater over 10 år, eller som må-

⁴¹ Hvis en pensionsordning kan genkøbes, skal det udbetalte beløb beskattes. Ved hel eller delvis udbetaling i utide betales 60 procent i afgift af det udbetalte beløb, jf. pensionsbeskatningslovens § 28 og § 30, stk. 1.

nedlige rater over en periode på 10 år. Udbetalingen (eller påbegyndelse af udbetalingen) kan udsættes i op til 5 år. SP kan ikke genkøbes.

Tværgående pensionskasser (dvs. pensionskasser vedrørende personer, der har en bestemt uddannelse, uanset hvor de er ansat, eller vedrørende personer knyttet til en bestemt branche) er omfattet af lov om finansiel virksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 1268 af 19. december 2003. Tværgående pensionskasser kan også dække selvstændiges pensionsordninger. Pensionskassepensioner kan som hovedregel ikke genkøbes, men der kan i helt særlige tilfælde udbetales en kontant udtrædelsesgodtgørelse.

Pensions- og livsforsikring er omfattet af lov om finansiel virksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 1268 af 19. december 2003, og forsikringsaftaleloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 726 af 24. oktober 1986 om forsikringsaftaler med senere ændringer. Sikringen af egenpension udgør i dag en væsentlig del af pensionsformålet i forsikringsordningerne, men forskellige pensionsformål kan ofte indgå som delkomponenter. Der kan være tale *om* alderspension, invalideydelse og/eller efterladte-ydelse, *om* rentepension, sumudbetaling og/eller ratepension, og *om* arbejdstager- og/eller privatpension. Almindeligt forekommende ordninger inden for pensions- og livsforsikring benævnes:

- *livsforsikring med udbetaling*: Forsikringssummen udbetales, når den forsikrede dør eller opnår den aftalte pensioneringsalder,
- *livrente*: Ordning, der giver ret til udbetaling af et vist årligt beløb, så længe den forsikrede er i live,
- *pensionsforsikring*: Ordning, der sikrer den forsikrede en opsat livsvarig livrente, der normalt er kombineret med en invaliderenteforsikring, en overlevelserente til fordel for forsikredes ægtefælle, og arverente til fordel for forsikredes børn,
- *ophørende livsforsikring*: Ordning, hvor forsikringssummen kun udbetales, hvis forsikrede dør inden forsikringstidens udløb, mens der ikke kommer nogen sum til udbetaling ved udløbstidspunktet. Modsat pensionsforsikringsordningerne er dette altså en ren risikoforsikring, der ikke har en opsparing til-

⁴² Ved lov nr. 308 af 4. maj 2004 er det bestemt at suspendere bidraget til SP i 2004 og 2005.

knyttet. Dette gælder ligeledes for de almindelige *gruppelivsforsikringer samt gruppe-ulykkesforsikringer*.

Renteforsikringer som led i ansættelsesforhold (pensionsforsikringer) kan normalt ikke genkøbes. Det gælder overenskomstbaserede ordninger og obligatoriske firmaordninger. Hvis en firmaaftale giver mulighed for genkøb, forudsætter dette normalt samtykke fra arbejdsgiver og pensionsinstitut, der i almindelighed tillige vil kræve en tilfredsstillende helbredserklæring.

Private renteforsikringer (livrente, overlevelsesrente og invaliderente) kan ifølge forsikringsbetingelserne som altovervejende hovedregel heller ikke uden videre genkøbes. Det beror på den enkelte forsikringsaftale, om ordningen kan genkøbes eventuelt mod tilfredsstillende helbredserklæring for at undgå spekulation mod selskabet. I praksis anerkendes, at private renteforsikringer som hovedregel genkøbes mod tilfredsstillende helbredserklæring. Livrenter eller overlevelsesrenter med garanterede ydelser kan genkøbes.

Kapital- og rateforsikring med et opsparingselement kan som hovedregel genkøbes. Til udbetaling fra en arbejdsmarkedsordning kræves samtykke fra arbejdsgiveren.

Der kan også oprettes *pensionsopsparingsordninger i pengeinstitutter* i form af kapital- og ratepension (opsparing i pensionsøjemed/rateopsparing i pensionsøjemed). Pensionerne kan oprettes som arbejdsmarkedspensioner (firmaordninger) eller som privatpensioner. Ordningerne kan være obligatoriske eller frivillige og kan som hovedregel genkøbes. Til udbetaling fra en arbejdsmarkedsordning kræves dog samtykke fra arbejdsgiveren.

Indtil 2. juli 1998 har der i pengeinstitutter endvidere kunnet oprettes *selvpensioneringskonti* som en variant af pensionsordningerne.

Efter lovbekendtgørelse nr. 16 af 12. januar 1972 om pristalsreguleret alderdomsforsikring og alderdomsopsparing kunne der indtil den 24. november 1971 oprettes *indekskontrakter*. Kontrakterne kunne oprettes enten i tilknytning til en livsforsikring

(indeksforsikring) eller til en opsparingskonto i et pengeinstitut (indeksopsparing). Indeksordninger skulle være tegnet enten som rente- eller rateordninger og kan udbetales over en periode på mindst 10 år, efter kontohaveren er fyldt 65 år. Ordningerne kan tilbagekøbes.

7.1.2.2. Behandlingen af pensionsordninger i gældssanering

Ved den konkrete afgørelse af, om en pensionsordning kræves ophævet (eller kreditorerne alternativt skal kompenseres for, at ophævelse ikke sker), lægges i praksis vægt på bl.a. ordningens art (privattegnet eller led i et ansættelsesforhold), udbetalingstidspunktet, ordningens værdi samt betydningen for den tilbudte dividende.⁴³

Baggrunden for gældens opståen og dennes alder medtages efter praksis også i et vist begrænset omfang ved vurderingen af, om en privattegnet ordning kræves ophævet. Hidrører gælden således primært fra en virksomhed, der er ophørt, eller en tvangsauktion over skyldnerens faste ejendom, er det momenter, der taler for, at opsparingen kan anvendes til alderdomsforsørgelse. Hidrører gælden derimod fra spekulativt prægede aktiviteter, forbrugsgæld eller gæld til det offentlige, uden sammenhæng med virksomheden eller tvangsauktionen, og er der i samme periode foretaget indbetalinger på kontoen, kan det tale for, at skyldneren skal kompensere for dette ved at tilbyde en del af indeståendet.⁴⁴

For så vidt angår pensionsordninger, der kommer til udbetaling i afdragsperioden, er udgangspunktet i praksis, at i hvert fald afkastet af det udbetalte beløb tages i betragtning ved fastsættelsen af dividendes størrelse. Har indbetalingerne været usædvanlige under hensyn til skyldnerens forhold, vil selve det udbetalte beløb eller en del heraf kunne komme kreditorerne til gode.⁴⁵

⁴³ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 806.

⁴⁴ Jf. Hindborg, Gældssanerings i praksis, 2. udgave, 1999, side 87.

⁴⁵ Jf. anførte sted, side 86.

7.1.2.2.1. Indekskontrakter

I praksis lægges der vægt på, om skyldneren har indbetalt på indeksordningerne, efter at den gæld, der søges saneret, er opstået. I så fald bør værdien – af indbetalingerne eller evt. hele ordningens tilbagekøbsværdi – komme kreditorerne til gode.

U 1998.496 V. En 62-årig skyldner S skulle ifølge et gældssaneringsforslag over 5 år indbetale 32.400 kr. svarende til en dividende på ca. 6,6 procent. S havde i en årrække efter gældens opståen indbetalt et årligt beløb på 2.000 kr. til en indeksopsparing, der i form af månedlige ydelser på ca. 2.200 kr. ville komme til udbetaling fra hans 67. år. Tilbagekøbsværdien udgjorde minimum 57.000 kr., og ordningen ville til enhver tid kunne hæves, ligesom tilbagekøbsværdien ville have væsentlig indflydelse på dividenden. Under disse omstændigheder skulle *et beløb svarende til tilbagekøbsværdien* tilbydes kreditorerne som betingelse for gældssanering.

U 1998.776 Ø. En 62-årig skyldner S havde i 1967 oprettet en indekskontrakt, hvorefter der efter S's fyldte 67. år ville blive udbetalt ca. 2.300 kr. pr. måned før skat i de følgende 15 år. Ved ophævelse i utide ville der pr. 14. oktober 1997 blive udbetalt 75.394 kr. S havde siden gældens stiftelse i 4 år indbetalt årligt anslået 3.000 kr. Skifterettens kendelse, der blev stadfæstet af Østre Landsret, havde bl.a. følgende begrundelse: ”Udgangspunktet er, at opsparinger, herunder indekskontrakter, må realiseres ved udlodning af provenu som betingelse for, at der kan afsiges kendelse om gældssanering. Uanset opsparingsperioden og formen findes der ikke at foreligge sådanne særlige omstændigheder, at dette udgangspunkt kan fraviges, *hvorfor kontrakten bør ophæves, og beløbet stilles til rådighed for kreditorerne.*”

U 2000.2496 V. Skyldneren, der også efter gældens opståen havde indbetalt ca. 2.000 kr. årligt på indekskontrakter, skulle som betingelse for gældssanering tilbyde kreditorerne et beløb som *kompensation for de indbetalinger, der var sket efter gældens opståen* i perioden op til og efter skyldnerens økonomiske sammenbrud.

Er der ikke indbetalt på ordningen efter gældens opståen, kan det efter en samlet vurdering overvejes, om indekskontrakterne eller en del heraf kan holdes uden for

gældssaneringen. I vurderingen indgår bl.a., om opsparingen er usædvanlig efter skyldnerens forhold, og herunder skyldnerens forventede økonomiske forhold efter pensionering.

Ø 916/95. En 57-årig skyldner, der havde en gæld på 2.098.000 kr., havde også en indekskonto med en nettoværdi på 34.000 kr. Der var ikke indbetalt på kontoen i 10 år. Tilbagekøbsværdien blev ikke inddraget, og landsretten henviste til ”en samlet vurdering af [skyldnerens] økonomiske forhold, herunder oplysningerne om indekskontrakten, sammenholdt med gældens størrelse, art og stiftelsestidspunkt”. (Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 89)

7.1.2.2.2. Privattegnede kapitalpensioner, ratepensioner mv.

Praksis vedrørende behandlingen af privattegnede ordninger af denne type i gældssaneringssager synes at være den samme som for indekskontrakter, der også kan hæves i utide, jf. ovenfor i kapitel 7.1.2.2.1. Retspraksis vedrørende denne type pensionsopsparinger er ganske righoldig, og efter den seneste udvikling i retspraksis må det antages, at udgangspunktet i de gældssaneringssager, hvor der ikke er indbetalt på en pensionsordning efter gældens opståen, er, at opsparingen eller en del heraf kan holdes uden for gældssaneringen, hvis ordningen under hensyn til skyldnerens økonomiske forhold ikke må anses for usædvanlig.

U 1998.1545 H. Ægtefællerne A og B, der begge var fyldt 60 år og var førtidspensionerede fra stillinger som folkeskolelærere, var indehavere af i alt 3 kapitalpensionskonti med et samlet indestående på ca. 503.000 kr. Begge kunne få udbetalt kapitalpensionerne med fradrag af 40 procent statsafgift. Kapitalpensionerne blev efter det oplyste oprettet i 1982 som et led i skyldnernes ansættelsesforhold, og indtil 1985 blev der af Faaborg Kommune indbetalt 2,5 procent af lønningerne, der udgjorde 150-200.000 kr. årligt. Herefter indbetalte skyldnerne selv hver 2.000 kr. månedligt frem til primo 1993. Ifølge de betingede betalings-tilsagn skulle skyldnerne ud over den dividende, der fremgår af kendelsen om gældssanering, betale halvdelen af de nettobeløb, som kom til udbetaling til hver af dem fra kapitalpensionskontiene. De havde en årlig tjenestemandspension på brutto godt 153.000 kr. og 135.000 kr. og ville efter fradrag af faste udgifter og opfyldelse af betalingstilsagnet have et rådighedsbeløb på i alt ca. 5.500 kr. månedligt.

Under hensyn til størrelsen af kontiene, til at disse nu ville kunne udbetales til A og B og til oplysningerne om disses økonomiske forhold efter deres pensionering fandt Højesteret, at de fulde kapitalpensionsbeløb med fradrag af statsafgiften på 40 procent skulle indgå i en gældssanering.

Ø 3058/99. M, førtidspensionist, og K, sygehjælper med en ugentlig arbejdstid på 21 timer og derudover delpension. Gælden på ca. 350.000 kr. hidrørte primært fra et hus, der gik på tvangsauktion i 1986, samt fra forbrugslån på ca. 50.000 kr. optaget i 1996. K ejede – udover pension som led i en almindelig arbejdsgiverordning – en privat kapitalpension på ca. 100.000 kr., som hun havde indbetalt til med årlige beløb, der udgjorde så meget, som hun kunne undvære. Gældssanering blev nægtet med henvisning til, at K ikke var indstillet på, at hendes private kapitalpension skulle ophæves. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 32)

U 2000.1638 Ø. Kapital- og selvpensioner kunne udbetales, når skyldneren fyldte 60 år i 2003. Indbetalingerne blev foretaget som led i en sædvanlig ordning, medens skyldneren ikke havde økonomiske problemer. Begge ordninger havde alderdomsforsørgelsesformål. De indgik derfor efter størrelsen (uoplyst) og henset til skyldnerens alder og økonomiske forhold ikke i en gældssanering.

U 2000.2072 V. S, der var 47 år, havde som selvstændig i 1980 tegnet bl.a. en kapitalpension med et indestående på ca. 157.000 kr. S havde opgivet sin virksomhed i 1997, standset sine betalinger i 1998 og havde nu arbejde som lønmodtager. Uanset at der var tale om en privattegnede ordning, som S havde tegnet som selvstændig, fandtes kapitalpensionen at måtte sidestilles med en kapitalpension oprettet som ”et normalt led i skyldnerens ansættelsesforhold”. Ordningen kunne under hensyn til S' økonomiske forhold ikke anses for usædvanlig, og S havde ikke indbetalt på ordningen, efter at han kom i økonomiske vanskeligheder. Herefter, og under hensyn til at S ikke havde andre pensionsordninger end en selvpensioneringskonto på ca. 11.000 kr., skulle kapitalpensionen holdes uden for gældssaneringen.

U 2003.930 Ø. A, der var fyldt 61 år og oppebar understøttelse, var indehaver af 3 kapitalpensioner, der mod betaling af en afgift på 40 procent ville kunne udbetales med et nettoprovenu på ca. 55.800 kr. Kontiene var oprettet i 1987, 1990 og 1992 ved indbetaling af engangsbeløb. A var da selvstændig erhvervsdrivende, og formålet var at etablere en alderspension til at supplere folkepensionen. A's økonomiske vanskeligheder var opstået i 1996 i forbindelse med en skilsmisse. Afsigelse af gældssaneringskendelse fandtes ikke at skulle betinges af, at kapitalpensionsbeløbene medgik i en gældssanering.

Der kan nok i retspraksis indfortolkes en (lav) bagatelgrænse for indbetalinger foretaget efter skyldnerens økonomiske sammenbrud. Indbetalinger af en sådan bagatelagtig karakter medfører ikke krav om, at skyldneren skal kompensere kreditorerne.

Ø 2070/00 Ø. En arbejdsmand på 47 år havde en gæld på 1.525.451 kr. Han var gift med en 44-årig kvinde, der var ansat i et supermarked, og sammen havde de et barn. Ud af en indtægt på ca. 20.000 kr. blev der tilbudt en månedlig dividende på 2.500, herunder realisation af en ratepension på ca. 20.000 kr. Om en kapitalpension med en nettoværdi på 95.757 kr., som var skyldnerens eneste aldersopsparing, anførte skifteretten følgende, hvilket blev stadfæstet af landsretten: ”Kapitalpensionen er i det væsentlige oprettet som et sædvanligt led i [skyldnerens] alderdomsopsparing, og der findes ikke at der burde stilles krav om, at kapitalpensionen ophæves. Derved er der i bedømmelsen tillige lagt vægt på, at [skyldneren] ikke havde økonomiske problemer i det år, hvor den væsentligste del af opsparingen har fundet sted, idet der alene er indbetalt 1.200 kr. efter det tidspunkt, hvor det økonomiske sammenbrud måtte stå [skyldneren] klart, samt at det økonomiske sammenbrud skete meget pludseligt, således at [skyldneren] ikke forud for det tidspunkt, hvor landbrugsejendommen blev taget til brugelig pant, havde vidst, at det økonomiske sammenbrud var nært forestående. Når henses til [skyldnerens] alder, kapitalpensionens formål og de økonomiske forhold i øvrigt, findes kapitalpensionens værdi ikke at burde indgå i saneringen.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 32)

V 3100/02. En 59-årig førtidspensionist og en samlevende kvinde på 56 år, der havde en ugentlig arbejdstid på 32 timer, havde en samlet gæld på 350.093 kr. og en samlet månedlig indtægt på 18.288 kr. Parret tilbød kreditorerne i alt 6.128 kr. månedligt svarende til en dividende på 1,75 procent henholdsvis 3,45 procent. Landsretten ophævede skifterettens kendelse om gældssanering og hjemviste sagen. Om en livsforsikring bemærkede landsretten følgende: ”Efter det oplyste repræsenterer livsforsikringen en aktuel værdi på 8.768 kr. efter betaling af afgift, hvorfor landsretten finder, at forsikringen ikke er usædvanlig under hensyn til [parrets] forhold. Uanset at indbetalingerne til ordningen er sket efter [parrets] økonomiske sammenbrud, tiltræder landsretten, at der på grund af ordningens beskedne værdi ikke som betingelse for gældssanering stilles krav om ordningens inddragelse. [...] Endvidere finder landsretten, at udgifter til fortsat indbetaling til [skyldnerens] livsforsikring ikke kan medtages i budgettet, men må afholdes af rådighedsbeløbet.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 30)

Modsat andre kapitalpensioner kan *selvpensioneringskonti* som udgangspunkt ikke hæves, før skyldneren fylder 60 år, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Kommer indeståendet på en selvpensioneringskonto til udbetaling i den fastsatte afdragsperiode, vil ordningen eller det løbende afkast heraf efter omstændighederne skulle indgå i gældssaneringen. Udgangspunktet er imidlertid, at udbetalingerne fra en selvpensioneringskonto ikke anses for usædvanlige og derfor ikke skal indgå i gældssaneringssagen.

U 1996.823 V. Skyldneren S havde i 1978 etableret en kapitalpensionsordning og oprettet en selvpensioneringskonto, der kunne hæves, når han fyldte 60 år i 1998, og som til den tid ville udgøre ca. 52.000 kr. Under hensyn til kontoens klare forsørgelsesøjemed, og da den var oprettet på et tidspunkt, hvor S ikke havde økonomiske problemer, burde kapitalen på denne konto i modsætning til provenuet på kapitalpensionskontoen ikke indgå i gældssaneringen. Derimod skulle afkastet af kapitalen i overensstemmelse med forslaget til gældssanering indgå i beregningen af S' indtægt.

U 1998.1549 H. Skyldneren, der var 55 år, havde en selvpensioneringskonto på ca. 91.000 kr. Den pågældendes gæld var opstået efter køb af en virksomhed. Skyldneren levede nu af overgangsydelse, mens ægtefællen modtog arbejdsløshedsunderstøttelse. Højesteret bestemte med følgende præmisser, at selvpensioneringskontoen ikke skulle indgå i en gældssanering: ”En selvpensioneringskonto – på hvilken der højst kan indskydes 3.000 kr. årligt og i alt højst 40.000 kr. – har udelukkende alderdomsforsørgelse til formål, og indeståendet kan normalt ikke hæves, før kontohaveren er fyldt 60 år, jf. §§ 7, 9 og 10 i bekendtgørelse nr. 776 af 20. november 1986. En sådan konto vil normalt ikke kunne anses for usædvanlig. Når yderligere henses til A's alder og økonomiske forhold i øvrigt, tiltræder Højesteret, at selvpensioneringskontoen ikke skal indgå i gældssaneringen.”

7.1.2.2.3. Kapitalpensioner og ratepensioner tegnet som led i ansættelsesforhold

Som det fremgår ovenfor i afsnit 7.1.2, var gældssaneringsudvalgets udgangspunkt, at der må bortses fra pensionsordninger, når ordningen indgår som et normalt led i skyldnerens ansættelsesforhold. Dette udgangspunkt følges i praksis, selv om pensionsordningen er etableret som led i et nu ophørt ansættelsesforhold, når den pågældende ordning blot ikke er usædvanlig.

U 1995.721 V. En skyldner, som søgte gældssanering, havde pensionsordninger, hvis nettotilbagekøbsværdi udgjorde godt 90.000 kr. Pensionsopsparingerne hidrørte fra et tidligere ansættelsesforhold. Der eksisterede ikke længere et ansættelsesforhold med aftale om indbetaling på en pensionsordning. Landsretten udtalte: ”Efter omstændighederne, herunder at de omhandlede pensionsordninger i det væsentlige må anses som oprettet som et sædvanligt led i [skyldnerens] tidligere ansættelsesforhold, findes der ikke at burde stilles krav om, at indkærede ophæver forsikringerne, således at tilbagekøbsværdien kan tages i betragtning i forbindelse med gældssanering.”

U 1998.115 V. En skyldner havde foretaget indbetalinger til en tvungen pensionsordning. Efter at hun var blevet arbejdsløs, foretog hun ikke længere indbetalinger på ordningen, hvis saldo var 125.000 kr. og nettotilbagekøbsværdi ca. 50.000 kr. Landsretten tiltrådte, at skifteretten ikke havde stillet krav om ophævelse af pensionen i forbindelse med gældssaneringen bl.a. med den begrundelse, at pensionsordningen indgik som et normalt led i skyldnerens tidligere ansættelsesforhold, og at hendes tidligere kollegaer tillige havde tilsvarende ordninger.

U 1998.1582 V. Af sagen fremgik bl.a., at skifteretten i november 1997 havde indledt gældssanering for S, hvis aktiver bestod af almindeligt indbo og 2 kapitalpensioner. Den ene pensionsordning var oprettet i slutningen af 1970'erne som led i S' tidligere ansættelse som skorstensfejer og var oprettet som kollektiv pension for alle skorstensfejere, og S var pligtigt medlem af pensionskassen. S havde, efter at han var ophørt som skorstensfejer, siden 1987 intet betalt på ordningen. Kapitalpensionen udgjorde 480.310 kr., og ved en ophævelse i utide kunne nettobeløbet opgøres til 190.000 kr. Landsretten udtalte: ”Under hensyn til, at pensionsopsparingen har en tilbagekøbsværdi på godt 190.000 kr., tiltrædes det, at der ikke ved gældssaneringen kan bortses herfra. [...] Kærende bør imidlertid ikke stilles ringere end skyldnere, der har sædvanlige pensionsopsparinger af mindre størrelse. Sagen hjemvises derfor til fortsat behandling ved skifteretten med henblik på, at kærende kan tilbyde kreditorerne en større dividende end sket til delvis kompensation for tilbagekøbsværdien.”

Også pensionsordninger, der er oprettet som led i et bestående ansættelsesforhold, vil kunne inddrages i gældssaneringssagen, hvis ordningen enten er usædvanlig i det pågældende ansættelsesforhold, eller hvis opsparingens størrelse er usædvanlig.

V 1679/99. En 35-årig landbrugsmedhjælper var ejer af en pensions-, livs- og ulykkesforsikring på 46.549 kr., hvortil der hver måned blev indbetalt 600 kr. af arbejdsgiveren. Landsretten ophævede skifterettens kendelse, hvorefter ordningen ikke indgik i gældssaneringen, med følgende begrundelse: ”Skifteretten har ikke [...] indhentet nærmere oplysninger om vilkårene for [skyldnerens] pensionsordning og oplysninger til belysning af, om pensionsordningen kan anses for sædvanlig for dennes ansættelsesforhold. Da det må antages, at sådan oplysning kan have betydning for sagens afgørelse, ophæver landsretten kendelsen og hjemviser sagen til fortsat behandling.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 33)

V 1488/00. En 59-årig assurandør med en gæld på 3.595.000 kr. havde som et obligatorisk led i ansættelsesforholdet en kapitalpension med en månedlig indbetaling på 7.392 kr. Arbejdsgiveren oplyste, at indbetalingerne ikke kunne ændres. Pensionen ville forventeligt i 2008 komme til udbetaling med ca. 1.953.000 kr., af hvilket beløb der skulle svares en afgift på 40 procent. Skyldneren tilbød en dividende på 8,584 procent. Landsretten udtalte: ”Efter det oplyste om [skyldnerens] pensionsordning, navnlig det store engangsbeløb, der bliver udbetalt inden for en kortere årrække, finder landsretten, at der som led i en gældssanering skal tilbydes kreditorerne et væsentligt højere beløb.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 33)

7.1.2.2.4. Fremgangsmåden ved (delvis) ophævelse af pensionsordninger eller alternativ kompensation

I de ovenfor refererede afgørelser skelnes der i praksis i hvert fald mellem tre muligheder, når en skyldner som betingelse for sanering af dennes gæld pålægges at kompensere kreditorerne for indbetalinger foretaget på en pensionsordning, som skyldneren selv har rådighed over.

Der kan stilles krav om, at ordningen/kontrakten skal ophæves, og beløbet stilles til rådighed for kreditorerne (f.eks. U 1998.776 Ø), at et beløb svarende til tilbagekøbsværdien skal tilbydes kreditorerne som betingelse for gældssanering (f.eks. U 1998.496 V), eller at der skal betales et beløb som kompensation for de indbetalinger, der er foretaget efter gældens opståen (f.eks. U 2000.2496 V), eller som kompensation for den del af ordningen, der er usædvanlig efter skyldnerens forhold (f.eks. U 1998.1582 V).

Skyldnerens øgede betaling til kreditorerne vil ved de to sidstnævnte fremgangsmåder kunne gennemføres dels ved en forlængelse af afdragsperioden dels ved betaling af et engangsbeløb, der evt. kan fremskaffes på anden vis end ved ophævelse af ordningen (ved gave el.lign.), hvilket i givet fald vil være mest fordelagtigt for skyldneren på grund af den afgiftsberigtigelse, der foretages af en pensionsordning, der ophæves i utide.

Ophæves en del af en pensionsordning eller en ud af flere pensionsordninger i utide, vil det have den konsekvens, at der skal svares en afgift på 60 procent af udbetalingen, jf. pensionsbeskatningslovens § 28 og § 29, stk. 1. Udbetalingen har derimod ingen betydning for den resterende del af ordningen/ordningerne, idet der fortsat kan indbetales på ordningerne med fradragsret mv., jf. pensionsbeskatningslovens § 37.⁴⁶ Der vil ligeledes efter omstændighederne alene skulle svares en afgift på 40 procent ved senere ordinære udbetalinger fra ordningerne, jf. herved pensionsbeskatningslovens § 30, stk. 8.⁴⁷

I de tilfælde, hvor skyldneren ikke har fri disposition over pensionsordningen, vil det i forbindelse med en ansøgning om gældssanering efter omstændighederne alene være muligt at anvende en fremgangsmåde, hvorefter skyldneren skal kompensere kreditorerne ved at tilbyde en forlængelse af afdragsperioden eller betaling af et engangsbeløb, jf. f.eks. den ovenfor refererede landsretsafgørelse V 1488/00.

7.1.2.2.5. Pengeinstitutternes modregning i pensionsordninger

Har en skyldner oprettet en pensionsordning i et pengeinstitut, der samtidig har et usikret krav mod skyldneren, er det i dele af den juridiske teori antaget, at pengeinstituttet har modregningsadgang, hvis pensionskontoen ophæves i utide.⁴⁸ Det er i den

⁴⁶ Jf. Ole Andreasen m.fl., Pensionsbeskatningsloven med kommentarer, 2 udgave, 2002, side 324.

⁴⁷ Jf. anførte sted, side 309.

⁴⁸ Jf. Lennart Lynge Andersen, Begunstigelse og pension, 2. udgave, 1999, side 110 f., Lennart Lynge Andersen og Peter Møgelvang-Hansen, Bankretlige emner – Klager over pengeinstitutter, 1994, side 67 f, samt Erik Werlauff i UfR 1989B.252 ff, der i en sammenfatning af retstilstanden på artiklens tidspunkt anfører (Se dog tillige note 53 nedenfor om Werlauffs de lege ferenda-

forbindelse anført, at konkurslovens 42, stk. 1, jf. § 201,⁴⁹ ikke hindrer pengeinstitutternes modregning, jf. f.eks. Kaj Egon Hansen, Revision & Regnskabsvæsen 1985.30:⁵⁰

”Efter KKL § 42, stk. 1, kan der ske modregning af fordringer, som begge bestod på fristdagen (det vil ofte sige datoen for Skifterettens modtagelse af begæring om gældssanering, jf. KKL § 1, stk. 1), medmindre modregning var udelukket pga. fordringernes *beskaffenhed*.

I den skitserede situation var modregning udelukket på fristdagen, selvom begge fordringer bestod, idet der ikke kan modregnes i f.eks. indeståendet på en kapitalpensionskonto, så længe ordningen ikke er udløbet eller søges ophævet. Men skyldes den manglende modregningsadgang fordringernes *beskaffenhed*?

Begrebet *beskaffenhed* dækker ifølge konkurslovens forarbejder og den foreliggende litteratur over to betingelser. For det første om fordringerne er udjævnelige [...] For det andet om fordringen efter det retsgrundlag, hvorpå den er stiftet, *ikke bør kunne afgøres ved modregning*. Dette kan igen spaltes op i to hensyn, dels et socialt hensyn til skyldneren [...] og dels et hensyn til andre kreditorer.

Det sociale hensyn til skyldneren, som måske i nogle tilfælde kunne tænkes at udelukke modregning, synes ikke at kunne forekomme i gældssaneringstilfældet, idet formålet med ophævelsen netop ikke er, at provenuet skal komme skyldneren til gode.

Hensynet til øvrige kreditorer må afvejes med disses begrundede forventninger til at få andel i provenuet af de omhandlede konti. For så vidt angår indeks- og

betragtninger): ”Eftersom ingen konto automatisk ophæves i forbindelse med en gældssaneringssag, idet ophævelse stedse vil bero på kontohaverens egen disposition, eventuelt som følge af skifterettens tilkendegivelse om, hvilke betingelser der vil blive stillet for en gældssanering, er der i virkeligheden blot tale om en variant af [...] ophævelse i utide. Retsstillingen er: + modregning (undtagelse: selvpension, der ikke kan ophæves i utide). Det siger sig selv, at modregning, som indebærer individualforfølgning, er aldeles uhensigtsmæssig ved en ophævelse, der netop skulle tjene en af kontohaveren selv begæret og organiseret universalforfølgning.” Tilsyneladende anderledes Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 323, og Ørgaard, Konkursret, 7. udgave, 1999, side 184 med henvisninger.

⁴⁹ Hvorefter den som på fristdagen havde en fordring på skyldneren, selv om fordringen ikke var forfalden, kan benytte den til modregning med dens fulde beløb over for en fordring, som da tilkom skyldneren, medmindre modregning var udelukket på grund af fordringernes beskaffenhed.

⁵⁰ Synspunktet tiltrædes af Lennart Lynge Andersen, Pengeinstitutternes modregning i særlige indlån, 1988, side 44.

kapitalpensionsordninger, kan kreditorerne ikke have haft grund til forventninger om dækning fra disse, idet indeståendet på sådanne konti er beskyttet mod retsforfølgning.”

Pengeinstitutankenævnet har derimod i en enstemmig kendelse af 11. februar 1997 i medfør af konkurslovens § 201, jf. § 42, stk. 1, afvist, at der skulle være modregningsadgang for pengeinstitutterne i den givne situation.⁵¹

Kendelse 333/1996. Den 30. november 1995 indgav skyldneren begæring om gældssanering til skifteretten i Århus, som den 20. december 1995 indledte gældssanerings sag.

Ved skrivelse af 2. januar 1996 anmeldte pengeinstituttet til skifterettens medhjælper et tilgodehavende hos klageren i henhold til et lån med restgæld pr. 20. december 1995 på 70.287,34 kr. Af skrivelsen fremgik, at skyldneren havde en kapitalpension hos pengeinstituttet med et indestående på 12.698,58 kr., og at pengeinstituttet ville stille forslag om, at kapitalpensionen blev ophævet, hvorpå pengeinstituttet ville modregne nettoprovenuet, jf. konkurslovens § 201, jf. § 42, stk. 1.

Den 3. juni 1996 afsagde skifteretten kendelse om gældssanering for skyldneren, hvorefter dennes gæld blev nedsat til 12,176 procent, der skulle afdrages over en 8-årig periode. Af kendelsen fremgår: ”Såfremt det måtte blive fastslået, at [pengeinstituttet] ikke har modregningsret i provenu fra kapital- og selvpensionskonto i samme bank, tilfalder provenuet kreditorerne.”

Efter at pengeinstituttet havde foretaget modregning, blev sagen indbragt for Pengeinstitutankenævnet, der bemærkede:

”Ifølge § 11 i lov nr. 293 af 24. april 1996 om visse civile retlige forhold m.v. ved pensionsopsparing i pengeinstitutter kan der ikke foretages kreditorforfølgning, herunder modregning, i kapitalpensionsmidler. Kreditorbeskyttelsen ophører bl.a. ved ophævelse af kapitalpensionen i utide. Klagerens ophævelse af kapitalpensionen i utide var begrundet i skifterettens krav herom som betingelse for at afsige kendelse om gældssanering og fandt sted som led i gældssaneringen, idet provenuet forudsattes fordelt blandt samtlige kreditorer. Ankenævnet finder, at indklagede på den baggrund var afskåret fra at foretage modregning i kapital-

⁵¹ Kendelsen er utrykt. Den er dog tilgængelig på internetadressen: www.pengeinstitutankenaevnet.dk

pensionskontoen. Herved bemærkes, at klageren også under gældssaneringssagen havde været berettiget til at overføre kapitalpensionen til et andet pengeinstitut, hvorved indklagede var blevet afskåret fra at foretage modregning. For så vidt angår konkurslovens § 201, jf. § 42 stk. 1, bemærkes, at kapitalpensionen ikke var ophævet af klageren på fristdagen den 30. november 1995, og at kapitalpension således ikke pr. fristdagen udgjorde en fordring, som indklagede berettiget kunne modregne i.”

I *Gældssanering i praksis*, 2. udgave, 1999, side 94 ff., nævner Lillian Hindborg, at der fortsat er visse pengeinstitutter, der gennemfører modregning i den pågældende situation. I de sager, hvor et pengeinstitut erklærer, at det vil foretage modregning, kan skyldneren imidlertid – også efter at gældssaneringssagen er indledt – overføre pensionskontoen til et andet pengeinstitut, uden også at overføre sine udlånsarrangementer. Dette er antaget af Pengeinstitutankenævnet i flere kendelser.⁵²

Kendelse 440/1995. Den 9. januar 1995 indledtes gældssaneringssag for skyldneren. Ved skrivelse af 25. januar 1995 anmeldte pengeinstituttet over for skifterettens medhjælper et samlet krav på 846.435,38 kr. Pengeinstituttet anførte i anmeldelsen, at man stillede forslag om, at skyldnerens pensionsindeståender hos pengeinstituttet blev ophævet og modregnet efter konkurslovens § 201, jf. § 42, stk. 1. Den 7. juni 1995 afviste pengeinstituttet en anmodning fra skyldneren om overførsel af de to pensionskonti til andet pengeinstitut, idet skyldneren ”med henvisning til KL § 201, jf. § 38, jf. § 32, ikke kan ændre kreditorernes stilling, så længe debitor er under gældssanering”.

En anden kreditor protesterede mod, at pengeinstituttet foretog modregning i klagerens kapitalpension. Skyldneren erklærede sig indforstået med, at værdien af kapitalpensionen tilfaldt kreditorerne som led i gældssaneringen. Skifteretten afsagde samme dag kendelse om gældssanering. I kendelsen var det bestemt: ”Såfremt det ved upåankelig dom, indgået retsforlig eller frivillig forlig måtte blive fastslået, at [pengeinstituttet] ikke har modregningsret, tilfalder provenuet

⁵² Erik Werlauff anfører i U 1989B.252 ff., at ”I det omfang man derfor tillader overflytning [...], overflødiggør man i praksis væsentlige dele af diskussionen om modregning, nemlig i alle tilfælde, hvor kontohaveren vil kunne forudse, at modregning senere kunne blive aktuel. [...] Tillades flytning i det her antagne omfang, må det nødvendigvis få en refleksvirkning for retsstillingen vedr. modregning, således at den hidtidige, ovenfor refererede domspraksis bør revurderes. Fri flytningsret udhuler store dele af en eventuel modregningsret, nemlig i alle tilfælde, hvor kontohaveren kan forudse en modregningsrisiko og handle derefter.”

af kapitalpensionsordningen de kreditorer, der er omfattet af gældssaneringskendelsen.”

Ankenævnet bemærkede:

”Efter Ankenævnets faste praksis er et pengeinstitut i hvert fald i almindelighed forpligtet til at efterkomme en begæring fra indehaveren af en pensionskonto om overførsel af kontoen til et andet pengeinstitut eller til et forsikringselskab uden som betingelse herfor at kunne stille krav om, at kunden indfrier en eventuel gæld til pengeinstituttet. Det nævnte formål med den overførselsbegæring, som blev fremsat i det foreliggende tilfælde, kan ikke betegnes som illoyalt, medens indklagede omvendt ville opnå en ubegrundet særfordel, såfremt konsekvensen af gældssaneringen blev, at indklagede fik adgang til at foretage modregning i nettoprovenuet ved ophævelsen af kontiene. På denne baggrund findes der ikke at være grundlag for at fravige den nævnte praksis om ret til at forlange overførsel af en pensionskonto til et andet pengeinstitut. Ankenævnet finder derfor, at indklagede ikke var berettiget til at afvise klagerens begæring om overførsel af de to pensionskonti til et andet pengeinstitut, jf. herved Nævnets tidligere kendelser i sagerne 389/1990 og 31/1991.

På den anførte baggrund kunne gældssaneringskendelsen alene sidestilles med en begæring om ophævelse af kontiene i det omfang, indklagede undlod at foretage modregning og stillede nettoprovenuet til rådighed til fordeling blandt samtlige af gældssaneringen omfattede kreditorer. Den af indklagede foretagne ophævelse og modregning må derfor anses for uberettiget.”

I det omfang denne retstilstand ikke følges af pengeinstitutterne,⁵³ kan det indebære en ekstra belastning for skifteretterne, idet en skyldner, der først i forbindelse med en gældssaneringssag finder ud af, at dennes pengeinstitut erklærer modregning i det frigivne provenu, formentlig under alle omstændigheder kan slippe uden om pengeinstituttets modregningsadgang ved at trække ansøgningen om gældssanering tilbage og

⁵³ Kendelsen 440/1995 er ikke blevet fulgt af det indklagede pengeinstitut, jf. herved vedtægterne for Pengeinstitutankenævnet § 11, stk. 2, hvorefter et pengeinstitut kan tilslutte sig Ankenævnet med den virkning, at det er bundet af Ankenævnets kendelser, medmindre det inden 4 uger efter Ankenævnets afsendelse af den enkelte kendelse skriftligt meddeler Ankenævnet, at det ikke ønsker at være bundet af kendelsen.

herefter overflytte pensionsordningen til et andet pengeinstitut, forinden der på ny indgives ansøgning om gældssanering.⁵⁴

7.1.3. Andre aktiver fritaget for retsforfølgning

Om retstilstanden vedrørende inddragelse af erstatnings- og forsikringssummer, der ydes som kompensation for tabt erhvervsevne henholdsvis udgør kompensation for varigt mén, i gældssaneringssagen, henvises der til kapitel 8.1.1.1. nedenfor.

7.1.4. Realisationstidspunktet

Gældssaneringsudvalget forudsatte i betænkning 957/1982, side 124, at skyldneren, i de tilfælde hvor den pågældende kan rejse nævneværdige beløb gennem realisation af aktiver, som udgangspunkt skal gennemføre denne realisation, *forinden* der kan *afsiges kendelse om gældssanering*.

”I de tilfælde, hvor der efter det ovenfor anførte må tages hensyn til skyldnerens muligheder for at rejse beløb gennem realisation af aktiver, vil det ofte være usikkert, hvorvidt skyldneren kan opnå gældssanering. Først når realisation har fundet sted, vil skifteretten som regel have et tilstrækkeligt sikkert grundlag for at afgøre, i hvilket omfang skyldneren opfylder den økonomiske betingelse i [§ 197]. Da udvalget som nævnt ovenfor 6.9.4. lægger afgørende vægt på, at skifterettens rolle i forbindelse med gældssanering er udspillet i og med, der afsiges kendelse om gældssanering, og at der således ikke bliver spørgsmål om at føre efterfølgende tilsyn med skyldnerens opfyldelse af de af ham ved gældssaneringen påtagne forpligtelser, bør kendelse om gældssanering i alle tilfælde være udelukket, indtil en eventuel realisation har fundet sted. Dette gælder, uanset at realisationsspørgsmålet i det konkrete tilfælde måtte være uden nævneværdig betydning for afgørelsen af, i hvilket omfang den økonomiske betingelse i [§ 197] er opfyldt, f.eks. fordi provenuet ved en fremtidig realisation kan anslås med en ret høj grad af sikkerhed.”

Dette indebærer imidlertid i praksis, at en skyldner, der efter skifterettens anvisning realiserer aktiver inden en kendelse om gældssanering, således risikerer at have reali-

⁵⁴ Hindborg refererer i Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 95, en sag, hvor denne fremgangsmåde blev anvendt.

seret aktiver, uanset at der ikke senere opnås gældssanering – eventuelt efter at en kreditor har kært en kendelse om gældssanering til landsretten.⁵⁵

7.2. Reglerne i andre nordiske lande

7.2.1. Norge

Udgangspunktet efter den norske gjeldsordningslov er, at skyldnerens ejendele skal sælges for at dække kreditorenes krav. Alene de ejendele, som er strengt nødvendige for skyldneren og dennes husstand, kan beholdes. Lovens § 4-5 giver skyldneren ret til at beholde visse personlige ejendele, og § 4-4 åbner adgang for at lade skyldneren beholde sin bolig. Generelt er der lagt op til en streng praktisering af de bestemmelser, som gælder skyldnerens pligt til at sælge sine ejendele. Skal skyldneren beholde boligen, bestemmer § 4-7, at den skal værdiansættes:⁵⁶

”§ 4-4. Skyldnerens plikt til å avhende bolig

Skyldneren har plikt til å avhende bolig dersom salg av boligen vil gi fordringshaverne best dekning og boligen overstiger skyldnerens og dennes husstands rimelige behov. Til grunn for vurderingen legges boligens omsetningsverdi, jfr. § 4-7 første ledd, og kostnaden for skyldneren ved å skaffe seg og sin husstand en annen bolig som med hensyn til beliggenhet, størrelse, pris og andre forhold tilfredsstillende rimelige krav.

§ 4-5. Skyldnerens rett til å beholde personlige eiendeler, transportmidler m.v.

Dersom verdien av tingene ikke er større enn at det etter forholdene er rimelig at skyldneren beholder dem, har skyldneren rett til å beholde:

- a) klær og andre ting til personlig bruk for skyldneren eller dennes husstand,
- b) innbo, utstyr og liknende løsøre som skyldneren trenger i sitt hjem,
- c) redskaper, transportmidler og liknende hjelpemidler som skyldneren eller noen av dennes husstand trenger for sitt yrke eller sin utdanning eller av andre velferdsmessige grunner, likevel ikke utover en samlet verdi som tilsva-

⁵⁵ Jf. anførte sted, side 85, hvor det anføres, at udgangspunktet derfor bør være, at aktivet vurderes, og at selve realiseringen først sker, når skyldneren har opnået gældssanering, og gældssaneringskendelsen er endelig. Dette er nok også den i praksis mest anvendte fremgangsmåde.

⁵⁶ Jf. Ernst Moe, Gjeldsordningsloven i praksis, 2. udgave, 2003, side 232 ff.

rer folketrygdens grunnbeløp. Beløpsgrensen kan fravikes dersom skyldneren er næringsdrivende og ingen fordringshaver motsetter seg det.

Dersom verdien av tingene ikke er større enn at det ville være åpenbart urimelig om skyldneren ikke fikk beholde dem, har skyldneren rett til å beholde ting som har en særlig personlig verdi for skyldneren eller dennes husstand.

Dersom skyldneren eller noen som hører til dennes husstand lider av sykdom eller er ufør, skal det tas rimelig hensyn til det. I særlige tilfeller kan da ting som er nevnt i første ledd bokstav c, beholdes uten hensyn til verdien.

Når retten til å beholde en ting avhenger av hvilke eiendeler skyldneren ellers har, skal det også regnes med eiendeler som tilhører skyldnerens ektefelle eller barn som skyldneren eller ektefellen forsørger, dersom tingene kan brukes av skyldneren eller i dennes husstand.

For øvrig gjelder dekningsloven §§ 2-4 og 2-5 tilsvarende.

Dekningsloven § 2-6 gjelder tilsvarende i den utstrekning slike krav som nevnes der gis bedre dekning enn andre krav etter loven her § 4-8 bokstav g.

§ 4-6. Salg av eiendeler

Eiendeler som skyldneren ikke har rett til å beholde etter §§ 4-4 og 4-5, skal selges på den måte som sikrer fordringshaverne best dekning. Namsmannen bestemmer hvordan salget skal gjennomføres. Skyldneren plikter selv å sørge for salg dersom namsmannen bestemmer det.

Dersom panteheftelser eller andre begrensede rettigheter i eiendelene hindrer frivillig salg, skal eiendelene selges eller realiseres på annen måte etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven om gjennomføring av tvangsdekning. Den som har salgspant i eiendeler som skyldneren ikke har rett til å beholde, plikter å ta tingen tilbake etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 9 dersom vedkommende selv ikke har rett til å begjære tvangsdekning på annen måte.

Namsmannen kan underrette panthaverne om at et formuesgode vil bli solgt ved frivillig salg med den virkning at udekkede panteheftelser faller bort dersom ingen panthavere motsetter seg det innen en frist på minst en uke som namsmannen fastsetter. Når salget er gjennomført, fastsetter retten ved kjennelse hvilke panteheftelser som er falt bort som udekkede.

§ 4-7. Verdsetting av eiendeler som skal beholdes

Dersom skyldneren skal beholde en eiet bolig, skal boligens omsetningsverdi fastsettes av namsmannen sammen med to rettsvitner med særlige kunnskaper til å ta del i verdsettingen som namsmannen oppnevner.

Dersom skyldneren skal beholde andre eiendeler som er pantsatt, og det er nødvendig for å avgjøre i hvilken utstrekning panteheftelsene overstiger eiendelens omsetningsverdi, fastsettes verdien av namsmannen. Namsmannen kan oppnev-

ne ett eller to rettsvitner med særlige kunnskaper til å ta del i verdsetting dersom det finnes nødvendig. [...]"

Namsmyndighetene kan fra ansøgningsstidspunktet og under hele gjeldsforhandlingsperioden påbyde salg af ejendele som et vilkår for en gjeldsordning. Er det åbenbart, at skyldneren må sælge ejendele for at opnå en gjeldsordning, kan namsmannen med hjemmel i §§ 2-5 og 2-6 påbyde salg og eventuelt afslå ansøgningen om en gjeldsordning, hvis pålægget ikke efterkommes. Endvidere kan namsretten efter § 3-1, andet led, sætte vilkår om salg af ejendele i forbindelse med åbning af gjeldsforhandling, og endelig kan forslag til en tvungen gjeldsordning nægtes stadfæstet med henvisning til, at ejendele må sælges, jf. §§ 5-2 og 5-4. Det sidstnævnte gælder, uanset at ingen kreditor har protesteret mod, at skyldneren skal beholde det pågældende aktiv.

Efterkommer skyldneren et pålæg om salg af ejendele, indebærer det ikke nogen garanti for, at namsretten vil åbne gjeldsforhandling, ligesom det er op til kreditorerne, om skyldneren opnår en frivillig gjeldsordning. Om skyldneren vil følge namsmannens pålæg om salg, er derfor en risiko, skyldneren selv må vurdere og tage konsekvenserne af.⁵⁷

7.2.2. Sverige

Efter skuldsaneringslagens § 8, stk. 1, nr. 3, skal det ved beslutning om gældssanerung bestemmes "vilket belopp som skall fördelas mellan borgenärerna".

Om denne bestemmelse er det anført i Trygve Hellners og Mikael Mellqvist, Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 160:

"Gäldenären bör i regel inte ha några tillgångar att fördela. Eventuella mer värdefulla tillgångar bör redan vara realiserade när gäldenären ansöker om skuldsanering (jfr vad som sagts om gäldenärens bostad under 6 § tredje stycket andre punkten). I praktiken är det därför endast frågan om att fördela gäldenärens

⁵⁷ Jf. anførte sted, side 136 f.

framtida inkomster, efter avdrag för förbehållsbeloppet, mellan borgenärerna enligt vad som följer av 7 §.”

Det er altså i praksis forudsat, at skyldneren allerede inden indgivelse af begæring om gældssanering har realiseret værdigenstande, der ikke er nødvendige for skyldnerens erhverv eller bolig.

7.2.3. Særligt om pensionsordninger

7.2.3.1. Norge⁵⁸

Spørgsmålet om, hvorvidt opsparede pensionsrettigheder er formue, som skal fordeles til kreditorerne til dækning af deres krav, er ikke udtrykkelig omtalt, hverken i gjeldsordningsloven, lovens forarbejder, retspraksis eller i den juridiske teori.

Gjeldsordningslovens § 4-6, første led, første punktum, påbyder som ovenfor nævnt skyldneren at sælge sine ejendele med undtagelse af dem, der er nævnt i §§ 4-4 og 4-5. Med ejendele menes fast ejendom, anden registrerbar formue (som for eksempel skib eller luftfartøj), løsøre, bankindsud, aktier, udestående fordringer og anden kapitalformue. Ordlyden dækker derfor den type formue, som opsparede pensionsrettigheder repræsenterer.

Denne forståelse af ordlyden støttes også af lovens forarbejder, hvoraf det fremgår, at salgsplichten skal fortolkes strengt, og at skyldneren så langt som muligt skal dække sine forpligtelser ved sin indtægt og ved salg af sine ejendele.

Når loven opstiller to undtagelsesregler i §§ 4-4 og 4-5, taler også dette for, at undtagelserne er begrænset til disse, og at alle andre ejendele og formue skal fordeles til kreditorerne. Hverken lovens ordlyd, lovens forarbejder eller retspraksis giver holdepunkter for at sætte opsparede pensionsrettigheder i en særstilling til fordel for skyldneren.

⁵⁸ Dette afsnit er udarbejdet på baggrund af et notat af 14. januar 2004 om skyldnerens pensionsopsparinger, der er udarbejdet af førstebyfoged og medlem af det norske konkursråd Ernst Moe til Konkursrådet i forlængelse af det norske konkursråds besøg i Danmark i efteråret 2003.

Konklusionen må derfor være, at opsparede pensionsrettigheder er en formue, som omfattes af pligten til salg af ejendele, jf. § 4-6, og at formuen skal fordeles til kreditorerne.

Afgørende for, om pensionsrettigheden skal medtages i en gjeldsordning til fordel for kreditorerne, er herefter, om den repræsenterer en formue, som kan genkøbes eller realiseres. Er det ikke muligt at genkøbe eller på anden måde realisere formuen i forbindelse med afgørelsen om gjeldsordning eller inden gjeldsordningsperiodens udløb, kan den ikke inddrages og fordeles til kreditorerne i henhold til § 4-6. De allerfleste private forsikrings- og pensionsordninger har dog en genkøbsværdi, som kan realiseres. Dermed skal formuen i sin helhed tilfalde kreditorerne. Kan pensionsrettighederne ikke realiseres, som f.eks. ved pensionsrettigheder optjent i offentlig tjeneste, foreligger ingen formue, som kan realiseres og fordeles til kreditorerne.

7.2.3.2. Sverige

Skuldsaneringslagen indeholder ingen særskilt bestemmelser om behandlingen af skyldnerens pensionsforsikringer eller pensionsopsparinger i en gældssanerings sag.

Pensionsförsäkring er en form for livsforsikring, der består af en forsikringsdel og en opsparingsdel. En aftale om pensionsforsikring kan tegnes af såvel arbejdsgiver (tjänstepensionsförsäkring) og af privatpersoner (privat pensionsförsäkring).

Opsparingsdelen i en traditionel pensionsforsikring karakteriseres ved, at et forsikringsselskab mod indbetaling af en forsikringspræmie igennem en periode, påtager sig at udbetale visse periodiske beløb, når den forsikrede opnår en vis alder.

Forsikringsdelen antager karakter af en traditionel livsforsikring, hvor der indsættes begunstigede – enten genkaldeligt eller uigenkaldeligt. Indsættes den begunstigede uigenkaldeligt kan forsikringstageren ikke selvstændigt disponere over forsikringen. Uden den begunstigedes samtykke kan forsikringen ikke be-

lånes, pantsættes eller tilbagekøbes, jf. lagen om försäkringsavtal (FAL)⁵⁹ § 108. Dette gælder, selvom forsikringen overdrages, jf. FAL § 111.

Individuelt pensionssparande er et alternativ til pensionsforsikring. Opsparingen indeholder ingen forsikringsdel.

Udgangspunktet i en sag om gældssanering er, at samtlige skyldnerens aktiver skal anvendes til betaling af kreditorerne. Dette princip følges også for så vidt angår pensionsforsikringer og pensionsopsparinger, uanset om aktiverne hidrører fra en ordning, der er privattegnet, eller fra en ordning, der er oprettet som led i et (bestående) ansættelsesforhold. I det omfang skyldneren har mulighed for at tilbagekøbe sin pensionsforsikring eller pensionsopsparingskonto i utide, skal tilbagekøbsværdien anvendes til betaling af kreditorerne, hvis der skal afsiges kendelse om gældssanering. Det samme gælder for beløb, der i afdragsperioden kommer til ordinær udbetaling fra en pensionsforsikring eller pensionsopsparingskonto.

Skyldnerens mulighed for at disponere over kapital, der er bundet i en pensionsforsikring eller en pensionsopsparing, er imidlertid lille. Tilbagekøb forudsætter dels, at det forsikringsteknisk er muligt, og i de fleste tilfælde endvidere, at skattemyndighederne meddeler dispensation.

En *pensionsforsikring* kan eksempelvis i forhold til skattemyndighederne tilbagekøbes, hvis værdien udgør højst 30 procent af *prisbasbeloppet*. Tilbagekøb kan også ske, hvis værdien udgør en vis (mindre) procent af *prisbasbeloppet*, der ikke er indsat en begunstiget i forsikringsdelen, og der ikke er indbetalt på forsikringen i ti år. Pensionsforsikringer med en højere tilbagekøbsværdi kan ikke tilbagekøbes, medmindre skattemyndighederne meddeler dispensation, hvilket forudsætter en særlig begrundelse. Det forudsættes i forarbejderne til lovgivningen, at dispensationsprøvningen skal være meget restriktiv, således at alene det forhold, at skyldneren er havnet i alvorlige (men undskyldelige) økonomiske problemer, ikke er tilstrækkeligt.

Den begrænsede dispositionsret indebærer, at visse skyldnere ikke opfylder skuldsaneringslagens rimelighedskrav⁶⁰ og derfor på grund af den låste pensionskapital er udelukket fra at få gældssanering.

⁵⁹ 1927:77

7.3. Debat og ændringsforslag

Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen bemærker om behandlingen af pensionsordninger o. lign.,⁶¹ at der bør tilvejebringes nogle teknisk skarpe regler, der bør følges konsekvent. Det anføres, at en del af de problemer, der opstår i forbindelse med behandlingen af pensionsordninger i gældssaneringsager, kunne løses ved at indføre en regel om obligatorisk kapitaliseringsmulighed i forbindelse med gældssanering, svarende til reglerne om konkursregulering af visse kontraktforhold, jf. konkurslovens § 61. I givet fald skulle en sådan regel indføres i forbindelse med en generel regel om, at alle ordninger skulle inddrages. Man finder dog ikke grundlag for at foreslå en sådan regel og anbefaler i stedet, at rateordninger, som ikke kan ændres til summaordninger og hæves, kun bør indgå i budgettet med de ydelser, der kommer til udbetaling i den periode, hvori ansøgeren skal betale dividende, at ordninger, som ikke kan tilbagekøbes i afviklingsperioden, ikke skal inddrages, og at ordninger, som kan tilbagekøbes i afviklingsperioden, skal inddrages i det omfang værdien opgjort før beskatning ved udbetalingen overstiger et bundfradrag på 200.000 kr. Bundfradraget forudsættes reguleret efter samme principper som bundfradrag efter boafgiftsloven.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har fremsendt til Justitsministeriet i forbindelse med foreningens høringssvar, bemærkes det, side 4 f., at der, i betragtning af at pensionsopsparinger forekommer i et meget stort antal sager, og at spørgsmålet om eventuel inddragelse efter den foreliggende praksis⁶² giver anledning til vanskelige skønsmæssige vurderinger, synes at være behov for en principiel gennemgang af området. Det anføres endvidere, at mere objektive kriterier for behandlingen af disse aktiver næppe kan fastsættes alene gennem en udvikling af retspraksis.

⁶⁰ Efter Skuldsaneringslagens § 4 er det bl.a. en forudsætning for at meddele gældssanering, at det er ”skäligt med hänsyn til gäldenärens personaliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom”, jf. også kapitel 6.2.2 ovenfor.

⁶¹ Jf. redegørelsen side 19 ff. Redegørelsen er afgivet i april 1999, hvor retspraksis på dette område var noget uklar i forhold til den nuværende.

⁶² Notatet er udfærdiget i august 1999.

Gert Drews Jensen anfører i *Gældssanering*, 2. udgave, 1998, side 40 f., at:

”Det bør ikke tillægges betydning, om en pensionsordning er etableret som et – tvunget eller valgfrit – normalt led i skyldnerens ansættelsesforhold, eller om der er tale om en *privattegnet ordning*. Det må have været lovgivers hensigt at tilskynde til etableringen af sådanne pensionsordninger som supplement til den offentlige pension, hvilket først og fremmest er kommet til udtryk gennem de for indbetalingerne gældende væsentlige skattemæssige begunstigelser. Det bør heller ikke tillægges betydning, om der er tale om *kapitalpension*, der kommer til udbetaling på én gang, eller *ratepension*, der kommer til udbetaling i løbende rater. Det kan formentlig [...] virke noget stødende, hvis en skyldner kort tid efter en gældssanering kunne ophæve en større kapitalpension i utide, men de samstemmende hensyn bag såvel gældssaneringsinstituttet som pensionsopsparingslovgivningen er langt tungerevejende. Ophæves en pensionsordning inden gældssanering, er disse beskyttelsesmæssige hensyn ikke længere til stede, og værdien heraf må som udgangspunkt tilbydes kreditorerne. [...]

Såfremt en pensionsordning findes at være *usædvanlig* under hensyn til skyldnerens forhold, bør dette ikke i alle tilfælde medføre, at opsparingen i sin helhed skal ophæves og tilfalde kreditorerne. Er der tale om usædvanligt høje indbetalinger, fordelt på flere opsparingskonti, men dog i en periode, hvor skyldnerens indtægtsmæssige forhold tillod dette, bør der om muligt stilles betingelse om, at den ”overskydende” del af opsparingen ophæves, således at skyldneren beholder en skønsæssig ”sædvanlig” opsparing. Er der derimod tale om, at skyldneren på et tidspunkt, hvor en væsentlig del af gælden bestod, eller over en kortere periode umiddelbart før et økonomisk sammenbrud har foretaget indbetalinger, der står i misforhold til hans økonomiske situation, bør et sådant kreditorlygnende arrangement ikke tillades opretholdt.”

Lillian Hindborg anfører derimod i *Gældssanering i praksis*, 2. udgave, 1999, side 90 f., om kapitalpensioner (oprettet som led i en tidligere ansættelse):

”Pensionsordninger oprettet som led i et tidligere ansættelsesforhold bør efter min opfattelse sidestilles med privattegnede pensionsordninger. Pensionsordningerne kan hæves og er til skyldnerens fri disposition. [...] Landsretterne har sidestillet pensionsordninger fra tidligere ansættelsesforhold med pensionsordninger for tidligere, selvstændige erhvervsdrivende, der [...] ikke indgår i saneringen, når den pågældende ordning ikke er usædvanlig. [...] Pensionsordningerne er til fri rådighed for skyldneren. Jeg finder det stødende, at disse pensi-

onsordninger i ret vidt omfang kan holdes uden for gældssaneringen, når den pågældende skyldner har et sædvanligt rådighedsbeløb.”

7.4. Konkursrådets overvejelser

7.4.1. Regler om realisation af aktiver

Konkursrådet finder, at det med henblik på at undgå tilfælde, hvor en skyldner realiserer sine aktiver, inden en kendelse om gældssanering er afsagt eller er blevet endelig, og hvor det efterfølgende viser sig, at skyldneren alligevel ikke meddeles gældssanering, er hensigtsmæssigt med en udtrykkelig lovregel om, at skifteretten, i de tilfælde hvor skyldneren som betingelse for gældssanering skal realisere visse aktiver, vejleder skyldneren om realisationstidspunktet.

Det er herved forudsat, at der i skyldnerens forslag til gældens sanering efter konkurslovens § 210 indgår oplysning om, hvilken værdi det pågældende aktiv må antages at have ved en realisation.

For så vidt angår skyldnerens pensionsordninger, jf. nærmere straks nedenfor, må forslaget tillige indeholde oplysning om, hvorvidt ordningen frit kan realiseres i utide, og om værdien af pensionsordningen efter fradrag af afgifter, gebyrer ved ophævelse o. lign.

7.4.2. Pensionsordninger

Siden Gældssaneringsudvalget i 1982 afgav betænkning nr. 957 om gældssanering, er omfanget af privates pensionsopsparing – både i relation til antallet af opsparere og den opsparede formue – vokset ganske voldsomt, hvilken udvikling må forventes at blive yderligere forstærket i fremtiden. Dette indebærer, at spørgsmålet om behandlingen af skyldnerens pensionsordning i forbindelse med en gældssanering i fremtiden vil være en problemstilling, der hyppigt vil optræde og samtidig vil vedrøre det største (og ganske ofte eneste) aktiv i gældssaneringssagen.

De overordnede overvejelser vedrørende behandlingen af pensionsordninger i gælds-saneringsammenhæng indebærer en principiel stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt det i lyset af udviklingen på pensionsområdet fortsat er i overensstemmelse med den balance mellem skyldnerens og kreditorernes interesser, der er en forudsætning for den almindelige tilslutning til og accept af gældssaneringsinstituttet, at en skyldner vil kunne opnå gældssanering, uagtet denne besidder et væsentligt aktiv i form af en pensionsordning, der holdes uden for gældssanerings sagen og i princippet vil kunne ophæves af skyldneren umiddelbart efter gældssanerings sagen.

Det er Konkursrådet generelle opfattelse, at der bør fastsættes lovregler om behandlingen af pensionsopsparinger i sager om gældssanering, eftersom det er et i praksis vigtigt spørgsmål.

7.4.2.1. Indbetalinger på skyldnerens pensionsordninger

Konkursrådet har overvejet, om de principper, der blev knæsat af gældssaneringsudvalget i betænkning 957/1982,⁶³ forsat er velbegrundede.

Rådet er principielt enig i, at pensionsopsparinger, der ikke er usædvanlige efter skyldnerens forhold, bør kunne holdes uden for en gældssanerings sag, uagtet at ordningen i princippet vil kunne ophæves af skyldneren kort efter gældssanerings sagen, uden at dette indebærer en ændring af kendelsen om gældssanering. Udviklingen på pensionsområdet taler med stadig større vægt for, at realisation af pensionsopsparinger ikke skal være en tvungen forudsætning for gældssanering, idet et sådant krav i realiteten vil efterlade en lille persongruppe, der på et tidspunkt i deres liv har været udsat for et økonomisk kollaps, uden nogen reel privat pensionsopsparing. Dette vil tillige kunne flytte en forsørgerbyrde fra den private til den offentlige sfære.

Konkursrådet finder således, at en lovregel om behandlingen af pensionsopsparinger bør udgøre en tillempet kodificering af den seneste retspraksis, der er refereret ovenfor under afsnit 7.1.2. Dette indebærer, at indbetalinger foretaget på privattegnede

⁶³ Jf. afsnit 7.1.2 ovenfor.

ordninger efter tidspunktet for skyldnerens økonomiske kollaps i almindelighed skal inddrages i gældssanerings sagen, og at indbetalinger foretaget på en pensionsordning som led i skyldnerens ansættelsesforhold alene inddrages i gældssanerings sagen, hvis indholdet af den pågældende opsparingsordning var usædvanlig for ansættelsesforholdet.

Konkursrådet har i den forbindelse overvejet, om der er grunde, der taler for fravige det overordnede princip, som bl.a. kom til udtryk i Højesterets kendelse refereret i U 1998.1545, hvorefter alle skyldnerens forventede indtægter efter pensioneringen skal indgå i en vurdering af, om en pensionsordning under hensyn til skyldnerens økonomiske forhold må anses for usædvanlig.⁶⁴

På den ene side taler hensynet til den almindelige accept af gældssaneringsinstituttet for, at skifteretten ved behandlingen af en gældssanerings sag fortsat søger at opnå en rimelig balance mellem hensynet til kreditorerne og hensynet til at sikre skyldneren et rimeligt økonomisk livsgrundlag efter pensioneringen. Denne balance kan søges opretholdt ved, at alle personer, der har gennemgået en gældssanering, søges ligestillet, således at de efterlades et nogenlunde ensartet økonomisk fundament for deres pensionisttilværelse.

Dette vil i praksis kunne søges gennemført ved, at der opstilles et rimeligt økonomisk niveau for en pensionist. På den baggrund kan det beregnes, til hvilket beløb skyldnerens pensionsordning(er) skal reduceres. Dette beløb vil afhænge af skyldnerens alder og øvrige pensioner, som denne ikke har rådighed over, idet man efter en standardprognose for kapitaludviklingen vil kunne beregne, hvilket beløb der efter gældssaneringen maksimalt må beholdes i de pensionsordninger, der kan tilbagekøbes, hvis skyldnerens ved det fyldte f.eks. 65. år skal have x kr. til rådighed om måneden.⁶⁵ Indestående herudover vil så skulle realiseres og tilgå kreditorerne. En sådan fremgangsmåde vil påføre skifterettens medhjælper et væsentligt merarbejde.

⁶⁴ Dommen er refereret ovenfor under afsnit 7.1.2.2.2.

⁶⁵ Se f.eks. den ovenfor under afsnit 7.1.2.2.3 refererede afgørelse 1488/00 VL, hvor der foretages en fremskrivning af pensionsordningen med henblik på at vurdere den forventede udbetaling otte år senere.

På den anden side står hensynet til den skyldner, der – bl.a. ansporet af indretningen af skattereglerne – har foretaget rimelige indbetalinger på en pensionsopsparing på et tidspunkt, hvor den pågældendes økonomi var fornuftig.

Dette hensyn taler for, at det alene skal være skyldnerens forhold på opsparingstidspunktet, der er relevant for vurderingen af, om pensionsordningen helt eller delvist skal inddrages i gældssanerings sagen. Har skyldneren påbegyndt sin pensionsopsparing på et tidligt tidspunkt og foretaget indskud på ordningen i en årrække, hvor den pågældendes økonomiske forhold gjorde dette muligt, finder Konkursrådet således, at ordningens værdi ikke skal inddrages i gældssanerings sagen, alene fordi den i kraft af indbetalingerne (eller heldig anbringelse af pensionsmidlerne) er blevet større end en normal pensionsopsparing.

En sådan regel kan imidlertid ikke stå alene, idet der vil kunne forekomme tilfælde, hvor skyldneren tidligere har etableret en pensionsordning, der er så ekstraordinært stor, at det ville virke stødende, hvis ordningen kunne holdes uden for gældssaneringsagen.⁶⁶ Konkursrådet foreslå derfor, at der fortsat gives skifteretten en mulighed for at foretage en rimelighedsvurdering af de samlede udbetalinger, der må forventes ved skyldnerens pensionering, og i lyset heraf overveje, om kreditorerne i særlige tilfælde skal kompenseres ved en delvis inddragelse af ordningen i gældssanerings sagen.

En sådan overordnet regel skal gælde for alle typer pensionsordninger, uanset de konkrete vilkår i den enkelte pensionsordning. Den praktiske gennemførelse af inddragelsen i gældssanerings sagen vil imidlertid afhænge af, hvilke betingelser, herunder særligt om vilkårene for tilbagekøb, de forskellige pensionsordninger er undergivet.

Disse betingelser for tilbagekøb og ophævelse i øvrigt af pensionsordninger nødvendiggør, at en lovregel om inddragelse af pensionsordninger i gældssanering mere generelt vil skulle behandle tre forskellige tilfældegrupper:

⁶⁶ Dette gælder selvsagt med ekstra styrke, hvis ordningen, om skyldneren fik den udbetalt, reelt gjorde skyldneren solvent. Om den forslåede regels betydning for insolvensvurderingen efter konkurslovens § 197, stk. 1, se ovenfor under kapitel 6.4.1 og nedenfor under afsnit 7.4.2.3.

- a. Pensionsordninger med tilbagekøbsværdi, der er undergivet skyldnerens fri disposition
- b. Pensionsordninger med tilbagekøbsværdi, der ikke er undergivet skyldnerens fri disposition
- c. Pensionsordninger uden tilbagekøbsværdi

Afslutningsvis behandles nedenfor i afsnit 7.4.2.1.4 spørgsmålet om, hvorledes ”usædvanlige indbetalinger” skal påvirke skyldnerens mulighed for at få gældssanering, og i afsnit 7.4.2.1.5 spørgsmålet om, hvilket beløb der faktisk skal tilføres kreditorerne.

a. Pensionsordninger med tilbagekøbsværdi undergivet skyldnerens fri disposition

Pensionsordninger i denne gruppe vil f.eks. kunne omfatte privattegnede kapitalpensioner eller ordninger oprettet som led i et nu ophørt ansættelsesforhold.

Skyldneren vil uden skifterettens mellemkomst kunne stille disse ordninger til rådighed for kreditorerne. I det omfang tilbagekøb forudsætter en tilfredsstillende helbredserklæring fra skyldneren, må den pågældende loyalt medvirke til indhentelse af en helbredserklæring, idet skyldneren i modsat fald efter Konkursrådets opfattelse må nægtes gældssanering.

b. Pensionsordninger med tilbagekøbsværdi, der ikke er undergivet skyldnerens fri disposition (firmaordninger)

Pensionsordninger i denne gruppe vil typisk være arbejdsmarkedspensioner oprettet i forsikringsselskaber eller pengeinstitutter. Tilbagekøb af denne type ordninger vil typisk kræve samtykke fra arbejdsgiveren.

Efter den nugældende praksis vil indbetalinger på pensionsordninger, hvis indhold er usædvanlig for det pågældende ansættelsesforhold, skulle indgå i gældssaneringssagen. I praksis vil dette blive gennemført ved, at skyldneren skal tilbyde kreditorerne et vist – formentlig skønsmæssigt ansat – beløb som compensation for det for meget erlagte, hvilket typisk vil medføre en forlængelse af den periode, hvor skyldneren

skal afdrage på den bestående gæld. Det kan ikke antages, at skyldneren herved kompenserer kreditorerne fuldt ud for det for meget indbetalte beløb, eftersom dette i visse tilfælde vil medføre en meget lang afdragsperiode.

Konkursrådet har overvejet, om der skal indføres en mulighed for at inddrage denne type pensionsordninger i gældssaneringsager uden samtykke fra arbejdsgiveren, når blot skyldneren er indforstået hermed. Det vil med andre ord sige, om skifteretten skal have adgang til ved usædvanlige indbetalinger på firmaordninger at tilsidesætte et vilkår om samtykke fra arbejdsgiveren som betingelse for (delvis) ophævelse af en skyldners pensionsordning.

Brancheorganisationen Forsikring & Pension har over for Konkursrådet oplyst, at baggrunden for kravet om, at arbejdsgiveren skal samtykke i en ophævelse af en pensionsordning, er hensigten bag arbejdsgiverens bidrag til pensionsordningen. Denne hensigt er at løfte et socialt ansvar – nemlig medarbejderens forsørgelsesbehov, når vedkommende bliver uarbejdsdygtig på grund af alder, invaliditet eller død. Kan medarbejderen efter eget valg hæve pensionsordningen inden dette tidspunkt, vil dette forsørgelsesformål fortabes.

Baggrunden for kravet om samtykke er således reelt begrundet i hensynet til skyldneren, og en fravigelse af kravet om samtykke fra arbejdsgiveren for (delvis) ophævelse af en pensionsordning i gældssaneringsammenhæng, vil således efter Konkursrådets vurdering principielt ikke modarbejde grundlæggende hensyn til den arbejdsgiver, der har foretaget indbetaling på pensionsordningen. En regel om ophævelse af arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger uden arbejdsgiverens samtykke har alene til formål at etablere en praktisk mulighed for at inddrage usædvanlige pensionsindbetalinger i gældssaneringsagen.

Konkursrådets finder, at hensynet til kreditorerne tilsiger en sådan adgang for skifteretterne, idet der herved skabes mulighed for som hovedregel at sikre kreditorerne en fuldstændig compensation for de indbetalinger, som har været usædvanlige efter skyldnerens ansættelsesforhold. Kreditorerne vil samtidig kunne sikres en hurtigere

afregning af den bestående del af skyldnerens gæld som alternativ til en (lang) udvidelse af afdragsperioden.

Det er samtidig Konkursrådets vurdering, at denne afregningsform i realiteten vil udgøre en lettelse for den skyldner, der efter den nugældende praksis risikerer en afdragsperiode på 5-10 år.

Hensynet til den arbejdsgiver, der har medvirket ved etableringen af en pensionsordning, der er usædvanlig efter skyldnerens ansættelsesforhold, taler efter Konkursrådets vurdering ikke afgørende imod, at den del af indbetalingerne, der har betydet, at ordningen blev betragtet som ”usædvanlig”, kan tilbageføres til kreditorerne ved en delvis ophævelse af pensionsordningen.

Det må formodes, at skyldnerens arbejdsgiver i lyset af den foreslåede regel ofte vil meddele samtykke til en (delvis) ophævelse af skyldnerens pensionsordning, hvorefter skyldneren uden skifterettens mellemkomst også vil kunne stille disse ordninger til rådighed for kreditorerne. I det omfang tilbagekøb forudsætter en tilfredsstillende helbredserklæring fra skyldneren, forudsættes det, at den pågældende loyalt medvirker til indhentelse af en helbredserklæring, idet der også i den situation ellers – efter Konkursrådets opfattelse – må nægtes gældssanering.

c. Pensionsordninger uden tilbagekøbsværdi

Pensionsordninger i denne gruppe vil typisk være arbejdsmarkedspensioner, f.eks. en pensionsordning oprettet i en tværgående pensionskasse. Baggrunden for, at en pensionsordning ikke har en tilbagekøbsværdi, kan også være skyldnerens helbred, f.eks. ved en renteforsikring.

Konkursrådet har overvejet, om der også bør være adgang for kreditorerne til i en gældssanering at kræve usædvanlige betalinger på pensionsordninger uden en genkøbsværdi inddraget i sagen.⁶⁷ Dette vil kunne være relevant i to situationer. For det

⁶⁷ Som det fremgår af afsnit 7.3 ovenfor, anfører Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen i redegørelsen, at en løsning på en del af de problemer, der opstår i forbindelse med behandlingen af pensionsordninger i gældssaneringsager, kunne være at indføre en regel om obligatorisk kapitalise-

første ved pensionsordninger, hvor genkøb forudsætter en tilfredsstillende helbreds-erklæring, som skyldneren ikke kan fremskaffe, og for det andet ved indbetalinger på pensionsordninger i f.eks. tværgående pensionskasser.

En adgang til tilbagekøb uden en fornøden helbreds-erklæring vil medføre, at skyldneren i forbindelse med gældssaneringssagen får en bedre ret over for forsikrings-selskabet end normalt. Er der eksempelvis tegnet en livrente, har ordningen undertiden ingen tilbagekøbsværdi for skyldneren.

Selv om forsikringen ikke har en tilbagekøbsværdi, antages det i en konkurssitu-ation, at ordningen har en kapitalværdi, dvs. værdien af den forsikring der kunne være tegnet for de stedfundne præmiebetalinger (fripolice). Konkursboet kan ved en omstødelsessag kræve tilbagebetaling af denne værdi, selv om forsik-ringstageren ikke selv kunne have gjort det, jf. forsikringsaftalelovens § 117, stk. 1.⁶⁸

Indføres en sådan adgang i gældssaneringssager, opstår der risiko for, at ”dårlige liv” vil kunne benytte gældssaneringssystemet til at omgå policebetingelser, hvorefter pensionsordninger ikke kan tilbagekøbes. Må skyldneren f.eks. på grund af alder eller sygdom forventes at dø inden det tidspunkt, hvor forsikringen kommer til udbetaling, vil den pågældende, hvis der indføres en regel som i forsikringsaftalelovens § 117, stk. 1, således gennem en gældssanering kunne realisere forsikringsordningens kapi-talværdi, som ellers ville være tabt for skyldneren (og dennes kreditorer).

På den baggrund finder Konkursrådet, at der i gældssaneringssammenhæng ikke skal være adgang til for en skyldner at tilbagekøbe en personforsikringsordning, når den pågældende ikke kan fremskaffe en tilfredsstillende helbreds-erklæring, der på grund af ordningens karakter er et krav for tilbagekøb.

ringsmulighed i forbindelse med gældssanering svarende til reglerne om konkursregulering af visse kontraktforhold, jf. konkurslovens § 61. I givet fald skulle en sådan regel indføres i forbindelse med en generel regel om, at alle ordninger skulle inddrages. Advokatrådet og Dommerfuldmægtigfor-eningen finder dog ikke grundlag for at foreslå en sådan regel.

⁶⁸ Jf. Preben Lyngsø, Forsikringsaftaleloven med kommentarer, 4. udgave, 1992, side 385. Lovbestemmelsen er citeret nedenfor under afsnit 7.1.4.3.

Konkursrådet har overvejet, om der for så vidt angår tværgående pensionskasser o. lign. er et behov for at indføre en regel om tilbagesøgning af usædvanlige indbetalinger. Så vidt det er Konkursrådet bekendt, synes der imidlertid ikke at være reelle muligheder for at foretage indbetalinger på en pensionsordning i tværgående pensionskasser o. lign., der vil være usædvanlige i forhold til skyldnerens ansættelsesforhold. Indbetalingerne på disse ordninger udgør typisk en vis overenskomstbaseret procentdel af lønnen.

Konkursrådet finder på denne baggrund samlet set, at der ikke bør skabes adgang til delvis ophævelse af pensionsordninger *uden genkøbsværdi* i forbindelse med en gældssanering.

Finder skifteretten således, at indbetalinger foretaget på en ordning, der ikke kan genkøbes, skal indgå i gældssaneringssagen, må det fortsat skulle ske ved, at skyldneren tilbyder kreditorerne et beløb som compensation for de for meget erlagte indbetalinger.

7.4.2.1.1. Indretning af pensionsindbetalinger med henblik på gældssanering

Det er Konkursrådets opfattelse, at skyldnere, der indretter deres formueforhold med henblik på gældssanering, fortsat ikke skal meddeles gældssanering.

Har en skyldner således efter at have bragt sig i en håbløs insolvenstilstand og kortere tid før indgivelse af begæring om gældssanering f.eks. foretaget en større indbetaling på en pensionsordning *uden genkøbsværdi*, vil det fortsat skulle være et forhold, der for tiden taler afgørende imod, at den pågældende meddeles gældssanering.

Det er dog samtidig Konkursrådets opfattelse, at nødvendigheden af tilbageførsel af større indbetalinger foretaget på en pensionsordning, der *kan genkøbes*, som udgangspunkt ikke i sig selv bør være en omstændighed, der skal medføre afvisning af skyldnerens begæring om gældssanering, medmindre det må antages, at skyldneren reelt har forsøgt at etablere et egentligt kreditorly, jf. herved konkurslovens § 197. Konsekvensen af en sådan disposition vil i realiteten være betydningsløs i forhold til

kreditorerne i gældssaneringssagen, idet beløbet i almindelighed vil kunne tilbageføres i fuldt omfang til fordeling mellem disse.

7.4.2.1.2. Tidsfrist for en regel om tilbageførsel af indbetalinger

Konkursrådet har overvejet, om der skal indføres en grænse for længden af den periode, hvor skifteretten skal vurdere, om skyldnerens forhold har berettiget indbetalingerne på dennes pensionsordninger.

Det må således antages, at vurderingen af skyldnerens økonomiske forhold flere år tilbage i tiden i visse situationer vil kunne medføre et større udredningsarbejde, der ikke står i rimeligt forhold til resultatet.

Konkursrådet finder dog, at en absolut tidsgrænse vil gøre det muligt for en skyldner at planlægge indgivelse af sin ansøgning om gældssanering til et tidspunkt, hvor indbetalingerne ikke længere kan tilbageføres. Foretager en skyldner eksempelvis en større indbetaling på sin pensionsordning i år 1, vil det være uhensigtsmæssigt, hvis skyldneren kunne vente til år 6 med at indgive sin ansøgning om gældssanering i visshed om, at skifteretten alene skulle vurdere skyldnerens pensionsindbetalinger i 5 år forud for ansøgningstidspunktet.

Det må endvidere antages, at betydningen af skyldnerens forsøg på at etablere et egentligt kreditorly, herunder f.eks. ved at foretage indbetaling på en pensionsordning uden tilbagekøbsværdi, vil aftage med tiden, jf. herved konkurslovens § 197 og umiddelbart ovenfor, hvorfor skyldneren efter nogle år alligevel vil kunne opnå gældssanering. I den situation vil det forekomme uheldigt, hvis indbetalingerne ikke kunne tilbageføres.

7.4.2.1.3. Det faktiske beløb til kreditorerne

Muligheden for i gældssaneringssagen at inddrage indbetalinger foretaget på skyldnerens pensionsordninger flere år tilbage rejser spørgsmål om, hvorvidt det er de den-

gang faktisk indbetalte beløb, der skal indgå i gældssaneringsagen, eller om en eventuel kapitalgevinst ved midlernes anbringelse tillige skal tilfalde kreditorerne.

Den seneste retspraksis synes at pege i retningen af, at det er de beløb, der er indbetalt, der skal søges tilbage. En sådan regel vil være overensstemmende med forsikringsaftalelovens (FAL) § 117 og pensionsopsparingslovens (POL) § 12, hvorefter det maksimalt er den indbetalte præmie, der kan søges omstødt, ligesom omstødelse alene kan ske i det omfang, beløbet kan holdes inden for tilbagekøbsværdien.

Bestemmelserne har følgende ordlyd:

”FAL § 117. Kommer forsikringstageren under konkurs, og findes det, at han i løbet af de sidste 3 år inden fristdagen til betaling af præmier har anvendt et efter hans formue tilstand på det tidspunkt betalingen fandt sted, uforholdsmæssigt stort beløb, kan konkursboet over for selskabet forlange, at det for meget erlagte indbetales i boet, for så vidt det kan udredes af forsikringens tilbagekøbsværdi eller, såfremt en sådan ikke findes, af kapitalværdien af den fripolice, hvortil forsikringstageren ville have ret på grundlag af de stedfundne betalinger.
Stk. 2. Er forsikringssummen forfalden uden at være udbetalt inden fristdagen, eller forfalder den under konkursbehandlingen, kan konkursboet under de i 1ste stykke omhandlede betingelser forlange en tilsvarende del af forsikringssummen indbetalt i boet.
Stk. 3. Foranstående regler kommer til anvendelse, uanset om der er indsat en begunstiget, og uanset om forsikringstageren har forpligtet sig til ikke at tilbagekalde begunstigelsen. Har den begunstigede erlagt vederlag for indsættelsen, er han berettiget til af boet at kræve dette tilbage. Såfremt han har oppebåret forsikringssummen, kan boet gøre kravet gældende mod ham.”

”POL § 12. Kommer kontohaveren under konkurs, og findes det, at den pågældende i løbet af de sidste 3 år inden fristdagen til betaling af indskud på en opsparingsordning omfattet af denne lov har anvendt et efter den pågældendes formue tilstand på det tidspunkt, betalingen fandt sted, uforholdsmæssigt stort beløb, kan konkursboet over for pengeinstituttet forlange, at det for meget erlagte indbetales i boet, for så vidt det kan udredes af opsparingsordningens værdi.
Stk. 2. Er de opsparede midler forfaldne uden at være udbetalt inden fristdagen, eller forfalder de under konkursbehandlingen, kan konkursboet under de i stk. 1 nævnte betingelser forlange en tilsvarende del af de opsparede midler indbetalt til boet.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder, uanset om der er indsat en begunstiget, og uanset om kontohaveren har forpligtet sig til ikke at tilbagekalde begunstigelsen. Har den begunstigede betalt vederlag for indsættelsen, er den pågældende berettiget til af boet at kræve dette tilbage. Såfremt den begunstigede har fået udbetalt de opsparede midler, kan boet gøre kravet gældende mod denne.”

Retsstillingen efter disse bestemmelser indebærer, at kreditorerne bærer risikoen for skyldnerens tab uden at få del i skyldnerens eventuelle afkast. Er en indbetaling på 10.000 kr. eksempelvis vokset til 50.000 kr., vil kreditorerne alene kunne søge de 10.000 kr. tilbageført. Er indbetalingen på 10.000 kr. derimod på grund af tidernes ugunst reduceret til 3.000 kr., vil kreditorerne alene kunne søge dette mindre beløb tilbageført. Skyldneren kan således reelt spekulere risikofrit for kreditorernes midler.

De økonomiske muligheder, som denne retstilstand indebærer for skyldneren, øges væsentligt, når perioden for tilbagesøgning af indbetalinger forlænges, og de indbetalte beløb derfor potentielt kan have tilført skyldnerens pensionsordning et ganske omfattende afkast, hvis konjunkturerne har været gunstige, ligesom placeringen af midlerne kan have tilføjet skyldneren et ganske omfattende tab.

Det er dog Konkursrådets opfattelse, at omkostningerne ved et krav om en minutiøs redegørelse for kapitaludviklingen af selv mindre beløb i visse tilfælde vil kunne overstige den økonomiske fordel, en sådan redegørelse vil bibringe kreditorerne.

Konkursrådet finder derfor, at en regel om skyldnerens kompensation for usædvanlige pensionsindbetalinger bør udformes således, at det i almindelighed er det indbetalte beløb, der skal hæves fra pensionsordningen og fordeles blandt kreditorerne. Fremgår det imidlertid ret klart af pensionsordningens indestående, at de beløb, der udgør den usædvanlige indbetaling, har haft et kapitalafkast af en vis værdi, vil det kunne være hensigtsmæssigt, at dette beløb tillige inddrages i gældssaneringsagen til fordeling mellem kreditorerne. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis den usædvanlige indbetaling udgør hele det beløb, der er indbetalt på pensionsordningen.

Kan tilbagekøbsværdien af skyldnerens pensionsordning ikke dække det beløb, der burde indgå i gældssanerings sagen, finder Konkursrådet ikke, at der skal rejses yderligere krav mod skyldneren for de foretagne indbetalinger.

7.4.2.2. Ordinære udbetalinger fra skyldnerens pensionsordninger

Konkursrådet har overvejet, hvorledes udbetalinger fra skyldnerens pensionsordninger, der falder i afdragsperioden, skal behandles. Ud fra et overordnet princip om, at forskellige pensionsordninger så vidt muligt skal behandles ens i gældssanerings sammenhæng, vil en regel om, at alle udbetalinger i afdragsperioden skal tilfalde kreditorerne, være uhensigtsmæssig.

Et opsparet pensionsbeløb skal reelt dække skyldnerens behov længere end i den periode, hvor gældssanerings sagen løber. En fuldstændig inddragelse af udbetalingen fra en summaordning – f.eks. en kapitalpension, der kommer til udbetaling på en gang – vil derfor være for vidtgående. En sådan regel vil samtidig skabe en ubalance i forhold til udbetalingerne fra en rateordning, hvoraf almindeligvis alene en del vil falde i afdragsperioden.

Konkursrådet finder derfor, at en regel om inddragelse af udbetalinger fra skyldnerens pensionsordninger bør indrettes således, at udbetalinger fra en ratepension, der falder i afdragsperioden, inddrages i sagen som en almindelig indtægt, hvorimod en udbetaling fra en summaordning alene skal inddrages forholdsmæssigt, således at den kan behandles på samme måde som en rateordning – som substitut for en lønindtægt.

Efter pensionsbeskatningslovens § 8, stk. 1, og § 11, stk. 1, skal en rateforsikring og en rateopsparing i pensionsøjemed indeholde bestemmelse om, at forsikringssummen udbetales i lige store rater over mindst 10 år. Konkursrådet finder derfor, at en udbetalt summaordning⁶⁹ i almindelighed vil kunne inddrages i gældssanerings sagen med 10 procent for hvert af de år, der er tilbage af afdragsperioden fra udbetalingstids-

⁶⁹ Dette bør tillige gælde for en summaordning, der er udbetalt *inden* sagen om gældssanering, hvis den udbetalte sum er holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue, jf. herved principperne i retsplejelovens § 513.

punktet. Herved skabes der kongruens mellem behandlingen af udbetalingerne fra forskellige pensionsordninger.

Eftersom skifteretten ikke vil kunne beregne afkastet af skyldnerens pensionsordning på tidspunktet for kendelsen om gældssanering, bør afkastet i almindelighed ikke indgå i gældssaneringssagen.

En regel om behandlingen af udbetalinger fra skyldnerens pensionsordninger bør indføjes i den foreslåede bekendtgørelse om gældssanering, jf. nedenfor i kapitel 8 og 20.

For at hindre den åbenbare misbrugsmulighed, der ligger i, at en skyldner udskyder udbetalingstidspunktet for hele beløbet (kapitalpensioner) eller den første udbetaling (ratepensioner) til efter udløbet af gældssaneringsperioden, må det for at få gældssanering være en forudsætning for den skyldner, der har passeret, eller i afdragsperioden vil passere den alder, hvor man kan få ordningen helt eller delvist udbetalt, at udbetaling rent faktisk sker.

Ønsker en skyldner ikke at ændre det tidspunkt, hvor f.eks. første rate af en ratepension skal udbetales, til det efter lovgivningen og pensionsvilkårenes tidligst mulige tidspunkt, må gældssanering i almindelighed nægtes, hvis skyldneren har opnået eller når denne alder i afdragsperioden.

På samme måde må det være en forudsætning for at få gældssanering, at den skyldner, der kan afkorte den periode, i hvilken en ratepension skal komme til udbetaling, rent faktisk foretager en sådan ændring, så pensionen udbetales over 10 år i stedet for f.eks. 15 år.

7.4.2.3. Pensionsordningers betydning for insolvensvurderingen efter konkurslovens § 197, stk. 1

Som anført ovenfor i kapitel 6 finder Konkursrådet, at det bør tilstræbes, at der på alle stadier af gældssaneringssagen er parallelitet mellem reglerne om ansættelse af det

månedlige rådighedsbeløb og konkurslovens § 197 for så vidt angår vurderingen af, hvilke indtægts- og udgiftsposter der skal medtages i gældssaneringsagen.

Det er Konkursrådet opfattelse, at dette princip også skal gælde for behandlingen af skyldnerens pensionsordninger, således at der ved vurderingen af den økonomiske betingelse efter konkurslovens § 197, stk. 1, alene skal medtages den del af pensionsordningen, der skal medtages ved beregningen af dividenden, dvs. den del af indbetalingerne, der skal inddrages i gældssaneringsagen til fordeling mellem kreditorerne, den del af udbetalingerne fra en summaordning, der forholdsmæssigt skal inddrages i sagen,⁷⁰ samt den del af skyldnerens rateordninger, der kommer til ordinær udbetaling i afdragsperioden.

Fastholdes dette princip for så vidt angår skyldnerens pensionsordninger, kan det betyde, at en skyldner, der reelt er solvent, vil kunne opnå gældssanering. Har en 45-årig skyldner f.eks. en gæld på 2.000.000 kr. og en pensionsordning, der er etableret før skyldnerens økonomiske kollaps, og som i kraft af et meget gunstigt afkast nu andrager 2.500.000 kr., vil skyldneren efter § 197-vurderingen kunne være håbløst forgældet, hvis pensionsordningen ikke skal medtages i insolvensvurderingen.

Konkursrådet forudsætter imidlertid, at den konkrete rimelighedsregel, der er skitseret ovenfor i afsnit 7.4.2.1, må indebære, at skifteretten vil nå frem til, at en (ikke uvæsentlig) del af ordningen skal inddrages i gældssaneringsagen.

For at undgå særligt stødende tilfælde er det dog Konkursrådet opfattelse, at der bør gøres en undtagelse til hovedreglen om parallelitet. Insolvensvurderingen af den skyldner, som har holdt en *udbetalt* (kapital)pension klart adskilt fra sine øvrige formue, og som derfor kan holde denne sum delvist ude af gældssaneringsagen, når skyldneren skal fremkomme med sit forslag til gældens sanering, jf. nærmere ovenfor i afsnit 7.4.2.2, bør således foretages inkl. den øvrige del af den udbetalte pension. Den samlede udbetalte sum skal således indgå i vurderingen af, om skyldneren må antages at kunne betale sine gældsforpligtelser.

⁷⁰ Jf. dog nærmere straks nedenfor om behandlingen af pensionsordninger, der *allerede er udbetalt* i en sum, dvs. typisk en kapitalpension, *inden* sagen om gældssanering.

Som begrundelse for den foreslåede undtagelse til hovedreglen om parallelitet kan det samtidig anføres, at en pensionsordning ikke længere er undtaget fra individualforfølgning, når den er udbetalt, jf. herved retsplejelovens § 513, stk. 1.

7.4.2.4. Modregning i ophævede pensionsordninger

Konkursrådet finder helt generelt, at det ikke bør være muligt for de pengeinstitutter og forsikringsselskaber, hvor skyldneren har sine pensionsordninger, at modregne i beløb, der kommer til udbetaling fra pensionsordninger, der ophæves efter fristdagen som et led i skyldnerens gældssanering. Den individualforfølgning, som modregning indebærer, er ikke rimelig ved en ophævelse, der skal tjene en af kontohaveren selv begæret og organiseret universalforfølgning.

En lovbestemmelse, der udelukker modregning i den situation, vil være en kodificering af Pengeinstitutankenævnets praksis. Det synes imidlertid såvel i dele af den juridiske litteratur som i praksis fortsat at være opfattelsen, at der kan ske modregning, og en lovregel synes således at være påkrævet for at klarificere den retstilstand, der fremgår af Pengeinstitutankenævnets praksis.

Den pligt for skifteretten til at vejlede en skyldner, der meddeles gældssanering, om tidspunktet for realisation af de af skyldnerens aktiver, der skal indgå i gældssaneringssagen, som Konkursrådet foreslår ovenfor i afsnit 7.4.1, har særlig relevans for ophævelse af skyldnerens pensionsordninger på grund af indretningen af afgiftssystemet. Ophæver skyldneren en pensionsordning i utide, pålægges denne således en afgift på 60 procent af det indestående beløb, hvorfor en ophævelse af en pensionsordning uden sikkerhed for, at den pågældende meddeles gældssanering, vil kunne være særlig uhensigtsmæssig.

Der henvises til kapitel 19, der indeholder Konkursrådets lovudkast med bemærkninger. Lovudkastets § 222 a omhandler behandlingen af skyldnerens pensionsordninger.

Kapitel 8

Budgetforhold

I forbindelse med gældssaneringen vil skifteretten som udgangspunkt indrømme skyldneren en henstandsordning til at betale den nedskrevne gæld.⁷¹ Som et modstykke til henstanden forpligtes skyldneren til at indgå en afdragsordning vedrørende den nedskrevne og bestående gæld. Om denne ordning anføres det i betænkning 957/1982, side 97 f.:

”Ordnningen bør gå ud på, at skyldneren i henstandsperioden på forud fastsatte tidspunkter skal indbetale et forud fastsat beløb til fordeling i lige forhold blandt de fordringshavere, som er omfattet af afdragsordningen, jfr. nærmere straks i det følgende. Af hensyn til skyldnerens mulighed for at opfylde ordningen er det vigtigt, at de enkelte afdrags størrelse og forfaldstid nøje afpasses skyldnerens betalingsevne, og at det sikres, at skyldneren og hans husstand kan opretholde en ”beskeden levelfod”, jfr. retsplejelovens § 509.

[...]

Efter [lov]udkastet må skyldneren manifestere sin vilje til efter evne at fyldestgøre fordringshaverne ved selv at fremkomme med et realistisk forslag til gældens sanering, herunder til indholdet af en afdragsordning [...]

Dette forudsætter, at der forinden afsigelse af kendelse om gældssanering skabes klarhed over skyldnerens indtægter og udgifter samt hvilke af disse poster, der kan og

⁷¹ Der er dog også mulighed for at lade gælden bortfalde fuldstændig. Det var forudsat i betænkning 957/1982, side 134 f., at dette kun skulle ske undtagelsesvist:

”Gældssanering i form af bortfald af al gæld stiftet inden gældssaneringens indledning kan navnlig komme på tale, når skyldneren er en uformuende folke-, invalide- eller enkepensionist, som efter en erhvervsvirksomheds ophør hæfter for forretningsmæssig gæld, og hvis eneste indtægt er pensionen. [...] I andre tilfælde vil det som oftest være udelukket at lade al gæld bortfalde.”

Praksis har vist sig mere lempelig, og en skyldner, der opfylder betingelserne for gældssanering, men ubestridt ikke er i stand til at tilbyde kreditorerne yderligere betaling, kan få gældssanering med fuldstændig bortfald af gælden.

skal indgå i budgettet for afdragsperioden, jf. afsnit 8.1 nedenfor. Efter den nugældende praksis er det husstandens samlede indtægter og udgifter, der medtages i gældssaneringsbudgettet, jf. afsnit 8.2 nedenfor.

8.1. Budgetforhold

8.1.1. Gældende ret

Efter gældssanerings sagen er indledt, og skifteretten har tilvejebragt relevante oplysninger til sagens behandling, jf. konkurslovens § 210, opfordrer skifteretten skyldneren til at fremkomme med forslag til gældens sanering. Forslaget skal ledsages af en opgørelse af skyldnerens og den øvrige husstands indtægter og udgifter, jf. konkurslovens § 213, 1. og 2. pkt. Dette budget skal vise skyldnerens og dennes husstands månedlige indtægter og udgifter, således som disse vil være, såfremt der afsiges gældssaneringskendelse, idet dette budget danner grundlag for skifterettens vurdering af det økonomiske indhold af gældssaneringsforslaget.

Det er i konkursloven ikke angivet, hvilke udgiftsposter der kan medtages i budgettet. Det fremgår dog af betænkning 957/1982, side 157, at budgettet bl.a. kan indeholde almindelige leveomkostninger (mad, tøj, el, varme mv.), bolig og transportudgifter samt udgifter til opfyldelse af eventuelle andre underholdsforpligtelser.

Der har udviklet sig en righoldig retspraksis vedrørende udfærdigelsen af skyldnerens budget.⁷² Budgettet opdeles i *indtægter*, hvor enhver form for faste og kendte indtægter som udgangspunkt skal medtages i budgettet, og *udgifter*, hvor en række faste og kendte udgifter, der er nødvendige til at opretholde husstandens beskedne livsførelse, medtages. Herudover skal husstanden have et uspecificeret beløb til nødvendige leveomkostninger, som f.eks. mad, tøj, aviser, tandlæge og fritidsaktiviteter. Dette ud-

⁷² Dommer Lillian Hindborg udgiver ca. hvert andet år en redegørelse for retspraksis i sager om gældssanering. Senest Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, og Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004.

giftsbeløb betegnes som *rådighedsbeløbet*, idet skyldneren selv har rådighed over anvendelsen.

Det er som udgangspunkt hele husstandens indtægter og udgifter, der skal medtages i budgettet.

8.1.1.1. Husstandens indtægter

Husstandens indtægter omfatter nettolønnen, dvs. lønindtægt fratrukket kildeskat, ATP-bidrag, arbejdsmarkedsbidrag, bidrag til den særlige pensionsopsparing⁷³ samt eventuelt bidrag til en overenskomstmæssig pensionsopsparing, hvor bidragene trækkes af arbejdsgiveren ved lønafregningen. Opretholdes en privattegnet pensionsforsikring, kan udgifterne derimod ikke fratrækkes i lønindtægten.

Alle former for faste indtægter skal som udgangspunkt medtages i budgettet. Det gælder således også andre indkomsttyper som f.eks. dagpenge og pension, herunder ordinære udbetalinger fra en ratepension samt afkast fra en ophørt kapitalpension eller selvpensioneringskonti mv. Offentlige ydelser som kontanthjælp og boligstøtte medtages også i budgettet, ligesom ægtefællebidrag og andre private betalinger for f.eks. kost og logi på samme måde indgår i husstandens samlede budgetgrundlag.

Offentlige ydelser og andre indtægter vedrørende børn medtages også i budgettet. Dette gælder således f.eks. børnetilskud, børnefamilieydelse, børnepension⁷⁴ og børnebidrag. Dette må efter retspraksis antages at gælde, uanset at ydelsen efter loven tilkommer barnet, jf. f.eks. lov om børnestilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag § 7, stk. 1.

U 1987.55 Ø. Skifteretten tillod, at budgettet ikke indeholdt indtægter fra børnefamilieydelse. Skifterettens medhjælper havde i et indgivet svarskrift nedlagt påstand om, at den indkærede kendelse skulle stadfæstes, og havde til støtte derfor anført:

⁷³ Ved lov nr. 308 af 4. maj 2004 er bidraget til den særlige pensionsopsparing suspenderet for 2004 og 2005.

⁷⁴ Jf. 3129/88 V (Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 142).

”at den særlige børnefamilieydelse - - - skal forbedre børnefamiliernes vilkår, jfr. de indledende bemærkninger til lovforslaget. Af flere af lovens bestemmelser fremgår, at man fra lovgivers side har lagt megen vægt på, at ydelser virkelig kommer børnene og børnefamilierne og ikke andre, f.eks. forældrenes kreditorer, til gode. Jeg skal henvise til § 4, stk. 6, hvorefter ydelsen kan udbetales til barnet selv, hvis det sociale udvalg skønner, at det er bedst for barnet, til § 10, hvoraf det fremgår, at ydelsen ikke skal indgå ved beregning af ydelser efter den sociale lovgivning eller efter lovgivningen om uddannelsesstøtte, og § 11, stk. 2, hvorefter ydelsen ikke kan anvendes til modregning af eventuelle offentlige krav mod beløbsmodtageren.”

Landsretten udtalte om konkurslovens § 213, at der hverken efter ordlyden af bestemmelsen eller dens forarbejder eller i øvrigt i loven og dens forarbejder er holdepunkt for at antage, at visse af husstandens indtægter ikke skal indgå i familiens budget ved afgørelsen af, hvor stor en dividende der kan tilbydes kreditorerne i forbindelse med en gældssanering. Der må således tages hensyn til, med hvilken vægt den særlige børneydelse vil forbedre familiens samlede økonomiske situation.

For visse særlige personlige ydelser er der i retspraksis trukket en linie mellem løbende ydelser, der tildeles ud fra et alderskriterium henholdsvis som kompensation for særlige behov. Kun de førstnævnte ydelser medtages på indtægtsiden i budgettet.

U 1997.647 Ø. En 41-årig mand, der søgte gældssanering, var tilkendt forhøjet almindelig førtidspension på grund af angstneuroser. I Sø- og Handelsrettens Skifterets retsbog anførtes, at skifteretten tilkendegav, at førtidsbeløbet efter Sø- og Handelsrettens praksis, i forlængelse af Østre Landsrets nyere praksis vedrørende invaliditetsbeløb og erhvervsudygtighedsbeløb, holdes uden for budgettet ved en kendelse om gældssanering.

Østre Landsret ophævede kendelsen og hjemviste sagen til skifteretten, idet man i præmisserne anførte, at forskellen på forhøjet almindelig førtidspension og almindelig førtidspension alene er førtidsbeløbet, som er skattefrit og uafhængigt af indtægt. Førtidsbeløbet bevares til overgangen til alderspension. Henset til, at førtidsbeløbet ud fra lovbestemmelserne og forarbejderne hertil ydes efter et alderskriterium og ikke som kompensation for særlige behov, findes beløbet ikke at kunne undtages fra hovedreglen om, at alle skyldnerens indtægter skal medtages i gældssaneringsbudgettet.

U 1998.45/2 H. En skyldner var tilkendt et invaliditetstillæg på 1.860 kr. til dækning af hans personlige behov. Højesteret tiltrådte, at invaliditetstillægget, der ydes til dækning af skyldnerens særlige behov, kunne udelades ved bereg-

ningen af dividenden. (Kendelsen er gennemgået nærmere nedenfor under afsnit 8.2.1.)

Der foreligger derimod ikke nogen fast retspraksis vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt der på samme måde skal skelnes mellem indtægter, herunder renteindtægter fra erstatnings- og forsikringssummer, der ydes som kompensation for tabt erhvervsevne henholdsvis udgør kompensation for varigt mén.

V 1129/93. Vestre Landsret tiltrådte, at løbende ydelser i henhold til en invalide- og erhvervsudygtighedserstatning, der ydes som kompensation for nedsat erhvervsevne, ikke indgik i grundlaget for dividendeberegningen. (refereret i FM 1995.141)

V 2325/96. Et par opnåede begge gældssanering. Manden havde samme år fået udbetalt 873.000 kr. i erstatning for en arbejdsskade. Landsretten stadfæstede skifterettens kendelse, hvoraf det fremgik, at der ikke er hjemmel til at inddrage den af M modtage arbejdsskadeerstatning under gældssaneringen, uanset dennes betydelige størrelse. (Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 143 f.)

U 1998.1598 V. Vestre Landsret ophævede en kendelse om gældssanering, idet rettens flertal i præmisserne bl.a. anførte, at udbetalinger fra en privattegnet erhvervsevnetabsforsikring er kompensation for skyldnerens mistede evne til at oppebære en erhvervsindtægt, som ellers fuldt ud ville indgå i budgettet, og derfor er der for så vidt angår denne indtægt ikke tilstrækkeligt grundlag for at fravige hovedreglen om, at alle skyldnerens indtægter skal medtages i budgettet.

Ø 1149/98. En skyldner, der oppebar højeste førtidspension, fremkom med et gældssaneringsforslag, hvor invaliditets- og erhvervsudygtighedsbeløbene ikke indgik i budgettet. Skifteretten nægtede at tage forslaget til følge, og begrundede bl.a. dette med, at beløbet var kompensation for manglende erhvervsmæssig indtjening. Østre Landsret tilsidesatte skifterettens afgørelse og bemærkede i sine præmisser, at invaliditets- og erhvervsudygtighedsbeløb skulle holdes uden for budgettet i gældssaneringen.

U 2000.2512 V. Skyldner og dennes samlever oppebar begge førtidspension med invaliditetsbeløb, og samleveren modtog endvidere erhvervsudygtighedsbeløb. Vestre Landsret ophævede skifterettens kendelse, der udeholdte tillæggene fra gældssaneringen, og hjemviste sagen til fornyet behandling, idet retten i præmisserne bl.a. anførte, at eftersom erhvervsudygtighedsbeløb kompenserer

for indkomsterhvervelse og således erstatter lønindkomst, kan det ikke som sket holdes uden for budgettet i forbindelse med gældssanering.

V 2483/00. Skifteretten nægtede at indlede gældssaneringssag for en 43-årig mand, der havde en gæld på ca. 500.000 kr. og efter en arbejdsskade havde fået udbetalt 900.000 kr. i erstatning. Skifteretten anførte i præmisserne bl.a., at skyldneren havde tilkendegivet, at han ikke var indstillet på, at lade nogen del af forsikringssummen tilfalde kreditorerne. Skifteretten fandt, at en del af forsikringssummen burde komme kreditorerne til gode og nægtede derfor at indlede en gældssaneringssag. Landsretten stadfæstede kendelsen. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 55).

8.1.1.2. Husstandens udgifter

De faste udgifter medtages med de faktiske beløb, og følgende poster anerkendes sædvanligvis som særskilte udgiftsposter i budgettet:

1. Boligudgift inkl. varme, el, gas og vand
2. Faglige kontingenter
3. Husstandsforsikring
4. Transport (offentlig transport / rimelige udgifter til bil)
5. Telefonabonnement
6. Licens
7. Bidragsforpligtelser
8. Udgifter til børnepasning
9. Ydelser på ægtefællens eller samleverens gæld

Derudover tillader man i praksis skyldneren at medtage forskellige individuelle udgifter til dækning af dennes særlige behov, herunder f.eks. til medicin. Spørgsmålet om, hvorvidt dette også skal gælde, hvis skyldneren er tildelt en særlig ydelse som kompensation for særlige behov, er uafklaret i retspraksis.

V 627/98. En skyldner havde i en gældssaneringssag medtaget medicinudgifter i budgettet, uagtet han udeholdte et invaliditetstillæg. Skifteretten anførte, at invaliditetsbeløbet må antages at skulle dække uspecificerede ekstraudgifter, forbundet med sygdom og invaliditet, således at skyldneren uanset invaliditetsbeløbet

kan få godkendt samme udgifter i sit budget, som han ville kunne få godkendt, hvis han ikke modtog invaliditetsbeløbet. Landsretten stadfæstede. (Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 145)

Ø 1708/99. En skyldner, der var førtidspensionist, havde i budgettet afsat udgifter til transport og sport på grund af sygdom. Skifteretten fandt, at skyldneren måtte afholde disse udgifter af sit invaliditetsbeløb, der ikke indgik i gældssaneringen. Eftersom han afslog dette, nægtede skifteretten gældssanering. Afgørelsen blev stadfæstet af Østre Landsret. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 56)

V 1183/03. En 56-årig skyldner, der var tilkendt mellemste førtidspension, havde en gæld på 949.076 kr. Hans indtægter udgjorde 13.420 kr. og udgifterne 3.912 kr. I indtægten var indeholdt et skattefrit invaliditetstillæg på 2.197 kr.

I skifterettens kendelse bemærkes det bl.a., ”at [skyldnerens] særlige udgifter i forbindelse med hans helbred forudsættes afholdt af invaliditetstillægget. Den foreslåede dividende svarer således ikke til skyldnerens økonomiske formåen, hvorfor gældssanering nægtes.”

Landsretten hjemviste sagen og udtalte: ”Landsretten tiltræder, at invaliditetsbeløb, der ydes som en generel kompensation for ulemperne ved [skyldnerens] invaliditet og ikke som kompensation for specificerede udgifter, kan holdes uden for budgettet i gældssaneringsforslaget, men [skyldneren] er modsat ikke afskåret fra i budgettet at medtage dokumenterede udgifter til sygdomsrelateret medicin.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 58 f.)

En spørgeskemaundersøgelse foretaget i 1998 blandt landets skifteretter – med en besvarelsesprocent på 86 – viste, at der var stor forskel på typen af de individuelle udgiftsposter, der tillades medtaget i budgettet. En del af skifteretterne tillod f.eks. udgifter til hunde-, ulykkes- og livsforsikring, leje af TV og hårde hvidevarer, privat- og efterskole, Falck-abonnement, tandlæge, briller, ydelse til trossamfund, samvær med børn og kontaktlinser mv. medtaget på budgettet, medens andre skifteretter henviste skyldnerne til at afholde de samme udgifter af rådighedsbeløbet.⁷⁵

Der er ikke i konkursloven fastsat nogen beløbsmæssig ramme for størrelsen af rådighedsbeløbet. De fleste skifteretter har imidlertid fastsat (vejledende) satser for størrelsen på rådighedsbeløbet. Den ovenfor beskrevne spørgeskemaundersøgelse

⁷⁵ Jf. Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 131 og 239 ff.

viste, at 80 procent af de skifteretter, der besvarede spørgeskemaet, havde fastsat (vejledende) satser for rådighedsbeløbet.

Af undersøgelsen fremgik det, at rådighedsbeløbet ved skifteretterne i 1997/98 for enlige varierede mellem 2.500 kr. og 3.500 kr., for par mellem 4.000 kr. og 6.000 kr., og for børn mellem 800 kr. og 1.500 kr. pr. barn. Enkelte skifteretter oplyste, at de nedsatte rådighedsbeløbet pr. barn, når skyldneren havde mere end et barn, og nogle skifteretter anvendte et højere rådighedsbeløb for børn, hvis skyldneren var enlig forsørger.⁷⁶

I det omfang der mellem de enkelte retskredse er forskel i vurderingen af, dels hvilke poster der kan medtages på budgettet og derfor ikke skal afholdes over rådighedsbeløbet, dels størrelsen af rådighedsbeløbet, vil det kunne medføre uensartede forhold for skyldnerne og deres husstande i afdragsperioden.

8.1.2. Reglerne i andre nordiske lande

8.1.2.1. Norge

Den norske gjeldsordningslovs § 4-3 regulerer, hvor meget en skyldner kan beholde af sin indtægt i den periode, hvor den sanerede gæld afdrages:

”Skyldneren har rett til å beholde så meget av sin inntekt at det dekker det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og personer denne har lovbestemt forsørgelsesplikt for, eller lever i ekteskapsliknende forhold med. Ved vurderingen legges til grunn det som er tilbake av nettolønnen etter trekk som skal bestå. Dersom skyldneren utøver samvær med barn, jf. barneloven kapittel 6, skal det tas hensyn til skyldnerens rimelige utgifter i forbindelse med samværet.”

⁷⁶ SØ- og Handelsretten opererer i 2004 med vejledende satser på 3.500 kr. for en enlig og 6.000 kr. for et par, med tillæg af 1.100 kr. pr. barn med to forsørgere og 1.300 kr. pr. barn med en enlig forsørger, dog således at der ved flere børn kan ske en skønsmæssig nedsættelse af det samlede rådighedsbeløb.

Om forståelsen af begrebet indtægt anføres det i forarbejderne til bestemmelsen, at dekningslovens § 2-7, første led, har dannet grundlag for udformningen af § 4-3. Dekningslovens § 2-7, første og andet led, har følgende ordlyd:

”Utlegg kan tas i skyldnerens krav på forfalt eller uforfalt lønn etter fradrag av forskuddstrekk i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand. Ved vurderingen legges til grunn det som er tilbake av nettolønnen etter allerede besluttede trekk med bedre prioritet.

Første ledd gjelder tilsvarende for:

- a) annet vederlag for personlig arbeid, herunder tilsvarende arbeidsgodtgjørelse for utnytting av skyldnerens åndsverk, oppfinnelser m m;
- b) pensjon eller vartpenger som en arbeidsgiver betaler eller har sikret sine ansatte eller deres etterlatte ved eller uten fradrag i lønnen;
- c) annen pensjon, stønad, livrente eller føderåd; er rettigheten ervervet mot vederlag fra skyldneren, gjelder dette ikke når den er ervervet etter at det krav ble pådratt som utlegg søkes for;
- d) underholdsbidrag som skyldneren har krav på til seg selv;
- e) pensjon eller annen ytelse etter lovgivningen om offentlig trygd eller lignende;
- f) erstatning eller oppreisning for skade på legeme eller helse eller for tap av forsørger;
- g) midler innsamlet offentlig til skyldneren;
- h) æresgaver som består i penger.”

Gjeldsordningslovens § 4-3, annet pkt., henviser til de ”trekk som skal bestå” og ”nettoløn”. Dette innebærer, at der ved vurderingen af skyldnerens betalingsevne skal fradrages skatte- og afgiftskrav samt bidragsforpligtelser i bruttolønnen. Af denne nettoløn har skyldneren ret til at beholde ”det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og personer denne har lovbestemt forsørgelsesplikt for, eller lever i ekteskapsliknende forhold med”. Dette kriterium udfyldes af vejledende satser, der årligt fastsættes af Barne- og Familiedepartementet, som også har fastsat retningslinjer for forståelsen af livsopholdsbegrebet:⁷⁷

⁷⁷ Barne- og Familiedepartementets rundskrivelse Q-9/02 af 15. april 2002: Gjeldsordningsloven – Retningslinjer for fastsettelse av livsoppholdsutgifter – Veiledende satser for barn m.v.

” 3.1 Livsoppholdsbegrepets innhold

Uttrykket livsopphold etter gjeldsordningsloven er ment å omfatte alle husholdets nødvendige utgifter unntatt boutgifter og eventuelle utgifter til underholdsbidrag og gjeldsbetjening. I gjeldsordningslovens forarbeider er det foretatt en avgrensning av livsoppholdsbegrepet i forhold til boutgifter, som er beskrevet som husleie, fellesutgifter i boligsammenslutninger, kommunale avgifter og eiendomsskatt, vedlikehold av bolig samt boligforsikringer unntatt innboforsikring, jf. Innst. O. nr. 90 (1991-92) side 21. Livsoppholdsbegrepet vil dermed først og fremst omfatte utgifter til helt nødvendige varer og tjenester som mat og drikke, klær og sko, strøm og fyringsutgifter, vaskemidler, transport- og helsetjenester mm. Men også utgifter utover de rene livsnødvendigheter, som TV-lisens, en avis, telefonabonnement og et rimelig antall tellerskritt, fritidsaktiviteter, kontingenter, sosial deltakelse mv. vil etter omstendighetene være omfattet. Standardsatsen er således også ment å dekke slike utgifter i normaltilfellene. Departementet vil presisere at skyldneren står fritt til å disponere de avsatte midler.

Dersom det foreligger større ekstraordinære utgifter, for eksempel i forbindelse med nødvendig transport til og fra arbeid eller i forbindelse med sykdom, må det beregnes et tillegg til standardsatsen. I de tilfeller hvor det er nødvendig å fastsette nivået på enkeltposter innenfor livsoppholdsbegrepet, f. eks. for mat og drikke eller transport, anbefales det å søke veiledning i standardbudsjettet for forbruksutgifter utgitt av Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO). Et særlig praktisk eksempel er reiseutgifter. Det forutsettes at normale reiseutgifter, f. eks. et månedskort for kollektivtransport, skal dekkes av standardsatsen. Dersom skyldneren har vesentlig større reiseutgifter må det gis et tillegg. Tillegget må da fastsettes slik at det kun dekker ekstraavgiftene, og ikke de totale reisekostnadene. Samme prinsipp anbefales anvendt ved fastsettelse av andre typer utgifter som det er tatt hensyn til i standardsatsen, men som overstiger normalnivået.

Utgifter til bilhold dekkes ikke av standardsatsen. Dersom skyldneren har fått beholde bil etter bestemmelsene i gjeldsordningsloven § 4-5, må det etter en konkret vurdering settes av midler til avgifter, drift, vedlikehold mv. av bilen i nødvendig grad. Det bør også i disse tilfellene trekkes fra et beløp i de stipulerte bilutgiftene som tilsvarer normale reisekostnader.

3.2 Særlig om utgifter til fagforeningskontingent og pensjonsordninger

Departementet ser det som en viktig velferdssak at også den som er underlagt gjeldsordning skal ha økonomisk mulighet til å være medlem av en fagforening. Medlemskap i en fagforening er svært vanlig, og ved fastsettelsen av den

veiledende satsen for voksne personer, jf. rundskriv Q-8/01 – 2001, er det derfor tatt hensyn til slike utgifter. Det bør derfor ikke settes av midler utover den veiledende satsen til dekning av fagforeningskontingent.

Departementet finner at spørsmål omkring behandling av utgifter til pensjonsordninger i arbeidsforhold i hovedsak bør overlates til praksis. Det anbefales imidlertid at innbetalinger til tvungen pensjonsordning, f. eks. til Statens Pensjonskasse, ikke bør medføre fradrag i den anbefalte livsoppholdssatsen.

3.3 Om behandling av barnetrygd, kontantstøtte, ekstrainntekter mv.

Det forutsettes at samtlige inntekter tas med når skyldnerens inntektsgrunnlag skal fastsettes. Dette vil foruten alminnelige lønnsinntekter, herunder inntekter fra fast eller påregnelig overtid og andre ekstrainntekter omfatte alle typer trygde- og pensjonsytelser, f.eks. barnetrygd, kontantstøtte, bostøtte, underholds- og ektefellebidrag, grunn- og hjelpestønad mv. I prinsippet vil også økonomisk sosialhjelp måtte tas med, men livsoppholdssatsen må selvsagt aldri settes så lavt at en skyldner som mottar økonomisk sosialhjelp får et overskudd til kreditorene i forbindelse med en gjeldsordning.

Departementet finner at et slikt bruttosynspunkt gir det mest realistiske bilde av skyldnerens økonomiske situasjon. Når det gjelder uforutsette ekstrainntekter, f. eks. i form av overtidsarbeid eller annen ekstrainntekt sett i forhold til gjeldsordningens inntektsgrunnlag, anbefaler departementet en fordeling av nettobeløpet i forholdet 35%: 65% mellom hhv. skyldneren og kreditorene.”

Om de vejledende satser for barn anføres det særskilt:

”Satsene er ment å skulle dekke alle vanlige utgifter ved oppfostringen av barn, så som mat og drikke, klær og sko, transport og reiser, skolemateriell, helsestell, ferie mv. Satsene skal også dekke utgifter i forbindelse med barnets sosiale behov, herunder deltakelse i fritidsaktiviteter i rimelig utstrekning. Utgifter til barnehage, skolefritidsordning, særlige reise- eller transportutgifter, særlige utgifter i tilknytning til sykdom eller andre ekstraordinære behov hos barnet er imidlertid ikke ment å omfattes. Heller ikke bokostnader er omfattet.”

De vejledende satser indeksreguleres årligt i overensstemmelse med justeringen af *folketrygdens grunnbeløb*⁷⁸ og udgør pr. 1. juli 2003⁷⁹ (månedlige beløb i norske kroner) 6.565 kr. for enlige og 5.558 kr. for hver person i ægteskab eller samboende. Satserne for børn er alene reguleret af barnets alder og udgør 1.700 kr. for børn i alderen 0-5 år, 2.200 kr. for børn i alderen 6-10 år og 2.800 for børn i alderen 11-17 år. De vejledende satser for udgifter forbundet med samvær varierer efter omfanget af samværet.

Disse satser er kun retningsgivende. Der må derfor i hver enkelt sag foretages en konkret vurdering, hvor der lægges vægt på skyldnerens alder/livsfase og familiesituation og eventuelle særskilte behov som f.eks. børnehaveudgifter.⁸⁰ Som det fremgår af Barne- og Familiedepartementets skrivelse, skal livsopholdssatsen ikke dække rimelige boligudgifter, der således skal afsættes særskilt på budgettet.

8.1.2.2. Sverige

Den svenske skuldsaneringslag § 8 har følgende ordlyd:

”Vid en skuldsanering skall bestämmas

1. vilka fordringar som enligt 6 § skall omfattas av skuldsaneringen,
2. vad som enligt 7 § skall gälla för dem,
3. vilket belopp som skall fördelas mellan borgenärerna och
4. en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran skall betalas.

⁷⁸ Det fremgår af Barne- og Familiedepartementets høringsnotat af 1. februar 2000 om lov om ændringer i gjeldsordningsloven, pkt. 6.14.1, at udgangspunktet ved fastsættelsen af beløbet efter forarbejderne til gjeldsordningsloven bør være 85 procent af mindstepensionen. Denne sats blev stort set benyttet frem til maj 1998, hvor man på grund af en ekstraordinær hævnning af mindstepensionen fraveg denne praksis.

Det fremgår imidlertid af en pressemeddelelse fra Barne- og Familiedepartementet af 1. juli 2003, at departementet i overensstemmelse med en tilkendegivelse fra et flertal i Stortingskomiteen er i færd med at udrede konsekvenserne af (på ny) at hæve satserne fra de nuværende ca. 75 procent af mindstepensionen til ca. 85 procent af mindstepensionen. Sidstnævnte sats lægges til grund ved f.eks. opkrævning af privat og offentlig gæld og fastsættelse af børnebidrag.

⁷⁹ Satserne er senest reguleret ved Barne- og Familiedepartementets rundskrivelse af 30. juni 2003 til lensmenn, byfogder og underfogder (Nr. Q-08/03).

⁸⁰ Anført samme sted og Hans Petter Graver, Gjeldsordningsloven med kommentarer, 1993, side 105.

Belopp som avses i första stycket 3 skall bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som skall förbehållas gäldenären för hans och hans familjs försörjning. Därvid skall bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken om förbehållsbelopp vara vägledande. Vid skuldsaneringen får bestämmas att förbehåll även skall göras för betalning av en fordran som, enligt 6 § tredje stycket eller beslut som fattas med stöd av 6 § andra stycket, inte omfattas av skuldsaneringen.

Av fördelningen enligt första stycket 3 skall framgå hur stor procentandel av fordringarnas belopp som skall kvarstå.

Den betalningsplan som skall bestämmas enligt första stycket 4 skall löpa under fem år, om det inte finns särskilda skäl att bestämma en längre eller kortare tid.”

Som det fremgår af stk. 2, skal §§ 4 og 5 i 7. kapitel i utsökningsbalken om förbehållsbelopp være vejledende ved vurderingen af skyldnerens betalingsevne. Det indebærer bl.a., at dividenden i praksis ”rundes nedad” i forhold til beregningen efter utsökningsbalken, således at der er luft til at afholde uforudsete udgifter i den periode, som afdragene skal betales.⁸¹

I 7. kap § 5 i utsökningsbalken anføres, at ”förbehållsbeloppet vid utmätning i lön skall bestämmas med ledning av ett normalbelopp”. Dette normalbeløb fastsættes årligt af Riksskatteverket og er for året 2003 fastsat til⁸² (angivet i svenske kr.) 4.100 for enlige, 6.773 for samlevende, 2.175 for børn under 6 år og 2.504 for børn over 6 år. I tilslutning til disse satser meddeler Riksskatteverket også detaljerede vejledninger om fastsættelsen af forbehållsbeloppet:⁸³

”1 Normalbelopp

Av 7 kap. 5 § första stycket utsökningsbalken framgår att den del av lönen som inte får tas i anspråk genom utmätning (förbehållsbeloppet) bestäms med ledning av ett normalbelopp.

[...]

⁸¹ Hellners og Mellqvist, Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 164.

⁸² RSFS 2002:36.

⁸³ Senest ved RSFS 2002:17.

Enligt 7 kap. 5 § andra stycket utsökningsbalken skall normalbeloppen anses omfatta alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnad, som beräknas särskilt och läggs till normalbeloppen.

Allmänna råd:

Till vanliga levnadskostnader bör räknas i ett hushåll normalt förekommande utgifter såsom för kost, kläder, tvätt, hygien, gas, elektricitet, telefon, TV-avgifter, försäkringsavgifter, fackföreningsavgifter och andra medlemsavgifter samt mindre utgifter för tillfälliga behov.

När det nedan anges att normalbeloppet kan minska t.ex. med sidoinkomst bör gäldenären slutligen alltid erhålla det belopp för sina vanliga levnadskostnader som följer av föreskrifterna.

Om skäl föreligger kan kronofogdemyndigheten göra avvikelser från normalbeloppen i situationer som beskrivs i de följande.

Bostadskostnad bör beräknas enligt vad som beskrivs under punkt 4.

[...]

3 Avvikelser från normalbeloppen

3.1 Avdrag

3.1.1 Sidoinkomst

[...]

3.1.2 Sammanlevande makes eller sambos inkomst

[Se nedanför under kapitel 8.2.2.2]

3.1.3 Barnbidrag och underhållsbidrag m.m. till försörjningsberättigat barn

[Se nedanför under kapitel 8.2.2.2]

3.1.4 Förmåner

[...]

3.2 Tillägg

Allmänna råd:

Avser normalbeloppet flera personer än gäldenären, bör frågan om tillägg avgöras med hänsyn till familjens levnadsförhållanden. Om gäldenären lämnar uppgifter som kan föranleda tillägg bör uppgifterna styrkas av gäldenären, då så anses erforderligt.

3.2.1 Fordran med företrädesrätt

[...]

3.2.2 Kostnader för fullgörande av tjänst

Allmänna råd:

Tillägg till normalbeloppet bör göras för gäldenärens kostnad för fullgörande av tjänst. Vid beräkningen av tillägget bör tillämpas de bestämmelser som gäller för avdrag för motsvarande kostnader vid taxering enligt 12 kap. 1, 5-8, 10-22, 24, 26-30 och 37 § § inkomstskattelagen (1999:1229).

Då gäldenären uppbär ersättning för ökade levnadskostnader (traktamenten) eller för resa med egen bil i tjänsten bör inte tillägg göras till normalbeloppet. I sådant fall bör arbetsgivaren upplysas om att beslutet om utmätning av lön m.m. endast avser, förutom lön, den del av traktaments- eller bilersättningen som vid skatteavdrag behandlas som lön.

Om gäldenären kan antas ha kostnad för resor till och från arbetsplatsen med kollektivt färdmedel, kan kronofogdemyndigheten även om kostnaden inte är känd, i det särskilda fallet göra tillägg till normalbeloppet med belopp som beräknas motsvara kostnaden (t.ex. månadskort). Tillägg bör även göras om gäldenären har resekostnader för att söka arbete eller delta i andra åtgärder som kommunen eller arbetsmarknadsmyndigheten anordnar.

3.2.3 Kostnader för barntillsyn

Allmänna råd:

Tillägg till normalbeloppet bör göras för kostnad på grund av nödvändig barntillsyn.

3.2.4 Kostnader för sjukdom

Allmänna råd:

Tillägg till normalbeloppet bör göras för kostnad till följd av sjukdom. Tillägget bör minskas med ersättning för sådan kostnad som utbetalas av försäkringskassa eller på annat sätt.

4 Bostadskostnad

Av 7 kap. 5 § andra stycket utsökningsbalken framgår att bostadskostnaden skall beräknas särskilt och läggas till normalbeloppen.

Allmänna råd:

Vid bestämmande av förbehållsbeloppet bör den faktiska bostadskostnaden läggas till normalbeloppen. Med faktisk kostnad avses bostadskostnaden med avdrag för eventuellt förekommande bostadstillägg och bostadsbidrag. Om bostaden består av egen bostadsfastighet bör hänsyn tas till räntekostnader och

nödvändiga driftkostnader. Amortering på bostadslån bör beaktas i skälig omfattning. Bor gäldenären i en bostadsrättslägenhet bör månadsavgiften anses vara bostadskostnad. Har gäldenären lånat till insatsen bör därutöver räntekostnader och skälig amortering beaktas om lägenheten pantförskrivits för lånet.

Om bostadskostnaden inte är känd, kan kronofogdemyndigheten med ledning av kostnadsläget på orten beräkna kostnaden för en bostad av skälig storlek för gäldenären.

Bostadskostnaden kan minskas enligt vad som anges i det följande.

a) Oskäligt hög bostadskostnad

[...]

b) Inneboende

[...]

c) Sammanboende

[...]

d) Alltför stor bostad

Bostadskostnaden bör minskas om bostadsstandarden är väsentligt högre än vad som kan anses svara mot gäldenärens och familjens behov. [...]"

8.1.2.3. Finland

Den finske lov om skuldsanering för privatpersoner § 4, stk. 1, normerer, hvorledes bedømmelsen af skyldnerens betalingsevne foretages:

"Vid bedömning av gäldenärens betalningsförmåga skall beaktas

- 1) de medel som inflyter vid realiseringen av gäldenärens förmögenhet,
- 2) gäldenärens inkomster samt hans förvärvsmöjligheter med hänsyn till ålder, arbetsförmåga och övriga omständigheter,
- 3) gäldenärens oundgängliga levnadskostnader,
- 4) gäldenärens underhållsskyldighet, samt
- 5) övriga omständigheter som inverkar på gäldenärens ekonomiska ställning.

Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs det närmare om vilka omständigheter som skall beaktas när gäldenärens betalningsförmåga bedöms. De belopp som enligt förordningen utgör gäldenärens oundgängliga levnadskostnader justeras så som anges i lagen om folkpensionsindex (456/2001). De justerade beloppen skall tillkännages genom ett beslut av justitieministeriet som publiceras i författningssamlingen i november varje år."

Bemyndigelsen for Justitsministeriet til nærmere at fastsætte regler for bedømmelsen af skyldnerens betalingssevne er udnyttet ved Justitsministeriets förordning nr. 322 af 30. marts 2001, som ændret ved förordning nr. 1152 af 27. november 2001, om grunderna för bedömning av en gäldenärs betalningsförmåga vid skuldsanering för privatpersoner:

”1 § Inkomster

Vid bedömning av en gäldenärs betalningsförmåga vid skuldsanering skall beaktas gäldenärens samtliga inkomster, förvärvsmöjligheter och en uppskattning av den sannolika utvecklingen av inkomsterna.

Med gäldenärens inkomster avses bland annat lön, arvoden och andra förmåner som betalas för arbete eller tjänst. Från en förmån som betalas för arbete, till exempel dagtraktamente eller kilometerersättning, avdras dock de nödvändiga utgifter som förmånen avses täcka.

Med inkomster avses också inkomster från företagsverksamhet och yrkesutövning, kapitalinkomster, pensioner, arbetslöshetsdagpenning samt understöd och sociala förmåner. Från ett understöd eller en förmån avdras de utgifter som understödet eller förmånen avses täcka.

Barnbidrag och underhållsstöd eller underhållsbidrag till ett barn räknas inte som inkomst för gäldenären. De avdras från utgifterna för underhåll av barnet så som i 6 § bestäms.

2 § Avdrag

När gäldenärens betalningsmån räknas ut skall med iakttagande av vad som närmare bestäms i 3–6 § och utifrån gäldenärens redovisning avdrag göras från gäldenärens inkomster för oundgängliga levnadskostnader såsom boendekostnader, utgifter för barndagvård, utgifter för utbildning av barn som fyllt 18 år, underhållsbidrag som gäldenären betalar samt övriga medel som gäldenären behöver för sin utkomst.

3 § Boendekostnader

Till boendekostnaderna hänförs hyra, skötsel- och finansieringsvederlag i bostadsaktiebolag och vederlag för nyttjande av bostadsrättsbostad. Som boendekostnader beaktas även oundgängliga utgifter för boendet, såsom avgifter för vatten, elektricitet, gas, värme, bastu och avfallshantering, jord- och tomtlegoavgift, fastighetsskatt, övriga eventuella avgifter för fastigheten samt försäkringspremierna för sedvanlig hem- eller fastighetsförsäkring.

Gäldenärens boendekostnader beaktas till det belopp som gäldenären betalar. Överstiger gäldenärens kostnader klart de skäliga boendekostnaderna på orten, beaktas gäldenärens boendekostnader till ett belopp som kan anses skäligt.

4 § Övriga oundgängliga levnadskostnader

Som övriga oundgängliga levnadskostnader räknas gäldenärens och hans eller hennes familjs utgifter för kost, kläder, sedvanliga utgifter för hälsovård samt utgifter för personlig hygien, hemmets hygien underhåll av hemmet, användning av lokaltrafik, prenumeration på dagstidning, tv-licens, användning av telefon och hobby- och rekreationsverksamhet samt andra liknande utgifter. Gäldenären behöver inte separat redovisa för dessa kostnader, utan de beaktas månatligen till följande belopp:

- 1) ensamstående eller ensamförsörjare 440 euro,
- 2) den som lever i äktenskap eller är sambo eller bor i samma hushåll som en annan myndig person 370 euro,
- 3) minderåriga barn som bor i samma hushåll som gäldenären: första och andra barnet 280 euro, tredje och därpå följande barn 260 euro,
- 4) barn som fyllt 17 år och bor i samma hushåll som gäldenären 310 euro.

Avvikelse kan göras från beloppen i 1 mom., om särskilda skäl föreligger. Sådana skäl är till exempel kostnader för arbetsresor som överskrider lokaltrafiktaxan, ovanligt stora regelbundna sjukvårdskostnader som gäldenären själv betalar och en exceptionellt stor engångsutgift på grund av sjukdom. Använder gäldenären egen bil för arbetsresor, kan kostnaderna för arbetsresorna beaktas på samma grunder som de kan godkännas som avdrag i beskattningen. De månatliga levnadskostnaderna kan beaktas till ett lägre belopp än vad som anges i 1 mom., om gäldenären själv anser sig klara sig med mindre kostnader.

5 § Utgifter för utbildning av barn som fyllt 18 år [Udelades]

6 § Avdrag från kostnaderna för barn

Barnbidraget och underhållsbidraget eller underhållsstödet till ett barn som bor med gäldenären dras av från de oundgängliga kostnaderna för barn enligt 4 § 1 mom. 3 och 4 punkten. Den förhöjning av barnbidraget som betalas ensamförsörjare beaktas dock inte. Bidrag och förmåner för barn som fyllt 18 år dras av från utbildningskostnaderna.

Barnets utgifter räknas inte som kostnader för gäldenären i den mån barnet själv kan svara för dem med sina inkomster eller sin förmögenhet. Som barnets inkomster anses då inte barnbidrag och underhållsbidrag.”

8.1.3. Debat og ændringsforslag

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet foreslår, at indtægter hidrørende fra erstatninger og ydelser fra lovpligtige forsikringer alene medtages som en indtægt i gældssanerings sagen, hvis de er kompensation for mistet fremtidig indtægt. Er sådanne beløb derimod af personlig karakter og udtryk for kompensation for en ikke økonomisk skade, skal de ikke medtages.⁸⁴

På samme grundlag foreslås det, at de særlige invaliditetsbeløb og erhvervsudygtighedsbeløb, der ydes til førtidspensionister, bør indgå i budgettet, da beløbene må anses som kompensation for nedsat erhvervsevne. I den forbindelse bemærkes det, at skyldneren i budgettet herefter bør kunne fratække særlige helbredsrelaterede udgifter, herunder i rimeligt omfang helbredsrelaterede merudgifter af en karakter, der normalt skulle afholdes af rådighedsbeløbet.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har sendt til Justitsministeriet som høringssvar, tiltrædes det overordnede synspunkt som velbegrundet.

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet finder det uhensigtsmæssigt, at der fra retskreds til retskreds er forskel på, hvilke udgifter der medtages som særskilte budgetposter, og forskel på størrelsen af rådighedsbeløbene.

For at sikre en forenkling og ensretning af beløbene foreslås det,⁸⁵ at basale udgifter, som de fleste husstande har, men som beløbsmæssigt varierer en del, godkendes som særskilte udgifter med de faktiske beløb.⁸⁶ Det foreslås i den forbindelse, at der gives bemyndigelse til i bekendtgørelsesform at fastsætte regler herfor, samt for hvilke særskilte udgifter der normalt kan medtages i budgettet.

⁸⁴ Dette udgangspunkt synes dog ikke at skulle gælde for forsikringssummer fra *privattegnede forsikringer*, idet det anføres, at sådanne beløb som udgangspunkt bør inddrages, jf. redegørelsen side 21 f.

⁸⁵ Jf. redegørelsen, side 35 f.

⁸⁶ Som basale udgifter opregnes boligudgift inkl. varme og husstandsforsikring, telefonabonnement, licens, faglige kontingenter, transport, herunder evt. bil og vedligeholdelse af denne, el, gas og vand, udgifter til bidragsforpligtelser og børneinstitutioner, herunder børnehave, dagpleje, skolefritidsordning, samt udgifter til udlodning og administration i forbindelse med gældssaneringen.

Andre ”variable” udgifter forslås afholdt af rådighedsbeløbet, der skal fastsættes med udgangspunkt i et fast beløb, som satsreguleres for eksempel i lighed med de satsreguleringsprocenter, som er gældende for reguleringerne af beløb i henhold til arveloven og dødsboskifteloven, dog således at beløbet oprundes til nærmeste hele hundrede. Rådighedsbeløbet skal i givet fald fastsættes til det satsregulerede beløb, som er gældende for det år, hvori der afsiges kendelse om gældssanering.⁸⁷

I det notat, som Den Danske Dommerforening har sendt til Justitsministeriet som høringssvar, tiltrædes de synspunkter om skyldnerens udgifter, der er tilkendegivet i Dommerfuldmægtigforeningens og Advokatrådets redegørelse.⁸⁸ Det bemærkes, at de danske regler med de foreslåede ændringer vil tilnærme sig de svenske og norske regler.

Særligt for så vidt angår børnerelaterede indtægter og udgifter, foreslår Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet, at børnerelaterede indtægter, herunder børnebidrag, børnetilskud og børnefamilieydelse, ikke skal medtages i indtægtsgrundlaget. Til gengæld skal der i rådighedsbeløbet kun indregnes udgift til forsørgelse af børn i det omfang, de børnerelaterede indtægter ikke strækker dertil.⁸⁹

8.1.4. Konkursrådets overvejelser

Konkursrådet finder, at den usikre retstilstand vedrørende behandlingen af visse indtægter hidrørende fra forsikrings- og erstatningssummer samt visse offentlige ydelser i sager om gældssanering tilsiger, at der fastsættes nærmere regler herom.

⁸⁷ Det anføres, at udgangspunktet for rådighedsbeløbene eksempelvis kan fastsættes til 3.500 kr. for enlige og 6.000 kr. for et par.

⁸⁸ Jf. side 9 f.

⁸⁹ Jf. side 26. f. Det foreslås således, at der fastsættes et rådighedsbeløb på 1.500 kr. pr. barn, i det omfang offentlige ydelser vedrørende barnet ikke når op på beløbet. Hvis summen af ydelserne overstiger 1.500 kr. skal det overskydende beløb ikke tilgå kreditorerne. Udgifter forbundet med pasning af børn foreslås dog medtaget på budgettet, jf. side 35 f.

For så vidt angår udgiftssiden, finder Konkursrådet, at der bør fastsættes regler om størrelsen på rådighedsbeløbet, ligesom det bør reguleres, hvilke af skyldnerens forventede faste udgifter i afdragsperioden der kan medtages som poster på budgettet.

Baggrunden herfor er dels, at der i skifteretternes praksis har vist sig variation i typen af udgiftsposter, der tillades medtaget direkte på budgettet, og dels at der ved de fleste skifteretter synes at være opstået en praksis med fastsættelse af lokale vejledende satser for størrelsen på rådighedsbeløbet. Dette indebærer en risiko for, at skyldnere, der får saneret deres gæld, vil have forskellige økonomiske forhold i afdragsperioden, afhængigt af hvor i landet de har bopæl.

Ved at fastsætte regler om, hvilke poster der kan medtages særskilt i budgettet, sikres således en ensartet behandling af sager om gældssanering.

Som det fremgår af den ovenfor refererede gengivelse af retstilstanden i de andre nordiske lande, er der også i Norge, Sverige og Finland fastsat regler om, hvilke poster der kan medtages på budgettet med den faktiske udgift, ligesom størrelsen af rådighedsbeløbet, der skal dække de resterende udgifter, er fastsat ved administrative forskrifter.

Endelig vil faste rammer for budgettet og et fast rådighedsbeløb sikre skyldneren en bedre indsigt i, hvilke økonomiske forhold skyldneren må leve under i afdragsperioden, hvilket muligvis vil kunne indebære en mindre nedgang i antallet af ansøgninger om gældssanering, der alligevel ikke ville være endt med en kendelse om gældssanering. I dag trækker flere skyldnere således deres begæring om gældssanering tilbage, når de – typisk på første møde i skifteretten, men også undertiden først, når medhjælperen har udarbejdet et budget – erfarer hvilket beløb, de har til rådighed i afdragsperioden. Kan skifteretterne allerede i forbindelse med den almindelige vejledning om betingelserne for og fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgning om gældssanering, jf. retsplejelovens § 14, stk. 3, oplyse om det beløb, som skyldneren vil have til rådighed i afdragsperioden, vil det kunne skabe et mere fyldestgørende beslutningsgrundlag for den, der overvejer at søge gældssanering.

Der henvises til kapitel 19 med Konkursrådets lovudkast med bemærkninger. Lovudkastets § 216, stk. 6, indeholder en bemyndigelsesbestemmelse for justitsministeren til at fastsætte nærmere regler om fastsættelsen af afdragene og afdragsperiodens længde efter konkurslovens § 216, stk. 3.

8.1.4.1. Behandlingen af visse af skyldnerens særlige indtægter

Konkursrådet finder, at man ved vurderingen af, om forsikringsydelse samt erstatninger, herunder renteindtægter fra udbetalte erstatninger, skal inddrages i gældssanerings sagen, bør lægge vægt på, hvad de forskellige summer skal kompensere. Må de pågældende beløb bedømmes som compensation for mistet (fremtidig) indtægt, skal de medtages som en indtægt for skyldneren. Må beløbene derimod anses for at være af personlig karakter og compensation for en ikke-økonomisk skade, skal de ikke medtages som en indtægt for skyldneren.

Mén- og invaliditetsgodtgørelser o. lign., der er af personlig karakter og må antages at skulle kompensere for en ikke-økonomisk skade, skal således ikke inddrages i gældssanerings sagen. Dette bør efter Konkursrådets opfattelse indebære, at disse midler, hvis de kan afgrænses i forhold til skyldnerens øvrige midler, jf. herved princippet i retsplejelovens § 513, stk. 1, ikke skal indgå i vurderingen af skyldnerens økonomiske forhold efter konkurslovens § 197, stk. 1.

Erstatning for erhvervsevnetab, der skal kompensere for mistet fremtidig indtægt, der ville være indgået i gældssaneringen, skal derimod inddrages i gældssanerings sagen. Inddragelsen bør dog alene ske forholdsmæssigt, således at kun den del af erstatningssummen, der vedrører compensation i afdragsperioden inddrages, jf. herved også kapitel 7 om den forholdsmæssige inddragelse af pensionsordninger.

Har en 45-årig skyldner, som forventer at gå på folkepension som 65-årig, eksempelvis modtaget en erstatningssum for erhvervsevnetab på 400.000 kr., skal alene de 100.000 kr. inddrages i gældssanerings sagen til fordeling til kreditorerne, hvis betalingsperioden fastsættes til 5 år. De resterende 300.000 kr. må antages at vedrøre compensation for perioden fra det tidspunkt, hvor skyldneren fylder 50 år, og ligger således uden for afdragsperioden.

Det forhold, at en erstatning for f.eks. erhvervsevnetab eller tab af forsørger er kapitaliseret og udbetalt i én sum efter arbejdsskadeforsikringslovens § 43, ændrer ikke herved. Er erstatningssummen holdt afsondret fra skyldnerens øvrige formue, vil summen alene skulle inddrages forholdsmæssigt i gældssanerings sagen efter samme princip, dvs. at kun den del af erstatningssummen, der forholdsmæssigt vedrører årene i afdragsperioden, skal inddrages i gældssanerings sagen. I praksis bør skyldnerens afdragsordning dog tilrettelægges således, at den del af erstatningssummen, der i hele afdragsperioden skal inddrages i gældssanerings sagen, betales på én gang.

Dette bør efter Konkursrådets opfattelse indebære, at disse midler, hvis de kan afgrænses i forhold til skyldnerens øvrige midler, jf. herved princippet i retsplejelovens § 513, stk. 1, ikke skal indgå i vurderingen af skyldnerens økonomiske forhold efter konkurslovens § 197, stk. 1.

Særligt for så vidt angår de ydelser – invaliditetsbeløb og erhvervsudygtighedsbeløb – der ydes til visse modtagere af førtidspension, må det antages, at ydelserne (først og fremmest) ydes som kompensation for manglende mulighed for erhvervsmæssig indtjening.⁹⁰ Ydelserne skal derfor medtages ved beregningen af skyldnerens indtægter. Dette indebærer en ændring i forhold til den retstilstand, der følger af Højesteret kendelse U 1998.45/2 H, hvorefter invaliditetstillægget kunne holdes ude af gældssaneringsbudgettet.

Ved lov nr. 285 af 25. april 2001 om ændring af lov om social pension og andre love blev førtidspensionssystemet ændret, således at antallet af ydelsesniveauer blev reduceret til én ydelse på dagpengeniveau. Denne ydelse tilkendes efter et arbejdssevnekriterium.

Samtidig dækkes nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse for personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne nu efter lov om social service § 58, jf. herved bekendtgørelse nr. 869 af 23. oktober 2002 om nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse efter servicelovens § 84.

Det følger imidlertid af lov nr. 285 af 25. april 2001 § 6, stk. 4, 1. pkt., at lovændringen som hovedregel ikke gælder for personer, der er tilkendt førtidspen-

⁹⁰ Jf. Førtidspensionsudvalg II, 1996, 2. rapport ”Førtidspension. Tilkendelsesregler og forenkling”, side 24.

sion, invaliditetsydelse eller bistands- og plejetillæg, eller for hvem der er påbegyndt sag herom inden den 1. januar 2003. Spørgsmålet om behandlingen af invaliditetsbeløb og erhvervsudfygtighedsbeløb i sager om gældssanering vil derfor være aktuelt i nogen tid endnu.

Konkursrådet finder, at der ikke er grundlag for at fravige det ovenfor skitserede generelle princip alene med hensyn til erstatningssummer fra privattegnede forsikringer, som foreslået af Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet.

8.1.4.2. Særskilte udgiftsposter i budgettet

Konkursrådet finder, at gældssaneringsbudgettet med henblik på at opnå en større gennemsigtighed og en ekspeditions-mæssig lettelse af sager om gældssanering bør indeholde så få særskilte poster som muligt, hvilket også er tilfældet i de andre nordiske lande.

Det er derfor som udgangspunkt alene udgiftsposter, der indgår i en typisk husstands budget, og hvis størrelse varierer af grunde, der for så vidt ikke afhænger af skyldnerens forhold, der bør medtages særskilt i budgettet. Udgifter til telefonabonnement og licens må f.eks. i dag på grundlag af den almindelige levestandard anses som en helt sædvanlig udgift i den normale husholdning, og der er derfor ikke nogen begrundelse for at opføre dem særskilt på budgettet.

Herudover bør der fortsat kunne medtages udgifter, der er forbundet med den enkelte skyldners kroniske lidelser og handicap.

Følgende udgifter bør efter Konkursrådets vurdering fortsat medtages særskilt i budgettet:

1. Boligudgifter
2. Fagforeningskontingent og bidrag til A-kasse
3. Udgifter til børnepasning
4. Udgifter til samvær med børn
5. Bidragsforpligtelser (fastsat bidrag eller bidrag svarende til normalbidraget)
6. Udgifter til medicin og hjælpemidler vedrørende kroniske lidelser og handicap

7. Ekstraordinære transportudgifter
8. Udgifter til helt særlige behov
9. Ydelser på ægtefællens eller samleverens gæld

ad 1 Boligudgifter

Boligudgifter bør omfatte en rimelig udgift til husleje eller ydelser på prioritetsgæld, eventuelle faste fællesudgifter, ejendomsskatter, almindelig ejendomsforsikring, udgifter til vand, strøm og varme. Ønsker skyldneren herudover at tegne en indboforsikring, må udgiften hertil derimod tages af rådighedsbeløbet.

Vurderingen af, om boligudgiften er rimelig, skal i princippet ikke foretages i forbindelse med godkendelsen af budgettet. Det skal fortsat ske allerede ved sagens indledning. Finder skifteretten på dette tidspunkt, at boligudgiften ikke er rimelig, og kan ægtefællen eller samleveren ikke betale den urimelige del af boligudgiften ved siden af den del af fællesudgifterne, der påhviler den pågældende, må sagen afvises, da der i så fald ikke er udsigt til, at en gældssanering vil medføre en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold.

ad 2 Fagforeningskontingent og bidrag til A-kasse

Udgifter til fagforeningskontingent og A-kasse er så tæt forbundet med erhvervelsen af indkomst, at skyldneren under alle omstændigheder bør sikres plads i budgettet til at afholde disse udgifter. Bidrag til skyldnerens efterlønsordning bør derimod afholdes af rådighedsbeløbet, idet indbetalinger til en efterlønsordning reelt må betragtes som en opsparing til skyldnerens fordel.

ad 3 Udgifter til børnepasning

Udgiften til børnepasning foreslås ligeledes medtaget på budgettet, da det er en udgiftspost, hvis størrelse andrager forskellige beløb for samme ydelse alt afhængig af, i hvilken kommune skyldneren har bopæl.

Det forudsættes, at der i budgettet alene medtages udgifter til ordinær børnepasning, således at f.eks. udgifter til en privatantaget børnepasser, der passer skyldnerens børn i få timer uden for skyldnerens arbejdstid, ikke kan medtages. Det er således børne-

pasning, der sker som et nødvendigt led i skyldnerens eller dennes ægtefælles varetagelse af lønarbejde, der kan medtages på budgettet.

ad 4 Udgifter til samvær med børn

Konkursrådet finder, at en skyldner, der har ret til samvær med et barn, der bor hos den anden af forældrene, skal sikres midler til at gennemføre dette samvær, ved at der afsættes midler hertil på budgettet, herunder primært til transportudgifter for barnet eller skyldneren.

Det fremgår således af den ovenfor i kapitel 8.1.2 refererede spørgeskemaundersøgelse, at alene 11 procent af de skifteretter, der i 1998 besvarede spørgeskemaet, afviste denne udgiftspost på budgettet, 38 procent accepterede udgiftsposten på budgettet og 45 procent oplyste, at de måske accepterede posten på budgettet.

I Norge er det ligeledes ved en lovændring i 2003 indføjet i gjeldsordningsloven, at der ved beregningen af den dividende, som skyldneren skal betale sine kreditorer, skal tages hensyn til rimelige udgifter, der er forbundet med, at skyldneren udøver samvær med et barn, jf. ovenfor i kapitel 8.1.2.1.

Om udgifterne i det enkelte tilfælde skal behandles efter reglerne om udgifter vedrørende hjemmeboende børn eller efter regler om samvær med børn, må løses konkret i den enkelte sag, bl.a. ud fra en vurdering af samværets omfang. Har skyldneren sit barn boende halvdelen af tiden – f.eks. hver anden uge – bør skyldneren i budgettet kunne medtage halvdelen af det beløb, der normalt afsættes som rådighedsbeløb for et barn af tilsvarende alder. I den situation bør der ikke afsættes yderligere beløb til gennemførelse af samvær.

ad 5 Bidragsforpligtelser (fastsat bidrag eller bidrag svarende til normalbidraget)

Dette gælder såvel børnebidrag som underholdsbidrag.

ad 6 Udgifter til medicin og hjælpemidler vedrørende kroniske lidelser og handicap

Som en konsekvens af det ovenfor under afsnit 8.1.4.1 anførte, hvorefter det særlige invaliditetsbeløb, der tidligere kunne tildeles visse førtidspensionister, nu foreslås

medtaget som en indtægt på budgettet, vil en skyldners udgifter til medicin og hjælpemidler vedrørende kroniske lidelser og handicap nu som udgangspunkt også kunne medtages på budgettet, uden at det skal overvejes, om skyldneren modtager særlige ydelser, der holdes uden for budgettet, og hvoraf udgiften primært bør afholdes. Dette gælder f.eks. også for udgifter til invalideknallert og -bil eller andre omkostninger forbundet med transport, men også andre særlige udgifter, som er knyttet til skyldnerens handicap eller lidelse, vil kunne medtages.

Konkursrådet har overvejet, om summer eller løbende ydelser fra en mén- og invaliditetsgodtgørelse el. lign. skal dække de udgifter, der er forbundet med indkøb af medicin og andet udstyr vedrørende den pådragne skade.⁹¹

Eftersom rådet foreslår disse ydelser holdt uden for gældssanerings sagen med den begrundelse, at de er af personlig karakter og må antages at skulle kompensere for en ikke-økonomisk skade, synes det umiddelbart at være mest rimeligt, at midlerne anvendes til dækning af de udgifter, der er forbundet med de skader, der kompenseres for.

På den anden side vil vurderingen af, om udgifterne til medicin o. lign skyldes den indtrufne skadesbegivenhed eller andre konkurrerende skadesårsager, kunne være ganske kompliceret. Det bør derfor ikke i alle tilfælde pålægges skifteretten eller dennes medhjælper at vurdere, om skyldnerens medicinudgifter o. lign. skyldes den skadesbegivenhed, der har udløst beløbet, eller andre konkurrerende skadesårsager. Er der imidlertid en åbenbar årsagssammenhæng mellem den indtrufne skadesbegivenhed, der har udløst den særlige ydelse, erstatning eller lignende, og en udgift til medicin el. lign. i skyldnerens budget, finder Konkursrådet, at skyldneren primært må

⁹¹ Det bemærkes herved, at erstatningsansvarslovens § 1 a, der trådte i kraft den 1 juli 2002, alene vedrører den fremgangsmåde, der skal anvendes ved opgørelse af en erstatning for fremtidige helbredsudgifter og andet fremtidigt tab som følge af skaden, og bestemmelsen indebærer således ingen ændringer af, hvilke udgifter der kan erstattes som helbredsudgifter og andet tab efter lovens § 1, stk. 1, jf. Erstatningsansvarsloven med kommentarer, 6. udgave, 2002, side 51.

Erstatningsansvarsloven § 1 a har følgende ordlyd:

”Erstatning for fremtidige helbredelsesudgifter og andet fremtidigt tab som følge af skaden, jf. § 1, stk. 1, fastsættes til et kapitalbeløb, som højst kan udgøre den forventede gennemsnitlige årlige udgift ganget med 10. Er der tale om varige løbende udgifter, finder § 4, stk. 2, tilsvarende anvendelse.”

skulle afholde udgiften af den ydelse mv., der i øvrigt kan holdes ude af gældssaneringsagen.

Indføres der ikke en sådan særregel, vil det efter Konkursrådets opfattelse indebære, at den procent, hvortil fordringerne i gældssaneringsagen skal nedskrives, i et øget antal sager om gældssanering må fastsættes til 0, eftersom udgifterne til f.eks. medicin i praksis kan udgøre en meget væsentlig omkostning på skyldnerens budget.

I praksis vil reglen betyde, at udgifter til medicin og hjælpemidler vedrørende kroniske lidelser og handicap alene kan medtages som en post på skyldnerens budget i det omfang, den særlige ydelse mv. ikke kan dække udgiften.

Udgift til medicin mv., der ikke følger af en kronisk lidelse eller af et handicap, må afholdes af rådighedsbeløbet. Allerede fordi denne udgift ikke er kendt på forhånd, kan den ikke medtages på budgettet.

ad 7 Ekstraordinære transportudgifter

Transportudgifter skal som udgangspunkt dækkes af rådighedsbeløbet, inden for hvilket der er afsat et beløb svarende til et normalt månedskort til den offentlige transport.

Yderligere udgifter til transport bør dog kunne medtages som en særskilt post i budgettet, hvis skyldneren kan dokumentere et konkret og særligt behov for at benytte motorkøretøj til erhvervelse af sin indkomst. Det er herved forudsat, at transporten ikke (uden meget væsentlig ulempe) kan foretages i offentlige transportmidler, hvilket er i overensstemmelse med nugældende praksis.

Det samme må gælde, hvis skyldnerens udgifter til offentlig transport i forbindelse med erhvervelse af indkomst overstiger prisen på et månedskort til den regionale offentlige transport.

ad 8 Udgifter til helt særlige behov

Opregningen af udgiftsposter på budgettet tilsigtes at være udtømmende, således at øvrige udgiftsposter må afholdes af skyldnerens rådighedsbeløb, dog således at der helt undtagelsesvist på budgettet kan medtages andre faste udgifter, som er påkrævet for at dække skyldnerens og dennes husstands helt særlige behov.

Udgifter forbundet med, at skyldneren har valgt at lade sine børn gå i privatskole eller tage ophold på en efterskole, skal således eksempelvis som udgangspunkt dækkes af rådighedsbeløbet. Er der helt særlige hensyn at tage til skyldnerens barn, herunder f.eks. sygdom eller lignende, finder Konkursrådet dog, at der undtagelsesvist bør være mulighed for at medtage udgiften særskilt i budgettet.

ad 9 Ydelser på ægtefællens eller samleverens gæld

Ydelser på gæld, som ægtefællen eller samleveren hæfter for, skal fortsat kunne medtages på budgettet, jf. § 11 i udkastet til en bekendtgørelse om gældssanering. Dette bør dog alene gælde i de tilfælde, hvor afdragene på gælden ikke overstiger ægtefællens eller samleverens nettoindkomst, jf. bekendtgørelsesudkastets § 3, med fradrag af halvdelen af husstandens udgifter efter § 2, stk. 1, nr. 1-7, og i det omfang gælden ikke vedrører ægtefællen eller samleverens bolig eller transportmiddel. Se dog nedenfor i afsnit 8.2.4.1 om behandlingen af denne budgetpost, når skyldneren har påbegyndt samlivet med en ny partner efter gældsstiftelsen.

Konkursrådet skal endvidere bemærke, at det bør overvejes, om bestemmelserne i grundlovens § 70 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 14 bør føre til, at en skyldner, der ikke er medlem af den danske folkekirke, på budgettet bør kunne fratække en udgift svarende til kirkeskatten. Konkursrådet forudsætter, at dette spørgsmål undersøges nærmere i forbindelse med udfærdigelsen af bekendtgørelsen om gældssanering.

8.1.4.3. Rådighedsbeløbet

Konkursrådets hensigt med at skabe et fastere retsgrundlag for fastlæggelsen af skyldnerens budget er alene at sikre en ensartet praksis for skifteretternes behandling

af sager om gældssanering. Det er derimod umiddelbart ikke hensigten, at præciseringen af reglerne skal medføre en ændring af husstandens levestandard i afdragsperioden og dermed af det beløb, som skyldneren skal betale sine kreditorer i afdragsperioden.

Indskrænkningen i antallet af poster, der særskilt skal medtages på budgettet, indebærer forudsætningsvis, at rådighedsbeløbet må øges for at sikre, at skyldnernes forhold ikke forringes i forhold til den nuværende retspraksis. Det er imidlertid vigtigt ved fastsættelsen af størrelsen på det nye rådighedsbeløb at påse, at stigningen i rådighedsbeløbet alene udgør et beløb, der svarer til nedgangen i størrelsen af de poster, der medtages på budgettet.

Konkursrådet har overvejet muligheden for at fastsætte størrelsen af rådighedsbeløbet med udgangspunkt i satserne for dagpenge, kontanthjælp eller folkepensionens grundbeløb, men har dog fundet det mere hensigtsmæssigt, at det nærmere søges belyst, hvilket beløb der faktisk er nødvendigt for at opretholde en beskeden levestandard. Den endelige størrelse af rådighedsbeløbet bør således fastsættes på grundlag af en beregning af størrelsen af de faktiske udgifter til de enkelte poster, som skal dækkes af beløbet, hvilket afgrænses negativt som de poster i et almindeligt husholdningsbudget, der ikke kan medtages direkte på gældssaneringsbudgettet.

Forbrugerinformationens udgiver årligt et husholdningsbudget, der angives at være udtryk for, hvad der er et "rimeligt forbrug". Udgifterne er beregnet som varernes pris divideret med levetid, og budgettet rummer ikke udgifter til reparationer eller til den opsparring, der er nødvendig for at kunne udskifte en vare, når det bliver nødvendigt. Det er samtidig forudsat, at husstanden er etableret, dvs. at der både er møbler, køleskab, køkkenudstyr og sengelinned.

Forbrugerinformationens husholdningsbudget indeholder ikke udgifter, som Konkursrådet finder bør medtages på budgettet, jf. ovenfor. Ved de nedenstående budgetberegninger er udgifterne til ferie og husdyr fratrukket Forbrugerinformationens budget.

De nedenstående tal hidrører fra 2002-budgettet.

Månedligt budget for en enlig mand på 30-49 år:

Mad og drikke (discount)	1.627 kr.
Dagligvarer (discount)	273 kr.
Tøj og sko (discount)	195 kr.
Toiletartikler, frisør, tandlæge, briller mv. (discount)	338 kr.
Udgift til transport (månedskort)	495 kr.
Leg og fritid, herunder kontingenter, billetter, bøger, musik	727 kr.
Faste fritidsaktiviteter, herunder licens, telefon, avis	<u>663 kr.</u>
I alt	4.282 kr.

Andre enlige

Kvinde, 30-49 år	4.178 kr.
Mand, 50-64 år	4.226 kr.
Kvinde, 50-64 år	4.041 kr.
Mand, pensionist	3.144 kr.
Kvinde, pensionist	3.033 kr.

Månedligt budget for en mand på 30-49 år, der lever i parforhold (halvdelen af husstandens udgifter):

Mad og drikke (discount)	1448 kr.
Dagligvarer (discount)	131 kr.
Tøj og sko (discount)	195 kr.
Toiletartikler, frisør, tandlæge, briller mv. (discount)	338 kr.
Udgift til transport (månedskort)	495 kr.
Leg og Fritid, herunder kontingenter, billetter, bøger, musik	727 kr.
Faste fælles fritidsaktiviteter, herunder licens, telefon, avis	<u>315 kr.</u>
I alt	3.649 kr.

Andre i parforhold:

Kvinde, 30-49 år.	3.545 kr.
Mand, 50-64 år	3.557 kr.
Kvinde 50-64 år	3.408 kr.

Mand, pensionist	2.490 kr.
Kvinde, pensionist	2.411 kr.

Månedligt budget for barn 3-6 år, der lever sammen med begge forældre:

Mad og drikke (discount)	718 kr.
Dagligvarer (discount)	77 kr.
Tøj og sko (discount)	273 kr.
Toiletartikler, frisør, tandlæge, briller mv. (discount)	73 kr.
Leg og fritid	271 kr.
Faste fællesudgifter	<u>25 kr.</u>
I alt	1.437 kr.

Andre børn:

Barn, 0-½ år	1.085 kr.
Barn, ½-1 år	1.260 kr.
Barn, 1-2 år	1.110 kr.
Dreng, 7-10 år	1.834 kr.
Pige, 7-10 år	1.875 kr.
Dreng, 11-14 år	2.122 kr.
Pige, 11-14 år	2.061 kr.
Dreng, 15-17 år	2.551 kr.
Pige, 15-17 år	2.327 kr.

På den baggrund tages der udgangspunkt i følgende *gennemsnitlige rådighedsbeløb*, idet Konkursrådet finder det mest hensigtsmæssigt, at de lavere budgettal for pensionister udelades ved beregningen, eftersom denne gruppe sjældent optræder i gældssaneringsammenhæng (2002 tal):

For en enlig.	4.180 kr.
For en person, der lever i parforhold	3.540 kr.

Konkursrådet finder på den anden side, at der for børn bør differentieres mellem aldersgrupperne. Baggrunden herfor er dels den større faktiske forskel, der er i udgif-

terne til børn afhængig af deres alder, dels at den børnefamilieydelse, der gives børneforældre med børn under 18 år, har aldersdifferentierede satser.

Efter lovbekendtgørelse nr. 846 af 4. september 2000 om en børnefamilieydelse § 1, 1. pkt., udbetales for børn under 18 år en skattefri børnefamilieydelse. Børnefamilieydelsen udgjorde i 2002 (samme år som Forbrugerinformationens husholdningsbudget) 12.500 kr. årligt for børn indtil det fyldte 3. år, 11.300 kr. årligt for børn fra og med det fyldte 3. år og indtil det fyldte 7. år og 8.900 kr. årligt for børn fra og med det fyldte 7. år og indtil det fyldte 18. år. Børnefamilieydelsen reguleres årligt i overensstemmelse med reglerne i § 20 i lov om indkomstskat for personer mv. (personskatteloven).

Samtidig bliver skyldnerens økonomiske forhold også påvirket af børnenes alder, hvis der fastsættes et fast *gennemsnitligt* rådighedsbeløb pr. barn, idet skyldneren – under forudsætning af, at udgifter til børnepasning medtages i budgettet – vil få frie midler til rådighed, hvis skyldneren har børn i alderen 0-6 år, hvorimod udgifter til børn i alderen 7-17 år delvist må tages fra den pågældendes eget rådighedsbeløb. Dette skyldes, at den udgift på husholdningsbudgettet, der er forbundet med et barns livsophold, stiger med alderen (når der bortses fra udgiften til børnepasning).

Aldersdifferentierede satser vil i nogle sager indebære et mindre merarbejde ved skifterettens vurdering af skyldnerens betalingsevne ved indledningsmødet, idet der må tages højde for, at rådighedsbeløbet kan variere i afdragsperioden, hvis skyldnerens barn i denne periode fylder 3 eller 7 år.

Konkursrådet finder, at der passende kan fastsættes følgende rådighedsbeløb pr. barn (2002 tal):

0-2 år	1.150 kr.
3-6 år	1.450 kr.
7-17 år	2.100 kr.

Taksterne skal gælde i alle situationer, dels når barnet bor hos begge forældre, og dels når barnet alene bor hos den ene af forældrene.^{92,93}

Konkursrådet har herefter overvejet at gennemgå en række allerede afgjorte gældssaneringsager med henblik på at vurdere, hvorvidt de foreslåede rådighedsbeløb og budgetregler vil stille skyldnerne væsentligt ringere eller bedre end efter de nugældende regler.

Rådet har imidlertid afstået herfra, fordi der som anført ovenfor næppe i dag kan opstilles præcise regler for størrelsen på rådighedsbeløbet og for, hvilke udgifter der i dag tillades medtaget på budgettet. Det er dog samtidig rådets opfattelse, at skyldnerne og kreditorerne ved det foreslåede regelsæt ikke vil blive stillet væsentligt anderledes end forudsat i betænkning 957/1982.

Der henvises til kapitel 20 med Konkursrådets forslag til en bekendtgørelse om ansættelse af skyldners månedlige afdrag.

8.2. Husstandsprincippet

8.2.1. Gældende ret

Ved vurderingen af, hvor stor en dividende skyldneren kan tilbyde sine kreditorer ved en sanering af gælden, bliver det naturligvis afgørende, hvilke af husstandens udgifter og indtægter der skal medtages på budgettet. Dette spørgsmål kan rejses i relation til henholdsvis skyldnerens ægtefælle eller samlever samt deres fællesbørn, henholdsvis særbørn.

⁹² Om den situation, hvor barnet bor halvdelen af tiden hos hver af forældrene henvises til afsnit 8.1.4.2 ovenfor.

⁹³ De regler, som Konkursrådet foreslår nedenfor i afsnit 8.2.4.2 om behandlingen af børnerelaterede indtægter og udgifter sammenholdt med, at børnerelaterede indtægter og udgifter ofte tager højde for familiesammensætningen, må antages at udjævne den forskel, der af nogle skifteretter antages at være mellem udgifterne til et barn, der bor ved den ene hhv. begge forældre.

Spørgsmålet om, hvorvidt skyldnerens ægtefælles eller samlevers indkomst og særskilte udgifter skal medtages ved budgetlægningen, er ikke gjort til genstand for indgående drøftelser i forarbejderne. Det anføres i betænkning 957/1982, side 122:

”I første række må det fastslås, hvor stor en del af skyldnerens aktuelle indtægt der bliver til overs, når hans rimelige udgifter til bolig, rimelige leveomkostninger (mad, tøj, el, varme m.v.) og til opfyldelse af (andre) underholdningsforpligtelser er betalt.

Ved opgørelsen heraf må det ligesom ved administrationen af transbeneficiet i retsplejelovens § 509 tages hensyn til ikke alene skyldnerens egne forhold, men hele husstandens. Det drejer sig om at fastslå, i hvilket omfang det er nødvendigt, at skyldneren bidrager til husstandens rimelige leveomkostninger.”

Højesteret har i sagen U 1998.45/2 fastslået, at budgetlægningen skal tage udgangspunkt i husstandens samlede økonomiske formåen.

A, hvis gæld var opgjort til ca. 590.000 kr., fik i skifteretten gældssanering på vilkår, at han gennem 5 år skulle betale et månedligt beløb på 3.228 kr. til kreditorerne. En kreditor kærede kendelsen med henvisning til, at der burde fastsættes en højere dividende, idet det afsatte rådighedsbeløb var for stort.

A modtog førtidspension og levede sammen med B, der var lærer. A's månedlige nettoindkomst ekskl. et invaliditetstillæg, som kunne holdes ude ved beregningen af dividenden, udgjorde 4.871 kr. B's månedlige nettoindkomst var 14.535 kr., og husstandens faste udgifter var 8.804 kr. månedligt, således at husstandens rådighedsbeløb før betaling af afdrag til kreditorerne var 10.602 kr.

A anførte til støtte for sin påstand bl.a., at gælden stammede fra tiden før samlivet med B, at parret som samlevere ikke har nogen gensidig forsørgelsespligt, og at en nedsættelse af rådighedsbeløbet til omkring 6.000 kr. ville indebære, at så godt som hele skyldnerens indkomst ville gå til kreditorerne.

Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse om ophævelse af gældssaneringskendelsen og hjemvisning af sagen til skifteretten, idet det bl.a. bemærkedes, at det ved fastsættelsen af dividendens størrelse som udgangspunkt er husstandens samlede indtægter og udgifter, der skal lægges til grund, og at anvendelse af de praksisbestemte retningslinjer for rådighedsbeløbets størrelse ikke kunne anta-

ges at ville indebære, at A's månedlige afdrag til kreditorerne ville overstige skyldnerens indkomst ekskl. invaliditetstillæg.

Højesterets kendelse indebærer i yderste konsekvens, at hele skyldnerens indkomst skal anvendes til honorering af kreditorerne, hvis skyldnerens ægtefælles eller samlevers indkomst er tilstrækkelig til at afholde husstandens udgifter. Skyldnerens indkomst udgør efter Højesterets kendelse samtidig den øvre grænse for, hvor meget husstanden skal bidrage med til kreditorerne.

Som det fremgår af skyldnerens anbringender for Højesteret, var skyldneren ikke gift med samleveren, hvorfor det juridiske grundlag for Højesterets dom ikke kan være den legale forsørgelsespligt i lov om ægteskabets retsvirkninger § 2. Det afgørende for vurderingen af skyldnerens betalingsevne må derfor være den faktiske forsørgelse af skyldneren og dennes husstand.

Højesteret har endvidere ikke tillagt det afgørende vægt, at gælden stammede fra tiden før skyldners samliv med den nuværende samlever. Østre Landsret har derimod i en efterfølgende utrykt kendelse af 4. september 2000 (nr. B-1765-00) tillagt tidspunktet for gældens pådragelse betydning for opgørelsen af budgettet.

A fik gældssanering med en dividende på 40,8 procent. Gælden hidrørte for mere end halvdelens vedkommende fra studiegæld, der var optaget i en periode frem til 1998, og derudover gæld stiftet før 1995 i skyldnerens tidligere ægteskab samt fra etableringen af et nyt hjem for skyldneren og to børn efter en skilsmisse i 1995.

En kreditor kærede kendelsen med påstand om, at skyldnerens og dennes husstands udgifter til bolig var for høje. Kærende anførte herved, at konkurslovens husstandsprincip må betragtes som absolut, hvorfor der ikke kan bortses fra ægtefælles udgifter og indtægter ved afsigelse af kendelse om gældssanering. Skyldneren anførte heroverfor, at hendes nye ægtefælles indtægter og udgifter var udgiftsneutrale for gældssaneringen, og at den høje boligudgift i den nye ægtefælles hidtidige bolig skyldes, at den nye ægtefælle i forbindelse med sin skilsmisse tre år forinden havde samlet forskellig gæld, herunder studiegæld, i pantegælden. Skyldneren havde mødt og indgået ægteskab med den nye ægtefælle i 1998/99.

Landsretten stadfæstede i det hele skifterettens kendelse om gældssanering, der i præmisserne bl.a. henviste til ægteskabets varighed sammenholdt med tidspunktet for gældens stiftelse, *at* terminsudgifterne for en del rettelig må anses som betaling af ægtefællens gæld, *og at* det var ægtefællens indtægt, der muliggjorde den i forslaget opnåede dividende.

Sø- og Handelsrettens skifteret har i en kendelse af 18. december 2002 (sag G 332/02 K) ligeledes fraveget husstandsprincippet og meddelt gældssanering på baggrund af et gældssaneringsforslag, der byggede på en budgetmæssig opdeling, således at ansøgerens økonomi var isoleret fra samleveren. Denne samlever havde ikke deltaget i gældsstiftelsen.

Det fremgår af sagen, at skyldnerens gæld til bank og skattemyndighederne hidrørte fra en virksomhed, der var ophørt i 1992. Skyldner havde siden 1991 levet sammen med en kvinde, der havde egen virksomhed og beboelsesejendom. Skyldner forklarede under sagen, at han flyttede sammen med sin nuværende samlever på det tidspunkt, hvor han holdt op med at stifte gæld. Han antog, at mindre end 1 procent af gælden var stiftet efter samlivets etablering.

Skifteretten tillod, at skyldneren opgjorde sit budget som en enlig. Det vil sige, at han på budgettet kunne medtage fuldt telefonabonnement og skifterettens sædvanlige rådighedsbeløb for en enlig. Indtægter og udgifter vedrørende fællesbarnet var derimod medtaget med 50 procent, hvilket også var tilfældet for udgiften til licens og indboforsikring. Skyldneren bidrog ikke til samleverens udgifter til bil.

Om udgiften til bolig fremgik det af sagen, at skyldneren, inden sagen blev indledt, havde tilkendegivet, at han budgetmæssigt ikke skulle bidrage til samleverens terminsudgifter vedrørende samleverens ejendom. Skifteretten tilkendegav herefter, at boligudgiften for skyldneren ikke måtte overstige 50 procent af samleverens renteudgifter.

Skifteretten anførte i kendelsen om gældssanering, at ”ansøgerens samlever driver selvstændig erhvervsvirksomhed og har fast ejendom, hvorfor ansøgerens gældssaneringsforslag bygger på en budgetmæssig opdeling, således at ansøgerens økonomi ses isoleret. Ansøgerens samlever har ikke haft del i ansøgers gældsstiftelse, og ansøger har kun haft en ganske lille gældsstiftelse under samlivet. Da gældssanering ellers ville være udelukket for ansøgeren, og da ansøge-

rens kreditorer med forslaget ikke stilles ringere, end hvis ansøger boede alene, findes ansøgerens forslag rimeligt.”

8.2.2. Reglerne i andre nordiske lande

8.2.2.1. Norge

Efter den norske lov om gjeldsordning § 1-3, stk. 2, kan en skyldner ikke opnå gjeldsordning efter loven, hvis det vil virke stødende over for andre skyldnere eller samfundet i øvrigt. Om dette princip anføres det i NOU 1991:16, side 51:

”Med begrensningen at en gjeldsordning ikke skal virke ”støtende”, har flertallet søkt å fange opp de tilfelle hvor man nærmest kan tale om misbruk av ordningen for å få lettelse i gjeldsbyrden.

[...]

Det vil også etter omstendighetene kunne virke støtende å stadfeste et nedbetalingsforslag fra en ektefelle eller samboer, dersom den andre har store verdier og løpende inntekter. Selv om det er vanskelig å fastslå som en fast lovregel at parterne i slike tilfelle har en forsørgelsesplikt som går utover det som ellers følger av gjeldende regler, bør det være muligheter til å foreta en konkret vurdering.”

Er ægtefællens formue eller løbende inntægter ikke så store, at en gjeldsordning vil virke stødende, tages husstandens samlede inntægt i betragtning ved betalingsevnevurderingen,⁹⁴ men skyldneren skal som udgangspunkt alene bidrage til halvdelen af husstandens udgifter af sin inntægt. Dette udgangspunkt fraviges dog, hvis den ene af

⁹⁴ I en kendelse fra den norske højesterets kæremålsudvalg af 18. august 2003 (sagnr. HR-2003-00931-1) anføres det i præmisserne: ”Etter dekningsloven § 2-7 første ledd kan utlegg tas i skyldnerens lønn ”i den utstrekning lønnen overstiger det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand”. I vurderingen av hvor langt skyldnerens lønn trengs til dette underhold vil husstandens samlede inntekter naturlig nok måtte tas i betraktning.”

parterne har væsentligt større inntægt end den anden, jf. herved Barne- og Familiedepartementets retningslinjer.⁹⁵

”Dersom skyldneren er gift eller samboende kan det være rimelig å ta hensyn til eventuelle forskjeller i mellom partene når det gjelder evnen til å bidra til husholdets utgifter. I de tilfeller hvor skyldnerens ektefelle/samboer ikke har tilstrekkelige midler til å bidra med sin del av husholdets utgifter, må skyldneren tillates å dekke opp vedkommendes underskudd før det avsettes noe til dividende.”

I et tillegg til veiledningen anføres det supplerende:

”Ved utarbeidelse av gjeldsordning for en gift eller samboende skyldner, vil partnerens økonomiske stilling få betydning ved at skyldnerens utgiftsavsetning vil påvirkes av partnerens evne til å bidra økonomisk til husholdets utgifter. Dette kan slå positivt eller negativt ut for kreditorenes dekningsmuligheter, alt etter hvem av partene som er skyldner.

I de tilfeller hvor partenes inntekts- og utgiftssituasjon er noenlunde lik, vil det normalt være rimelig å dele likt på husholdets utgifter.

Dersom det er vesentlige ulikheter mellom partenes evne til å bidra til fellesutgiftene, f. eks. på grunn av stor inntektsforskjell, særkullsbarn, særutgifter på grunn av sykdom hos den ene part mv., kan en annen fordeling være rimelig. I et slikt tilfelle bør det tas utgangspunkt i en fordeling av utgiftene som står i et mer rettferdig forhold til evnen til å bidra. Dette vil gjelde både utgifter til bolig, livsopphold og oppfostring av barn. En slik "skjevdeling" er godtatt av domstolene i flere saker etter gjeldsordningsloven. Standpunktet kan også forankres i grunnleggende prinsipper om underholdsplikt i ekteskaps- og barnelovgivningen. Det er ikke tvilsomt at nødvendig forsørgelsesplikt kan kreves oppfylt før eventuell utdeling til kreditorene, jf. også dekningsloven § 2-7 og gjeldsordningsloven § 4-3.”

Om børns egne inntægter samt offentlige ydelser vedrørende barn anfører Barne- og Familiedepartementet:⁹⁶

⁹⁵ Barne- og Familiedepartementets rundskrivelse Q-9/02 af 15. april 2002: Gjeldsordningsloven – Retningslinjer for fastsettelse av livsoppholdsutgifter – Veiledende satser for barn m.v.

⁹⁶ Anført same sted

”Barnetrygd (ordinær eller utvidet), og evt. inklusive småbarnstillegg, finnmarkstillegg mv., skal anses som en del av inntektsgrunnlaget [for skyldneren], jf. nærmere punkt 3.3.

[...]

Dersom barnet har egne inntekter, herunder ytelser fra Lånekassen, eller formue, kan det etter omstendighetene være rimelig å ta hensyn til dette, jf. prinsippet i barneloven § 51 første ledd.”

8.2.2.2. *Sverige*

I Sverige behandles spørsmålet om husstandens samlede inntægter i forbindelse med den almene vurdering af vilkårene for gældssanering efter skuldsaneringslagens § 4, stk. 1, nr. 2:

”Skuldsanering får beviljas en gäldner med hemvist i Sverige som är fysisk person, om

[...]

det er ”skäligt med hänsyn til gäldnerens personliga och ekonomiska förhållande att skuldsanering beviljas honom.”

I forarbejderne til bestemmelsen⁹⁷ anføres det:

”[...] den situationen att gäldenären själv är kraftigt skuldsatt och själv saknar tillgångar samt har låg eller ingen inkomst, men att en annan hushållsmedlem är skuldfri och har stora tillgångar och kanske också goda inkomster. Ett typfall kan vara att gäldenären själv är utblottad men exempelvis hans maka eller sambo är välbeställd. Frågan är om en allmän skälighetsbedömning skall hindra en sådan gäldenär från att erhålla skuldsanering. Enligt min mening är svaret givet. Skuldsanering bör inte komma i fråga i ett sådant fall. Är det exempelvis så att två makar eller därmed jämställda medvetet har planerat en sådan skevhet, är det uppenbart att skuldsanering inte kan komma i fråga. Men även utan att en sådan medveten planering ligger bakom bör den allmänna skälighetsbedömningen medföra att skuldsanering inte beviljas.”

⁹⁷ Regeringens proposition 1993/94:123 Skuldsaneringslag, side 97.

Trygve Hellners og Mikael Mellqvist anfører videre om husstandsprincippet i Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 73, note 91:

”I förarbetena talas om hushållsgemenskap, oavsett formerna för denne gemenskap, som en avgörande faktor. Man skall alltså beakta samtliga hushållsmedlemmars ekonomiska förhållanden, trots att det endast är en av dessa som ansöker om skuldsanering. Regleringen i skuldsaneringslagen skiljer sig alltså från vad som gäller exempelvis enligt äktenskabsbalken [...] Det finns anledning att betona att skuldsaneringslagen reglerar ett institut, som är helt fristående från den äktenskapsrättsliga lagstiftningen.”

Er ægtefællens formue eller løbende indtægter ikke så store, at gældssanering vil virke stødende, tages husstandens samlede indtægt også i betragtning ved betalingsevnevurderingen, idet skyldneren skal bidrage til husstandsudgifterne ud fra et forholdstal, der beregnes som skyldnerens del af parrets samlede indtægt, jf. RSFS 2002:17.⁹⁸

”Om en med gäldenären sammanlevande make eller sambo har inkomst bör gäldenärens förbehållsbelopp bestämmas med beaktande av sammanlevande makes eller sambos ekonomiska förmåga att bidra till betalningen av familjens gemensamma kostnader. Familjens gemensamma kostnader bör därvid fördelas i proportion till gäldenärens andel i makarnas eller sambornas gemensamma inkomst och framräknas på sätt som framgår av avdelning I och II i blanketten RSV 9416. Vid beräkningen bör från bruttoinkomsterna avdrag göras för preliminär skatt samt för kostnader för fullgörande av tjänst enligt vad som anges i punkt 3.2.2.”

Om behandlingen af indtægter og ydelser fra skyldnerens børn fremgår det af RSFS 2002:17, pkt. 3.1.3:

”Om normalbelopp bestämts med hänsyn till försörjningsberättigat barn, bör avdrag göras för allmänt barnbidrag och flerbarnstillägg samt för underhållsbidrag som tillkommer sådant barn. I förekommande fall bör avdrag även göras för pension eller annan ersättning enligt 7 kap. 1 § utsökningsbalken som efter eventuellt avdrag för preliminär skatt tillkommer barn. Med allmänt barnbidrag bör jämföras förlängt barnbidrag samt studiebidrag

⁹⁸ Se ovenfor i kapitel 8.1.2.2.

och extra tillägg till detta. Med underhållsbidrag bör jämföras underhållsstöd och förlängt underhållsstöd för studerande.

Är sammanlagda avdrag för barn större än normalbeloppet för barn enligt föreskrifterna bör avdraget minskas till barnets normalbelopp. I första hand bör eventuell pension eller annan ersättning enligt 7 kap. 1 § utsökningsbalken minskas. Om barnet är gäldenär bör därvid barnets normalbelopp anses vara den del av pension eller annan ersättning enligt 7 kap. 1 § utsökningsbalken, med vilken avdrag kan ske från förälders och med denne sammanlevande makes eller sambos normalbelopp.

Normalbeloppet för barn bör minskas till hälften om föräldrarna inte bor tillsammans och barnet vistas ungefär lika mycket hos den ena som hos den andra föräldern.”

8.2.2.3. Finland

Der henvises til kapitel 8.1.2.3. ovenfor.

8.2.3. Debat og ændringsforslag

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet kritiserer den retstilstand, der senest er bekræftet af Højesteret ved U 1998.45/2 H, og anbefaler med henvisning til almindelige familieretlige principper om særråden og særhæften, at husstandsprincippet ændres således, at kun ansøgerens forhold tages i betragtning ved betalingsevneopgørelsen.⁹⁹ Dette vil indebære, at hverken skyldnerens børns, ægtefælles eller samlevers forhold skal tages i betragtning ved vurderingen af betalingsevnen.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har sendt til Justitsministeriet som høringsvar, anføres det, side 8, at disse forslag dels vil være et radikalt brud med en fast dansk retspraksis og dels vil indebære en retsstilling, der er forskellig fra den, som gælder i lande, som vi almindeligvis sammenligner os med. Endvidere vil den foreslåede ændring medføre, at det vil blive vanskeligere at udøve et konkret skøn over rimeligheden, idet praksis i givet fald måtte vende sig mod en bedømmelse, der i højere grad er baseret på formelle betingelser.

⁹⁹ Jf. redegørelsen side 26.

Spørgsmålet om betydningen af tilknytningen til en husstand har tidligere været behandlet af et udvalg nedsat af socialministeren i 1983. Udvalget afsluttede sit arbejde med afgivelsen af betænkning nr. 1087/1986 om ligebehandling af samliv med og uden for ægteskab inden for den sociale lovgivning.

I betænkningen¹⁰⁰ beskrives to løsningsmodeller:

- *Individualprincippet*, hvorefter en person alene vurderes ud fra sine egne økonomiske forhold, således at en social ydelse tildeles og beregnes til den enkelte uafhængig af tilknytningen til en ægtefælle eller en husstand, og
- *Husstandsprincippet*, hvorefter en persons forhold vurderes under hensyn til den enkeltes tilknytning til en anden person eller en husstand.

Udvalget gjorde det klart, at valget af løsningsmodel inden for de enkelte områder er et politisk valg.¹⁰¹

På baggrund af betænkningen fremsattes beslutningsforslag B 100 den 22. januar 1987 for Folketinget. I beslutningsforslaget opfordredes regeringen til:

- ”1. At udarbejde en plan over en gradvis, men målrettet gennemførelse af regler om ægtefællers og samlevendes selvstændighed og ligestilling (individualprincippet) i sociallovgivningen og på alle andre lovgivningsområder på grundlag af den nu afgivne betænkning nr. 1087 fra Socialministeriets udvalg vedrørende ligebehandling mellem samliv med og uden ægteskab (”Trierudvalget”).
2. At sikre gennemført en løbende, automatisk regelsanering ved i alt fremtidigt lovgivningsarbejde, der berører familiens forhold, at indføre individualprincippet og i de tilfælde, hvor det fraviges, da nøje at begrunde hvorfor.”

Folketinget vedtog beslutningsforslaget den 14. maj 1987.¹⁰² Det fremgår af Folketingets Socialudvalgs betænkning af 7. maj 1987 over beslutningsforslaget, at socialministeren under udvalgsbehandlingen havde oplyst, at regeringen var indstillet på at inddrage udvalgets forslag om individualprincippet i fremtidige overvejelser om regelændringer, men alene i sammenhæng med de andre social- og fordelingspolitiske

¹⁰⁰ Jf. betænkning 1087/1986, side 52 ff.

¹⁰¹ Jf. betænkning 1087/1986, side 19.

¹⁰² Jf. FT 1986-87, FF, sp. 11809.

mål, og begrunde, hvorfor det i givet fald havde været nødvendigt at fravige princippet.¹⁰³

8.2.4. Konkursrådets overvejelser

8.2.4.1. Husstandsprincippet

Konkursrådet har overvejet, om den retstilstand, der senest blev fastslået af Højesteret ved afgørelsen U 1998.45/2 H, bør opretholdes, således at det ved fastsættelse af dividendens størrelse som udgangspunkt er husstandens samlede indtægter og udgifter, der skal lægges til grund.

Det er Konkursrådets opfattelse, at denne retstilstand som udgangspunkt bør opretholdes for ægtefæller og samlevere,¹⁰⁴ idet det må antages, at skyldnerens ægtefælle eller samlever enten direkte eller potentielt har haft mulighed for at forøge sin levestandard i kraft af den skete gældsætning. Der er endvidere rådets opfattelse, at skyldnerens ægtefælle eller samlever ikke skal bidrage økonomisk til skyldnerens kreditorer i videre omfang end, hvad der følger af Højesterets kendelse, således at skyldnerens indkomst udgør maksimum for, hvad der skal ydes i afdrag til dennes kreditorer.

Det er dog samtidig rådets opfattelse, at der er behov for at modificere udgangspunktet i visse situationer, hvor en absolut anvendelse af husstandsprincippet vil føre til et urimeligt resultat, f.eks. som i de ovenfor refererede utrykte kendelser fra Østre Landsret og Sø- og Handelsretten, hvor retten med meget konkrete begrundelser tillod, at der ved fastsættelsen af dividenden blev bortset fra en del af husstandens indtægter og udgifter med den hovedbegrundelse, at samlivet var af væsentligt nyere dato end gælden.

¹⁰³ Jf. FT 1986-87, Tillæg B, sp. 1723.

¹⁰⁴ Det særlige spørgsmål om børnerelaterede indtægter og udgifter er gennemgået nedenfor under afsnit 8.2.4.2.

Konkursrådet har i den forbindelse overvejet, om principperne i den retspraksis, der er opstået ved anvendelse af kildeskattelovens § 72, stk. 2, i praksis kan overføres til gældssanering.

Efter kildeskattelovens § 72, stk. 2, kan inddrivelse af skatter ske i ejendele, der tilhører den med skatteyderen samlevende ægtefælle, når udlæg forgæves er forsøgt hos den skattepligtige selv. Adgangen til subsidiært udlæg efter bestemmelsen er betinget af, at udlæg forgæves har været forsøgt hos den skattepligtige selv, og at ægtefællerne er samlevende på udlægstidspunktet. Efter praksis må det derudover kræves, at ægtefællerne har været samlevende de år, de skyldige skatter vedrører, jf. Højesterets afgørelser gengivet i U 1921.498 H, 1956.776 H og 1980.725 H.

I relation til gældssanering kunne en tilsvarende regel udformes således, at ægtefælens eller samleverens indtægt ikke skal medtages ved fastsættelse af dividendens størrelse, hvis skyldnerens gæld er opstået før samlivsforholdets etablering. Herved sikres, at en skyldners ægtefælle eller samlever alene skal bidrage til gældens afvikling, hvis den pågældende har kunnet deltage i den forøgede forbrugsmulighed, gældssætningen har muliggjort eller tilsigtet.

Konkursrådet har herved overvejet, om en regel mere præcist skal udformes således, at skyldnerens samlever eller ægtefælle forholdsmæssigt skal bidrage til afvikling af gælden efter omfanget af den gæld, der hidrører fra den periode, hvor samlivet har bestået. Ægtefællen eller samleveren skulle i det tilfælde betale af på gælden med en forholdsmæssig del af sine løbende frie midler. Forholdstallet skulle udgøre forholdet mellem hele gælden og den del af gælden, som er stiftet under samlivets beståen.

En regel om forholdsmæssig fordeling af gælden på perioden før og efter samlivets etablering vil imidlertid indebære, at det afgørende for samleverens eller ægtefællens deltagelse i gældsafviklingen ikke bliver, hvor stor en gæld der er stiftet under ægteskabet, men alene denne gælds andel af den samlede gæld. Har to ægtepar A og B med ligartede indkomstforhold således eksempelvis begge stiftet gæld for 1 million kr. under deres respektive ægteskaber, vil skyldner A's yderligere gamle gæld på 2 millioner kr. indebære, at hans ægtefælle skal bidrage til skyldnerens andel af fællesudgifterne med $\frac{1}{3}$ af sit overskud. Skyldner B's ægtefælle vil derimod skulle bidrage

med hele sit overskud, da hun har deltaget i hele gældsstiftelsen. I den forstand kan det blive en fordel, at skyldneren har pådraget sig gæld inden samlivets påbegyndelse.

Konkursrådet finder derfor ikke grundlag for at foreslå en sådan regel. En eventuel regel bør derimod efter rådets opfattelse udformes således, at ægtefællens økonomiske forhold enten fuldt ud inddrages i sagen eller helt udeholdes

Det er samtidig Konkursrådets opfattelse, at alle kreditorerne uanset gældsstiftelsestidspunktet bør tilbydes den samme dividende. Det er derfor efter Konkursrådets vurdering ikke hensigtsmæssigt at udforme en regel således, at ægtefællen alene skal bidrage til afvikling af den del af gælden, som vedkommende har deltaget i optagelsen af.

Konkursrådet finder derimod, at en regel, der fraviger husstandsprincippet, primært bør dække de situationer, hvor skyldnerens gæld *i al væsentlighed* hidrører fra gældsstiftelse fra før samlivets påbegyndelse. Reglerne om gældssanering har karakter af konkrete lempelsesregler, og der skal derfor ikke i alle sager, hvor skyldneren har stiftet gæld inden samlivets påbegyndelse, foretages en præcis beregning af, hvor meget den nye samlelever har kunnet udnytte af gældsstiftelsen.

Samlet set finder Konkursrådet således, at der er grundlag for at udforme en regel om fravigelse af husstandsprincippet således, at den alene skal kunne anvendes, hvis skyldnerens gæld *i al væsentlighed* er stiftet inden samlivets påbegyndelse. I den ovenfor i afsnit 8.2.1 refererede kendelse fra Sø- og Handelsretten havde skyldner alene optaget ca. 1 procent af gælden efter samlivets etablering, hvilket vil opfylde kriteriet *i al væsentlighed*.

Har skyldneren forsøgt at etablere et kreditorly ved den nye samlelever, der ikke skal bidrage til at betale på gælden, herunder f.eks. ved at anvende skyldnerens indtægter efter samlivets etablering til sikring af friværdi i en ejendom i ægtefællens eller samleleverens navn eller til køb af aktiver, hvor samleleverens eller ægtefællens indtægter ikke har været tilstrækkelige til at dække ydelserne på nyanskaffelserne, må gældssa-

nering nægtes, jf. herved den foreslåede bestemmelse i Konkursrådets udkast til konkurslovens § 197, stk. 4.¹⁰⁵

Uanset den nærmere udformning af en regel, der skal fravige husstandsprincippet, vil det skulle overvejes, hvorledes husstandsudgifterne i disse sager skal deles mellem husstandsmedlemmerne, således at skyldnerens kreditorer ikke belastes af det ”overforbrug”, som den nye velstående samlevers eller ægtefælles forhold tillader. Det bør hindres, at skyldnerens samliv med en formuende person indebærer stødende afgørelser om gældssanering.

Udfærdiges en budgetregel således, at skyldneren skal bære halvdelen af husstandens samlede udgifter, vil det formentlig medføre et øget antal sager, hvor skyldnerens udgifter bliver så høje, at den procent, hvortil fordringerne nedsættes, må fastsættes til 0 – hvormed gælder bortfalder i sin helhed. En sådan udvikling vil ikke være hensigtsmæssig.

Konkursrådet finder derfor, at der for de sager, hvor husstandsprincippet fraviges, bør fastsættes en regel om skyldnerens budget, hvorefter der maksimalt kan medtages halvdelen af en rimelig udgift til de poster, der kan medtages direkte på budgettet. Skyldneren kan i disse sager således af *sin nettoindkomst* alene afholde halvdelen af husstandens rimelige fællesudgifter. Dette bør dog ikke gælde for afdrag på den nye samlevers gæld.¹⁰⁶

Dette indebærer samtidig, at husstandens *samlede udgifter* i et tilfælde, hvor den nye samlever eller ægtefælle ikke skal bidrage til gældens afvikling, ikke vil have nogen overgrænse i gældssaneringssammenhæng, når blot udgifterne afholdes af den nye ægtefælle eller samlever ved siden af dennes bidrag til husstandens rimelige fællesudgifter.

¹⁰⁵ Efter denne bestemmelse kan skifteretten nægte at afsige kendelse om gældssanering, såfremt der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod en gældssanering.

¹⁰⁶ Det overordnede princip i Højesteret kendelse gengivet i U 1998.45/2 H, hvorefter husstanden maksimalt skal bidrage økonomisk til skyldnerens kreditorer med et beløb svarende til skyldnerens indkomst, fraviges således i disse sager, hvor gælden i al væsentlighed er stiftet før samlivets påbegyndelse. Skyldneren skal således maksimalt bidrage med nettoindkomsten med fradrag af halvdelen af husstandens rimelige udgifter.

V 1669/03. En 48-årig skyldner, der var tilkendt mellemste førtidspension, havde en gæld på mere end 500 millioner kr. Han var gift med en selvstændig erhvervsdrivende, der havde en månedlig nettoindtægt på 47.000 kr. Hustruen havde særeje, og al gæld var opstået, før samlivet påbegyndtes. Skyldnerens indtægt bestod udelukkende af førtidspensionen, og han tilbød kreditorerne det fulde grundbeløb på 4.520 kr. Et invaliditetstillæg på 2.197 kr. var ikke medtaget i skyldnerens forslag til gældens sanering.

Skyldneren opnåede gældssanering på de foreslåede vilkår, og i skifterettens kendelse, der stadfæstedes af landsretten, hedder det bl.a.: ”Højesterets kendelse – U 1998 side 45 – må forstås således, at en ansøger højest skal betale gældssaneringsafdrag, der svarer til hans egen indkomst (med fradrag af invaliditetstillæg). En ansøger med en vellønnet ægtefælle kan dermed kræves forsørget fuldt ud af ægtefællen, der dog ikke herudover skal betale afdrag på hans gæld. En sådan retstilstand er i overensstemmelse med lov om ægteskabets retsvirkninger, hvorefter ægtefæller har gensidig forsørgelsespligt, men hæfter for hver sin gæld. På denne baggrund bør det ikke føre til andet resultat, at ansøgerens ægtefælle i denne sag har en usædvanlig høj nettoindkomst, der anvendes til usædvanlig store udgifter til bl.a. bolig. Af samme grund kan usikkerhed om ægtefælless indkomstforhold ikke føre til, at gældssanering nægtes.”

Procesbevillingsnævnet har givet afslag på ansøgning om kæretilladelse. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 54)

Vurderingen af, hvorvidt skyldneren er kvalificeret insolvent, foretages i forbindelse med afgørelsen af, om der skal indledes gældssanerings sag, jf. ovenfor under kapitel 6.1.2.6. Følges Konkursrådets overordnede princip om, at der bør være overensstemmelse mellem de aktiver, der skal indgå i vurderingen af den økonomiske betingelse efter § 197, og skyldnerens budget, jf. ovenfor i kapitel 6.4.1, også i de sager, hvor gælden er stiftet inden samlivet blev påbegyndt, vil der formentlig kunne opstå konkret stødende afgørelser, hvis skyldnerens nye samlever har en betragtelig indtægt.

Konkursrådet har derfor overvejet, om den nye ægtefælles eller samlevers indtægter skal medtages i insolvensvurderingen efter § 197, stk. 1, også i sager, hvor gælden i al væsentlighed er optaget *før* samlivets påbegyndelse, uanset at dette ville indebære en konkret fravigelse af princippet om parallelitet, jf. ovenfor.¹⁰⁷

¹⁰⁷ I Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 805, anføres det om den nuværende retstilstand, at ”[d]er tages ved bedømmelsen af, om insolvensbetingelsen er opfyldt, også hensyn til

Dette ville konkret indebære, at en skyldner, der på grund af sin meget lave indkomst isoleret set vil kunne få gældssanering for selv en mindre gæld (100-200.000 kr.), normalt fortsat ikke vil kunne få indledt en gældssanerings sag, hvis den pågældende påbegyndte samliv med en person med en blot gennemsnitlig indkomst. Samtidig ville en skyldner med noget større gæld fortsat ikke kunne få indledt en gældssanerings sag, hvis den pågældende påbegyndte samliv med en ny samlever med en meget stor indkomst.¹⁰⁸

Konkursrådet har dog ikke fundet grundlag for at fravige det overordnede princip om, at der bør være overensstemmelse mellem de aktiver, der skal indgå i vurderingen efter § 197, og i skyldnerens budget. Rådet finder således, at hensynet til at undgå enkeltstående tilfælde som skitseret umiddelbart ovenfor ikke udgør et tilstrækkeligt grundlag for at fravige det overordnede princip om parallelitet.

Der henvises til kapitel 20 med Konkursrådets forslag til en bekendtgørelse om ansættelse af skyldnerens månedlige afdrag. Bekendtgørelsesudkastets § 2, stk. 3, indeholder bestemmelsen, der fraviger husstandsprincippet.

8.2.4.2. *Børnerelaterede indtægter og udgifter*

Der har været rejst kritik af, at ydelser, der tilfalder skyldneren i kraft af dennes børn, i visse tilfælde kommer kreditorerne til gode, idet ydelserne overstiger det beløb vedrørende børnene, der tillades medtaget på budgettet.¹⁰⁹

ægtefællens/samleverens indtægter, jf. U 1998.45/2 H, men derimod ikke til dennes formueforhold, jf. VLK B-1462-00, i hvert fald ikke, hvis indtægterne kan dække de udgifter, der er forbundet med aktiverne, samt halvdelen af rådighedsbeløbet, VLK B-1489-99.”

¹⁰⁸ I sagen 1669/03 refereret umiddelbart ovenfor ville skyldneren derimod være kvalificeret insolvent, uanset ægtefællens indtægt på ca. 47.000 kr. om måneden, idet han havde en eksorbitant stor gæld på mere end 500 millioner kr.

¹⁰⁹ Jf. f.eks. Dommerfuldmægtigforeningens og Advokatrådets redegørelse, side 25. Hindborg anfører ligeledes i *Gældssanering i praksis*, 2. udgave, 1999, side 131, at det ikke bør være sådan – som praksis efter hendes opfattelse tilsyneladende er i dag – at offentlige ydelser til børn går til at betale skyldnerens kreditorer.

Konkursrådet har derfor overvejet, om der bør indføres særlige regler, der skal sikre, at summen af ydelser, der er tilgået skyldnerens børn, og som medtages som en indtægt i budgettet, ikke overstiger de udgifter på budgettet, der er forbundet med børnenes livsophold.

Konkursrådet er ikke i besiddelse af statistisk materiale, der belyser, i hvor mange sager kreditorerne må antages at have en økonomisk fordel af skyldnerens børn.

I bilag 4 er angivet de ydelser, der typisk vil kunne tildeles skyldneren og dennes børn, og som i dag vil skulle medtages som en indtægt i skyldnerens budget. I bilaget er samtidig medtaget udgifterne til børnepasning, som de er angivet i Forbrugerinformationens husholdningsbudget, jf. ovenfor i kapitel 8.1.4.2, samt de foreslåede rådighedsbeløb pr. barn.

Det fremgår af bilaget, at kreditorerne ikke efter gældende ret vil opnå en økonomisk fordel af en skyldners barn, selv om barnet bor hos den ene af forældrene, og skyldneren derfor ud over børnefamilieydelse også modtager børnebidrag. Modtages både børnepension, ordinært og særligt børnetilskud samt børnefamilieydelse, vil kreditorerne derimod efter omstændighederne i dag kunne opnå en økonomisk fordel af en skyldners barn. Konkursrådet er ikke bekendt med, i hvor mange sager dette er tilfældet.

Konkursrådet har overvejet, om en sådan økonomisk fordel skal elimineres ved fastsættelse af en regel om, at der ved fastsættelsen af den dividende, en skyldner skal betale sine kreditorer, ikke skal medtages indtægter, der hidrører fra skyldnerens børn, i det omfang midlerne ikke er anvendt til dækning af udgifter vedrørende børnene.

De udgifter vedrørende børnene, der i givet fald skal dækkes af de særlige indtægter, der hidrører fra børnene selv, er først og fremmest udgifter til børnepasning samt det rådighedsbeløb, der afsættes til hvert barn. Herudover varierer den tilladte størrelse på visse udgifter imidlertid efter husstandens størrelse, herunder vil f.eks. den tilladte boligudgift variere efter husstandens størrelse. Dette indebærer, at skifteretten ikke

(uden væsentligt merarbejde) vil kunne opgøre de særskilte udgifter vedrørende skyldners børn.

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet foreslår, at der på budgettet alene skal afsættes et rådighedsbeløb til børnerelaterede udgifter i det omfang, børnerelaterede indtægter ikke dækker disse udgifter. Det synes dog at fremgå, at der ved denne beregning skal bortses fra udgifter vedrørende barnet, der ikke er indregnet i det standardiserede rådighedsbeløb, herunder f.eks. også pasningsudgifter, der foreslås medtaget som en post på budgettet. Dette synes at tilgodese skyldneren og dennes børn unødvendigt på kreditorernes bekostning.

Konkursrådet finder som udgangspunkt modsat, at det ved fastsættelsen af en særlig regel om indtægter hidrørende fra børn må være rigtigst, at de eneste indtægter, der kan holdes ude af skyldnerens budget, er dem, der udgør et overskud i forhold til de præcise udgifter, der helt generelt er forbundet med barnets livsophold.

Konkursrådet finder dog samtidig, at hensynet til ikke unødigt at komplicere arbejdet med gældssaneringssagerne tilsiger, at skifteretterne og deres medhjælpere ikke skal pålægges et større arbejde med at udregne et særskilt og detaljeret regnskab vedrørende skyldnerens børn. Dette synspunkt gælder med særlig vægt, når det formentlig kun vil være i et mindretal af de behandlede sager, at børneydelserne vil overstige de udgifter, der er forbundet med børnenes livsophold.

Fastholdes den nuværende retstilstand, hvorefter indtægter vedrørende husstandens børn indgår i budgettet, vil det i særlige tilfælde kunne betyde, at der vil kunne opstå en situation, hvor skyldnerens økonomiske forhold forværres, hvis et barn under skifterettens behandling af sagen om gældssanering eller i afdragsperioden uventet fraflytter skyldnerens bopæl.

V 2771/02. En skyldner fremsatte forslag om sanering af sin gæld mod betaling af en dividende på 36,06 procent fordelt over 5 år. En kommune protesterede mod gældssanering bl.a. under henvisning til, at skyldnerens forhold under gældssaneringssagens behandling var ændret til ugunst for kreditorerne.

Skifteretten udtalte bl.a.: ”Det udelukker ikke gældssanering, at [skyldneren] under gældssanerings sagen har opgivet at fortsætte som fodbold dommer, da overskuddet herved var beskedent eller ikke eksisterende. At [skyldnerens] datter, født i 1989, under gældssaneringen er flyttet til sin mor betyder dels, at [skyldneren] fremover skal betale bidrag til to børn, dels at ”husstandens” indkomst er reduceret med den børnepensionsydelse datteren oppebar som følge af, at [skyldneren] af helbredsmæssige årsager er pensioneret fra en tjenestemandstilling. I forhold til kreditorerne kan datterens flytning ikke lægges [skyldneren] til last, hvorfor den opståede forringelse af [skyldnerens] økonomiske situation ikke er til hinder for gældssanering. [...]”

Landsretten stadfæstede skifterettens kendelse om at nægte skyldneren gældssanering af andre årsager. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 17 f.)

Konkursrådet finder herefter samlet set, at der er grunde, der taler for en regel, der sikrer, at børn, og herunder særligt stedbørn, ikke skal bidrage til afvikling af skyldnerens gæld med de ydelser, der tilgår skyldneren til sikring af barnets underhold og velfærd.

En sådan regel bør udformes, så den sikrer en fornuftig balance mellem hensynet til kreditorerne og det arbejde, der er forbundet med beregningen af nettoudgiften vedrørende det enkelte barn. Konkursrådet vil derfor afstå fra at foreslå en regel, der pålægger skifterettens medhjælper at udregne den forholdsmæssige del af f.eks. boligudgiften, som det enkelte barn i realiteten må pålægges ved beregningen af nettoudgiften vedrørende barnet.

De udgifter, der efter Konkursrådets opfattelse bør dækkes af de særlige ydelser vedrørende barnet, er udgifter vedrørende pasning af barnet, udgifter til barnets særlige behov og barnets rådighedsbeløb. Kan ydelserne ikke dække de angivne udgifter, kan et beløb til dækning af den resterende del af udgifterne medtages på gældssaneringsbudgettet som en udgift.

Resterer der efter dækning af udgifterne fortsat en del af ydelserne til familiens disposition, skal disse ikke indgå i gældssaneringsbudgettet som en indtægt.

Konkursrådet finder ligeledes, at de indtægter, som barnet oppebærer fra fritidsarbejde, samt renter fra indeståender på barnets bankkonti ikke bør indgå i beregningen af nettoudgiften vedrørende barnet.

Der henvises til kapitel 20 med Konkursrådets forslag til en bekendtgørelse om ansættelse af skyldnerens månedlige afdrag. Bekendtgørelsesudkastets § 5 indeholder bestemmelsen om børnerelaterede indtægter og udgifter.

Kapitel 9

Skattemæssige forhold

9.1. Gældende ret

9.1.1. Rentefradragsret

Ligningslovens (LL) § 5, stk. 1, 8 og 9, har følgende ordlyd:

”§ 5. Renteudgifter vedrørende gæld fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i det indkomstår, hvori renten forfalder til betaling, jf. dog stk. 2, 5, 6 og 7. [...]

Stk. 8. Renteudgifter mv., jf. stk. 1, kan først fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i det indkomstår, hvori betaling sker, hvis renteudgifter mv. for tidligere indkomstår i samme gældsforhold ikke er betalt inden udgangen af indkomståret. Dette gælder dog ikke, hvis den skattepligtige godtgør, at han ved udgangen af det år, indkomstopgørelsen vedrører, var i stand til at betale forfalden gæld eller stille betryggende sikkerhed herfor i sine aktiver. Renteudgifter mv. anses ved anvendelsen af reglerne i dette stykke for betalt, når de af et pengeinstitut, en bankier eller vekselerer tilskrives den skattepligtiges kassekredit eller lignende løbende mellemværende, uden at kreditten herved overstiger det aftalte maksimum.

Stk. 9. Hvis en skattepligtig opnår nedsættelse af gæld ved en gældseftergivelse, kan renter, der er påløbet på tidspunktet for gældseftergivelsen, fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst med en andel, der svarer til forholdet mellem den del af gælden, der skal betales efter nedsættelsen, og den samlede gæld før nedsættelsen. Indgår der i den gæld, som nedsættes, påløbne renter, som den skattepligtige før nedsættelsen har foretaget fradrag for efter stk. 1, kan den skattepligtige opretholde det foretagne fradrag i det omfang, det kan rummes i gælden efter den opnåede nedsættelse, uanset om fradraget overstiger størrelsen af det fradrag, den skattepligtige er berettiget til efter 1. pkt.”

§ 5, stk. 9, blev indsat i LL ved lov nr. 412 af 14. juni 1995. Om baggrunden for bestemmelsen fremgår det af lovforslaget:¹¹⁰

”Efter de gældende regler i ligningslovens § 5, stk. 1, kan renteudgifter vedrørende gæld fradrages ved indkomstopgørelsen i det indkomstår, hvori renten forfalder til betaling. Af ligningslovens § 5, stk. 7, [nu stk. 8] følger dog, at såfremt renteudgifter vedrørende samme gældsforhold i et tidligere indkomstår ikke er blevet betalt, så udskydes fradragsretten for forfaldne renter til betalingstidspunktet. Udskydelse af fradragsretten til betalingstidspunktet vil ofte være aktuelt i situationer, hvor der opnås gældseftergivelse.

Efter gældende praksis, som fastslået af Landsskatteretten, anses delvis betaling af en gæld, der består af både hovedstol og renter, for primært at dække renterne. Udgangspunktet er, at denne praksis følges, medmindre parterne eller kreditor har tilkendegivet en anden anvendelse af den delvise betaling.

Den beskrevne praksis indebærer, at der – uanset forholdet mellem hovedstol og påløbne renter i en gæld, der nedsættes ved en gældseftergivelse – er adgang til at vælge fortrinsvis at reducere hovedstolen, således at den tilbageværende del af gælden så vidt muligt kommer til at bestå af de påløbne renter. Herved opnås, at det skattemæssige fradrag ved efterfølgende betaling på gælden maksimeres.

[...]

Med den gældende praksis vedrørende delvis betaling af gæld er der åbnet for en udnyttelse af rentefradragsreglerne, som ikke findes rimelig. På den baggrund foreslås en begrænsning af fradragsretten således, at det som udgangspunkt kun er en forholdsmæssig del af de påløbne renter vedrørende gæld, der nedsættes ved en gældseftergivelse, som kan fradrages ved indkomstopgørelsen. Rentefradraget maksimeres til en andel af de påløbne renter svarende til forholdet mellem den del af gælden, der skal betales efter nedsættelsen, og den samlede gæld inklusive påløbne renter før nedsættelsen.

Maksimeringen af rentefradraget ud fra en forholdsmæssig fordeling foreslås dog modificeret i visse tilfælde. Det foreslås således, at skyldneren, hvor gældseftergivelsen omfatter forfaldne endnu ikke betalte renter, som tidligere er fradraget ved indkomstopgørelsen efter reglerne i ligningslovens § 5, stk. 1, skal kunne opretholde det tidligere foretagne fradrag uanset beløbsstørrelse, dvs. uanset om det foretagne fradrag overstiger, hvad en forholdsmæssig fordeling

¹¹⁰ Lovforslag L 139 af 18. januar 1995 – FT 1994/95, Tillæg A, side 1754 ff.

efter gældseftergivelsen vil berettigede til. Dog skal det tidligere foretagne fradrag kun kunne opretholdes med et beløb svarende til gældens størrelse efter nedsættelsen.

Modifikationen er primært begrundet i administrative hensyn. Begrænsningen ud fra en forholdsmæssig fordeling må formodes at ville indebære, at der i større omfang kan blive tale om, at tidligere foretagne fradrag for endnu ubetalte renter vil overstige, hvad skyldneren bliver berettiget til. Er fradraget for stort, skal der ske regulering af den tidligere skatteansættelse med deraf følgende restskat for skyldneren. Skattemyndighederne kan efter gældende regler gå op til tre år tilbage med henblik på at forhøje en ansættelse. En del fradrag vil sandsynligvis ligge mere end tre år tilbage og vil derfor ikke kunne tages op til regulering, men selv om muligheden foreligger inden for de tre år, er det fundet rimeligt at afstå herfra henset til, at det administrative besvær herved næppe vil stå mål med resultatet. Dog er det fundet rimeligt fortsat at give skattemyndighederne adgang til inden for tre år at foretage en regulering, når der er tale om situationer, hvor gælden nedsættes til et beløb, der er mindre end det tidligere foretagne fradrag.”

Formålet med LL § 5, stk. 9, er således ikke en generel begrænsning i rentefradragsretten, men alene at hindre, at der opnås rentefradragsret for renter, der ikke betales. Efter bestemmelsen kan renter, der er påløbet på tidspunktet for gældseftergivelsen, alene fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst med en andel svarende til forholdet mellem gælden før og efter nedsættelsen.¹¹¹

Reglen vedrører kun fradragsretten for den del af renteudgifterne, der er påløbet på tidspunktet for gældssaneringen. De renter, der er påløbet på tidspunktet for gældseftergivelsen, kan maksimalt fradrages med den andel, som den resterende gældsforpligtelse udgør i forhold til den oprindelige gældsforpligtelse. Reduktionen skal ske for hvert gældsforhold og kan således ikke blot opgøres for samtlige fordringer under et. Indgår i den nedsatte gæld påløbne renter, som den skattepligtige før nedsættelsen har foretaget fradrag for efter ligningslovens § 5, stk. 1, kan den skattepligtige dog opretholde fradraget i det omfang, det kan rummes i gælden efter den opnåede nedsættelse, uanset om fradraget overstiger størrelsen af det fradrag, som den skattepligtige er berettiget til efter den forholdsmæssige andel, jf. LL § 5, stk. 9, 2. pkt.¹¹²

¹¹¹ Jf. herved Jane Bolander, Skat ved gældseftergivelse, 1999, side 311 ff.

¹¹² Jf. anførte sted, side 317.

LL § 5, stk. 8, udskyder fradragstidspunktet for forfaldne renter til det tidspunkt, hvor debitor betaler i penge. Det betyder, at fradragsretten for forfaldne, ikke betalte renter ikke genopstår ved akkord, gældssanering eller lignende, men kun ved faktisk betaling.¹¹³

Fradragstidspunktet for renter efter nedsættelsen afgøres efter de almindelige regler herom, jf. LL § 5, stk. 1 og 8. Har skatteyderen – før gælds-nedsættelsen – foretaget fradrag for forfaldne men ubetalte renter, er der efter nedsættelsen tale om en restancesituation, hvorefter fradragsretten afgøres efter LL § 5, stk. 8. Gælds-nedsættelsen konstituerer således ikke et nyt låneforhold.¹¹⁴

Som eksempel på situationen efter § 5, stk. 8, nævnes i Ligningsvejledning, Almindelig del 2004 – 1, pkt. A.E.1.1.2, følgende:

Indkomstår	Rente	Betaling	Fradragsbeløb
1.	12.000 kr.	0 kr.	12.000 kr.
2.	12.000 kr.	6.000 kr.	0 kr.
3.	12.000 kr.	18.000 kr.	24.000 kr.

Den skattepligtige opnår i år 1 (= stiftelsesåret) fradrag for den forfaldne rente, selv om der ikke er betalt noget beløb. I år 2 betales 6.000 kr., som afskrives på restancen for år 1. Da der er en yderligere restance vedrørende år 1, udskydes fradragsretten i år 2, og den skattepligtige kan derfor ikke fradrage noget beløb i år 2. I år 3 betales 18.000 kr., der dækker både restancen fra år 1 og år 2. Rente-beløbet, der forfaldt i år 2, kan derfor nu fradrages med 12.000 kr., og selv om ingen del af renten, der forfaldt i år 3, er betalt, kan renten fratrækkes fuldt ud, idet der ikke er restancer for tidligere år.

Som eksempel på situationen efter § 5, stk. 9, 1. pkt., nævnes i Ligningsvejledning, Almindelig del 2004 – 1, pkt. A.E.1.1.3, en skyldner, der i år 1 har gæld på 300.000 kr. og renter 50.000 kr. Ved indkomstopgørelsen for år 1 fratrækkes årets påløbne forfaldne renter på 50.000 kr. I år 2 gæld på 350.000 kr. og renter 50.000 kr.

¹¹³ Jf. Ligningsvejledning, Almindelig del 2004 – 1, pkt. A.E.1.1.2., med henvisning til TfS 1988, 206 DEP (Skat 1988.4.231 DEP).

¹¹⁴ Jf. Ligningsvejledning, Almindelig del 2004 – 1, pkt. A.E.1.1.3.

Den samlede gæld er således på 400.000 kr., hvoraf 100.000 kr. er påløbne renter. Gælden nedsættes herefter til 50 pct., dvs. til 200.000 kr.

Efter LL § 5, stk. 9, 1. pkt., vil skatteyderen – efter betaling af den nedsatte gæld – være berettiget til et fradrag på 50 pct. af den oprindelige rentedel før nedsættelsen, i eksemplet 50 pct. af 100.000 kr. i alt 50.000 kr. Da skatteyderen i eksemplet foretog fradrag for forfaldne renter i år 1, kan der ikke foretages yderligere fradrag.

Det følger af LL § 5, stk. 9, 2. pkt., at skatteyderen kan opretholde fradrag for forfaldne ikke betalte renter, selvom om nedsættelsen har bevirket, at rentedelen efter nedsættelsen er mindre end det allerede foretagne fradrag. Hvis gælden i ovenstående eksempel blev nedsat med 75 pct., ville det således ikke medføre regulering af den tidligere skatteansættelse.

Den samlede gæld er på 400.000 kr., hvoraf 100.000 kr. er påløbne renter. Gælden nedsættes med 75 pct. dvs. til 100.000 kr. Skatteyderen vil efter nedsættelsen være berettiget til et fradrag på 25.000 kr., dvs. 25 pct. af den oprindelige rentedel på 100.000 kr. Der kan som i eksemplet ovenfor ikke foretages fradrag, da dette blev foretaget i år 1.

Selvom rentedelen efter gældseftergivelsen er mindre end det i år 1 foretagne fradrag på 50.000 kr., skal der ikke ske genoptagelse, da den samlede nedsatte gæld på 100.000 kr. stadig overstiger det allerede foretagne fradrag. Dog kan skatteyderen ikke opretholde fradrag, som måtte overstige den samlede nedsatte gæld. Her vil der være grundlag for at ændre skatteansættelsen.

Den skattefordel, som rentefradragsretten indebærer, vil i gældssaneringsammenhæng komme kreditorerne til gode, idet den efter omstændighederne vil skulle indregnes i skyldnerens budget. Det er imidlertid ikke en nødvendig forudsætning for skifterettens godkendelse af skyldnerens forslag til gældens sanering, at enhver fordel er indregnet i skyldnerens nettoindtægt.

U 1994.378 V. Skyldnerens samlede gæld udgjorde ca. 1,013 mill. kr. fordelt på 15 kreditorer. Skyldnerens gældssaneringsforslag blev med enkelte ændringer vedtaget, hvorefter gælden blev nedskrevet til 5,0339 procent. En fordringshaver kærede kendelsen om gældssanering og anførte, at der i ”forslaget [...] ikke [er] taget højde for, at indkærede ved udbetaling af dividende til kreditorerne, hvis tilgodehavender for en stor dels vedkommende består af ikke tidligere fradragne

renter, vil kunne opnå en skattebesparelse. De besparelser, indkærede opnår dels ved rentefradraget for indbetalt dividende, dels ved indfrielse af diverse lån, hvorved ydelser på 1.100 kr., 500 kr. og 1.200 kr. bortfalder henholdsvis den 1. januar 1995, 1. juli 1997 og 1. juli 1998, bør i vidt omfang komme kreditorerne til gode. Kærende kan ikke godkende en indirekte budgettering af yderligere udgifter ved bortfald af disse ydelser.”

Landsretten stadfæstede kendelsen om gældssanering med følgende præmisser: ”Der er ved angivelsen af indkæredes forventede nettoindtægter ikke taget hensyn til, at der fremtidigt ikke vil ske indregning af restskat for tidligere skatteår, og der er ikke foretaget beregning af den skattebesparelse, indkærede vil kunne opnå på grund af fradrag for renter ved betaling af dividende i henhold til gælds-saneringsforslaget. Landsretten finder imidlertid ikke, at en regulering for så vidt angår disse forhold giver grundlag for en så væsentlig forhøjelse af dividenden, at der vil være tilstrækkelig anledning til at tilsidesætte det skøn, der er udøvet ved den skete godkendelse af dividende til kreditorerne. Det er tillige indgået i bedømmelsen, at der også fremtidigt vil kunne ske lønindeholdelse hos ægtefællen.”¹¹⁵

9.1.2. Indregnet restskat

Kildeskattelovens (KSL) § 61 har følgende ordlyd:

”Den skattepligtige skal tilsvare det beløb, hvormed slutskatten med tillæg af eventuel overført restskat mv. efter stk. 3 og efter fradrag af eventuelt overført beløb efter § 62 C, stk. 2, 2. pkt., måtte overstige de foreløbige skatter, der modregnes efter § 60. Beløbet benævnes ”restskat”.

Stk. 2. [Udeladt]

Stk. 3. Er udskrivningsdatoen for den skattepligtiges årsopgørelse senest den 1. oktober i året efter indkomståret, overføres den del af restskatten med eventuelle skyldige renter efter § 63, stk. 1, der ikke overstiger et grundbeløb på 10.000 kr. med tillæg af et til den overførte restskat svarende tillæg efter stk. 2, som et yderligere tilsvare for det efterfølgende år, til hvis dækning der opkræves yderli-

¹¹⁵ Kendelsen vedrører retstilstanden forud for LL § 5, stk. 9, men den i kendelsen antagne bagatelgrænse er næppe blevet mindre aktuel med bestemmelsen, der begrænser fradragsretten.

Jens Paulsen anfører i *Insolvensret*, 2. udgave, 1995, side 616, på baggrund af kendelsen, at et månedligt beløb på ca. 4-500 kr. synes at være en rimelig bagatelgrænse. Der henvises i den forbindelse også til, at Told- og Skattestyrelsen den 29. juni 1993 har henstillet til de kommunale ligningsmyndigheder at bistå med den konkrete ligningsmæssige behandling af renteudgifterne i gældssaneringsager, hvorfor det ikke findes rimeligt, at ligningsmyndighederne i alle bagatelsager skal have konkrete forespørgsler.

gere A- eller B-skat for dette år. Skatteministeren fastsætter regler om opkrævningen. De skattebeløb, der er opkrævet for et år, hvortil der er overført restskat mv., anses for medgået først til dækning af den overførte restskat mv. Stk. 4. Et eventuelt resterende beløb efter stk. 3 forfalder med tillæg efter stk. 2 til betaling i 3 rater den 1. i hver af månederne september, oktober og november i året efter indkomståret. Udskrives årsopgørelsen først den 1. september eller senere, forfalder raterne dog først til betaling den 1. i hver af de nærmest følgende 3 måneder, dog bortset fra december måned. Reglerne i § 58 om betalingsfristen finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5-9. [Udeladt]”

I henhold til KSL § 61, stk. 3, indregnes restskat for et indkomstår (år 1) først i forskudsskatten for det efterfølgende år (år 3), når borgerens årsopgørelse ikke udskrives før den 1. oktober i året efter indkomståret (år 2). Den indregnede restskat kan i 2004 ikke overstige 15.100 kr., jf. KSL § 61, stk. 3, jf. stk. 8, jf. personskattelovens § 20.¹¹⁶

Efter konkurslovens § 199, stk. 1, 2. pkt., omfatter en gældssanering skat fra indkomstår, der er afsluttet før gældssaneringssagens indledning. Indregnet restskat indgår også i gældssaneringssagen, hvilket som udgangspunkt må medføre, at skyldnerens forskudsskat i indledningsåret må omberegnes. Dette sker, enten på grund af den indregnede restskats beskedne størrelse eller på grund af reglen i KSL § 61, stk. 3, 3. pkt., kun sjældent i praksis.¹¹⁷

Om skattemyndighedernes praksis for behandlingen i gældssaneringssammenhæng af restskatter, der er indregnet i en skyldners forskudsskat, fremgår følgende af cirkulære nr. 118 af 4. februar 1994 om gældssanering, pkt. 2.1.1:

”Restskatter, der er indregnet i forskudsskatter, og som ikke er betalt på det tidspunkt gældssaneringssagen indledes, jf. kildeskattelovens § 61, stk. 3, sidste pkt., skal anmeldes sammen med andre fordringer, KL § 216, stk. 2, se Told- og Skattestyrelsens skrivelse af 11. januar 1993.

Restskatter, der er indregnet i forskudsskatter, og som er betalt ved gældssaneringssagens indledning, skal ikke anmeldes. Betalingen af disse skatter, der an-

¹¹⁶ Det beløb fra 2003, der kan indregnes i forskudsskatten for 2005, er sat til 15.600 kr.

¹¹⁷ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 824.

ses for en rettidig betaling af en løbende forpligtelse, er som følge heraf ikke omstødelig efter reglerne i KL § 72 og 74.

Indregnede restskatter, der betales under gældssaneringssagen som forskudsskat, skal med fradrag af en eventuel dividende i henhold til kendelsen udbetales og medregnes i den gældssaneringssøgendes budget. Skifteretten skal orienteres om beløbets størrelse.”

9.2. Debat og ændringsforslag

Om rentefradragsretten anførte Carsten Bo Nielsen i Fuldmægtigen 1995.60 med henvisning til U 1994.378, at

”størrelsen af rentefradragsretsfordelen altid bør undersøges af medhjælper. Må fordelene imidlertid antages at være så beskeden, at den er uden betydning for det skøn, som skifteretten skal udøve ved fastsættelsen af dividenden, må nærmere beregning kunne undlades.”

Gert Drews Jensen anførte i overensstemmelse hermed i U 1995B.354, at betydningen af ligningslovens § 5, stk. 9, ikke burde blive stor for den almindelige sag om gældssanering:

”Konklusionen herpå må være, at der i langt de fleste gældssaneringssager vil være tale om en skattelettelse af en så bagatelagtig karakter, at denne som udgangspunkt ikke bør få selvstændig indflydelse på dividendefastsættelsen. Der kan næppe fastlægges en beløbsmæssig grænse for, hvornår en skattelettelse er af bagatelagtig karakter, idet dette må bero på skifterettens skøn i hver enkelt sag og må vurderes på baggrund af den samlede konkrete situation for skyldnerens husstand. Som følge heraf bør der som altovervejende hovedregel ikke foretages nogen nærmere beregning af den præcise skattemæssige konsekvens af et fremsat gældssaneringsforslag. Der kan selvfølgelig forekomme tilfælde, hvor fradragsretten bør tillægges betydning – og derfor bør undersøges nærmere, herunder om der tidligere er foretaget fradrag for forfaldne, men ikke betalte renter – f.eks. hvis der tilbydes en usædvanlig stor dividende, og der samtidig er en ganske stor andel fradragsberettigede renter indeholdt i de anmeldte fordringer. Det praktiske udgangspunkt må imidlertid være, at medhjælper summarisk gennemgår statusopgørelsen, og hvis der er tale om noget, der ligner den ”normale” passivmasse, og der samtidig lægges op til en »normal« og beskeden månedlig

dividendebetaling, bør medhjælper ikke foretage nogen yderligere nøjagtig skattemæssig beregning, men må anføre i forslaget, at det på denne baggrund vurderes, at en eventuel rentefradragsret vil være af en sådan bagatelagtig karakter, at den ikke tillægges betydning ved forslagets fremsættelse. Hvis kreditorerne i disse tilfælde mener noget andet, kan de jo lave deres egen nøjagtige beregning, hvorefter spørgsmålet på dette grundlag kan tages op til vurdering på skiftemødet.

Såfremt en gældssanering medfører en beskeden skattelettelse for skyldneren, og denne skattelettelse ikke tillægges betydning for gældssaneringsforslaget, bør der ikke stilles krav om, at skyldneren skal fraskrive sig adgangen til at foretage rentefradrag, eller at han skal transportere overskydende skat som følge af fradragsretten til kreditorerne. Skyldneren bør i disse situationer have lov til at beholde rentefradragsretten selv. Skyldneren bærer jo i forvejen risikoen for, at budgettet hænger sammen i hele afdragsperioden, selv om det på forhånd er klart, at der i denne periode vil ske en række ændringer af ukendt størrelse såvel på indtægtssiden som på udgiftssiden, alt som følge af den almindelige prisudvikling. Skyldneren bærer også risikoen for uforudsigelige budgetændringer, der kan ødelægge selve grundlaget for gældssaneringsforslaget, f.eks. hvis han som følge af opsigelse må overgå fra lønindtægt til dagpenge. Der er således ingen grund til at fratage skyldneren en skattelettelse, der næppe vil modsvare mere end næste huslejestigning.”

I det notat, der er udarbejdet af en arbejdsgruppe nedsat under Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen, oplyses det derimod, side 41 f., at det i nogle skifteretter er sædvanligt, at man i alle sager medtager den skattemæssige fordel af rentefradraget i dividendebeløbet, selv om den f.eks. kun udgør 10 kr. om måneden, mens man ved andre skifteretter har indført en bagatelgrænse. Om baggrunden herfor anføres det, at nogle skifteretter ikke runder op eller ned, når de månedlige afdrag skal fastsættes.

Det bemærkes endvidere, at medhjælperen i hver sag skal bruge en del tid på at foretage ovennævnte beregning, i hvilken der skal tages højde for eventuelle renter, herunder allerede fratrukne renter. Medhjælperen skal opdele de anmeldte beløb i hovedstol og renter, hvilket kan give vanskeligheder, når kreditor ikke er professionel eller ikke ønsker at give de nødvendige oplysninger i sin anmeldelse. Endvidere skal medhjælper, forinden forslaget fremsendes til skifteretten, have konfereret fradrags-

beregningen med det lokale skattevæsen. Der skal også tages højde for rentefradragsretten ved fastsættelsen af udlodningstidspunkterne.

På den baggrund antages det i redegørelsen, at en forholdsvis stor del af den tid, medhjælper bruger, medgår til disse undersøgelser, ligesom skattevæsenet og skifteretten bruger megen tid på at kontrollere de udførte beregninger over fradragsretten, og det foreslås derfor, at fradragsretten afskaffes, hvor der er tale om en juridisk afgørelse om gældseftergivelse.¹¹⁸

Det anføres herved, at den skyldner, der skal have gældssanering, ikke vil blive berørt af en sådan ændring, idet den økonomiske fordel ved rentefradragsretten normalt vil skulle indgå i dividenden. Alene kreditorerne berøres derfor af forslaget, hvorom det antages, at det blot vil resultere i en uvæsentlig nedsættelse af dividendebeløbet.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har sendt til Justitsministeriet som høringssvar, tiltrædes det, at behandlingen af renter i gældssaneringspraksis er ganske tids- og omkostningskrævende både for skifterettens medhjælper og den involverede ligningsmyndighed, uden at den reelle effekt for de involverede fordringshavere er betydelig.

I notatet oplyses det, at der under den proces, som førte til § 5, stk. 9, ved såvel formelle som uformelle henvendelser fra advokat- og skifteretsside til Skatteministeriet blev udfoldet ganske stærke bestræbelser for at tilvejebringe en særskilt ordning for gældssanering, således at gældsnedskrivningen først ramte påløbne renter. Dette ville i praksis medføre, at renter ikke længere ville have betydning. En sådan ordning ville imidlertid efter Skatteministeriets opfattelse stride mod skatteretlige principper og kunne ikke gennemføres.

Forslaget om, at rentefradragsretten afskaffes i sager om gældssanering, tiltrædes af Den Danske Dommerforening.¹¹⁹ Det anføres herved, at det næppe er et tvingende

¹¹⁸ Dvs. tvangsakkord og gældssanering.

¹¹⁹ Det tiltrædes derimod ikke umiddelbart, at man som foreslået af arbejdsgruppen bør afskære fradragsretten i tvangsakkord. Der henvises herved til, at muligheden for delvis finansiering af ak-

modargument, at dette vil stride mod skatteretlige principper, idet det er velkendt, at de forudsætninger, som ligger til grund for de skatteretlige principper, i vidt omfang svigter, når skatteyderen bliver insolvent.

Jens Paulsen tiltræder i en artikel i Fuldmægtigen 2001.91, at det vil være praktisk og hensigtsmæssigt, om der fuldt ud blev set bort fra rentefradragsretten i forbindelse med afsigelse af kendelse om gældssanering.

Det oplyses herved, at den nuværende ordning er for tidskrævende og uhensigtsmæssig. Dette gælder, uanset at visse skifteretter har indført en bagatelgrænse, idet kreditorerne ofte stiller spørgsmål om, hvor stor rentefradraget er, når det i gældssaneringsforslaget er anført, at der ikke er taget højde herfor, idet rentefradraget er under den i den pågældende skifteret gældende bagatelgrænse. For at kunne besvare dette spørgsmål er det nødvendigt, at der alligevel foretages en beregning af rentefradragets størrelse.

I den redegørelse, der er udarbejdet af en arbejdsgruppe nedsat under Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen, oplyses det, side 43 f., om restskat indregnet i forskudsskatten, at der endnu ikke er nogen kreditor, der har forsøgt at få omstødt denne disposition, og at medhjælper normalt ingen bemærkninger gør herom i gældssaneringsforslaget. Det kritiseres, at statskassen modsat private kreditorer opnår dækning for gæld, der i princippet er omfattet af en gældssaneringskendelse.

Det foreslås, at indregnede restskatter, der måtte være betalt i de/det kalenderår, gældssaneringssagen verserer, tilbagebetales skyldneren eller skifterettens medhjælper og herefter indgår i skyldnerens gældssaneringsforslag.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har fremsendt til Justitsministeriet som høringsvar, bemærkes det om arbejdsgruppens forslag, at det reelt indebærer, at der indføres en generelt virkende omstødelsesregel, baseret på, at den fordring, der er betalt, tilkommer en bestemt kreditor, nemlig skattevæsenet. Det anføres herved, at for-

korddividenden via skattesystemet i hvert fald i en del tilfælde er en forudsætning for overhovedet at nå op på konkurslovens mindstedividende på 25 procent, jf. § 161.

slaget dermed forekommer særdeles vidtgående, idet det vil betyde, at betalinger af indregnede restskatter, som er foretaget ved årets begyndelse som led i skatteyderens almindelige skattebetaling, og uden at der altså er iværksat særskilte inkassoskridt over for den pågældende, vil blive tilbageført, hvis der indledes gældssanerings sag for skatteyderen inden årets udgang. Forslaget kan på den baggrund samlet set ikke anbefales af Den Danske Dommerforening.

Om den praktiske konsekvens af forslaget bemærkes, at det må modsvares af, at den overførte restskat anmeldes som dividendetagende.

9.3. Konkursrådets overvejelser

Konkursrådet har overvejet, om der er behov for at ændre ligningsloven, således at rentefradragsretten afskaffes i gældssanerings sager.

Skatteministeriets repræsentant i Konkursrådet har oplyst, at Skatteministeriet ikke har mere principielle indvendinger mod en ændring af ligningslovens § 5, stk. 9, der indebærer, at nedskrivning af gælden ved en gældssanering først skal ramme påløbne renter og herefter hovedstolen.

Efter de oplysninger, der foreligger for Konkursrådet, er det rådets opfattelse, at der medgår en uforholdsmæssigt stor del af medhjælperens tid til udregning af den økonomiske betydning af rentefradragsretten i forhold til den ofte ganske marginale økonomiske fordel, som rentefradragsretten giver skyldnerens fordringshavere.

Konkursrådet finder på den baggrund samlet set, at praktiske og procesøkonomiske¹²⁰ betragtninger tilsiger, at ligningsloven ændres, således at rentefradragsretten afskaffes

¹²⁰ Efter den nugældende affattelse af konkurslovens § 203 sammenholdt med § 220 er det skyldneren, der almindeligvis skal betale for omkostningerne ved sagens behandling, og herunder udgifter til skifterettens medhjælper. I praksis er udgangspunktet dog det modsatte, således at det offentlige almindeligvis betaler sagens omkostninger, jf. i det hele kapitel 14 nedenfor.

De procesøkonomiske betragtninger vedrører således reelt en fordel for statskassen, idet det må formodes, at udgifterne til skifterettens medhjælper isoleret set må kunne nedsættes, hvis lignings-

i sager om gældssanering. Konkursrådet har ikke herved taget stilling til spørgsmålet om, hvorledes rentefradragsretten bør behandles i sager om tvangsakkord, idet de nærmere overvejelser herom må afvente rådets behandling af reglerne om rekonstruktion.

Konkursrådet er dog opmærksom på, at et sådant forslag formentligt vil være i strid med regeringens nuværende skattestop og har derfor afstået fra at medtage en ændring af ligningsloven i rådets lovudkast. Et forslag til en ændring af ligningsloven kunne formuleres således:

”§ 2

I ligningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 791 af 17. september 2002 om påligningen af indkomstskat til staten, som senest ændret ved § 2 i lov nr. 490 af 9. juni 2004, foretages følgende ændring:

1. I § 5, *stk. 9*, indsættes som *3. pkt.*:

”Ved gældssanering anses nedsættelsen af gælden for forlods at vedrøre renter, der er påløbet på tidspunktet for indledning af gældssaneringssagen.”

Reglen indebærer, at gælds-nedsættelsen først rammer påløbne renter, således at fradragets ret for renter i praksis ikke længere vil have betydning for en skyldners gældssaneringssag.

Konkursrådet finder ikke grundlag for at overveje andre ændringer af skattemæssig karakter i gældssaneringssammenhæng. Konkursrådet finder således f.eks. ikke, at det ligger inden for rådets opgave at vurdere, om der skal ske indskrænkninger i skattemyndighedernes mulighed for at indregne restskat i en skyldners forskudsskat.

Om denne adgang til at indregne restskat i skyldnerens forskudsskat skal Konkursrådet dog bemærke, at der ikke er insolvensretlige betænkeligheder ved reglen, idet betalingerne til skattemyndighederne fremstår som ordinære.

lovens ændres, således at der ikke længere skal foretages beregninger over den økonomiske betydning af skyldnerens rentefradragsret.

Kapitel 10

Pantere rettigheder

10.1. Gældende ret

Konkurslovens § 199, stk. 2, har følgende ordlyd:

”Kendelse om gældssanering omfatter dog ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Panthaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet.”

Bestemmelsen, der tillige omfatter udlæg, svarer med en enkelt sproglig justering ganske til konkurslovens § 158, stk. 2, nr. 1, der finder anvendelse i tvangsakkord.

Af betydning for panthaveres retsstilling i tilfælde af skyldnerens gældssanering er det endvidere, at det følger af henvisningsreglen i konkurslovens § 201, at bl.a. bestemmelsen i § 46 finder anvendelse i gældssanering. Konkurslovens § 46 har følgende ordlyd:

”Opnås gennem pant eller anden sikkerhedsret i skyldnerens ejendom delvis dækning for en fordring mod skyldneren, gives i boet kun dividende af restfordringen.”

De nævnte regler finder kun anvendelse i de tilfælde, hvor pantet er stillet af den skyldner, der tillige hæfter personligt for fordringen, jf. Vestre Landsrets kendelse gengivet i U 1993.216. Er pantet (eller anden sikkerhed) stillet af tredjemand, indgår fordringshaveren således på lige fod med skyldnerens øvrige kreditorer i gældssaneringen.

Reglerne indebærer, at panthaveren har krav på de løbende ydelser (såvel renter som afdrag) af hele pantefordringen, og, hvis skyldneren misligholder, efter almindelige regler kan søge sig fyldestgjort i den stillede sikkerhed. Modstykket hertil er, at pant-haveren ikke modtager dividende i henhold til gældssaneringskendelsen. Dette gæl-der, uanset om de sikrede fordringer overstiger værdien af pantet.

Der er intet til hinder for, at panthaveren vælger at give helt eller delvis afkald på sin sikkerhed inden afsigelsen af kendelsen om gældssanering. Panthaveren vil i så fald modtage dividende i henhold til kendelsen for den del af fordringen, som panthaveren har givet afkald på at have sikkerhed for. Det beror imidlertid på panthaverens eget valg, om et sådant afkald meddeles. Selv om det fremstår som åbenbart, at pantet lig-ger uden for værdien af det pantsatte og således ikke giver panthaveren nogen reel sikkerhed for fordringen, kan panthaveren vælge at holde sig til pantet og i tilfælde af skyldnerens misligholdelse principielt foranstalte pantet realiseret. Et vist værn mod chikanøse realisationskridt ligger i, at en tvangsauktionsrekvirent (som ikke er et konkurs- eller bobestyrerbo) kun får dækket sine omkostninger, i det omfang der bli-ver dækning til rekvirentens fordring, jf. retsplejelovens § 565, stk. 1, samt Tvangs-auktionsvilkårenes pkt. 6 B a.

Reglen i konkurslovens § 199, stk. 2, er efter motiverne, jf. betænkning 957/1982, side 140, ”et udslag af almindelige retsgrundsætninger, hvorefter panterettigheder og lignende tingligt beskyttede krav i relation til såvel individualforfølgning som insol-vensbehandling af hensyn til den almindelige kreditgivning har fortrin frem for per-sonlige fordringer på skyldneren”.¹²¹

¹²¹ Reglen, som oprindeligt stammer fra Tvangsakkordloven af 1905, og som også blev behandlet i Gældsordningskommissionens lovudkast af 1941, havde tidligere også andre begrundelser. Disse havde imidlertid forud for betænkning 957/1982 tabt deres betydning, jf. Lars Lindencrone Petersen i U 1993B.134 f.

10.2. Reglerne i andre nordiske lande

10.2.1. Norge

Gjeldsordningslovens § 4-8 har følgende ordlyd:

”Gjeldsordningen skal omfatte alle skyldnerens forpliktelser, [...] De midler som skal fordeles mellom fordringshaverne fordeles forholdsmessig etter gjeldens størrelse, med følgende unntak:

a) Fordringer sikret ved pant i bolig

Dersom skyldneren skal beholde eiet bolig, skal fordringer sikret ved pant i boligen innenfor boligens omsetningsverdi med tillegg av 10 prosent, gis avtalt rente under gjeldsordningen. Det skal ikke betales avdrag i gjeldsordningsperioden, men hovedstolen består.

Andre fordringer sikret ved pant i boligen gis dekning på linje med andre ikke pantesikrede krav. Fordringen faller bort når skyldneren har oppfylt forpliktelsene i henhold til gjeldsordningen.

b) Andre pantesikrede fordringer

Andre fordringer som er sikret ved pant innenfor pantegjenstandens verdi, skal betjenes med avtalte renter og avdrag.

Fordringer med pant som faller utenfor pantets omsetningsverdi skal behandles på linje med ikke pantesikrede krav.

[...]

Bestemmelsen giver, som det ses, skyldneren mulighed for at beholde en bolig, uanset om denne er overbehæftet, idet den del af de pantesikrede fordringer, som falder uden for boligens handelsværdi med tillæg af 10 procent, behandles på linje med ikke pantesikrede fordringer. Regler om vurderingen af værdien af pantsatte aktiver fremgår af gjeldsordningslovens § 4-7. Skyldneren skal i afdragsperioden alene betale renter af de fortsat sikrede fordringer. Forfaldstiden for afdrag eller et låns (rest)gæld udsættes således, og dette gælder, uanset om kravet var forfaldent eller ej inden vedtagelsen af gjeldsordningen. I de tilfælde, hvor gælden forfalder ved på forhånd fastsatte terminer, indebærer udskydelsen, at lånets løbetid forlænges med en periode svarende til afdragsperiodens længde.

Baggrunden for, at panthaverne ikke kan kræve afdrag betalt i afdragsperioden, er, at fast ejendom typisk ikke taber i værdi, jf. Ot.prp. nr. 81 side 61. Til gengæld fastholdes panteretten for fordringer, der ligger indtil 10 procent uden for ejendommens aktuelle handelsværdi, svarende til en lineær værdistigning på 2 procent årligt i afdragsperioden.

Som følge af en noget forskellig retspraksis vedrørende behandlingen af renter af den del af gælden, som ligger inden for 110 procent af boligens handelsværdi, blev det ved lov nr. 1 af 10. januar 2003 præciseret, at disse renter skal betales løbende under gjeldsordningsperioden, jf. gjeldsordningslovens § 3-4, 2. led, 2. pkt.

For andre pantsatte genstande gælder i hovedsagen samme ordning dog med den væsentlige modifikation, at skyldneren skal betale både renter og afdrag på den sikrede del af gælden. Dette skyldes, at værdien af andre aktiver end fast ejendom ofte forringes ganske hurtigt, jf. Ot.prp. a. st.

I deres oprindelige udformning tog reglerne i gjeldsordningsloven ikke stilling til virkningen af, at værdien af boligen ændrede sig væsentligt i afdragsperioden. Den norske højesteret fastslog imidlertid i en afgørelse gengivet i Rt. 1997, side 306, at en konjunkturgevinst som udgangspunkt ikke kunne begrunde ændring af en fastsat gjeldsordning og således tilfaldt skyldneren.

Under forberedelsen af 2003-reformen af gjeldsordningsloven overvejede Barne- og Familiedepartementet, om der burde tilvejebringes hjemmel til, at en boligs handelsværdi i forbindelse med afdragsperiodens slutning skulle vurderes på ny, således at det blev pålagt skyldneren at belåne en eventuel værdistigning. Departementet fandt imidlertid ikke en sådan ordning forsvarlig, jf. Ot.prp. 99 (2001-2002), pkt. 4.26.5. Departementet henviste i den forbindelse til, at en værdistigning ikke har medført nogen stigning i skyldnerens betalingsevne, at mange skyldnere derfor sandsynligvis ville få vanskeligheder med at betale renter og afdrag på et højere lån, og at betalinger på et højere lån i mange tilfælde formentlig ville ske på bekostning af de usikrede fordringshavere.

Der blev derfor i Gjeldsordningslovens §§ 6-1, stk. 2, og 6-2, stk. 2, givet retten mulighed for i løbet af afdragsperioden at ændre gjeldsordningens indhold, dersom værdien af den faste ejendom ændrer sig væsentligt.

§ 6-1, stk. 2, har følgende ordlyd:

”Dersom verdien af eiet bolig som er beholdt under gjeldsordningen ved gjeldsordningens udløb vil være vesentlig lavere enn den verdi som ble fastsatt etter § 4-7 første ledd kan retten på begjæring av skyldneren stadfeste en endring av gjeldsordningen som går ut på nedsettelse av gjeld som er sikret ved pant i boligen. Denne gjelden kan da nedsettes i den utstrekning skyldnerens økonomiske stilling, hensynet til fordringshaverne og omstendighetene ellers tilsier det. Gjelden kan ikke nedsettes til et beløp som er lavere enn boligens omsetningsverdi på avgjørelsestidspunktet.”

§ 6-2, stk. 2, har følgende ordlyd:

”Retten kan også, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet af gjeldsordningen, omgjøre en gjeldsordning, dersom skyldnerens bolig i gjeldsordningsperioden har steget så mye i verdi i forhold til verdifastsettelsen etter § 4-7 at det etter omstendighetene vil virke urimelig overfor fordringshaverne dersom skyldneren skulle beholde hele verdiøkningen. Dersom slik omgjøring medfører at boligen må avhendes, har skyldneren rett til å beholde tilstrekkelig av salgssummen til å kunne skaffe seg en annen eiet bolig som med hensyn til størrelse, standard og beliggenhet m.v. tilfredsstillende skyldneren og dennes husstands rimelige behov.”

Det fremgår af motiverne til disse bestemmelser, at en ændring i værdien på mindst 50 procent er væsentlig, og at en ændring på ikke over 20 procent er uvæsentlig.

Når gjeldsordningen er gennemført, slettes de pantehæftelser, der er omfattet af gjeldsordningen, og som derfor er blevet fyldestgjort med dividenden, jf. gjeldsordningslovens § 7-2, der har følgende ordlyd:

”Når gjeldsordningen er gjennomført, bortfaller panteheftelser som nevnt i § 4-8 bokstav a annet ledd og bokstav b annet ledd. Dette gjelder ikke panteheftelser som nevnt i panteloven § 1-5 annet ledd.

Dersom slike heftelser er registrert i et rettsvernregister, sørger namsmannen for avlysning. Dersom slike heftelser er sikret ved håndpant, gir namsmannen melding til den som besitter pantet om bortfallet.”

10.2.2. Sverige

Skuldsaneringslagens § 6, stk. 3, har følgende ordlyd:

”En skuldsanering omfattar inte

1. [...]

2. en fordran, för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt förmånsrättslagen (1970:979) eller retentionsrätt, till den del säkerheten förslår till betalning av fordran, [...].”

Det er utgangspunktet i svensk ret, at en pantsat genstand, herunder skyldnerens faste eiendom, normalt bør være realiseret forud for gældssaneringssagen. Det fremgår dog af motiverne til loven, at det i mange tilfælde vil være hensigtsmæssigt, om skyldneren kan beholde den faste eiendom, der udgør skyldnerens bopæl. Skuldsaneringslagen indeholder imidlertid ikke nogen nærmere regulering af, hvordan pantesikrede fordringer skal behandles i disse tilfælde.¹²² I lovforslaget er der anvist en løsning, som indebærer, at man vurderer pantets værdi i forbindelse med gældssaneringssagen, og dermed laver en fremskyndet afgørelse af, hvilken del af pantefordringerne, der kan dækkes af pantets værdi. Det fremgår af motiverne, at *lagetskottet* har udtalt følgende om løsningsmodellen:¹²³

”Utskottet vill för sin del främhålla att den föreslagna ordningen vid kvarboende innebär en nyhet i svensk rätt. Genom förslaget kan ett värderingsintyg medföra att en panträtt helt eller delvis upphör att gälla. Utskottet känner viss tveksamhet inför att tillerkänna ett värderingsintyg sådana rättsverkningar. Å andra sidan talar enligt utskottet många skäl för att en möjlighet måste tillskapas för att

¹²² Jf. Skuldsaneringslagen en kommentar, Trygve Hellners og Mikael Mellqvist, 2. udgave, 2000, side 136 ff.

¹²³ Jf. Rigsdagens retsudvalgs betænkning 1993/94: LU26, side 11.

gäldenären skall kunna bo kvar i en bostad som han innehar med äganderätt eller bostadsrätt. Utskottet delar i denna fråga departementschefens uppfattning att kvarboende kan vara motiverat om exempelvis det rehabiliterande syftet med en skuldsanering skulle riskera att gå om intet, om gäldenären inte kan behålla sitt hem. Om fastigheten eller bostadsrätten sålunda vara kvar hos gäldenären vid skuldsaneringen uppstår frågan hur den pantsäkrade fordringen skall behandlas. Att hålla denna fordran i sin helhet utanför skuldsaneringen skulle enligt utskottets mening i viss mån motverka syftet med en skuldsanering sett från gäldenärens och övriga borgenärers perspektiv. Det kan å andra sidan inte komma ifråga att låta fordringen i sin helhet omfattas av skuldsaneringen. Det måste därför på något sätt bestämmas hur stor del av fordran som skall omfattas resp. inte omfattas av skuldsaneringen. Utskottet kan för närvarande inte finna någon bättre lösning än den i propositionen föreslagna ordningen, nämligen att det på grundval av ett värderingsintyg skall fastställas hur stor del av pantborgenärens fordran som täcks av panten och hur stor del av hans restfordran, som då omfattas av skuldsaneringen. Med hänsyn till värderingsintygets betydelse vill utskottet dock understryka vikten av att kronofogdemyndigheten tillser att erforderliga krav ställs vid utfärdande av sådant intyg.”

10.3. Debat og ændringsforslag

Lars Lindencrone Petersen argumenterer i U 1993B.133 f. på grundlag af en gennemgang og vurdering af den argumentation, som ligger til grund for bestemmelsen i konkurslovens § 199, stk. 2, for, at det bør overvejes at ændre bestemmelsen, således at pantefordringer i skyldnerens bolig som udgangspunkt omfattes af en gældssanering, i det omfang de ligger uden for ejendommens handelsværdi.

Den arbejdsgruppe, som var nedsat af Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen, tilslutter sig uden yderligere bemærkninger dette forslag, jf. arbejdsgruppens redegørelse, side 46 f.

Hans Engberg anfører i Fuldmægtigen 2002.90 f., at den gældende regel giver anledning til en række problemer ved fastsættelsen af det budget, som skal danne grundlag for gældssaneringen. Hans Engberg foreslår, at der i budgettet afsættes dividende til panthavere, i det omfang pantet ikke skønnes at give dækning.

10.4. Konkursrådets overvejelser

10.4.1. Behovet for ændrede regler om behandling af pantefordringer i sager om gældssanering

Det følger af konkurslovens § 199, stk. 2, at en gældssaneringskendelse binder pantehaverne, for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet. Pantehaveren har imidlertid fortsat adgang til at begære tvangsauktion, hvis de løbende ydelser ikke betales. Har pantehaveren udsigt til at opnå delvis dækning af fordringen på tvangsauktion og dermed delvist¹²⁴ få dækket sine auktionsomkostninger, er der en reel risiko for tvangsauktion. Skyldneren må derfor for at undgå dette betale de fulde ydelser på fordringen. Den deraf følgende høje boligudgift vil typisk udelukke gældssanering.

I de tilfælde, hvor pantehaverens krav på dividende af den usikrede del af fordringen som følge af et (tvangs)salg aktualiseres i betalingsperioden, vil skyldneren endvidere kunne have vanskeligt ved at opfylde gældssaneringskendelsen, da der ikke afsættes dividende i budgettet til pantesikrede fordringer, uanset at disse må skønnes at overstige pantets værdi.

En skyldner, der ejer en overbehæftet ejendom, kan således efter de gældende regler få vanskeligt ved at opnå gældssanering eller ved at overholde vilkårene for gældssaneringen, hvis pantehaveren ikke frivilligt giver afkald på den del af panteretten, der overstiger ejendommens værdi.¹²⁵ Ansøgningen om gældssanering må derfor afslås i visse tilfælde, hvor det ellers kan være velbegrundet at give gældssanering med opretholdelse af skyldnerens hidtidige bolig.

¹²⁴ Jf. Justitsministeriets tvangsauktionsvilkår pkt. 6 B, hvorefter en auktionsrekvirents salærkrav nedsættes forholdsmæssigt, hvis rekvirenten alene opnår delvis dækning i auktionsbuddet, og U 1996.1252 Ø.

¹²⁵ Selv om pantehaveren i en konkret sag måtte samtykke i ikke at få ydelser i gældssaneringsperioden, vil der ved en gældssanering ikke altid være opnået en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold, da skyldneren kan få vanskeligt ved at betale boligudgiften, når pantehaveren til sin tid igen kræver ydelser af fordringen.

Konkursrådet har ikke foretaget en nærmere undersøgelse af, hvor ofte overbehæftede ejendomme i praksis har hindret skyldneren i at opnå gældssanering eller i at opfylde vilkårene herfor. Det er dog rådets vurdering, at problemet i hvert fald for tiden ikke er hyppigt forekommende.

Det er imidlertid Konkursrådets principielle opfattelse, at det er uhensigtsmæssigt, at en overbehæftet bolig kan være til hinder for gældssanering. Det er endvidere rådets opfattelse, at der også i dag kan forekomme tilfælde, hvor en skyldner, der søger gældssanering, på grund af boligudbuddet i den pågældende egn kan have vanskeligt ved at skaffe sig og sin familie en anden passende bolig til erstatning for den overbehæftede ejendom. Endvidere kan der peges på, at den økonomiske udvikling kan medføre, at ejerboliger i større omfang bliver overbehæftede, således som det tidligere har været tilfældet, og dette kan føre til et øget antal gældssaneringssager med overbehæftede ejendomme.

Der er visse principielle betænkeligheder ved at lade en gældssanering påvirke pantefordringer, jf. betænkning 957/1982, side 140 f. Disse betænkeligheder må imidlertid afvejes over for hensynet til, at håbløst forgældede skyldnere kan opnå gældssanering.

I lyset af erfaringerne med de norske og svenske regler er det Konkursrådets opfattelse, at hensynet til, at en håbløst forgældet skyldner kan opnå gældssanering, vejer tungere end hensynet til en panthaver, hvis fordring ligger uden for ejendommens handelsværdi, og som derfor i en (længere) periode i realiteten alligevel vil være afskåret fra at opnå fyldestgørelse i pantet.

10.4.2. Nye reglers anvendelsesområde

Konkursrådet har overvejet, om der er grundlag for at lade nye regler om behandlingen af pantefordringer i sager om gældssanering finde anvendelse på andre aktiver end skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse. Det bemær-

kes herved, at den løsning for fast ejendom, herunder ejerlejligheder, der er skitseret nedenfor, tillige bør overføres på andelsboliger.

Hensynet til, at skyldneren kan opnå gældssanering, må afvejes over for hensynet til panthaverne. Det har i denne sammenhæng afgørende betydning, om skyldneren har en beskyttelsesværdig interesse i at beholde aktivet.

Det er Konkursrådets opfattelse, at det alene er i relation til skyldnerens faste ejendom, herunder andelsboliger, der udgør skyldnerens helårsbolig, at der kan være behov for ændrede regler. En skyldner, der eksempelvis ejer et overbehæftet sommerhus, må således sørge for, at dette sælges, inden gældssaneringssagen indledes.

Der kan også forekomme tilfælde, hvor gældssanering er vanskelig på grund af overbehæftede løsøreaktiver, der er nødvendige for skyldnerens erhverv, såsom biler eller arbejdsredskaber. Disse tilfælde er imidlertid efter rådets opfattelse så fåtallige, at det ikke er påkrævet at opstille regler herom, ligesom reglerne i kreditaftaleloven allerede regulerer behandlingen af de situationer, hvor skyldneren har optrådt som forbruger ved køb af et aktiv på kredit.¹²⁶

Det er samtidig Konkursrådets opfattelse, at pantefordringer i en overbehæftet ejendom ikke skal kunne saneres, når skyldneren (eller det selskab, som skyldneren har kautioneret for) er gået konkurs, og sagen om gældssanering derfor behandles efter de foreslåede regler om gældssanering i forbindelse med konkurs.¹²⁷

I det tilfælde, hvor skyldneren personligt er gået konkurs, må ejendommen som hidtil skulle realiseres under konkursbehandlingen, da en sådan ejendom vil indgå i konkursmassen og dermed ikke længere vil være undergivet skyldnerens rådighed. I de øvrige situationer må en ejendom realiseres forud for indledning af gældssanerings-

¹²⁶ Kreditaftaleloven gælder bl.a. for kreditaftaler, hvor en erhvervsdrivende (kreditgiveren) yder eller giver tilsagn om at yde kredit som led i sit erhverv, når den anden part (forbrugeren) hovedsagelig handler uden for sit erhverv, jf. lovens § 1, stk. 1.

¹²⁷ Der henvises til kapitel 17 om gældssanering for iværksættere samt kapitel 19 med Konkursrådets udkast til nye regler om gældssanering i forbindelse med konkurs. Efter udkastet til § 231 skal de foreslåede regler også kunne finde anvendelse på andre end den skyldner, der er gået personligt konkurs.

sagen. På denne måde sikres det, at skyldnerens retsstilling også i denne situation er uafhængig af, hvorledes den pågældende har valgt at indrette sin virksomhed, hvad enten det er sket med eller uden (direkte) personligt ansvar. Tilsvarende hensyn gør sig gældende, når en ægtefælle eller samlever, der har kautioneret for virksomhedsgæld, ansøger om gældssanering efter reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. kapitel 17 nedenfor.

10.4.3. Reglens udformning

Et nyt system forudsætter, at skifteretten skal afgøre, i hvilket omfang den faste ejendoms reelle værdi kan dække pantefordringerne. Der skal således foretages en vurdering af, hvilke pantefordringer der dækkes af pantets værdi, *uden* at pantet realiseres.

Konkursrådet har på den baggrund for det første overvejet, hvilke fordringer, der fortsat skal behandles som pantefordringer i skyldnerens gældssaneringssag, jf. herved konkurslovens § 199, stk. 2, hvorefter en kendelse om gældssanering ikke omfatter pantefordringer i det omfang, pantet strækker til.

Konkursrådet finder, at de fordringer, der fortsat skal være sikrede ved en panteret i skyldnerens faste ejendom, bør være de fordringer, der ligger inden for ejendommens handelsværdi, dvs. den kontantværdi, som ejendommen vil kunne sælges til i fri handel. Denne handelsværdi bør fastsættes af en fagkyndig person, der er udpeget af skifteretten, jf. nærmere nedenfor i afsnit 10.4.7.

Eftersom en vurdering af ejendommen sker skønsmæssigt, vil der være en vis usikkerhed ved værdifastsættelsen, ligesom værdien af ejendommen kan ændre sig under gældssaneringssagens behandling. Det er således Konkursrådets opfattelse, at en fordring, der ligger inden for handelsværdien med et tillæg på 10 procent, i relation til gældssanering bør behandles som en pantefordring.

For andelsboligers vedkommende kan vurderingen typisk med fordel forestås af foreningens administrator, der kan opgøre den maksimale lovlige pris for andelsboligen samt lade foretage en vurdering af individuelle forbedringer samt særligt tilpasset in-

ventar, jf. andelsboliglovens § 5. Da andelsboligens værdi i øvrigt kan fastslås med ret stor sikkerhed, kunne det overvejes at sanere pantefordringer, der ligger uden for boligens handelsværdi (uden tillæg af 10 procent). Under hensyn til at foreningens egenkapital kan have ændret sig siden foreningens seneste årsregnskab, er det dog Konkursrådets opfattelse, at man også for andelsboliger bør tage udgangspunkt i handelsværdien med tillæg af 10 procent.

Konkursrådet har dernæst overvejet, hvorledes den panteret, som sikrer panthaverens fordring mod skyldner, skal behandles i gældssaneringssagen, når fordringen inddrages i sagen om gældssanering.

Konkursrådet har overvejet flere løsningsmodeller.

Den løsning, der er mindst indgribende i forhold til panthaveren, ville være at lade den del af panthaverens personlige fordring, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, der opgøres under gældssaneringssagen, dvs. den reelt usikrede del af fordringen, omfatte af gældssaneringen, men undlade at berøre panteretten.

Dette ville medføre, at skyldneren var frigjort for den personlige hæftelse ved kendelsen om gældssanering. Panthaveren ville med denne løsning bevare sin panteret for den reelt usikrede del af fordringen. Selv om denne panteret er værdiløs ved afsigelsen af kendelsen, kan den senere få værdi som følge af stigende ejendomspriser eller oprykning af panteretten, jf. tinglysningslovens § 40, stk. 3. Panthaveren ville efter det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering var afsagt, ikke kunne foranledige tvangsauktion på grundlag af denne panteret, da den personlige fordring så ville være ophørt, dvs. betalt ved dividenden. Herefter kunne der ikke foreligge betalingsmisligholdelse.¹²⁸ Panthaveren måtte med andre ord afvente, at skyldneren enten frivilligt eller som følge af tvangsauktionsbegæring fra en anden panthaver (hvis personlige fordring ikke var ophørt) senere måtte afhænde ejendommen.

Modellen rejser en række panteretlige spørgsmål. Det ville således være nødvendigt at afgøre, i hvilket omfang pantet skulle opskrives løbende, som compensation for

¹²⁸ Der bortses her fra auktion som følge af vanrøgt af pantet.

manglende forrentning. Endvidere måtte man af hensyn til skyldneren og til tredje-
mand muligvis kræve, at ændringen af panteretten til en panteret uden personlig hæf-
telse skulle tinglyses. Endelig ville modellen kræve, at der blev fastsat regler om,
hvilken betydning det skulle have for panterettens omfang, at skyldneren betalte
gældssaneringsdividende af den personlige fordring.

Modellen kunne let føre til, at skyldneren efter nogle år – og også efter afdragsperio-
dens udløb – ville føle sig bundet til sin nuværende bolig, da et eventuelt salg vil ud-
løse krav om indfrielse af pantet, hvorfor skyldneren ikke ville have midler til køb af
en tilsvarende bolig. En væsentlig indvending mod modellen er endvidere, at bevarel-
sen af panthaverens ret ville stille skyldneren ringere, end hvis skyldneren havde af-
hændet ejendommen inden gældssaneringen og i stedet havde anskaffet en anden bo-
lig til en tilsvarende pris, idet eventuelle værdistigninger i den nye bolig ikke ville
komme panthaverne i den tidligere bolig til gode. Konkursrådet anser af de nævnte
grunde ikke modellen for hensigtsmæssig.

En anden løsningsmodel kunne være at lade panterettigheder, der ligger uden for
handelsværdien med tillæg af 10 procent, bortfalde ved afsigelsen af gældssanerings-
kendelsen. Som konsekvens heraf vil den herefter usikrede del af panthaverens for-
dring være omfattet af gældssaneringen, dvs. panthaveren vil i henhold til gældssane-
ringskendelsen modtage dividende af denne del af fordringen. Reglen ville som oven-
for anført alene skulle omfatte fast ejendom, der tjener til skyldnerens bolig, og alene
såfremt boligudgiften (efter sanering af pantefordringerne) er rimelig.

Særligt for så vidt angår ejerpante- og skadesløsbreve, hvori der er truffet bestemmel-
se om løbende opskrivning af panteretten, bør opskrivningen ved denne model bort-
falde, i det omfang den ikke kan rummes inden for handelsværdien med tillæg af 10
procent.

Modellen indebærer imidlertid betænkeligheder i den situation, hvor skyldneren mis-
ligholder en kendelse om gældssanering på en sådan måde, at kendelsen ophæves i
medfør af konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 1 (hvis det oplyses, at skyldneren under
gældssaneringssagen har gjort sig skyldig i svigagtigt forhold) eller nr. 2 (hvis skyld-

neren groft tilsidesætter sine pligter ifølge gældssaneringskendelsen). Er den del af panteretten, der er bortfaldet ved kendelsen om gældssanering, slettet af tingbogen, jf. herved tinglysningslovens § 11, stk. 2, hvorefter en sletning af et pantebrev fra tingbogen bl.a. kan ske efter fremlæggelse af bevis for, at panteretten er ophørt ifølge retsbeslutning, vil de fordringshavere, der havde sikkerhed i denne del af pantet, dermed have mistet deres panteret og således også muligheden for at få del i en eventuel senere værdistigning på ejendommen, hvis der i tiden mellem kendelsen om gældssanering og ophævelsen af samme f.eks. er foretaget nye udlæg mv. i ejendommen, der dermed har fået en bedre stilling i prioritetsrækken.

Konkursrådet finder på denne baggrund, at modellen bør modificeres, således at panterettigheder, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, bortfalder ved kendelsen om gældssanering, men at panterettigheden ”vågner op” på den oprindelige plads i prioritetsrækken, hvis kendelsen om gældssanering ophæves i afdragsperioden.

Modellen indebærer, at den del af panthavernes *personlige fordringer* mod skyldneren, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, behandles som usikrede fordringer, der skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering efter konkurslovens § 213, og som skyldneren derfor skal betale dividende af i afdragsperioden. Panthaveren vil efter det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering er afsagt, ikke kunne foranledige tvangsauktion på grundlag af panteretten, så længe skyldneren opfylder gældssaneringskendelsens vilkår om betaling af dividende af den personlige fordring til panthaveren. Ophæves kendelsen om gældssanering, vil den personlige fordring bestå med fradrag af de eventuelt allerede betalte afdrag.

Panterettigheder, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, ophører ved kendelsen om gældssanering, dvs. at panthaveren efter afsigelsen af kendelsen om gældssanering, ikke vil være bedre stillet end andre usikrede fordringshavere. Panterettighederne bør dog, uanset at de nu ikke længere er virksomme, blive stående på deres plads i prioritetsrækken, indtil det bliver klart, om kendelsen om gældssanering ophæves, og panterettighederne derfor ”vågner op”. Af hensyn til såvel oprindelige som senere tilkomne rettighedshavere i ejendommen bør kendelsen om gældssa-

nering derfor tinglyses på ejendommen, således at de pågældende er opmærksomme på retsvirkningerne af gældssaneringskendelsen, jf. herved nærmere nedenfor i afsnit 10.4.8 om den praktiske håndtering af de tinglysningsmæssige spørgsmål.

Konkursrådet er opmærksom på, at et sådan regelsæt er forbundet med en række ulemper.

Skyldneren vil således i den periode, hvor de reelt usikrede panterettigheder kan ”vågne op”, reelt være afskåret fra at sælge ejendommen i fri handel.¹²⁹ Uanset at dette umiddelbart harmonerer med baggrunden for reglen, dvs. hensynet til at skyldneren kan blive boende på ejendommen, vil det dog kunne forekomme uhensigtsmæssigt i visse situationer, f.eks. hvis skyldneren bliver skilt i afdragsperioden og derfor får behov for at afhænde ejendommen.

Skyldneren vil endvidere alene have mulighed for at omlægge sine lån, hvis de efterstillede panthavere respekterer en omprioritering på foranstående prioriteter, i det tilfælde hvor en omprioriteringsklausul ikke giver tilstrækkeligt grundlag herfor.

Konkursrådet finder dog samlet set, at de misbrugsmuligheder, der vil ligge i den model, hvor panterettighederne bortfalder uden mulighed for at ”vågne op”, taler afgørende mod at vælge denne model.¹³⁰ Rådet skal samtidig bemærke, at gældssaneringsreglerne har karakter af konkrete lempelsesregler, og at skyldneren for at undgå de beskrevne ulemper kan fravælge gældssaneringen eller afhænde ejendommen forud for ansøgningen om gældssanering.

Konkursrådet skal samtidig bemærke, at en regel om bortsanering af pantefordringer i skyldnerens faste ejendom vil indebære nogle problemer i de tilfælde, hvor skyldneren ejer ejendommen i sameje med sin ægtefælle eller samlever. Såfremt ægtefællen eller samleveren (medejeren) ikke opnår gældssanering samtidig med skyldneren, vil

¹²⁹ Skyldnerens ejendom vil dog kunne afhændes på tvangsauktion, uanset risikoen for, at de reelt usikrede panterettigheder kan ”vågne op”. I den situation må den lyste kendelse om gældssanering behandles i overensstemmelse med fremgangsmåden i retsplejelovens § 573, stk. 2.

¹³⁰ Det skal i den forbindelse endvidere bemærkes, at de ulemper, der er forbundet med den valgte model, er af en begrænset varighed, der stort set svarer til afdragsperiodens længde.

saneringen alene omfatte skyldnerens ideelle anpart. Endvidere vil gældssaneringen af den personlige fordring ikke omfatte medejerens personlige hæftelse. Da medejereren som følge af sin personlige hæftelse således vil være nødsaget til at betale ydelser på den sanerede pantefordring, vil boligudgiften således i almindelighed ikke trods en eventuel sanering af pantefordringerne i skyldnerens anpart kunne anses for rimelig, hvorfor sanering af pantefordringerne må nægtes, jf. ovenfor. I disse tilfælde må skyldneren således fortsat henvises til (sammen med ægtefællen eller samleveren) at finde en billigere bolig.

Selv om udgiften til boligen undtagelsesvis skulle være rimelig, uanset at medejereren fortsat må betale på den sanerede del og i øvrigt har tilstrækkelig indtægt hertil, vil boligen næppe kunne opretholdes, da saneringen af pantefordringerne i skyldnerens ideelle anpart samt skyldnerens personlige hæftelse formentlig gør det muligt for panthaveren at kræve det fulde lån indfriet af medejereren, da saneringen ændrer långiverens forudsætninger for ydelsen af lånet til medejereren. Såfremt panthaveren ikke frivilligt vil give afkald på den reelt usikrede del af sit panteret i medejerens ideelle anpart, må boligen således afhændes, førend husstandens boligforhold kan anses for tilstrækkeligt afklarede til, at der kan afsiges kendelse om gældssanering.

10.4.4. Den gældssaneringsmæssige behandling af de bestående pantefordringer

Pantefordringer, der ligger *inden for* handelsværdien med tillæg af 10 procent, bør fortsat ikke berøres af gældssaneringen.

Sælger skyldneren sin ejendom i gældssaneringsperioden for mindre end handelsværdien med tillæg af 10 procent, skal skyldneren betale dividende af den udækkede del af den personlige fordring. Selv om der ikke er taget højde for dette dividendekrav i budgettet, vil kravet formentlig kun yderst sjældent hindre, at skyldneren opfylder sin betalingspligt i henhold til gældssaneringskendelsen. Der er således alene tale om betaling af dividende af forskellen på handelsværdien med tillæg af 10 procent og den faktisk opnåede pris. Det er derfor Konkursrådets opfattelse, at det ikke er nødvendigt at foretage hensættelse i budgettet af eventualdividende til panthavere, hvis pantefordringer ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 procent. De foreslåede reg-

ler hindrer ikke, at en panthaver, hvis pantefordring ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, frivilligt giver helt eller delvist afkald på sin panteret under gældssanerings sagen og dermed under betalingsperioden opnår dividende af den herefter usikrede del af sin fordring.

Skyldnerens betaling af afdrag i afdragsperioden på den del af pantegælden, der ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, har karakter af en opsparing, der principielt er uforenelig med hensynene bag reglerne om gældssanering, jf. nærmere nedenfor i afsnit 10.4.5. Konkursrådet har derfor overvejet, om man burde indføre en regel om, at skyldneren alene skal betale renter på pantegælden i afdragsperioden. Imidlertid er det Konkursrådets opfattelse, at dette vil være for indgribende i forhold til panthaverne. Hertil kommer, at en sådan regel vil ændre på den nugældende retspraksis, hvor der normalt ikke tages højde for marginal opsparing i afdragsperioden.

Det har endvidere været overvejet at fastlåse renten på prioriteterne i afdragsperioden. Det er imidlertid Konkursrådets vurdering, at også dette ville være for indgribende over for panthavere, der har fuld sikkerhed for deres krav. Dette gælder, uanset at senere rentestigninger dermed kan føre til, at skyldneren ikke er i stand til at betale (afdrag og) renteudgifter på prioritetsgælden. Skyldneren må i disse tilfælde henvises til at søge ydelsen nedsat ved omlægning af sine lån, ændring af gældssaneringskendelsen efter konkurslovens § 228 eller i yderste konsekvens søge ny gældssanering.

Endelig skal nævnes, at en gældssanering baseret på afdragsfrihed eller en fastlåsning af renten ikke nødvendigvis vil føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold. Efter afdragsperiodens udløb vil skyldneren således typisk igen skulle afdrage på pantegælden, hvilket kan føre til, at skyldneren ikke har råd til at blive i boligen. En skyldner, der trods en eventuel omlægning af lånene i boligen ikke har råd til at betale ydelserne på den del af pantegælden, som ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, må således henvises til at finde en billigere bolig.

Konkursrådet finder, at pligten til at betale renter og afdrag også bør gælde for gæld sikret ved et ejerpantebrev eller skadesløsbrev.¹³¹ Rådet finder dog, at skyldneren i den situation alene skal betale renter og afdrag i henhold til den underliggende fordring, hvorimod den pålydende rente på ejerpantebrevet mv. ikke skal have nogen indflydelse på fastlæggelsen af skyldnerens afdragsordning. Har skyldneren ikke på det tidspunkt, hvor den pågældende søger gældssanering, opnået en aftale med indehaveren af ejerpantebrevet mv. om en fast rente- og afdragsordning for den underliggende fordring, vil der (for tiden) ikke kunne afsiges kendelse om gældssanering for skyldneren.

10.4.5. Skyldnerens opsparing i ejendommen

Den løbende afdragsbetaling på prioriteterne vil typisk medføre oprykning for efterstående panthavere, jf. tinglysningslovens § 40, stk. 3. Konkursrådet finder imidlertid ikke afgørende betænkeligheder herved, da oprykningen alene vil komme de panthavere, hvis pantefordringer ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 procent til gode. Disse panthavere vil typisk allerede have eller dog i kraft af almindelige værdistigninger opnå fuld sikkerhed for deres krav. Afdragsbetalingen vil således i almindelighed resultere i, at der opstår en friværdi i ejendommen. Det harmonerer ikke med hensynet bag gældssaneringsreglerne, at en skyldner i afdragsperioden foretager opsparing.

Konkursrådet har derfor overvejet, om retstilstanden skal ændres, således at skyldneren kompenserer sine kreditorer for denne opsparing ved, at den afdragsperiode, der skal fastsættes i kendelsen om gældssanering, forlænges, således at de usikrede kreditorer får en merdividende, der modsvarer den opsparing, der er opnået ved afdragene i boligen. Rådet finder dog ikke, at en sådan generel regel er fornøden, idet der i al-

¹³¹ Konkursrådet er opmærksom på, at dette vil adskille sig fra den retstilstand vedrørende konkurslovens § 16 a (betalingsstandsning), der blev fastslået af Vestre Landsret i kendelsen U 1990.204 V, hvorefter der ikke skulle hensættes beløb til dækning af renter i henhold til ejerpantebreve i betalingsstandsningsperioden. Konkursrådet vil i forbindelse med rådets forestående arbejde med en vurdering af konkurslovens regler om rekonstruktion overveje, om denne retstilstand er hensigtsmæssig, jf. herved præmisserne i kendelsen U 1990.204 V: ”Uanset om der måtte kunne rejses berettiget tvivl om det hensigtsmæssige i den [af Justitsministeriet over for Folketingets retsudvalg] beskrevne fastlæggelse af bestemmelsen anvendelsesområde [...]”.

mindelighed alene vil ske en opsparing af marginal betydning. Er skyldnerens lån af en sådan karakter, at der sker en ikke uvæsentlig opsparing i afdragsperioden, bør skifteretten efter en konkret vurdering kunne forlænge afdragsperioden skønsmæssigt.¹³² Sker der en væsentlig opsparing i ejendommen i afdragsperioden, vil det i almindelighed indebære, at skyldneren (for tiden) ikke kan meddeles gældssanering.¹³³

De foreslåede regler hindrer ikke, at en skyldner, der måtte ønske dette, omlægger sine lån til afdragsfrie lån i forbindelse med gældssaneringen. Sker omlægningen, inden kendelsen om gældssanering afsiges, vil det medføre, at afdragsperioden under alle omstændigheder ikke skal forlænges, i og med der ikke afdrages på gælden. Dette modsvarer af, at den lavere ydelse på lånet vil resultere i lavere boligudgift og dermed øget betaling til kreditorerne i afdragsperioden.

Konkursrådet har bl.a. på baggrund af reglerne i den norske gjeldsordningslovs § 6-1, stk. 2, og § 6-2, stk. 2, overvejet, om der i tilfælde, hvor ejendommen måtte stige markant i værdi i løbet af afdragsperioden, er behov for en regel, der giver mulighed for at genoptage gældssaneringssagen, således at de panthavere, hvis panteret blev saneret, samt eventuelt de øvrige usikrede kreditorer kunne få del i værdistigningen. De norske regler må ses i sammenhæng med den adgang til ændringer ved forandrede forhold, som i øvrigt består i norsk ret. Det er Konkursrådets opfattelse, at en regel om genoptagelse af gældssaneringen i tilfælde, hvor boligen stiger i værdi, ikke vil harmonere med det i dansk ret anvendte princip om, at vilkårene for gældssaneringen generelt fastsættes ved afsigelsen af kendelsen. Dette princip bygger på hensynet til, at skyldneren ved afsigelsen af kendelsen om gældssanering så vidt muligt opnår en endelig afklaring af sine økonomiske forhold. En særregel om inddragelse af værdistigninger i skyldnerens faste ejendom ville ikke harmonere med det forhold, at der ikke er mulighed for at forhøje dividenden i tilfælde, hvor skyldneren i afdragsperioden har opnået en ekstraordinær formueforøgelse.

¹³² Der henvises til kapitel 20 med Konkursrådets udkast til en bekendtgørelse om gældssanering § 1, stk. 2.

¹³³ Det må dog i almindelighed antages, at den skyldner, der søger om gældssanering, ikke har lån af en sådan karakter, at der foretages en væsentlig opsparing. I den situation, hvor skyldneren er kvalificeret insolvent, vil den pågældende formentlig have omlagt sine lån i ejendommen for at opnå en realisering af friværdien eller en lavere månedlig ydelse.

10.4.6. Panthavernes fyldestgørelse under gældssaneringssagen

Den foreslåede regel om sanering af pantefordringer vil ikke have den tilsigtede virkning, hvis ejendommen bortauktioneres under gældssaneringssagen, dvs. i perioden fra sagens indledning, jf. konkurslovens § 206, til sagens slutning f.eks. ved udløbet af kærefristen for en kendelse om gældssanering, jf. konkurslovens § 218, stk. 1.

Det må formentlig ud fra en analogi af tinglysningslovens § 42 b, nr. 5, antages, at indledningen af gældssaneringssag ikke i sig selv berettiger en panthaver til at opsiges pantegælden. Denne bestemmelse hindrer derimod ikke, at en panthaver under gældssaneringssagen foretager udlæg og begærer tvangsauktion på grundlag af en restance med betaling.

Konkurslovens § 207 hindrer formentlig heller ikke dette. Der kan efter denne bestemmelse bl.a. ikke foretages udlæg i skyldnerens aktiver fra gældssaneringens indledning og indtil dens slutning. Dette gælder dog ikke for fordringer, som ikke berøres af en kendelse om gældssanering.

Bestemmelsen er efter motiverne, jf. betænkning 957/1982, side 150, et ”udslag at det almindelige princip, der bør gælde ved insolvensbehandling, og som går ud på, at indledt formaliseret insolvensbehandling bør udelukke individualforfølgning i form af udlæg og arrest for fordringer, som inddrages under insolvensbehandlingen.”

Såfremt pantet helt eller delvist ikke kan dække en panthavers fordring, berører gældssaneringen den personlige fordring, men panthaveren kan efter motiverne formentlig også i disse tilfælde søge fyldestgørelse i pantet, jf. betænkning 957/1982, side 139: ”Bestemmelsen i [§ 199, stk. 2] tager ikke stilling til, om og i givet fald hvornår pantets realisation kan eller skal finde sted. Dette spørgsmål må afgøres efter almindelige regler, jfr. herved [§ 207], hvoraf modsætningsvis følger, at gældssaneringssagens indledning ikke har nogen indflydelse på panthaverens muligheder for at skride til realisation af pantet i overensstemmelse med almindelige regler.”

En panthaver, hvis fordring ikke kan forventes at opnå nogen dækning på tvangsauktion, vil typisk ikke indgive tvangsauktionsbegæring, da panthaver i så fald oftest selv må bære tvangsauktionsomkostningerne, jf. retsplejelovens § 565. Der består imidlertid en risiko for, at en panthaver, der kan forvente delvis dækning af sin fordring på en tvangsauktion, vil begære tvangsauktion under gældssanerings sagen. Panthaveren kan have en interesse heri, da panthaveren ved at byde ind i den udækkede del af sit pant har gode muligheder for at blive højstbydende på tvangsauktionen.

Konkursrådet har derfor overvejet, om panthavere, hvis panteret ophører efter det ovenfor foreslåede bør afskæres fra at begære tvangsauktion under gældssanerings sagen. Dette er i overensstemmelse med det i betænkning 957/1982 nævnte princip, idet disse panterettigheder inddrages under insolvensbehandlingen, og de foreslåede regler vil som nævnt ikke have den tilsigtede virkning, hvis ejendommen bortauktioneres under gældssanerings sagen.

Konkursrådet finder et sådan forbud hensigtsmæssigt, jf. dog nærmere nedenfor om de panthavere, hvis fordringer delvist bliver omfattet af gældssaneringen.

I praksis vil det være fogedretten, der i forbindelse med en udlægsforretning skal foretage en skønsmæssig vurdering af, om en pantefordring vil ligge uden for den først senere foretagne vurdering af handelsværdien med tillæg af 10 procent. I bekræftende fald vil der ikke være adgang til at foretage individualforfølgning for kravet.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om et sådant forbud bør udstrækkes til panthavere, hvis fordring ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, og derfor kan opnå fuld dækning. Spørgsmålet er med andre ord, om der skal indføres et generelt forbud mod, at der under gældssanerings sagen afholdes tvangsauktion uden skifterettens samtykke, sml. konkurslovens § 85.

Et sådant forbud vil kun være effektivt, hvis man herudover indfører en regel om, at panthavere ikke på grundlag af restancer opstået inden gældssanerings sagen må begære tvangsauktion, efter at kendelse om gældssanering er afsagt (eventuelt forudsat at disse restancer blev indfriet). Sådanne regler ville bryde med de almindelige insol-

vensretlige principper, hvorefter et konkursbo ikke ved at indtræde i en kontrakt kan hindre medkontrahenten i at hæve på grundlag af skyldnerens misligholdelse inden konkursen. I lyset heraf og på baggrund af, at gældssaneringskendelsen ikke i øvrigt foreslås at have nogen virkning for reelt sikrede pantefordringer, er det Konkursrådets opfattelse, at der ikke er tilstrækkelig begrundelse for at udstrække forbudet til panthavere, hvis fordring ligger indenfor handelsværdien med et tillæg på 10 procent, og derfor kan opnå fuld dækning.

På den baggrund finder Konkursrådet endvidere, at et forbud mod at begære tvangsauktion under gældssanerings sagen ikke bør udstrækkes til at gælde de marginalpanthavere, hvis fordringer alene delvist bliver omfattet af gældssaneringen, fordi fordringernes placering i prioritetsrækken ligger hen over grænsen for handelsværdien med tillæg af 10 procent.

Delvist bortfald af panteretten må formentlig anses for en forringelse af pantet, der giver panthaveren ret til at opsiges den bestående del af hovedstolen ifølge pantebrevet, uanset at skyldneren ikke har misligholdt sine betalinger. Da dette ikke er hensigtsmæssigt, foreslås det, at det i tinglysningslovens § 42 b udtrykkeligt bestemmes, at delvis bortfald af panteretten som følge af gældssanering ikke giver en panthaver ret til at kræve pantegælden indfriet.

10.4.7. Nærmere om fastsættelse af handelsværdien af skyldnerens faste ejendom

Den praktiske gennemførelse af den foreslåede model forudsætter, at ejendommens handelsværdi fastsættes. Konkursrådet finder, at det af hensyn til de panthavere, hvis panterettigheder muligvis vil bortfalde, bør være skifteretten, der udmelder den person, der skal foretage vurderingen af ejendommen, således at der ikke opstår tvivl om, på hvilket grundlag ejendommen er blevet vurderet.

En ny regel om bortfald af panterettigheder i skyldnerens beboelsesejendom vil formentlig blive anvendt i alle sager, hvor skyldneren ejer en sådan fast ejendom, hvis det offentlige afholder omkostningerne herved. Skyldneren vil således i den situation uden nogen økonomisk risiko kunne få afprøvet, om der eventuelt skulle være mulig-

hed for at slippe for at afdrage på en pantefordring efter udløbet af afdragsperioden – også i en situation, hvor dette – f.eks. på grund af en nylig prisfastsættelse af skyldnerens andelslejlighed – ikke synes realistisk. Dette vil påføre statskassen en unødvendig udgift til sagsomkostninger.

Konkursrådet har derfor overvejet, hvorledes omkostningerne kan minimeres til et rimeligt niveau, således at reglen alene anvendes i de relevante situationer. Rådet har i den forbindelse overvejet, om skifteretten kan tage udgangspunkt i den seneste offentlige ejendomsvurdering og så lade den pantnaver, der finder den foretagne vurdering utilfredsstillende, bekoste en vurdering af ejendommen. Det er dog rådets opfattelse, at de offentlige ejendomsvurderinger i visse tilfælde ikke fuldt ud afspejler den reelle handelsværdi, hvorfor det vil være urimeligt at lade en pantnaver, der risikerer at få aflyst sin panteret, bekoste en ny vurdering.

Det er derfor Konkursrådets opfattelse, at hensynet til at hindre et misbrug af muligheden for at få foretaget en vurdering af ejendommens handelsværdi, bedst varetages ved altid at lade skyldneren selv stille sikkerhed for – og dermed reelt afholde – udgiften til en vurdering.¹³⁴ Rådet finder, at den skyldner, der finder, at der er en reel mulighed for at få aflyst en række panterettigheder på sin beboelsesejendom, formentlig vil være i stand til at skaffe de fornødne midler til sikkerhed for omkostningerne ved vurderingen, herunder ved gave eller opsparing.

10.4.8. Tinglysning mv.

Den praktiske gennemførelse af den foreslåede model forudsætter, at skifterettens kendelse om gældssanering tinglyses på skyldnerens ejendom. Det bør efter Konkursrådets opfattelse være skifteretten, der foranlediger kendelsen tinglyst.

¹³⁴ Efter konkurslovens § 220, 1. pkt., afholder statskassen omkostningerne ved gældssaneringsagens behandling, medmindre skifteretten har stillet krav om sikkerhed efter konkurslovens § 203. Konkursrådet foreslår i sit lovudkast denne bestemmelse ændret, således at bl.a. sikkerhedsstillelse for vurderingsomkostninger skal medføre, at skyldneren skal betale for omkostningerne ved vurderingen, uanset om skyldneren opnår gældssanering, jf. udkastet til § 220 i kapitel 19 nedenfor.

Som det fremgår ovenfor af afsnit 10.4.3, bør de panterrettigheder, der er bortfaldet ved kendelsen om gældssanering, blive stående på deres plads i prioritetsrækkefølgen, indtil det bliver klart, at kendelsen om gældssanering ikke ophæves efter konkurslovens § 229.

Konkursrådet finder, at der er behov for at fastsætte en øvre grænse for længden af den periode, hvor en ophævelse af kendelsen om gældssanering indebærer, at panterrettigheder, der er bortfaldet ved kendelsen, ”vågner op”. Baggrunden herfor er, at risikoen for genopvågning gør ejendommen meget svær at sælge for skyldneren i fri handel.

Denne periode bør fastsættes i overensstemmelse med afdragsperioden, dvs. den periode hvor skyldneren skal afdrage på den bestående del af gælden. Ophæves kendelsen om gældssanering på et senere tidspunkt, f.eks. fordi det efter 10 år opdages, at skyldneren har handlet svigagtigt under sagens behandling, jf. konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 2, vil det således ikke medføre, at panterrettighederne ”vågner op”.

På det tidspunkt, hvor panterrettighederne ikke længere kan ”vågne op”, bør skyldneren kunne få aflyst panterrettighederne i tingbogen. Af hensyn til den fordringshaver, der har indgivet en begæring om ophævelse af kendelsen om gældssanering, umiddelbart før eller efter afdragsperiodens udløb, f.eks. fordi det sidste afdrag ikke er blevet betalt, bør skyldneren dog først kunne få aflyst panterrettighederne 3 måneder efter afdragsperiodens udløb.

Den praktiske gennemførelse af aflysningen bør tilrettelægges således, at skyldneren kan få aflyst panterrettighederne, når der ikke længere er mulighed for, at disse ”vågner op”. Derfor skal skyldneren kunne foranledige aflysning af panterrettighederne, hvis der ikke inden 3 måneder efter afdragsperiodens udløb er tinglyst enten en kendelse om ophævelse af gældssaneringen eller en begæring herom. Tinglysningen er ikke alene udtryk for en sikringsakt, da tinglysning inden den nævnte frist er en materiel betingelse for, at de sanerede panterrettigheder ”vågner op”. Tinglysning er derimod ikke en betingelse for at få behandlet begæringen om ophævelse af gældssaneringen. Der kan således i princippet opstå tilfælde, hvor gældssaneringen ophæves,

men hvor panterrettighederne ikke ”vågner op” som følge af, at tinglysning ikke er sket inden fristens udløb.

Det bør efter Konkursrådets opfattelse være skifteretten, som foranlediger kendelsen om ophævelse tinglyst på skyldnerens ejendom. Såfremt en panthaver må indse, at der er risiko for, at begæringen om ophævelse ikke vil nå at blive færdigbehandlet inden fristens udløb, må panthaveren sørge for at tinglyse begæringen om ophævelse. Indgives begæringen om ophævelse så tidligt, at det står klart, at en eventuel ophævelse vil ske allerede under afdragsperioden og følgelig vil blive tinglyst inden fristens udløb, behøver panthaveren derimod ikke at foretage tinglysning af ophævelsesbegæringen.

Kapitel 11

Prækusivt proklama

11.1. Gældende ret

Skyldneren skal som bilag til en begæring om gældssanering vedlægge en fortegnelse over fordringshaverne, jf. konkurslovens § 202, stk. 1. Fortegnelsen indgår i skifterettens behandling af begæringen, men der tages ikke kontakt til fordringshaverne. Først når skifteretten har indledt gældssanerings sag for skyldneren, sker der indkaldelse af fordringshaverne, jf. konkurslovens § 208, der har følgende ordlyd:

”Straks efter gældssanerings sagens indledning indrykker skifteretten en bekendtgørelse i Statstidende med opfordring til enhver, der har fordring eller andet krav mod skyldneren, til at anmelde deres krav til skifteretten inden 4 uger efter bekendtgørelsen. Når særlige grunde taler derfor, kan skifteretten fastsætte en længere frist, dog højst 8 uger. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at bekendtgørelsen desuden skal indrykkes i et almindelig læst blad.

Stk. 2. Genpart af bekendtgørelsen sendes straks til alle fordringshavere, som er eller bliver skifteretten bekendt.”

Anmeldelsesfristen er ikke præklusiv, dvs. at anmeldelse efter udløbet af fristen eller undladelse af at anmelde i det hele taget ikke bevirker, at fordringen mod skyldneren går tabt, jf. konkurslovens § 226, stk. 2, 1. pkt., der har følgende ordlyd:

”Gældssaneringskendelsen er bindende også for fordringshavere, som ikke har meldt sig.”

I den rapport om behovet for indførelse af almindelige regler om gældssanering, som blev udsendt i september 1974, og som var et led i begrundelsen for nedsættelse af

gældssaneringsudvalget, blev det anbefalet, at fordringer, som ikke blev anmeldt, og som ikke i øvrigt var kendte, blev prækluderet som led i gældssaneringen, jf. betænkning 957/1982, side 10 f. Gældssaneringsudvalget fandt ikke grundlag for at lade proklamaet i en gældssaneringssag være præklusivt. Udvalgets overvejelser er i betænkning 957/1982, side 164, gengivet således:

”Efter udvalgets opfattelse bør undladt anmeldelse i henhold til proklama efter [konkurslovens § 208] således ikke som foreslået i gældssaneringsrapporten [...] medføre præklusion af ukendte fordringer. Udvalget lægger herved navnlig vægt på, at en regel herom ville give skyldneren mulighed for at spekulere i fordringshavernes passivitet. Skulle proklama i anledning af gældssanering være præklusivt, måtte der endvidere fastsættes en betydeligt længere anmeldelsesfrist end de i [konkurslovens § 208] foreskrevne 4 uger. Herved ville gældssaneringssagens samlede behandlingstid imidlertid blive uacceptabelt lang [...] Det bemærkes herved, at de bestemmelser, som efter gældende ret giver hjemmel til udstedelse af præklusivt proklama, opererer med helt andre frister [...]

Udover de allerede anførte betæneligheder herved, henvises til, at kendelsen ifølge [konkurslovens § 226, stk. 2, 1. pkt.] som nævnt har redefineret skyldnerens ydelsespligt også over for ukendte fordringshavere. Desuden henvises til, at det efter [konkurslovens § 228] er muligt at justere en kendelses henstands- og afdragsbestemmelser [...]

Den manglende anmeldelse har således for den enkelte fordringshaver navnlig den betydning, at vedkommende ikke får tilsendt indkaldelser til møder mv. og eventuelt heller ikke skyldnerens gældssaneringsforslag.

At gældssaneringskendelsen er bindende for den fordringshaver, som ikke har anmeldt sin fordring, indebærer, at fordringen nedsættes til den procent, som er bestemt ved kendelsen om gældssanering. Hvis den ikke anmeldte fordring har været opført på den fortegnelse, som har været vedlagt begæringen om gældssanering, gør det ingen forskel, at fordringen ikke har været anmeldt, idet der afsættes dividende til alle kendte fordringshavere, uanset om de har meldt sig under sagens behandling eller ej. Har den ikke anmeldte fordring ikke været opført på fortegnelsen, indebærer den manglende anmeldelse principielt den fordel for fordringshaveren (og for de fordringshavere, som har anmeldt deres fordring), at dividenden bliver højere, end til-

fældet ville have været, hvis fordringen havde været anmeldt og således var indgået ved fastsættelsen af dividenden. For skyldneren indebærer det forhold, at en fordring, som der ikke har været taget højde for ved fastsættelsen af dividenden, skal honoreres på samme vis som sagens øvrige fordringer, at den samlede forpligtelse øges ud over det, som har været forudsat. Er fordringen tilstrækkelig stor, vil den forøgede forpligtelse kunne resultere i, at skyldneren ikke kan overholde kendelsens bestemmelser om betaling af afdrag.

For at forebygge misligholdelse kan skyldneren anmode skifteretten om at justere indholdet af gældssaneringen, jf. konkurslovens § 228, stk. 1, der har følgende ordlyd:

”Når ganske særlige hensyn til skyldneren taler derfor, kan skifteretten på begæring genoptage gældssaneringssagen med henblik på ændring af gældssaneringskendelsens henstands- og afdragsbestemmelser.”

Bestemmelsen giver skifteretten mulighed for at nedsætte de enkelte betalinger og/eller forlænge afdragsperioden, men skifteretten kan ikke nedsætte nedsættelsesprocenten.

Er den opdukkede fordring af en sådan størrelse, at selv en forlængelse af afdragsperioden ikke vil løse problemet, er det i praksis antaget, at skyldneren vil kunne søge gældssanering på ny, nu omfattende såvel de fordringer, som var omfattet af kendelsen om gældssanering, som de senere opdukkede, jf. Vestre Landsrets kendelse i UfR 1995, side 522. Den nye gældssanering vil også omfatte fordringer, som først er opstået, efter at den første kendelse blev afsagt, jf. Højesterets kendelse U 2002.2275.¹³⁵

¹³⁵ Se gennemgangen nedenfor i kapitel 16 om genoptagelse mv. med referat af disse kendelser samt Konkursrådets forslag til en ny affattelse af konkurslovens § 228.

11.2. Reglerne i andre nordiske lande

11.2.1. Norge

Efter gjeldsordningsloven af 1992 medførte en fordringshavers undladelse af at anmelde sin fordring i forbindelse med en gældssaneringssag, at der ikke blev afsat dividende til fordringen i gældsordningen, men fordringen blev ikke i øvrigt påvirket af, at skyldneren fik gældssanering. Dette betød, at fordringen kunne forsøges inddrevet såvel under afdragsperioden i henhold til kendelsen om gældssanering som efter dennes udløb, medmindre den efter almindelige regler var forældet.

Denne ordning kunne som anført i Ot.prp. nr. 99:2001, pkt. 4.33, skabe store vanskeligheder for skyldneren, ligesom der blev åbnet for en spekulationsmulighed fra kreditorernes side. Barne- og Familiedepartementet antog dog, at det kun uhyre sjældent skete, at en fordring bevidst blev søgt holdt uden for en gældssanering i spekulationsøjemed. Det anføres videre a.st. med henvisning til NOU 1991:16, side 47, højre spalte, at man i forbindelse med gennemførelsen af gjeldsordningsloven antog, at det kun relativt sjældent ville ske, at fordringer blev glemt i forbindelse med en gældssanering, ligesom det i givet fald formentlig ville dreje sig om mindre krav, som ikke ville vælte gældssaneringen, dersom de senere dukkede op. Disse antagelser havde imidlertid vist sig ikke at holde stik.

På grundlag af en omfattende høring om to alternative muligheder for ændring i det bestående regelsæt blev der som led i den omfattende revision af gjeldsordningsloven, som blev gennemført med lov nr. 1 af 10. januar 2003, foretaget de ændringer, at lovens § 6-1, stk. 3, fik en ændret affattelse, ligesom der blev indført en ny § 7-7.

Gjeldsordningslovens § 6-1, stk. 3, og § 7-7 som affattet ved lov nr. 1 af 10. januar 2003 har følgende indhold:

”§ 6-1. [...]

Stk. 3. Dersom skyldneren har mottatt krav på grunnlag av en fordring som bestod ved åpningen av gjeldsforhandlingen, men som ikke er blitt omfattet av gjeldsordningen, kan retten på begjæring av skyldneren stadfeste en endring som

går ut på at fordringen tas med i gjeldsordningen. En slik fordring skal da betjenes med den dividende fordringshaveren ville ha tilkommet dersom fordringen hadde deltatt i ordningen, men slik at dividende bare regnes fra det tidspunkt kravet ble fremmet overfor skyldneren. Stadfestelse av slik endring kan ikke skje dersom skyldneren forsettlig eller på grov uaktsom måte har unnlatt å opplyse om fordringen.

[...]

§ 7-7. Krav som bestod på åpningstidspunktet og som skyldneren ikke er krevet for ved gjeldsordningsperiodens utløp, bortfaller. Bortfallet skjer likevel tidligst ett år etter at en gjeldsordning er vedtatt eller stadfestet.”

Som det fremgår, er § 6-1 uttrykk for, at norsk ret har forladt en ordning, hvorefter fordringer, som ikke blev anmeldt i gældssanerings sagen, ikke blev omfattet af denne og kunne gøres gældende i fuldt omfang mod skyldneren, til fordel for en ordning, der i et vist omfang svarer til den gældende danske regel i konkurslovens § 226, stk. 2, dog således at der alene beregnes dividende for tiden efter, at fordringen bliver omfattet af gældssaneringen.

Det andet alternativ, som indgik i den nævnte høringsrunde, var en egentlig præklusionsordning. De betænkeligheder, som fik Barne- og Familiedepartementet til at pege på den ordning, som blev gennemført, var, at en præklusion ville udgøre et stærkt indgreb i kreditorernes rettigheder – et indgreb, som ville blive forstærket, i det omfang der ikke blev foretaget indkaldelse i en avis (men alene i Norsk Lysningsblad), at en præklusionsordning måtte forudsætte en væsentlig længere anmeldelsesfrist end de gældende tre uger, og at man fandt, at de beskrevne problemer bedst kunne løses gennem en revisionsordning.

11.2.2. Sverige

Skuldsaneringslagens § 14 og § 26, stk. 1, har følgende indhold:

”14 § När beslut har meddelats om att inleda skuldsanerings skall kronofogdemyndigheten genast genom en kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar uppmana var och en som har en fordran mot gäldenären att skriftligen anmäla sin

fordran till kronofogdemyndigheten senast en månad från dagen för kungörelsens införande. Om det finns särskilda skäl, kan kronofogdemyndigheten införa kungörelsen även i en eller flera ortstidningar. Kronofogdemyndigheten kan också förlänga fristen till två månader om det finns särskilda skäl.

[...]

26 § En skuldsanering befriar gäldenären från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned. Genom skuldsaneringen befrias gäldenären från ansvar för beetalningen av fordringar som inte är kända i ärendet, om inte fordringen är sådan som avses i 6 § tredje stycket.”

Som det fremgår, har indrykningen af proklama den virkning, at fordringer, som ikke anmeldes, og som er ukendte, ophører, forudsat at de er omfattet af gældssaneringen. Dvs. at de dels afskæres fra dækning under gældssaneringen, dels ikke kan gøres gældende mod skyldneren efter udløbet af gældssaneringsperioden.¹³⁶ Fordringer, som efter 6 § ikke omfattes af gældssaneringen, rammes ikke af præklusion.

Begrundelsen for, at ukendte fordringer prækluderes, er hensynet til, at gældssaneringen så vidt muligt skal medføre en altomfattende regulering af skyldnerens gældsforhold, jf. prop. 1993/94:123, side 106, og Trygve Hellners & Mikael Mellqvist, Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 241 f.

Fordringer, som er kendte, rammes ikke af præklusionen, uanset at de ikke anmeldes.

I RSV Rapport 2002:5 udarbejdet af Riksskatteverket og Konsumentverket foreslås det, at præklusionsvirkningen udstrækkes således, at den rammer alle fordringer, som ikke anmeldes inden for proklamafristen, uanset om de er kendte eller ukendte, blot forudsat at de omfattes af gældssaneringen, jf. 6 §. Forslaget begrundes med hensynet til at afkorte sagsbehandlingstiderne.

¹³⁶ Jf. Trygve Hellners & Mikael Mellqvist, Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 195 f.

11.3. Debat og ændringsforslag

Den arbejdsgruppe, som Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen havde nedsat, anbefaler i sin redegørelse, side 35 ff., at der indføres regler om præklusivt proklama, dog således at krav sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde ikke prækluderes. Det synes at fremgå, at en regel om præklusivt proklama skal omfatte såvel kendte som ukendte fordringshavere.

Som begrundelse for forslaget anføres, at bestemmelsen i konkurslovens § 228 ikke giver adgang til at justere nedsættelsesprocenten, således at det forhold, at en fordring efteranmeldes, bevirker en forlængelse af afdragsperioden, ligesom det nødvendiggør en genoptagelse af en række sager med heraf følgende medudgifter for det offentlige.

Til gældssaneringsudvalgets betænkelighed vedrørende muligheden for spekulation i fordringshavernes passivitet anføres, at denne kunne imødegås ved indførelse af en regel om ophævelse af en afsagt kendelse om gældssanering i særligt grelle tilfælde – hvilket efter arbejdsgruppens opfattelse ville nødvendiggøre en justering af den nuværende § 229 – ligesom der peges på den forebyggelse, der kunne ligge i, at proklamaet ud over i Statstidende – således som det nu er praksis – tillige optages i lokale blade.

Med hensyn til gældssaneringsudvalgets betænkelighed vedrørende betydningen for sagsbehandlingstiden anføres det, at nogle fordringshavere – navnlig dem, som ikke har udsigt til en større dividende af en fordring, som de måske allerede har afskrevet – mangler et incitament til at foretage anmeldelse, og at det kan være forbundet med besvær for dem at anmelde. På denne baggrund er det arbejdsgruppens vurdering, at et præklusivt proklama kombineret med en pligt for skifteretten/medhjælper til at underrette kendte fordringshavere vil kunne bidrage til at forkorte sagsbehandlingstiden.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har sendt til Justitsministeriet som høringssvar, tiltrædes forslaget om et præklusivt proklama.¹³⁷

¹³⁷ Jf. side 10 ff.

Jens Paulsen oplyser i fuldmægtigen 2001.90 f., at en skyldner sjældent afleverer en ajourført kreditorliste i forbindelse med indledningen af en gældssaneringssag, og at den tidligere praksis, hvorefter gældssaneringen ud over annoncering i Statstidende blev offentliggjort i de i lokalområdet mest udbredte dagblade, ikke længere er udbredt.

For indførelsen af præklusivt proklama anfører Jens Paulsen, at der typisk opereres med beskedne dividender, og at mange kreditorer med mindre tilgodehavender frivilligt afstår fra at anmelde krav. Mod præklusivt proklama anføres det, at det ikke skal overlades til en skyldner efter forgodtbefindende at øve indflydelse på, om kreditorer skal medtages på en kreditorliste eller ej. Samlet set kan Jens Paulsen ikke tiltræde forslaget om et præklusivt proklama.

Det anføres endelig, at de offentlige kreditorer ville få et større provenu, hvis der indføres regler om præklusivt proklama. Dette skyldes, at offentlige kreditorer i højere grad sørger for at anmelde deres krav – bl.a. på baggrund af den registrering, der foretages af gæld til det offentlige, samt vel også på baggrund af, at skifteretten skriver til i hvert fald de kommunale forvaltninger i anledning af indledt gældssaneringssag. Dette gælder pligtmæssigt i relation til kommunernes sociale forvaltning, jf. konkurslovens § 210, stk. 3, men det oplyses endvidere, at det er normal praksis for skifterettens medhjælpere at rette en direkte forespørgsel til kommunernes centrale forvaltning, herunder skattemyndighederne, med henblik på en afklaring af skyldnerens skattemæssige forhold, både i relation til eventuel underskudsfremførsel og rigtigheden af det anførte aktuelle budget.

11.4. Konkursrådets overvejelser

Efter de oplysninger, der har foreligget for Konkursrådet, forekommer det undertiden i praksis, at der i gældssaneringssager opstår problemer som følge af efteranmeldte

fordringer, dvs. fordringer der anmeldes efter gældssanerings sagen er sluttet, jf. her ved § 218, stk. 1.¹³⁸

Det er endvidere opfattelsen, at efteranmeldelser foregår noget hyppigere i gældssanerings sager end i sager om tvangsakkord. Dette har formentlig sammenhæng med, dels at det for den skyldnerkategori, som reglerne om gældssanering særligt henven der sig til, oftere end for erhvervsdrivende vil forekomme, at de ikke er opmærk some på en fordring, dels at det er ganske vanskeligt at forestille sig, at en for dringshaver vil holde en misligholdt fordring mod en erhvervsdrivende skyldner i live i en længere årrække.

Det er endvidere erfaringen, at efteranmeldte fordringer, når de forekommer, kan give anledning til betydelige problemer. Dette skyldes, at det vil være nødvendigt at gen optage behandlingen af gældssanerings sagen, enten med henblik på en justering af kendelsen i medfør af konkurslovens § 228 eller med henblik på indledning af ny gældssanerings sag med det formål at afsige en ny kendelse, nu omfattende samtlige fordringer. Dette medfører problemer for skyldneren, ulejlighed for de berørte for dringshavere og omkostninger for det offentlige.

De problemer, som efteranmeldelse af en fordring skaber for skyldneren, øges i takt med størrelsen af fordringen (og med den dividende, som er fastsat i kendelsen). Er en efteranmeldt fordring af en så beskeden størrelse, at skyldneren inden for rammer ne af det budget, der er lagt, vil kunne betale dividende af også denne fordring, uden at det er nødvendigt at gå frem efter bestemmelsen i konkurslovens § 228, vil den skadelige virkning af en ordning, hvorefter efteranmeldelse ikke er afskåret, således være beskeden. De fordringer, som har en sådan størrelse, at efteranmeldelse vil frembyde betydelige problemer for skyldneren og omkostninger for det offentlige i forbindelse med en genoptagelse, må antages typisk at tilkomme professionelle for-

¹³⁸ Der kan endvidere opstå problemer med *for sene anmeldelser*, dvs. anmeldelser der fremkommer for sent i forhold til den frist, der følger af konkurslovens § 208, hvorefter fordringshaverne i al mindelighed skal anmelde deres fordringer til skifteretten inden 4 uger efter bekendtgørelsen om gældssanerings sagen er indrykket i Statstidende. Den sene anmeldelse kan forlænge sagsbehand lingen for skyldnerens gældssanerings sag.

dringshavere, navnlig panthavere i fast ejendom, hvis pantefordring er udslettet i forbindelse med tvangsauktion over en fast ejendom, som skyldneren tidligere har ejet.

Det er Konkursrådets opfattelse, at man fortsat må være opmærksom på de betænkeligheder ved en regel om præklusion af ikke anmeldte fordringer, som gældssaneringsudvalget anførte. Det er på den anden side også Konkursrådets opfattelse, at gældssaneringsudvalgets begrundelse for at fastholde den ordning, som kendes fra tvangsakkordsager, har vist sig ikke i tilstrækkelig grad at tage højde for de særlige problemer, som gældssaneringsager kan frembyde. Der er derfor grundlag for at tilvejebringe en ordning om præklusivt proklama, som den arbejdsgruppe, der blev nedsat af Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen, har foreslået.

På den baggrund har Konkursrådet overvejet, hvorledes en regel om præklusivt proklama nærmere bør udformes.

Konkursrådet finder, at en regel om præklusivt proklama bør tage udgangspunkt i den nuværende regel om anmeldelse i konkurslovens § 208.

Konkursrådet finder dog, at anmeldelsesfristen bør fastsættes til 8 uger, hvorved den vil svare til dødsboskiftelovens regel om præklusivt proklama i § 80, stk. 3, nr. 2.

Konkursrådet har om indholdet af den bekendtgørelse om proklama, der skal offentliggøres, overvejet, hvilke oplysninger om skyldneren, der er fornødne for at identificere skyldneren. For større pengeinstitutter mv. vil den sikreste måde at identificere skyldnere, der f.eks. ikke længere er kunder ved det pågældende institut og måske tillige har ændret adresse samt efternavn, utvivlsomt være at få oplysninger om skyldnerens CPR-nummer.

På baggrund af de misbrugsmuligheder, som offentliggørelse af en skyldners CPR-nummer indebærer samt de hensyn, der ligger bag persondataloven § 11, stk. 1, hvorefter offentlige myndigheder (alene) kan behandle oplysninger om personnummer med henblik på en entydig identifikation eller som journalnummer, vil Konkursrådet afstå fra at foreslå, at bekendtgørelsen om proklama skal indeholde skyldnerens CPR-

nummer. I stedet bør bekendtgørelsen indeholde oplysning om skyldnerens fødselsdato, adresse og nuværende samt tidligere navne.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om hensynet til mindre og ikke-professionelle kreditorer indebærer, at der obligatorisk skal foretages anden og supplerende annoncering end i Statstidende. Det skulle i givet fald begrundes i hensynet til de ikke-professionelle fordringshavere, som ikke kan ventes at få kendskab til gældssanerings sagen ved annoncering i Statstidende. Det kunne i den forbindelse primært overvejes at annoncere i lokale blade.

Rådet er dog af den opfattelse, at der næppe vil kunne foretages en tilstrækkelig præcis afgrænsning af kravene til en sådan supplerende annoncering til, at det vil være hensigtsmæssigt at fastsætte en sådan regel, idet tilsidesættelsen af reglen i givet fald vel måtte have betydning for et proklamas prækluderende retsvirkning. Den nuværende fakultative mulighed i konkurslovens § 208, stk. 1, for skifteretten til at bestemme, at en bekendtgørelse om gældssanering desuden skal indrykkes i et almindeligt læst blad, bør derimod fastholdes. Hermed vil bestemmelsen om annoncering stemme overens med dødsboskiftelovens § 81, stk. 6, hvorefter skifteretten, hvor forholdene taler derfor, kan bestemme, at et proklama tillige skal optages i lokale blade.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om også kendte fordringshavere bør prækluderes.

Som ovenfor anført sigter en regel om præklusivt proklama primært på at undgå de problemer, der kan opstå ved efteranmeldelse af en fordring. Vælger man en model, hvorefter også kendte fordringer skal kunne prækluderes, vil det imidlertid tillige kunne bevirke, at sagsbehandlingstiden nedsættes, idet medhjælperen ikke vil skulle rykke kendte fordringshavere for en opgørelse over deres fordringer.¹³⁹ Det forhold, at fordringshavere, efter det for Konkursrådet oplyste, i praksis ofte forholder sig pas-

¹³⁹ Der kan herved henvises til afsnit 11.2.2 ovenfor, hvoraf det fremgår, at der også i Sverige er stillet forslag om at lade kendte fordringer være omfattet af præklusionen. Forslaget begrundes med hensynet til at afkorte sagsbehandlingstiderne.

sive eller ikke ønsker at medvirke ved sagens oplysning, taler efter rådets opfattelse således for at udstrække præklusionen til kendte fordringer.

Imod at lade kendte fordringer være omfattet af præklusionen taler efter Konkursrådets opfattelse, at der vil kunne opstå stødende situationer, hvor fordringshaveren er en ikke-professionel part. Har skyldneren f.eks. pådraget sig erstatningsansvar, og er den forurettede ikke i stand til at gøre sit krav gældende eller fuldt ud klar over retsvirkningerne af bekendtgørelsen, vil det kunne virke stødende, om den pågældendes krav blev prækluderet. Det samme kan anføres om fordringer, der indehaves af mindre erhvervsdrivende.

Endvidere vil en sådan regel i de tilfælde, hvor skyldneren forud for gældssanerings-sagen har været undergivet anden insolvensbehandling,¹⁴⁰ som udgangspunkt medføre, at fordringshaverne på ny vil skulle gøre deres krav gældende for at hindre præklusion.¹⁴¹

Det er dog samlet set Konkursrådets opfattelse, at der er tilstrækkeligt grundlag for at udstrække anvendelsen af en regel om præklusivt proklama til at gælde kendte fordringer.

Konkursrådet er opmærksom på, at der – i hvert fald teoretisk – vil kunne opstå en situation, hvor skyldneren i afdragsperioden vil kunne betale de ikke-prækluderede fordringer fuldt ud.

Skylder en skyldner eksempelvis 1 million kr. til fem kendte fordringshavere, og anmelder alene én af disse en fordring på f.eks. 100.000 kr., vil skyldneren efter omstændighederne være i stand til at afdrage denne fordring fuldt ud. En kendelse om gældssanering måtte i give fald gå ud på, at skyldnerens gæld skulle sættes til 100 %, idet de øvrige fordringshaveres krav vil blive prækluderede.

¹⁴⁰ Der henvises herved særligt til gældssanering i forbindelse med konkurs, hvilke regler er gennemgået nedenfor i kapitel 17.

¹⁴¹ Dette vil dog kunne afbødes med en særlig regel, der fritager fordringshavere, der allerede har anmeldt deres fordring i skyldnerens konkursbo, fra at anmelde fordringen på ny i en sag om f.eks. gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. nærmere nedenfor i kapitel 17.4.10.

Rådet finder imidlertid også i den situation, at de fordringshavere, der forholder sig passive eller ligefrem meddeler skifterettens medhjælper, at de ikke ønsker at medvirke ved sagens oplysning, rimeligvis skal mødes med retsvirkningen præklusion.

Konkursrådet har overvejet, om der er risiko for, at en regel om præklusivt proklama som anført af gældssaneringsudvalget vil kunne medføre misbrug fra debtors side i den forstand, at den pågældende bevidst vil undlade at oplyse om visse fordringshavere med henblik på, at de pågældendes fordringer prækluderes. Det er umiddelbart rådets opfattelse, at skyldneren som altovervejende hovedregel næppe vil have anledning til bevidst at undlade oplysning om visse fordringshavere, idet det ikke vil have nogen økonomisk effekt for den pågældende selv. Der vil dog formentlig kunne forekomme sjældne tilfælde, hvor debitor ønsker at behandle visse kreditorer bedre end andre, og derfor udelader en fuldstændig fortegnelse over øvrige fordringshavere.

Opdages dette under gældssaneringssagen, må det som udgangspunkt have den konsekvens, at skifteretten nægter gældssanering, jf. konkurslovens § 212, stk. 1, nr. 2, hvorefter skifteretten kan nægte gældssanering, hvis skyldneren ikke loyalt medvirker ved sagens oplysning. Erfares det først efter kendelse om gældssanering, at skyldneren bevidst har udeladt at oplyse skifteretten om en fordringshaver, må kendelsen efter omstændighederne ophæves af skifteretten, hvis dette begæres af fordringshaveren, jf. konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 1.

Konkursrådet finder derfor, at der i praksis ikke er reel risiko for, at der vil kunne opstå misbrug af en regel om præklusion af ukendte fordringer.

Som udgangspunkt prækluderes herefter alle uanmeldte fordringer uanset disses karakter, og uanset om fordringerne er forfaldne.

Dog bør visse typer af fordringer på grund af deres karakter efter Konkursrådets opfattelse friholdes fra præklusion. Dette bør efter Konkursrådets opfattelse gælde for fordringer, der er omfattet af konkurslovens § 199, stk. 2. Efter denne bestemmelse omfattes pantefordringer ikke af en kendelse om gældssanering i det omfang, pantet strækker til.

Det er i retspraksis antaget, at et krav i anledning af lån mod lønforskrivning, jf. tjenestemandslovens § 57, må anses for omfattet af konkurslovens § 199, stk. 2, jf. U 1991.49 Ø. Det samme gælder for krav i anledning af et beboerindskudslån efter lov om individuel boligstøtte §§ 56-57, der ligeledes må anses for omfattet af § 199, stk. 2, jf. U 1998.353 Ø.

Om disse fordringer gælder, at de ikke er omfattet af noget offentligt register, og skifterettens medhjælper vil derfor ikke umiddelbart kunne konstatere fordringernes eksistens, medmindre skyldneren oplyser herom. Medhjælperen må derfor undersøge, om der eksisterer fordringer af denne karakter, hvis de konkrete omstændigheder i øvrigt taler derfor. Dette bør normalt kunne ske blot ved at spørge skyldneren herom.

Det samme gælder for fordringer sikret ved ejendomsforbehold. Er skyldneren forbruger, har den, der har solgt en genstand med ejendomsforbehold, dog i almindelighed ikke krav på betaling af yderligere beløb, hvis genstanden tages tilbage, jf. herved kreditaftalelovens § 41, stk. 1, hvorefter en kreditgiver kun har krav på betaling af et overskydende beløb, hvis det solgtes værdi ved tilbagetagelsen er mindre end kreditgiverens tilgodehavende, i det omfang særlige omstændigheder taler derfor, herunder navnlig hvis forbrugeren har udvist forsømmelighed ved brugen eller opbevaringen af det købte eller har lagt hindringer i vejen for tilbagetagelsesforretningen.

En fordring, der er sikret ved en panteret, vil efter konkurslovens § 199, stk. 2, ikke være omfattet af en gældssanering i det omfang, pantet strækker til. Dette indebærer, at fordringshaveren først, når pantet realiseres, vil vide, om der bliver en restfordring at anmelde i gældssaneringssagen.

I denne situation vil panthaveren have krav på at få dækket den udækkede del af sin fordring med den procent, hvortil de øvrige fordringer er nedsat i gældssaneringssagen. Dette gælder, selv om restfordringen først gøres gældende flere år efter kendelsen om gældssanering eller efter udløbet af afdragsperioden. Det må dog være en forudsætning, at (rest)fordringen er anmeldt inden fristens udløb.

Den panthaver, der ikke mener at have (fuld) dækning for den fordring, der er sikret ved pantet, må således anmelde den personlige fordring inden den angivne frist. Har panthaveren ikke rettidigt anmeldt den personlig fordring, vil panthaveren ikke kunne kræve gældssaneringsdividende af restfordringen, når det senere konstateres, at pantets værdi ikke kan dække fordringen.

Konkursrådet har endvidere overvejet, hvorledes en fordring, der er blevet prækluderet i forbindelse med en skyldners gældssanering, skal behandles, hvis skyldneren efterfølgende på ny indgiver begæring om gældssanering, eller hvis der afsiges konkursdekret over den pågældende. Det er rådets opfattelse, at fordringshaveren i denne situation bør behandles på lige fod med de fordringshavere, der i tide anmeldte deres krav i (den første) gældssanering.

Højesteret fandt i kendelsen U 2002.2275,¹⁴² hvor der blev afsagt kendelse om gældssanering for en skyldner, forinden afdragsperioden efter en tidligere gældssanering var udløbet, at de fordringer, der var omfattet af den første gældssanering, skulle opgøres med det oprindeligt anmeldte beløb med fradrag af de afdrag, der var betalt i henhold til den første gældssaneringskendelse, og med tillæg af 5 års renter. Højesteret fandt således, at principperne i konkurslovens § 230 skulle finde anvendelse, når skyldneren blev meddelt gældssanering mere end en gang.

Efter konkurslovens § 230, 1. pkt., har de fordringshavere, der er omfattet af gældssaneringskendelsen, krav på udlæg i forhold til fordringernes beløb uden hensyn til den skete nedskrivning, men efter fradrag af afbetalinger, hvis skyldnerens bo tages under konkursbehandling, efter at der er afsagt kendelse om gældssanering. Udlægget i konkursboet i forbindelse med disse afbetalinger kan dog ikke overstige, hvad der efter gældssaneringskendelsen tilkommer de pågældende fordringshavere, medmindre kendelsen er bortfaldet efter § 229, jf. § 230, 2. pkt.

Konkursrådet finder i overensstemmelse hermed, at en fordring, der er prækluderet som led i en gældssanering, i såvel en ny gældssanering som i konkurs bør ”vågne

¹⁴² Kendelsen er gennemgået nedenfor i kapitel 15.

op” og kunne gøres gældende på ny. Muligheden for i denne situation at gøre fordringen gældende vil naturligvis alene skulle kunne ske over for boet henholdsvis i gældssaneringen, hvorimod fordringen fortsat ikke kan gøres gældende mod skyldneren personligt. Hermed ligestilles den fordringshaver, hvis krav blev prækluderet, med de øvrige fordringshavere fra den første gældssanering i den nye insolvensbehandling.

På samme måde finder Konkursrådet, at en fordring, der er prækluderet, bør ”vågne op”, hvis kendelsen om gældssanering ophæves, jf. herved konkurslovens § 229.¹⁴³

Dækningen af de fordringer, der ”vågner op” efter en præklusion, vil efter Konkursrådets opfattelse skulle ske i overensstemmelse med principperne i U 2002.2275 H og konkurslovens § 230.

For det tilfælde, at der eksisterer en betinget fordring, herunder f.eks. en kautionsforpligtelse, for skyldneren, henvises til kapitel 12 nedenfor.

Der henvises endvidere til bemærkningerne til Konkursrådets lovudkast i kapitel 19. Reglerne om præklusivt proklama er indeholdt i lovudkastets §§ 208-208 b.

¹⁴³ Konkurslovens § 229, stk. 1, har følgende ordlyd:

”Gældssaneringskendelsen kan på begæring af en fordringshaver ophæves af skifteretten:

- 1) hvis det oplyses, at skyldneren under gældssaneringssagen har gjort sig skyldig i svigagtigt forhold, eller
- 2) hvis skyldneren groft tilsidesætter sine pligter ifølge gældssaneringskendelsen.”

Kapitel 12

Fordringsprøvelse

12.1. Gældende ret

Det er fast antaget i såvel teori og praksis, at der i gældssaneringssager ikke foretages en prøvelse af fordringerne.

Konkurslovens kapitel 16 indeholder derimod særlige regler om prøvelse af fordringer og andre krav i konkursboer, og det fremgår nærmere af konkurslovens § 130, stk. 1, at kurator udarbejder en fortegnelse over anmeldte fordringer og kendte, særligt sikrede krav med indstilling om, hvorvidt de bør anerkendes. Det forudsættes herved, at kurator selvstændigt gennemgår anmeldte krav og grundigt undersøger, om der er grundlag for at anerkende disse.

Selv om reglerne om fordringsprøvelse ikke finder anvendelse i gældssaneringssager, er det formentlig almindeligt, at skifteretten eller medhjælper i et vist omfang påser, at der er dokumentation for kravet, og at det ikke er ophørt som følge af forældelse eller lignende. Anerkendes en fordring imidlertid af skyldneren, og er det klart, at kravet ikke er forældet eller lignende, indgår fordringen normalt i gældssaneringssagen, uden at der foretages en nærmere prøvelse.

Må det lægges til grund, at skyldnerens anerkendelse af en fordring er udtryk for et forsøg på at føre skifteretten og de øvrige kreditorer bag lyset, kan der blive tale om at nægte gældssanering i medfør af § 212, stk. 1, nr. 1 eller nr. 2.¹⁴⁴ Dette vil f.eks. kunne forekomme i den situation, hvor skyldneren anmoder en nærtstående om at

¹⁴⁴ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 846.

anmelde en ikke eksisterende fordring i gældssanerings sagen, og hvor skyldneren under sagen anerkender denne fordring.

Bestrider skyldneren en fordring, følger det af konkurslovens § 209, stk. 1, at fordringen foreløbigt behandles, som om den ikke var bestridt. Bestrides en fordring af skyldneren, skal dette meddeles fordringshaveren ved anbefalet brev eller på anden betryggende måde, jf. § 209, stk. 2, ligesom det skal anføres i statusoversigten, jf. § 210, stk. 1, nr. 2.¹⁴⁵

Når det kun er skyldnerens bestridelse, der nævnes i bestemmelsen i § 209, stk. 1, skyldes det som anført ovenfor, at der ikke som i konkurs foregår en almindelig prøvelse af fordringerne. En eventuel tvist må afgøres i en retssag ved de almindelige domstole.¹⁴⁶

Efter konkurslovens § 216, stk. 4, skal gældssaneringskendelsen indeholde bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med omtvistede og betingede fordringer.¹⁴⁷

Baggrunden for reglerne i § 209, stk. 1, og § 216, stk. 4, er, at skyldneren skal have mulighed for at overholde vilkårene i gældssaneringskendelsen, hvis det måtte vise sig, at den bestridte eller betingede fordring består. Det fremgår af § 216, stk. 4, sidste pkt., at bestemmelsen i § 182¹⁴⁸ finder tilsvarende anvendelse. I betænkning 957/1982, side 160, anførte gældssaneringsudvalget følgende om bestemmelsen:

¹⁴⁵ Bestemmelsen i § 209 svarer til § 162, stk. 1, og § 169, stk. 2, om tvangsakkord.

¹⁴⁶ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 845 f.

¹⁴⁷ Konkursloven indeholder ikke nogen nærmere definition af, hvad der forstås ved en betinget fordring. I gældssaneringsmæssig sammenhæng vil der dog i praksis typisk være tale om en ikke aktualiseret kautionsforpligtelse. Om afsættelse af midler til et betinget garantikrav i et konkursbo kan henvises til U 1974.371 H, der er kommenteret af Spleth i U 1974B.356 f.

¹⁴⁸ Konkurslovens § 182 er sålydende:

”Kan et afdrag på en fordring ikke betales, fordi fordringen er omtvistet eller afhængig af en endnu ikke opfyldt betingelse, kan skifteretten bestemme, at beløbet skal indsættes på en særlig konto i bank eller sparekasse.

Stk. 2. Beløbet tilbagebetales til skyldneren, hvis det ved endelig dom bliver fastslået, at beløbet ikke skyldes, hvis sag om berettigelse af kravet ikke er anlagt inden en af skifteretten fastsat frist, eller det viser sig, at en betingelse ikke vil blive opfyldt, hvorom skifteretten kan give attest.”

”Når spørgsmålet er aktuelt, skal kendelsen indeholde bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med skyldnerens betaling af afdrag til fordringshavere, som er omfattet af kendelsen, men hvis fordring bestrides af skyldneren eller er afhængig af en endnu ikke opfyldt betingelse, jf. [konkurslovens § 216, stk. 4]. Efter bestemmelsens 2. pkt. kan skifteretten regulere disse spørgsmål på samme måde som ved tvangsakkord, jfr. KL § 182 og betænkning nr. 606/1971, s. 256 f.”

Konkursloven giver ikke yderligere anvisninger om, hvorledes der skal forholdes i en situation, hvor en fordring bestrides eller er betinget. De spørgsmål, som konkurslovens § 216, stk. 4, rejser, herunder om forholdet til § 182 i relation til håndteringen af den konkrete gældssanerings sag, har været genstand for diskussion i den juridiske teori.¹⁴⁹

Gert Drews Jensen anfører i *Gældssanering*, 2. udgave, 1998, side 116 f., følgende om bestridte fordringer:

”Skifteretten har ikke kompetence til at efterprøve bestridte fordringer. Dette kan kun afgøres ved et almindeligt civilretligt søgsmål. Gældssaneringskendelsen skal dog indeholde bestemmelse om, hvordan der skal *forholdes med sådanne fordringer*, jfr. § 216, stk. 4, der endvidere henviser til § 182. Skifteretten kan herefter bestemme, at afdrag på den bestridte fordring skal indsættes på en særlig konto i bank eller sparekasse, og at fordringshaveren skal anlægge sag om kravets berettigelse inden en af skifteretten fastsat frist. Hvis fordringshaveren ikke anlægger en sådan sag rettidigt, eller hvis det ved endelig dom bliver fastslået, at beløbet ikke skyldes, skal de på den særlige konto indbetalte beløb tilbagebetales til skyldneren, jfr. § 182, stk. 2.

Der er dog næppe noget til hinder for, at skifteretten i kendelsen bestemmer, at hvis det efterfølgende endeligt *fastslås* – ved dom eller aftale – at beløbet ikke skyldes, bliver dividenden til de øvrige kreditorer at forhøje tilsvarende. Dette vil ikke påvirke skyldnerens økonomi, da det samlede beløb, han skal afdrage, ikke derved forøges.

[...]

¹⁴⁹ Jf. hertil bl.a. Drews Jensen, *Gældssanering* 2. udgave, 1998, side 116 f, Hindborg, *Gældssanering i Praksis*, 2. udgave, 1999, side 193 f., Jens Paulsen, *Insolvensret*, 2. udgave, 1995, side 471 ff., samt Henning Færmann i FM 1996.137 ff. med den deri refererede afgørelse VLK 1746/96.

Derimod kan der næppe træffes tilsvarende bestemmelse, betinget af at fordringshaveren *ikke anlægger sag* inden den af skifteretten fastsatte frist. Skifteretten hverken kan eller skal foretage nogen prøvelse af den bestridte fordring, og fordringshaverens materielle retsstilling påvirkes ikke af, om han overholder en af skifteretten fastsat frist eller ej. Fordringshaveren er alene bundet af de almindelige regler om forældelse, og hvis han anlægger sag efter udløbet af skifterettens frist, men inden kravet er forældet, og denne sag giver ham helt eller delvist medhold, er han berettiget til at modtage dividende heraf på samme måde og vilkår som de øvrige – ikke bestridte – fordringshavere. Hvis dividende i mellemtiden er forhøjet som følge af hans fristoverskridelse, vil dette komme skyldneren til skade, da han nu skal betale større afdrag end som forudsat i gældssaneringskendelsen.”

Om den betingede fordring fremgår det videre af side 117 f.:

”Tages der ikke hensyn til eventualforpligtelser ved fastsættelse af en afdragsordning, vil denne kunne ødelægges, hvis forpligtelsen blev aktualiseret. Omvendt kan det næppe kræves eller godtages, at skyldneren skal afdrage på en fordring, hvorom det er uvist, om den nogensinde bringes til eksistens. En måde at løse denne situation på kunne være, at der i afdragsperioden blev hensat et beløb svarende til dividenden af den pågældende fordring på en dertil særligt indrettet konto, og hvis fordringen ikke var gjort gældende på tidspunktet for afdragsperiodens ophør, skulle beløbet tilfalde de øvrige kreditorer. Hvis fordringen gøres gældende i afdragsperioden, ville skyldneren være i stand til at betale denne kreditor på lige vilkår med de øvrige kreditorer, og hvis fordringen først gøres gældende efter periodens udløb, ville hans budget på dette tidspunkt ikke være belastet af nogen afdragsordning.”

Lillian Hindborg anfører i *Gældssanering i Praksis*, 2. udgave, 1999, side 193 f., følgende om konkurslovens § 216, stk. 4:

”Fordringens rigtighed må afgøres af civilretten, men gældssanerings sagen bør ikke vente herpå. Det kan dog tænkes, at skifteretten nægter gældssanering med henvisning til usikkerheden om den økonomiske betingelse, såfremt fordringens rigtighed er afgørende for, om skyldneren opfylder denne betingelse eller afgørende for, om vilkårene for gældssanering kan fastsættes.

[...]

Såfremt der er tale om et bestridt krav eller et eventualkrav som fx den situation, at skyldneren har kautioneret for et lån, og det ikke vides, om kautionen bliver aktuel, indsættes dividenden på en særskilt konto, jf. § 216, stk. 4, jf. § 182. I en sådan situation bør der i forslaget, der udsendes til kreditorerne, og i skifterettens kendelse tages stilling til, om det på kontoen indestående beløb udloddes til kreditorerne, såfremt hæftelsen ikke aktualiseres. Der er jo taget stilling til, hvor meget skyldnerens husstand skal have til rådighed, og skyldneren skal ikke opnå nogen gevinst.

[...]

Bestrides fordringen, skal der i kendelsen tages stilling til, hvorledes der skal forholdes med den pågældende fordring, og der bør i medhjælperes redegørelse være forslag hertil. Der kan fx være således: ”Det indstilles, at det omstridte krav til ... afgøres af de almindelige domstole under en sag, som kreditor skal anlægge inden 6 uger fra gældssaneringskendelsens afsigelse. Anlægger kreditor ikke retssag, forhøjes den foreslåede dividende med ... til ... at udlodde på samme måde som den øvrige dividende. Anlægger kreditor retssag, udloddes indtil endelig dom alene ... Får skyldneren medhold, udloddes ... Får skyldneren ikke medhold, udloddes der ikke yderligere.”

[...]

I de tilfælde, hvor kreditor får medhold, er sagsomkostningerne formentlig ikke omfattet af saneringen, idet omkostningerne først må antages at være stiftet efter gældssaneringssagens indledning.”

Af Jens Paulsen, Insolvensret, 2. udgave, 1995, side 472 f., fremgår bl.a. om den gældssaneringsmæssige behandling af en bestridt fordring:

”De største problemer i relation til bestridte fordringer opstår, når en fordringshaver, der har gjort et krav gældende, som skyldneren bestrider, ikke inden en af skifteretten fastsat frist anlægger retssag. I disse situationer er fordringshaveren alene bundet af de almindelige regler om forældelse. Hvis fordringshaveren anlægger sag efter en af skifteretten fastsat frist, men inden kravets forældelse og såfremt fordringshaveren ved dommen får helt eller delvist medhold, vil fordringshaveren være berettiget til at modtage dividende af sit krav på samme måde og på samme vilkår som de øvrige fordringshavere.

[...]

Efter min opfattelse ville den korrekte løsning være at indføje en henvisningsbestemmelse i KL § 209 til KL § 131, stk. 3. Efter denne bestemmelse sker fordringsprøvelsen i skifteretten,¹⁵⁰ således at skyldnerens manglende fremmøde i en skiftesamling er ensbetydende med, at kurators indstilling alt andet lige vil blive lagt til grund af skifteretten. Selvom der ikke er juridisk belæg for en analog anvendelse af reglen i KL § 131, stk. 1, foreslås dog, at denne fremgangsmåde anvendes, således at bestridte fordringer afvises med opfordring til fordringshaveren om enten at dokumentere sin fordring inden en nærmere fastsat frist eller til at give møde ved forslagetets behandling i skifteretten. Det skal overfor fordringshaveren tilkendegives, at i tilfælde af manglende dokumentation eller manglende fremmøde vil fordringen blive indstillet til afvisning.”

Højesteret har i U 2000.2216 H fastslået, at henvisningen til konkurslovens § 182 i lovens § 216, stk. 4, må forstås som en henvisning alene til § 182, stk. 1. Bliver fordringen (i den konkrete sag en betinget fordring) ikke aktuel, kan den opsparede dividende udbetales til de øvrige kreditorer.¹⁵¹ Af referatet i Ugeskrift for Retsvæsen fremgår følgende:

”D, som efter konkurs havde en gæld på ca. 1,2 mio. kr., ansøgte om gældssanering. Han havde over for en sparekasse kautioneret for 3,2 mio. kr. Denne kautionforpligtelse var ikke aktuel. Skifteretten og landsretten afviste at indlede gældssanerings sag med henvisning til, at der som følge af kautionforpligtelsen ikke var tilstrækkelig klarhed over størrelsen af D's gæld. Højesteret udtalte, at henvisningen i konkurslovens § 216, stk. 4, til § 182 må forstås som en henvisning alene til § 182, stk. 1, og at man herefter kan gå frem på den måde, at der i afdragsperioden afsættes dividende af kautionforpligtelsen, således at den opsparede dividende udloddes til de øvrige kreditorer, såfremt kautionforpligtelsen ikke aktualiseres inden periodens udløb. D's kautionforpligtelse hindrede derfor ikke indledning af gældssanerings sag, og Højesteret hjemviste herefter sagen til skifteretten.”¹⁵²

Som anført ovenfor i kapitel 11.1 er anmeldelsesreglerne i konkurslovens § 208 ikke tillagt præklusiv virkning. Gør en fordringshaver en bestridt eller en betinget fordring

¹⁵⁰ § 131 fik sin nuværende affattelse ved lov nr. 382 af 22. maj 1996.

¹⁵¹ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 861.

¹⁵² Afgørelsen udsættes for kritik af advokat Peter Bøgelund i U 2000B.137. Se om afgørelsen endvidere advokat Ole Østergaard i U 2001B.9.

gældende over for en skyldner efter udløbet af dennes afdragsperiode, og eksisterede fordringen forud for gældssaneringsagens indledning, jf. § 199, stk. 1, vil fordringshaveren således have krav på at få dækning med den procent, hvortil fordringerne er nedsat ved gældssaneringskendelsen. Dette indebærer, at gældssaneringsagen ikke nødvendigvis medfører en endelig afklaring af skyldnerens økonomiske situation.

12.2. Reglerne i andre nordiske lande

12.2.1. Norge

Det følger af gjeldsordningslovens § 3-2, at åbning af gjeldsforhandling skal bekendtgøres straks efter åbningen. I bekendtgørelsen opfordres enhver, som har en fordring mod skyldneren, til at anmelde sit krav inden 3 uger efter kundgørelsen. Når særlige grunde taler derfor, kan namsmannen fastsætte en længere frist, dog højst 6 uger.

Der er ikke knyttet nogen præklusiv virkning til kundgørelsen i den forstand, at kravene bortfalder, hvis de ikke anmeldes inden fristen. Hvis kravet ikke anmeldes eller på anden måde bliver kendt inden udløbet af fristen, har det den virkning, at kreditoren står uden for gjeldsordningen.¹⁵³ Der henvises i øvrigt til kapitel 11.2.1.

Der sker ikke nogen egentlig fordringsprøvelse af de foretagne anmeldelser. Modtager skyldneren en anmeldelse, som er omtvistet, skal der i gjeldsordningsforslaget afsættes midler til dækning af fordringen. I lovens § 4-9 fremgår herom følgende:

”Hvis en fordring er omstridt skal det avsettes midler til dekning av den omstridte fordring. Dersom det ikke er tatt rettslige skritt for å få fastslått fordringens eksistens innen seks måneder fra vedtakelsen av gjeldsordningen, fordeles beløpet på de øvrige fordringshaverne.”

Om den praktiske fremgangsmåde, når en fordring er bestridt, fremgår følgende af Ernst Moe, Gjeldsordningsloven i praksis, 2. udgave, 2003, side 296:

¹⁵³ Jf. Ernst Moe, Gjeldsordningsloven i praksis, 2. udgave, 2003, side 166.

”Loven gir ingen anvisning på hvordan omtvistede krav skal avgjøres. Er det skyldneren som bestrider kravet, vil det være naturlig at den kreditor, som har anmeldt kravet, reiser sak om det. Det samme gjelder dersom en annen kreditor bestrider det anmeldte krav. Begrunnelsen er at den som har anmeldt kravet, har interesse i at kravet bliver anerkjent. Denne løsningen er også forutsetningsvis kommet til uttrykk i lovforarbeiderne.

Den som har anmeldt et krav som er blitt omtvistet, må reise søksmål om kravet innen en frist på 6 måneder fra vedtagelsen av gjeldsordningen. Prp. nr. 81 s. 61. Tvisten avgjøres av tingretten. Bliver ikke rettslige skritt tatt innen seks månedersfristen, skal det avsatte beløp fordeles forholdsmessig blant de øvrige kreditorer.

For så vidt angår kautionsforpliktelse, inneholder lovens § 4-10 følgende bestemmelse:

”Dersom skyldneren ved åpning av gjeldsforhandling er forpliktet etter et kausjonsløfte, men kausjonsforpliktelsen ikke er forfalt, skal det avsettes midler til dekning av denne fordringen som om kravet var forfalt. Dersom det i gjeldsordningsperioden blir klart at kausjonen ikke vil forfalle eller kausjonen ikke er forfalt ved gjeldsordningsperiodens utløp, skal midlene fordeles forholdsmessig på de øvrige fordringshaverne.”

For så vidt angår den nærmere behandling af skyldnerens kautionsforpliktelse fremgår følgende af Ernst Moe, Gjeldsordningsloven i praksis, 2. udgave, 2003, side 294:

”Viser det seg i løpet av gjeldsordningsperioden at kausjonen ikke vil forfalle, skal de avsatte midler fordeles forholdsmessig blant kreditorer. For at de avsatte midler skal kunne deles ut, må det være ”klart” at kausjonen ikke vil forfalle, f.eks. fordi hoveddebitor innfrir kravet eller det av andre grunner bortfaller. Etter at gjeldsordningsperioden er utløbt, vil skyldnerens stilling som kausjonist avhenge av om det er en frivillig eller tvungen gjeldsordning. Etter en tvungen gjeldsordning skal skyldneren være gjeldfri, slik at kausjonsforpliktelsen bortfaller. Etter en frivillig gjeldsordning, vil det av gjeldsordningen fremgå om kausjonskravet hel eller delvis skal bestå eller bortfalle.”

12.2.2. Sverige

Det følger af skuldsaneringslagens § 14, at der efter indledningen af gældssanerings-sagen indrykkes proklama, hvor fordringshaverne inden 1 måned efter indrykningen skriftligt anmodes om at anmelde krav mod skyldneren.

Som det fremgår ovenfor i kapitel 112.2, har indrykningen af proklama den virkning, at fordringer, som ikke anmeldes, og som er ukendte, ophører, forudsat at de er omfattet af gældssaneringen. Dette betyder, at de dels afskæres fra dækning under gældssaneringen, dels ikke kan gøres gældende mod skyldneren efter udløbet af gældssaneringsperioden.¹⁵⁴

Fordringer, som efter lovens § 6 ikke omfattes af gældssaneringen, rammes ikke af præklusion. Fordringer, som er kendte, rammes ikke af præklusionen, uanset at de ikke anmeldes.¹⁵⁵

Lovens § 6, jf. § 26, bestemmer, hvilke fordringer der er omfattet af gældssaneringen. Bestemmelsen er i sin helhed sålydende:

”En skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i denna lag, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då beslut meddelas enligt 13 § andra stycket att inleda skuldsanering. Skuldsanering medför att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en sådan fordran bortfaller för tiden efter nämnda dag. Skuldsaneringen får dock inskränkas till att avse de fordringar som har uppkommit före viss tidigare dag, om det är skäligt med hänsyn till omständigheterna vid skuldernas uppkomst eller andra särskilda omständigheter.

Vid skuldsaneringen får bestämmas att en fordran som avses i första stycket och som är beroende av villkor, inte är till beloppet fastställd eller inte är förfallen

¹⁵⁴ Jf. Trygve Hellners & Mikael Mellqvist, Skuldsaneringslagen En kommentar, 2. udgave, 2000, side 195 f.

¹⁵⁵ I RSV Rapport 2002:5 udarbejdet af Riksskatteverket og Konsumentverket foreslås det, som også anført ovenfor i kapitel 112.2, at præklusionsvirkningen udstrækkes således, at den rammer alle fordringer, som ikke anmeldes inden for proklamafristen, uanset om de er kendte eller ukendte, blot forudsat at de omfattes af gældssaneringen, jf. 6 §. Forslaget begrundes med hensynet til at afkorte sagsbehandlingstiderne.

till betalning, inte skall omfattas av skuldsaneringen. I fråga om en sådan fordran får borgenären utan hinder av föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen enligt 8 § löper.

En skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsliga underhåll,
2. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen eller retentionsrätt, till den del säkerheten förslår till betalning av fordran,
3. en fordran för vilken borgenären, innan beslut om att inleda skuldsanering har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, såvitt avser egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,
4. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation eller
5. en fordran som är tvistig.

Bestämmelsen i tredje stycket 1 gäller inte när försäkringskassan eller ett utländskt offentligt organ inträtt i den underhållsberättigades rätt till underhållsbidrag.”

Bestemmelsen i stk. 3, nr. 5, medfører, at fordringer som bestrides, ikke er omfattet af skyldnerens gældssanering. Om baggrunden for reglen fremgår følgende af Trygve Hellners & Mikael Mellqvist, Skuldsaneringslagen En kommentar, 2. udgave, 2000, side 147:

”För svenskt vidkommnde har i motiven mycket bestämt avvisats tanken att i skuldsaneringsförfarandet ”bygga in” möjligheter eller skyldigheter avseende tvistlösning. Det synes vara ett välgrundat ställningstagande, eftersom en motsatt ordning skulle såväl juridiskt-tekniskt som praktiskt komplicera förfarandet och även medföra gränsdragningsproblem mot konkurs. I motiven sägs det uttryckligen att det egentligen endats är fråga om att välja, att antingen låta tvistiga fordringar omfattas av en skuldsanering eller att låta dem helt falla utanför förfarandet. Valet har därvid alltså fallit på att låta tvistiga, dvs. bestridda, fordringar helt falla utanför en skuldsanering.”

For så vidt angår kautionsforpligtelser, anvendes i praksis 2 forskellige løsningsmodeller. Såfremt der ikke er noget, der tyder på, at forpligtelsen vil blive aktualiseret, træffes der bestemmelse om, at fordringen ikke er omfattet af saneringen, jf. § 6, stk. 2. Er der derimod grund til at tro, at forpligtelsen vil blive aktualiseret, lader man den

være omfattet af saneringen, men optager den til 0 kr. Skyldneren vil i dette tilfælde ikke kunne afkræves noget beløb, såfremt forpligtelsen aktualiseres.

12.3. Debat og ændringsforslag

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet konkluderer, at den nuværende ordning, hvorefter skifterettens medhjælper i praksis i et vist omfang undersøger de fordringer, der er anmeldt i gældssaneringssagen, i det hele fungerer tilfredsstillende, og at der på den baggrund ikke synes at være behov for at indføre et generelt prøvelses-system.¹⁵⁶

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet foreslår derimod, at der – i tilknytning til den eksisterende regel om, at skifteretten kan bestemme, at afdrag på bestride fordringer skal indsættes på en særskilt konto – indføres en regel om, at afdrag på bestride fordringer skal udbetales til de kreditorer, hvis krav er ubestridte, såfremt kreditor ikke allerede har anlagt sag, der fører til dom eller forlig, eller ikke anlægger sag inden 3 måneder efter skifterettens bestemmelse herom. For at undgå, at der senere rejses krav mod skyldneren, bør dette suppleres med en regel om, at den bestride fordring anses for prækluderet, såfremt sag ikke er anlagt senest ved udløbet af 3 måneders fristen.

Om den nærmere fremgangsmåde anfører Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet, at en kreditor, hvis krav bestrides, skal underrettes om fristfastsættelsen. Anlægger kreditor rettidigt sag, hensættes dividende på en særlig konto og udbetales til kreditor, såfremt den pågældende vinder sagen. Taber kreditor sagen, udbetales dividenden til de øvrige kreditorer. Det bør ved dommen bestemmes, at dividenden af det bestride beløb skal udbetales til skifteretten, der udlodder beløbet til de fordringshavere, der er omfattet af gældssaneringskendelsen, jf. herved princippet i konkurslovens § 224.

¹⁵⁶ Jf. redegørelsen, side 57 ff.

For så vidt angår omkostningsspørgsmålet, anføres det, at pålagte omkostninger bør behandles som en del af hovedfordringen for at undgå, at skyldneren føres ud i ny håbløs gæld i form af sagsomkostninger. I praksis bør der tages hensyn hertil ved hensættelsen på en særskilt konto. Får skyldneren omvendt tilkendt omkostninger, må disse antages at modsvare afholdte udgifter. Det samlede hensatte beløb på kontoen inklusiv beløb hensat til sagsomkostninger udbetales til alle de øvrige kreditorer. Er der tale om en fordring, der bestrides af en anden kreditor, bør der på tilsvarende vis kunne hensættes et beløb på en særskilt konto, ligesom der bør indføres en regel om, at afdrag på det bestridte beløb desuagtet skal udbetales, såfremt den bestridende kreditor ikke anlægger sag inden 3 måneder efter skifterettens bestemmelse herom.

Arbejdsgruppen foreslår endelig, at de problemer, der måtte kunne opstå for skifteretten for så vidt angår attestation af, at fordringshaveren rettidigt har anlagt en retssag om det bestridte krav, løses ved, at det pålægges kreditor, hvis krav bestrides af skyldneren eller den kreditor, der bestrider en anden kreditors krav, at forsyne skifteretten med dokumentation for, at en sag er anlagt inden for den frist, som skifteretten har fastsat. Opfylder kreditor ikke dette krav, kan beløbet på anfordring fra den eller de øvrige kreditorer blot udbetales.¹⁵⁷

I det notat, som Den Danske Dommerforening har sendt til Justitsministeriet som høringssvar, anføres det,¹⁵⁸ at en adgang til fordringsprøvelse i hvert fald indebærer en risiko for, at behandlingen af gældssaneringsagerne bliver ganske bureaukratisk, og at der næppe bør åbnes op for en egentlig fordringsprøvelse, medmindre behovet er ganske overbevisende dokumenteret.

Det anføres derimod,¹⁵⁹ at man kan overveje den ændring i regelsættet, at en eventuel afsat dividende ikke skal udbetales til skyldneren, men derimod til de øvrige fordringshavere, idet skyldneren har demonstreret, at den pågældende kunne undvære beløbet.

¹⁵⁷ Jf. i det hele redegørelsen, side 59.

¹⁵⁸ Jf. side 15 f.

¹⁵⁹ Jf. side 16.

Jens Paulsen oplyser i en artikel i Fuldmægtigen 2001.91 f., at det arbejde, som skifterettens medhjælper udfører i forbindelse med behandlingen af en sag om gældssanering, i nogen grad har antaget karakter af en egentlig bobehandling. Det anbefales derfor, at der gives adgang til en egentlig fordringsprøvelse i overensstemmelse med de regler, der gælder for konkursbehandlingen.

Spørgsmålet om betingede fordringer er ikke nærmere behandlet i de nævnte papirer.

12.4. Konkursrådets overvejelser

Konkursrådet har overvejet, om der bør indføres regler om fordringsprøvelse svarende til de regler, som gælder ved behandlingen af konkursboer.

Rådet finder dog, at der i praksis ikke synes at være behov for et sådan regelsæt, som formentlig vil føre til en længere sagsbehandlingstid. Rådet vil derfor ikke stille forslag om, at der i forbindelse med behandlingen af skyldnerens gældssaneringssag skal ske en egentlig prøvelse af de anmeldte fordringer.

Konkursrådet har dernæst overvejet, om der er et behov for, at de eksisterende regler i konkurslovens § 209, stk. 1 og 2, og § 216, stk. 4, om bestridte fordringer ændres og præciseres.

Det er rådets opfattelse, at der i tilknytning til de regler, som rådet foreslår om et præklusivt proklama, hvor også en kendt fordringshavers fordring prækluderes, bør indføres en regel om, at den fordringshaver, hvis anmeldte krav er bestridt, under visse nærmere angivne omstændigheder mister retten til at få dækning for den bestridte fordring, jf. nærmere nedenfor.

Konkursrådet finder, at der ikke er afgørende hensyn til fordringshaverne, der taler mod en sådan regel. Bestrider skyldneren en fordring, bør fordringshaveren efter at være gjort bekendt med retsvirkningerne af ikke at anlægge retssag inden for en rime-

lig frist være i stand til at vurdere, om den pågældende ønsker at anlægge en sag om fordringen.

I de tilfælde, hvor det efter skifterettens skøn må lægges til grund, at skyldneren uden saglig grund bestrider en eller flere anmeldte fordringer, vil dette efter omstændighederne – f.eks. hvis skyldnerens bestridelse antager karakter af chikane – kunne medføre, at skyldneren bør nægtes gældssanering.

Rådet foreslår derfor en regel, hvorefter retten til dækning af en fordring bortfalder i de tilfælde, hvor skyldneren bestrider en anmeldt fordring, og fordringshaveren ikke inden en vis frist fra skifterettens underretning om, at fordringen bestrides, anlægger sag om kravet. Som reglen foreslås udformet, er der tale om en egentlig præklusionsregel.

Den frist, som fordringshaveren bør gives til at overveje, om der ønskes anlagt sag, kan efter rådets opfattelse passende fastsættes til 3 måneder. Fristen bør regnes fra det tidspunkt, hvor skifteretten har givet fordringshaveren underretning om, at fordringen bestrides. I underretningen til fordringshaveren bør der samtidig gives oplysninger om, at retten til dækning bortfalder, hvis fordringshaveren ikke har anlagt sag inden fristens udløb. Indeholder underretningen ved en fejl ikke oplysning herom, bør fordringen ikke prækluderes.

I de tilfælde, hvor der anlægges sag om det bestridte krav, skal en eventuel kendelse om gældssanering ikke afvente udfaldet af retssagen. Der skal således fortsat afsættes midler til dækning af den bestridte fordring efter reglen i konkurslovens § 216, stk. 4.

De usikkerhedsmomenter, som henvisningen til konkurslovens § 182 har affødt, er i vidt omfang afklaret ved Højesterets afgørelse gengivet i U 2000.2216 H. I afgørelsen fastslås det, at henvisningen til konkurslovens § 182 i lovens § 216, stk. 4, må forstås alene som en henvisning til konkurslovens § 182, stk. 1.

Rådet finder det hensigtsmæssigt, at konkurslovens § 216, stk. 4, præciseres i overensstemmelse med Højesterets afgørelse. Rådet foreslår derfor, at det i kendelsen om

gældssanering skal angives, hvordan de afsatte midler skal fordeles mellem de øvrige fordringshavere, såfremt der ikke anlægges sag om fordringen, eller hvis det ved dom eller forlig fastslås, at fordringen ikke består. Det bør samtidig præciseres, at det alene er konkurslovens § 182, stk. 1, der finder tilsvarende anvendelse. Det forudsættes herved, at der kun bliver tale om, at skifteretten kan træffe bestemmelse om hensættelse af beløbet på en særskilt konto efter § 182, stk. 1, når der er tale om en bestridt fordring, jf. nærmere nedenfor om rådets forslag til den gældssaneringsmæssige behandling af betingede fordringer.

Konkursrådet har dernæst overvejet, hvordan der skal forholdes med de sagsomkostninger, som pålægges skyldneren, hvis den pågældende taber sagen om den bestridte fordring. Tages der ikke i tilstrækkeligt omfang højde for disse sagsomkostninger, er der en vis risiko for, at en skyldner alene på grund af sagsomkostninger, som er pålagt i en sag om en bestridt fordring, på ny befinder sig i håbløs økonomisk situation. Rådet finder, at sådanne situationer bør undgås.

En mulig løsning på dette problem kunne være at henvise den skyldner, der på ny befinder sig i en håbløs økonomisk situation på grund af pålagte sagsomkostninger, til at indgive en ny ansøgning om gældssanering, hvor sagsomkostningerne pålagt i forbindelse med sagen om den bestridte fordring medtages som en del af de anmeldte fordringer. Rådet finder imidlertid, at en sådan løsning er uhensigtsmæssig, allerede fordi skyldnerens gældssanering har til hensigt at sikre skyldneren en varig løsning af dennes økonomiske problemer.

Rådet finder derfor, at det er mere hensigtsmæssigt, at der i skyldnerens gældssanerings-sag i tilstrækkeligt omfang tages højde for de omkostninger, som skyldneren *muligt* pålægges at betale som følge af, at sagen om den bestridte fordring måtte tabes.

Rådet er opmærksom på, at der også er et betydeligt hensyn at tage til den fordringshaver, som måtte vinde en sag om den bestridte fordring. En løsning må derfor bero på en nærmere afvejning af hensynet til fordringshaveren og hensynet til, at skyldneren får en varig løsning på sine økonomiske problemer.

Konkursrådet har på den baggrund overvejet, om der i gældssanerings sagen i fuldt omfang bør afsættes midler til at dække sådanne sagsomkostninger. Rådet finder imidlertid, at en sådan løsning ikke er hensigtsmæssig, allerede fordi det i praksis formentlig vil føre til, at skyldnerens opsparingsbeløb i vidt omfang alene skal gå til dækning af sagsomkostninger med hensyn til en bestridt fordring. Dette vil medføre, at de øvrige fordringshaveres dækning vil blive væsentligt forringet. Rådet finder ikke, at en sådan løsning er rimelig over for de øvrige fordringshavere.

Det er derfor samlet set Konkursrådets opfattelse, at sagsomkostninger, som pålægges skyldneren, hvis den pågældende taber en sag om en bestridt fordring, bør behandles som en del af hovedfordringen i skyldnerens gældssanerings sag. Dette betyder, at fordringshaveren alene modtager dividende af de tilkendte sagsomkostninger.

Konkursrådet er opmærksom på, at det antages, at pålagte sagsomkostninger i civile sager stiftes ved foretagelsen af de relevante processuelle skridt,¹⁶⁰ og at forslaget derfor ikke er i overensstemmelse med det sædvanlige udgangspunkt. Rådet har dog fundet, at en sådan fravigelse konkret er nødvendig for at varetage de hensyn, som reglerne om gældssanering varetager.

Rådet har herved også lagt vægt på, at fordringshaveren i forhold til gældende ret i økonomisk henseende næppe bliver stillet væsentlig anderledes, end hvis sagsomkostningerne kunne gøres gældende med deres fulde beløb, idet skyldneren i hovedreglen i hvert fald en vis tid efter gældssaneringskendelsen vil være ude af stand til at betale de pålagte sagsomkostninger fuldt ud. Ved en sådan regel undgås det tillige, at fordringshaveren har mulighed for at bestemme, hvilken dækning sagsomkostningerne skal have, ved først at anlægge sag om kravet, efter at der er indledt sag om gældssanering for skyldneren.

Omkostninger, som tilkendes skyldneren, fordi skyldneren vinder sagen, skal ikke indgå i gældssanerings sagen, da de må antages at modsvare en afholdt udgift. For-

¹⁶⁰ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 308.

dringshaverne i skyldnerens gældssanerings sag skal således ikke have del i omkostningsbeløb, som tilkendes skyldneren.

Rådet har overvejet, om der er et praktisk behov for særlige sagsbehandlingsregler i de tilfælde, hvor det er en fordringshaver, som bestrider en anden fordringshavers krav.

Det er efter rådets oplysninger om gældssaneringspraksis yderst sjældent, at en fordringshaver bestrider en anden fordringshavers fordring, og at der føres en sag herom. Konkursrådet finder på den baggrund ikke, at der er tilstrækkeligt grundlag for at foreslå særlige regler om den gældssaneringsmæssige behandling af sådanne tilfælde.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om der er behov for særlige regler om, at den fordringshaver, hvis krav bestrides, skal kunne pålægges at sende dokumentation for at have anlagt en retssag med henblik på at hindre præklusion.

En regel om, at det pålægges kreditor at sende dokumentation for, at sag er anlagt inden for en frist på tre måneder, vil navnlig være relevant i de tilfælde, hvor det er skyldneren, som bestrider fordringen. Det vil i praksis formentlig være hovedreglen, at en sådan sag er anlagt på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, og det vil i praksis være naturligt, at fordringshaveren over for skyldneren eller skifteretten oplyser, om der er anlagt sag. Da skyldneren må antages at være bekendt med, om der er anlagt en sag mod den pågældende, finder Konkursrådet ikke, at der er et tilstrækkeligt praktisk behov for at foreslå særlige regler om, at fordringshaveren skal forsyne skifteretten med dokumentation for, at der rettidigt er anlagt sag. Skyldneren vil således i almindelighed ikke have nogen økonomisk interesse i at fortie oplysning om et sagsanlæg, da dette alene vil indebære en ændret fordeling mellem fordringshaverne. Ved at fortie en sådan oplysning risikerer skyldneren derimod, at skifteretten nægter gældssanering efter konkurslovens § 212, stk. 1, nr. 2, eller eventuelt at skifteretten efterfølgende på begæring fra fordringshaveren ophæver kendelsen om gældssanering i medfør af konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 1.

Konkursrådet har endelig overvejet, om der er grundlag for at ændre de regler, som gælder for behandlingen af betingede fordringer. En betinget fordring vil f.eks. være en ikke aktualiseret kautionsforpligtelse.

Rådet finder det væsentligt, at gældssanering medfører en varig løsning af skyldnerens økonomiske problemer, således at skyldneren ved udløbet af afdragsperioden ikke mødes med krav, som er stiftet inden det relevante skæringstidspunkt.

Rådet har i lyset heraf nærmere overvejet, om der i tilknytning til de regler, som rådet foreslår om præklusion i kapitel 11.4, bør indføres en regel om, at en betinget fordring prækluderes, hvis den ikke bliver aktualiseret inden et nærmere fastsat tidspunkt.

Konkursrådet finder det hensigtsmæssigt, at der indføres en sådan regel. Hermed sikres skyldneren en endelig afklaring af sine økonomiske forhold, når der afsiges kendelse om gældssanering.

Et regelsæt kan indrettes således, at retten til dækning af den betingede fordring bortfalder på det tidspunkt, hvor skyldneren meddeles gældssanering, medmindre betingelsen er indtrådt på dette tidspunkt.

Alternativt kan en regel udformes således, at retten til dækning bortfalder, hvis betingelsen ikke er indtrådt ved udløbet af skyldnerens afdragsperiode.

Det er rådets opfattelse, at en præklusionsregel mest hensigtsmæssigt bør udformes således, at retten til dækning af den betingede fordring bortfalder, når der afsiges kendelse om gældssanering, medmindre betingelsen er indtrådt på dette tidspunkt. Herved lettes arbejdet med behandlingen af den betingede fordring mest muligt for skifterettens medhjælper og skyldner.

Konkursrådet foreslår derfor, at der indføres en regel om, at retten til dækning af en betinget fordring bortfalder, når gældssaneringssagen er sluttet med afgørelse om

gældssanering, jf. § 218, stk. 1, såfremt betingelsen ikke er indtrådt på det tidspunkt, hvor der afsiges kendelse om gældssanering.

Er f.eks. en kautionsforpligtelse anmeldt i gældssaneringen inden anmeldelsesfristens udløb, vil krav, der udspringer heraf, således alene kunne gøres gældende, hvis forpligtelsen aktualiseres og anmeldes i sagen, *inden* der afsiges kendelse om gældssanering. Aktualiseres kravet i perioden mellem afsigelse af kendelse om gældssanering og udløbet af kærefristen, jf. herved konkurslovens § 218, stk. 1, vil kravet ikke kunne gøres gældende. Det samme gælder, hvis kendelsen om gældssanering bliver stadfæstet efter kære. Udfærdiges reglen ikke på denne måde, vil skyldneren i den situation efter omstændighederne atter kunne være håbløst forgældet, når kendelsen om gældssanering bliver endelig.

Bestridte og betingede fordringer, som ikke anmeldes i gældssaneringssagen, prækluderes efter den almindelige regel, som Konkursrådet har foreslået i lovudkastets § 208 b, stk. 1.

Der henvises til kapitel 19 nedenfor, der indeholder rådets lovudkast med bemærkninger. Reglerne om behandlingen af bestridte fordringer er indeholdt i § 209, stk. 2-5, og § 216, stk. 4. Reglen om behandlingen af betingede fordringer er indeholdt i § 208 b, stk. 3.

Kapitel 13

Omstødelse

13.1. Gældende ret

13.1.1. Oversigt

Konkurslovens § 221 har følgende ordlyd:

”Tages skyldnerens forslag helt eller delvis til følge, anvendes reglerne om omstødelse i konkurslovens §§ 64-80.

Stk. 2. Dækning af en fordring, som ikke ville have været berørt af gældssaneringskendelsen, kan ikke omstødes.”

Bestemmelsens stk. 1 fastslår, at reglerne om omstødelse er anvendelige i tilfælde af, at skyldneren får gældssanering. Reglerne om omstødelse finder i øvrigt anvendelse i konkurs, i tvangsakkord, jf. § 184, og i et insolvent dødsbo, hvor skifteretten i henhold til dødsboskiftelovens § 69 har truffet bestemmelse om insolvensbehandling, jf. dødsboskiftelovens § 70, stk. 1.

I bestemmelsens stk. 2 præciseres det, at dækning af en fordring, som ikke ville have været berørt af kendelsen om gældssanering, ikke kan omstødes. Dette ville formentlig gælde, uanset at det ikke var udtrykkelig foreskrevet.¹⁶¹ Bestemmelsen indebærer, at skyldnerens opfyldelse af eller sikkerhedsstillelse for en fordring, som er stiftet efter skæringstidspunktet, jf. § 199, stk. 1, eller udlæg for en sådan fordring ikke kan omstødes. Det samme gælder, dersom fordringen er sikret ved uomstødeligt pant i skyldnerens aktiver, jf. § 199, stk. 2.

¹⁶¹ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 869 smh.m. side 778.

Det fremgår af betænkning 957/1982, side 161 f., at formålet med at gøre reglerne om omstødelse anvendelige i gældssanering var at forebygge, at fordringshaverne følte sig tvunget til at indgive begæring om konkurs mod en skyldner, som havde søgt gældssanering, når konkursens eneste formål var at muliggøre omstødelse. Betænkningen indeholder ikke særlige bidrag til fastlæggelsen af området for omstødelse i gældssanering, bortset fra at det side 160 anføres, at bestemmelsen i § 221 svarer til § 184 (om tvangsakkord). Om denne bestemmelse, som blev indført ved konkursloven af 1977, hedder det i betænkning 606/1971, side 257 (om lovudkastets § 179):

”Udkastet går derfor ud på at give adgang til omstødelse i tvangsakkord efter de samme bestemmelser som i konkurs.”

Reglerne om den praktiske gennemførelse af krav på omstødelse findes i konkurslovens §§ 222-224, der ganske svarer til konkurslovens §§ 185-187 om tvangsakkord.

Bestemmelsen i § 221 har vist sig i praksis at kunne have betydning i to situationer. Det gælder for det første i relation til behandling af den fyldestgørelse, som det offentlige opnår gennem lønindeholdelse, jf. herom afsnit 13.1.2. For det andet gælder det i relation til betaling af en fordring, som i kraft af fortrinsstilling ville have fået fuld dækning, dersom skyldnerens bo var taget under konkursbehandling, men som i gældssanering har samme stilling som andre fordringer, jf. herom afsnit 13.1.3. Der er ikke offentliggjorte domstolsafgørelser om andre spørgsmål end de nævnte.

Bestemmelserne i konkurslovens §§ 222-224 om den praktiske gennemførelse af krav på omstødelse har ikke givet anledning til vanskeligheder i praksis og omtales derfor ikke videre i det følgende.

13.1.2. Lønindeholdelse

Lønindeholdelse kan efter dansk ret alene foretages med henblik på inddrivelse af fordringer, som tilkommer det offentlige.¹⁶² Afgørelser om lønindeholdelse træffes af

¹⁶² Retsplejerådets betænkning nr. 1239/1992 indeholder udkast til regler om lønindeholdelse for private krav, men er ikke blevet fulgt op af lovgivningsinitiativ.

de myndigheder, som har til opgave at foretage inddrivelse af de fordringer, som i henhold til lovgivningen kan inddrives ved indeholdelse i skyldnerens løn mv.

Lønindeholdelsen foretages efter reglerne i kildeskattelovens § 73. Denne bestemmelse gælder alene inddrivelse af personlige skatter, men efter § 14 i lov om opkrævning af skatter og afgifter m.v. (opkrævningsloven) finder den tillige anvendelse på inddrivelse af andre skatter og afgifter til det offentlige, når det i vedkommende lov er bestemt, at restancer kan inddrives ved lønindeholdelse. Efter kildeskattelovens § 73, stk. 3, 2.-5. pkt., sker lønindeholdelsen med en procentdel af skyldnerens nettoløn. Indeholdelsen kan højst udgøre 20 procent af skyldnerens løn efter fradrag af indeholdt kildeskat heraf, dvs. 20 procent af nettolønnen.

Ved pålæg om indeholdelse skal der overlades skyldneren det nødvendige til eget og familiens underhold. Ved indeholdelse med mere end 15 procent skal skattemyndighederne i hvert enkelt tilfælde have sikre oplysninger om, at der overlades skyldneren de nødvendige midler. Grundlaget for en afgørelse om lønindeholdelse er en vurdering af skyldnerens betalingsevne. Denne vurdering, som foretages på grundlag af Told- og Skattestyrelsens cirkulære nr. 28 af 14. marts 1997, minder på mange måder om den bedømmelse, som ligger til grund for skifterettens fastsættelse af vilkårene for en gældssanering for skyldneren.

Trufne afgørelser indberettes til Det Fælles Lønindeholdelsesregister, som ud over at registrere afgørelserne blandt andet modtager indbetalinger fra de indeholdelsespligtige og fordeler og afregner modtagne midler til myndighederne samt styrer og kontrollerer tidspunktet for indeholdelsespligtens ophør.¹⁶³

Det forhold, at en skyldner indgiver begæring om gældssanering, medfører ingen indskrænkning i de enkelte fordringshaveres mulighed for at foretage retsforfølgning mod skyldneren til inddrivelse af deres fordringer. En begrænsning indtræder først ved skifterettens afgørelse om at indlede gældssaneringssag for skyldneren, jf. konkurslovens § 207, stk. 1, der har følgende ordlyd:

¹⁶³ Jf. nærmere lovbekendtgørelse nr. 601 af 19. august 1998 §§ 2-3.

”Fra gældssanerings sagens indledning og indtil dens slutning kan arrest eller udlæg ikke foretages i skyldnerens aktiver, og skyldnerens ejendom kan ikke tages til brugeligt pant. Dette gælder dog ikke for fordringer, som ikke berøres af en kendelse om gældssanering.”

Om rækkevidden af denne bestemmelse hedder det i betænkning 957/1982, side 151:

”[Bestemmelsen] udelukker individualforfølgning i form af arrest og udlæg, herunder udlæg for fordringer med udpantningsret. Bestemmelsen udelukker derimod ikke lønindeholdelse i overensstemmelse med almindelige regler.”

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 31, stk. 1, som med virkning fra afsigelsen af et konkursdekret afskærer arrest og udlæg i den formue, som er omfattet af konkursen.¹⁶⁴

Adgangen til at foretage lønindeholdelse ophører ved afsigelse af kendelse om gældssanering, idet der herefter ikke foreligger nogen restance til inddrivelse. Skyldnerens gæld er ved kendelsen blevet nedsat til en realistisk størrelse, og der er (medmindre kendelsen går ud på bortfald af gælden) fastsat en afdragsordning.

Det forhold, at der således kan foretages lønindeholdelse under behandlingen af en gældssanerings sag – i en periode, hvor det ikke vides, om sagen slutter med, at der afsiges kendelse om gældssanering eller ej – er ikke nødvendigvis afgørende for, hvorledes der, *hvis* sagen afsluttes med kendelse om gældssanering, skal forholdes med den fyldestgørelse, som er opnået i tiden forud for indledning af gældssanerings sag og under sagens behandling.

Dette spørgsmål, der ikke er udtrykkelig omtalt i betænkning 957/1982, blev besvaret ved Højesterets dom gengivet i U 1987.755.

Skattevæsenet anmeldte et krav på restskat på 19.251 kr. hos en skyldner, for hvem der var indledt gældssanerings sag. Efter en behandlingstid på ca. et år blev der afsagt kendelse om gældssanering for skyldneren, hvis gæld blev nedsat til

¹⁶⁴ Gældssanerings sagens indledning tillægges i vidt omfang de samme retsvirkninger som afsigelse af et konkursdekret, jf. konkurslovens § 201.

68 procent. Kendelsen omfattede blandt andet restskatten, som på kendelsestidspunktet blev opgjort til 5.829,70 kr., idet skattevæsenet under sagens behandling havde opnået fyldestgørelse for 13.241,70 kr. i kraft af lønindeholdelse. Skyldneren havde under sagens behandling månedlig indbetalt 2.000 kr. til skifterettens medhjælper. Skyldnerens øvrige kreditorer anlagde herefter omstødelsessag mod skattevæsenet.

Landsretten tog påstanden om omstødelse til følge med disse præmisser:

”Ved gældssanering nedskrives skyldnerens gæld, således at en del af skyldnerens indtægter fra gældssaneringssagens åbning i en kortere årrække anvendes til ligelig betaling af kreditorernes nedskrevne fordringer. Skyldnerens indtægter under gældssaneringssagens behandling indgår således i beregningen af det samlede beløb, der kan fordeles mellem kreditorerne.

Det må herefter lægges til grund, at det beløb, der efter begæring løbende er tilbageholdt ved udbetalingen af [skyldnerens] løn, ville være blevet fordelt mellem kreditorerne, såfremt der ikke var sket lønindeholdelse.

Lønindeholdelsen findes på denne baggrund at burde omstødes i medfør af konkurslovens § 72, stk. 2, da ingen af de i denne bestemmelse anførte undtagelser kan finde anvendelse. Det bemærkes herved, at også reale grunde taler herfor, da skattekrav, som ikke længere er privilegerede, ellers under omstændigheder som de her foreliggende på denne måde ville opnå en fordelagtig materiel retsstilling svarende til privilegerede fordringer.”

Højesteret frifandt imidlertid skattevæsenet med disse præmisser:

”Lønindeholdelse kan ikke anses for omfattet af omstødelsesreglerne i konkursloven af 1977 §§ 72 og 74, og forarbejderne til bestemmelserne om gældssanering i lov nr. 187 af 9. maj 1984 giver ikke grundlag for at anvende omstødelsesreglerne i videre omfang end ved konkurs og tvangsakkord.”

Længden af afdragsperioden eller dennes begyndelsestidspunkt fremgår ikke af det offentliggjorte referat af afgørelsen, men det fremgår af SØ- og Handelsrettens skifterets retsbog (sag G 70/1984), at afdragsperioden var fem år regnet fra afsigelsen af skifterettens kendelse, og at det beløb, som måtte blive indvundet ved omstødelsessagen, skulle udloddes til kreditorerne ud over den dividende, som var fastsat ved ken-

delsen. Dette svarede således reelt til, at afdragsperioden blev forlænget i tilfælde af omstødelse.

Højesterets dom er kommenteret af højesteretsdommer Mogens Munch i U 1988B.417 f., jf. herom nedenfor i afsnit 13.3.

Dommen er fulgt op af Vestre Landsrets dom gengivet i U 2001.2143, hvori det fastslås, at det offentlige ikke kan henvises til at lade den fyldestgørelse, som er opnået gennem lønindeholdelse under gældssaneringssagens behandling, modregne i sin dividende i henhold til kendelsen – hvilket reelt ville indebære, at fyldestgørelsen blev betragtet som omstødelig – men at fyldestgørelsen kan fratrækkes den fordring, som det offentlige har anmeldt, forinden dividenden af de samlede fordringer beregnes.

13.1.3. Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling

Konkurslovens § 199 og § 200 regulerer, hvorledes de fordringer, der hviler på en skyldner, behandles i tilfælde af, at skyldneren får gældssanering. Af betydning for rækkevidden af konkurslovens regler om omstødelse i gældssanering er konkurslovens § 199, der har følgende ordlyd:

”Kendelsen om gældssanering omfatter fordringer, der er stiftet inden gældssaneringssagens indledning, jf. § 206. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at kendelsen kun skal omfatte fordringer, der er stiftet inden et af skifteretten fastsat tidligere tidspunkt.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering omfatter dog ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Pantehaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet.”

Konkurslovens § 200, stk. 3, har følgende ordlyd:

”I øvrigt skal fordringshaverne behandles lige, medmindre de samtykker i en mindre gunstig behandling.”

Som det fremgår, er udgangspunktet, at alle fordringer, som hvilede på skyldneren på det tidspunkt, hvor skifteretten indledte gældssaneringssag for skyldneren (eller det tidligere tidspunkt, som skifteretten måtte bestemme, jf. § 199, stk. 1, 2. pkt.), omfattes af gældssaneringen. Disse fordringer ophører ikke med at eksistere (medmindre kendelsen går ud på bortfald af gælden), men nedsættes i overensstemmelse med kendelsen.

En enkelt gruppe fordringer påvirkes ikke af, at skyldneren får gældssanering, hverken for så vidt angår deres beløb, eller rente- og afdragsvilkår. Det gælder fordringer, der er sikret ved pant i skyldnerens aktiver, jf. § 199, stk. 2.

Efter konkurslovens § 221, stk. 2, kan "[d]ækning af en fordring, som ikke ville have været berørt af gældssaneringskendelsen, ... ikke omstødes".

Konkurslovens § 199 svarer til bestemmelsen i § 158, der gælder i tilfælde, hvor skyldneren får tvangsakkord. Efter § 158, stk. 2, er der imidlertid flere grupper af fordringer, som holdes uden for en tvangsakkord.

Af betydning for spørgsmålet om omstødelse er det, at fordringer, som har fortrin frem for almindelige fordringer i konkurs, falder uden for tvangsakkorden, jf. § 158, stk. 2, nr. 2. Det gælder således fordringer omfattet af konkurslovens §§ 94-96, dvs. krav med tilknytning til en betalingsstandsning, krav på løn mv. og i visse tilfælde leverandørers krav på punktafgifter. Hvis skyldneren under akkordforløbet har betalt eksempelvis et lønkrav eller en fordring, som er stiftet med samtykke af et beskikket tilsyn, kan denne betaling således ikke omstødes, idet begge fordringer i konkurs ville have været stillet foran de simple fordringer, jf. henholdsvis § 95 og § 94.

Hvis der i tiden op til, at skyldneren søger gældssanering, sker betaling af en fordring, som ville have fortrinsret i skyldnerens konkursbo (og som derfor ville falde uden for skyldnerens tvangsakkord), opstår spørgsmålet, om en sådan betaling kan omstødes ud fra den betragtning, at fordringen – hvis den ikke var betalt – ville have været omfattet af gældssaneringen.

Gældssaneringsudvalget overvejede, hvorvidt bestemmelserne i konkurslovens § 158, stk. 2, nr. 2-4, burde overføres til tvangsakkord, jf. betænkning 957/1982, side 140 ff. Udvalget fandt, at de hensyn, der begrundet bestemmelserne, ikke kan overføres til gældssanering, og stillede derfor ikke forslag om at overføre nogen af bestemmelserne til gældssanering.

Som anført ovenfor i afsnit 13.1.2 udtalte Højesteret i sin dom gengivet i U 1987.755, at der ikke er holdepunkter for at anvende omstødelsesreglerne i videre omfang i gældssanering end i konkurs og tvangsakkord. Med gentagelse af denne bemærkning fastslog Vestre Landsret i afgørelsen gengivet i U 1998.1047, at der ikke kunne ske omstødelse, efter at der var afsagt kendelse om gældssanering for en skyldner, i et tilfælde, hvor der, efter at der var indledt gældssanerings sag for skyldneren, skete betaling af et honorarkrav fra en revisor, der havde ydet bistand under skyldnerens forudgående betalingsstandsning samt fra det beskikkede tilsyn under henvisning til, at der i konkurs ville have været fuld dækning til krav omfattet af konkurslovens § 94.

13.2. Reglerne i andre nordiske lande

13.2.1. Norge

13.2.1.1. Lønindeholdelse

Efter norsk ret kan såvel offentlige som private fordringer inddrives ved lønindeholdelse. Dette sker efter reglerne i dekningsloven. Efter dennes § 2-7 kan der foretages indeholdelse i skyldnerens løn, i det omfang denne overstiger, hvad der med rimelighed medgår til skyldneren og dennes husstands underhold. Ud over i løn kan der foretages indeholdelse i andet vederlag for personligt arbejde, krav på pension eller underholdsbidrag og visse øvrige krav. Lønindeholdelse efter dekningsloven falder bort ved åbning af gjeldsforhandling (svarende til indledning af gældssanerings sag).

Ved åbning af gjeldsforhandling falder iværksat lønindeholdelse bort, jf. gjeldsordningslovens § 3-4. Til fordel for kreditorfællesskabet skal namsmannen efter gjeld-

sordningslovens § 3-3, stk. 2, i forbindelse med åpningen træffe beslutning om indeholdelse i overensstemmelse med dekningslovens § 2-7 og tvangsfuldbyrdelseslovens §§ 7-21 - 7-24 (som inneholder regler om den praktiske fremgangsmåte ved lønindeholdelse).

I det omfang, der ikke foretages lønindeholdelse hos skyldneren, f.eks. fordi han er selvstendig erhvervsdrivende og således ikke oppebærer løn, skal skyldneren etter gjeldsordningslovens § 3-5, litra a, fra åpning af gjeldsforhandling innsætte løn og andre inntægter, som ikke er nødvendige til skyldnerens og dennes husstands underhold, på en særskilt konto i et pengeinstitut.

Kommer en gjeldsordning ikke i stand, fordeler namsmannen etter gjeldsordningslovens § 7-3 de midler, som er trukket etter lovens § 3-3, annet ledd, forholdsmessig mellom fordringshaverne, dog således at fordringshavere med forudgående lønindeholdelse får forlods dekning, som om gjeldsforhandling ikke hadde fundet sted.

13.2.1.2. Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling

Gjeldsordningslovens § 4-8 bestemmer, hvilke fordringer der berøres af en gjeldsordning, og hvilke der falder uden for en ordning. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Gjeldsordningen skal omfatte alle skyldnerens forpliktelser, som ikke er betaling for en fremtidig motytelse som skyldneren har rett til å motta etter §§ 4-3 til 4-5 og skatte- og avgiftskrav som holdes utenfor gjeldsordningen i henhold til bokstav c nedenfor samt forpliktelser som nevnt i tredje ledd. De midler som skal fordeles mellom fordringshaverne fordeles forholdsmessig etter gjeldens størrelse, med følgende unntak:

- a. Fordringer sikret ved pant i bolig [...]
- b. Andre pantesikrede fordringer [...]
- c. Skatte- og avgiftskrav [...]
- d. Bidragsforpliktelser [...]
- e. Mindre fordringer [...]
- f. Renter og omkostninger [...]
- g. Kravets art [...]
- h. Krav som grunner seg på en straffbar handling

- i. Gjeld oppstått etter et åpenbart brudd på frarådingsplikten i finansavtaleloven § 47 [...]"

Bestemmelsen innebærer, som det ses, at en række fordringer, som efter dansk ret omfattes af en gældssanering, falder uden for en gjeldsordning efter norsk ret.

Der er efter norsk ret ikke hjemmel til at anvende konkurslovens omstødelsesregler i sager om gjeldsordning, men hvis skyldneren i tiden forud for gjeldsordningssagen har betalt enkelte fordringshavere, hvis krav ville have været omfattet af gjeldsordningen, kan dette efter omstændighederne afskære skyldneren fra at opnå en gjeldsordning, idet en gjeldsordning under de beskrevne omstændigheder kunne virke stødende, jf. gjeldsordningslovens § 1-3.

13.2.2. Sverige

13.2.2.1. Lønindeholdelse

§ 25, stk. 1, 1. pkt., i skuldsaneringslagen har dette indhold:

”Efter kronofogdemyndighetens beslut om att indleda skuldsanering får utmätning för fordringar som uppkommit dessförinnan inte äga rum innan frågan om skuldsanering är avgjord, om inte, efter överlämnande eller överklagande, rätten på begäran av en borgenär bestämmer annat.”

Som det fremgår, bortfalder adgangen til individualforfølgning for fordringer, som vil være omfattet af en eventuel gældssanering, på det tidspunkt, hvor gældssaneringssagen bliver indledt. Dette indebærer, at forfølgning ikke kan påbegyndes, og at allerede iværksat forfølgning ophører. Reglen er i SOU 1990:74, side 239, begrundet i hensynet til, at skyldneren får en periode til at rette op på sine økonomiske forhold.

13.2.2.2. Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling

Skuldsaneringslagens § 6 bestemmer, hvilke fordringer der omfattes af en gældssanering, og hvilke der falder uden for en sanering. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”En skuldsanering omfattar, om inte annat föreskrivs i denna lag, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då beslut meddelas enligt 13 § andra stycket att inleda skuldsanering.

[...]

En skuldsanering omfattar inte

1. en fordran på familjerättsligt underhåll,
2. en fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt [...] eller retentionsrätt, till den del säkerheten förslår till betalning av fordran,
3. en fordran för vilken borgenären, innan beslut om att inleda skuldsanering har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, såvitt avser egendom som har tagits i anspråk vid verkställigheten,
4. en fordran som inte er förfallen till betalning och som är beroende av att borgenären tillhandahåller en motprestation eller
5. en fordran som er tvistig. [...]”

Bestemmelsen innebär, som det ses, at en række fordringer, som efter dansk ret omfattes af en gældssanering, falder uden for en gældssanering efter svensk ret.

Der er efter svensk ret ikke hjemmel til at anvende konkurslovens omstødelsesregler i sager om gældssanering, men hvis skyldneren i tiden forud for gældsordningssagen har betalt enkelte fordringshavere, hvis krav ville have været omfattet af gældssaneringen, kan dette efter omstændighederne afskære skyldneren fra at opnå en gældssanering, idet en gældssanering under de beskrevne omstændigheder kunne virke urimelig, jf. skuldsaneringslagens § 4, stk. 1, nr. 2.

13.3. Debat og ændringsforslag

13.3.1. Lønindeholdelse

Højesterets dom gengivet i U 1987.755, er som nævnt kommenteret af højesteretsdommer Mogens Munch i U 1988B.417 f. Det er her bl.a. anført:

”[...] Lønindtægter omfattes ikke af konkursen [...] skattevæsenet [har] imidlertid et særligt inddrivelsesmiddel [...] lønindeholdelse [...] I betænkning nr. 606 (1971) om konkurs og tvangsakkord s. 158 forudsættes det (om underholdsbidrag), at løntilbageholdelse ikke rammes af omstødelse, [...] Dette er naturligt nok, når lønindtægter under konkursen ikke omfattes af denne. Lønindeholdelse vil sjældent have større betydning for et konkursbo, og den typiske fallent er ikke lønmodtager.

[...] I modsætning til konkurs tages der ved gældssanering hensyn også til skyldnerens forventede løbende indtægter i de nærmeste år, jf. konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1, og typisk vil opretholdelsen af lønindeholdelsen derfor medføre, at der bliver så meget mindre til deling mellem de øvrige kreditorer. Ligelighedsprincippet, der ligger til grund for både konkurs og gældssanering, vil derfor tale for omstødelse måske snarere med støtte i § 71, da skattemyndighedernes lønpålæg forekommer nærmere beslægtet med udlæg end med privatretlige dispositioner. Lønindeholdelse tilsigter at lette den praktiske fremgangsmåde, men – som bortfaldet af skatteprivilegiet viser – ikke at give skattevæsenet materielle fordele på de øvrige kreditorers bekostning.

De i betragtning kommende hensyn kunne således tale for at behandle lønindeholdelse anderledes under gældssanering end under konkurs. Bestemmelserne om gældssanering eller deres forarbejder giver imidlertid ingen støtte for indførelsen af nye omstødsgrunde specielt for gældssanering.

Højesteret har derfor fundet, at det måtte være et lovgivningsanliggende, såfremt der skulle åbnes adgang til omstødelse af lønindeholdelse alene under gældssanering.”

I U 1995B.18 ff., argumenterer lektor Jens Anker Andersen for en begrænsning af adgangen til lønindeholdelse bl.a. efter, at gældssaneringssag er indledt. Det hedder bl.a.:

”[...] Både under en betalingsstandsning samt under forhandlingerne om tvangsakkord og efter, at der er indledt gældssaneringssag, kan der foretages lønindeholdelse. [...] I relation til gældssanering er det et reelt problem, at der kan foretages lønindeholdelse under gældssaneringssagen [...]

Kan et krav tvangsfuldbyrdes både gennem lønindeholdelse og udlæg med påfølgende tvangsauktion, giver dette konkursretlige omstødsproblemer, da udlæg jo efter de nugældende regler i ret vid udstrækning omstødes, medens

lønindeholdelse er uomstødelig. Problemet foreligger f.eks. i relation til underholdsbidrag [...]

Det rigtige må derfor være, at der skabes hjemmel for omstødelse, f.eks. således at KL § 71 om omstødelse af udlæg omformuleres, således at bestemmelsen også omfatter lønindeholdelse. [...]

Skabes der hjemmel for at omstøde lønindeholdelse, må dette få den yderligere konsekvens, at der ikke kan foretages lønindeholdelse under en konkurs, og medens der forhandles om tvangsakkord eller gældssanering. Der er navnlig behov for at få forbudt lønindeholdelse efter, at en gældssaneringssag er indledt. Det kan diskuteres, om lønindeholdelse også bør være forbudt under en anmeldt betalingsstandsning. [...]"

I den redegørelse, som den arbejdsgruppe, som Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen havde nedsat, afgav, foreslås det med henvisning til Højesterets dom gengivet i U 1987.755, samt Mogens Munchs og Jens Anker Andersens artikler, at adgangen til lønindeholdelse afskæres med virkning fra dagen for indledning af gældssaneringssag.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har sendt til Justitsministeriet som høringssvar, anføres det, side 14, at arbejdsgruppens forslag stemmer overens med almindelige insolvensretlige principper og derfor må tiltrædes.

13.3.2. Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling

I en artikel i Advokaten 1995, side 314 ff., gør advokat Jens Paulsen rede for, at der

”[o]fte opstår den situation, at en erhvervsdrivende må se sig nødsaget til at anmelde betalingsstandsning for at få virksomheden afviklet på en sådan måde, at ingen kreditorer begunstiges på de øvriges bekostning. Efter en kortere eller længere afviklingsperiode er det hensigten, at der skal gennemføres en gældssanering for skyldneren.”

Hertil anføres i en note:

”Det må antages, at en betingelse for gennemførelse af en frivillig akkord er, at samtlige kreditorer tiltræder denne [...]”

Med henvisning til, at der efter den beskrevne afviklingsperiode ofte vil skulle tages stilling til behandlingen af krav, der i skyldnerens konkursbo ville have været omfattet af konkurslovens §§ 95 eller 96, hedder det:

”Skulle KL § 200, stk. 3, tages efter pålydende, er der ingen tvivl om, at kravene efter KL §§ 95 og 96 skal behandles på lige fod med simple krav. [...] Alle reale grunde taler for, at der må være tale om en lapsus ved vedtagelsen af KL § 200, stk. 3. [...] Der synes ikke at være nogen real begrundelse for, at fortrinsberettigede krav skal behandles anderledes ved en gældssanering end i en akkordsituation.”

13.4. Konkursrådets overvejelser

13.4.1. Lønindeholdelse

Efter Konkursrådets principielle opfattelse harmonerer det dårligt med almindelige insolvensretlige principper, at det tillades en enkelt fordringshaver at skaffe sig fyldestgørelse i tiden op til, at der etableres en fristdag, og – i endnu højere grad – i tiden efter fristdagen.

Formålet med reglerne om omstødelse er at understøtte princippet om ligelig fyldestgørelse af kreditorerne, og det er således udgangspunktet, at gennemførelse af omstødelse skal være til fordel for kreditorerne eller dog nogle af disse. Dette vil i sager om gældssanering indebære, at et omstødellesbeløb som udgangspunkt skal anvendes til forhøjelse af den dividende, der er fastsat i kendelsen om gældssanering. Dette vil i givet fald reelt betyde, at afdragsperioden for den skyldner, som har været udsat for lønindeholdelse op til og under gældssanerings sagen, forlænges ud over den periode, som er fastsat ved kendelsen.

Alternativet til, at skyldneren er udsat for lønindeholdelse i tiden op til gældssanerings sagen og under dennes behandling, er i praksis ikke, at et beløb svarende til den fyldestgørelse, som det offentlige opnår, ville være blevet fordelt til samtlige kreditorer. Det forekommer således kun i begrænset omfang, at der etableres en betalingsordning allerede i forbindelse med indledningen af en gældssanerings sag. Det realistiske alternativ til, at skyldneren var udsat for lønindeholdelse, ville således være, at skyldneren frit disponerede over sin fulde løn, og at ingen af kreditorerne ville modtage nogen betaling.

Lønindeholdelse kunne tænkes behandlet på linje med anden individualforfølgning, eksempelvis således at lønindeholdelse blev omfattet af konkurslovens § 71. Fyldestgørelse opnået senere end tre måneder før fristdagen (datoen for skyldnerens ansøgning om gældssanering) ville under en sådan ordning skulle fralægges, hvis skyldneren fik gældssanering. Dette ville imidlertid indebære en tilfældighedspræget fordel for de kreditorer, hvis skyldner var udsat for lønindeholdelse, jf. det forudgående om det reelle alternativ til lønindeholdelse.

Hvis omstødellesbeløbet i stedet anses som en betaling, som skyldneren har foretaget i løbet af den fastsatte afdragsperiode, kommer det ikke kreditorerne til gode gennem en forhøjelse af dividenden, idet realiteten da er, at afdragsperioden anses for påbegyndt på det tidspunkt, hvorfra omstødelsen sætter ind. En sådan ordning vil alene virke til fordel for skyldneren og vil derfor ikke kunne begrundes i sædvanlige omstødelssynspunkter. Det er imidlertid Konkursrådets opfattelse, at hensynet til at behandle de skyldnere, som søger gældssanering, ensartet, taler med vægt for, at det ikke skal have betydning for den reelle afdragsperiode, om skyldneren er under lønindeholdelse eller ej. Heroverfor kan det efter Konkursrådets opfattelse ikke være afgørende, at ordningen ikke kan baseres på de nævnte sædvanlige omstødelssynspunkter.

Gennem reglerne om omstødelse får ligelighedsprincippet en vis tilbagevirkende kraft, idet dispositioner foretaget en vis tid inden fristdagen, som er i strid med princippet om ligelig fyldestgørelse af kreditorerne, kan tilbageføres. Dette indebærer

som udgangspunkt, at den aktivmasse, som kan inddrages under bobehandlingen, bliver større.

Konkursrådet finder, at en regel om, at fyldestgørelse indvundet ved lønindeholdelse skal indgå i gældssaneringen, ikke bør have virkning for beløb indeholdt før indledning af gældssaneringssagen. Skyldnerens løbende indtægter kan ikke behandles på lige fod med skyldnerens aktiver, og det kan som anført ikke antages, at alternativet til, at en del af skyldnerens løn var blevet indeholdt, ville være, at det tilsvarende beløb ville tilgå samtlige kreditorer.

Konkursrådet finder ikke grundlag for at afskære lønindeholdelse under gældssaneringssagens behandling. Det er som nævnt ikke helt almindeligt, at der etableres en betalingsordning allerede i forbindelse med indledningen, og det må også tages i betragtning, at det forekommer i et vist omfang, at en indledt gældssaneringssag ikke fører til, at der afsiges kendelse om gældssanering, jf. herved konkurslovens § 212.

Konkursrådet finder således samlet set, at der ikke er grundlag for at afskære lønindeholdelse i tiden efter indledning af gældssaneringssag (åbning af tvangsakkordforhandling) eller for at sidestille fyldestgørelse opnået gennem lønindeholdelse med sikkerhed opnået ved udlæg i skyldnerens aktiver. Konkursrådet stiller derfor ikke forslag om ændring i konkurslovens § 207 (§ 171) eller § 71.

Konkursrådet finder derimod, at hensyn til ensartet behandling af de skyldnere, der er under lønindeholdelse, og de skyldnere, som ikke er, taler med vægt for, at der indføres en ordning, hvorefter fyldestgørelse opnået ved lønindeholdelse i tiden efter indledning af gældssaneringssag skal fralægges, hvis skyldneren får gældssanering.

Konkursrådet finder, at der ikke er anledning til at behandle de tilfælde, hvor skyldneren har indgået en frivillig aftale med skattemyndighederne som alternativ til en egentlig lønindeholdelse, på en anderledes måde. Rådet finder derfor, at også indbetalinger i overensstemmelse med sådanne aftaler bør kunne opretholdes under behandlingen af gældssaneringssagen, idet beløb, der oppebæres i kraft af en sådan aftale, på

samme måde som ved lønindeholdelse bør fralægges, hvis skyldneren får gældssanering.

Det beløb indvundet ved lønindeholdelse mv., som fordringshaveren skal fralægge sig, hvis skyldneren meddeles gældssanering, skal betragtes som en opsparing foretaget af skyldneren under sagens behandling. Dette betyder, at den periode, hvor skyldneren skal afdrage på den bestående gæld, skal forkortes.¹⁶⁵

Der henvises til kapitel 19 med Konkursrådets lovudkast med bemærkninger. Bestemmelsen om lønindeholdelse er indeholdt i § 221, stk. 3. Om principperne for beregningen af afkortningen i skyldnerens afdragsperiode henvises til bemærkningerne til lovudkastets § 216, stk. 6.

13.4.2. Betaling af fordringer med konkursfortrinsstilling

I næsten ingen gældssaneringsager er konkurs eller tvangsakkord – som i de relevante tilfælde måtte have karakter af en likvidationsakkord – et reelt alternativ til gældssanering. Dette skyldes, at udbetaling af dividende til fordringshaverne i konkurs eller likvidationsakkord beror på værdien af skyldnerens aktiver. Den skyldner, som søger gældssanering, ejer typisk ikke aktiver, som kunne gøres til genstand for en konkurs- eller akkordbehandling, idet betaling af dividende til skyldnerens kreditorer beror på skyldnerens indtægter i den fremtidige afdragsperiode – som ikke ville kunne inddrages under en konkurs- eller likvidationsakkordbehandling.

Konkursrådet er således enig med gældssaneringsudvalget i, at de hensyn, der begrundes reglerne om fortrinsstilling i konkurslovens §§ 94-96, ikke kan overføres fra konkurs og tvangsakkord., jf. § 158, stk. 2, nr. 2-3. Om småfordringsbestemmelsen i konkurslovens § 158, stk. 2, nr. 4, henvises til kapitel 15.

I de få tilfælde, hvor den problemstilling, som Jens Paulsen har beskrevet, er relevant, består problemet efter Konkursrådets opfattelse ikke i, at bestemmelsen i konkurslo-

¹⁶⁵ Beløbet vil kunne anvendes til at betale sagens omkostninger, hvis de øvrige foreslåede betingelser herfor er opfyldt, jf. nedenfor i afsnit 14.5.

vens § 158, stk. 2, nr. 2, ikke er overført til gældssanering, men først og fremmest i, at det er vanskeligt for denne kategori af skyldnere – de mindre erhvervsdrivende – at mønstre en dividende, der opfylder kravet i konkurslovens § 161 (25 procent) som betingelse for tvangsakkord (likvidationsakkord). Det vil derfor ikke være hensigtsmæssigt at søge at løse problemet gennem en ændring af reglerne om, hvilket fordringer der er omfattet af gældssanering. Det forekommer mere nærliggende at søge problemet løst gennem en ændring af konkurslovens § 161 om mindstedividenden i tvangsakkord.

Konkursrådet overvejer nedenfor i afsnit 17.4.12, om der er behov for at ændre konkurslovens regler om mindstedividende i tvangsakkord. Rådets forslår i den forbindelse i afsnit 17.4.12.1 at nedsætte kravet til mindstedividende i konkurslovens § 161.

Kapitel 14

Sagsomkostninger og retsafgift

Efter konkurslovens § 203 kan skifteretten bestemme, at skyldneren skal stille passende sikkerhed for omkostningerne ved gældssanerings sagens behandling. Skifteretten nægter at indlede gældssanerings sag, hvis skyldneren ikke følger skifterettens eventuelle bestemmelse om at stille sikkerhed for omkostningerne, jf. konkurslovens § 205, stk. 1, nr. 3.

I det omfang skifteretten ikke har krævet sikkerhed efter § 203, afholdes omkostningerne ved gældssanerings sagens behandling af statskassen. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten i forbindelse med sagens slutning bestemme, at omkostningerne skal erstattes af skyldneren, jf. konkurslovens § 220.

Efter retsafgiftslovens § 37 b svares ingen afgift for skifterettens virksomhed ved behandling af sager om gældssanering. For kære til landsret svares 400 kr. og for kære til Højesteret 750 kr., jf. retsafgiftslovens § 54.

14.1. Sagsomkostninger, herunder sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger

I det lovforslag, der var indeholdt i betænkning 957/1982, var bestemmelsen om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger foreslået affattet således:¹⁶⁶

”Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten betinge indledning af gældssanerings sag af, at skyldneren stiller passende sikkerhed for omkostningerne ved sagens videre behandling.”

¹⁶⁶ Jf. side 110.

Om forslaget til denne bestemmelse samt den nuværende § 220¹⁶⁷ var følgende anført:¹⁶⁸

”Efter (§ 24) afholdes omkostningerne ved sagens behandling som regel af statskassen. Når skyldnerens bo er af en vis størrelse, bør omkostningerne dog efter omstændighederne helt eller delvis udredes af skyldneren, og i tilfælde af denne art bør skifteretten efter (§ 13) betinge indledning af gældssanerings-sag af, at skyldneren stiller passende sikkerhed for omkostningerne ved sagens videre behandling. Er der grund til at nære mistanke om, at skyldneren ikke loyalt vil tage del i gældssanerings-sagens behandling, bliver spørgsmålet om sikkerhedsstillelse ikke aktuelt, idet skifteretten da må nægte at indlede sag om gældssanering. Omkostningsspørgsmålet er nærmere omtalt i bemærkningerne til (§ 24).

[...]

Efter bestemmelsen afholdes omkostningerne ved behandlingen af indledt gældssanerings-sag som regel af statskassen; herved adskiller udkastet sig fra, hvad der gælder ved tvangsakkord, jfr. KL § 166, stk. 2. Forskellen mellem gældssanering og tvangsakkord på dette punkt må ses på baggrund af det ovenfor under 6.8.3. nævnte om det forskellige sigte med de 2 retsinstitutter, herunder gældssaneringstankens overvejende socialpolitiske sigte. (§ 24) må tillige ses på baggrund af, at skyldnerens betaling af omkostningerne uvægerligt ville forringe fyldestgørelsesmulighederne for de før gældssanerings-sagens indledning stiftede fordringer, hvilket må sammenholdes med, at gældssanerings-sag kun kan indledes, hvis skyldnerens insolvens er kvalificeret, og at gældssanering i modsætning til tvangsakkord ikke er betinget af samtykke fra nogen del af fordringshaverne. De i (§ 24, 2. pkt.) omtalte ”særlige forhold” sigter for det første til situationer, hvor skyldnerens bo er af en vis størrelse. Der kan herved søges en vis vejledning i KL § 166, stk. 2, som efter omstændighederne kan tale for, at omkostningerne bør påhvile skyldneren, når han efter prognosen i (§ 1) vil være i stand til at dække mindst 25% af de simple krav, hvilket svarer til mindstedivenden ved tvangsakkord. ”Særlige forhold” kan endvidere og i praksis antagelig navnlig foreligge, når begæring ikke tages til følge, fordi skyldneren har handlet uredeligt.”

¹⁶⁷ I betænkningens lovudkast var den nuværende § 220 foreslået som § 24.

¹⁶⁸ Jf. betænkning 957/1982, side 150 og 160.

I det lovforslag, der blev fremsat for Folketinget, havde bestemmelsen den nuværende formulering. Desuagtet var bestemmelsen ledsaget af følgende bemærkninger:¹⁶⁹

”Den foreslåede bestemmelse svarer til § 13 i gældssaneringsbetænkningens lovudkast. Der henvises til betænkningen side 150. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med den foreslåede bestemmelse i § 220. Det forudsættes ved lovforslaget, at skifteretten regelmæssigt stiller krav om sikkerhedsstillelse for omkostningerne ved sagens behandling.”

Retspraksis har tilsyneladende ikke fulgt bemærkningernes forudsætninger, idet der i praksis sjældent stilles krav om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger.

V 2577/1984. I en sag, hvor skyldneren var uden aktiver, fandt landsretten ikke, at der burde stilles krav om sikkerhedsstillelse med følgende præmisser af mere generel karakter: ”I forslaget til lov om ændring af konkursloven, gældsloven og lov om retsafgifter [...] var det foreslået, at der skulle svares retsafgift for såvel indgivelse af begæring om gældssanering som indledning af gældssanerings sag. Dette blev med henvisning til formålet med og baggrunden for gældssanering ændret under Folketingets behandling af lovforslaget, således at der ikke svares retsafgift for skifterettens virksomhed ved behandling af sager om gældssanering, jfr. retsafgiftslovens § 37 b. De samme hensyn taler for tilbageholdenhed med hensyn til anvendelse af hjemmelen i KL § 203 til at stille krav om sikkerhedsstillelse for omkostningerne ved gældssanerings sagens behandling og dermed i medfør af samme lovs § 220 pålægge skyldneren at udrede disse omkostninger helt eller delvis, jfr. bet. [...] s. 150, 160 f og 169 ad udkastets (§ 13) og (§ 24). På denne baggrund findes der – uanset lovforslagets bemærkninger til § 203, som ikke blev drøftet i forbindelse med behandlingen af spørgsmålet om retsafgift – kun undtagelsesvis at burde stilles krav om sikkerhedsstillelse.” (refereret af Hindborg i Juristen 1985.370)

¹⁶⁹ Jf. FT 1983-84, 2. samling, tillæg A, sp. 636. Daværende medlem af Folketinget Ole Espersen anførte efterfølgende i Juristen 1985.30 om denne del af lovforslaget:

”Derimod var vi ikke tilstrækkeligt opmærksomme på, at kravet om sikkerhedsstillelse i § 203 kunne bruges som en stopklods på samme måde. Når vi ikke var opmærksomme på dette problem, skyldtes det måske, at ministeriet i bemærkningerne til lovforslaget nævnte, at den af ministeriet foreslåede bestemmelse var enslydende med den af udvalget foreslåede. Det viste sig imidlertid ikke at være tilfældet. Udvalget havde foreslået, at kravet om sikkerhedsstillelse skulle være en undtagelse, medens justitsministeren gjorde det til reglen.

At bestemmelsen bruges, som frygtet, er desværre en kendsgerning. En håbløs forgældet person har således orienteret mig om, at han af skifteretten fik at vide, at han skulle være forberedt på, såfremt han fastholdt ansøgningen om gældssaneringen, at stille sikkerhed på 5.000 kr.”

U 1995.685 V. I forbindelse med ophævelse af en kendelse om gældssanering havde skifteretten pålagt skyldneren S at betale sagsomkostninger til de 4 kreditorer, der havde påstået kendelsen ophævet. Ophævelsen i medfør af konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 1, blev stadfæstet. Om omkostningsspørgsmålet anførte landsretten: ”Det socialpolitiske sigte med indførelsen af regler om gældssanering taler for, at skyldneren som udgangspunkt ikke belastes med omkostninger. Hvis en skyldner ved uredeligt forhold har bevirket genoptagelse af en gældssaneringssag, vil der kunne opstå spørgsmål om at pålægge skyldneren omkostninger, men kun i undtagelsestilfælde til kreditorer. I det foreliggende tilfælde findes der ikke efter karakteren af skyldnerens medvirken ved tilvejebringelsen af gældssaneringsforslaget at foreligge et sådant særligt grundlag for at fravige det nævnte udgangspunkt. Den af kærende fremsatte begæring om omkostninger kan derfor ikke tages til følge.”

Mange skifteretter følger dog tilsyneladende en praksis, hvorefter der i den situation, hvor en skyldner efter at have tilbagekaldt en ansøgning om gældssanering, der har været behandlet af skifteretten med udgifter til medhjælper mv. til følge, på ny indgiver ansøgning om gældssanering, kræves en sikkerhedsstillelse, der svarer til de omkostninger, statskassen har haft ved den første begæring. Dette gælder dog alene, hvis det udelukkende er skyldnerens forhold, der har betinget en tilbagekaldelse af begæringen.¹⁷⁰

V 1056/00. Landsretten tiltrådte, at den sikkerhedsstillelse, der var afkrævet skyldneren ved gældssaneringssagens indledning, skulle anvendes til delvis dækning af sagens omkostninger. Skifteretten havde ved sagens fremsendelse anført: ”Da statskassen flere gange tidligere har afholdt udgifter i forbindelse med skyldnerens ansøgning om gældssanering, da skyldneren under behandlingen af en tidligere sag valgte at tilbagekalde begæringen efter indvendinger fra kreditorerne mod et forelagt forslag, frem for at ændre forslaget eller begære skifterettens kendelse om spørgsmålet, og da skyldnerens oprindelige modvilje mod, at [partnerens] forhold skulle indgå ved sagens bedømmelse, har besværliggjort sagen, havde skifteretten fundet det rimeligt, at sikkerhedsstillelsen anvendes til delvis betaling af sagens omkostninger.” (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 78 f.)

¹⁷⁰ Jf. Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 213. Kritisk heroverfor Drews Jensen, Gældssanering, 2. udgave, 1998, side 81, der anfører, at sikkerhedsstillelsen i denne situation i stedet bør fastsættes til de ved den *nu* foreliggende sag forventede omkostninger.

Er der ikke stillet sikkerhed, eller er sikkerheden opbrugt, betales omkostningerne kun af skyldneren, når særlige forhold taler derfor, jf. konkurslovens § 220. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis det viser sig, at skyldneren har handlet uredeligt, eller hvis den pågældendes bo er af en vis størrelse.¹⁷¹

Ø 3868/02. En 53-årig førtidspensionist med en gæld på knap 1 mill. kr. tilbagekaldte sin ansøgning om gældssanering, efter at der var udarbejdet forslag. Skifteretten fastsatte salæret til medhjælperen til i alt 36.311 kr. inkl. moms og anførte, at beløbet skulle ”betales endeligt af statskassen for så vidt angår 19.511 kr. og endeligt af [skyldneren] for så vidt angår 16.800 kr., svarende til det under sagen af [skyldneren] opsparede beløb, jf. KL § 220.”

Skifteretten lagde ved beslutningen om skyldnerens delvise afholdelse af omkostningerne særligt vægt på, at denne i ansøgningsskemaet, som blev modtaget i skifteretten den 22. juni 2001, positivt oplyste, at han ikke havde nogen aktiver. Hertil kom, at skyldneren under mødet i skifteretten, hvor gældssanerings-sagen blev indledt, behørigt formanet forklarede, at han ikke ejede nogen aktiver. Endvidere fremgik det af det af skyldneren underskrevne forslag til gældssanering samt statusoversigt, at skyldneren ikke ejede aktiver udover almindeligt indbo og en cykel. Oplysning om skyldnerens kapitalpension med et indestående på mere end 200.000 kr., fremkom først på kreditormødet den 16. september 2002 som følge af kreditorernes spørgsmål. Idet skyldneren ikke ønskede kapitalpensionen inddraget, tilbagekaldte han sin ansøgning om gældssanering den 21. november 2002. Idet skyldneren således havde undladt at give oplysninger om kapitalpensionen før på kreditormødet den 16. september 2002, og idet netop skifterettens tilkendegivelse om, at kapitalpensionen skulle inddrages gjorde, at skyldneren tilbagekaldte sin ansøgning om gældssanering, fandtes skyldneren delvist at burde bære omkostningerne ved gældssanerings-sagen.

Landsretten stadfæstede skifterettens afgørelse. (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 23)

Ø 2978/99. En 69-årig pensionist havde en gæld på 387.042 kr. samt et beløb på 129.754 kr. hidrørende fra provenu fra salg af en andelslejlighed og tilbød kreditorerne en dividende på 26,07 procent svarende til 115.254 kr. I skifterettens kendelse, der stadfæstedes af landsretten, hedder det bl.a. ”[...] findes forslaget konkret rimeligt, uanset at dividenden til kreditorerne i det hele kommer fra provenuet ved salget af [skyldnerens] andelsbolig.” I sagen havde skifteretten ved indledningen anført, ”der vil blive frigivet ikke uvæsentligt beløb i tilfælde af kendelse om gældssanering, idet udlægget i [skyldnerens] andel af pro-

¹⁷¹ Jf. herved Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 867.

venuet for salget af andelsboligen vil bortfalde.” Herefter bestemte skifteretten, at omkostningerne ved gældssaneringssagen i givet fald skal afholdes af dette provenu. Det hedder i skifterettens kendelse: ”Der tillagdes medhjælper et salær på [...] 11.032 kr. inkl. moms og 2.180 kr. i godtgørelse for positive udlæg. Beløbet udredes endeligt af [skyldneren], der tillige betaler statskassen udlæg til Statstidende på 787 kr.”¹⁷²

14.2. Retsafgifter

I det lovforslag, der var indeholdt i betænkning 957/1982, var bestemmelsen om retsafgift foreslået affattet således:¹⁷³

”For skifterettens virksomhed ved behandling af sager om gældssanering svares ingen afgift.”

Som begrundelse for den foreslåede bestemmelse anførte gældssaneringsudvalget:¹⁷⁴

”Ved tvangsakkord er retsafgiften 1.000 kr., jfr. retsafgiftsloven § 28, stk. 4. Afgiftspligten indtræder ved skifterettens afgørelse om, at forhandling om tvangsakkord skal åbnes, jfr. lovens § 34, stk. 1, nr. 2. Den foreslåede afgiftsfritagelse ved gældssanering må ses på samme baggrund som omkostningsreglen i udkastets (§ 24), jfr. nærmere bemærkningerne hertil.”

I det lovforslag, der blev fremsat for Folketinget, blev det derimod foreslået, at der ligesom for behandling af begæring om konkurs skulle betales en afgift på 500 kr. for indgivelse af begæring om gældssanering og ligesom ved tvangsakkord skulle betales yderligere 1.000 kr. for indledning af gældssanering.¹⁷⁵ Et flertal i Folketingets Retsudvalg stillede imidlertid ændringsforslag, hvorefter bestemmelsen på ny fik samme

¹⁷² Jf. Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis, 2001, side 79, hvor det tillige anføres, at kendelsen efter forfatterens opfattelse ikke er i overensstemmelse med praksis, hvorefter omkostningerne som hovedregel udredes af statskassen.

¹⁷³ Jf. side 116.

¹⁷⁴ Jf. side 169.

¹⁷⁵ Jf. FT 1983-84, 2. samling, tillæg A, sp. 644.

affatning som foreslået af gældssaneringsudvalget. Som begrundelse herfor anførtes det:¹⁷⁶

”Efter flertallets opfattelse er det urealistisk at stille krav om, at personer, der måske i årevis har været håbløst forgældede, skal betale 1.500 kr. for at få indledt en gældssaneringssag.”

14.3. Reglerne i andre nordiske lande

14.3.1. Norge

Det offentlige dækker omkostningerne ved en sag om gjeldsordning i Norge. Efter loven kan skyldneren søge vejledning, hjælp til at fremme en aftale om en frivillig gjeldsordning og eventuelt forslag til en tvungen gjeldsordning hos namsmannen, der evt. kan udpege en medhjælper til at bistå skyldneren. Det offentlige afholder namsmannens udgifter uden begrænsning og dækker medhjælperens eventuelle salær for indtil 15 timer.

Det følger af gjeldsordningslovens § 8-2, at der ikke skal betales retsafgift for behandlingen af en gjeldsordningssag. Retsafgift betales heller ikke for tinglysninger, registreringer, anmærkninger eller salg, der sker som led i gjeldsordningen.

Ved lovændringen i 2003¹⁷⁷ blev der endvidere indført hjemmel til at friholde skyldneren fra at betale sagsomkostninger i sager, hvor skyldneren ikke har haft en modpart, jf. gjeldsordningslovens § 7-5. Om denne bestemmelse var det anført i de almindelige bemærkninger til lovforslaget:¹⁷⁸

”I forbindelse med en gjeldsordning etter gjeldsordningsloven vil skyldneren i noen tilfeller fremme en sak for retten uten at det er noen motpart som kan ilegges saksomkostninger. Dette vil f. eks. være tilfelle dersom skyldneren påklager

¹⁷⁶ Jf. FT 1983-84, 2. samling, tillæg C, sp. 283 ff.

¹⁷⁷ Lov nr. 45 af 20. juni 2003.

¹⁷⁸ Odelstingsproposisjon 99, 2001-02, Om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner mv. (gjeldsordningsloven).

namsmannens handlemåte til namsretten, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16, eller påkjærer namsrettens kjennelse om å nekte åpning av gjeldsforhandling. Det samme vil kunne skje dersom skyldneren påkjærer en kjennelse som nekter stadfestelse, i de tilfeller hvor ingen kreditor har motsatt seg forslaget. Etter gjeldende rett vil skyldneren i slike tilfeller normalt måtte dekke egne saksomkostninger selv om vedkommende skulle få fullt medhold i saken. Det vil her kunne være tale om både rettsgebyr og advokatutgifter. Riktignok kan det søkes om fri retts hjelp eller om frafall av rettsgebyr, men i begge disse tilfellene må spesielle vilkår være oppfylt. Fritak for rettsgebyr krever vanligvis at visse maksimumskrav til inntekt m.v. er oppfylt, og for frafall av rettsgebyr kreves normalt at domstolen har gjort feil i saken, jf. Justisdepartementets rundskriv G-29/98. Med ”feil” menes ikke her feilaktige rettslige vurderinger. Det skal derfor svært mye til før frafall gis på dette grunnlag.

[...]

Departementet finner det uheldig at den som får fullt medhold i en sak selv må betale sine saksomkostninger. Dette bryter med et grunnleggende prinsipp om at den som vinner frem i domstolene skal ha dekket sine saksomkostninger, jf. tvistemålslovens alminnelige saksomkostningsregler. Rimelighetshensyn taler sterkt for å pålegge staten ansvar i slike tilfeller.”

I helt spesielle tilfælde kan skyldneren blive pålagt at erstatte det offentliges omkostninger i forbindelse med gjeldsordningssagen, jf. § 7-4, hvorefter den, som forsætligt eller groft uagtsomt uden grund indleder en gjeldsordningssag, kan forpligtes at erstatte det offentliges og fordringshavernes udgifter i forbindelse med sagen. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet i en situation, hvor skyldneren har tilbageholdt oplysninger om sine økonomiske forhold. For at skyldneren skal kunne pålægges erstatningsansvar, må den pågældende have forstået eller burde have forstået, at de oplysninger, der er givet eller fortiet, har været afgørende for at kunne opnå gældssanering. Bestemmelsen rammer derimod ikke den skyldner, der er vrangvillig og f.eks. ikke indretter sig efter henvisningerne fra namsmannen eller fremlægger et forslag til en gjeldsordning, der åbenbart ikke kan blive vedtaget af kreditorerne eller stadfæstet af retten.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Jf. i det hele Ernst Moe, Gjeldsordningsloven i praksis, 2. udgave, 2003, side 47.

14.3.2. Sverige

Der er ingen afgifter forbundet med indgivelse af begæring om gældssanering i Sverige, ligesom behandlingen af sagen ved kronofogedmyndigheden eller domstolene er omkostningsfri.

Behøver skyldneren hjælp til at udfylde en ansøgning om gældssanering eller til at forsøge at gennemføre en frivillig aftale om gældssanering med fordringshaverne, kan den pågældende få gratis bistand ved kommunen, jf. skuldsaneringslagen § 1, der har følgende ordlyd:

”Med skuldsanering efter denna lag avses sådan frivillig skuldsanering som fastställs av kronofogedemyndigheten och tvingande skuldsanering som beslutas av rätten. Kommunen skall inom ramen för socialtjänsten eller på annat sätt lämna råd och anvisningar till skuldsatta personer.”

Om bestemmelsen andet pkt. er det anført i forarbejderne til bestemmelsen:¹⁸⁰

”I paragrafen anges också i andra meningen att kommunerna, inom ramen för socialtjänsten eller på annat sätt, har en skyldighet att bistå enskilda som har skuldproblem med råd och anvisningar beträffande budget- och skuldsaneringsfrågor. I paragrafen anges inte hur kommunerna skall organisera sin verksamhet med budgetrådgivningsfrågor. Sådana frågor faller många gånger inom socialtjänstens ansvarsområde, men inom många kommuner ingår budgetrådgivningsfrågor också bland konsumentvägledningens arbetsuppgifter. Regleringen i denna paragraf innebär, att den skyldighet för kommunerna att sörja för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver (jfr 3 § socialtjänstlagen) preciseras vad gäller privatekonomisk rådgivning till skuldsatta personer.”

Skyldneren kan også henvende sig til en advokat, hvis salær skyldneren dog selv vil skulle afholde, eftersom der ikke er adgang til retshjælp i sager om gældssanering. Efter det for Konkursrådet oplyste, indebærer dette, at skyldnere meget sjældent antager en advokat til at udarbejde en ansøgning om gældssanering.

¹⁸⁰ Jf. Regeringens proposition 1993/94:123.

14.4. Debat og ændringsforslag

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet finder,¹⁸¹ at det bør overvejes, om det i gældssaneringssager, hvis behandling i retssystemet ikke er belagt med retsafgifter, fortsat som hovedregel bør være således, at det primært og i realiteten altid er statskassen, der betaler samtlige omkostninger, når henses til, at en gældssanering udover at være til gavn for skyldneren også må formodes at være i kreditorernes interesse. Det bemærkes herved, at kreditorerne ofte intet vil få uden for en gældssanering, og/eller at kreditorerne eller enkelte af disse betales efter skyldnerens ofte mere eller mindre tilfældige valg, ligesom kreditorerne efter en gældssanering fritages for udgifter til håbløse inddrivelsesforretninger.

Der stilles ikke forslag om at ændre den nuværende praksis efter konkurslovens § 203, ligesom det antages, at det i de gældssaneringssager, hvor kendelsens udfald er fuldstændig bortfald af gælden, endvidere er oplagt, at der hverken bør eller kan stilles krav om skyldnerens betaling af omkostninger.

Det foreslås, at konkurslovens § 220, 2. pkt., affattes således:

”Når særlige forhold, herunder skyldnerens betalingsevne taler derfor, kan skifteretten i forbindelse med sagens slutning bestemme, at omkostningerne helt eller delvist erstattes af skyldneren.”

Det anføres om bestemmelsen, at det i de sager, hvor skyldneren allerede ved indledningen af en gældssaneringssag har likvide midler eller inden for kort tid har mulighed for at opspare sådanne, burde være således, at skyldneren helt eller delvist refunderede statskassen gældssaneringsomkostningerne.

Der stilles ikke forslag om at ændre reglerne om retsafgifter i sager om gældssanering.

¹⁸¹ Jf. redegørelsen side 63 f.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har fremsendt som høringssvar, anføres det,¹⁸² at Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatsamfundets forslag må forstås således, at den foreslåede ændring skal indebære, at skyldnerens betalingsforpligtelse øges, således at den pågældende ud over dividenden skal erstatte omkostningerne. Der synes derimod ikke at være tale om, at omkostningsbeløbet skal fragå i dividenden, hvilket ville indebære, at det reelt er fordringshaverne, som kommer til at bære de omkostninger, som er forbundet med sagens behandling.

Det oplyses, at det formentlig må betragtes som sædvanlig praksis, at skifteretten i tilfælde, hvor der fastsættes en dividende, stiller krav om, at skyldneren undervejs i forløbet indbetaler et skønsmæssigt fastsat beløb til medhjælper, og at denne indbetaling tillægges rabatvirkning i den forstand, at den femårige afdragsperiode beregnes med udgangspunkt i den første indbetaling. På den baggrund antages det, at Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatsamfundets forslag vil pålægge skyldneren en byrde, som den pågældende ikke har efter de nuværende regler.

I notatet udtrykkes sympati for et forslag om, at omkostningerne ved et samlet opgør mellem skyldneren og dennes fordringshavere ikke skal bæres af statskassen.¹⁸³ Det rejses imidlertid som et spørgsmål, om rette adressat for den økonomiske byrde i stedet skal være skyldneren eller dennes fordringshavere. Der henvises herved til, at den skyldner, som erklæres konkurs, ej heller betaler, idet massekravene reelt finansieres af de ringere stillede fordringshavere gennem dividendereduktion, ligesom dividenden i tvangsakkord jo fastsættes under hensyn til, at de professionelt medvirkende skal have dækket deres honorarkrav. Det anføres som et muligt argument for at lade skyldneren bære omkostningerne, at antagelsen af medhjælper ikke sker af hensyn til fordringshaverne, men for at lette skifteretten, som efter konkurslovens system principielt selv skal udføre de opgaver, som i praksis altid overlades til medhjælper.

¹⁸² Jf. notatets side 16 f.

¹⁸³ Statskassen afholdt på daværende tidspunkt – efter det der er antaget i notatet – omkring 20 mio. kr. årligt: 2.000 gennemførte sager med et medhjælperhonorar samt godtgørelse for udlæg på i alt ikke under 10.000 kr. pr. sag.

14.5. Konkursrådets overvejelser

Konkursrådet har overvejet, om der skal ske ændringer i retsafgiftsloven, således at skyldneren og/eller fordringshaverne skal betale retsafgift.

Konkursrådet finder fortsat, at de hensyn, der blev anført af gældssaneringsudvalget om gældssaneringsinstituttets socialpolitiske sigte, er bæredygtige, hvorfor rådet ikke finder, at der ikke bør ske ændring i skyldnerens fritagelse for retsafgift ved skifteretterne.

Konkursrådet er på den anden side opmærksom på, at det socialpolitiske sigte med gældssaneringsreglerne naturligt er et enstrengt hensyn, der ikke kan bære en afgiftsfritagelse for fordringshavere. Konkursrådet har derfor overvejet, om reglen om afgiftsfritagelse for retsafgift burde differentieres, således at fordringshaverne skal betale retsafgift. Når der bortses fra de formentlig relativt få tilfælde, hvor en fordringshaver begærer en kendelse om gældssanering ophævet efter konkurslovens § 229, vil fordringshaverne i givet fald i praksis alene skulle svare retsafgift for kæremål til landsretterne og Højesteret, hvilket allerede er tilfældet efter retsafgiftslovens § 54.

På den baggrund finder Konkursrådet samlet set ikke grundlag for at foreslå ændringer i retsafgiftsloven.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om konkurslovens regler om sagsomkostninger, herunder reglerne for sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger, bør ændres, således at skyldneren og/eller fordringshaverne i øget omfang skal svare for omkostningerne i sager om gældssanering.

Den i praksis eneste større omkostning ved behandling af en sag om gældssanering er udgifterne til den medhjælper, der udpeges af skifteretten. Medhjælperen har i vidt omfang til opgave at udføre arbejde, som alternativt skulle udføres af skifteretten, jf. herved betænkning 957/1982, side 103 f.:

”Desuden indebærer udkastet, at skifterettens deltagelse i sager om gældssaner­ing i hovedsagen kan begrænses til at angå varetagelsen af egentlige judicielle funktioner. Se herved [...], hvorefter skifteretten kan antage en medhjælper, som i vidt omfang vil kunne varetage opgaver i forbindelse med sagens forberedelse m.v., herunder tilvejebringelse af oplysninger til brug for sagen, udarbejdelse af statusoversigt og redegørelse [...] samt bistand til skyldneren ved udformningen af forslag efter [konkurslovens § 213] og den praktiske tilrettelæggelse af en af­dragsordning [...].”

Dette taler efter Konkursrådets opfattelse for, at sagsomkostningerne ikke i væsentligt omfang skal afholdes af fordringshaverne, ej heller ved at skyldnerens betaling af omkostningerne forringer fyldestgørelsesmulighederne for de før gældssanerings­sagens indledning stiftede fordringer.

Konkursrådet finder samtidig, at de betragtninger, der blev anført af gældssanerings­udvalget, fortsat har gyldighed, og at omkostningerne ved sagens behandling derfor som hovedregel fortsat bør afholdes af statskassen. De to situationer, der efter gælds­saneringsudvalgets opfattelse burde udløse krav om betaling af sagsomkostninger, var dels den situation, hvor skyldnerens bo var af en vis størrelse, dels – og navnlig – den situation, hvor en begæring ikke tages til følge, fordi skyldneren har handlet ure­deligt. Om størrelsen på et bo ”af en vis størrelse” henviste gældssaneringsudvalget til konkurslovens bestemmelse om mindstedividende, som efter omstændighederne kunne tale for, at omkostningerne bør påhvile skyldneren, når denne vil være i stand til at dække mindst 25 procent af de simple krav, hvilket svarer til mindstedividenten ved tvangsakkord.

Praksis synes – på trods af affattelsen af konkurslovens § 203 – at have indrettet sig efter disse retningslinjer, som efter Konkursrådets opfattelse må anses for velbegrun­dede. En regel om sagsomkostninger bør derfor efter Konkursrådets opfattelse ud­formes ud fra dette udgangspunkt.

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet foreslår, at skifteretten ved vurde­ringen af, om der skal betales sagsomkostninger, alene skal ses på skyldnernes ak­tivmasse og forventede indtægtsforhold under gældssanerings­sagens behandling.

Om dette forslag skal Konkursrådet bemærke, at det i praksis formentlig vil indebære, at skyldnerne i hovedreglen vil skulle betale omkostningerne ved sagen helt eller delvist, medmindre sagen afgøres med fuldstændig bortfald af gælden. Dette hænger sammen med, at indledning af gældssanerings sag som altovervejende hovedregel betinges af, at skyldneren har afklarede økonomiske forhold. I den periode, hvor gældssanerings sagen behandles, vil skyldneren derfor efter omstændighederne kunne opspare et beløb til helt eller delvis dækning af omkostningerne ved sagen, hvis der indgås en aftale herom ved indledningen af gældssanerings sagen.

Konkursrådet finder derimod ligesom gældssaneringsudvalget, at gældssaneringsinstituttets socialpolitiske sigte tilsiger, at betaling af omkostninger ikke bør være hovedreglen i sager om gældssanering.

Om den praktiske tilrettelæggelse af skyldnerens betaling af sagsomkostninger udestår herefter to spørgsmål. For det første skal det afgøres, om skyldneren i de situationer, der er beskrevet af gældssaneringsudvalget, skal afholde sagsomkostningerne som en merudgift, eller om sagsomkostningerne skal medføre en mindsket dividende til fordringshaverne. For det andet om skyldneren i disse situationer skal stille sikkerhed for sagsomkostningerne.

Det første spørgsmål kan naturligt begrænses til de tilfælde, hvor skyldneren vil være i stand til at dække 25 procent af fordringshavernes krav, idet skyldnerens begæring ikke tages til følge, hvis denne har handlet uredeligt. På den baggrund finder Konkursrådet, at hensynet til kreditorerne i mindre grad taler imod at lade sagsomkostningerne fradrage i skyldnerens aktivmasse, forinden dividenden beregnes, idet en nedsættelse af dividenden i almindelighed ikke vil blive væsentlig relativt set, når skyldneren, forinden aktivmassen fradrages sagsomkostninger, kan betales en dividende på 25 procent. Dette vil endvidere stemme med gældende praksis, jf. Østre Landsrets kendelse (2978/99) refereret ovenfor i afsnit 14.1.

Det forudsættes herved, at der på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, er tilstrækkeligt med frie midler til at dække sagsomkostningerne. Sådanne frie midler vil typisk kunne være fremkommet som provenu fra aktiver, der er eller

skal realiseres som led i kendelsen om gældssanering, eller som betaling fra en fordringshaver, der har foretaget lønindeholdelse under gældssaneringen, og derfor skal fralægge sig det indvundne efter kendelsen om gældssanering, jf. afsnit 13.4.1 ovenfor. Det er derimod ikke hensigten, at skyldneren skal erstatte sagsomkostningerne, hvis disse må afdrages til statskassen sideløbende med skyldnerens betaling af den bestående del af gælden.

Vurderingen af, om skyldneren skal betale sagsomkostninger, beror således på en relativ vurdering, hvor to betingelser skal være opfyldt. For det første skal skyldneren, når kendelsen om gældssanering afsiges, have fornødne likvide midler til at dække sagsomkostningerne, og for det andet skal den procent, hvortil fordringerne nedsættes, udgøre mindst 25. Beregningen af dividenden skal i denne sammenhæng foretages inden fradrag af sagsomkostninger. Har skyldneren eksempelvis en gæld på 1 mio. kr., en aktivmasse inkl. indtægter i afdragsperioden på 250.000 kr. og skal betale 20.000 kr. i sagsomkostninger, vil den pågældende således *i denne sammenhæng* kunne præstere en dividende på 25 procent.¹⁸⁴

Konkursrådet finder endvidere, at skifteretten ikke i videre omfang end i dag skal kræve sikkerhedsstillelse for omkostninger ved behandling af sager om gældssanering.

Konkursrådet finder således, at det praktiske anvendelsesområde for bestemmelsen om sikkerhedsstillelse i konkurslovens § 203¹⁸⁵ fortsat som udgangspunkt bør reserveres til de tilfælde, hvor en skyldner på ny indgiver en begæring om gældssanering, efter at den pågældende tidligere har tilbagekaldt en ansøgning om gældssanering i en situation, hvor tilbagekaldelsen udelukkende skyldes skyldnerens forhold, der kan karakteriseres som kritisable. Dette sker efter det for Konkursrådet oplyste allerede i praksis i dag.

¹⁸⁴ I *kendelsen om gældssanering* vil fordringen derimod skulle nedskrives til 23 procent, idet aktivmassen efter fradrag af sagsomkostninger alene udgør 230.000 kr.

¹⁸⁵ Det foreslås, at bestemmelsens affattelse ændres, jf. Konkursrådets lovudkast nedenfor i kapitel 19.

Denne opfattelse indebærer i det hele, at der ikke synes at være et særligt behov for under sagen at foretage en egentlig opsparing for skyldneren med henblik på at betale sagsomkostninger som foreslået af Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet.

Der henvises til Konkursrådets lovudkast med bemærkninger nedenfor i kapitel 19. Rådets forslag til bestemmelser om sagsomkostninger og sikkerhedsstillelse herfor er indeholdt i §§ 203 og 220.

Kapitel 15

Småfordringer og administration af udbetalinger

15.1. Gældende ret

15.1.1. Behandlingen af småfordringer

Konkurslovens § 199 og § 200 regulerer, hvorledes de fordringer, der hviler på en skyldner, behandles i tilfælde af, at skyldneren får gældssanering:

”§ 199. Kendelsen om gældssanering omfatter fordringer, der er stiftet inden gældssaneringssagens indledning, jf. § 206. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at kendelsen kun skal omfatte fordringer, der er stiftet inden et af skifteretten fastsat tidligere tidspunkt.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering omfatter dog ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Pantehaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet.

§ 200. Ved kendelse om gældssanering bortfalder gaveløfter, krav på renter af de af kendelsen omfattede fordringer for tiden efter indledning af gældssaneringssag og krav på konventionalbod i det omfang, boden ikke er erstatning for lidt tab.

Stk. 2. De øvrige i § 98 nævnte krav har ved gældssanering samme stilling som de almindelige fordringer.

Stk. 3. I øvrigt skal fordringshaverne behandles lige, medmindre de samtykker i en mindre gunstig behandling.”

Som det fremgår, er udgangspunktet, at *alle* fordringer, som hvilede på skyldneren på det tidspunkt, hvor skifteretten indledte gældssaneringssag for skyldneren (eller det tidligere tidspunkt, som skifteretten måtte bestemme, jf. § 199, stk. 1, 2. pkt.), omfattes af gældssaneringen. Disse fordringer ophører ikke med at eksistere (medmindre

kendelsen går ud på fuldstændig bortfald af gælden), men nedsættes i overensstemmelse med kendelsen.

En enkelt gruppe fordringer påvirkes ikke af, at skyldneren får gældssanering, hverken for så vidt angår deres beløb, eller rente- og afdragsvilkår. Det gælder fordringer, der er sikret ved pant i skyldnerens aktiver, jf. § 199, stk. 2. Bortset herfra skal alle fordringshavere behandles lige, medmindre de samtykker i en mindre gunstig behandling.

Konkurslovens § 199 svarer til bestemmelsen i § 158, der gælder i tilfælde, hvor skyldneren får tvangsakkord. Efter § 158, stk. 2, er der imidlertid flere grupper af fordringer, som holdes uden for en tvangsakkord, herunder småfordringer, jf. § 158, stk. 2, nr. 4, der har følgende ordlyd.

”§ 158. [...]

Stk. 2. Uden for akkorden falder: [...]

4) Fordringer under et vist mindre beløb, såfremt bestemmelse derom er truffet i akkorden, og bestemmelsen må anses rimeligt begrundet under hensyn til boets størrelse og øvrige omstændigheder. Fordringer tilhørende samme fordringshaver sammenlægges. Fordringer, som overstiger det fastsatte beløb, giver ret til udbetaling af mindst dette beløb.”

Skifteretten bør kun acceptere en akkords indhold, hvis det beløb, der medgår til fuld dækning af småkreditorer, i virkeligheden intet betyder for de større fordringers dækningsprocent. Vægt kan også lægges på, om de småkreditorer, der vil få fuld dækning, i det væsentlige ikke vil være forretningskreditorer, men leverandører af dagliglivets fornødenheder til skyldneren. Fuld dækning alene med det formål at opnå yderligere tiltrædelseserklæringer synes at måtte anses for misbrug.¹⁸⁶

Efter praksis må der ved ”et mindre beløb” forstås beløb på nogle tusinde kroner.¹⁸⁷ Også beløbets relative størrelse i forhold til akkordboet kan få en vis betydning.

¹⁸⁶ Jf. Konkurslovens med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 731, med henvisning til betænkning 606/1971, side 239 ff.

¹⁸⁷ Anført samme sted.

U 1990.143 V. I en tvangsakkord, var der stillet forslag om, at fordringer, der ikke oversteg 6.000 kr., skulle falde uden for akkorden. Landsretten fandt ikke grundlag for at antage, at akkordens bestemmelse herom havde haft væsentlig betydning for resultatet af stemmeafgivningen. Det tiltrådtes derfor efter omstændighederne, at bestemmelsen ikke medførte, at akkorden skulle nægtes stadfæstelse.

Affattelsen af stk. 1 indebærer, at dividenden skal beregnes af hele fordringen, og at der alene skal ske forhøjelse, hvis den beregnede dividende bliver mindre end det fastsatte beløb. Er det bestemt, at fordringer under 200 kr. dækkes fuldt ud, og giver akkorden i øvrigt 50 procent, udbetales på fordringer til og med 200 kr. fordringens fulde beløb. På fordringer mellem 200 og 400 kr. udbetales 200 kr., idet man ellers ville få en urimelig forskelsbehandling. På fordringer over 400 kr. udbetales 50 procent.¹⁸⁸

Gældssaneringsudvalget overvejede, om bestemmelsen i konkurslovens § 158, stk. 2, nr. 4, burde overføres til gældssanering, jf. betænkning 957/1982, side 142:

”Småfordringsreglen i KL § 158, stk. 2, nr. 4, er begrundet i dels hensynet til at lette akkordforslagets vedtagelse, jfr. herved stemmeretsreglen i § 174, stk. 1, dels hensynet til navnlig ”den daglige husholdnings kreditorer”, jfr. betænkning nr. 606/1971, side 239 f. Ved gældssanering taler alene det sidst nævnte hensyn til fordel for en småfordringsregel. På grund af vanskelighederne ved at udskille de fordringer, som kan siges at hidrøre fra skyldnerens rimelige privatforbrug, måtte en småfordringsregel formentlig udformes på tilsvarende måde som tvangsakkordreglen i KL § 158, stk. 2, nr. 4, sidste pkt., hvorefter alle fordringer skal dækkes med det pågældende mindstebeløb. Den heraf følgende forskelsbehandling ville imidlertid i almindelighed være langt mere følelig ved gældssanering end ved tvangsakkord, hvor der som hovedregel stilles krav om en mindst dividende på 25%. Som anført i bemærkningerne til udkastets [konkurslovens § 199, stk. 1, 2. pkt.] kan denne bestemmelse efter omstændighederne anvendes således, at der ved gældssanering i et vist omfang kan tages hensyn til ”den daglige husholdnings kreditorer”.”

Mens småfordringer ved akkord efter omstændighederne kan behandles bedre end øvrige fordringer, kan skifteretten ved konkurs derimod bestemme, at visse mindre

¹⁸⁸ Jf. bemærkningerne til bestemmelsen i FT 1976-77, 2. samling, Tillæg A, sp. 402 f.

fordringer skal behandles dårligere end de øvrige fordringer. Dette følger af konkurslovens § 153:

”Skifteretten kan bestemme, at der ved opgørelse og udlodning bortses fra fordringer, som kun ville afkaste en ubetydelig dividende. *Stk. 2.* Skifteretten kan bestemme, at dividendebeløb, hvis udbetaling vil medføre uforholdsmæssige omkostninger, tilfalder statskassen. [...]”

Bestemmelsens stk. 1 angår en generel bortskæring af småfordringer med den virkning, at de ikke tages med i opgørelsen. Stk. 2 angår derimod bortskæring, efter at udlodningen er beregnet, af en enkelt udbetaling, som, f.eks. fordi vedkommende kreditor bor i udlandet, vil medføre uforholdsmæssige omkostninger.¹⁸⁹

Om baggrunden for reglen er det i betænkning 606/1971, side 230, anført:

”Det forekommer ikke ganske sjældent i konkursboer, der kun giver en ringe dividende, at der skal udbetales beløb, som er mindre end udgifterne ved forsendelsen, og som kreditorerne slet ingen interesse har for.

Udbetaling af småbeløb vil ofte være forbundet med uforholdsmæssig ulejlighed og udgift, navnlig hvor modtageren ikke har postkonto. Udkastet giver derfor skifteretten adgang til at bestemme, at beløb på ganske få kroner ikke skal udbetales. Sådant bestemmelse bør nævnes i bekendtgørelsen om boets slutning, jfr. bemærkningerne til [konkurslovens § 148]. Efter det nuværende omkostningsniveau vil grænsen for beløb, der kan være rimelighed i at udsende, formentlig kunne sættes til 10 kr.; men da man må forudse stadige ændringer i dette niveau, foreslås det, at justitsministeren [...] skal have beføjelse til at regulere beløbet efter ændringer i pengeværdien. [...]

Efter forordning af 2. april 1817 § 8 skal dividendebeløb, som skifteretten ikke kan komme af med, f.eks. fordi kreditors nuværende bopæl er ukendt, efter forløbet af ”år og dag”, dvs. et år og 6 uger, indbetales til statskassen, hvor kreditor kan fordr dem udbetalt inden for 15 år. Udvalget må anse det for tilstrækkeligt, at der levnes kreditor et år til at hæve det beløb, han har til gode. En særlig advarsel ved anbefalet brev som foreslået i kommissionsudkastet 1941 § 154 forekommer ikke nødvendig.”

¹⁸⁹ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 714.

Gældssaneringsudvalget overvejede ikke, om reglen i konkurslovens § 153 skulle overføres til gældssanering.

15.1.2. Administration af skyldnerens betaling af kreditorerne

Om den praktiske gennemførelse af udlodning af de beløb, som skyldneren ved kendelsen om gældssanering pålægges at betale kreditorerne, indeholder konkursloven alene en vejledningsforpligtelse for skifteretten, jf. konkurslovens § 215, stk. 5:

”Tages skyldnerens forslag helt eller delvis til følge, vejleder skifteretten skyldneren om dennes retsstilling og om tilrettelæggelsen af skyldnerens betaling af afdrag i henstandsperioden.”

Gældssaneringsudvalget anførte følgende om bestemmelsen og den praktiske tilrettelæggelse i øvrigt:¹⁹⁰

”Af hensyn til vurderingen af skyldnerens forslag efter [konkurslovens § 213] bør det sociale udvalg fremkomme med oplysninger om dets muligheder for gennem rådgivning, f.eks. budgetlægning, at bistå skyldneren under afviklingen af den del af gælden, som fortsat skal bestå efter en eventuel gældssaneringskendelse

[...]

[konkurslovens § 216, stk. 5] pålægger skifteretten(s medhjælper), jfr. [konkurslovens § 219], at vejlede skyldneren om hans retsstilling, når der er afsagt kendelse om gældssanering. Skyldneren bør navnlig gøres bekendt med virkningerne af, at han misligholder sin betalingspligt i henhold til afdragsordningen, jfr. [konkurslovens §§ 226, stk. 1, og 229], og hvorledes han bør forholde sig, hvis han afkræves betaling af de af kendelsen omfattede fordringer, jfr. [konkurslovens § 226, stk. 2]. Skyldneren bør desuden vejledes med hensyn til afdragsbetalingens praktiske tilrettelæggelse. I almindelighed vil det formentlig være mest praktisk, om betalingerne sker ved automatisk træk fra skyldnerens konto i et pengeinstitut, og at tillige fordelingen mellem fordringshaverne sker ved det pågældende pengeinstituts foranstaltning.”

¹⁹⁰ Jf. betænkning 957/1982, side 156 og 160.

Såfremt dividenden ikke betales kontant, er det også i dag antaget, at det er mest hensigtsmæssigt, hvis et pengeinstitut medvirker ved udlodning. I den situation bør medhjælper sørge for at udarbejde en udlodningsliste med angivelse af de enkelte kreditorer, de enkelte afdrag og forfaldtidspunkterne, samt størrelsen af skyldnerens månedlige opsparing eller indbetaling på en konto, ligesom medhjælper normalt er skyldneren behjælpelig med oprettelsen af den pågældende konto i et pengeinstitut.¹⁹¹ Medhjælperens vejledningspligt følger af konkurslovens § 219, stk. 1, jf. § 216, stk. 5. Skifteretten og medhjælperen kan derimod ikke påtage sig at forestå afdragenes betaling.¹⁹²

Et pengeinstitut kan beregne sig et gebyr for arbejdet. Spørgsmålet om, hvorvidt dette beløb, der skal betales af skyldneren, kan medtages i budgettet, er omtvistet i den juridiske teori. Lillian Hindborg refererer i *Gældssanering i praksis*, 2. udgave, 1999, side 215, en sag, hvor der var medtaget 75 kr. månedligt for pengeinstitutets medvirken ved udlodning, ligesom det mere generelt anføres, at beløbet vil kunne medtages i budgettet. Henrik Lyhne og Erik Werlauff anfører i *Skyldnerens gældssaneringsforslag*, 1986, side 58, at skifteretten bør vejlede skyldneren om, at kreditorerne skal have de afdragsvise ydelser ubeskåret, og at der altså ikke ved udlodningerne må fratrækkes gebyrer. Hans Esdahl anfører i *Fuldmægtigen* 1985.34, at det gebyr, som et pengeinstitut skal have for at foretage udlodning, skal betales af skyldneren.¹⁹³ Endelig anføres det i det notat, som Den Danske Dommerforening har fremsendt til Justitsministeriet, at skyldneren efter den nugældende praksis betaler udgifterne til udlodning selv.¹⁹⁴

¹⁹¹ Jf. Drews Jensen, *Gældssanering*, 2. udgave, 1998, side 163, og Hindborg, *Gældssanerings i praksis*, 2. udgave, 1999, side 215, hvor det også anføres, at medhjælperen tillige bør aftale med skyldneren, at denne månedligt indbetaler afdragene, idet skyldneren erfaringsmæssigt ikke selv sørger for at få opsparet tilstrækkelige midler, så der kan foretages udlodning én gang årligt.

¹⁹² Jf. Drews Jensen, *Gældssanering*, 2. udgave, 1998, side 163.

¹⁹³ Det anføres samme sted, at skyldneren i visse tilfælde vil kunne aftale særligt lave renter eller helt manglende forrentning for disse konti, til gengæld for gebyrfri administration.

¹⁹⁴ Jf. notatets side 17.

15.2. Reglerne i andre nordiske lande

15.2.1. Norge

Behandlingen af mindre fordringer er reguleret i gjeldsordningslovens § 4-8,¹⁹⁵ hvorefter:

”Gjeldsordningen skal omfatte alle skyldnerens forpliktelser som ikke er betaling for en fremtidig motytelse som skyldneren har rett til å motta etter §§ 4-3 til 4-5 og skatte- og avgiftskrav som holdes utenfor gjeldsordningen i henhold til bokstav c nedenfor samt forpliktelser som nevnt i tredje ledd. De midler som skal fordeles mellom fordringshaverne fordeles forholdsmessig etter gjeldens størrelse, med følgende unntak:

[...]

(e) Mindre fordringer

Mindre fordringer kan innfris fullt ut når hensynet til en rimelig gjennomføring av gjeldsordningen tilsier det.”

Mindre fordringer kan således gives fuld dækning, hvis hensynet til en rimelig gennemførelse af gjeldsforhandlingen tilsiger dette. Det er skyldneren selv, som må foreslå, at småfordringer skal betales fuldt ud.

Vurderingen af, hvad der er ”mindre fordringer”, skal ses i sammenhæng med den samlede gæld og størrelsen på de øvrige krav. Det kan formentligt sjældent dreje sig om mere end nogle få tusinde kroner.

En betingelse for at kunne give mindre krav fuld dækning efter bestemmelsen er, at hensynet til en rimelig gennemførelse af en gjeldsordning tilsiger en sådan fordelagtig behandling af småfordringer. Udtrykket ”rimelig” i lovteksten sigter til, at den skønsmæssige adgang til at give småfordringer fuld dækning må vurderes i forhold til

¹⁹⁵ Bestemmelsen vedrører både frivillige og tvungne gjeldsordninger, idet bestemmelsen overføres til de tvungne gjeldsordninger ved bestemmelsen i gjeldsordningslovens § 5-2.

hensynet til en ligelig behandling af kreditorerne. Jo mindre kravet er, desto mindre betænkeligt er det at give kravet fuld dækning.

Med udtrykket ”gennemførelse af gjeldsordning” sigtes blandt andet til de praktiske hensyn ved gennemførelsen af gjeldsforhandlingen. Ved udbetaling af småfordringer får man færre kreditorer at forholde sig til. Det kan bidrage til, at det bliver enklere at komme frem til en frivillig aftale.

Gjeldsordningsloven indeholder ikke hjemmel til at udpege et tilsyn til at administrere udbetalinger efter gjeldsordningen eller til føre tilsyn med, at skyldneren opfylder gjeldsordningen.

Namsmannens vejledningspligt efter lovens § 2-2 ophører, når skyldneren har fået vedtaget eller stadfæstet en gjeldsordning. Namsmyndighedens generelle vejledningspligt omfatter ikke en administration af betalingsordningen i hele gjeldsordningsperioden.

Skyldneren kan antage en tilsynsperson til at bistå med at administrere gjeldsordningen. Det kan f.eks. være en bank eller en kreditor, som påtager sig opgaven mod et vederlag. Ved en frivillig gjeldsordning kan det indgå som en del af gjeldsordningen, at vederlaget skal dækkes i gjeldsordningsbudgettet. Under en tvungen gjeldsordning giver loven ikke hjemmel til at pålægge kreditorerne at dække andre udgifter end de anmeldte krav, hvorfor vederlaget i det tilfælde må dækkes af skyldnerens rådighedsbeløb.¹⁹⁶

15.2.2. Sverige

Behandlingen af mindre fordringer er reguleret i skuldsaneringslagens § 7, stk. 2, nr. 2, hvorefter

”7 § Alla fordringar som enligt 6 § omfattas av skuldsaneringen har lika rätt.
Stk. 2. Utan hinder av första stycket får

¹⁹⁶ Jf. i det hele Ernst Moe, Gjeldsordningsloven i praksis, 2. udgave, 2003, side 284 og 301.

1. en fordran ges sämre rätt, om borgenären samtycker eller
2. en borgenär vars fordran är på mindre belopp ges full betalning, om det är skäligt med hänsyn till omfattningen av skulderna och övriga omständigheter.”

I forarbejderne til bestemmelsen¹⁹⁷ er der anført følgende om anvendelsesområdet:

”I andra punkten i andra stycket föreskrivs att kronofogdemyndigheten eller rätten kan bestämma att borgenärer med en fordran som inte överstiger ett visst mindre belopp kan ges full utdelning i skuldsaneringsärendet trots att andra borgenärer får vidkännas nedskrivning av sina fordringar. Härmed avses fall då det i skuldsaneringsärendet förekommer ”småfordringar”. För att dessa skall kunna få full utdelning i skuldsaneringsärendet skall det vara frågan om verkligen små fordringar. Fordringarna skall dels vara små i förhållande till övriga fordringar i ärendet och dels små även absolut sett.”

Efter skuldsaneringslagen § 8, stk. 1, nr. 3, skal det

”§ 8 Vid en skuldsanering skall bestämmas [...]

3. en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran skall betalas.”

I forarbejderne til bestemmelsen¹⁹⁸ er der anført følgende om administrationen af udbetalingerne til kreditorerne:

”I beslutet skall också klart anges hur betalningsskyldigheten skall fullgöras. Detta är givetvis en viktig del av skuldsaneringen. Som har utvecklats i den allmänna motiveringen, avsnitt 4.5.1, är det ingen myndighet eller annan institution som administrerar betalningarna under betalningsperioden eller kontrollerar att gäldenären följer sina åligganden enligt planen. Det är i stället i första hand gäldenärens och de inblandade borgenärernas sak att bestämma hur betalningarna enligt planen skall fullgöras. Ibland kan det finnas anledning för kronofogdemyndigheten att under hand ta kontakt med en eller flera borgenärer i denna fråga. Hur betalningsplanen skall utformas måste alltså bestämmas i varje enskilt fall. Ett sätt kan vara att ett visst belopp månatligen sätts in på ett särskilt konto, för att sedan exempelvis en gång per år fördelas mellan borgenärerna. Ett annat sätt är att gäldenären, med eller utan föregående avisering, varje månad betalar

¹⁹⁷ Jf. specielle bemærkninger, Regeringens proposition 1993/94:123.

¹⁹⁸ Jf. specielle bemærkninger, Regeringens proposition 1993/94:123.

ett visst belopp direkt till varje borgenär. Naturligtvis är det möjligt att i betalningsplanen bestämma sig för någon annan lösning. Det som är viktigt är att lösningen kan förväntas bli ändamålsenlig i varje enskilt fall.”

Administrationen af skyldnerens betalinger i afdragsperioden er således ikke et anliggende for en offentlig myndighed. Det er et mellemværende mellem skyldneren og kreditorerne at aftale, hvorledes betalingerne skal gennemføres.¹⁹⁹

15.3. Debat og ændringsforslag

I den rapport, der er afgivet af en arbejdsgruppe med deltagere fra Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet, anføres det side 66 ff., at administration af udbetalinger i gennemførte gældssaneringsager i praksis har vist sig at give anledning til en del problemer.

En del pengeinstitutter nægter helt at deltage i administrationen, og de pengeinstitutter, som vil deltage, opkræver et gebyr herfor. Det vurderes dog, at pengeinstitutterne er mest egnede til at foretage det arbejde, der er forbundet med administrationen, idet hverken skyldneren selv, skifteretterne eller kommunernes sociale forvaltninger findes egnede eller ressourcemæssigt i stand til at påtage sig opgaven. I de tilfælde, hvor det viser sig at være umuligt at finde et pengeinstitut, der vil medvirke, og hvor skyldneren ikke selv evner at klare udlodningerne, vurderes medhjælperen at være bedst egnet til at foretage de administrative opgaver.

Om pengeinstitutternes gebyrer anføres det, at de typisk andrager 25-50 kr. pr. kreditor pr. udlodning, hvorfor udgiften, der er forbundet med fremsendelse af beløbet, undertiden overstiger dividenden.

Det antages samtidig, at visse kreditorer afskriver et tilgodehavende beløb hos en håbløst forgældet skyldner. Modtager kreditor efterfølgende en udlodning, vil dette beløb atter skulle indtægtsføres. Udgiften herved vil ofte overstige det beløb, der ud-

¹⁹⁹ Jf. Hellners og Mellqvist, Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 168 f.

loddet. Kreditorerne må derfor i almindelighed være interesseret i, at den udlodning, der finder sted, har en rimelig størrelse.

For at mindske omfanget af det skitserede problem foreslås det, at der skabes hjemmel for skifteretterne til at udelukke mindre krav, jf. herved konkurslovens § 153, og til at lade mindre kreditorer modtage den fulde dividende ved første udbetaling.

Det foreslås endelig, at udgifter til administration bør kunne medtages i skyldnerens budget.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har fremsendt som høringssvar, tiltrædes det, at pengeinstitutterne bør foretage udlodning. Om omkostningsspørgsmålet foreslås det (alternativt), at skifteretten kunne anmode fordringshaverne om i deres anmeldelse at anføre en pengeinstitutkonto, hvortil dividendebeløb kunne anvises. Det anføres herved, at de fleste fordringshavere i gældssaneringsagerne er institutionelle eller i hvert fald nogenlunde velfunderede og formentlig uden videre ville afgive de ønskede oplysninger og tillige vil finde det hensigtsmæssigt, hvis dividenden kunne modtages ad elektronisk vej.

Det tiltrædes, at forslaget om at udbetale mindre dividendebeløb fuldt ud i forbindelse med første udlodning vil kunne medføre betragtelige administrative lettelser.

Jens Paulsen tiltræder i en artikel i Fuldmægtigen 2001.92 forslaget om at indføre en særbehandling af småfordringer i gældssaneringsager. Det bemærkes dog, at en regel om mindstedividende indebærer det problem, at skifterettens medhjælper fortsat må ”genere” samtlige fordringshavere for at sikre sig, hvilke krav de enkelte kreditorer har.

På den baggrund foreslås det ud fra praktiske overvejelser, at fordringshavere, der må antages kun at få en meget beskedne dividende – evt. under 1.000 kr. – end ikke involveres i gældssaneringsagen med opfordring til at anmelde krav, jf. konkurslovens § 208, stk. 2. Om forslaget anføres det videre, at fordringshavere, der typisk har mindre tilgodehavender, givetvis vil finde et sådant forslag hensigtsmæssigt, idet disse

fordringshavere ofte anmoder om, at der ikke tilgår dem yderligere korrespondance om gældssaneringssagen.

15.4. Konkursrådets overvejelser

Konkursrådet finder, at udgifterne og de praktiske problemer ved håndteringen af en skyldners afdragsordning tilsiger, at der indføres en regel om behandling af småfordringer i gældssanering.

Konkursrådet er opmærksom på, at gældssaneringsudvalget i overvejelserne vedrørende en småfordringsregel *alene* tog udgangspunkt i konkurslovens § 158, stk. 2, nr. 4, hvorefter småfordringer kan holdes uden for en tvangsakkord. Gældssaneringsudvalget forudsatte således i sine overvejelser om en særlig behandling af småfordringer, at disse i givet fald måtte dækkes fuldt ud, og henviste herved særligt til hensynet til småhandlende, der havde forsynet en skyldner med dagligvarer på kredit.

Konkursrådet finder derimod, at en regel om behandling af småfordringer i stedet må tage udgangspunkt i konkurslovens § 153, således at fordringer, der i en sag om gældssanering bliver nedsat til en værdi på mindre end en vis beløbsgrænse, ikke skal have dækning i gældssaneringssagen.

En regel bør i praksis indrettes således, at skifteretten ved fastsættelse af den procent, hvortil fordringen nedsættes, skal kunne bestemme, at der skal bortses fra fordringer, som kun vil afkaste et ubetydeligt beløb. Hermed skabes en regel, som svarer til reglen om småfordringer i konkurs, jf. herved konkurslovens § 153, stk. 1.

Konkursrådet finder endvidere, at størrelsen af den dividende, dvs. det beløb hvortil fordringen bliver nedskrevet ved gældssaneringen, som kan udelukkes fra dækning i gældssaneringssagen, på nuværende tidspunkt bør fastsættes til 500 kr., der som hovedregel er den nuværende beløbsgrænse for fordringer efter § 153, stk. 1, i Sø- og Handelsretten. Justitsministeren bør kunne fastsætte nærmere regler om anvendelsen af bestemmelsen, og herunder primært om fastsættelsen af beløbsgrænsen.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at skifteretten ved fastsættelsen af nedsættelsesprocenten ikke skal indregne de fordringer, der alene vil afkaste en ubetydelig dividende, hvis de medtages i opgørelsen. Er der eksempelvis anmeldt 10 fordringer på hver 100.000 kr. og en fordring på 1.000 kr., således at det samlede anmeldte krav er 1.001.000 kr., og det lægges til grund, at skyldnerens samlede opsparing er 50.000 kr., vil nedsættelsesprocenten blive 5, idet fordringen på 1.000 kr. ikke skal indgå i beregningen, da dividenden af denne fordring, om den var medtaget i opgørelsen, alene var blevet 49,95 kr.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om der er behov for at tillade skyldneren på budgettet at medtage udgifter til administration af udbetalingerne. Rådet finder imidlertid, at der ikke er behov for en sådan regel.

Baggrunden herfor er, at den teknologiske udvikling har gjort det muligt for skyldneren at oprette faste elektroniske overførelser af de beløb, der skal udloddes til kreditorerne. Sådanne overførelser kan gennemføres for et beløb, der er så lavt, at skyldneren bør kunne afholde det af sit rådighedsbeløb, hvilket formentlig er i overensstemmelse med den overvejende del af den nuværende retspraksis.

Det forudsættes herved, at hovedparten af kreditorerne i dag har etableret adgang for elektronisk overførsel af indbetalinger, og Konkursrådet kan herved tiltræde Den Danske Dommerforenings forslag, hvorefter skifteretten – som en efterfølgende administrativ lettelse for skyldneren – vil kunne anmode fordringshaverne om i deres anmeldelse at anføre en pengeinstitutkonto, hvortil dividendebeløb vil kunne anvises. I de formentlig få tilfælde, hvor der ikke vil være mulighed for elektronisk overførsel, finder Konkursrådet, at skyldneren fortsat bør afholde udgiften af rådighedsbeløbet.

Der henvises til Konkursrådets udkast til § 216, stk. 1, i rådets lovudkast med bemærkninger nedenfor i kapitel 19.

Kapitel 16

Misligholdelse i gældssanering

16.1. Gældende ret

Betaler en skyldner, der har fået gældssanering, ikke de afdrag, der er fastsat i gældssaneringskendelsen, har det umiddelbart ingen betydning for bortsaneringen af gælden, jf. herved konkurslovens § 226, stk. 2. En gældssaneringskendelse, der indeholder en henstands- og afdragsordning, er endelig og er således ikke betinget af, at skyldneren overholder sine afdragsforpligtelser. Det betyder, at det forhold, at skyldneren ikke overholder disse forpligtelser, som udgangspunkt ikke bevirker, at kendelsen derved bortfalder.²⁰⁰

Efter konkurslovens § 228, stk. 1, kan skifteretten imidlertid på begæring genoptage gældssaneringssagen med henblik på ændring af gældssaneringskendelsens henstands- og afdragsbestemmelser, når ganske særlige hensyn *til skyldneren* taler derfor.

Efter konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 2, kan gældssaneringskendelsen på begæring af *en fordringshaver* endvidere ophæves af skifteretten, hvis skyldneren groft tilsidesætter sine forpligtelser ifølge gældssaneringskendelsen.

I forbindelse med behandlingen af en kreditors begæring om ophævelse af en gældssaneringskendelse, jf. § 229, stk. 1, nr. 2, vil skyldneren samtidig kunne indgive begæring om genoptagelse efter § 228, stk. 1, navnlig hvis misligholdelsen skyldes en manglende betalingsevne, der er opstået efter kendelsen om gældssanering.²⁰¹

²⁰⁰ Jf. herved Drews Jensen, Gældssanering, 2. udgave, 1998, side 201.

²⁰¹ Jf. herved anførte sted, side 204.

Som det fremgår af begge bestemmelser, forudsætter en ændring af gældssaneringskendelsen en begæring herom. En anvendelse af konkurslovens § 228 eller § 229 forudsætter således, at enten skyldneren selv eller en kreditor søger spøgsmålet om den manglende betaling indbragt for skifteretten. Sker dette ikke, står bestemmelserne i en kendelse om gældssanering fast, uanset at bestemmelserne i kendelsen ikke overholdes af skyldneren.

I den situation, hvor der ikke sker genoptagelse af gældssaneringssagen eller ophævelse af kendelsen om gældssanering, er kreditor henvist til at søge kravet inddrevet ved fogedretten. Efter konkurslovens § 226, stk. 1, har gældssaneringskendelsen mellem skyldneren og de pågældende fordringshavere samme virkning som et retsforlig, og et i gældssaneringskendelsen fastsat afdrag kan således straks inddrives hos skyldneren ved fogedrettens bistand, hvis den pågældende ikke betaler det til den fastsatte afdragstid, jf. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 2, og § 482.²⁰²

16.1.1. Genoptagelse og ny gældssanering

Efter konkurslovens § 228, stk. 1, kan skifteretten på begæring genoptage gældssaneringssagen med henblik på at ændre gældssaneringskendelsens henstands- og afdragsbestemmelser, når ganske særlige hensyn til skyldneren taler derfor. Sagen kan derimod ikke genoptages med henblik på at forhøje eller nedsætte det beløb, som skyldneren samlet set skal betale sine kreditorer efter kendelsen om gældssanering.

²⁰² Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 873, hvor det også anføres, at det næppe er rigtigt, når det i betænkning 957/1982, side 98 og 163, antages, at væsentlig misligholdelse af skyldnerens betalingspligt i henhold til en afdragsordning bringer hele restgælden til forfald. I overensstemmelse hermed Ulla Otken i U 1998B.342 med henvisning til A. Grathe, Pengefordringer, 1992, side 61, og Drews Jensen i Gældssanering, 2. udgave, 1998, side 201, der anfører, at det kun er de udeblevne afdrag, der kan gøres til genstand for eksekution. Torsten Iversen konkluderer derimod i U 1992B.327 ff. i overensstemmelse med det i betænkningen anførte, at det følger af almindelige obligationsretlige principper, at en fordringshaver, der har ydet et pengelån, uden at der mellem fordringshaveren og debitor er aftalt en særlig forfaldsklausul, kan kræve restgælden indfriet i tilfælde af låntagers misligholdelse, eksempelvis i tilfælde af låntagers forsinkelse med en eller flere ydelser.

Om baggrunden og anvendelsesområdet for bestemmelsen er der i betænkning 957/1982, side 165, anført følgende:

”Udvalget [lægger] afgørende vægt på, at afsigelse af kendelse om gældssanering i videst mulige omfang kommer til at markere afslutningen på skifterettens medvirken ved gældssanering. Efter omstændighederne ville det imidlertid modvirke formålet med gældssanering, om der ikke var hjemmel til at foretage en justering af gældssaneringskendelsens henstands- og afdragsbestemmelser med henblik på at gøre det muligt for skyldneren at opfylde sine forpligtelser ifølge kendelsen.

Hjemmel hertil findes i [konkurslovens § 228], som kun forudsættes anvendt i rene undtagelsestilfælde, jfr. herved at kun ”ganske særlige hensyn til skyldneren” kan begrunde genoptagelse. Bestemmelsen tager i første række sigte på tilfælde, hvor skyldneren i henstandsperioden præsenteres for krav, der er omfattet af en gældssaneringskendelse, men som det ikke har været muligt at tage i betragtning ved udformningen af dennes nærmere indhold, fordi de pågældende krav ikke var kendt [...]. Mødes skyldneren i henstandsperioden med et krav af denne type, og er fordringen selv i nedskrevet stand af en sådan størrelse, at skyldneren klart er ude af stand til at opfylde sine betalingsforpligtelser ifølge gældssaneringskendelsen, bør skifteretten efter omstændighederne, og navnlig når der kun er gået forholdsvis kort tid af den samlede henstandsperiode, justere kendelsens henstands- og afdragsbestemmelser, således at skyldnerens fremtidige betalingsforpligtelser afpasses den samlede restgæld, herunder restgælden ifølge de nyopdukkede krav.

Bestemmelsen giver ikke hjemmel til at ændre nedsættelsesprocenten.”

Andre omstændigheder kan dog i praksis også begrunde genoptagelse. Sker der uforudsete ændringer i det budget, som skyldnerens henstands- og afdragsordning bygger på, af en sådan væsentlig karakter, at skyldneren derved ikke kan overholde afdragsordningen og samtidig opretholde en beskeden og nødvendig levestandard, kan sagen også genoptages med henblik på, at henstands- og afdragsbestemmelserne tilpasses de ændrede forhold.²⁰³

Ulla Otken anfører i U 1998B.342 på baggrund af en gennemgang af retspraksis, at muligheden for at forlænge en afdragsperiode efter genoptagelse nu anvendes i et

²⁰³ Jf. herved Drews Jensen, *Gældssanering*, 2. udgave, 1998, side 197.

langt større omfang end forudsat i betænkningen. Såfremt en skyldner på grund af ændrede indtægtsforhold som følge af sygdom eller arbejdsløshed har været ude af stand til at betale de fastsatte afdrag, vil skifteretten nu typisk altid genoptage gælds-sanerings-sagen og forlænge afdragsperioden. Det må dog være en forudsætning, at skyldneren ikke i den mellemliggende periode har stiftet ny gæld. Praksis på området beskrives opsummerende således, at betingelserne for genoptagelse efter § 228 er opfyldte, såfremt den manglende betaling ikke kan bebrejdes skyldneren.

FM 1998.66. Der blev den 21. december 1995 afsagt kendelse om gældssanering for skyldneren S på vilkår af betaling af 5.000 kr. om måneden i 5 år – en dividende på 22 procent. På grund af væsentligt ændrede økonomiske forhold blev der den 24. februar 1997 i medfør af konkurslovens § 228 afsagt kendelse om, at S i stedet skulle betale 1.500 kr. om måneden i ca. 13 ½ år.

Skifteretten nægtede senere at indlede en ny sag om gældssanering, hvilket landsretten stadfæstede, idet landsretten udtalte, at muligheden for at indgive ny begæring om gældssanering ikke var blev drøftet i forbindelse med sagen om ændring af gældssaneringskendelsens afdragsvilkår. På den baggrund, og henset til længden af den ændrede afdragsperiode, fandtes det forhold, at der ikke var sket forandringer i skyldnerens forhold efter kendelsen af 24. februar 1997 ikke i sig selv at være til hinder for, at ny sag om gældssanering kunne indledes. Afgørende var, om skyldneren efter en vurdering af hans nuværende forhold havde udsigt til at kunne betale afdragene i henhold til kendelsen af 24. februar 1997.

Som det fremgår af landsrettens kendelse umiddelbart ovenfor, vil en skyldner efter omstændighederne kunne være nødt til at indgive en ny begæring om gældssanering. Er skyldnerens ændrede økonomiske forhold af en sådan varig karakter, at skyldneren ikke vil blive i stand til at betale dividenden, vil en genoptagelse af sagen kunne være formålsløs, da skifteretten ikke har mulighed for at lade den resterende gæld bortfalde eller for at nedsætte det samlede beløb, som skyldneren skal betale sine kreditorer. I den situation kan skyldneren i stedet indgive en ny begæring om gældssanering.

U 1995.522 V. Skifteretten havde i 1991 afsagt kendelse om gældssanering for skyldneren S, således at gælden blev nedsat til ca. 15 procent. Efter at der i 1993 var efteranmeldt en større fordring, fremsatte S begæring om ny gældssanering. Skifteretten afsagde herefter kendelse om gældssanering med bortfald af gæld stiftet inden den ny gældssanerings-sags indledning. Skifteretten udtalte bl.a. i kendelsen, at: ”I nærværende sag, hvor det efteranmeldte krav udgør 520.000,-

kr., vil der ved den oprindelige dividende på 1.400,- kr. pr. md. skulle foretages en justering af afdragstidens længde, således at denne bliver mere end 4 år længere end de oprindeligt fastsatte 5 år, såfremt alle fordringer skal modtage samme dividende. Henset til dette samt til at skyldneren i mellemtiden har mistet sin indtægtsgivende beskæftigelse, finder retten ikke, at det er hensigtsmæssigt at gå frem efter konkurslovens § 228 stk. 1. Da der er sket væsentlige ændringer både i den anmeldte gæld, og i skyldnerens aktuelle indkomstforhold, finder retten det mest korrekt, at der afsiges ny gældssaneringskendelse på baggrund af de nu foreliggende fakta.”

En påstand om ophævelse af kendelsen blev ikke taget til følge af landsretten, der udtalte, at der i forbindelse med efteranmeldelsen var fremkommet oplysninger om, at S's økonomi og personlige forhold var blevet væsentligt forringet i tiden efter den første gældssaneringskendelse, og at konkurslovens § 228 efter det således foreliggende ikke var til hinder for, at S fremsatte ny begæring om gældssanering.

U 2002.2275 H. I 1991 opnåede skyldneren D gældssanering, således at hans gæld skulle afdrages over en 5-årig periode. D betalte derefter afdrag på gælden i henhold til gældssaneringen, indtil han i 1994 blev uarbejdsdygtig på grund af sygdom. Sø- og Handelsretten afsagde derpå en ny kendelse om gældssanering, der også omfattede de krav, der havde været omfattet af gældssaneringen fra 1991.

En kreditor, der var omfattet af gældssaneringen fra 1991, indbragte Sø- og Handelsrettens afgørelse for landsretten, der ophævede afgørelsen.

Højesteret fandt ligesom Sø- og Handelsretten, at bestemmelserne i konkurslovens §§ 126, stk. 1, 228 og 229 ikke er til hinder for, at der efter konkurslovens § 197 afsiges kendelse om gældssanering, der også omfatter krav, der er indgået i en tidligere ikke opfyldt gældssanering, hvis skyldneren godtgør, at han ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at opfylde betalingsbestemmelserne i den tidligere kendelse om gældssanering, og skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt i høj grad taler for en ny gældssanering. De krav, der var omfattet af den første gældssanering, skulle opgøres med det oprindeligt anmeldte beløb med fradrag af de afdrag, der var betalt i henhold til gældssaneringskendelsen fra 1991, og med tillæg af 5 års renter.

Om denne ”gældssanering i gældssanering” anfører Ulla Otken i U 1998B.342,²⁰⁴ at denne ordning, som betegnes som ”helt ulovhjemlet”, kun bør anvendes med stor tilbageholdenhed, men at den omvendt udgør en sikkerhedsventil i de få sager, hvor et andet resultat forekommer åbenbart urimeligt. Kriterierne for anvendelse af ”gælds-

²⁰⁴ Det vil sige inden Højesterets kendelse gengivet i U 2002.2275 H.

sanering i gældssanering” opsummeres ved to betingelser. For det første skal skyldneren være uden skyld i den indtrufne ændring, der endvidere ikke må være af dagligdags karakter, som det f.eks. er tilfældet med arbejdsløshed eller skilsmisse. For det andet skal afdragsperioden ved en genoptagelse blive urimelig lang.

Har skyldneren tidligere opnået gældssanering, stilles der strenge krav til omstændighederne ved gældens pådragelse, for at skyldneren på ny kan opnå gældssanering for en gæld, der er stiftet efter den seneste gældssanering.²⁰⁵

16.1.2. Ophævelse af kendelsen om gældssanering

Efter konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 2, kan en kendelse om gældssanering på begæring af en fordringshaver ophæves af skifteretten, hvis skyldneren groft tilsidesætter sine forpligtelser ifølge gældssaneringskendelsen.

Udebliver en skyldner med et eller flere afdrag på den gæld, der efter gældssaneringskendelsen fortsat skal bestå, vil den umiddelbare sanktionsmulighed for en kreditor være at kræve dette afdrag tvangsinddrevet gennem fogedretten, jf. ovenfor i indledningen til dette kapitel. Har skyldneren groft tilsidesat sine forpligtelser efter gældssaneringskendelsen, vil skifteretten derimod kunne ophæve kendelsen om gældssanering og dermed genoplive skyldnerens gæld. Om (det begrænsede) anvendelsesområde for bestemmelsen anførte gældssaneringsudvalget følgende i betænkning 957/1982, side 98 f., idet udvalget tog udgangspunkt i reglerne om skyldnerens misligholdelse af en tvangsakkord:

”Om baggrunden for de gældende regler om virkningerne af skyldnerens misligholdelse af en tvangsakkord hedder det i betænkning nr. 606/1971, s. 262:

”Reglen om, at akkorden kan ophæves, hvis skyldneren groft har tilsidesat sine pligter, er ny. Væsentlig misligholdelse af en frivillig akkord bevirker efter almindelige aftaleretlige grundsætninger, at kreditorerne kan sige sig fri fra akkorden, uanset om misligholdelsen skyldes grunde, som egentlig ikke kan bebrejdes skyldneren. En tvangsakkord bortfalder derimod efter tvangsakkordlo-

²⁰⁵ Jf. herved Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 175, med referat af flere kendelser.

vens § 32 ikke, fordi den ikke holdes. Som begrundelse herfor anføres i motiverne (RT 1904-05, tillæg A, sp. 3482), at denne regel er den mest simple, og stemmer bedst med akkordens formål; den modsatte regel ville være skadelig for debtors fremtidige kredit og ville kunne føre til ret ubillige resultater, om f.eks. hele skyldnerens gæld skulle vågne op påny, fordi han ikke prompte har betalt en enkelt rate til en enkelt kreditor. Udvalget kan være enig i, at tvangsakkorden ikke bør bortfalde efter aftaleretlige regler. Derimod synes det påkrævet at give et værn mod, at skyldneren, når akkorden er vedtaget og stadfæstet, intet alvorligt forsøg gør på at opfylde akkorden. Denne bør kunne tilsidesættes ikke som en frivillig akkord blot ud fra et forudsætningssynspunkt, men når der er noget alvorligt at bebrejde debitor, hvad enten han blot gennem længere tid undlader at betale, skønt han har midler dertil, eller han ved umådeholdent forbrug, ved store gaver eller ved letsindig forretningsførelse sætter sig ud af stand til at opfylde akkorden. Er det derimod en konjunkturændring, en almindelig krise inden for branchen, undskyldelige tekniske uheld eller sygdom, der er årsag til misligholdelsen, er denne ikke udslag af grov tilsidesættelse af pligter, og akkorden må stå fast. Nogle få dages forsinkelse med et afdrag kan heller ikke anses for en grov tilsidesættelse. Der må ses både på misligholdelsens omfang og grund.”

Udvalget finder, at disse synspunkter må tillægges mindst samme vægt i relation til misligholdelse af afdragsordninger i forbindelse med gældssanering. Kun når misligholdelsen skyldes manglende betalingsvilje eller lignende groft forhold fra skyldnerens side, er der efter udvalgets opfattelse et præventivt begrundet behov for at genoplive den urealistiske del af gælden.

I andre tilfælde ville denne følge af skyldnerens misligholdelse efter udvalgets opfattelse være ude af proportion med rimelige hensyn til såvel skyldneren som fordringshaverne, som kun sjældent ville opnå nogen mærkbar forbedring af deres fyldestgørelsesmuligheder ved en genoplivning af den del af gælden, der ved kendelsen blev slettet som urealistisk. Til varetagelse af fordringshavernes interesse i at opnå fyldestgørelse må det i de her omtalte tilfælde anses for tilstrækkeligt, at væsentlig misligholdelse af afdragsordningen medfører, at de ikke længere er bundet af den fastsatte henstandsordning.

Udvalget foreslår derfor, at der på de omtalte punkter skal gælde det samme ved gældssanering som ved tvangsakkord.”

Ulla Otken anfører i U 1998B.342, at udviklingen i retspraksis med udgangspunkt i betænkning 957/1982 har anlagt en særdeles streng vurdering af, hvornår betingelserne for ophævelse er opfyldt. Betingelsen for ophævelse ved skyldnerens efterfølgende

grove tilsidesættelse af sine pligter i henhold til gældssaneringskendelsen er, at den manglende betaling skal kunne bebrejdes skyldneren, for eksempel fordi denne har bortødet de midler, der skulle have været brugt til betaling, på eksempelvis drikkeri, spil eller forbrug. Alene i de tilfælde, hvor skyldneren groft har misligholdt gældssanereringen, og der i øvrigt ikke findes undskyldende momenter, vil en kreditor kunne komme igennem med et krav om ophævelse.²⁰⁶

U 1995.923 V. Skifteretten havde i februar 1991 afsagt kendelse om gældssanering, hvorefter S skulle betale 1.500 kr. månedlig i 5 år, og således at beløbene skulle udloddes én gang årligt, første gang i februar 1992. S havde i 1994 indbetalt mindre beløb end bestemt, og 3. udlodning, der skulle have fundet sted i februar 1994, blev efter et møde i skifteretten i januar 1995 udsat til marts 1995. S havde på retsmødet i januar 1995 givet følgende forklaring på den udeblevne betaling: ”fordi der i 1991, 1992 og 1993 er opstået restskatterestancer. [...] Efter at der ikke er sket udlodning i januar 1995 tilbageholder Hypotekbanken endvidere et mindre beløb i hendes løn. Siden gældssaneringskendelsen blev afsagt, har hun haft svingende indkomster, men i 1995 forventer hun at komme til at tjene betydeligt mere end hidtil. Hun modtager ikke længere supplerende dagpenge og er på grund af naboproblemer flyttet til et sted, hvor huslejen er ca. 5.000 kr. månedligt incl. varme. Hun vil søge restancer for indbetalinger til den modregningsfri konto, der nu er på 15.000 kr., fjernet ved optagelse af familielån eller ved en mere fleksibel afdragsordning med skattevæsenet.” Da heller ikke udlodningen i marts 1995 blev modtaget, anmodede en kreditor i april 1995 skifteretten om at ophæve gældssaneringskendelsen. Selv om S havde tilsidesat sine betalingsforpligtelser ifølge gældssaneringskendelsen, fandtes der ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at tilsidesættelsen kunne betegnes som grov. Kendelsen blev derfor ikke ophævet i medfør af konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 2.

U 1998.342 V. S fik i marts 1996 gældssanering med nedsættelse til et beløb, der skulle afdrages over 5 år med månedlige afdrag og årlig udlodning, første gang den 1. marts 1997. Umiddelbart efter gældssaneringskendelsen opsagde S sit arbejde og fik kort tid efter nyt arbejde med lavere lønindtægt. Efter at en kreditor, der ikke havde modtaget første udlodning, havde anmodet om genopta-

²⁰⁶ Drews Jensen anfører i *Gældssanering*, 2. udgave, 1998, side 203, i overensstemmelse hermed, at det objektive moment – manglende betaling af et afdrag – ikke i sig selv kan begrunde ophævelse, hvorimod det subjektive moment tillægges afgørende betydning.

Kendelserne U 1998.342 V og V 1228/03 anført nedenfor synes ikke at være i overensstemmelse med den sammenfatning af praksis, som Ulla Otken har foretaget i U 1998B.342.

gelse af gældssanerings sagen, fremsatte S begæring om ændring af kendelsens henstands- og afdragsbestemmelser. S havde ikke betalt noget afdrag overhovedet og havde heller ikke på andet grundlag skaffet midler til udlodning. Som årsag til opsigelsen forklarede S, at hans chef havde udøvet psykisk terror mod ham, og den manglende overholdelse af gældssaneringsens betalingsvilkår forklarede S med indtægtsnedgang. Efter en samlet vurdering fandtes S groft at have tilsidesat sine pligter ifølge gældssaneringskendelsen, der herefter blev ophævet i medfør af konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 2.²⁰⁷

V 1228/03. I skifterettens kendelse, der stadfæstes af landsretten, hedder det: "[Skyldneren] fik gældssanering ved kendelse af 9. januar 2002. De månedlige afdrag blev fastsat til 4.051,97 kr. Første udlodning skulle finde sted den 1. januar 2003. [Skyldneren] har ikke foretaget udlodningen. [Skyldneren] har blandt andet forklaret, at han stort set har afdraget i henhold til gældssaneringskendelse i 2002. Hans søn fik imidlertid en narkodoms. Sønnen havde narkogæld og blev bedt om at begå bankrøveri af sine kreditorer. [Skyldneren] gav derfor sin søn de knap 40.000 kr., der var opsparet. Sønnen er nu ude af sit narkoproblem og har betalt sine kreditorer. [Skyldneren] havde næsten fulgt afdragsordningen. Han manglede dog at indbetale 4-5.000 kr. På nuværende tidspunkt har han opsparet omkring 4.000 kr. Sidste år på denne tid, havde han heller ikke sparet mere op. Han indhentede dette senere på året. Skifteretten finder, at [skyldnerens] betaling af sin søns narkogæld med opsparede midler er en sådan grov tilsidesættelse af gældssaneringskendelsen. Kendelsen kan derfor ophæves." (Hindborg, Tillæg til gældssanering i praksis III, 2004, side 61)

16.2. Reglerne i andre nordiske lande

16.2.1. Norge

Reglerne for at ændre en gjeldsordning er indeholdt i den norske gjeldsordningslovs § 6-1 - 6-5, der har følgende ordlyd:

²⁰⁷ Ulla Otken anfører i U 1998B.342, at afgørelsen forekommer streng, og at den i hvert fald går ud over de grænser, der i betænkningen er fastsat for ophævelse.

I Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 877, er det om kendelsens resultat anført, at kravet til den manglende betalingsvilje synes noget objektiveret. Det anføres om kendelsen endvidere, at der af sammenhængen mellem skifterettens og landsrettens præmisser fremgår, at relevant misligholdelse (først) foreligger, når et afdrag i henhold til kendelsen er udeblevet.

”§ 6-1 Endring av gjeldsordning på begjæring av skyldneren

På begjæring av skyldneren kan namsretten stadfeste et forslag til endring av en gjeldsordning dersom det i gjeldsordningsperioden har inntruffet omstendigheter som skyldneren ikke burde forutse, eller dersom andre særlige omstendigheter foreligger som svekker skyldnerens evne til å oppfylle gjeldsordningen.

Dersom verdien av eiet bolig som er beholdt under gjeldsordningen ved gjeldsordningens utløp vil være vesentlig lavere enn den verdi som ble fastsatt etter § 4-7 første ledd kan namsretten på begjæring av skyldneren stadfeste en endring av gjeldsordningen som går ut på nedsettelse av gjeld som er sikret ved pant i boligen. Denne gjelden kan da nedsettes i den utstrekning skyldnerens økonomiske stilling, hensynet til fordringshaverne og omstendighetene ellers tilsier det. Gjelden kan ikke nedsettes til et beløp som er lavere enn boligens omsetningsverdi på avgjørelsestidspunktet.

Dersom skyldneren har mottatt krav på grunnlag av en fordring som bestod ved åpningen av gjeldsforhandlingen, men som ikke er blitt omfattet gjeldsordningen, skal namsretten på begjæring av skyldneren stadfeste en endring som går ut på at fordringen tas med i gjeldsordningen. En slik fordring skal da betjenes med den dividende fordringshaveren ville ha tilkommet dersom fordringen hadde deltatt i ordningen, men slik at dividende bare regnes fra det tidspunktet kravet ble fremmet overfor skyldneren. Stadfestelse av slik endring kan ikke skje dersom skyldneren forsettlig eller på grov uaktsom måte har unnlatt å opplyse om fordringen.

Endring etter paragrafen her kan ikke begjæres før skyldneren etter evne har forsøkt å komme frem til en avtale om frivillig endring av gjeldsordningen med fordringshaverne på egen hånd. § 4-12 gjelder tilsvarende. Namsmannen skal sørge for at skyldneren får nødvendig veiledning for å komme frem til en frivillig eller tvungen endring. En frivillig endring er bare gyldig dersom den er stadfestet ved skriftlig beslutning av namsmannen. Namsmannen skal nekte å stadfeste forslaget dersom det vil virke urimelig.

Begjæring om tvungen endring fremsettes for namsretten. Med begjæringen skal følge et forslag til tvungen endring som ikke er i strid med loven. Forslaget kan ikke stadfestes dersom det vil virke støtende.

§ 6-2 Omgjøring, opphevelse og tilsidesettelse av en gjeldsordning på begjæring av en fordringshaver

På begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, kan namsretten omgjøre en gjeldsordning dersom det inntreffer vesentlige forbedringer i skyldnerens økonomiske stilling i gjeldsordningsperioden. Dersom forbedringen er en følge av at skyldneren har mottatt et større beløp, kan beløpet helt eller delvis fordeles på fordringshaverne uten at omgjøringssak iverksettes.

Namsretten kan også, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, omgjøre en gjeldsordning, dersom skyldnerens bolig i gjeldsordningsperioden har steget så mye i verdi i forhold til verdifastsettelsen etter § 4-7 at det etter omstendighetene vil virke urimelig overfor fordringshaverne dersom skyldneren skulle beholde hele verdiøkningen. Dersom slik omgjøring medfører at boligen må avhendes, har skyldneren rett til å beholde tilstrekkelig av salgssummen til å kunne skaffe seg en annen eiet bolig som med hensyn til størrelse, standard og beliggenhet m.v. tilfredsstiller skyldneren og dennes husstands rimelige behov.

Dersom skyldneren har gjort seg skyldig i uredelighet eller grovt har tilsidesatt sine plikter etter gjeldsordningen, kan namsretten, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, oppheve gjeldsordningen.

Dersom skyldneren innen fem år etter gjeldsordningsperiodens utløp mottar arv, gevinst eller liknende av betydelig omfang, kan namsretten, på begjæring av en fordringshaver, hvis krav er omfattet av gjeldsordningen, sette gjeldsordningen helt eller delvis til side i den utstrekning skyldnerens økonomi og hensynet til fordringshaverne tilsier det. Gjeldsordningen kan ikke settes til side på grunn av gevinst som skyldes verdiøkning på bolig.

[...]

§ 6-4 Skyldnerens opplysningsplikt overfor fordringshaverne

Dersom det inntreffer omstendigheter som skyldneren forstår eller må forstå kan gi fordringshaverne rett til omgjøring eller tilsidesettelse etter § 6-2 skal skyldneren innen rimelig tid på betryggende måte opplyse fordringshaverne og namsmannen om dette.

§ 6-5 Frister for fremsettelse av begjæringer etter § 6-1 og § 6-2

Begjæring om stadfestelse av forslag til tvungen endring av en gjeldsordning etter § 6-1 første til tredje ledd og begjæring om omgjøring av en gjeldsordning etter § 6-2 første og annet ledd må fremsettes i gjeldsordningsperioden. Begjæring om opphevelse av en gjeldsordning etter § 6-2 tredje ledd må fremsettes innen ett år etter gjeldsordningsperiodens utløp. Begjæring om tilsidesettelse av en gjeldsordning etter § 6-2 fjerde ledd må fremsettes innen ett år etter at femårsperioden i bestemmelsen er utløpt. Begjæringer etter § 6-2 første, annet og fjerde ledd må dessuten fremsettes innen to måneder etter at opplysning som nevnt i § 6-4 er mottatt.”

Bestemmelse er blevet væsentligt ændret ved lov nr. 45 af 20. juni 2003. Om baggrunden for ændringen fremgår følgende af motiverne:²⁰⁸

”Til § 6-1

[...]

§ 6-1 *første ledd* tilsvarende materielle bestemmelse i § 6-1 første ledd i gjeldende lov. § 6-1 *annet ledd* er en ny bestemmelse som gir namsretten adgang til å nedsette den påhvilende gjeld på skyldnerens bolig, dersom denne skulle ha falt sterkt i verdi under gjeldsordningen. Bestemmelsen tar sikte på å hindre at skyldnere som har gjennomgått en gjeldsordning likevel blir sittende igjen med stor restgjeld som ikke kan betjenes etter en gjeldsordning. Den må ses i sammenheng med at kreditorene nå gis en lovfestet rett til å begjære omgjøring ved ekstraordinær verdistigning på bolig. [...]

§ 6-1 *tredje ledd* gir skyldneren rett til å begjære endring og få medtatt en uteglemt fordring dersom skyldneren blir krevet for denne under gjeldsordningen. [...]

§ 6-1 *fjerde ledd* lovfester en ordning med frivillig endring av gjeldsordning. I tillegg lovfestes en veiledningsplikt for namsmannen i endringssaker. Henvisningen til § 4-12 medfører bl. a. at dersom skyldneren sender ut et forslag til endring vil de kreditorer som ikke motsetter seg endringsforlaget innen fristen bli bundet av dette. Departementet vil understreke at det er skyldneren selv som i utgangspunktet skal utforme og bestemme innholdet i endringsforslaget, men denne har krav på nødvendig bistand fra namsmannen for å nå frem til en endring. Namsmannen må blant annet også kontrollere at endringsavtalen ikke er urimelig og at skyldneren har forstått hva den går ut på. Når den er funnet i orden skal den stadfestes av namsmannen ved skriftlig beslutning. Etter § 6-1 femte ledd skal forslag om tvungen endring fremsettes for namsretten slik som etter gjeldende lov. Det skal utarbeides et forslag som namsretten skal ta stilling til. Forslaget må ligge innenfor lovens rammer og må ikke ha et innhold som vil virke støtende. [...]

Til § 6-2

Bestemmelsen samler reglene om når *kreditorene* kan begjære endring av en gjeldsordning. Bare kreditorer som deltar i gjeldsordningen, altså har et krav

²⁰⁸ Odeltingspropostion 99 (2001-2002), pkt. 6.3, Merkader til de enkelte bestemmelsene.

som omfattes og som kan bli påvirket av en eventuelle endring, kan fremsette begjæringer etter § 6-2.

§ 6-2 *første ledd* representerer i hovedsak en presisering av gjeldende § 6-1 tredje ledd annet punktum. Dersom skyldneren f. eks skulle motta en større tippegevinst i gjeldsordningsperioden kan denne fordeles på kreditorene etter skyldnerens initiativ uten at det iverksettes endrings sak. Skyldneren kan også fordele deler av summen og samtidig argumentere for hvorfor noe av den er beholdt. Selv om skyldneren skulle mene at hele summen kan beholdes, skal kreditorene uansett varsles når større beløp mottas, jf. utkast til § 6-3. Kreditorer som er uenig i skyldnerens vurderinger kan da begjære omgjøring etter § 6-2 første ledd.

§ 6-2 *annet ledd* gir kreditorene rett til å begjære omgjøring av en gjeldsordning dersom skyldnerens bolig har steget sterkt i verdi under gjeldsordningen. Bestemmelsen kan komme til anvendelse i tilfeller hvor skyldneren blir sittende med en ekstraordinært stor formue i boligen ved utløpet av gjeldsordningsperioden. Dersom omgjøringen leder til at boligen må selges, har skyldneren rett til å beholde tilstrekkelig av boligens salgssum til at denne kan anskaffe en annen eid bolig som dekker rimelige behov. Det understrekes imidlertid at en skyldner som blir pålagt å fordele noe av gevinsten ved verdiøkningen på kreditorene, også kan gjøre dette ved opplåning av boligen eller på annen måte. Det er således ikke tale om å gi skyldneren et ubetinget salgspålegg. Det skal ved vurderingen legges særlig vekt på om omgjøring vil måtte lede til avhendelse av boligen, og i så fall om skyldneren har barn i skolepliktig alder og om avhendelse av boligen kan medføre at husstanden må flytte til en annen skolekrets. Prinsippene i dekningsloven § 2-10 kan her være veiledende.

§ 6-2 *tredje ledd* innebærer ingen endring i forhold til gjeldende rett. § 6-2 *fjerde ledd* er endret ved at det er presisert at verdistigning på bolig ikke er relevant ved vurdering av om en gjeldsordning skal settes til side. Dette forhold kan derved bare tas i betraktning i gjeldsordningsperioden etter tredje ledd bokstav (a). Det er ikke fastsatt noen beløpsmessig anvisning når det gjelder hvor store verdier som skal til før det kan bli tale om «betydelig omfang», slik at regelen kommer til anvendelse, men departementet vil antyde 1G (G = folketrygdens grunnbeløp), for tiden ca kr 50 000,-, som veiledende ved vurderingen. [...]

Til § 6-4

§ 6-4 er en ny bestemmelse som pålegger skyldneren å varsle kreditorene og namsmannen dersom det inntreffer omstendigheter som kan gi kreditorene rett til endring. Skyldneren skal imidlertid kun varsle kreditorene og namsmannen om det inntrufne, og ikke selv begjære ordningen omgjort. Varsling må skje på betryggende måte, f.eks. ved anbefalt brev. Det vil etter bestemmelsen være skyldneren som har risikoen når det gjelder hvor mye som skal til før varslingsplikt inntre. Veiledning vil her kunne søkes i den praksis som har utviklet seg ved anvendelsen av omgjøringsregelen i gjeldende § 6-1 tredje ledd første punktum. [...]

Til § 6-5

Bestemmelsen er ment å eliminere den tvil som har vært til stede om når begjæringer må fremsettes i forhold til bestemmelsene om endring, omgjøring m.v. Bestemmelsen er delvis en videreføring og presisering av den praksis som har utviklet seg på området, jf. f. eks. Borgarting lagmannsretts kjennelser av 25. september 1999 og 19. juli 2001.”

16.2.1. Sverige

En kreditors mulighet for at begjære en kendelse om gældssanering genoptaget er regulert i skuldsaneringslagens § 27, der har følgende ordlyd:

”På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av ett beslut om skuldsanering enligt denne lag kan en tingsrätt som avses i 21 § upphäva eller, i fall som avses i 5, ändra beslutet om

1. gäldenären har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer eller i hemlighet gynnat någon borgenär för att inverka på skuldsaneringsfrågans avgörande,
2. gäldenären i sin ansökan om skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären,
3. gäldenären lämnat oriktig uppgift till ledning för myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av skuldsaneringen eller underlåtit att lämna uppgift trots att han är uppgiftsskyldig och den oriktiga uppgiften eller underlåtenheten medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats,
4. gäldenären inte följer betalningsplanen, såvida avvikelserna inte är ringa eller
5. gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen förbättrats efter skuldsaneringen.

I fall som avses i första stycket 5 skall ansökan ges inom fem år från dagen för skuldsaneringen. Om betalningsplanen löper under längre tid gäller i stället den tiden.

Innan rätten prövar borgenärens ansökann skall gäldenären och de borgenärer som avses i 19 § höras. I övrigt gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden för handläggningen.

Upphävs ett beslut om skuldsanering, bliver en borgen eller annan säkerhet som tredje man har ställt för betalning av belopp som avses i 8 § första stycket 3 ogiltig, om inte tredje mannen kände till eller borde känt till de i 27 § första stycket 1 angivna omständigheterna eller medverkade till att gäldenären åsidosatt sina förpliktelse enligt 27 § första stycket 2.”

I bestämmelsen angives fem punkter, som en kreditor kan påberåbe sig som grundlag for genoptagelse af en gældssaneringskendelse. Ved en genoptagelse kan kendelsen ophæves eller, hvis skyldnernes forhold er væsentligt forbedret siden gældssaneringskendelsen, ændres.

For at sagen kan genoptages efter § 27, stk. 1, nr. 4, kræves det, at skyldneren afviger fra den fastsatte betalingsplan, og at afvigelsen ikke er ringe. Denne affattelse af bestemmelsen var udtryk for en skærpelse i forhold til *Insolvensutredningen*, hvor det blev foreslået, at gældssaneringskendelsen alene skulle kunne ophæves, hvis skyldneren groft havde tilsidesat de forpligtelser, der var pålagt den pågældende ved gældssaneringskendelsen. I forarbejderne til bestemmelsen anføres det, at det må dreje sig om længere forhaling af betalingerne eller gentagne betalingsforsømmelser, for at kendelsen skal kunne ophæves. Det fremhæves endvidere, at det skal være en situation, hvor skyldneren bevidst undlader at følge betalingsplanen. Der bør også tages hensyn til anledningen til en eventuel betalingsforsømmelse – jo mere undskyldelig anledningen til forsømmelsen er, desto mindre er muligheden for, at kendelsen bliver ophævet.²⁰⁹

²⁰⁹ Jf. i det hele Tryge Hellners og Mikael Mellqvist, *Skuldsaneringslagen en kommentar*, 2. udgave, 2000, side 255, med henvisninger til regeringens proposition 1993/94:123, side 171 f. og 232.

For at sagen kan genoptages efter § 27, stk. 1, nr. 5, kræves det, at skyldnerens økonomiske forhold forbedres væsentligt efter gældssaneringskendelsen. Det kan f.eks. dreje sig om en større tipsgevinst eller andre uventede indkomstforbedringer, ligesom væsentlige nedsættelser af skyldnerens udgifter kan have samme effekt. I den situation vil gældssaneringskendelsen typisk alene blive ændret, således at kreditorerne får dækket en større del af deres tilgodehavende, hvorimod der sjældent vil være grundlag for at ophæve selve kendelsen om gældssanering.²¹⁰

Skyldnerens mulighed for at begære en kendelse om gældssanering genoptaget er reguleret i skuldsaneringslagens § 28, der har følgende ordlyd:

”På ansökan av gäldenären kan en tingsrätt som avses i 21 § ändra ved kronofogdemyndigheten eller rätten har bestämt i en fråga som avses i 8 § första stycket 2-4, om det efter beslutet om skuldsanering har inträffat omständigheter som inte då kunnat förutses eller om det finns synnerliga skäl. Vid sådan omprövning tillämpas 27 § tredje stycket.”

For at sagen skal kunne genoptages, skal de nye økonomiske omstændigheder for skyldneren være af ikke ubetydelig karakter, således at de på afgørende måde påvirker skyldnerens mulighed for at kunne fuldføre den fastsatte betalingsplan. I forbindelse med en genoptagelsessag vil den betalingsplan, der er fastsat for skyldneren kunne ændres, ligesom nedsættelsesprocenten kan ændres for en eller alle fordringer, der er omfattet af kendelsen.²¹¹

16.3. Debat og ændringsforslag

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet foreslår, at konkurslovens § 228 og § 229 ændres, således at der gives hjemmel til at ændre nedsættelsesprocenten. Uanset om genoptagelse af en kendelse sker på skyldnerens eller en fordringshavers begæring, bør der ifølge forslaget være hjemmel i konkursloven til at nedsætte dividenden herunder til bortfald af skyldnerens gæld, hvis skyldneren som følge af undskyl-

²¹⁰ Jf. Tryge Hellners og Mikael Mellqvist, Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 255 f.

²¹¹ Jf. anførte sted, side 260 ff.

delige ændringer i dennes forhold ikke har udsigt til at kunne opfylde kendelsens oprindelige indhold.²¹²

Da indholdet af en kendelse om gældssanering er udtryk for en velovervejet afvejning mellem kreditorernes og skyldnerens interesser, bør genoptagelse efter forslaget fortsat være udtryk for en undtagelse. Ved behandlingen af en begæring om genoptagelse bør ændring i nedsættelsesprocenten være udtryk for en undtagelse.

Som begrundelse for forslaget anføres i øvrigt følgende i redegørelsen, side 71 f.:

”Ændring af henstands- og afdragsbestemmelserne i en tidligere kendelse vil kun i visse situationer bevirke, at formålet med den tidligere gældssanering – at opnå en samlet og overskuelig løsning af skyldnerens håbløse gældsforpligtelser – kan opfyldes, da den manglende mulighed for at ændre nedsættelsesprocenten kan bevirke, at afdragsperioden bliver urimelig lang.

I de tilfælde, hvor hjemlen til at genoptage den tidligere kendelse ikke anses som tilstrækkelig til at løse skyldnerens håbløse situation, vil skyldneren som nævnt kunne indgive ny begæring. I så fald vil en kendelse omfatte gæld, der er stiftet før gældssaneringssagens indledning, medmindre der træffes afgørelse om et tidligere skæringstidspunkt, jf. KL § 199.

Konsekvensen heraf er, at hverken skyldneren eller fordringshavere kan indrette sig i tillid til, at skyldnerens håbløse økonomiske forhold er løst ved den oprindelige kendelse, hvilket vil medføre, at mulige fordringshavere bliver tilbøjelige til at yde selv mindre lån, som i sig selv kunne være velbegrundet.

Det bemærkes, at skyldnerens stiftelse af væsentlig gæld efter en kendelse om gældssanering som hovedregel vil medføre, at en ny begæring om gældssanering ikke kan tages til følge, idet stiftelse af gæld i denne situation typisk ikke er undskyldelig.

Den manglende hjemmel i KL § 228 til at ændre nedsættelsesprocenten bevirker, at der er tilfælde, hvor ny gældssaneringssag må gennemføres, uanset at dette kan anses som urimeligt for de ”nye” fordringshavere, da de forhold, der sø-

²¹² Jf. redegørelsen side 73. Det foreslås derimod ikke, at bestemmelserne ændres, således at det bliver muligt at øge den procentdel af skyldnerens gæld, som denne skal afdrage, hvis den pågældende f.eks. modtager en uventet lotterigevinst eller lignende.

ges løst, stadig er udtryk for problemer med at opfylde forpligtelserne over for de ”ældre” fordringshavere.

Anvendelse af reglen i KL § 228 vil i visse tilfælde medføre, at den ændrede afdragsperiode får en sådan længde, at skyldneren med rette fortsat betragter sin situation som håbløs, hvilket fjerner et væsentligt incitament til at opfylde kendelsens indhold.²¹³

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet foreslår endvidere, at konkurslovens § 226 ændres, således at skyldnerens frigørelse fra gæld betinges af, at kendelsens vilkår opfyldes. Som begrundelse herfor anføres det, at den nuværende retstilstand, hvorefter misligholdelse af vilkårene i en kendelse om gældssanering som udgangspunkt er omkostningsfri for skyldneren, strider mod hensynet til, at en kendelse skal være udtryk for ligeværdig afvejning af skyldnerens og kreditorernes interesser.

I det notat, som Den Danske Dommerforening har fremsendt til Justitsministeriet som høringssvar, tiltrædes forslaget om at ændre konkurslovens § 228.²¹⁴ Det anføres herved, at det kan forekomme kunstigt, at skyldneren, hvis den pågældende bliver ude af stand til at opfylde den afsagte kendelse, er henvist til at søge ny gældssanering, hvis forværrelsen af skyldnerens forhold er så udpræget, at en forlængelse af afdragsperioden ikke løser problemet.

Om forslaget til at ændre konkurslovens § 226 anføres det derimod i notatet, at Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen ikke har anført tilstrækkeligt vægtige grunde til, at en ændring af det foreslåede indhold på det foreliggende bør anbefales.

²¹³ Forslaget om at ændre konkurslovens § 229 synes ikke at være selvstændigt begrundet, medmindre reglen tilsigter at give nye fordringshavere adgang til at begære nedsættelsesprocenten ændret.

²¹⁴ Jf. notatets side 18

16.4. Konkursrådets overvejelser

16.4.1. Ændring af konkurslovens §§ 228 og 229

Konkursrådet finder, at konkurslovens § 228, stk. 1, bør ændres, således at skifteretten får mulighed for at ændre nedsættelsesprocenten i en situation, hvor skyldneren på grund af forværrede økonomiske forhold ikke længere har mulighed for at opfylde afdragsordningen i gældssaneringskendelsen. Procenten vil efter omstændighederne kunne nedsættes således, at den resterende del af gælden bortfalder.

Det forudsættes, at en ændring af nedsættelsesprocenten alene skal foretages i de situationer, hvor en rimelig forlængelse af afdragsperioden ikke kan afbøde konsekvenserne af de ændrede forhold i skyldnerens økonomiske situation.

Den foreslåede ændring tilsigter ikke i øvrigt at ændre anvendelsesområdet for bestemmelsen, som det er beskrevet ovenfor under afsnit 16.1.1. Området for ”gældssanering i gældssanering”, jf. herved Højesterets kendelse gengivet i U 2002.2275 H, vil herefter være endog meget begrænset, men det vil fortsat kunne forekomme, at en skyldner vil kunne meddeles gældssanering på ny, forinden afdragene efter den første kendelse om gældssanering er betalt, ligesom ”gældssanering i gældssanering” for at ligestille alle kreditorer også bør overvejes i den situation, hvor skyldneren har pådraget sig ny gæld efter den første og misligholdte kendelse om gældssanering.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om der er et behov for at ændre konkurslovens § 229, således at der bliver mulighed for – på begæring af en kreditor – at nedsætte størrelsen af de afdrag, skyldneren skal betale efter gældssaneringskendelsen som et alternativ til en ophævelse af kendelsen om gældssanering. Dette er foreslået af Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet.

Konkursrådet har umiddelbart svært ved at se behovet for den foreslåede ændring, idet en nedsættelse af det beløb, som skyldneren skal betale kreditorerne, vel altid vil være i skyldnerens interesse. Har en skyldner under gældssaneringssagen gjort sig skyldig i svigagtigt forhold, eller har en skyldner efterfølgende groft tilsidesat sine

pligter ifølge gældssaneringskendelsen, jf. konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 1 og 2, vil en kreditor næppe anvende ressourcer på at begære dividenden nedsat. Det må derimod forventes, at en skyldner i lyset af den foreslåede ændring af konkurslovens § 228, stk. 1, fremover vil have en væsentlig større motivation til at søge en gældssaneringskendelse genoptaget i en situation, hvor den pågældende ikke længere kan opfylde afdragsordningen.

Behovet for en regel, der giver en kreditor mulighed for at begære en kendelse om gældssanering ændret, synes derimod primært at være til stede i den situation, hvor skyldnerens *forbedrede* økonomiske forhold kan komme kreditorerne til gode i form af øgede afdrag.²¹⁵ Konkursrådet finder imidlertid, at der ikke skal være adgang til at begære en sag om gældssanering genoptaget, uanset at skyldnerens forhold forbedres (væsentligt) i afdragsperioden. Rådet finder således ligesom gældssaneringsudvalget, at der fortsat bør lægges afgørende vægt på, at en kendelse om gældssanering i videst mulige omfang kommer til at markere afslutningen på skifterettens medvirken ved gældssanering.²¹⁶

Konkursrådet finder derfor samlet set ikke grundlag for at foreslå en ændring af konkurslovens § 229 som foreslået af Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet. Dette indebærer, at skifteretten heller ikke fremover vil kunne ændre en gældssaneringskendelse, således at skyldneren skal betale en *større* procentdel af fordringerne.

Der henvises til Konkursrådets udkast til § 228 i rådets lovudkast med bemærkninger i kapitel 19 nedenfor.

16.4.2. Ændring af konkurslovens § 226

Konkursrådet har overvejet, om der er behov for at ændre den nuværende retstilstand, således at det bliver muligt at ”sanktionere” en skyldners misligholdelse af den betalingsforpligtelse, der typisk indeholdes i en kendelse om gældssanering.

²¹⁵ Dette er f.eks. tilfældet i Norge og Sverige, jf. ovenfor i afsnit 16.2.

²¹⁶ Dette princip kan dog næppe fastholdes i eventuelle særlige regler om gældssanering for iværksættere, jf. nærmere nedenfor i kapitel 17.

Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet har i den forbindelse foreslået, at konkurslovens § 226, stk. 2, ændres, således at skyldneren først frigøres fra den urealistiske del af gælden på det tidspunkt, hvor betalingsforpligtelsen er opfyldt.

Konkursrådet finder imidlertid ligesom gældssaneringsudvalget, at der fortsat bør lægges afgørende vægt på, at en kendelse om gældssanering i videst mulig omfang kommer til at markere afslutningen på skifterettens medvirken ved gældssanering. Rådet finder derfor ikke grundlag for at foreslå en regel, der i praksis vil indebære, at skifteretten i alle sager om gældssanering vil skulle kontrollere, om betalingsforpligtelsen efter gældssaneringskendelsen er opfyldt.

Konkursrådet finder samtidig ligesom gældssaneringsudvalget, at der kun i de tilfælde, hvor misligholdelsen skyldes manglende betalingsvilje eller lignende groft forhold fra skyldnerens side, er et præventivt begrundet behov for at genoplive den urealistiske del af gælden. I andre tilfælde ville denne følge af skyldnerens misligholdelse være ude af proportion med rimelige hensyn til såvel skyldneren som fordringshaverne, som kun sjældent ville opnå nogen mærkbar forbedring af deres fyldestgørelsesmuligheder ved en genoplivning af den del af gælden, der ved kendelsen blev slettet som urealistisk.

Konkursrådet finder derfor samlet set, at der ikke er behov for at ændre konkurslovens regler om kreditorernes sanktionsmuligheder over for den skyldner, der misligholder betalingsforpligtelsen efter en kendelse om gældssanering.

Kapitel 17

Gældssanering for iværksættere

I det følgende behandles spørgsmålet om, hvorvidt der bør laves særlige (lempelige) gældssaneringsregler for personer, der er tynget af gæld fra deres tidligere erhvervs-virksomhed, så en konkursramt iværksætter, der ønsker at starte op igen, får mulighed for hurtigere at få slettet resterende gæld, jf. Justitsministeriets tillægskommissorium for Konkursrådet af 4. februar 2003.²¹⁷

17.1. Baggrund

I juli 2002 afgav Europakommissionen redegørelsen *Bankruptcy and a fresh start: Stigma on failure and legal consequences of bankruptcy*. Om baggrunden for iværksættelsen af det projekt, der bl.a. udmøntede sig i redegørelsen, anføres det på side 33:

”The Lisbon European Council (held on March 23 and 24, 2000) set the European Union a goal of becoming the world’s leading economy in the world by 2010. The European Charter for Small Enterprises, endorsed at the Feira European Council in June 2000, considers that “some failure is concomitant with responsible initiative and risk-taking and must be mainly envisaged as a learning opportunity” and called for assessing national bankruptcy laws in the light of good practice.

The European Commission responded to this by undertaking several initiatives to identify issues regarding business restructuring, bankruptcy and a fresh start in the European Union.

²¹⁷ Tillægskommissoriet er refereret i kapitel 1 ovenfor.

[...]

In light of the above, the European Commission launched this project “Bankruptcy and a fresh start: stigma on failure and legal consequences of bankruptcy”. The objectives of this study were, in summary, to obtain current reliable information on the attitude of the public, the business community and financial institutions to business failure and bankruptcy and to analyse the legal consequences of insolvency.

The results of this study allow a comparison of the situation in Europe and the U.S. and will assist in drawing policy conclusions on business failure and its consequences on entrepreneurship.”

Blandt andet på baggrund af en række interviews og spørgeskemaundersøgelser samt nationale rapporter om EU-landenes insolvensret konkluderes det i redegørelsen om muligheden for rekonstruktion af virksomheder og ”a fresh start”, side 355:

”It appears that most EU Member States do have legal procedures aimed at rehabilitation of distressed businesses. However, they appear to be unsuccessful and unpopular within the business community. Their unpopularity and unsuccessfulness could be attributed to the following:

Negative Publicity. Businesses generally regard them as unnecessarily harming their reputation.

Procedures are complex and high in cost.

Creditors are highly protected.

Thresholds for entry are high.

Lack of awareness. A lot of companies seem to not be aware of all legal possibilities available to them in situations of distress.

Slow adaptation. By the time many companies take the initiative to consult an expert, they are often beyond the stage of recovery.

In addition, there is a general sentiment among EU Member States that certain obstacles prevent a business or businessman from starting fresh once it has been previously bankrupt. Automatic restrictions and long discharge periods after bankruptcy were the main obstacles cited throughout this study. Restrictions, disqualification and prohibitions have an adverse effect on entrepreneurial activity. Most Member States believe that an early discharge for non-fraudulent debtors could stimulate the possibilities for a fresh start. For fraudulent debtors, there should be more severe restrictions placed on such businesses and

individuals before they can benefit from a discharge. However, most Member States agreed that restrictions should only be placed on fraudulent debtors.”

I overensstemmelse hermed indeholder redegørelsen følgende anbefalinger for så vidt angår rekonstruktion af virksomheder, side 351 ff.:

”Recovery proceedings can be very complex and external specialised advice is usually required to guide the enterprises towards and through the process. To make this kind of proceedings more successful and popular, the proceedings should be simplified.

[...]

Certain Member States could lower their thresholds for entry to recovery proceedings. The condition of insolvency and a possibility of recovery should be enough and could lead to more accessible proceedings.

[...]

The cost of recovery proceedings is sometimes an obstacle in initiating the rehabilitation process and costs should therefore be reduced.

[...]

A major reason for the lack of successful rehabilitation proceedings is that the procedure is sometimes only binding on unsecured creditors. We believe that there is insufficient ground for such restriction. A regulation of the scheme of arrangement should obviously take into account the difference between common unsecured creditors and preferential creditors, in the sense that the percentage to be spent on preferential creditors could exceed the percentage to be spent on common unsecured creditors. But there is insufficient reason to keep preferential creditors completely out of the scheme of arrangement.”

For så vidt angår ”a fresh start”, indeholder redegørelsen følgende anbefalinger, side 353 f.:

”Some legislators create stigmatising effects by imposing various automatic restrictions, disqualifications or prohibitions for debtors. These kinds of measures can unnecessarily harm the image of an honest entrepreneur who

failed due to, for example, an economic crisis or an illness. A clear distinction should be made between measures or regulations that apply to non-fraudulent bankruptcies and those that apply to fraudulent bankruptcies. By creating such a distinction, the attitude of third parties towards the debtor could change. Non-fraudulent debtors would not be stigmatised through association with fraudulent ones.

Furthermore, it is necessary to adopt legislation aimed at forcing the information provider (media or other) to give a clear description of the status of the entrepreneur. If the entrepreneur has previously failed, the information provider should be obliged to distinguish between fraudulent bankruptcy and non-fraudulent bankruptcy. The legislator should be capable to define the minimum threshold of information that the information provider must respect. This legislation should be conceived in order to promote information that adds value to the existing content.

[...]

Early and automatic discharge from remaining debts is mandatory to promote fresh starts and entrepreneurial activity. However, tougher and more restrictive legislation should be applied to fraudulent debtors.”

OECD (Directorate for Science, Technology and Industri) har i flere rapporter påpeget, at konkurslovgivningen kan være en af de rammebetingelser, der har betydning for incitamentet til at starte nye virksomheder. Der kan i den forbindelse blandt andet henvises til rapporten *Policy benchmarks for fostering firm creation and entrepreneurship* af 12. september 2002.

Nordisk Ministerråd har i 2002 afgivet *Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere*. Om vigtigheden af at lette etableringen af nye virksomheder fremgår det bl.a., at det skal være målet, at konkursregler og regler om betalingsstandsning og gældssanering ikke øver unødigt negativ indflydelse på incitamentet til at starte virksomhed, og at konkursramte personer i væsentlighed ikke forhindres i at starte egen virksomhed igen. I forlængelse heraf anføres det, at dette mål skal forfølges under skyldig hensyntagen til kreditorerne og med øje for uhæderlig anvendelse af reglerne.

Regeringen har herefter den 23. januar 2003 offentliggjort *Handlingsplan for iværksættere*. I handlingsplanen anføres på side 16 følgende om Konkursrådets igangværende gennemgang af konkurslovens regler om gældssanering og tvangsakkord:

”Det skal være nemmere at starte igen. Et samfund præget af virkelyst og selvstændighed forudsætter, at det ikke kun skal være nemt at starte virksomhed, men også muligt at komme igen, hvis uheldet skulle være ude. Regeringen ønsker at gøre det lettere for en kriseramts virksomhed at komme videre og undgå konkurs, og regeringen ønsker også at lempe de relativt stramme danske regler for gældssanering. Justitsministeriet vil derfor anmode Konkursrådet om at vurdere erfaringerne fra førende iværksætterlande som fx Holland og Storbritannien og at lægge vægt på iværksætterhensynet i forbindelse med rådets igangværende arbejde med en revision af konkurslovens regler om rekonstruktion og gældssanering. Konkursrådet vil bl.a. skulle overveje en lempelse af reglerne om tvangsakkord og en ændring af gældssaneringsreglerne, så en konkursramt iværksætter, der vil starte op igen, får mulighed for hurtigere at få slettet resterende gæld.”

I en samtidig offentliggjort baggrundsrapport anføres det i forlængelse heraf, side 20:

”De nye regler skal alene rette sig mod erhvervsdrivende, der engagerer sig personligt i virksomheden. Det betyder, at ændringerne ikke vil øge problemerne med “konkursrytteri“, der typisk sker i selskabsform.”

Justitsministeriet har som anført i kapitel 1 ved brev af 4. februar 2003 anmodet Konkursrådet om at lægge vægt på iværksætterhensynet i forbindelse med rådets arbejde med revision af konkurslovens regler om rekonstruktion og gældssanering. Om baggrunden for Justitsministeriets anmodning til Konkursrådet fremgår det af baggrundsrapporten, side 17 ff.:

”En række undersøgelser peger imidlertid på to forhold, der har indflydelse på risikoviljen. Det ene er skatten, og det andet er mulighederne for at starte igen, hvis det ikke lykkedes første gang.

Når den enkelte går med overvejelser om at starte en virksomhed, er der naturligvis mange forhold, der spiller ind. Udover den potentielle gevinst, der kan opnås, er der også overvejelser om, hvad der sker, hvis det ikke går.

Frygten rettes i de tilfælde mod en personlig nederlagsfølelse, der er forbundet med en eventuel lukning af virksomheden som følge af det, der i værste fald kan være en konkurs. I lyset af de mange, der henviser til den økonomiske risiko som en barriere for at starte selv, er det nødvendigt at tage denne frygt alvorligt og se på, hvordan erhvervsdrivende stilles, hvis drømmen om egen virksomhed slutter med det værst tænkelige.

I dag kan en dygtig og initiativrig iværksætter, som er mislykket med sin første virksomhed, i årevis have et lovende forretningsprojekt i den ene hånd og en stor gæld i den anden. Ofte er vedkommende nogle værdifulde erfaringer rigere, men gammel gæld kan forhindre iværksætteren i at realisere sin gode ide inden for en overskuelig tidshorisont.

[...]

Et fælles træk for USA og flere af de andre førende iværksætterlande er, at der fra regeringens side er gjort en stor indsats i at skabe de rette betingelser for at iværksættere kan få en reel chance til at starte op igen.

Derfor har man i de førende lande regler, der både tilgodeser samfundets behov for at drage nytte af det vækstpotentiale, der ligger blandt iværksættere, og kreditorernes retsstilling.

Kreditorernes muligheder for at inddrive gæld hos iværksættere er reguleret af de såkaldte ”insolvensretlige” regler, herunder konkursreglerne. Reglerne har til formål at sikre god betalingsdisciplin, effektiv inddrivelse af tilgodehavender og ligebehandling af kreditorer. På et enkelt, men vigtigt punkt, er de danske regler mere restriktive end i en række sammenlignelige lande.

De danske regler indebærer nemlig, at den gæld, der ikke bliver dækket ved konkursbehandlingen, fortsat består. Efter en konkurs har kreditorerne altså fortsat krav mod skyldneren for restgælden. Dette krav kan bestå mange år ud i fremtiden. I en række lande tages der derimod ved konkursbehandlingen stilling til, hvor længe skyldneren skal hæfte for gammel gæld.

Det er vigtigt, at iværksætternes mulighed for at skaffe sig finansiering ikke forringes. Derfor må ændringer være afbalancerede. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at et krav mod en skyldner, hvis aktiver netop er blevet tvangsrealiseret, er af marginal økonomisk betydning for kreditor.

Nye regler må også udformes, så de ikke fører til øget “konkursrytteri”, skatteunddragelse eller andet misbrug. Der kan hentes inspiration hertil i lande som fx USA og Storbritannien.”

Som det fremgår, retter eventuelle initiativer for iværksættergruppen sig bl.a. mod reglerne om rekonstruktion og gældssanering.

Konkursrådet påregner efter afgivelsen af denne betænkning at påbegynde arbejdet med kommissoriets pkt. 2.2 om rekonstruktion af insolvente virksomheder, som vil omfatte en nærmere gennemgang af konkurslovens regler om betalingsstandsning og tvangsakkord.

På denne baggrund har Konkursrådet ikke foretaget en nærmere gennemgang af konkurslovens regler om rekonstruktion, men rådet har dog overvejet behovet for enkelte justeringer af tvangsakkordreglerne i sammenhæng med en revision af reglerne om gældssanering for iværksættere. Konkursrådet vil endvidere i det fremtidige arbejde med en revision af reglerne om rekonstruktion inddrage de overvejelser og konklusioner, som fremgår af denne betænkning.

17.2. Gældende ret

17.2.1. Indledning

Konkurslovens regler om tvangsakkord og gældssanering er relevante ved beskrivelsen af en iværksætters mulighed for at blive frigjort helt eller delvist fra sine gældsforpligtelser.

Tvangsakkordreglerne i konkursloven har deres hovedanvendelsesområde på erhvervsvirksomheder, som er i økonomiske vanskeligheder. Tvangsakkorden vil oftest fungere i et samvirke med reglerne om betalingsstandsning. Reglerne om tvangsakkord finder anvendelse på såvel personlige skyldnere som juridiske personer.

Reglerne om tvangsakkord er karakteriseret ved, at ordningen i vidt omfang er kreditorstyret, hvilket betyder, at fordringshaverne gennem tiltrædelses- og afstemningsreglerne har afgørende indflydelse på, om en fremsat akkord kan åbnes og stadfæstes.

Grundtanken bag tvangsakkordinstituttet er, at skyldnerens akkordforslag ved at gennemgå akkordprocessen kan få retsvirkninger efter sit indhold ikke blot i forhold til fordringshavere, der har tiltrådt forslaget, men også i forhold til dem, som har været passive, eller som ligefrem har stemt mod akkorden.

Reglerne om gældssanering har derimod deres hovedsigte på skyldnere, som af den ene eller anden årsag har været udsat for et økonomisk kollaps, og særligt i relation til erhvervsdrivende tager reglerne efter deres praktiske anvendelsesområde navnlig sigte på tilfælde, hvor kollapsen er definitiv, virksomheden er ophørt, og hvor skyldneren typisk er overgået til almindeligt lønarbejde.

Skyldneren i gældssaneringssager vil således som altovervejende udgangspunkt ikke have en igangværende virksomhed, hvori gælden søges saneret.

Gældssanering er karakteriseret ved, at ordningen er en ikke-kreditorstyret ordning, idet kreditorerne principielt ikke har nogen indflydelse på, om et fremsat forslag til gældssanering stadfæstes af skifteretten. Gældsnedskrivningen beror på skifteretten.

Reglerne om gældssanering finder kun anvendelse på personlige skyldnere.

Tvangsakkord- og gældssaneringsreglerne må ses i sammenhæng med konkurslovens § 156, hvorefter skyldneren fortsat hæfter for den del af gælden, der ikke er dækket gennem udlodningen i konkursboet, jf. også nedenfor under afsnit 17.2.3.

Da reglerne om gældssanering i forhold til nærværende problemstilling må ses i sammenhæng med reglerne om tvangsakkord, gennemgås nedenfor i afsnit 17.2.2 i hovedtræk grundelementerne i konkurslovens tvangsakkordregler.

17.2.2. Tvangsakkordreglerne

I Konkurslovens § 157 angives de tre former for tvangsakkord, som konkursloven tillader. En tvangsakkord kan gå ud på

- procentvis nedsættelse af den ikke fortrinsberettigede gæld (almindelig tvangsakkord),
- fordeling af skyldnerens formue eller en del af denne mellem den pågældendes fordringshavere mod, at skyldneren frigøres for den del af gælden, som ikke bliver dækket (likvidationsakkord), eller
- betalingsudsættelse (moratorium).

En tvangsakkord omfatter fordringer, der er stiftet inden akkordforhandlingens åbning. Uden for akkorden falder pantefordringer, i det omfang pantet strækker til, fordringer med fortrinsstilling ved konkurs, gæld som skyldneren efter akkordens åbning har påtaget sig med samtykke af de to tillidsmænd, samt fordringer under et vist beløb, når dette er rimeligt begrundet i boets størrelse og øvrige omstændigheder.

17.2.2.1. Åbning af tvangsakkordforhandling

Åbningen af en tvangsakkord kan kun ske på grundlag af en skriftlig begæring fra skyldneren. Som omtalt ovenfor kan begæring indgives af såvel fysiske personer som juridiske personer.

Åbningsproceduren er karakteriseret ved, at det nødvendige grundlag skal være tilvejebragt, når begæringen indgives til skifteretten.

En skyldner, der søger tvangsakkord, må efter konkurslovens § 165 først rette henvendelse til to tillidsmænd,²¹⁸ hvoraf den ene skal være regnskabskyndig og den anden fagkyndig så vidt muligt inden for den art af virksomhed, som skyldneren driver. Tillidsmændene beskikkes af Domstolsstyrelsen. En statsautoriseret og registreret revisor kan uden særlig beskikkelse fungere som regnskabskyndig tillidsmand.

²¹⁸ Skifteretten kan dog tillade, at der kun medvirker en tillidsmand.

Tillidsmændene registrerer samtlige skyldnerens aktiver og passiver og udarbejder en statusoversigt samt en redegørelse for de vigtigste årsager til, at skyldneren søger tvangsakkord. Denne statusoversigt skal indeholde en nøje gennemgang af skyldnerens forretningsførelse og regnskabsvæsen samt oplysninger om eventuelle omstødelige dispositioner. Endelig skal tillidsmændene afgive erklæring om, hvorvidt forslaget frembyder tilstrækkelig betryggelse for akkordens opfyldelse, og den forventede dækning i tilfælde af konkurs.

Begæringen skal være vedlagt et akkordforslag, tiltrædelseserklæringer fra mindst 40 procent af fordringshaverne efter antal og efter fordringernes størrelse med angivelse af beløb og grundlag, tillidsmandsmaterialet samt skyldnerens erklæring på tro og love om, at den pågældende har opgivet alt, hvad denne ejer og skylder, jf. konkurslovens § 166, stk. 1.

Et akkordforslag, der tilbyder mindre end 25 procent af fordringernes beløb inklusiv renter til dagen for åbningen af forhandling af tvangsakkord, kan ikke stadfæstes, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, eller samtlige fordringshavere samtykker heri, jf. konkurslovens § 161. Om denne bestemmelse bemærkede Konkurslovsudvalget i betænkning 606/1971, side 242, at ganske særlige grunde kan foreligge, hvis forretningens nedgang har sin årsag i skyldnerens sygdom, men at der også kan lægges vægt på, om særlige omstændigheder har medført, at skyldneren, uden at det kan henføres til slet regnskabsførelse eller lignende, først for sent er blevet klar over, hvor meget forretningen er gået tilbage. I praksis anvendes denne undtagelsesregel formentlig ganske sjældent.

Alle fordringshavere, der er omfattet af akkorden, skal efter § 160 behandles lige, medmindre de samtykker i en mindre gunstig behandling.

Forhandling om akkord åbnes efter konkurslovens § 167 ved skifterettens afgørelse herom.

Efter konkurslovens § 168, stk. 1, kan skifteretten nægte at åbne forhandling om tvangsakkord, hvis det i §§ 165 og § 166 nævnte grundlag eller de i øvrigt fornødne oplysninger ikke tilvejebringes, eller hvis der ikke er rimelig udsigt til, at akkorden vil blive vedtaget, stadfæstet og opfyldt. Skifteretten skal således allerede ved åbningen påse, at der ikke er forhold, der bevirker, at stadfæstelsen ikke kan finde sted, jf. § 168.

17.2.2.2. Tvangsakkordforhandlingen

Tages en begæring om åbning af tvangsakkordforhandling til følge, indrykker skifteretten straks meddelelse i Statstidende herom, hvori fordringshaverne indkaldes til et møde til behandling af og afstemning om akkordforslaget. Der er ikke fastsat nogen frist, inden for hvilken dette møde skal afholdes. Det sker dog normalt 3-4 uger efter åbningen.

Skyldneren kan, indtil akkordforslaget er vedtaget, med skifterettens tilladelse ændre eller tilbagekalde dette.

Til vedtagelse af en tvangsakkord kræves efter § 176 tiltrædelse fra – efter antal – mindst 60 procent af de fordringshavere, der deltager i afstemningen. De fordringshavere, der stemmer for, skal endvidere repræsentere en andel – efter beløb – på mindst:

- ved almindelig tvangsakkord lige så mange procent som tilbuddet ligger under 100 procent, dog mindst 60 procent,
- ved likvidationsakkord 75 procent (ved en fast minimumsdividende er stemmereglen den samme som ved en almindelig tvangsakkord),
- ved et moratorium 60 procent.

Akkorden er ikke gyldig, før den er stadfæstet af skifteretten. Indsigelser mod akkorden skal fremsættes senest i det møde, hvor akkorden stadfæstes.

Stadfæstelse skal nægtes, når der foreligger fejl ved fremgangsmåden eller ufuldstændige oplysninger, eller hvis akkorden ikke har et lovligt indhold, jf. § 179. Disse

betingelser påses ex officio af skifteretten. Skifteretten kan endvidere nægte stadfæstelse efter § 180, bl.a. hvis dividenden står i misforhold til skyldnerens økonomiske stilling, hvis der ikke er rimelig udsigt til akkordens opfyldelse, eller hvis akkorden i øvrigt er til skade for fordringshaverne eller en del af disse.

Tvangsakkorden har retsvirkning som et retsforlig og er bindende for alle skyldnerens kreditorer, også selv om de ikke har meldt sig. Akkorden står ved magt, selv om den ikke kan opfyldes af skyldneren. Skifteretten kan dog på begæring af en fordringshaver eller tilsynet ophæve akkorden, hvis der foreligger svig fra skyldnerens side, eller når skyldneren groft tilsidesætter sine pligter ifølge akkorden.

17.2.2.3. Tvangsakkord i konkurs

At skyldneren er under konkursbehandling, hindrer ikke, at der kan gennemføres tvangsakkord, jf. § 196, stk. 1. Ved tvangsakkord i konkurs finder de almindelige regler om tvangsakkord anvendelse, dog med de ændringer som følger af forholdets natur, jf. § 196, stk. 2.²¹⁹

17.2.3. Konkurslovens § 156

Som anført ovenfor må reglerne om tvangsakkord og gældssanering ses i sammenhæng med konkurslovens § 156, hvorefter en fordringshaver beholder sin ret mod skyldneren for den del af en fordring, som ikke dækkes gennem konkursen.

²¹⁹ Om det (i dag begrænsede) praktiske anvendelsesområde for tvangsakkord i konkurs henvises til Peter Bang i U1999B.59 ff. Det fremgår heraf bl.a., at tvangsakkord i konkurs kan synes som en mere fordelagtig insolvensbehandlingsform end gældssanering i konkurs:

”Alternativet til en tvangsakkord i konkurs kan være en gældssanering i konkurs, men dette vil forudsætte, at de sædvanlige betingelser for at opnå gældssanering, jf. § 197, er opfyldte, ligesom gældssanering i konkurs har den ulempe, at gældssanering ikke, på samme måde som tvangsakkord, forudsætter flertallet af kreditorernes accept, og derfor, fra kreditorernes side, mere opleves som et diktat, de er uden reel indflydelse på. Endelig har tvangsakkord i konkurs den fordel, at det både for skifteretten og de professionelle aktører er enklere at arbejde med end en gældssanering i konkurs. Det bør efter min opfattelse høre med til god kuratorskik, at mulighederne for at opnå en tvangsakkord i konkurs undersøges, inden den personlige skyldners konkursbo sluttes.”

Et selskab uden personligt gældsansvar opløses i reglen gennem konkursen, og en kreditor har derfor som udgangspunkt ingen at rette et krav mod, når konkursen er sluttet.²²⁰ Reglen i § 156 har derfor i hovedsagen relevans for den personlige skyldner, som er gået konkurs.

Af bemærkningerne til § 156²²¹ fremgår, at man i forbindelse med revisionen af bestemmelsen bl.a. gjorde følgende overvejelser:

”Justitsministeriet har overvejet at stille forslag om en bestemmelse, som i lighed med engelsk og amerikansk ret gav skifteretten mulighed for på grundlag af en vurdering af skyldnerens forhold før og efter konkursen at fritage ham for den del af gælden, som ikke er blevet dækket gennem konkursbehandlingen. Skyldnerens hæftelse efter afslutningen af en eventuel konkurs, vil i almindelighed kun have ringe betydning for pengeinstitutters og leverandørers villighed til at yde ham forretningsmæssig kredit, og vil kun i begrænset udstrækning øge kreditorernes udsigt til dækning. På den anden side kan hæftelsen gøre det vanskeligt for skyldneren at komme økonomisk på fode igen efter en konkurs, som måske skyldes konjunkturer eller uforudsete uheld, og skyldneren kan fristes til omgåelsesforsøg, f.eks. ved at begynde en ny virksomhed i sin ægtefælles navn eller i form af et aktieselskab, hvis kapital ikke formelt tilhører ham, men som dog beherskes af ham. Imidlertid vil en sådan regel, der ikke har været overvejet i konkurslovsudvalget, efter Justitsministeriets opfattelse kunne stille skifteretten overfor et vanskeligt skøn, idet reglen selvsagt ikke måtte kunne misbruges til unddragelse af ansvar for uredelig eller letsindig stiftet gæld. Problemet står i nær sammenhæng med spørgsmålet om indførelsen af en almindelig gældssaneringsordning omfattende også lønmodtagere. Denne persongruppe kommer kun sjældent under konkurs og omfatter ofte personer, der skylder underholdsbidrag, skat og lignende til det offentlige. Inden et forslag om skyldnerens fritagelse for udækket gæld eventuelt fremsættes, bør det derfor nærmere undersøges, hvilke persongrupper der bør omfattes heraf, og hvilke merudgifter, det vil føre til for det offentlige. Lovforslaget indeholder derfor ikke nogen bestemmelse herom.”

En kreditor, som har et forretningsmæssigt krav mod skyldneren, kan i almindelighed skattemæssigt fratække den udækkede del af fordringen som tab, når konkursen er sluttet, henholdsvis foretage en regulering i forhold til skattemæssige afskrivninger,

²²⁰ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 719.

²²¹ Jf. Folketingstidende, Tillæg A, 1976-77 (2. samling), spalte 401.

der er sket på grundlag af kurators meddelelse om et skøn over den forventede dividende.²²²

17.2.4. Gældssanering

17.2.4.1. Gældssanering uden for konkurs

Reglerne om gældssanering er som udgangspunkt ens for erhvervsdrivende og ikke-erhvervsdrivende personer. Der kan derfor henvises til kapitel 6 ovenfor for en gennemgang af betingelserne for opnåelse af gældssanering.

En *erhvervsdrivende skyldner* har således principielt samme mulighed som andre ansøgere for at søge sin gæld saneret efter bestemmelsen i konkurslovens § 197. De særlige forhold, der ofte vil kendetegne en konkursramt (tidligere) erhvervsdrivende, frembyder imidlertid i praksis særlig betydning i gældssaneringsammenhæng.

Stammer gælden i det væsentligste fra en virksomhed, der fortsat drives af skyldneren, er gældssanering som altovervejende udgangspunkt udelukket, da skyldneren i en sådan situation må være henvist til at anvende reglerne om tvangsakkord. Dette hænger som anført ovenfor i kapitel 17.2.1 sammen med, at tvangsakkordreglerne som udgangspunkt skal gøre det muligt for skyldneren at videreføre eller likvidere en erhvervsvirksomhed, mens reglerne om gældssanering skal søge at afbøde virkningerne af et indtruffet økonomisk sammenbrud, jf. herved betænkning 957/1982, side 86 f.

U 1985.784 V. En 50-årig autoriseret skorstensfejmester S havde angiveligt på grund af et nu overstået alkoholmisbrug oparbejdet en betydelig gæld til skattevæsenet og toldvæsenet. Ifølge en status pr. 31. december 1984 udgjorde aktiverne 117.122 kr. og passiverne 846.059 kr., hvoraf 756.826 kr. var omfattet af S' forslag til gældssanering. Da gælden var stiftet i forbindelse med S' virksomhed som skorstensfejmester, som S fortsat drev, kunne betingelserne for gældssanering ikke anses for opfyldt, idet spørgsmålet om sikring af virksomhe-

²²² Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 718.

dens fortsatte drift gennem nedsættelse af gælden måtte afgøres efter reglerne om tvangsakkord eller i henhold til aftale med kreditorerne.

V 550/90. Skyldnerens gæld var 387.000 kr. i det væsentligste hidrørende fra selvstændig virksomhed som syerske i perioden 1985-1988. Skyldneren påbegyndte ny selvstændig virksomhed som syerske i 1988. Gældssanering nægtedes, da "[skyldnerens] gæld i al væsentlighed stammer fra en virksomhed, som fortsat drives af hende". (Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 111).

V 237/94. En 52-årig skyldner, der havde været selvstændig erhvervsdrivende siden 1971, havde en gæld på ca. 830.000 kr. Landsretten udtalte: "Hovedparten ($\frac{3}{5}$) af [skyldnerens] gæld hidrører fra en virksomhed, som fortsat drives af [skyldneren]. Allerede som følge heraf nægtes gældssanering." (Anført samme sted).

I anden retning kan dog nævnes:

U 1986.207 V. En 39-årig fisker F, der fra 1980-81 havde drevet erhvervsvirksomhed ved fiskeri fra egen kutter, havde i forbindelse hermed pådraget sig en gæld på 406.648 kr. og drev nu alene fiskeri fra lejet kutter. Under disse omstændigheder, og da der ikke kunne antages at være nogen mulighed for, at han ville kunne få en tvangsakkord, fandtes han ikke udelukket fra at opnå gældssanering.

Fortsætter skyldneren den virksomhed, der har påført den pågældende en uoverskuelig gældsbyrde, i uændret form, vil der tillige være en overhængende risiko for, at skyldneren inden for en kortere eller længere periode på ny befinder sig i en håbløs økonomisk situation. I så fald vil en gældssanering ikke have de ønskede konkrete og varige nyttevirkninger for skyldneren.

Stammer gælden ikke fra den erhvervsvirksomhed, som skyldneren aktuelt driver, tillægges arten af de to erhvervsvirksomheder betydning. Er der i det væsentlige tale om samme type virksomhed, vil gældssanering som udgangspunkt være udelukket.²²³

²²³ Jf. Drews Jensen, Gældssanering, 2. udgave, 1998, side 49.

Er der derimod tale om en virksomhed af en anden karakter, end den hvori gælden i det væsentligste er stiftet, vil dette formentlig ikke i sig selv kunne begrunde en nægtelse af gældssanering.²²⁴ Tilfældene er dog nok sjældne i praksis.

Er der i realiteten tale om, at den virksomhed, hvorfra gælden stammer, reelt drives videre, men i en andens navn, hvilket typisk sker i et familiemedlems navn, vil gældssanering normalt være udelukket.²²⁵ Sådanne konstruktioner vil oftest have karakter af kreditorly. Af betænkning 957/1982, side 131, fremgår herom følgende:

”Foreligger der utilbørligt forhold af mere systematisk art, må gældssanering som altovervejende anses for udelukket, således f.eks. i tilfælde, hvor skyldneren gennem særlige arrangementer har forstået at indrette sig således, at han og hans husstand har kunnet opretholde en urimelig høj levestandard, men samtidig har vist sig at være immun over for retsforfølgning.”

Fra retspraksis kan nævnes følgende afgørelser:

U 1985.787 V. Efter at 2 landbrugsejendomme tilhørende gårdejer G i 1980 var bortsolgt ved tvangsauktioner, erhvervede G's hustru H den ene af ejendommene, der herefter blev drevet i hendes navn, medens G fik arbejde som sælger for et frøfirma med en årlig nettoindtægt på ca. 160.000 kr. G, der var 49 år, begærede nu indledning af gældssaneringssag omfattende hans restgæld efter tvangsauktionerne. Det måtte lægges til grund, at H's landbrugsejendom reelt fortsat blev drevet af G, hvis kreditorer samtidig var afskåret fra at søge sig fyldestgjort i den formue, som måtte blive oparbejdet i H's navn. Allerede som følge heraf fandtes betingelsen i konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 2, for gældssanering ikke opfyldt, og G's begæring blev derfor ikke taget til følge.

U 1998.524 Ø. Efter at manden var gået konkurs med en tømrervirksomhed, stiftede hustruen et nyt anpartsselskab, hvor manden var ansat som tømrer. Skifteretten nægtede gældssanering med følgende begrundelse: ”På baggrund af det oplyste om, at skyldnerens ægtefælle, efter at skyldneren den 30. januar 1995 gik konkurs med sin tømrervirksomhed, har stiftet et nyt anpartsselskab, hvori skyldneren nu er ansat som tømrer, og at ægtefællen ud over at stå for det regnskabsmæssige i virksomheden er ansat i et halvdagsjob et andet sted, finder skifteretten, at skyldneren efter konkursen reelt har fortsat sin tømrervirksomhed fra

²²⁴ Jf. anførte sted, side 48 f.

²²⁵ Jf. anførte sted, side 49 f.

det af hustruen stiftede anpartsselskab. Henset hertil samt til størrelsen af gælden til det offentlige, der efter det oplyste hovedsageligt vedrører moms- og skattegæld oparbejdet løbende gennem de sidste år, inden virksomheden gik konkurs, og idet det ikke findes at kunne føre til andet resultat, at Told & Skat efter det oplyste ikke vil udtale sig imod, at skyldneren opnår gældssanering, findes betingelserne for gældssanering ikke at være til stede. Landsretten stadfæstede afgørelsen med begrundelsen: ”Af de grunde, der er anført af skifteretten vedrørende det nystiftede anpartsselskab, tiltrædes det, at der i hvert fald ikke efter det foreliggende kan indledes gældssaneringssag.”

Udgangspunktet er i praksis fraveget med meget konkrete begrundelser.

U 1986.399 V. Ægtefællerne M og H på 50 og 47 år, der fra 1966 i interessentskabsform havde drevet virksomhed med autoophug og genopbygning af biler, var erklæret konkurs i 1983 og havde herefter en gæld på ca. 477.000 kr. De var nu direktør og bestyrelsesmedlem i et anpartsselskab, der videreførte virksomheden, og hvis indskudskapital ejedes af deres ældste datter. Dette forhold fandtes under de foreliggende omstændigheder ikke til hinder for gældssanering, idet den tidligere virksomhed var ophørt ved ægtefællernes konkurs, og overskuddet ved driften af anpartsselskabet havde været og også fremtidig – bl.a. på grund af M's sygdom – måtte forventes at blive af beskeden størrelse.

U 1986.672 V. Efter at 2 landbrugsejendomme tilhørende gårdejer G i 1981 var bortsolgt på tvangsauktioner, erhvervede G's hustru H den ene af ejendommene og overtog G's forpagtning af ca. 70 tdr. land. Senere købte hun yderligere en mindre landbrugsejendom og forpagtede endnu 40 tdr. land. G's forslag til gældssanering, hvorefter han af gælden på ca. 2,4 mill. kr. skulle betale 80.000 kr., var tiltrådt af samtlige kreditorer. Det måtte lægges til grund, at H's ejendomme blev drevet af G. Selv om dette efter retspraksis taler imod, at G fik gældssanering, kunne der ikke ses bort fra, at kreditorerne var indforstået med forslaget til gældssanering, og under disse omstændigheder fandtes betingelserne i konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 2, opfyldt. Herefter og da også betingelserne i § 197, stk. 1, nr. 1, var opfyldt, blev G's begæring om gældssanering taget til følge.

Som det fremgår af kapitel 6.1.2.6, fastsættes der som hovedregel en afdragsperiode på fem år for afviklingen af den resterende gæld efter kendelse om gældssanering. I denne femårige periode skal skyldnerens indkomstmæssige og budgetmæssige forhold ligge nogenlunde fast.

Usikkerhed om indkomstforhold vil derfor medføre, at der som altovervejende udgangspunkt ikke kan indledes gældssanerings sag for skyldneren for tiden.

Problemstillingen omkring opgørelsen af betalingsevnen, som både har betydning for spørgsmålet om, hvorvidt skyldneren har ført bevis for at være håbløst forgældet, og opgørelsen af den dividende, der kan tilbydes kreditorerne, har formentlig i en del tilfælde særlig relevans for den (tidligere) erhvervsdrivende skyldner, da det i praksis ofte ses, at netop arbejds-, indtægts- og boligforhold kan være uafklarede efter et virksomhedssammenbrud.

Skyldneren vil i sådanne tilfælde efter gældende ret være henvist til at søge gældssanering, når forholdene har stabiliseret sig, f.eks. når skyldneren har fået almindeligt lønarbejde, eller der er etableret en (ny) virksomhed, hvor indtjeningsforholdene er afklaret på en sådan måde, at betalingsevnen kan opgøres med en rimelig grad af sikkerhed.

V 2523/95. K, 38 år, selvstændig med nichevirksomhed inden for reklame. Herudover få timers undervisning på daghøjskole. Gæld 900.000 kr. hidrørende fra en virksomhed, der ophørte for 4 år siden. Den nuværende virksomhed blev startet i 1993 og gav i 1994 et overskud før skat på 34.223 kr., hvortil kom iværksætterydelse. I 1995 forventedes overskuddet at blive ca. 114.000 kr. Iværksætterydelsen ophørte i juli 1995. Gældssanering blev nægtet under henvisning til uafklarede indtjeningsforhold. (Hindborg, Gældssanering i praksis, 2. udgave, 1999, side 113).

V 604/97. K, 50 år, afspændingspædagog, 1 barn. Gæld ca. 700.000 kr. Indtægt 7.436 kr. Udgift 4.658 kr. I Indtægten var inkluderet iværksætterydelse. K mente, at hun kunne tilbyde 2.000 kr. om måneden i dividende. Gældssanering blev nægtet, og der henvistes til, at iværksætterydelsen ophørte fra november 1997, og henset til det i øvrigt oplyste om K's nuværende indtjening, fandtes K's fremtidige indtjeningsmuligheder at være forbundet med en sådan usikkerhed, at der ikke for tiden burde indledes gældssanering. (Anført samme sted).

Kan den erhvervsdrivende ikke dokumentere et nogenlunde fast indtjeningsniveau, kan dette således både medføre, at gælden i givet fald må være meget stor, førend skyldneren har ført bevis for, at gældsforpligtelsen er håbløs, jf. herved betænkning

957/1982, side 125, og at gældssanering må afvises for tiden, da der ikke kan fastlægges et budget for skyldneren i afdragsperioden.

Som anført i kapitel 6.1.2.2 er gældens alder af mindre betydning, hvis den i det væsentligste er opstået som følge af en enkeltstående og nu overstået begivenhed, f.eks. en erhvervsvirksomheds sammenbrud eller konkurs.

17.2.4.2. Gældssanering i konkurs

At skyldneren er under konkursbehandling, hindrer ikke, at der kan gennemføres gældssanering, jf. konkurslovens § 231. Skyldneren skal i dette tilfælde opfylde de almindelige betingelser i konkurslovens § 197 for at opnå gældssanering. Der henvises i den forbindelse til kapitel 6.1 og kapitel 17.2.4.1 ovenfor.

Om reglerne om gældssanering i konkurs fremgår følgende af Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 884:

”Nogle af betænkelighederne ved gældssanering vil være formindsket, når skyldnerens bo har været undergivet konkursbehandling. Større aktiver vil være realiseret under konkursbehandlingen. Tvivl om, hvorvidt skyldneren har oplyst alle gældsposter og angivet alle aktiver, og om disses værdi vil i reglen være bortfaldet. Eventuelle uheldige forhold fra skyldnerens side vil være afsløret. Konkursens ”præventive betydning” vil mindske faren for uhæmmet gældsstiftelse med sanering for øje. Sanering vil i reglen ikke udløse stærk modstand hos kreditorerne, jf. oplysningerne i bet. 957 om sjældenheten af fogedforretninger for konkursskylden efter konkursens afslutning og den i Universitetsforeningens rapport s. 74 nævnte folkelige forestilling om konkursens frigørende virkning, cit. bet. 957 s. 76 note 7.”

Det fremgår af betænkning 957/1982, side 166, at selv om gældssaneringsudvalget antog, at reglerne om gældssanering i konkurs ville få større praktisk betydning end reglerne om tvangsakkord i konkurs, fandt udvalget ikke, at der var behov for detaljerede regler om gældssanering i konkurs. Loven medtog en række detailregler om fremgangsmåden, idet der dog i vidt omfang henvises til reglerne om gældssanering uden for konkurs.

Kendelse om gældssanering i konkurs kan tidligst afsiges i forbindelse med boets slutning efter § 143, eller i forbindelse med skifterettens stadfæstelse af udkast til regnskab eller udlodning, jf. § 151, jf. § 232, stk. 1. I øvrigt træffer skifteretten bestemmelse om, i hvilket omfang gældssaneringssagen skal afvente boets slutning.

Kendelse om gældssanering i konkurs omfatter de fordringer, der er stiftet inden konkursdekrets afsigelse. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at kendelsen kun skal omfatte de fordringer, der er stiftet inden et af skifteretten fastsat tidligere tidspunkt.

Gældssaneringsudvalget fremhævede i betænkning 957/1982, side 102 f., at en forholdsvis stor del af det samlede antal gældssaneringssager, og navnlig de ”tungeste”, måtte forventes at blive behandlet efter reglerne om gældssanering i konkurs.

I praksis har det imidlertid vist sig, at begæringer om gældssanering i konkurs kun udgør en ganske lille del af det samlede antal gældssaneringssager. Sø- og Handelsretten har oplyst, at der ikke føres statistik over antallet af gældssaneringssager, som behandles efter reglerne om gældssanering i konkurs, men det anslås dog, at der årligt højst behandles omkring 5 sager efter reglerne om gældssanering i konkurs.

Konkursrådet har ikke grundlag for nærmere at udtale sig om årsagen til det lave antal sager, som behandles efter reglerne om gældssanering i konkurs, men der må nok peges på det relativt lille antal personlige konkurser, jf. nærmere nedenfor i kapitel 17.4.2, ligesom navnlig de spørgsmål, som knytter sig til opgørelsen af skyldnerens betalingsevne, og herunder primært spørgsmålet om skyldnerens uafklarede økonomiske forhold, kan være væsentlige årsager.

17.3. Reglerne i andre lande

17.3.1. Norge

Efter norsk ret hæfter skyldneren fortsat for den del af kravene, der ikke dækkes gennem en konkursbehandling. Når bobehandlingen er afsluttet, kan skyldneren søge en gjeldsordning efter gjeldsordningsloven. Der kan ikke åbnes gjeldsforhandling, når skyldnerens bo er under behandling efter konkursloven. Åbning af gjeldsforhandling er ikke til hinder for, at skyldneren tages under konkurs. Skyldneren kan under bobehandlingen over for bostyret fremsætte forslag til en gjeldsordning i form af en tvangsakkord.²²⁶

Om gæld knyttet til erhvervsvirksomhed og forholdet til konkursloven fremgår følgende af gjeldsordningslovens § 1-2:

”Loven gjelder for fysiske personer. Loven gjelder ikke for skyldnere som har gjeld knyttet til egen næringsvirksomhet med mindre:

(a) næringsvirksomheten har opphørt og det til næringsvirksomheten ikke er knyttet uavklarte forhold som i vesentlig grad vil vanskeliggjøre gjennomføringen av en gjeldsforhandling, eller

(b) den gjeld som er knyttet til næringsvirksomheten utgjør en forholdsvis ubetydelig del av skyldnerens samlede gjeld.

Det kan ikke åpnes gjeldsforhandling dersom skyldnerens bo er under behandling etter konkursloven. Åpning av gjeldsforhandling er ikke til hinder for at det åpnes konkurs i skyldnerens bo. Åpnes konkurs, skal en sak om gjeldsordning heves.”

Om reglens nærmere anvendelsesområde fremgår følgende af Ernst Moe, Gjeldsordningsloven i praksis, 2003, 2. udgave, side 35 f.:

”Av § 1-2 første ledd annet punktum fremgår at skyldneren med gjeld knyttet til egen næringsvirksomhet som hovedregel er unntatt fra lovens virkeområde. Det vil i realitetet si at næringsdrivende ikke kan søke om gjeldsordning. Næringsdrivende og personer med næringsgjeld kan benytte seg av andre ordninger, som f.eks. gjeldsforhandling og konkurs etter konkursloven. Det

²²⁶ Jf. Konkurs i praksis, Utgitt av Konkursrådet, 2000, side 22.

gjelder uten hensyn til hvordan virksomheten er organisert. Gjeldsordningsloven skal ikke brukes til å oprettholde eller sanere ulønnsom næringsvirksomhet. En skyldner som driver et enkeltmannsfirma med personlig ansvar, vil dermed ikke kunne søke om gjeldsordning for sin næringsgjeld, men er henvist til å begjære sitt bo tatt under konkursbehandling etter konkursloven § 60, jf. § 61.

I lovforarbeidene er det åpnet for at enkelte grupper av næringsdrivende kan søke om gjeldsordning. Se nærmere innst.nr. 90 s. 11 som presiserer at det kan omfatte småbrukere, håndverkere, eller kunstnere som driver enkeltmannsforetak uten ansatte. Det begrunnes med at disse kan ha behov for gjeldsordning etter loven. I disse tilfeller er det tale om økonomiskvirksomhet av liten omfang og som kan likestilles med lønnsarbeid.

[...]

Det er realiteten som er avgjørende. F.eks. kan innehaveren av et aksjeselskap være ansatt i selskapet, men likevel anses som næringsdrivende i forhold til gjeldsordningsloven.”

I begrepet ”næringsvirksomhet” ligger et krav om en økonomisk virksomhet af et vist omfang. Det forhold, at ansøgeren fortsatt er erhvervsdrivende, er ikke i sig selv til hinder for en gjeldsordning. Det afgørende er, om personen har gjeld knyttet til erhvervsvirksomheden. Driver skyldneren ikke længere erhvervsvirksomhed, spiller det som udgangspunkt ikke nogen rolle, hvor stor en del af gælden der stammer fra den tidligere erhvervsvirksomhed. Det er ikke afgørende, om baggrunden for gældsstiftelsen er, at skyldneren var personligt ansvarlig for erhvervsdriften, eller at gælden er opstået som følge af kautionsforpligtelser eller lignende.

17.3.2. Sverige

Efter svensk ret hæfter skyldneren fortsatt for den del af kravene, der ikke dækkes gennem konkursbehandlingen.²²⁷ Om forholdet mellem gældssanering, akkord og konkurs fremgår følgende af skuldsaneringslagens § 33:

”Om gäldenären försätts i konkurs, förfaller en av honom dessförinnan gjord ansökan om skuldsanering.

²²⁷ Jf. Trygve Hellners og Mikael Mellqvist, Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 40.

Om en ansökan om förhandling om offentlig ackord tas upp sedan gäldenären har ansökt om skuldsanering, skall skuldsanerinsärendet förklaras vilande. Om ackordet fastställs, förfaller ansökan om skuldsanering. [...]"

Når konkursbehandlingen er afsluttet, kan skyldneren søge gældssanering efter reglerne beskrevet ovenfor i kapitel 6.2.2.

De generelle betingelser i skuldsaneringslagens § 4 suppleres som anført af § 4 a, som blev indført ved SFS 1996:780. § 4 a er sålydende:

"Beträffande den som är näringsidkare gäller, utöver villkoren i 4 §, att skuldsanering får beviljas endast om det finns särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet."

Forud for indførelse af § 4 a indeholdt lovens § 4 en generel undtagelse for så vidt angik "næringsidkare".

Af kravet om, at næringsvirksomheden skal være af ringe omfang, følger, at skyldnerens indkomst ikke hovedsagligt skal komme fra den omhandlede næringsvirksomhed, men derimod fra f.eks. lønindkomst, og at dette både gælder i relative og absolutte tal.²²⁸

Bestemmelsen tillader ikke gældssanering for aktive erhvervsdrivende i større udstrækning. Af forarbejderne til § 4 a fremgår herom blandt andet følgende:²²⁹

"För att en aktiv näringsidkare skall kunna beviljas skuldsanering bör det inledningsvis förhålla sig så att gäldenärens ekonomiska problem inte är föranledda av den bedrivna näringsverksamheten. Tvärtom bör den näringsverksamhet som bedrivs i regel vara sådan att den i stället för att belasta gäldenärens ekonomi ger ett tillskott till den. Om verksamheten belastar gäldenärens ekonomi bör den normalt avvecklas innan skuldsanering kan komma i fråga. Inom ramen för en skuldsanering skall det inte förekomma någon rekonstruktion av näringsverksamheten. Skuldsaneringsinstitutet är inte avpassat för sådant.

²²⁸ Jf. anførte sted, side 96.

²²⁹ Jf. prop. 1995/96:5, side 166.

Det är givet att skuldsaneringsinstitutet även i framtiden bör ha en privatekonomisk karaktär, vilket bl.a. innebär att lagen inte bör tyngas med några särskilda regler för sådanne fordringsförhållanden och därtill knutna rättsförhållanden som är typiska för bedrivandet av näringsverksamhet. De materiella regler som för närvarande finns i skuldsaneringslagen bör inte ändras. Det betyder att dessa måste ”räcka till” för att hantera skuldsaneringsärenden beträffande de näringsidkare vi har talat om här. I praktiken betyder det att gäldenären inte får ha några problem vad gäller exempelvis fordrings- och säkerhetsförhållanden eller komplexa skatterättsliga problem som är relaterade till näringsverksamheten.”

Om bestämmelsens praktiske anvendelsesområde anføres det i Trygve Hellners og Mikael Mellqvist, Skuldsaneringslagen en kommentar, 2. udgave, 2000, side 97:

”Med den inriktning som lagstiftaren har gett paragrafen är det tydligt att denna inte kommer att få någon större praktisk betydelse. Såvitt känt har hittills ingen gäldenär beviljats skuldsanering med stöd af 4 a §. Det beror naturligen på att förutsättningarna för att medge skuldsanering enligt denna bestämmelse är så snäva att de passar in på ganska få överskuldsatta personer som är deltidsföretagare. Det förtjänar också att nämnas att lagstiftaren egentligen inte har löst det problem som var upphov till lagändringen. Den nya bestämmelsen tillåter inte rekonstruktion av ens riktigt små företag, eftersom tanken är att 4 a § bara skall gälla personer med näringsverksamhet ”vid sidan om”.”

En skyldner, som er pålagt næringsforbud efter lagen om næringsforbud (1986:436), kan ikke bevilges gældssanering, jf. skuldsaneringslagens § 5.

17.3.3. England

Engelsk ret har siden 1705 haft regler om gældssanering efter konkurs (discharge), og reglerne indtager en fremskudt plads i engelsk konkurslovgivning. Reglerne har historisk søgt at finde en balance mellem hensynet til at forebygge unødigt risikofyldt erhvervsvirksomhed og hensynet til, at en konkursramt skyldner har mulighed for at blive frigjort fra en uoverskuelig gældsbyrde.

17.3.3.1. Gældende ret

Den grundlæggende regulering findes i Insolvency Act 1986, Insolvency Act 1994, Insolvency (no 2) Act 1994, Insolvency Act 2000 og Enterprise Act 2002.²³⁰ Reglerne om discharge findes i Insolvency Act 1986 og Enterprise Act 2002.

Efter det nye regelsæt i Enterprise Act 2002 indtræder discharge som udgangspunkt automatisk efter 1 år (tidligere 3 år), og har den virkning, at skyldneren frigøres fra hæftelsen ved udløbet af en 1-årig periode. Reglens nærmere indhold fremgår af section 279, som er sålydende:

- ”(1) A bankrupt is discharged from bankruptcy at the end of the period of one year beginning with the date on which the bankruptcy commences.
- (2) If before the end of that period the official receiver files with the court a notice stating that investigation of the conduct and affairs of the bankrupt under section 289 is unnecessary or concluded, the bankrupt is discharged when the notice is filed.
- (3) On the application of the official receiver or the trustee of a bankrupt's estate, the court may order that the period specified in subsection (1) shall cease to run until –
- (a) the end of a specified period, or
 - (b) the fulfilment of a specified condition.
- (4) The court may make an order under subsection (3) only if satisfied that the bankrupt has failed or is failing to comply with an obligation under this Part.
- (5) In subsection (3)(b) “condition” includes a condition requiring that the court be satisfied of something.
- (6) In the case of an individual who is adjudged bankrupt on a petition under section 264(1)(d) –
- (a) subsections (1) to (5) shall not apply, and
 - (b) the bankrupt is discharged from bankruptcy by an order of the court under section 280.
- (7) This section is without prejudice to any power of the court to annul a bankruptcy order.”

²³⁰ Reglerne om *discharge* og *bankruptcy restriction orders* i Enterprise Act 2002 trådte i kraft den 1. april 2004.

I forbindelse med gældsfrigørelsen pålægges det oftest skyldneren at betale et rimeligt beløb til fordringshaverne gennem en periode, hvis længde som udgangspunkt sættes til 3 år (income payments orders). Med virkning fra den 1. april 2004 er det endvidere muligt, at skyldneren selv indgår en sådan aftale (income payments agreements).

Baggrunden for reglerne herom er at sikre, at skyldneren, i det omfang det er muligt, skal søge at bidrage til at nedbringe gælden efter konkursen. Har skyldneren under gældsafviklingen ændringer i sin indkomst, er der mulighed for at forhøje eller nedsætte det beløb, der skal afdrages i perioden.

Section 310 i Insolvency Act 1986, som ændret ved Insolvency Act 2002, indeholder følgende bestemmelse om income payments orders:²³¹

- “(1) The court may make an order (“an income payments order”) claiming for the bankrupt's estate so much of the income of the bankrupt during the period of which the order is in force as may be specified in the order.
- (1A) An income payments order may be made only on an application instituted
 - (a) by the trustee, and
 - (b) before the discharge of the bankrupt.
- (2) The court shall not make an income payments order the effect of which would be to reduce the income of the bankrupt below what appears to the court to be necessary for meeting the reasonable domestic needs of the bankrupt and his family.
- (3) An income payments order shall, in respect of any payments of income to which it is to apply, either –
 - (a) require the bankrupt to pay the trustee an amount equal to so much of that payment as is claimed by the order, or
 - (b) require the person making the payment to pay so much of it as is so claimed to the trustee, instead of to the bankrupt.
- (4) Where the court makes an income payments order it may, if it thinks fit, discharge or vary any attachment of earnings order that is for the time being in force to secure payments by the bankrupt.
- (5) Sums received by the trustee under an income payments order form part of the bankrupt's estate.

²³¹ Ændringerne i section 310 som følge af Enterprise Act 2002 er for at lette overskueligheden indføjet af Konkursrådet.

(6) An income payments order must specify the period during which it is to have effect; and that period –

(a) may end after the discharge of the bankrupt, but

(b) may not end after the period of three years beginning with the date on which the order is made.

(6A) An income payments order may (subject to subsection (6)(b)) be varied on the application of the trustee or the bankrupt (whether before or after discharge).

(7) For the purposes of this section the income of the bankrupt comprises every payment in the nature of income which is from time to time made to him or to which he from time to time becomes entitled, including any payment in respect of the carrying on of any business or in respect of any office or employment and any payment under a pension scheme but excluding any payment to which subsection (8) applies.

(8) This subsection applies to –

(a) payments by way of guaranteed minimum pension; and

(b) payments giving effect to the bankrupt's protected rights as a member of a pension scheme

(9) In this section, “guaranteed minimum pension” and “protected rights” have the same meaning as in the Pension Schemes Act 1993.”

Ved Entreprise Act 2002 indføres en ny section 310 A (income payment agreements), hvor skyldneren under lignende betingelser kan indgå en aftale om betaling svarende til en income payment order.

Retsvirkningen af discharge følger af section 281, som er sålydende:

”(1) Subject as follows, where a bankrupt is discharged, the discharge releases him from all the bankruptcy debts, but has no effect –

(a) on the functions (so far as they remain to be carried out) of the trustee of his estate, or

(b) on the operation, for the purposes of the carrying out of those functions, of the provisions of this Part;

and, in particular, discharge does not affect the right of any creditor of the bankrupt to prove in the bankruptcy for any debt from which the bankrupt is

(2) Discharge does not affect the right of any secured creditor of the bankrupt to enforce his security for the payment of a debt from which the bankrupt is released.

- (3) Discharge does not release the bankrupt from any bankruptcy debt which he incurred in respect of, or forbearance in respect of which was secured by means of, any fraud or fraudulent breach of trust to which he was a party.
- (4) Discharge does not release the bankrupt from any liability in respect of a fine imposed for an offence or from any liability under a recognisance except, in the case of a penalty imposed for an offence under an enactment relating to the public revenue or of a recognisance, with the consent of the Treasury.
- (5) Discharge does not, except to such extent and on such conditions as the court may direct, release the bankrupt from any bankruptcy debt which –
- (a) consists of a liability to pay damages for negligence, nuisance or breach of a statutory, contractual or other duty, being damages in respect of personal injuries to any person, or
 - (b) arises under any order made in family proceedings or in domestic proceedings.
- (6) Discharge does not release the bankrupt from such other bankruptcy debts, not being debts provable in his bankruptcy, as are prescribed.
- (7) Discharge does not release any person other than the bankrupt from any liability (whether as partner or co-trustee of the bankrupt or otherwise) from which the bankrupt is released by the discharge, or from any liability as surety for the bankrupt or as a person in the nature of such a surety.
- 8) In this section –
[...]"

Som det fremgår af section 279 (2), skal *the official receiver*²³² udføre en undersøgelse af skyldnerens forhold med henblik på at fastslå, hvorledes skyldneren har optrådt før konkursen. Af section 289 fremgår følgende om den undersøgelse, som *the official receiver* skal foretage:

- "(1) The official receiver shall –
- (a) investigate the conduct and affairs of each bankrupt (including his conduct and affairs before the making of the bankruptcy order), and
 - (b) make such report (if any) to the court as the official receiver thinks fit.

²³² *The official receiver* varetager en række af de samme opgaver som en kurator, men er embedsmand. Opgaverne for den pågældende er beskrevet således i publikationen *What happens when you are interviewed by the Official Receiver?*, The Insolvency Service, 2004, side 3:
"Official Receivers are civil servants in The Insolvency Service and are officers of the court. They are notified by the court about a bankruptcy or winding-up order. Your local Official Receiver is responsible through his or her staff for administering the initial stage, at least, of your insolvency case. This stage includes collecting and protecting any assets and investigating the causes of the bankruptcy or winding up."

- (2) Subsection (1) shall not apply to a case in which the official receiver thinks an investigation under that subsection unnecessary.
- (3) Where a bankrupt makes an application for discharge under section 280 –
 - (a) the official receiver shall make a report to the court about such matters as may be prescribed, and
 - (b) the court shall consider the report before determining the application.
- (4) A report by the official receiver under this section shall in any proceedings be prima facie evidence of the facts stated in it."

Reglen om automatisk discharge modificeres af reglerne om *bankruptcy restriction orders*, som tilsigter at pålægge den konkursramte skyldner forskellige restriktioner i en periode på fra 2 til 15 år. Finder *the official receiver*, at der foreligger omstændigheder, som kan danne grundlag for udstedelse af en *bankruptcy restriction order*, anlægges der sag herom.

Den retlige virkning af en *bankruptcy restriction order* fremgår af section 281 A, som henviser til schedule 21, hvorefter den konkursramte pålægges forskellige restriktioner som for eksempel forbud mod at involvere sig i ledende funktioner i selskaber mv. I en *bankruptcy restriction order* er der derimod ikke mulighed for at træffe bestemmelse om, at skyldneren ikke skal frigøres fra restgælden. Gældsfrigørelsen følger af section 279, medmindre kravet er omfattet af section 281.

17.3.3.2. Erfaringer med reglerne om discharge

Entreprise Act 2002 indebærer som anført ovenfor en reform af reglerne om konkursramte skyldnere, og af forarbejderne til loven fremgår det, at formålet med lovændringen blandt andet har været at udvikle et moderne konkurssystem, som søger at fremme start af nye virksomheder og give mulighed for en *fresh start* for dem, som er gået konkurs, uden at de kan lastes herfor. Samtidig søger regelsættet at reducere det stigma, som kan være knyttet til en konkurs, ved at nedsætte antallet af restriktioner, som automatisk har været rettet mod konkursramte.

Som anført ovenfor trådte Enterprise Act 2002 i kraft den 1. april 2004, og der foreligger derfor ikke oplysninger om erfaringerne med det nye regelsæt.

Det fremgår dog af forarbejderne, at reglerne søger at finde en passende balance mellem hensynet til at forebygge unødigt risikofyldt erhvervsvirksomhed og hensynet til, at en konkursramt skyldner har mulighed for at blive frigjort fra en uoverskuelig gældsbyrde. Af forarbejderne til regelændringerne i *Entreprise Act 2002*, fremgår herom blandt andet:²³³

”1.1 In order to ensure that we enjoy the benefits of an increasingly dynamic and successful economy, the framework legal, economic and social within which individuals are prepared to risk their capital, their energies and their time, has to be thoroughly modern. The government can improve the incentives and rewards for people to succeed but we have to recognise that in a dynamic market economy some risk taking will inevitably end in failure. Fear of failure can act as a powerful disincentive to potential entrepreneurs and the actual cost of failure can deter many whose first failure was honest from trying again. Therefore, the Government intends to legislate for a major package of reforms to personal bankruptcy, to modernise the framework and to encourage entrepreneurship and responsible risk taking, which will contribute to the creation of wealth and employment. These reforms will streamline the process and reduce the stigma for the vast majority of individuals, and encourage those who have failed, through no fault of their own, to try again. At the same time, the Government will legislate to provide for robust and effective remedies against the small minority who have acted recklessly, irresponsibly or dishonestly.”

17.3.4. *Holland*²³⁴

17.3.4.1. *Indholdet af de hollandske regler*

Den hollandske lov om gældssanering af privatpersoner²³⁵ trådte i kraft i 1. december 1998 og er indarbejdet som en del af konkursloven. Det primære mål med loven er at

²³³ Jf. *Insolvency – A Second Chance*, The Insolvency Service, Presented to Parliament by the Secretary of State for Trade and Industry by Command of Her Majesty July 2001.

²³⁴ Der er ikke redegjort for de hollandske regler i juridisk litteratur affattet på andre sprog end hollandsk, ligesom lovtæksten ikke er oversat til andre sprog. Indholdet af dette afsnit bygger derfor dels på oplysninger fra den hollandske myndighed *Raad voor Rechtsbijstand's-Hertogenbosch, Bureau WSNP*, samt på side 32 ff. i *The Dutch Report*, AKD Prinsen Van Wijemen, 2002, der er optaget som bilag til redegørelsen *Bankruptcy and a fresh start: Stigma on failure and legal consequences of bankruptcy*. Indholdet af sidstnævnte rapport er efterfølgende med enkelte rettelser verificeret af *Raad voor Rechtsbijstand's-Hertogenbosch, Bureau WSNP*.

²³⁵ *Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP)*.

sikre, at enkeltpersoner, der har været udsat for et økonomisk kollaps, kan få en *fresh start*. Et andet mål med reguleringen er at sikre, at færre personer bliver erklæret personligt konkurs. Endelig er intentionen med loven, at skyldneren gennem mediation skal forsøge at opnå en frivillig aftale med fordringshaverne.

Reglerne om gældssanering finder anvendelse på enkeltpersoner, herunder enkeltpersoner, hvis gældsforpligtelse udspringer af tidligere ejerskab af en virksomhed, uanset om denne har været organiseret som et selskab med begrænset ansvar.

Det er alene en skyldner, der kan indgive ansøgning om gældssanering. Indgiver fordringshaverne konkursbegæring mod en skyldner personligt, skal skifteretten tilbyde skyldneren at ændre konkursbegæringen til en begæring om gældssanering.

Indledning af en sag om gældssanering forudsætter, at et af følgende to insolvenskriterier, der er fastsat i konkurslovens § 284, stk. 1, er opfyldt. Det må enten forventes, at skyldneren ikke vil være i stand til at fortsætte med at betale sine udestående forpligtelser, eller skyldneren må rent faktisk have undladt at betale.

Forinden der kan indgives ansøgning om gældssanering efter reglerne i konkursloven, *skal* skyldneren have forsøgt at opnå en frivillig aftale med kreditorerne ved mediation. Når skyldneren indgiver en ansøgning om gældssanering, skal ansøgningen således bl.a. være ledsaget af en erklæring fra kommunen om, at der ikke synes at være nogen rimelig udsigt til, at skyldneren vil kunne opnå en sådan frivillig aftale med fordringshaverne.

Konkurslovens § 288 beskriver en række omstændigheder, der enten skal eller kan udelukke en ansøgning om gældssanering. Det er i den forbindelse af særlig betydning, om skyldneren i en række forhold er og har været i *god tro*, jf. det følgende.

Indledning af en sag om gældssanering kan således nægtes, hvis skyldneren ikke har handlet i god tro forud for begæringen om gældssanering. Retten skal i den forbindelse påse, om skyldneren har handlet i god tro i relation til gældens opståen og det senere økonomiske kollaps. Bedrageriske hensigter ved gældens stiftelse udelukker

som udgangspunkt gældssanering. Retten skal i vurderingen bl.a. påse karakteren og størrelsen af gælden, og om der herved er forhold, der kan bebrejdes debitor. Antallet af udlån og hvilke forsøg der har været gjort for at betale gælden, skal også medtages i vurderingen af, om der kan indledes sag om gældssanering.

Det skal endvidere påses, om skyldneren tidligere har misbrugt gældssaneringssystemet.

Betydningen af forudgående handlinger, der kan indvirke på vurderingen af, om der skal indledes sag om gældssanering for skyldneren, vil aftage med tiden, således at en skyldner, der har handlet uredeligt, ikke vil være udelukket at få indledt sag om gældssanering for altid.

Er der grundlag for at antage, at skyldneren under gældssaneringssagen vil handle i modstrid med kreditorernes interesser eller ikke vil opfylde de betingelser, som stilles til skyldneren i afdragsperioden, vil der som udgangspunkt ikke blive indledt gældssaneringssag.

Indledes der sag om gældssanering, vil skyldneren som udgangspunkt kunne forvente, at gælden i almindelighed saneres efter en periode på 3 år.²³⁶ I denne periode skal skyldneren aflevere alle indtægter, der overstiger et rådighedsbeløb, der fastsættes af retten ud fra helt faste kriterier. Dette rådighedsbeløb er som udgangspunkt fastsat til 90 procent af kontanthjælpen, men differentieres herudover ud fra skyldnerens personlige forhold, f.eks. antallet af børn, sygdom, boligudgifter mv.

Retten tilknytter en medhjælper²³⁷ til skyldnerens sag, og denne påser løbende, om der er udvikling i skyldnerens forhold, der indebærer, at den pågældende skal afdrage et større beløb. Skyldnerens forhold skal som minimum evalueres to gange om året, i

²³⁶ Perioden kan dog forlænges til 5 år. Dette sker sjældent og i praksis alene i to situationer. Dels hvor skyldneren har stiftet ny gæld i afdragsperioden, der trods alt ikke har en sådan størrelse, at den pågældende ikke meddeles gældssanering, og dels hvor skyldneren gives et større rådighedsbeløb mod, at den pågældende forlænger afdragsperioden.

²³⁷ Disse tilsynsførende er autoriserede af en central enhed og kan f.eks. være ansatte fra kommuner og socialtjenester. Hidrører skyldnerens gæld fra en personligt ejet virksomhed, vil der altid blive udpeget en advokat til at bestride dette hverv.

hvilken forbindelse der afleveres en rapport til retten om den forløbne periode, herunder om skyldneren på tilstrækkelig vis udnytter sin mulighed for at skabe midler til afdrag på gælden.

Skyldnerens økonomiske forhold skal således ikke være afklarede forud for at denne indgiver en ansøgning om gældssanering. Er skyldneren f.eks. arbejdsløs i en periode, vil den tilsynsførende hver måned skulle redegøre for den pågældendes forhold, og herunder hvilke forsøg der er gjort på at finde arbejde. Det beløb, som skyldneren skal aflevere til fordeling blandt kreditorerne, vil således kunne reguleres med meget kort varsel, hvis der sker ændringer i skyldnerens forhold. Disse ændringer vil også kunne bestå i ændringer i skyldnerens udgifter, herunder f.eks. som følge af fødsel af barn, flytning til billigere bolig mv.

Efter udløbet af afdragsperioden træffer retten beslutning om, hvorvidt skyldneren skal have saneret gælden. Har skyldneren f.eks. stiftet væsentlig, ny gæld i afdragsperioden, misinformeret tilsynet o. lign., vil den pågældende efter omstændighederne ikke få gældssanering, jf. herved konkurslovens § 350. Det er derimod uden betydning for afgørelsen, hvilket beløb – om noget overhovedet – skyldneren har opsparet i afdragsperioden, blot denne har udfoldet tilstrækkelige bestræbelser på at sikre en indkomst og et acceptabelt lavt udgiftsniveau. Står det allerede på et tidligt tidspunkt klart, at skyldneren ikke vil være i stand til at afdrage på gælden, f.eks. fordi den pågældende på grund af alder, uddannelse mv. ikke forventes at øge sin indkomst i fremtiden, kan dommeren allerede efter et år afslutte sagen med sanering af gælden.

Forud for rettens kendelse om, hvorvidt skyldneren skal meddeles gældssanering, skal der afholdes et retsmøde, hvor fordringshaverne har mulighed for at protestere mod, at skyldneren meddeles gældssanering. I sidst ende er det imidlertid retten, der træffer afgørelsen, i hvilken forbindelse afrapporteringen fra den tilsynsførende, om hvorvidt skyldneren på tilstrækkelig vis har udnyttet sin mulighed for at oparbejde midler til afdrag på gælden, formentlig spiller en afgørende rolle.

Meddeles skyldneren gældssanering, fordeles det beløb, som skyldneren har opsparet, mellem kreditorerne ud fra en fordelingsnøgle, der indebærer, at fordringshavere med

fortrinsstilling efter loven får en dividende, der er dobbelt så stor som de øvrige kreditorer.²³⁸

En skyldner, der har fået gældssanering, kan i en periode på 10 år i almindelighed ikke meddeles gældssanering på ny.

17.3.4.2. Evaluering og lovændringer

Siden den hollandske lov om gældssanering af privatpersoner blev vedtaget i 1998, har der allerede været en lovændring, der primært havde til sigte at ændre forholdene for den tilsynsførende.

Loven er blevet evalueret i 2000. Det primære sigte med evalueringen var at undersøge forholdet mellem den forudgående mediation og gældssaneringsinstituttet, idet det kunne konstateres, at det i meget få tilfælde lykkedes for skyldnerne at opnå en frivillig aftale med fordringshaverne, uanset at den første ordning ud fra en umiddelbar betragtning forekom mere attraktiv for fordringshaverne, eftersom de ret høje sagsomkostninger, herunder særligt til den meget aktive tilsynsførende, i en sag om gældssanering fradrages i beløb, som skyldneren har opsparet i afdragsperioden, forinden der sker udlodning.

Evalueringen viste, at det egentlige gældssaneringssystem var mere attraktivt for kreditorerne, der faktisk ofte opnåede en højere dividende ad denne vej. Dette skyldes dels, at den tilsynsførende har flere beføjelser, herunder særligt beføjelse til over for retten at fremsætte begæring om realisation af aktiver som betingelse for gældssaneringssagens fortsættelse, og dels at der alene i gældssaneringssagerne er en løbende opfølgning på skyldnerens økonomiske forhold.

I lyset af denne evaluering blev der i foråret 2004 fremsat et forslag til en lovændring, der på en mere fast måde gør adgangen til gældssaneringssystemet betinget af egentlige mediationsbestrebelsers.

²³⁸ Fordringshavere med egentlige sikrede rettigheder omfattes – inden for pantets værdi – ikke af denne fordeling.

Det planlægges ikke i øvrigt at ændre adgangskravene til gældssaneringssystemet, dog således at forholdet mellem de nægtelsesgrunde i konkurslovens § 288, der skal eller kan anvendes af retten, foreslås ændret. Har skyldneren ikke udvist god tro forud for gældssaneringssagen, vil dette efter forslaget skulle medføre en absolut udelukkelse i 5 år fra begivenheden, herunder f.eks. virksomhedskollapset.

Forslaget lægger op til en administrativ lettelse af de procedurer, der er indeholdt i gældssaneringssystemet, f.eks. kravet om, at der skal holdes en høring forud for retens beslutning om, hvorvidt skyldneren skal meddeles gældssanering. Dette sker i lyset af, at kreditorerne i praksis ikke har gjort brug af denne mulighed for at deltage i beslutningsprocessen.

Efter de oplysninger, som Konkursrådet har fået fra de hollandske myndigheder, er der ikke foretaget en evaluering af udviklingen i iværksætterkulturen, henholdsvis forholdet mellem anvendelsen af reglerne om rekonstruktion og gældssanering. Det er derimod konstateret, at der tilsyneladende ikke har været nogen ændring i pengeinstitutternes udlånsaktivitet og -betingelser.

Det er samtidig oplyst, at gældssaneringssystemet nyder udbredt politisk opbakning.

Kreditorerne synes at have taget en mere barsk inddrivelsespolitik i brug, særligt i den periode, hvor skyldneren skal forsøge at opnå en frivillig aftale med sine kreditorer ved mediation, idet åbning af egentlig gældssaneringssag afskærer individualforfølgning.

Om mængden af sager, hvor en ansøgning om gældssanering har ledt til åbning af en gældssaneringssag, er det oplyst, at tallet var 6.530 i 1998/99, 8.754 i 2000, 8.801 i 2001, 9.617 i 2002 og 10.757 i 2003. Af disse åbnede sager er skyldneren meddelt gældssanering i ca. 69 procent af samtlige de sager, der indtil nu er helt afsluttede. Der foreligger ikke sikre oplysninger om det samlede antal ansøgninger om gældssanering, men det anslås, at alene 10-15 procent af ansøgningerne afvises, forinden der er indledt sag om gældssanering.

17.4. Konkursrådets overvejelser

I det følgende redegøres for de overvejelser, som Konkursrådet har foretaget vedrørende indførelse af et regelsæt om gældssanering for en særlig gruppe af iværksættere, der efter en økonomisk kollaps ønsker at påbegynde ny selvstændig erhvervsaktivitet.

Indledningsvis har rådet overvejet, om det er muligt at afgrænse denne særlige gruppe af skyldnere (afsnit 17.4.1). Herefter har rådet overvejet, om det synes at være et behov for et lempeligere regelsæt (afsnit 17.4.2), forholdet mellem gældssaneringsreglerne og tvangsakkordreglerne (afsnit 17.4.3) og gældssaneringsreglerne i og uden for konkurs (afsnit 17.4.4-6). I afsnittene 17.4.7-11 redegøres for rådets overvejelser om det nærmere indhold af en eventuelt særligt regelsæt om gældssanering i forbindelse med konkurs. Afsnit 17.4.12 indeholder rådets overvejelser om en foreløbig justering af tvangsakkordreglerne, og afsnit 17.5 indeholder overvejelser om skattemæssige konsekvenser.

17.4.1. Afgrænsningen af iværksættergruppen

Konkursrådet anmodes i Justitsministeriets tillægskommissorium af 4. februar 2003 om i forbindelse med det igangværende arbejde med revision af reglerne om gældssanering og tvangsakkord at lægge vægt på iværksætterhensynet.

Konkursrådet anmodes i den forbindelse bl.a. om at overveje en lempelse af reglerne om tvangsakkord og en ændring af gældssaneringsreglerne, så en konkursramt *iværksætter*, der vil starte op igen, får mulighed for hurtigere at få slettet resterende gæld.

På den baggrund har Konkursrådet i første række overvejet, om det er muligt at afgrænse gruppen af iværksættere fra øvrige erhvervsdrivende. En sådan afgrænsning skulle på baggrund af tillægskommissoriets ordlyd foretages med henblik på at ad-

skille gruppen af konkursramte erhvervsdrivende, der ønsker at påbegynde ny erhvervsvirksomhed efter sammenbruddet af den pågældendes (første) erhvervsvirksomhed, og konkursramte erhvervsdrivende, der ønsker at overgå til lønarbejde mv.

En sådan afgrænsning af gruppen af iværksættere vil efter Konkursrådets opfattelse imidlertid ikke være hensigtsmæssig, da oplysningerne om den pågældendes fremadrettede erhvervsaktiviteter således i vidt omfang alene vil bero på vedkommendes eget udsagn herom.

Konkursrådet finder mere generelt, at det ikke er muligt at fastsætte tilstrækkeligt klare og praktisk anvendelige objektive kriterier, der adskiller gruppen af iværksættere fra andre erhvervsdrivende.

En mulig afgrænsning af den gruppe, der vil skulle omfattes af særlige regler om gældssanering, kan efter Konkursrådets opfattelse mere hensigtsmæssigt foretages på grundlag af gældens karakter, således at der alene lægges vægt på, om gælden hidrører fra en erhvervsvirksomheds sammenbrud. Det afgørende kriterium for adgangen til et eventuelt særligt (lempeligere) gældssaneringssystem for erhvervsdrivende skyldnere må således efter Konkursrådets opfattelse være, om gælden i hovedsagen kan karakteriseres som erhvervsmæssig.

17.4.2. Behovet for et lempeligere regelsæt

Det praktiske anvendelsesområde efter de gældende regler for sanering af gæld, som stammer fra erhvervsmæssig virksomhed, har i overensstemmelse med gældssaneringsudvalgets overvejelser været relativt snævert. Reglerne har i hovedsagen været anvendt til nedskrivning af erhvervsgæld, hvor skyldnerens virksomhed er afviklet, og hvor skyldneren er overgået til at være lønmodtager.

Gældssaneringsudvalgets antagelse om, at navnlig de ”tungeste” sager måtte forventes at blive behandlet efter reglerne om gældssanering i konkurs, og hermed formentlig også en antagelse om et vist sagstal, har efter Konkursrådets oplysninger vist sig ikke at holde stik i praksis.

Rådet har ikke grundlag for at udtale sig om den præcise baggrund herfor, men der kan bl.a. peges på det forholdsvist lille antal personlige konkurser, jf. nærmere nedenfor, og dermed en forholdsvist lille gruppe skyldnere, hvor der overhovedet kan opstå spørgsmål om gældssanering i konkurs. Hertil kommer, at visse af de elementer, der indgår i vurderingen af skyldnerens betalingsevne, herunder navnlig kravet om, at skyldneren skal føre bevis for at være håbløst forgældet, og at skyldnerens økonomiske forhold i øvrigt skal være afklarede,²³⁹ formentlig vil kunne være faktorer, der kan hindre gældssanering. Det bemærkes herudover, at erhvervsvirksomhed i vidt omfang drives gennem aktie- eller anpartsselskaber, og at aktie- eller anpartshaverens eventuelle gældsforpligtelser herved bliver af mere afledet karakter gennem kautionsforpligtelser mv. for selskabets gæld.

Det fremgår af Danmarks Statistiks oplysninger om antallet af konkurser, at der i 1998 blev afsagt 1.652 konkursdekreter. For 1999 var tallet 1.636, i 2000 var tallet 1.771, i 2001 var tallet 2.329, i 2002 var tallet 2.469 og i 2003 var tallet 2.506.²⁴⁰

Hverken Danmarks Statistik eller Domstolsstyrelsen offentliggør statistisk materiale om fordelingen af afsagte konkursdekreter på henholdsvis personer og selskaber. Konkursrådet har dog fået oplyst, at Sø- og Handelsretten i 2002 afsagde 862 konkursdekreter, hvoraf 737 vedrørte aktie- eller anpartsselskaber, mens den resterende del (125) vedrørte en restgruppe bestående af personlige skyldnere, kommanditselskaber, interessentskaber mv. I 2003 afsagde Sø- og Handelsretten 787 konkursdekreter, hvoraf 678 vedrørte aktie- eller anpartsselskaber, mens den resterende del (109) vedrørte restgruppen bestående af personlige skyldnere, kommanditselskaber, interessentskaber mv.

De statistiske oplysninger peger således på, at antallet af fysiske personer, som går konkurs, er lille i forhold til andre konkurser.²⁴¹ Rådet er ikke i besiddelse af statistisk

²³⁹ Se afsnit 17.4.2.4.1-2 ovenfor.

²⁴⁰ Af Domstolsstyrelsens årsstatistik fremgår, at der i 1999 blev afsagt 1.663 konkursdekreter, i 2000 blev der afsagt 1.784 konkursdekreter og i 2001 blev der afsagt 2.269 konkursdekreter.

²⁴¹ Det er endvidere rådets vurdering, at afsagte konkursdekreter vedrørende fysiske personer oftest vedrører personer, som har været erhvervsdrivende, og at der kun sjældnere afsiges konkursdekret

materiale, som belyser, i hvilket omfang personligt drevne insolvente erhvervsvirksomheder afvikles uden konkursbehandling, men det er rådets vurdering, at dette sker i et vist omfang.²⁴²

Justitsministeriets tillægskommissorium af 4. februar 2003, hvor Konkursrådet anmodes om at overveje en ændring af reglerne om gældssanering, så en konkursramt iværksætter, der vil starte en erhvervsvirksomhed op igen, får mulighed for hurtigere at få slettet resterende gæld, bygger på regeringens handlingsplan for iværksættere, jf. afsnit 17.1 ovenfor.

Det fremgår af handlingsplanen, at regeringens ambition for iværksætterområdet er, at Danmark i 2010 skal ligge i den europæiske elite på iværksætterområdet. Denne ambition skal indfries ved, at flere vælger at etablere egen virksomhed, og at flere overlever de første svære år og hurtigt kommer ind i et vækstforløb.

Det nævnes i den forbindelse, at det spiller en rolle for den potentielle iværksætters risikovilje, om det er nemt at overskue den risiko, der er forbundet med at starte egen virksomhed, og hvor let det er at komme i gang igen efter en erhvervsvirksomheds kollaps. Det anføres herved, at de danske regler om konkurs og gældssanering kan gøre det vanskeligere at komme i gang igen i Danmark end i de ”førende iværksætterlande”.

Lempeligere regler om gældssanering i konkurs for erhvervsdrivende sigter ifølge regeringens iværksætterhandlingsplan dels på at mindske lønmodtageres frygt for uoverskuelige økonomiske konsekvenser ved at starte egen virksomhed, dels på at gøre det lettere at komme i gang igen med at drive egen virksomhed efter et første fejlslagent forsøg.

over lønmodtagere. For lønmodtagergruppens vedkommende vil der i praksis oftest være tale om, at der i forbindelse med et økonomisk sammenbrud er foretaget mulige omstødelige dispositioner, f.eks. ved at skyldneren på illoyal måde har søgt at etablere et kreditorly ved overførsel af aktiver til en ægtefælle eller samlever. Ofte skyldes det økonomiske sammenbrud erhvervsmæssigt betonede investeringer, f.eks. i anpartsprojekter.

²⁴² Rådet har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at foretage yderligere undersøgelser herom. Der henvises i den forbindelse til kapitel 4.

Det er som anført i kapitel 6.4.2 Konkursrådets opfattelse, at ideen om et gældssaneringsinstitut generelt er accepteret af kreditorerne og samfundet i øvrigt, og at de grunde, som førte til etablering af gældssaneringsinstituttet, fortsat er til stede. De erfaringer, der er gjort siden reglernes ikrafttræden i 1984, taler efter Konkursrådets opfattelse ikke for at ændre det generelle område for gældssanering.

Som det fremgår af det ovenfor anførte og af Justitsministeriets tillægskommissorium til Konkursrådet, kan der imidlertid rejses spørgsmål om at indføre en særlig, lempeligere adgang til gældsfrigørelse for en håbløst forgældet skyldner, hvis gæld i hovedsagen stammer fra skyldnerens erhvervsvirksomhed, jf. herved afgrænsningen af ”iværksættergruppen” i afsnit 17.4.1 ovenfor.

Vurderingen af, i hvilket omfang en sådan ændring af reglerne om gældssanering i praksis vil tilgodese de ovennævnte hensyn til erhvervsdrivende/iværksættere, som er nævnt i regeringens iværksætterhandlingsplan, beror i det væsentlige på erhvervspolitiske samt erhvervs- og samfundsøkonomiske overvejelser. Konkursrådet finder – bl.a. som følge af sin sammensætning – ikke at burde tage stilling til, om der ud fra disse hensyn bør indføres særlige regler om gældssanering for erhvervsdrivende, men rådet vil dog pege på forskellige spørgsmål, som i givet fald bør indgå i overvejelserne herom.

Konkursrådet har ved arbejdet med de opgaver, der er stillet i tillægskommissoriet, søgt at afdække, hvilke elementer i de gældende regler om gældssanering, der må antages at kunne hindre, at konkursramte iværksættere meddeles gældssanering og dermed får mulighed for hurtigere at få slettet den resterende gæld, der hidrører fra et virksomhedskollaps. Dette synes primært at være det forhold, at skyldneren i perioden efter virksomhedens økonomiske sammenbrud har uafklarede økonomiske forhold, hvilket normalt vil udelukke den pågældende fra ved en gældssanering at få sneret den gæld, der ikke blev dækket ved virksomhedskollapset.²⁴³

Konkursrådet har i lyset heraf overvejet, hvordan et eventuelt nyt regelsæt om gældssanering, der skal varetage det hensyn, at konkursramte erhvervsdrivende får mulig-

²⁴³ Der henvises herved til kapitel 6 ovenfor.

hed for hurtigere at få slettet resterende gæld, bør udformes, jf. afsnit 17.4.4-11 nedenfor. En gennemførelse af det regelsæt om gældssanering i forbindelse med konkurs, der her er skitseret, indebærer efter rådets opfattelse ingen afgørende insolvensretlige betænkeligheder.

Konkursrådet vil dog pege på, at de foreslåede særlige regler for sanering af erhvervmæssig gæld indebærer visse fundamentale ændringer i forhold til de gældende regler om gældssanering. Efter Konkursrådets opfattelse er der ikke grundlag for at overføre disse ændringer til gældssaneringsområdet generelt. Det gælder navnlig den foreslåede mulighed for at få gældssanering, selv om skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede, og en vis fravigelse af udgangspunktet om, at der med skifterettens kendelse om gældssanering er taget endelig stilling til spørgsmålet om sanering af skyldnerens gæld. Disse forskelle medfører, at de foreslåede regler vil kunne indebære en forskelsbehandling mellem skyldnere, hvis gæld i hovedsagen stammer fra en konkursramt virksomhed, og andre skyldnere.

Ud over at fravige kravet om, at skyldneren på gældssaneringstidspunktet skal have afklarede økonomiske forhold, er et andet element ved afgørelsen af, om en skyldner hurtigere kan få slettet resterende gæld, spørgsmålet om, hvor lang tid skyldneren skal afdrage på den gæld, der består efter kendelsen om gældssanering. I dag fastsættes denne periode i praksis til 5 år.

Konkursrådet har ikke fundet anledning til at anbefale en ændring af periodens længde i ”almindelige” sager om gældssanering. En kortere afdragsperiode for skyldneren i forbindelse med et særligt regelsæt for skyldnere, hvis gæld i hovedsagen stammer fra en virksomheds kollaps, vil således indebære en forskelsbehandling mellem disse skyldnere og andre grupper af skyldnere. Rådet finder ud fra en insolvensretlig vurdering, herunder hensynet til at sikre helheden i gældssaneringssystemet, ikke grundlag for at anbefale, at der generelt indføres en kortere afdragsperiode for en særlig gruppe af skyldnere, jf. nærmere i afsnit 17.4.8.1.2.4 nedenfor.

Konkursrådet vil endvidere pege på, at indførelsen af det nedenfor skitserede regelsæt om gældssanering i forbindelse med konkurs, bl.a. vil have den effekt, at der på et

tidligt tidspunkt sker en sortering mellem konkursramte erhvervsdrivende, der har afviklet deres virksomhed på en loyal og for kreditorerne og samfundet i øvrigt hensigtsmæssig måde, og konkursramte erhvervsdrivende, der ikke opfylder dette kriterium. Dette vil ske ved skifterettens vurdering af, om der skal indledes en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs.²⁴⁴

En sådan sortering angives i Europa-kommissionens redegørelse *Bankruptcy and a fresh start: Stigma on failure and legal consequences of bankruptcy*²⁴⁵ som et element, der bør indeholdes i de enkelte medlemslandes regler for ”a fresh start”, dvs. genstart af erhvervsvirksomhed efter et økonomisk sammenbrud.

Rådet vil også pege på, at det er blevet anført, at de långivere, der sikrer iværksættere fornøden startkapital, som en konsekvens af et lempeligere regelsæt for gældssanering mv. muligvis vil kunne blive mere tilbageholdende med deres udlånsvirksomhed. Konkursrådet har ikke grundlag for at vurdere dette spørgsmål nærmere, men der kan om spørgsmålet henvises til *Vismandsrapporten, Dansk Økonomi forår 2003*, side 285:

”En afledt effekt af bedre rådgivning og antagelig bedre forretningsplaner vil givetvis være at reducere problemer med at rejse kapital. En nedsat kreditorbeskyttelse, som vil være konsekvensen af en mindre restriktiv konkurslovgivning, trækker i den anden retning, da investorerne højst sandsynligt vil kræve en større risikopræmie som følge af moral hazard-problemer (iværksættere går i gang med mere risikable foretagender, da konsekvensen af at gå ned er mindre). Hvorvidt afvejningen mellem iværksætterhensynet og kreditorhensynet i dag er rimeligt, kan ikke afgøres på det foreliggende informationsgrundlag. Argumentet for at lade iværksættere genstarte er, at de kan have været uheldige og trods alt have opnået gavnlig viden og/eller have bedre forudsætninger for at starte egen virksomhed end andre.”

²⁴⁴ At der indledes en sag en sag om gældssanering, indebærer dog ingen garanti for, at den pågældende senere meddeles gældssanering. Skifteretten skal imidlertid nægte at indlede en sag om gældssanering (i konkurs), hvis der på det foreliggende grundlag ikke er rimelig udsigt til, at der kan afsiges kendelse om gældssanering, jf. den nugældende § 237, jf. § 212, stk. 1, nr. 1.

²⁴⁵ Afsnit 17.1 indeholder en nærmere beskrivelse af redegørelsens indhold og anbefalinger.

Det bemærkes hertil i øvrigt, at Konkursrådet i forbindelse med udformningen af en eventuel særlig model for gældssanering for erhvervsdrivende har lagt betydelig vægt på, at de særlige regler i givet fald ikke skal omfatte tilfælde, hvor virksomheden ikke er blevet drevet på forsvarlig vis, jf. afsnit 17.4.4 nedenfor. De foreløbige erfaringer fra den hollandske gældssaneringsordning tyder i øvrigt ikke på, at den dér valgte model for gældssanering (for erhvervsdrivende) påvirker kreditfaciliteterne, jf. ovenfor i afsnit 17.3.4.2.

Konkursrådet vil endelig pege på, at overvejelserne om eventuelt at indføre særligt lempelige gældssaneringsregler for erhvervsdrivende også bør ses i lyset af de igangværende overvejelser i Justitsministeriets udvalg om virksomhedspant.

17.4.3. Forholdet mellem tvangsakkordreglerne og gældssaneringsreglerne

Det er Konkursrådets opfattelse, at konkurslovens opbygning og systematik omkring forholdet mellem tvangsakkordreglerne og gældssaneringsreglerne som anført af gældssaneringsudvalget fortsat er velbegrundet.

Konkurslovens regler om tvangsakkord bør således efter rådets opfattelse som udgangspunkt fortsat reserveres erhvervsvirksomheder, som er i økonomiske vanskeligheder, og som søger en rekonstruktion eller likvidation af virksomheden, hvorimod reglerne om gældssanering bør have deres hovedsigte på skyldnere, som af den ene eller anden årsag har været udsat for et økonomisk kollaps og således ikke har nogen igangværende virksomhed, hvori gælden søges saneret.

Den igangværende virksomheds mulighed for rekonstruktion eller likvidation bør efter rådets opfattelse således fortsat bero på kreditortilslutning gennem akkordinstituttet, mens gældsnedskrivning efter en virksomheds økonomiske sammenbrud bør overlades til skifteretten, medmindre skyldneren også i denne situation vil kunne opnå en akkord med sine kreditorer.

Rådet finder samtidig, at det er væsentligt, at balancen mellem regelsættene opretholdes, således at et eventuelt lempeligere regelsæt for eftergivelse af i hovedsagen er-

hvervsmæssig gæld ikke medfører, at incitamentet til og grundlaget for rekonstruktionsbestræbelser i praksis bortfalder. Det er således rådets opfattelse, at det vil være uhensigtsmæssigt, hvis et nyt regelsæt om gældssanering i forbindelse med konkurs – modsat de nuværende regler om gældssanering i konkurs – tilskynder skyldnere til at gå konkurs i stedet for at bruge reglerne om tvangsakkord.

Det påregnes, at Konkursrådet efter afgivelsen af denne betænkning fortsætter arbejdet med kommissoriets afsnit om rekonstruktion af insolvente virksomheder, som vil omfatte en mere principiel gennemgang af konkurslovens regler om betalingsstandsning og tvangsakkord.

Der stilles derfor ikke på nuværende tidspunkt mere gennemgribende forslag om ændring af tvangsakkordreglerne, men rådet har dog overvejet, om der som en konsekvens af et eventuelt nyt regelsæt om gældssanering for erhvervsdrivende muligt bør foretages enkelte mindre foreløbige justeringer af tvangsakkordreglerne, jf. nærmere nedenfor i afsnit 17.4.12.

17.4.4. Regelsættets anvendelsesområde i og uden for konkurs

Rådet har med baggrund i de ovenfor nævnte mere overordnede overvejelser vurderet, om en eventuel lempeligere adgang til frigørelse fra gæld, som i hovedsagen er erhvervsmæssig, skal gælde både i og uden for konkurs. Reglerne om gældssanering i og uden for konkurs er efter den nuværende retstilstand som udgangspunkt ens, og navnlig hensynet til at undgå en skævvridning af systemet kunne tale for at opretholde dette udgangspunkt.

Konkursrådet finder, at det er helt afgørende, at en eventuel ændring sker på et forsvarligt grundlag, således at det undgås, at de nye regler utilsigtet giver incitament til øget uforsvarlig erhvervsmæssig gældsætning eller egentligt konkursrytteri. Det er derfor af afgørende vigtighed, at der ved udformning af et regelsæt, der sikrer erhvervsdrivende en hurtigere adgang til sletning af deres gæld, sker en nøje afvejning af hensynene til skyldneren, kreditorerne og samfundet i øvrigt.

Såfremt alle disse hensyn ikke bliver tilgodeset i tilstrækkeligt omfang, vil der efter Konkursrådets opfattelse være en betydelig risiko for, at reglerne kan give anledning til misbrug. Indrettes et system således, at der eftergives gæld i tilfælde, hvor det ikke på forsvarligt grundlag kan fastslås, om skyldneren har optrådt loyalt over for sine kreditorer, vil der efter rådets opfattelse være risiko for, at der sker en markant svækkelse af kreditorernes og samfundets generelle accept af gældssaneringsystemet. Hertil kommer, at sager om nedskrivning af håbløse gældsforpligtelser opstået som følge af skyldnerens erhvervsdrift, som også gældssaneringsudvalget påpegede, efter deres karakter som hovedregel vil være mere komplekse end sager, som drejer sig om nedskrivning af gæld, som en lønmodtager har pådraget sig.

Konkursrådet finder det på den baggrund afgørende, at skyldnerens erhvervsvirksomhed er afviklet forsvarligt og i betryggende form, inden der tages stilling til, om den pågældendes gæld skal saneres efter et eventuelt lempeligere regelsæt.

En sådan forsvarlig og betryggende afvikling bør efter Konkursrådets opfattelse enten ske gennem en afvikling som led i en af skyldneren tilvejebragt likvidationsakkord eller gennem egentlig konkursbehandling. Herved sikres det, at der sker en nøje gennemgang af skyldnerens virksomhed og forretningsførelse med henblik på at sikre, at der ikke sker gældsfrigørelse i tilfælde, hvor virksomheden og forretningsførelsen ikke har været forsvarlig.

Gennem tvangsakkorden vil reglerne om kreditortilslutning og skifterettens stadfæstelse sikre, at skyldnerens virksomhed og forretningsførelse har været af en sådan karakter, at det er forsvarligt, at der sker en nedskrivning af gælden. På samme måde vil kurators nærmere undersøgelser i et konkursbo, der afsluttes med en redegørelse og regnskabsaflæggelse (medmindre boet slutes efter konkurslovens § 143), kunne danne et forsvarligt udgangspunkt for skifterettens endelige vurdering af skyldnerens virksomhed og forretningsførelse.

Et krav om formaliseret afvikling enten i form af en likvidationsakkord eller konkurs vil på den anden side medføre, at en gruppe bestående af (tidligere) erhvervsdrivende, som ikke har mulighed for at rejse fornødne midler til etablering af en akkord, eller

som ikke (længere) har aktiver til en konkursbehandling, vil være henvist til at søge gældssanering efter de almindelige regler om gældssanering uden for konkurs.²⁴⁶

Det er imidlertid rådets opfattelse, at de ovennævnte hensyn bag et krav om formaliseret afvikling af erhvervsvirksomheder vejer tungere end hensynet til at opsamle den ovenfor omtalte gruppe, og at et sådant krav ydermere kan anspore virksomhedsejere, herunder den omtalte gruppe, til at reagere i tide, når virksomheden er kommet i økonomiske vanskeligheder. Virksomhedsejeren må således enten i tide søge en afvikling gennem akkordinstituttet eller indgive egenbegæring om konkurs på det tidspunkt, hvor det står klart, at virksomheden ikke længere kan reddes, men hvor virksomheden fortsat besidder aktiver. Herved vil også kreditorernes og samfundets tab kunne begrænses.

Konkursrådet finder således efter en samlet afvejning, at en forudsætning for en særlig lempelig eftergivelse af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld enten må være, at skyldneren fremsætter forslag om akkord, som kreditorerne kan tiltræde med det fornødne flertal, eller at skyldnerens virksomhed er afviklet gennem en konkurs.

Tillægskommissoriet bygger på en forudsætning om, at det skal være muligt for en iværksætter at starte op på ny efter et økonomisk sammenbrud. Rådet finder derfor anledning til at påpege, at de forskellige hensyn, som ligger bag reglerne om tvangsakkord og gældssanering, ikke bør føre til, at en skyldner, hvis gæld i hovedsagen er erhvervsmæssig, og som har været udsat for en konkurs, skal være afskåret fra at få en gældssanering, uanset om skyldneren på ny måtte etablere en erhvervsvirksomhed inden for samme eller en lignende branche. Er der ikke tale om egentligt misbrug, bør det forhold, at skyldneren efter en konkurs på ny har etableret sig i samme eller en lignende branche, således ikke i sig selv afskære skyldneren fra en gældssanering.

²⁴⁶ Behandlingen af en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs forudsætter således, at skyldneren er taget under konkursbehandling, og at dette er sket efter de i retspraksis udviklede principper om, hvem der har *retlig interesse* i at indgive en konkursbegæring. Der kan herved henvises til Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 208 ff.

Det er dog væsentligt, at et eventuelt nyt regelsæt ikke gør det muligt for en skyldner med jævne mellemrum at konkursafvikle sin virksomhed med henblik på at afskære kreditorkrav for efterfølgende at starte ny erhvervsvirksomhed.

17.4.5. En udvidelse af anvendelsesområdet for reglerne om gældssanering i konkurs (konkurslovens § 231)

Som det fremgår af de statistiske oplysninger om konkursdekreter i Sø- og Handelsretten i 2002 og 2003, vedrører en stor del af de afsagte konkursdekreter aktie- og anpartsselskaber.

Erhvervsvirksomhed drives ofte gennem f.eks. et aktie- eller anpartsselskab, og selskabsdeltagerne påtager sig ofte kautionsforpligtelser eller lignende for kreditfaciliteter, som stilles til rådighed for aktie- eller anpartsselskabet.

For at sikre, at et eventuelt nyt regelsæt om gældssanering for erhvervsdrivende får et dækkende anvendelsesområde, finder Konkursrådet, at regelsættet i givet fald også bør omfatte den persongruppe, som har drevet erhvervsvirksomhed gennem et selskab, hvori skyldneren, dennes ægtefælle eller samlever tilsammen direkte eller indirekte²⁴⁷ har ejet en væsentlig del af kapitalen, og hvor den håbløse gældsforpligtelse i hovedsagen beror på f.eks. kautionsforpligtelser, som skyldneren i forbindelse med selskabets konkurs ikke har været i stand til at indfri.

Herved sikres det, at det i gældssaneringsmæssig sammenhæng er uden betydning, om skyldneren har drevet sin virksomhed i eget navn eller gennem et selskab.

Da sådanne forpligtelser ofte tillige påtages af den erhvervsdrivendes ægtefælle eller samlever, finder rådet, at et lempeligere regelsæt i samme omfang bør udstrækkes til at gælde for den ægtefælle eller samlever, hvis håbløse gældsforpligtelser i hovedsagen udspringer af sådanne forpligtelser. Dette bør gælde både i den situation, hvor skyldnerens håbløse gældsforpligtelse er opstået som følge af en forpligtelse påtaget

²⁴⁷ Begreberne ”selskab” samt ”direkte eller indirekte” bør i den forbindelse forstås i overensstemmelse med begrebsanvendelsen i konkurslovens § 2, nr. 2.

til fordel for skyldnerens erhvervsdrivende ægtefælle eller samlever, som er gået konkurs, og i den situation, hvor forpligtelsen er påtaget for gæld optaget i et konkursramt selskab, hvori skyldneren, dennes ægtefælle eller samlever tilsammen direkte eller indirekte ejer en væsentlig del af selskabskapitalen.

Baggrunden herfor er, at en ægtefælles eller samlevers fortsatte hæftelse for en uoverskuelig gældsbyrde i sig selv efter omstændighederne vil kunne hindre den erhvervsdrivendes forsøg på at starte som selvstændig erhvervsdrivende på ny. Det er således Konkursrådets opfattelse, at det ofte er husstandens samlede økonomiske forhold, der betinger en potentiel erhvervsdrivendes økonomiske formåen ved grundlæggelse af en ny virksomhed. I det tilfælde, hvor husstanden er belastet af væsentlige gældsposter, uanset om dette vedrører den erhvervsdrivende eller dennes ægtefælle, vil det formentlig indvirke på mulighederne for at kunne optage lån til etablering af en ny erhvervsvirksomhed.

Det kan samtidig efter rådets opfattelse forekomme urimeligt og uhensigtsmæssigt, såfremt ægtefællers eller samleveres sager om sanering af gæld, som udspringer af samme erhvervsvirksomheds sammenbrud, skal behandles efter forskellige regelsæt.

Rådet finder ud fra samme hensyn, at regelsættet bør udformes således, at der i dobbeltsaneringsager, hvor kun den ene ansøger i hovedsagen har gæld fra erhvervsvirksomhed, bør kunne meddeles begge parter gældssanering på samme betingelser, hvilket vil medføre, at de samme betingelser vil gælde, uanset at den ene skyldner ikke har erhvervsgæld. Såfremt regelsættet ikke indrettes med hensyntagen hertil, vil der kunne opstå situationer, hvor ægtefæller og samlever, som samtidig søger en gældssanering, skal behandles efter forskellige regelsæt, hvilket efter Konkursrådets opfattelse vil være uhensigtsmæssigt.

Konkursrådet finder derimod, at der ikke er grundlag for at udstrække anvendelsesområdet til en videre personkreds – f.eks. forældre, søskende eller lignende, som har påtaget sig kautionforpligtelser over for en erhvervsvirksomheds gæld. De økonomiske forhold for denne persongruppe vil således normalt ikke have nogen effekt på den erhvervsdrivende skyldners mulighed for at genstarte en erhvervsvirksomhed.

De hensyn, der taler for et udvidet anvendelsesområde, bør efter Konkursrådets opfattelse imidlertid også indebære, at ægtefællen eller samleveren alene skal kunne meddeles gældssanering, hvis der i den konkursramte virksomhed ikke foreligger visse nærmere kvalificerende, dadelværdige forhold, jf. nærmere nedenfor i afsnit 17.4.8.2 og den foreslåede affattelse af konkurslovens § 231 a, stk. 2, i Konkursrådets lovudkast.

17.4.6. Et lempeligere regelsæts forhold til reglerne om gældssanering udenfor konkurs

Konkursrådet har overvejet, om et regelsæt med lempeligere vilkår for gældssanering i forbindelse med konkurs vil medføre, at lønmodtagere med i hovedsagen ikke-erhvervsmæssig gæld, som i dag meget sjældent går konkurs, i videre omfang vil søge mod konkursinstituttet alene med henblik på at blive omfattet af det foreslåede lempeligere regelsæt.

En sådan udvikling ville være uheldig og uhensigtsmæssig. Regelsættet bør i givet fald udformes således, at sådanne misbrugstilfælde undgås. Er en lønmodtager taget under konkursbehandling, og er skyldnerens gæld i hovedsagen ikke-erhvervsmæssig, bør en sådan skyldner i gældssaneringsmæssig sammenhæng ikke behandles anderledes end den skyldner, som ikke er gået konkurs. Udgangspunktet for denne skyldnerkategori bør derfor være, at der ikke kan meddeles gældssanering i konkurs på lempeligere betingelser, end hvad der følger af reglerne om gældssanering uden for konkurs.

Konkursrådet finder, at der undtagelsesvist kan være grundlag for at fravige dette udgangspunkt. I de ovenfor under pkt. 17.4.5 omtalte dobbeltsaneringssager vil der således kunne opstå den situation, at den ene skyldners gæld må betragtes som erhvervsmæssig, mens ægtefællens eller samleverens gæld ikke er erhvervsmæssig. Det vil efter Konkursrådets opfattelse være uhensigtsmæssigt, hvis der ikke i sådanne situationer kan meddeles gældssanering for den samlede husstand på ens betingelser,

og rådet finder derfor, at skifteretten i sådanne tilfælde bør have mulighed for at fravige udgangspunktet.

Rådet finder, at der til erhvervsmæssig gæld må henregnes gæld, som stammer fra en virksomhed, som har været skyldnerens eller dennes ægtefælles eller samlevers hovedbeskæftigelse.

Er der derimod tale om gæld, som stammer fra virksomhed af mere hobbybetonet karakter, herunder f.eks. garagesalg af vin og lignende, og gæld som en lønmodtager har pådraget sig ved fejlslagne investeringsprojekter såsom ved tegning af anparter eller ved investering i finansielle instrumenter uden sammenhæng med skyldnerens erhvervsudøvelse, bør der efter rådets opfattelse ikke kunne ske gældseftergivelse efter eventuelle regler om gældssanering i forbindelse med konkurs.

17.4.7. Sagens indledning

Konkursrådet har overvejet, om skifteretten automatisk skal indlede sag om gældssanering i konkurs i forbindelse med, at der afsiges konkursdekret over skyldneren.²⁴⁸

Rådet finder dog, at navnlig hensynet til behovet for skyldnerens aktive medvirken ved gældssaneringssagens oplysning og ved opfyldelse af betalingsvilkårene taler for, at gældssaneringssagens indledning fortsat bør bero på skyldnerens initiativ.

Hertil kommer, at en regel om automatisk indledning af en sag om gældssanering i konkurs vil være vanskeligt praktiserbar, hvis anvendelsesområdet for regelsættet udvides til også at omfatte den skyldner, som ikke er gået konkurs, men hvis gæld i hovedsagen er erhvervsmæssig og hidrører fra kautionsforpligtelser eller lignende, som skyldneren f.eks. har påtaget sig for gæld i et selskab, som er gået konkurs. Skifteretten vil i disse situationer ikke uden videre være bekendt med skyldnernes identitet og deres gældsforhold mv.

²⁴⁸ Et regelsæt om automatisk *discharge* findes f.eks. i engelsk ret, jf. ovenfor i afsnit 17.3.3.1.

Et regelsæt vil derfor efter Konkursrådets opfattelse ikke skulle indrettes således, at skifteretten automatisk skal indlede en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs, når der afsiges konkursdekret over en skyldner.

Det bemærkes dog, at skifteretten i forbindelse med afsigelse af konkursdekret bør vejlede skyldneren, ligesom det forudsættes, at kurator vejleder skyldneren om dennes retsstilling.

Konkursrådet forudsætter endvidere, at der i umiddelbar forlængelse af skifterettens afsigelse af konkursdekret i videre omfang end i dag vil blive indledt sag om gældssanering i forbindelse med konkurs, hvis skyldneren indgiver begæring herom efter det foreslåede regelsæt om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Skifteretten vil dog fortsat skulle foretage en indledende prøvelse af, om der er rimelig udsigt til, at der kan afsiges kendelse om gældssanering, jf. herved konkurslovens § 237, jf. § 205, stk. 1. Fremgår det således f.eks. af kurators redegørelse i medfør af konkurslovens § 125, stk. 2, at der foreligger forhold, som vil udelukke skyldneren fra en gældssanering, skal skifteretten fortsat nægte at indlede gældssanerings sag. Det følger dog af sagens natur, at det egentlige vurderingsgrundlag som hovedregel først vil foreligge, når forholdene i det relevante konkursbo er afdækket i tilstrækkeligt omfang.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om det bør være et krav, at en skyldner skal have forsøgt at etablere en tvangsakkord enten uden for eller i forbindelse med konkurs, før der kan indgives begæring om gældssanering i forbindelse med konkurs efter et eventuelt lempeligere regelsæt.

Fordelen ved et sådant system kunne være at markere, at akkordinstituttet mere principielt bør være afprøvet, førend skifteretten inddrages i nedskrivning af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld. Udformes reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs for lempeligt i forhold til tvangsakkordreglerne, vil der tillige være en risiko for, at man mindsker skyldnerens incitamentet til egentlige rekonstruktionsbestræbelser. En stillingtagen til en forudgående (realistisk) akkord kunne derfor være påkrævet.

Det forhold, at udsigten til en akkord i en række tilfælde må antages at ville være klart udsigtsløs og dermed blot et yderligere omkostningskrævende element, taler efter rådets opfattelse imidlertid afgørende imod at stille krav om, at skyldneren inden indledning af en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs skal have forsøgt at opnå tvangsakkord. Et krav om forudgående akkordforhandlinger vil føre til, at der vil blive færre midler til fordeling blandt kreditorerne i forbindelse med gældssaneringen. Rådet finder samtidig, at der ved de skitserede regler fortsat vil være en sådan balance mellem akkordreglerne og gældssaneringsreglerne, at der ikke er risiko for, at incitamentet til rekonstruktionsbestrebelse bortfalder.

Rådet finder derfor, at et eventuelt regelsæt om lempeligere gældssanering for erhvervsdrivende ikke bør indrettes således, at der stilles krav om, at en skyldner (forgæves) skal have søgt en akkord med sine kreditorer, førend skifteretten vil kunne træffe afgørelse om gældssanering efter dette regelsæt.

17.4.8. De nærmere betingelser for at meddele gældssanering i forbindelse med konkurs

17.4.8.1. Skyldnerens betalingsevne

Spørgsmålene omkring fastsættelsen af skyldnerens betalingsevne vil også ved et eventuelt nyt regelsæt om gældssanering i forbindelse med konkurs være en central problemstilling.

Fastsættelsen af betalingsevnen har betydning dels med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt skyldneren har ført bevis for at være håbløst forgældet, dels med hensyn til beregningen af den dividende, som skyldneren kan tilbyde sine kreditorer.²⁴⁹ Er der knyttet usikkerhedsmomenter til opgørelsen af skyldnerens betalingsevne, har dette således betydning for vurderingen af begge momenter.

²⁴⁹ Der kan i den forbindelse henvises til kapitel 8.

17.4.8.1.1. Den økonomiske betingelse

Det påhviler skyldneren at godtgøre, at den økonomiske betingelse er opfyldt. I gældssaneringsudvalgets betænkning 957/1982, side 125, er det anført, at i tilfælde, *hvor* en yngre tidligere erhvervsdrivende (endnu) ikke har fået anden beskæftigelse, *hvor* den pågældendes nye beskæftigelse må anses for midlertidig, *eller hvor* skyldneren har startet en ny virksomhed, vil skyldneren formentlig kun være i stand til at godtgøre, at den økonomiske betingelse er opfyldt, når gælden er helt eksorbitant stor.

I Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 884, anføres det i delvis forlængelse heraf, at konkursskyldnerens behov for sanering vil være størst, hvor den pågældende ønsker at begynde ny selvstændig erhvervsvirksomhed og har brug for kredit, men at det netop i den situation antages i betænkning 957/1982, at skyldneren normalt ikke kan få gældssanering, fordi det er umuligt at bedømme, hvor meget denne kan betale på restgælden.

Det er rådets opfattelse, at det i praksis oftest vil være ret åbenbart, at den konkursramte skyldner opfylder den økonomiske betingelse, men rådet kan dog ikke udelukke, at der kan forekomme grænsetilfælde, hvor skønnet over den fremtidige indtægt er så uklart, eller hvor restgælden efter konkursen er så lille, at skyldneren ikke har løftet beviset for at være håbløst forgældet.²⁵⁰

Konkursrådet har derfor overvejet, om man i givet fald bør undlade at stille krav om, at den konkursramte skyldner skal være håbløst forgældet, førend der kan meddeles gældssanering, men rådet finder dog ikke tilstrækkeligt grundlag for at foreslå en sådan regel. Har skyldneren gennem relativt sikre lønindtægter eller indtægter fra en ny erhvervsvirksomhed mulighed for inden for en kortere årrække at afvikle sin gæld, eller er restgælden efter konkursen så lille, at den ville kunne afvikles inden for en kortere årrække, finder Konkursrådet, at det ville forekomme stødende, såfremt der desuagtet kunne meddeles skyldneren en gældssanering i forbindelse med konkurs.

²⁵⁰ Jf. herved også Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 884.

Prognoser over en fremtidig indtægt ved selvstændig erhvervsvirksomhed er i sagens natur mere usikker, og rådet finder, at dette forhold ikke i sig selv bør afskære skyldneren fra gældssanering, såfremt man vil fastholde den erhvervsdrivendes mulighed for gældssanering i videre omfang.

I de tilfælde, hvor skyldneren har startet ny erhvervsvirksomhed, bør der derfor ikke lægges vægt på mere usikre forventninger til eller prognoser om den fremtidige indtægt. Den forventede indtægt må i sådanne tilfælde fastsættes mere skønsmæssigt og på baggrund af en relativt forsigtig vurdering over skyldnerens fremtidige indtægt.

En vurdering af, om skyldneren er kvalificeret insolvent, vil i reglen først kunne foretages i forbindelse med konkursboets afslutning, idet skifteretten næppe før op til tidspunktet for afslutningen af konkursboet med større sikkerhed vil kunne fastslå størrelsen af skyldnerens betalingsevne og resthæftelsen efter boets afslutning. De krav, som skifteretten stiller til styrken af beviset for skyldnerens kvalificerede insolvens, må derfor efter omstændighederne være lave ved indledning af en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs.

17.4.8.1.2. Skyldnerens budget

Kravet om, at skyldnerens økonomiske forhold som udgangspunkt skal være afklarede, bygger bl.a. på forudsætningen om, at der på kendelsestidspunktet skal kunne fastlægges et budget for skyldneren med henblik på betaling til kreditorerne i en afdragsperiode, at det skal være sandsynligt, at skyldneren kan overholde det fastlagte budget, og at skifterettens opgave som udgangspunkt er afsluttet på det tidspunkt, hvor der meddeles skyldneren gældssanering.

En konkursramt skyldners arbejds- og boligforhold, hvad enten den pågældende har drevet virksomhed i eget navn eller gennem et selskab, er ofte (i en tid) karakteriseret ved at være uafklarede, og det er Konkursrådets opfattelse, at man for at sikre, at reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs med den foreslåede udvidelse får et (videre) anvendelsesområde, i et vist omfang må slække på kravet om, at skyldnerens økonomiske forhold skal være afklarede.

Ønsker man et videre anvendelsesområde for sanering af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld, bør der efter rådets opfattelse *ikke* stilles krav om, at skyldnerens økonomiske forhold i almindelighed skal være afklarede som betingelse for at meddele gældssanering i forbindelse med konkurs.

Dette betyder, at der bør kunne meddeles en skyldner gældssanering, selv om skyldnerens indtægtsforhold er behæftet med en væsentlig usikkerhed, f.eks. fordi skyldneren kort tid før sagens behandling har startet en ny erhvervsvirksomhed, eller hvis skyldneren for tiden f.eks. er arbejdsløs. Tilsvarende vil skulle gælde, hvis f.eks. skyldnerens boligforhold for tiden er uafklarede, og udgiften til bolig derfor er behæftet med en væsentlig usikkerhed.

Det følger dog forudsætningsvist af princippet om, at en gældssanering skal medføre en varig løsning af skyldnerens økonomiske situation, at væsentlige usikkerhedsmomenter omkring skyldnerens fremtidige økonomiske situation, som gør det uklart, om dette mål kan nås, fortsat bør udelukke gældssanering. Har skyldneren f.eks. undladt at indgive selvangivelse, kan det normalt ikke afgøres, om der eventuelt udløses en restskattebyrde på skyldneren, ligesom den skyldner, der ejer anparter i skattespekulationsøjemed, vil kunne pådrage sig yderligere gældsforpligtelser som følge af ejerskabet af anparterne. Disse forhold bør som efter gældende ret fortsat føre til, at skyldneren nægtes gældssanering.

Det er dog efter rådets opfattelse af afgørende betydning, at nye regler om gældssanering i forbindelse med konkurs fortsat tilgodeser hensynet til skyldnerens kreditorer derved, at skyldneren ved en gældssanering skal betale den størst mulige del af sin indtægt til kreditorerne.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at en regel, hvorefter der kan afsiges kendelse om gældssanering i forbindelse med konkurs, selv om skyldnerens indkomst- og udgiftsmæssige forhold er uafklarede, ikke i alle tilfælde vil indebære, at der bliver behov for at fastsætte et budget for skyldneren på baggrund af skyldnerens uafklarede økonomiske forhold.

Konkursrådet finder nemlig – som en konsekvens af bl.a. hensynet til, at afgørelsen om gældssanering i konkurs træffes på et forsvarligt grundlag²⁵¹ – at kendelsen om gældssanering i overensstemmelse med gældende ret i hvert fald tidligst bør kunne afsiges i forbindelse med boets afslutning efter § 143 eller i forbindelse med skifterettens stadfæstelse af udkast til regnskab eller udlodning, jf. § 151, medmindre det i det konkrete tilfælde efter omstændighederne er forsvarligt at træffe afgørelse om gældssanering på et tidligere tidspunkt. På dette tidspunkt, som i praksis alt afhængig af boets kompleksitet typisk vil ligge mellem 1 og 3 år efter konkursdekretets afsigelse, vil skyldnerens økonomiske forhold formentlig ofte være afklarede, og skyldnerens budget vil da kunne fastsættes ud fra de økonomiske forhold, som skyldneren har ved afslutningen af konkursboet.

Der vil imidlertid også kunne forekomme tilfælde, hvor skyldnerens økonomiske forhold også ved afslutningen af konkursboet er uafklarede, idet skyldneren fortsat befinder sig i en økonomisk overgangsperiode. I disse tilfælde kan det være vanskeligt at fastlægge et budget for skyldneren.

Fastlægges budgettet ud fra forholdene på det tidspunkt, hvor skyldneren f.eks. er arbejdsløs og har høje boligudgifter, vil dette kunne svække kreditorernes tillid til gældssaneringssystemet, idet det formentlig ofte vil medføre, at skyldnerens gæld bortsaneres. Det vil endvidere kunne give anledning til misbrug af gældssaneringsinstituttet, idet det vil kunne motivere en skyldner til med henblik på fuldstændig bortsanering af gælden ikke i tilstrækkeligt omfang at søge at erhverve indkomst i tiden frem til gældssaneringskendelsens afsigelse.

Rådet har derfor overvejet, om et eventuelt lempeligere regelsæt netop på dette punkt kan udformes mere ubundet af reglerne om gældssanering uden for konkurs.

En mulig løsning på de skitserede problemer kunne være at etablere et bagudrettet system, dvs. et fundamentalt helt nyt gældssaneringsinstitut, hvor skifteretten først ved udløbet af afdragsperioden tager stilling til, om skyldneren kan meddeles gælds-

²⁵¹ Jf. afsnit 17.4.4 ovenfor.

sanering, idet det ved udløbet af afdragsperioden vurderes, om skyldneren har foretaget en tilstrækkelig opsparing til fordel for sine kreditorer.

Det er dog Konkursrådet opfattelse, at det nugældende fremadrettede system fortsat er velbegrunder, og at udgangspunktet fortsat bør være, at kendelse om gældssanering afsiges i forbindelse med det relevante konkursbos afslutning.

Hensynet til, at skyldneren i rimelig forlængelse af konkursbehandlingen har en (endelig) afklaring af, om der kan meddeles gældssanering, taler efter rådets opfattelse afgørende for at bevare det nuværende fremadrettede system. Herudover taler også administrative og omkostningsmæssige hensyn for at begrænse skifterettens (og medhjælperens) aktive medvirken og inddragelse i afdragsperioden, idet en vid inddragelse af skifteretten (og medhjælperen) gennem en længere periode vil have væsentlige administrative og omkostningsmæssige konsekvenser.

Rådet vil derfor ikke foreslå, at skifterettens endelige afgørelse af, om der kan meddeles gældssanering, skal afvente udløbet af afdragsperioden.

Konkursrådet finder dog, at det bør overvejes, om det fremadrettede system kan stå alene, når de øvrige betingelser for gældssaneringen ændres.

17.4.8.1.2.1. En modifikation af det fremadrettede system – genoptagelse ved væsentlige budgetforbedringer

Ønsker man et system med bedre adgang til snarlig eftergivelse af erhvervsmæssig gæld, vil en konsekvens af at fastholde et fremadrettet system være, at budgettet for en skyldner, som på tidspunktet for gældssaneringskendelsens afsigelse fortsat er uden fast arbejde eller stabil indtægt (uafklarede indtægtsforhold) samt permanente boligforhold (uafklarede udgiftsforhold), må fastsættes på baggrund af de foreliggende forhold og således på baggrund af f.eks. skyldnerens arbejdsløshedsunderstøttelse eller en mere uvis indtægt fra en (ny) erhvervsvirksomhed.

Tages der udgangspunkt i skyldnerens aktuelle indtægtsforhold som f.eks. arbejdsløshedsunderstøttelse, vil det formentlig føre til, at der i videre omfang afsiges kendelse om gældssanering, uden at skyldneren kan tilbyde nogen (yderligere) betaling til sine kreditorer, hvorfor den del af skyldnerens gæld, der ikke blev honoreret i konkursen, bortsaneres.

Dette vil kunne forekomme urimeligt i tilfælde, hvor skyldneren på afgørelsestidspunktet netop befinder sig i en økonomisk ”overgangsperiode”, og hvor det senere viser sig, at skyldneren i den (forventede) afdragsperiode oppebærer indtægter, som ville have medført betaling til kreditorerne. Herudover vil det fremadrettede system, hvis det står alene, som anført ovenfor i afsnit 17.4.8.1.2 også kunne medføre, at skyldneren indretter sine forhold herpå.

Det er Konkursrådets opfattelse, at udformningen af et eventuelt regelsæt så vidt muligt bør sikre, at sådanne tilfælde undgås. Rådet finder derfor, at det fremadrettede system i givet fald bør tillempes, således at der bliver mulighed for at genoptage gældssaneringssagen med henblik på *en opjustering af betalingsvilkårene*, hvis der indtræder væsentlige budgetforbedringer for skyldneren i en vis periode, efter at kendelsen om gældssanering er afsagt. En sådan genoptagelsesadgang vil indebære en nydannelse i forhold til gældende ret, jf. konkurslovens § 228, stk. 1,²⁵² både fordi reglen varetager hensynet til kreditorerne, og fordi reglen giver mulighed for at forhøje dividenden.

For at begrænse omfanget af genoptagelsessager ved væsentlige budgetforbedringer, og da en sådan regel alene har til hensigt at sikre, at skyldnere hvis økonomiske forhold er uafklarede på kendelsestidspunktet, kan meddeles gældssanering på de lempeligere betingelser, bør en genoptagelsesadgang med henblik på en opjustering af dividenden begrænses til de tilfælde, hvor skyldneren på tidspunktet for afsigelsen af gældssaneringskendelsen har uafklarede økonomiske forhold.

²⁵² Efter den nuværende retstilstand er der alene mulighed for at *genoptage* en sag om gældssanering, når betingelserne i Konkurslovens § 228, stk. 1, er opfyldt, hvorefter særlige hensyn til skyldneren skal tale derfor.

Rådet finder derfor, at en genoptagelsesadgang ved væsentlige budgetforbedringer bør reserveres til de tilfælde, hvor skyldneren på kendelsestidspunktet har uafklarede økonomiske forhold, og hvor skifteretten i gældssaneringskendelsen træffer bestemmelse om, at sagen kan genoptages ved væsentlige budgetforbedringer.

Et eventuelt lempeligere regelsæt foreslås derfor udformet således, at skifteretten i en i gældssaneringskendelsen fastsat nærmere periode (den normale afdragsperiode) kan træffe afgørelse om, at skyldneren skal betale mere til kreditorerne. Dette vil både kunne betyde, at der skal betales dividende, hvis gælden tidligere er bortsaneret, og at en allerede fastsat dividende skal forhøjes.

Konkursrådet har endvidere overvejet, om der er behov for særlige regler om ophævelse af en kendelse om gældssanering i den situation, hvor en skyldners forhold i afdragsperioden afklares på en sådan positiv måde, at skyldneren ikke længere er kvalificeret insolvent.

Det grundlæggende hensyn til skyldneren, der skal kunne indrette sig i forventning til, at en kendelse om gældssanering medfører en endelig afklaring af den pågældendes økonomiske forhold taler imidlertid efter Konkursrådets opfattelse afgørende imod en sådan ophævelsesadgang.

Konkursrådet finder derfor, at der ikke er behov for at indføre særlige regler om denne – formentlig i praksis ganske sjældne – situation.

Det bemærkes herved, at skyldneren vil kunne pålægges at betale en øget dividende til fordringshaverne i afdragsperioden. En opjustering af dividenden afskiller sig imidlertid fra en ophævelse af kendelsen om gældssanering derved, at opjusteringen alene påvirker skyldnerens økonomiske forhold i den resterende del af afdragsperioden. Er skyldnerens økonomiske forhold f.eks. bedret væsentligt i det sidste år af afdragsperioden, således at skyldneren f.eks. vil kunne afdrage hele den oprindelige gæld inden for yderligere 3-4 år, vil der kun kunne opjusteres for det sidste år af afdragsperioden. Dette gælder altså, uanset at skyldneren i den situation næppe længere kan betragtes som kvalificeret insolvent.

17.4.8.1.2.2. Nærmere om en oplysningspligt for skyldnere i sager, som kan genoptages ved væsentlige budgetforbedringer

En regel om genoptagelse til fordel for kreditorerne forudsætter, at skyldneren i de tilfælde, hvor skifteretten har truffet bestemmelse om, at sagen kan genoptages ved væsentlige budgetforbedringer, har en forpligtelse til at give meddelelse om forbedringer i sine budgetforhold,²⁵³ og at kreditorerne og skifteretten har en reel mulighed for at påse, at denne forpligtelse loyalt opfyldes.

Konkursrådet finder derfor, at der i de tilfælde, hvor skifteretten har truffet afgørelse om, at sagen kan genoptages ved væsentlige budgetforbedringer, bør pålægges skyldneren en oplysningspligt, hvorefter skyldneren inden rimelig tid er forpligtet til at give kreditorerne og skifteretten meddelelse om væsentlige budgetforbedringer.

Det tidspunkt, hvor skyldneren skal give fordringshaverne og skifteretten besked om en økonomisk forbedring, bør efter rådets opfattelse ikke fastsættes med en absolut frist. Oplysningen skal dog gives snarest muligt efter det tidspunkt, hvor forbedringen af skyldnerens økonomiske forhold ligger fast, f.eks. i umiddelbar forlængelse af, at skyldneren har fået arbejde. Tidspunktet kan således efter omstændighederne ligge forud for det tidspunkt, hvor den pågældende får de økonomiske midler i hænde.

For at sikre, at skyldneren opfylder den foreslåede oplysningspligt, bør manglende efterlevelse heraf som udgangspunkt medføre, at skifteretten kan ophæve kendelsen om gældssanering.

²⁵³ En ”varslingspligt” følger af den norske gjeldsordningslovs § 6-4. En skyldner er efter bestemmelsen forpligtet til inden rimelig tid at give meddelelse til fordringshaverne og namsretten, såfremt der indtræffer omstændigheder, som han vidste eller burde vide vil kunne give fordringshaverne ret til omgørelse eller tilsidesættelse efter lovens § 6-2. Reglen må ses i sammenhæng med lovens § 6-2, stk. 1, hvorefter retten på begæring af en fordringshaver kan omgøre en gjeldsordning, hvis der indtræder væsentlige forbedringer i skyldnerens økonomiske stilling i gjeldsordningsperioden. Den norske gjeldsordningslovs kapitel 6 indeholder i det hele taget en i forhold til dansk ret videre adgang til genoptagelse både på skyldnerens og en fordringshavers begæring.

Det er rådets opfattelse, at navnlig hensynet til, at kreditorerne og skifteretten har reel mulighed for at kunne påse, at budgetforbedrende ændringer meddeles til kreditorerne og skifteretten, taler afgørende imod at lade systemet bero udelukkende på skyldneren. Et sådant system må i et vist omfang efter rådets opfattelse bero på en aktiv kontrol af skyldnerens indkomstforhold i afdragsperioden. Rådet foreslår derfor, at skifteretten i de anførte tilfælde bør kunne pålægge skyldneren at sende lønsedler, årsopgørelser o. lign. til dokumentation for indkomstforholdene i afdragsperioden.

Konkursrådet finder på den anden side, at et krav til skyldneren om at indsende relevant dokumentation én gang om året ikke vil udgøre et tilstrækkeligt værn for kreditorerne. Skyldnerens oplysningspligt bør løbende bestå, idet det i modsat fald kan frygtes, at den pågældende vil have anvendt de øgede midler til forbrug, inden der (måske halvandet år senere) foreligger en afgørelse om, hvorvidt beløbet skal inddrages i sagen. Dette vil af hensyn til det socialpolitiske sigte med gældssaneringsinstituttet også kunne være uheldigt for skyldneren selv. Indsendelse af dokumentation skal således alene ses som en ekstra mulighed for kreditorerne og retten til at kontrollere, at skyldneren opfylder sin løbende oplysningspligt, og skyldneren må således ikke forledes til at tro, at retten og kreditorerne selv opdager en bedring i den pågældendes økonomiske forhold.

Dokumentationen for indkomstforholdene bør sendes til kreditorerne eller de væsentligste af disse, der så må tage stilling til, om de ønsker at begære gældssanerings sagen genoptaget. Det er kreditorerne, der må påtale, at skyldneren ikke har opfyldt sin pligt til at oplyse om væsentlige budgetforbedringer, og skifteretten har således ikke pligt til af egen drift at gennemgå det fremsendte materiale.

Rådet har i lyset heraf overvejet, hvilke budgetforbedringer der bør føre til, at der muligt skal udloddes en (yderligere) dividende til kreditorerne, og som skyldneren i konsekvens heraf har pligt til at give oplysning om.

Det er rådets opfattelse, at væsentlige budgetforbedringer, som udspringer af skyldnerens arbejde enten som lønmodtager eller selvstændig erhvervsdrivende, bør kunne medføre krav om (yderligere) betaling til kreditorerne.²⁵⁴

Konkursrådet har i den forbindelse overvejet, om mere tilfældighedsprægede budgetforbedrende omstændigheder bør føre til, at det pålægges skyldneren at betale et yderligere beløb til kreditorerne. Der kan f.eks. være tale om en friværdi opstået i et formueaktiv eller en avance på et sådan aktiv, som ikke er knyttet til skyldnerens eventuelle erhvervsvirksomhed. Man kan endvidere forestille sig, at der i afdragsperioden tilfalder skyldneren arv, lotterigevinster el. lign., som skyldneren ikke på gældssaneringsstidspunktet havde nogen nær udsigt til at skulle modtage.

Det er rådets opfattelse, at der på dette punkt bør være parallelitet mellem reglerne om gældssanering i og uden for konkurs. Uden for konkurssituationen vil sådanne tilfældighedsprægede ”eftererhvervelser” som altovervejende udgangspunkt ikke have nogen indflydelse på en meddelt gældssanering.²⁵⁵ Også kontrolmæssige hensyn taler for denne løsning.

Rådet finder derfor, at muligheden for en efterfølgende *opjustering* af dividenden bør begrænses til tilfælde, hvor den væsentlige budgetforbedring udspringer af skyldnerens, dennes ægtefælles eller samlevers arbejde som lønmodtager eller selvstændig erhvervsdrivende.

Spørgsmålet om, hvornår der foreligger en væsentlig budgetforbedring, som vil kunne føre til en ændring af betalingsbestemmelserne, og som skyldneren har pligt til at give sine kreditorer meddelelse om, bør af hensyn til en ensartet praksis fastsættes til et absolut beløb. Det er rådets opfattelse, at budgetforbedringer, som medfører, at skyldnerens betalingsevne øges med 1.000 kr. om måneden, bør betragtes som en væsentlig budgetforbedring, som skyldneren har pligt til at give meddelelse om. En

²⁵⁴ Også væsentlige budgetforbedringer for skyldneren, som skyldes en stigning i ægtefællens eller samlevers arbejdsindkomst, vil skyldneren have pligt til at give oplysning om.

²⁵⁵ Jf. herved konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 1, om ophævelse af en kendelse om gældssanering, som forudsætter, at skyldneren under gældssanerings sagen har handlet svigagtigt. Se endvidere kapitel 16 ovenfor.

budgetforbedring på mindre end 1.000 kr. om måneden, bør således ikke udgøre en væsentlig budgetforbedring i denne sammenhæng.

For den selvstændige erhvervsdrivende kan der opstå den særlige problemstilling, at skyldneren i den forventede afdragsperiode i stedet for lønudbetaling foretager en ”opsparing” i sin, ægtefællens eller samleverens (nye) virksomhed, således at en egentlig indtægtsfremgang ikke giver sig udtryk i en højere løn til skyldneren, men derimod i en konsolidering af erhvervsvirksomheden.

Skabes der ikke mulighed for, at kreditorerne i sådanne tilfælde har adgang til at begære dividenden forhøjet, vil det efter rådets opfattelse i vidt omfang være muligt for skyldneren at indrette sine forhold herpå. Skyldneren vil i givet fald selv have rådighed over, om sagen skal kunne genoptages.

Rådet finder, at en sådan udvikling vil være uhensigtsmæssig. Uanset at skifteretten i en sådan situation kan være stillet over for et vanskeligt skøn, er det rådets opfattelse, at der bør være adgang til at ændre og eventuelt ophæve gældssaneringskendelsen, såfremt en nærmere gennemgang af den nye virksomheds regnskaber mv. efter gældssaneringskendelsen viser, at skyldnerens lønudbetalinger står i misforhold til virksomhedens overskud. Dette bør efter rådets opfattelse gælde både i tilfælde, hvor virksomheden ejes af skyldneren, og hvor det er skyldnerens ægtefælle eller samlever, som ejer virksomheden.

Har skyldneren stiftet et nyt selskab, vil det derfor kunne være relevant for skifteretten og kreditorerne at modtage virksomhedens regnskab til gennemsyn. Økonomiske forhold vil også kunne omfatte regnskaber fra en virksomhed, som indirekte er ejet af skyldneren, og hvor den pågældende arbejder.

Det er rådets opfattelse, at skyldnerens indtægt i sådanne tilfælde må fastsættes ud fra, hvad den pågældendes arbejdsfunktion tilsvarende aflønnes med i branchen. I disse – formentlig ganske få – tilfælde kan der derfor efter omstændighederne blive tale om at ”udlodde” en større del af virksomhedens overskud eller alternativt at ophæve kendelsen om gældssanering.

Konkursrådet finder derimod ikke behov for i videre omfang at kunne inddrage større dele af overskuddet fra en virksomhed, der er ejet direkte eller indirekte af skyldneren, i gældssaneringssagen.²⁵⁶

Baggrunden herfor er, at det efter rådets opfattelse alene i uhyre sjældne tilfælde vil forekomme, at en fallent i afdragsperioden efter et tidligere virksomhedskollaps formår – i eget, ægtefællens eller samleverens navn – at stifte en ny virksomhed, der skaber et så stort overskud, at der vil være behov for at pålægge skyldneren at sikre en videre udlodning, end den løn den pågældende arbejdsfunktion aflønnes med i skyldnerens branche. Det bemærkes i den forbindelse, at en (nystartet) virksomhed bør have adgang til at foretage en vis konsolidering.

17.4.8.1.2.3. Fastlæggelsen af skyldnerens budget i øvrigt

Konkursrådet finder, at skyldnerens budget og betalingsevne i øvrigt bør fastlægges i overensstemmelse med de regler herom, der er foreslået ovenfor i kapitel 8. Konkursrådets udkast til en bekendtgørelse i kapitel 20 nedenfor skal efter rådets opfattelse også finde anvendelse i sager, som behandles efter reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Dette udgangspunkt kan i lyset af de ovenfor skitserede regler dog ikke i alle tilfælde fastholdes fuldt ud, da den i kapitel 8 foreslåede bekendtgørelse som udgangspunkt forudsætter afklarede økonomiske forhold.

Har skyldneren på gældssaneringstidspunktet påbegyndt en ny erhvervsvirksomhed, må det i nogle tilfælde nok forventes, at det kan være vanskeligt at fastsætte en præcis prognose over skyldnerens fremtidige indtægt.

I dette tilfælde bør skyldnerens betalingsevne fastsættes på baggrund af et rimeligt skøn over den fremtidige indtægt. Opnår skyldneren efter gældssaneringstidspunktet

²⁵⁶ I praksis ville dette i givet fald skulle udformes som en mulighed for at ophæve kendelsen om gældssanering.

en væsentlig budgetforbedring, vil den pågældende have pligt til at oplyse skifteretten og kreditorerne herom, ligesom kreditorerne og skifteretten efterfølgende bør have mulighed for at føre kontrol med, om pligten er opfyldt, jf. afsnit 17.4.8.1.2.2 ovenfor.²⁵⁷

Har skyldneren på afgørelsestidspunktet uafklarede udgiftsforhold, hvilket i praksis formentlig i hovedsagen vil dreje sig om udgifter til skyldnerens bolig, er det rådets opfattelse, at der i denne situation mere skønsmæssigt bør afsættes et beløb til dækning af en rimelig udgift hertil. Der bør i den forbindelse ikke lægges vægt på, om skyldneren for tiden faktisk afholder en sådan udgift. Såfremt skyldnerens faktiske udgifter til f.eks. bolig er for stor, vil dette dog fortsat kunne medføre, at skifteretten nægter gældssanering.

17.4.8.1.2.4. Afdragsperiodens længde

I Konkursrådets tillægskommissorium af 4. februar 2003 anmodes rådet bl.a. om at overveje en ændring af gældssaneringsreglerne, så en konkursramt iværksætter, der ønsker at starte erhvervsvirksomhed igen, får mulighed for hurtigere at få slettet resterende gæld.

Dette hensyn vil kunne tilgodeses ved at forkorte den periode, hvor skyldneren skal afdrage på den bestående gæld. Efter gældende ret fastsættes denne periode som hovedregel til 5 år.

Ved fastsættelsen af, hvilken længde denne periode skal have, kan der iagttages forskellige hensyn.²⁵⁸ Konkursrådet har alene vurderet de insolvensretlige hensyn.

Konkursrådet har ikke fundet anledning til at anbefale en ændring af afdragsperiodens længde i ”almindelige” sager om gældssanering, dvs. sager der behandles efter

²⁵⁷ Det forudsættes herved, at skifteretten i kendelsen om gældssanering har bestemt, at sagen kan genoptages ved væsentlige budgetforbedringer.

²⁵⁸ I Holland er afdragsperiodens længde f.eks. fastsat til 3 år, jf. ovenfor i afsnit 17.3.4. Dette gælder imidlertid for alle skyldnerkategorier, uanset om de pågældende har pådraget sig gældsbyrden ved selvstændig erhvervsvirksomhed.

reglerne i konkurslovens kapitel 25-28. En eventuel indførelse af en generelt kortere afdragsperiode end de i praksis sædvanlige 5 år for skyldnere med erhvervsmæssig gæld, hvor sagen behandles efter de særlige regler om gældssanering i forbindelse med konkurs, vil således indebære en forskelsbehandling af skyldnere med erhvervsmæssig gæld og andre skyldnere.

Konkursrådet finder ud fra en insolvensretlig vurdering, herunder hensynet til at sikre helheden i gældssaneringssystemet, ikke grundlag for at anbefale, at der generelt indføres en kortere afdragsperiode for en særlig gruppe af skyldnere. Konkursrådet vil i den forbindelse også pege på, at en eventuel længere sagsbehandlingstid for sager om gældssanering i forbindelse med konkurs end i de øvrige gældssaneringssager ikke i sig selv kan begrunde en kortere afdragsperiode. Det regelsæt, som Konkursrådet har opstillet, er således indrettet på en sådan måde, at afdragsordningen reelt kan påbegyndes, når gældssaneringssagen indledes, således at skyldneren i realiteten ikke stilles anderledes ved gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. nedenfor.

Konkursrådet har ikke herved taget stilling til, i hvilket omfang andre hensyn, herunder de erhvervspolitiske samt erhvervs- og samfundsøkonomiske hensyn, der ligger bag regeringens iværksætterhandlingsplan og Justitsministeriets tillægskommissorium af 4. februar 2003, måtte kunne begrunde, at der indføres regler om en kortere afdragsperiode for visse grupper af skyldnere.

En sag om gældssanering i forbindelse med konkurs vil som nævnt efter omstændighederne kunne indledes i umiddelbar forlængelse af konkursdekretets afsigelse, men som det også er anført ovenfor kan der gå en årrække, inden konkursboet afsluttes, og der kan træffes endelig afgørelse i gældssaneringssagen. Skyldneren vil imidlertid efter aftale med skifterettens medhjælper kunne påbegynde en opsparing straks ved gældssaneringssagens indledning.

De midler, der er sparet op i den periode, hvor gældssaneringssagen behandles, medtages ved beregningen af afdragsperiodens længde. De indbetalinger, som skyldneren har foretaget, skal således modregnes i afdragsperiodens længde under hensyn til betalingsevnen på det tidspunkt, hvor gældssaneringskendelsen afsiges. Har skyldneren

ikke nogen betalingsevne når kendelsen afsiges, skal eventuelle opsparede beløb udloddes som et engangsbeløb til kreditorerne.

Eksempel 1. Har en skyldner i en periode på 5 måneder opsparret 10.000 kr., og fastsættes skyldnerens månedlige afdrag til 2.500 kr., vil udgangspunktet være, at afdragsperioden efter kendelsen skal forkortes med 4 måneder.

Eksempel 2. Har skyldneren på kendelsestidspunktet mulighed for at afdrage 3.000 kr. om måneden, vil den pågældende, hvis afdragsperioden fastsættes til 5 år, skulle betale 180.000 kr. i alt. Har skyldneren forinden kendelsen f.eks. i løbet af 3 år opsparret dette beløb, vil den pågældende således som udgangspunkt ikke skulle betale yderligere afdrag.²⁵⁹

Skyldnerens mulighed for at foretage en opsparing i den periode, hvor gældssanerings sagen behandles, med henblik på at afkorte den periode efter afsigelse af kendelse om gældssanering, hvori den pågældende skal afdrage på den bestående gæld, eksisterer også efter gældende ret. I sager om gældssanering i forbindelse med konkurs vil det imidlertid være særligt relevant at anvende denne opsparingsordning, idet sagsbehandlingstiden typisk vil være længere end i en sag om gældssanering efter reglerne i konkurslovens kapitel 25-28.

Muligheden for at foretage en opsparing vil under alle omstændigheder mindske betydningen af den længere sagsbehandlingstid i sager om gældssanering i forbindelse med konkurs.

²⁵⁹ Er et beløb af denne størrelse opsparret inden for en væsentligt kortere periode end den sædvanlige afdragsperiode, og er skyldneren alligevel på kendelsestidspunktet ikke i stand til at bidrage med yderligere til fordringshaverne i resten af den normale afdragsperiode, bør det efter omstændighederne dog lede skifteretten til at overveje, om det i kendelsen skal bestemmes, at gældssanerings sagen kan genoptages, såfremt der indtræder en væsentlig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold i en periode, der svarer til den normale afdragsperiode. Skifteretten bør i den situation tillige overveje, om skyldneren har forsøgt at indrette sine økonomiske forhold på en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs, når betalingsevnen er væsentligt dårligere på kendelsestidspunktet end i opsparingsperioden.

17.4.8.2. De øvrige betingelser

Det er Konkursrådets opfattelse, at der ved vurderingen af, om gældssanering i forbindelse med konkurs bør meddeles, også må foretages en konkret afvejning af modsatte hensyn, således som det sker ved gældssanering uden for konkurs, jf. kapitel 6 ovenfor.

Det er som tidligere anført endvidere rådets opfattelse, at gældssanering som udgangspunkt bør meddeles skyldnere, som ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde deres gældsforpligtelser, og hvor det må antages, at gældssaneringen vil føre til en varig bedring af skyldnerens økonomiske forhold, medmindre der foreligger nogle nærmere angivne forhold.

Konkursrådet finder, at dette udgangspunkt bør overføres til reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs, og rådet finder endvidere, at de omstændigheder, som normalt vil føre til, at der ikke kan afsiges kendelse om gældssanering uden for konkurs, som udgangspunkt også skal være gældende for gældssanering i forbindelse med konkurs. Den konkursramte skyldners gæld er imidlertid typisk af en anden karakter end i sager om gældssanering uden for konkurs, idet gælden oftest i hovedsagen hidrører fra erhvervsvirksomhed, og der bør tages højde herfor ved udformningen af regelsættet.

Ønskes der et lempeligere regelsæt om eftergivelse af i hovedsagen erhvervmæssig gæld, er det efter Konkursrådets opfattelse helt afgørende, at et sådant regelsæt ikke giver anledning til misbrug, og at der derfor ikke meddeles gældssanering i tilfælde, hvor skyldnerens erhvervsvirksomhed eller den virksomhed, hvorfra skyldnerens erhvervmæssige gæld hidrører, har været drevet på en måde, der fremtræder som illoyal over for kreditorerne, herunder offentlige myndigheder. Det bør derfor i konkursloven nærmere opregnes, hvilke omstændigheder omkring virksomhedsførelsen der normalt bør føre til, at der ikke kan afsiges kendelse om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Rækkevidden af disse bestemmelser vil have afgørende betydning for det praktiske anvendelsesområde for eventuelle lempeligere regler om gældssanering for erhvervsdrivende. Sættes kravene til den forretningsførelse, der skal give adgang til saneringsbestemmelserne, meget højt, vil dette muligvis kunne fremme hæderlig forretningsførelse generelt og også i virksomheder, der er på randen af et økonomisk kollaps. Slækkes kravene til forretningsførelsen, vil anvendelsesområdet for saneringsbestemmelserne på den anden side udvides.

Som et i praksis formentlig meget relevant eksempel kan nævnes kravene til bogføringen i en konkursramt virksomhed. Fastsættes kravene til bogføringen f.eks. således, at enhver formel overtrædelse af bogføringsregler mv. skal føre til, at der ikke kan afsiges kendelse om gældssanering, vil de eventuelle nye regler næppe få nogen praktisk anvendelse, idet der erfaringsmæssigt kan konstateres bogføringsmæssige uregelmæssigheder i nærmest alle konkursboer. Konkursrådet finder dog på den anden side, at gældssanering ikke kun skal være udelukket, når skyldneren eller den virksomhed, hvorfra skyldnerens erhvervs-mæssige gæld hidrører, har realiseret gerningsindholdet i straffelovens § 302.²⁶⁰

Det er samtidig Konkursrådets opfattelse, at de omstændigheder, der er angivet i konkursloven, bør tage sigte på virksomhedsførelsen i bred forstand. Opregningen af omstændigheder, som normalt bør føre til, at gældssanering udelukkes, bør heller ikke i konkurssituationen opfattes som en ”facitliste”, således at det automatisk vil føre til gældssanering, medmindre der i den enkelte sag er forhold, som udtrykkeligt er omfattet af udelukkelsesgrundene. Det vil således ikke være hensigten, at der skal kunne slutes modsætningsvis fra listen af omstændigheder. Muligheden for at udøve

²⁶⁰ Straffelovens § 302 har følgende ordlyd:

”Med bøde eller fængsel indtil 1 år straffes den, som under omstændigheder, der kendetegner forholdet som særlig groft:

- 1) foretager urigtige eller vildledende angivelser i forretningsbøger eller regnskaber, som det ifølge lov påhviler den pågældende at føre eller udfærdige,
- 2) undlader at føre forretningsbøger eller udfærdige regnskab på den måde, som det ifølge lov påhviler den pågældende at gøre det,
- 3) undlader at opfylde den ifølge lov foreskrevne pligt til at opbevare forretningsbøger, bilag eller andet regnskabsmateriale eller ødelægger sådant.”

et skøn i den konkrete sag er også i konkurssituationen af væsentlig betydning og bør også opretholdes for gældssanering i forbindelse med konkurs.

Da de opregnede omstændigheder som anført ovenfor ikke kan udgøre en udtømmende opregning, bør en opsamlingsbestemmelse svarende til den regel, som Konkursrådet foreslår som § 197, stk. 4, også gælde for gældssanering i forbindelse med konkurs.²⁶¹

Med hensyn til de nærmere omstændigheder, som i almindelighed bør udelukke skyldneren fra en gældssanering, finder Konkursrådet, at der i almindelighed ikke bør kunne afsiges kendelse om gældssanering, såfremt der foreligger omstændigheder, som er omfattet af § 197, stk. 2, nr. 2-6, i rådets lovudkast, jf. nærmere kapitel 19 nedenfor.

Det forhold, at skyldneren efter en indledt gældssanerings sag har stiftet ny gæld, vil dog i praksis oftere kunne være berettiget ved gældssanering i forbindelse med konkurs end ved almindelig gældssanering. Dette vil primært gælde de tilfælde, hvor gælden er stiftet i forbindelse med skyldnerens nye erhvervsvirksomhed.

Rådet finder herudover, at skyldneren i almindelighed bør være afskåret fra en gældssanering, hvis skyldneren eller ledelsen i det selskab, der er eller har været undergivet konkursbehandling, i ikke uvæsentligt omfang har tilsidesat sine forpligtelser med hensyn til bogføring, momsafregning, indeholdelse og afregning af A-skat, indsendelse af oplysninger til offentlige myndigheder eller lignende.

Ved vurderingen af, om en tilsidesættelse af pligterne er væsentlig nok til at udelukke gældssanering, er skifteretten overladt et vist skøn, og rådet finder det ikke hensigtsmæssigt at opstille fastere kriterier for udøvelsen af dette skøn. Skifteretten vil således skulle foretage en konkret vurdering ud fra den enkelte sags konkrete omstændigheder.

²⁶¹ Konkursrådets forslag til en ”opsamlingsbestemmelse” i udkastets til § 197, stk. 4, har følgende ordlyd: ”Uanset stk. 2 kan skifteretten nægte gældssanering, såfremt der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering.” Der henvises til kapitel 19 nedenfor.

Som påpeget ovenfor må eksempelvis ikke enhver formel overtrædelse af f.eks. bogføringsreglerne føre til, at der ikke kan afsiges kendelse om gældssanering. Det er på den anden side heller ikke hensigten, at der skal foreligge dom for overtrædelse af straffelovens § 302, eller at skyldneren eller virksomheden skal have ”realiseret” gerningsindholdet i denne bestemmelse, før gældssanering er udelukket.

Skyldneren bør som udgangspunkt være udelukket fra gældssanering, hvis virksomhedens bogføringsmateriale er bortkommet, og skyldneren ikke kan give en meget troværdig forklaring på, hvorfor virksomhedens regnskabsmateriale ikke umiddelbart er tilgængeligt for kurator.

Konkursrådet finder endvidere, at det bør præciseres, at der som udgangspunkt ikke kan meddeles gældssanering, hvis skyldneren, skyldnerens ægtefælle eller samlever, eller ledelsen i det selskab, der er omfattet af konkursbehandlingen, i øvrigt i ikke uvæsentligt omfang har undladt at lede den virksomhed, der er eller har været undergivet konkursbehandling, forsvarligt.

En sådan ikke uvæsentlig tilsidesættelse af at lede en virksomhed forsvarligt vil f.eks. kunne foreligge i det tilfælde, hvor virksomheden har ydet ulovlige aktionær- eller anpartshaverlån. Er der således f.eks. ydet lån i strid med aktieselskabslovens § 115, stk. 1, hvorefter et selskab bl.a. ikke må yde lån til eller stille sikkerhed for aktionærer, anpartshavere, bestyrelsesmedlemmer eller direktører i selskabet eller et moderselskab til dette, vil ledelsen efter Konkursrådets opfattelse have undladt at lede virksomheden forsvarligt, således at der ikke bør meddeles gældssanering.

Reglen vil endvidere kunne finde anvendelse, hvis skyldneren mv. har begunstiget eller søgt at begunstige enkelte kreditorer. Det må herved forudsættes, at den omstødelige disposition kan bebrejdes skyldneren eller den relevante konkursramte virksomhed, som har foretaget dispositionen.

I de tilfælde, hvor det ikke er skyldneren selv, som er under konkurs, bør de nærmere forhold i den konkursramte virksomhed efter Konkursrådets opfattelse have afsmit-

tende virkning på skyldnerens gældssanerings sag. Dette vil f.eks. kunne medføre, at skyldneren må nægtes gældssanering efter reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs i tilfælde, hvor ledelsen i et aktieselskab i ikke uvæsentlig grad har tilside sat sine forpligtelser til bogføring mv. Om skyldneren i et sådan tilfælde er berettiget til gældssanering efter de almindelige regler i konkurslovens kapitel 25-28, vil bero på en konkret vurdering.

Det samme vil gælde, hvis det er skyldnerens ægtefælle eller samlever, der har forsømt sine forpligtelser ved ledelsen af den virksomhed, der er gået konkurs, og hvorfra skyldnerens gældsforpligtelse stammer.

Den, der har påtaget sig en kautionsforpligtelse, vil således i gældssaneringsmæssig sammenhæng kunne blive påvirket af en uacceptabel forretningsmæssig adfærd ved driften af den konkursramte virksomhed. Dette skal ses som en konsekvens af, at reglerne søger at sikre en samlet og ensartet løsning af husstandens økonomiske problemer.

Ved skifterettens vurdering af, om der kan meddeles skyldneren gældssanering, er det således nødvendigt, at sagen er forsvarligt oplyst.

Skifterettens vurdering af, om der foreligger omstændigheder, som bør medføre, at der ikke afsiges kendelse om gældssanering i forbindelse med konkurs, vil som udgangspunkt komme til at bero på kurators regnskabsaflæggelse og redegørelse i konkursboet i medfør af konkurslovens § 148.²⁶² I betænkning 606/1971, side 229, er der anført følgende om redegørelsen efter denne bestemmelse:

”Til forståelse af regnskabet bør dette, også fordi skiftesamlinger må påregnes at blive sjældnere i fremtiden, ledsages af en kort redegørelse for boets behandling

²⁶² Konkurslovens § 148 har følgende ordlyd:

”§ 148. Når boets aktiver er realiseret, dets tilgodehavender inddrevet og mulige tvister endeligt afgjort, udarbejder kurator udkast til regnskab og, enten samtidig eller så snart regnskabet er stadfæstet, udkast til endelig udlodning.

Stk. 2. Regnskabet skal ledsages af en kort redegørelse for boets behandling, dets indtægt og udgift. Kurator og så vidt muligt skyldneren skal ved påtegning på udkastet på tro og love erklære, at der ikke dem bekendt findes yderligere til indtægt for boet.”

og særlig for, hvorledes de vigtigste poster på regnskabet er fremkommet. Således bør det nævnes, hvad der er foretaget med boets vigtigste aktiver, salgsaftalers hovedindhold, og hvad der kan anføres til belysning af værdierne. Der bør gives en redegørelse for driften af boets forretning eller for grundene til straks at standse denne. Boets tvister, herunder om omstødelse, må nævnes, og det bør fremgå af redegørelsen, hvorfor boet ikke tidligere har kunnet sluttes. Såvel kurator som skyldneren skal udtrykkeligt skriftligt erklære, at der dem bekendt ikke findes yderligere til indtægt for boet. Denne erklæring træder for så vidt i stedet for den i konkurslovens § 78 nævnte erklæring på den første statusoversigt, jfr. udkastets § 112. Erklæringens form medfører, at strafansvar for en bevidst urigtig erklæring kan pålægges efter straffelovens § 161. Er skyldneren f.eks. bortrejst, må hans erklæring efter omstændighederne undværes.”

For at sikre, at sagerne oplyses tilstrækkeligt, bør der efter rådets opfattelse dog endvidere indføres mere formaliserede regler om, at fordringshaverne tidligt i sagsforløbet opfordres til at fremkomme med oplysninger, som vil kunne have betydning for skifterettens afgørelse af, om der bør meddeles skyldneren gældssanering i forbindelse med konkurs.

Konkursrådet finder derfor, at et regelsæt om præklusivt proklama i gældssanering i forbindelse med konkurs i givet fald bør indrettes således, at der i tilknytning til den foreslåede regel om, at en genpart af proklamaet straks skal sendes til samtlige kendte fordringshavere, samtidig bør indføres en regel, hvorefter fordringshaverne opfordres til at fremkomme med oplysninger om omstændigheder af betydning for afgørelsen af skyldnerens gældssaneringssag. Tilsvarende opfordring bør gives i tilfælde, hvor skifteretten senere i løbet af gældssaneringssagen bliver bekendt med en fordringshavers identitet. Der henvises endvidere til afsnit 17.4.10 om præklusivt proklama nedenfor.

Relevante oplysninger fra en fordringshaver vil f.eks. kunne være nærmere oplysninger om virksomhedens drift, herunder oplysninger om mulige omstødelige dispositioner, som kan bebrejdes skyldneren eller dennes virksomhed, ulovlige låneforhold, oplysninger om aktiver, som søges unddraget fra konkursbehandlingen, mv. Disse oplysninger skal indgå i skifterettens vurdering af gældssaneringssagen, ligesom de kan danne grundlag for skifterettens overvejelser om behovet for eventuelle yderligere undersøgelser.

I de tilfælde, hvor bobehandlingen er sluttet i medfør af konkurslovens § 143 uden udlodning, kan oplysningerne i konkursboet være sparsomme. Konkursrådet finder, at det ville være uheldigt, om skyldneren i sådanne sager skulle være afskåret fra at få gældssanering, allerede fordi der ikke er midler i boet ud over, hvad der medgår til dækning af omkostningerne ved konkursbehandlingen.

I disse sager vil det imidlertid i praksis formentlig ofte kunne forekomme, at der er et særligt behov for at få foretaget yderligere undersøgelser inden afgørelsen om gældssanering i forbindelse med konkurs. Disse yderligere undersøgelser vil i givet fald skulle foretages af skifterettens medhjælper.

Behovet for sådanne yderligere undersøgelser vil komme til at bero på det oplyste om boets forhold, herunder de nærmere oplysninger, som måtte fremkomme fra boets fordringshavere. Skifteretten vil endvidere – som efter gældende ret – kunne anmode skyldneren om oplysninger til belysning af sagen. Såfremt skyldneren ikke medvirker loyalt ved oplysningen af sagen, bør det som hidtil kunne medføre, at skyldneren nægtes gældssanering. Endelig vil kreditorerne under gældssanerings sagen og på den afsluttende skiftesamling som efter gældende ret have adgang til at udtale sig mod en gældssanering, jf. herved konkurslovens § 237, jf. § 215, stk. 1, 2. pkt.

I de tilfælde, hvor en begæring om gældssanering indgives, efter at det relevante konkursbo er sluttet, er det rådets opfattelse, at skifteretten bør kunne træffe bestemmelse om, at reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs også skal finde anvendelse. I modsat fald vil en fristoverskridelse kunne få ganske afgørende betydning for den konkursramte skyldner, der ikke i tide får indgivet en begæring om gældssanering i forbindelse med konkurs. Endvidere vil den skyldner, som f.eks. har påtaget sig en kautionsforpligtelse for et selskab, som er under konkursbehandling, ofte først ved afslutningen af konkursboet have et fuldt overblik over sin økonomiske situation og dermed grundlaget for at indgive begæring om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Efter gældende ret har skifteretten allerede adgang hertil i tilfælde, hvor skyldnerens bo er sluttet med regnskab og udlodning, jf. konkurslovens § 231, stk. 3. Denne fakultative adgang bør opretholdes, og vil på grund af det udvidede anvendelsesområde for gældssanering i forbindelse med konkurs få en større praktisk betydning for f.eks. den ægtefælle eller samlever, der har kautioneret for skyldnerens gæld.

Konkursrådet finder endvidere, at skifterettens adgang til at anvende reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs bør udvides til at omfatte de tilfælde, hvor det relevante konkursbo måtte være sluttet i medfør af konkurslovens § 143, når dette findes forsvarligt, jf. straks nedenfor.

Skifterettens afgørelse af, om der, uanset at konkursboet er afsluttet, skal indledes sag om gældssanering i forbindelse med konkurs, bør fortsat bero på skifterettens konkrete vurdering i den enkelte sag.

De særlige hensyn til forsvarlig afvikling af konkursramte erhvervsvirksomheder, som nye regler om gældssanering i forbindelse med konkurs bør varetage, jf. ovenfor i afsnit 17.4.4, må efter Konkursrådets opfattelse indebære, at en sag om gældssanering efter regelsættet ikke bør indledes, når der er forløbet blot nogen tid fra konkursboets afslutning, da det ellers vil være vanskeligt at fremskaffe nærmere oplysninger om virksomhedens drift mv.

I skifterettens afgørelse af, om der skal indledes sag om gældssanering, uanset at konkursboet er afsluttet, bør det således indgå som et væsentligt moment, om sagen kan oplyses forsvarligt.

Dette vil have særlig betydning i de sager, hvor konkursboet er sluttet i medfør af konkurslovens § 143, idet der i disse sager som hovedregel ikke har været foretaget de samme undersøgelser som i konkursboer, der sluttet med regnskab og udlodning. I dette tilfælde må skyldneren derfor under gældssanerings sagen efter bedste evne forsøge at sikre medhjælperen adgang til relevant materiale fra den konkursramte virksomhed. Medvirker skyldneren ikke hertil, må det efter omstændighederne kunne føre til, at begæringen om gældssanering i forbindelse med konkurs må afvises. I prak-

sis vil de oplysninger, der eventuelt fremkommer fra de kendte fordringshavere i medfør af lovudkastets § 233 a, stk. 2, dog formentlig kunne udgøre en væsentlig del af skifterettens vurderingsgrundlag.

17.4.9. Fordringer omfattet af reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs. Konkurslovens § 233

Efter gældende ret skelnes der ved afgørelsen af, hvilke fordringer som skal omfattes af gældssaneringssagen, mellem den situation, hvor skyldneren er personligt under konkursbehandling (de nuværende regler om gældssanering i konkurs i konkurslovens kapitel 29), og hvor skyldnerens håbløse gældsforpligtelse f.eks. beror på et selskabs konkurs (de nuværende regler om gældssanering i konkurslovens kapitel 25-28).

Konkursrådet finder, at denne afgrænsning er velbegrundet og bør overføres til reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs.

I de tilfælde, hvor skyldneren er under konkurs, bør reglen i konkurslovens § 233, stk. 1, således opretholdes. Dette betyder, at en gældssanering i disse tilfælde som udgangspunkt omfatter fordringer, som er stiftet *inden konkursdekretets afsigelse*, og at skifteretten, når særlige forhold foreligger, kan bestemme, at kendelsen om gældssanering kun skal omfatte fordringer, der er stiftet på et tidligere tidspunkt.

Konkursrådet finder dog, at der i særlige tilfælde muligvis vil kunne være behov for at fastsætte skæringstidspunktet til det tidspunkt, hvor skifteretten indleder gældssaneringssagen, og rådet foreslår derfor, at skifteretten, når særlige omstændigheder foreligger, skal kunne fastsætte dette senere skæringstidspunkt i overensstemmelse med den nugældende § 199, stk. 1.

I de tilfælde, hvor skyldneren ikke er under konkurs, bør det udgangspunkt, som følger af konkurslovens § 199, stk. 1, efter Konkursrådets opfattelse finde tilsvarende anvendelse i gældssanering i forbindelse med konkurs. Dette betyder, at en gældssaneringssag omfatter de fordringer, som er stiftet inden det tidspunkt, *hvor skifteretten*

indleder gældssanerings sagen. Også i dette tilfælde bør der imidlertid som efter gældende ret, være adgang til at træffe bestemmelse om et tidligere skæringstidspunkt.

17.4.10. Prækusivt proklama

Som det fremgår af kapitel 11 ovenfor, foreslår Konkursrådet, at der indføres regler om prækusivt proklama. Reglerne skal sikre, at skyldnerens økonomiske situation er afklaret med gældssanerings sagens slutning.

Det er Konkursrådets opfattelse, at reglerne om prækusivt proklama bør overføres til de tilfælde, hvor der meddeles en skyldner gældssanering i forbindelse med en konkurs.

I de tilfælde, hvor det er skyldneren, som er under konkursbehandling, vil det imidlertid være en uhensigtsmæssig byrde for fordringshaverne, såfremt fordringerne på ny skulle anmeldes i skyldnerens gældssanerings sag. Rådet finder derfor, at en fordringshaver i de tilfælde, hvor et krav er anmeldt i skyldnerens konkursbo, ikke på ny skal anmelde sit krav for at undgå præklusion.

Dette bør dog alene gælde i de tilfælde, hvor skyldneren indgiver begæring om gældssanering, inden konkursboet er afsluttet med regnskab eller udlodning, eller i medfør af konkurslovens § 143, jf. § 231, stk. 4, i Konkursrådets lovudkast nedenfor i kapitel 19.

Ved skifterettens indrykning af proklama i Statstidende vil bekendtgørelsen i de relevante tilfælde derfor skulle indeholde oplysning om, at den fordringshaver, der allerede har anmeldt sit krav i skyldnerens konkursbo, kan undlade fornyet anmeldelse af kravet.

17.4.11. Konkursrytteri mv.

For at undgå misbrug af et system om gældssanering i forbindelse med konkurs ved konkursrytteri eller lignende bør der efter Konkursrådets opfattelse indføres særlige

regler, der begrænser skyldnerens adgang til at få gældssanering i forbindelse med konkurs flere gange.

Nye regler om gældssanering i forbindelse med konkurs må ikke øge erhvervsdrivendes letsind i forretningsanliggender ud fra en forventning om, at de jævnlige kan få slettet gæld, der er pådraget i forbindelse med en falleret erhvervsvirksomhed.

For at understrege dette finder Konkursrådet, at der som i f.eks. Holland bør indføres en *karantæneperiode*. Der bør derfor, i fald der ønskes et lempeligere regelsæt, indføres en regel om, at der ikke kan meddeles gældssanering i forbindelse med konkurs, for en skyldner i en vis periode efter, at denne er meddelt gældssanering efter samme regelsæt. Konkursrådet finder, at længden af denne periode som efter de hollandske regler bør fastsættes til 10 år.

Har skyldneren tidligere fået gældssanering efter reglerne i konkurslovens kapitel 25-28, skal det derimod ikke indebære en karantæneperiode.

En skyldner, der tidligere er meddelt gældssanering i forbindelse med konkurs, må i en situation, hvor den pågældende før udløbet af karantæneperioden på ny er blevet kvalificeret insolvent, i stedet indgive begæring om gældssanering efter de almindelige regler i konkurslovens kapitel 25-28. Om skyldneren i den situation kan opnå gældssanering, vil, som det også er tilfældet i dag, bero på en konkret vurdering.

17.4.12. Justering af tvangsakkordreglerne

Konkursrådet påregner – som anført ovenfor i afsnit 17.1 – efter afgivelsen af denne betænkning at påbegynde arbejdet med kommissoriets pkt. 2.2 om rekonstruktion af insolvente virksomheder. Dette vil indebære en mere principiel gennemgang af konkurslovens regler om betalingsstandsning og tvangsakkord. Rådet foretager derfor ikke på nuværende tidspunkt en nærmere gennemgang af konkurslovens regler om rekonstruktion.

Det er som anført ovenfor i afsnit 17.4.3 imidlertid rådets opfattelse, at det er væsentligt, at balancen mellem akkordreglerne og gældssaneringsreglerne opretholdes, således at et eventuelt lempeligere regelsæt for eftergivelse af i hovedsagen erhvervs-mæssig gæld ikke medfører, at incitamentet til og grundlaget for rekonstruktionsbe-stræbelser bortfalder.

Rådet har derfor som en følge af de eventuelle ændringer i gældssaneringsreglerne – og i lyset af tillægskommissoriets ordlyd – allerede på nuværende tidspunkt overvej-et, om der er opstået et behov for en justering af tvangsakkordreglerne.

17.4.12.1. Mindstedividenden i konkurslovens § 161

Efter konkurslovens § 161 kan fordringer ikke nedsættes til mindre end 25 procent af deres beløb, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, eller fordringshaverne samtykker heri.

Af betænkning 606/1971, side 242 f., fremgår bl.a. følgende om baggrunden for reg-len:

”Det danske udvalg har fundet det noget tvivlsomt, hvorvidt der er behov for en regel om mindstedividende. Sådanne regler finder i Sverige (50 %), Norge (25, i visse tilfælde 50 %, men med undtagelser), og Finland (25 %). En gennemgang af 696 tvangsakkorder i Danmark fra årene 1928-40 viser, at 86 (12,4 %) gav en dækning på mindre end 25 %. Tilsvarende statistiske oplysninger foreligger ikke fra de senere år, hvor tvangsakkorderne har været langt færre. Efter de oplysning-er, udvalget har modtaget, forekommer der enkelte tvangsakkorder under 25 %, særlig hvor en ældre, måske syg person har måttet opgive en mindre forretning; men de er kun få. De andre nordiske udvalg har ikke anset det for muligt at und-være en mindstedividende. Det danske udvalg kan heller ikke se bort fra, at en regel om mindstedividende i visse tilfælde kan tilskynde skyldnere til at søge en opgørelse med kreditorerne på et tidspunkt, hvor der endnu er nogle værdier i behold. Når henses til, at en række fordringer, der tidligere som privilegerede skulle opfyldes med 100 %, nu er almindelige konkursfordringer og indgår i den masse, hvoraf procenten beregnes, kan 25 % næppe siges at være noget strengt krav. Det danske udvalg er herefter enedes med de norske og svenske udvalg om en grænse på 25 % med de nedenfor angivne to undtagelser.

[...]

Kravet på mindst 25 % må som antydnet i første række støttes på, at det i almindelighed vil være uforsvarligt at fortsætte forretningens drift så længe, at aktiverne ikke mere er i stand til at dække blot 25 % af passiverne.”

Som det fremgår af § 161, kan dividenden være mindre end 25 procent, såfremt der foreligger ganske særlige grunde. Som eksempler på ganske særlige grunde, der kan medføre en accept af en tvangsakkord med en dividende på mindre end 25 procent, anføres det forhold, at forretningens nedgang har sin årsag i skyldnerens sygdom, samt det forhold at særlige omstændigheder har medført, at skyldneren, uden at det kan henføres til dårlig regnskabsførelse el. lign., først for sent er blevet klar over, hvor meget forretningen er gået tilbage.²⁶³ Undtagelsesreglen har i overensstemmelse med forarbejderne i praksis haft et meget snævert anvendelsesområde.

I den norske Lov om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) følger det af § 30, stk. 2, at grænsen som udgangspunkt er 25 procent. I NOU 1993:16 havde man overvejelser om at ændre mindstedividenden. I Odelstingsproposisjon 1998-99:26, side 23 ff., anføres bl.a. følgende om en ændring af mindstedividenden:

”Et *flertall* i utvalget mener likevel at dagens krav på minimum 25 prosent dekning til de alminnelige kreditorer ved alminnelig tvangsakkord er for strengt. Flertallet peker på at det i dag er ytterst sjelden at det finnes midler til å oppfylle dette kravet. Flertallet innrømmer at det kan virke noe hardhendt overfor motvillige kreditorer at de skal påtvinges en akkord som gir mindre dekning enn 25 prosent. Flertallet foreslår derfor at akkordforslaget bare kan gi mindre enn 25 prosent dekning hvis det kan godtgjøres at tvangsakkorden likevel vil gi bedre dekning enn konkurs. Videre skal dekningen ikke i noen tilfeller gå under 10 prosent. Flertallet uttaler om forslaget, jf NOU 1993: 16 s 24:

”Det er riktig nok slik at en konkurs i seg selv ikke medfører at en gjeldspost faller bort, jf dl § 6-6, med mindre det kommer i stand en tvangsakkord under konkursen, jf kkl kapittel XIV. I de fleste tilfeller har regelen i dl § 6-6 om konkursskyldnerens ansvar for restgjelden ingen realitet, fordi de fleste som slås konkurs er sammenslutninger med begrenset ansvar. Disse skal, etter at

²⁶³ Jf. betænkning 606/1971, side 242.

konkursen er avsluttet, slettes fra Foretaksregisteret, jf kkl § 138 annet ledd. Det er mao i realiteten bare personlige næringsdrivende og lønnstakere som hefter for restgjelden etter en konkurs. *Flertallet* antar at denne restfordringen normalt vil være av så tvilsom verdi at den ikke bør tillegges betydning ved vurderingen av dekningen ved en eventuell konkurs.

Flertallet kan vanskelig se at forslaget vil kunne ha noen negativ virkning på betalingsmoralen og kredittlivet generelt. Det har formodningen mot seg at en oppmykning som den foreslåtte vil føre til at skyldnere vil begjære gjeldsforhandlinger senere enn nå. Det er etter de erfaringer *flertallet* sitter inne med, i første rekke andre faktorer, som f eks tilgangen på kreditt, som avgjør hvor lenge en skyldner greier å holde en vaklende forretning gående før vedkommende ser seg nødt til å søke om gjeldsforhandlinger, enn vurderinger rundt spørsmålet om det fremdeles finnes midler til å oppfylle minstekravet for tvangsakkord.”

Et *mindretall* i utvalget - medlemmene Boman Grundekjøn og Kjølstad - ønsker ikke å endre gjeldende regler om minstedekning ved tvangsakkord. Medlemmet Boman Grundekjøn uttaler bl a, jf NOU 1993: 16 s 24:

”Medlemmet mener det heller bør søkes å nå frem til regler som i praksis gir høyere dividende til de usikrede kreditorene enn hva praksis for så vidt gjelder konkurs viser etter dagens regler. Skal man lykkes i dette, bør man legge forholdene til rette slik at debitor søker akkord på et tidlig tidspunkt, da han enda kan tilby minst 25% dividende til denne kreditorgruppen.

I de tilfelle hvor debtors økonomiske forhold ikke skyldes brå og uventede begivenheter, vil debtors opptreden i forhold til sine kreditorer i stor utstrekning være et spørsmål om lojalitet.

Erfaringer viser at konkursdebitorer en viss periode like før konkursåpningstidspunktet mer eller mindre frivillig samarbeider godt med en eller noen få kreditorer, på det øvrige kreditorfelleskapets bekostning. For f.eks. leverandører som ikke har mulighet for å oppnå reell sikkerhet for sine krav, kan det virke støtende at leverte varer i et tidsrom da kunden visste eller burde innsett at han var insolvent, blir solgt for full pris, mens leverandøren selv kan risikere å bare få ned mot 10% dekning. Enda verre må det føles når varene, som følge av en banks tiltredelse av pantet eller som ledd i akkordboets realisasjon av varelageret i samråd med panthaver, blir solgt på markedet til vesentlig redusert pris. I slike situasjoner taper leverandøren for det første sin fordring på debitor, for det andre risikerer han at hans varer blir solgt til sterkt reduserte

priser, og dermed bidrar til å svekke konkurranseevnen til hans øvrige kunder og derved sin egen.

En insolvent debtors forretningsførsel, gjerne i samråd med en hovedkreditor, kan få store økonomiske konsekvenser for det øvrige kreditorfelleskap. Ikke sjelden føres en drift videre med samtykke fra hovedkreditoren, som regel en bank, alene for å redusere dennes tap på debitor. Øvrige kreditorer føler seg enten isolert sett for små til å påta seg kostnadene med å begjære debtors bo tatt under skifterettens behandling som konkursbo, eller de forventer at en annen skal begjære konkurs. Mens hovedkreditorens krav blir løpende nedbetalt, ekspederes andre regninger ikke. Driftsutgiftene dekkes langt på vei med innfordret moms fra debtors kunder, som ikke betales videre til staten.

Det har formodningen mot seg at en virksomhet som ikke kan tilby sine kreditorer mer enn 10% dividende kan ha noen økonomisk forutsetning for å drive virksomheten videre. Men selv om det vil være grunnlag for videre drift, vil en 10% regel være uheldig fordi den kan stimulere debitorer til å spekulere i å «tømme» virksomheten før de søker sine kreditorer om gjeldsforhandling. Hvorvidt debitor vil holde seg ajour med nye løpende gjeldsforpliktelse, har man ingen sikkerhet for.”

Medlemmet Boman Grundekjøn understreker også at flertallets forslag er i uoverensstemmelse med bl a svensk, dansk og tysk rett.

Utvalgsmedlemmet Kjølstad føyer til at all erfaring tilsier at dividenden i gjennomførte tvangsakkorder vil bli liggende på minimumsnivå. Dette medlemmet er også enig i at en virksomhet som bare kan tilby 10 prosent dividende, ikke har de nødvendige økonomiske forutsetninger for å drive videre. I den forbindelse vises det til forslaget om bortfall av pantefordringer ved tvangsakkord (jf punkt 10 nedenfor), jf NOU 1993: 16 s 25:

”Disse regler vil etter medlemmet Kjølstads oppfatning, innebære en ny og effektiv regel for sanering av pantegjeld som vil tilskynde bruk av instituttet. Når lovregulering ut fra samfunnsmessige hensyn på denne måte kan tvinge panthavere til å medvirke til sanering og videreføring av virksomhet, må dette være basert på et visst økonomisk fundament. Gjeldsforhandlinger må søkes i tide, mens det ennå er noen økonomiske ressurser i behold. Dette har formodningene mot seg hvis uprioriterte kreditorer skal kunne avspises med 10 %.”

[...]

Et klart flertall av høringsinstansene slutter seg til standpunktet til utvalgets mindretall om å opprettholde dagens regler om minstedekning ved tvangsakkord. Det gjelder *Finansdepartementet, Nærings- og energidepartementet, Den norske Bankforening/Sparebankforeningen i Norge, Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon, Maskinentreprenørenes Forbund, Norges Forsikringsforbund, Norges kemner- og kommunekassererforbund, Næringslivets Hovedorganisasjon og Skattefogdenes Landsforening*. Disse høringsinstansene viser stort sett til mindretallets argumenter. Særlig fremheves hensynet til de kreditorer som har stemt mot skyldnerens akkordforslag og det forhold at en virksomhet som ikke kan tilby 25 prosent dividende, neppe vil ha de nødvendige ressurser for videre drift. Enkelte høringsinstanser antar også at en reduksjon av kravet til minimumsdekning vil kunne medføre at skyldneren søker akkord på et senere tidspunkt enn i dag. *Den norske Bankforening/Sparebankforeningen i Norge* påpeker videre at utvalgsflertallets forslag kan åpne for usikkerhet, tvilsomme vurderinger og dermed også for tvister.

Den norske Dommerforening, Trondheim byfogdembete og Det kriminalitetsforebyggende råd stiller seg positive til å begrense kravet om en viss minste dekning ved tvangsakkord. Førstnevnte reiser likevel spørsmål om det i så fall bør kreves en viss tilførsel av friske midler og en større oppslutning blant kreditorene enn det som fremgår av konkursloven § 43. *Det kriminalitetsforebyggende råd* ”støtter forslaget, men stiller seg skeptisk til om bedrifter som bare klarer å dekke inn 10% av sin gjeld, har livets rett”.

[...]

Departementet er i likhet med utvalgets mindretall og flertallet av høringsinstansene kommet til at gjeldende regler om minstedekning ved tvangsakkord bør opprettholdes uendret. I den forbindelse vil også departementet særlig fremheve hensynet til de kreditorer som har stemt mot skyldnerens akkordforslag og det forhold at en virksomhet som ikke en gang kan tilby 25 prosent dividende, regelmessig kan sies å mangle nødvendige ressurser for videre drift.

Departementet er i og for seg enig med utvalgets flertall i at den foreslåtte endring vil kunne føre til flere tvangsakkorder. Etter departementets mening kan det imidlertid synes uklart om antallet vellykkede tvangsakkorder vil øke

tilsvarende. Den eventuelle økningen som vil finne sted, vil bestå av tvangsakkorder der dekningen er på mellom 10 og 25 prosent. Departementet ser ikke bort fra at hvis skyldneren bare kan tilby en så vidt lav dividende, vil mange av disse tvangsakkordene likevel ende med konkurs, med det resultat at kreditorene gjerne kommer dårligere ut enn om konkurs var blitt åpnet med en gang.

Utvalgets flertall foreslår at akkordforslaget bare kan gå under 25 prosent dekning dersom det kan godtgjøres at tvangsakkord likevel vil gi bedre dekning enn en konkurs. Departementet vil peke på at det ofte vil kunne være vanskelig å avgjøre på forhånd om en tvangsakkord vil gi bedre dekning enn en konkurs. Departementet er derfor enig med bankforeningene i at en slik regel vil kunne medføre usikkerhet og dermed også en økt risiko for tvist. Hvis det synes klart at en tvangsakkord vil gi bedre dekning enn en konkurs, antar departementet for øvrig at alle kreditorene vil være interessert i å stemme for akkordforslaget. I disse tilfellene er det allerede etter gjeldende lov adgang til å fastsette en lavere dekning enn 25 prosent, jf § 30 fjerde ledd.”

Grænsen fastholdes også i den svenske Lag om Företagsrekonstruktion, jf. kap. 3 § 2, stk. 1, 2. pkt. I SOU 1992:113, side 392 f., hadde man overvejelser om en ændring af mindstedividende. Det fremgår heraf bl.a. følgende:

”I Utredningens förslag till lag om företagsrekonstruktion ingår regler om offentlig ackord som ett led i det övergripande rekonstruktionsförfarandet. Det är med denne uppbyggnad av regelsystemet naturligt att behålla ett grundläggande krav i lagen på lägsta utdelingsprocent vid offentlig ackord. Indirekt får en sådan regel betydelse även vid prövningen av en ansökan om företagsrekonstruktion, eftersom det därvid krävs att gäldenären lämnar bl.a. en uppgift om utsikten till en uppgörelse med borgenärerna. Ett beslut om företagsrekonstruktion får inte meddelas, om det saknas skälig anledning anta att syftet med förfarandet kan uppnås.

Till det nu anförda bör läggas, att det bliver motsägelserfullt att öppna ett rekonstruktionsförfarande för gäldenärsföretag, vilka inte räknar med att kunna erbudja ens 25 % av fordringsbeloppet till borgenärerna. Förfarandet skall ju sättas igång på ett stadium då företaget eller dess verksamhet fortfarande har en chans att överleva. Dette talar med viss styrka för att kravet på lägsta utdelingsprocent måste behållas eller kanske t.o.m. skärpas.

Också det förhållandet att utredningen föreslår avskaffande av skatteprivilegiet talar emot att göra någon ändring beträffande nuvarande regler om minsta dividend. Ett viktigt motiv bakom denna reform rörande förmånsrättordningen är att främja rekonstruktion utan konkurs och stärka de oprioriterade borgenärernas utsikter att få betalt. En mer markant förändring i fråga om kravet på minsta dividend skulle strida mot detta syfte.

De uppgifter utredningen inhämtat från AC tyder närmest på att de ackord som följer på betalingsinställelse idag brukar innefatta en minsta dividend i storleken 25 – 50 %. Mindre än 25 % synes inte förekomma. Inte heller vid utredningens hearing eller på annat sätt har kommit fram velägg för att en generell sänkning av minsta utdelingsprocenten skulle vara påkallad för att främja rekonstruktion utan konkurs.

Mot denna bakgrund har utredningen stannat för att inte föreslå någon principiell ändring beträffande minsta dividenden vid offentligt ackord. En undantagsregel vid speciella förhållanden har alltså följt för sig. De vid utredningens tillkomst anförda exemplen på den regelns innebörd synes dock närmast åsyfta enskilda näringsidkare och lämpar sig mindre väl vid tillämpningen av en lag om företagsrekonstruktion. I valet mellan ackord och konkurs kan i gränsefall valet bero av några procents utdelning. För att ge ett något större utrymme att ta hänsyn härtill i fall då ackord uppenbarligen är att föredra från alla intressenters synpunkt bör i nuvarande undantagsregel uttrycket ”synnerliga skäl” ersättas med ”särskilda skäl”.

Konkurslovens krav om en mindstedividend på 25 procent har givet anledning till kritik. I Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 734, fremgår f.eks. følgende:

”Bestemmelsen svarer til udkastets § 156 og skyldes et kompromis med Sverige og Norge. Det danske udvalgs anbefaling af denne nye regel var yderst kuldslettet. E. Polack U 1985B382 ff. foreslår reglen afskaffet, og næppe mange vil forsvare den i den foreliggende form. Erfaringerne fra gældssanering taler også stærkt for afskaffelse af en absolut grænse. Skifteretten skal ex officio prøve, om betingelserne for at anerkende en akkord på under 25 % er til stede, jf. § 179, stk. 1, nr. 2.”

Konkursrådet er som udgangspunkt enig i den kritik, som den valgte mindstedivendeprocent har rejst, og rådet finder, at også reglens forhold til eventuelle nye regler

om gældssanering i forbindelse med konkurs, herunder risikoen for skævvridning i forhold til et sådant regelsæt, taler for i denne sammenhæng at revurdere kravet om en mindstedividende på 25 procent.

Det er rådets opfattelse, at en mindstedividende i tvangsakkord ikke bør være væsentligt forskellig fra den dividende, som typisk kan forventes som følge af en gældssanering. Kan der som udgangspunkt opnås en gældssanering på klart lempeligere betingelser end en tvangsakkord, er der efter rådets opfattelse en betydelig risiko for, at skyldneren ikke har noget incitament til at søge en akkord.

En sådan udvikling er efter Konkursrådet opfattelse uheldig og uhensigtsmæssig, idet det efter rådets opfattelse er såvel i skyldnerens, fordringshavernes og det øvrige samfunds interesse, at det er akkordinstituttet, der i de tilfælde, hvor der er saglig begrundelse herfor, anvendes til nedskrivning af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld. I den forbindelse skal det bemærkes, at en videreførelse af skyldnerens levedygtige erhvervsvirksomhed må være at foretrække frem for en konkursafvikling af virksomheden. Det er imidlertid også Konkursrådets opfattelse, at en likvidationsmæssig afvikling af skyldnerens erhvervsvirksomhed må søges fremmet som alternativ til den egentlige konkursbehandling i den situation, hvor erhvervsvirksomheden ikke er levedygtig.

Ønskes en lempeligere adgang til sanering af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld, bør kravet til en mindstedividende i den forbindelse samtidig nedsættes, og rådet har overvejet forskellige muligheder for en sådan nedsættelse.

Der er bl.a. mulighed for helt at afskaffe kravet om mindstedividende, at nedsætte procentsatsen til mindre end 25, eller at lade mindstedividenden være afhængig af den dividende, som vil kunne forventes i tilfælde af en konkurs.²⁶⁴

²⁶⁴ Der kan i den forbindelse henvises til Rekonstruktion, Et Ideoplæg, Justitsministeriets konkurslovsudvalg, sekretariatet, september 1994, side 76.

Det er efter rådets opfattelse ikke muligt at opstille nærmere kriterier for den præcise indretning af reglerne om mindstedividende, og herunder nærmere hvad størrelsen af en rimelig mindstedividende bør være, og hvilken model der bør foretrækkes.

Ved fastsættelsen af procentsatsen må der foretages en afvejning af hensynet til skyldneren, kreditorerne og samfundets interesse i, at bæredygtige virksomheder sikres mulighed for at fortsætte, og at ulønsomme virksomheder afskæres herfra. Akkordprocenten må som anført også ses i sammenhæng med den procentsats, som fordringshaverne må kunne forvente at opnå, hvis skyldneren går konkurs eller meddeles en gældssanering.

Konkursrådet finder efter en samlet afvejning af disse hensyn, at mindstedividenden passende kan fastsættes til 10 procent, hvis der samtidig indføres regler om en lempeligere gældssaneringsmæssig behandling af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld, der fortsat består efter en konkurs.

Konkursrådet kan dog ikke kan udelukke, at der vil kunne være anledning til på ny at vurdere kravene til en mindstedividende i tvangsakkord i forbindelse med rådets fremtidige overvejelser om rekonstruktion af insolvente virksomheder.

17.4.12.2. Tvangsakkordens vedtagelse (afstemningsreglerne i konkurslovens § 176)

I konkurslovens § 176 er opstillet et detaljeret regelsæt vedrørende vedtagelse af tvangsakkord, jf. nærmere ovenfor i pkt. 17.2.2.2.

Om baggrunden for bestemmelsen, der svarer til det udkast til § 171, som blev foreslået af et flertal af Konkurslovsudvalget, fremgår følgende af betænkning 606/1971, side 251 f.:

”Et centralt punkt i reglerne om tvangsakkord er, hvilket flertal der kræves til vedtagelse af akkorden. Den danske tvangsakkordlov hviler på det synspunkt, at jo mere fordringerne skæres ned, des mere betænkeligt bliver det at tvinge et betydeligt mindretal til at finde sig i nedskæringen. En kvalificeret majoritet giver

en vis sikkerhed for, at nedsættelse uanset uenighed ikke blot er i en begrænset gruppes, men i alle kreditorernes velforståede fælles interesse.

Efter tvangsakkordloven i dennes oprindelige skikkelse krævedes der til vedtagelse af en akkord på mindst 50 % tilslutning fra mindst 2/3 af de mødende efter tal, repræsenteret af mindst 75 % af de samlede stemmeretsgivende fordringer. Til vedtagelse af en akkord på 25–50 % krævedes 75 % i begge henseender, og til vedtagelse af en akkord på under 25 % 90 % i begge henseender.

Under indtryk af krisen lempedes i 1927 muligheden for at opnå tvangsakkord, idet det herefter, hvis akkorden er på mindst 50 %, kræves tilslutning af mindst halvdelen af de mødende efter tal, repræsenterende mindst 60 % af fordringernes samlede beløb, hvis akkorden er på 25–50 % mindst 2/3 i begge henseender, og hvis akkorden er på under 25 % 80 % i begge henseender.

Det svenske lovforslags § 15 kræver et flertal på 60 % af de stemmende, repræsenterende 60 % af fordringernes samlede beløb, hvis akkorden giver mindst 50 %. Giver akkorden mindre end 50 %, kræves et flertal på 75 % i begge henseender. Dette indebærer en betydelig lempelse i forhold til gældende svensk ret. Det foreløbige norske udkast § 40 indeholder de samme procentsatser som det svenske forslag.

Det danske udvalg finder ikke, at erfaringerne i Danmark giver grundlag for en sådan skærpelse, som her i landet vil følge af regler, svarende til det svenske forslag og det norske udkast. Derimod virker det uheldigt, at en ubetydelig ændring i den tilbudte dividende kan medføre en betydelig forskel i kravene til den nødvendige majoritet. Udvalgets flertal, som finder, at hovedvægten bør lægges på fordringernes beløb, da der er tale om en rent økonomisk interesse, har til overvejelse udarbejdet udkast til en glidende skala, hvorefter kravene til majoriteten i henseende til fordringernes størrelse er omvendt proportionale med den tilbudte dividende.

[...]

Under hensyn til, at det danske udkast til en glidende skala ikke har vundet tilslutning fra norsk eller svensk side, og til, at den hidtidige ordning, som ikke har givet anledning til særlig kritik, formentlig er den lettest forståelige og anvendelige, foreslår to af udvalgets medlemmer (Gomard og Harbou) at beholde denne ordning. Da tvangsakkord på under 25 % efter udkastet kun kan gennemføres i

ganske særlige tilfælde, vil reglen om de skærpede krav til majoritetens størrelse i disse tilfælde (80% både efter tal og vægt) dog kunne undværes.^{265,266}

Det er Konkursrådets opfattelse, at der ved en eventuel lempelse af reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs og ved en samtidig ændring af mindstedividenden, vil være behov for at vurdere reglerne om vedtagelse af en tvangsakkord, hvis en skyldner skal have en reel mulighed for at få vedtaget en tvangsakkord med en lavere mindstedividende. Herudover kan der muligvis mere generelt være behov for en lempelse af afstemningsreglerne.²⁶⁷

Som det fremgår ovenfor i afsnit 17.2.2.2 følger det af konkurslovens § 176, stk. 1, at der til vedtagelse af en tvangsakkord kræves tiltrædelse fra mindst 60 procent af *antallet* af de fordringshavere, der deltager i afstemningen, til vedtagelse af en tvangsakkord.

De fordringshavere, som tiltræder akkorden, må yderligere af det samlede *beløb*, der giver stemmeret, ved almindelig tvangsakkord, jf. stk. 2, nr. 1, repræsentere mindst lige så mange procent, som tilbuddet i procent ligger under 100, dog mindst 60 procent.

²⁶⁵ Af § 43 i den norske Lov om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) fremgår det:

”Dersom akkordforslaget går ut på å betale minst 50 prosent av fordringshavernes tilgodehavende, anses det for vedtatt når det er godtatt av minst $\frac{3}{5}$ av de fordringshavere som har deltatt i avstemningen, og de representerer minst $\frac{3}{5}$ av det samlede beløp som gir stemmerett.

Går forslaget ut på å betale mindre enn 50 prosent av fordringshavernes tilgodehavende, kreves det $\frac{3}{4}$ flertall i begge henseender.

Gjelder forslaget en likvidasjonsakkord, kreves det $\frac{3}{4}$ flertall i begge henseender. Dersom skyldneren har innestått for at fordringshaverne får en minstedividende på 50 prosent eller mer, er imidlertid $\frac{3}{5}$ flertall nok.”

²⁶⁶ Af den svenske Lag om Företagsrekonstruktion, kap. 3, 4 §, fremgår det: ”Ett ackordsförslag som ger minst femtio procent av fordringsbeloppen skall anses antaget av borgenärerna, om tre femtedelar av de röstande har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till tre femtedelar av de röstberättigande fordringarnas sammanlagda belopp. Är ackordsprocenten lägre, skall ackordsförslaget anses antaget, om tre fjärdedelar av de röstande har enats om förslaget och deras fordringar uppgår till tre fjärdedelar av de röstberättigande fordringarnas sammanlagda belopp.”

²⁶⁷ Der henvises til Rekonstruktion, Et Ideoplæg, Justitsministeriets konkurslovsudvalg, sekretariatet, september 1994, side 77, hvor det anføres: ”Der kan også være grundlag for at overveje en lempelse af stemmereglene, eventuelt således at en akkord som udgangspunkt kan vedtages med almindeligt flertal blandt de upriviligerede kreditorer.”

En regel om en mindstedividende på 10 procent vil – uden en samtidig ændring af afstemningsreglerne – således indebære, at 90 procent af fordringshaverne efter beløb skal tiltræde en tvangsakkord med mindstedividenden. Et sådant skærpet tiltrædelseskrav vil gøre det overordentligt vanskeligt at anvende tvangsakkordinstituttet i praksis.

Konkursrådet finder derfor, at der ved en nedsættelse af mindstedividenden samtidig bør sættes et loft for, hvor mange procent af fordringshaverne efter beløb der skal tiltræde akkorden. Rådet finder, at denne procent passende kan fastsættes til 75. Dette medfører, at i tilfælde, hvor der f.eks. er tale om en almindelig tvangsakkord med en dækning på 10 procent, kan der maksimalt kræves tiltrædelse fra 75 procent af fordringshaverne efter beløb.

Rådet har overvejet, om der er grundlag for i øvrigt at foreslå ændringer i tiltrædelsesreglerne med henblik på en lempelse heraf. Rådet finder dog på nuværende tidspunkt ikke tilstrækkeligt grundlag herfor.

Konkursrådet kan dog ikke udelukke, at der – som med hensyn til spørgsmålet om mindstedividenden – vil kunne være anledning til på ny at vurdere afstemningsreglerne i konkursloven i forbindelse med rådets fremtidige overvejelser om rekonstruktion af insolvente virksomheder.

17.5. Skattemæssige konsekvenser

Ovenfor i afsnit 17.4.12 påpeger Konkursrådet det som væsentligt, at balancen mellem akkordreglerne og gældssaneringsreglerne opretholdes, således at et evt. lempeligere regelsæt for eftergivelse af i hovedsagen erhvervsmæssig gæld ikke medfører, at incitamentet til og grundlaget for bestræbelserne på at søge nødlidende virksomheder rekonstrueret bortfalder.

På den baggrund foreslår rådet enkelte ændringer i reglerne om tvangsakkord.

Konkursrådet finder samtidig, at der er anledning til at overveje, om der ud fra samme hensyn er grundlag for at foretage ændringer i skattereglerne, herunder særligt konkursskatteloven.

De foreslåede regler om gældssanering i forbindelse med konkurs kan over for den fallerede skyldner efter omstændighederne have samme virkning som en likvidationsakkord, hvor det f.eks. kan aftales, at skyldneren for at blive lettet for sin gældsbyrde i en periode skal aflevere en del af sin indtægt til kreditorerne.²⁶⁸

De økonomiske konsekvenser af de to situationer kan imidlertid på grund af skattereglerne alligevel blive forskellige, ligesom skattereglerne kan modvirke forsøget på at opnå en akkord på et tidspunkt, hvor der er afsagt konkursdekret. Dette skyldes reglerne om underskudsfræførsel og skattepligt af indkomsten i den periode, hvor skyldnerens bo har været undergivet konkursbehandling.

17.5.1. Underskudsfræførsel

Konkursskattelovens § 12 har følgende ordlyd:

”I det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges, og senere indkomstår kan underskud fra tidligere indkomstår, herunder tab, der kan fræføres efter reglerne i aktieavancebeskatningslovens § 2, stk. 2, og § 4, stk. 3, kursgevinstlovens § 32, stk. 3, og ejendomsavancebeskatningslovens § 6, stk. 5, ikke fradrages i indkomst hos skyldneren eller dennes ægtefælle, jf. dog stk. 2 og 5.

Stk. 2. Underskud hos skyldneren fra tidligere indkomstår, som efter personskattelovens § 13, stk. 1 og 2, kan fratrækkes i den skattepligtige indkomst i det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges, kan fratrækkes i konkursindkomsten.

Stk. 3. Inden for perioden fra begyndelsen af det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges, og indtil konkursens slutning kan underskud ved opgørelsen af konkursindkomsten i de enkelte indkomstår fræføres eller tilbageføres til fradrag i konkursindkomsten i de øvrige indkomstår.

Stk. 4. Underskud i konkursindkomsten kan ikke fradrages i den øvrige indkomst hos skyldneren eller dennes ægtefælle i indkomstår, hvor skyldnerens bo er under konkursbehandling, eller senere indkomstår.

²⁶⁸ Jf. Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 726, samt Henry Heiberg m.fl., Rekonstruktionsret, 1. udgave, 2002, side 136 ff.

Stk. 5. Underskud fra ejerens virksomhed for året før det indkomstår, hvori skyldneren erklæres konkurs, eller for tidligere indkomstår, som blev fradraget hos skyldnerens ægtefælle i det pågældende år, kan ikke fremføres til fradrag i det indkomstår, hvori skyldneren erklæres konkurs, eller senere indkomstår hos ægtefællen. Sådanne underskud kan fradrages i konkursindkomsten efter reglerne i stk. 2.

Stk. 6. Ved opgørelsen af virksomhedens underskud hos skyldnerens ægtefælle nedsættes ægtefællens indtægter, der ikke vedrører virksomheden, med ægtefællens udgifter, der ikke vedrører virksomheden.

Stk. 7. Underskud i anden indkomst end konkursindkomsten hos skyldneren eller dennes ægtefælle kan ikke fradrages i konkursindkomsten, ud over hvad der følger af stk. 2 og 5.”

Bestemmelsen indebærer, at den skyldner, der går konkurs og herefter får gældssanering i forbindelse med konkurs, ikke vil kunne fradrage et allerede etableret underskud i sin fremtidige indtjening. I den periode, hvor skyldneren skal afdrage på den bestående del af gælden, vil skyldneren – og dermed dennes kreditorer – ikke have nogen økonomisk fordel af det tidligere underskud.

Opnår skyldnerens virksomhed derimod en akkord, herunder f.eks. en likvidationsakkord, med kreditorerne, skal underskudsfrøførelsen behandles efter reglerne i personskattelovens § 13 a, stk. 1, eller ligningslovens § 15, stk. 2, der har følgende ordlyd:

”Ligningslovens § 15. [...]

Stk. 2. Hvis en skattepligtig i et indkomstår opnår en tvangsakkord, nedsættes uudnyttede, fradragsberettigede underskud og dernæst uudnyttede, fradragsberettigede tab, der kan fremføres efter reglerne i aktieavancebeskatningslovens § 2, stk. 2, kursgevinstlovens § 31, stk. 3, og ejendomsavancebeskatningslovens § 6, stk. 5, fra det pågældende og tidligere indkomstår med det beløb, hvormed gælden er nedsat. Nedsættelsesbeløbet formindskes med den del af skyldnerens indkomst, der hidrører fra den pågældendes frigørelse for gældsforpligtelser. Den resterende del af nedsættelsesbeløbet formindskes endvidere i det omfang, skyldneren efter reglerne i kursgevinstlovens § 8 ikke skal medregne gevinsten på gælden ved indkomstopgørelsen. Nedsættelsen sker med virkning for det indkomstår, hvori tvangsakkorden stadfæstes, og for senere indkomstår. Med gældsudsættelse sidestilles hel eller delvis konvertering af gælden til aktier eller konvertible obligationer. Underskuddet nedsættes i disse tilfælde med det be-

løb, hvormed den konverterede fordrings pålydende overstiger den konverterede fordrings kursværdi på tidspunktet for konverteringen.

Personskattelovens § 13 a. Opnår en person i et indkomstår en tvangsakkord eller en gældssanering, nedsættes uudnyttede, fradragsberettigede underskud og dernæst uudnyttede, fradragsberettigede tab, der kan fremføres efter reglerne i aktieavancebeskatningslovens § 2, stk. 2, og § 4, stk. 3, kursgevinstlovens § 32, stk. 3, og ejendomsavancebeskatningslovens § 6, stk. 5, fra det pågældende og tidligere indkomstår med det beløb, hvormed gælden er nedsat. Nedsættelsesbeløbet formindskes med den del af skyldnerens indkomst, der hidrører fra hans frigørelse for gældsforpligtelser. Nedsættelsen af underskud sker med virkning for det indkomstår, hvori tvangsakkord stadfæstes eller kendelse om gældssanering afsiges, og for senere indkomstår.”

I tilfælde af tvangsakkord nedsættes uudnyttede, fradragsberettigede underskud for akkordåret med det beløb, hvormed gælden er nedsat. Begrænsningen af adgangen til underskudsfremførelse har virkning for underskud vedrørende det indkomstår, hvor kendelsen om stadfæstelse af akkorden afsiges, uanset om akkordforhandlingen først slutter det følgende indkomstår, og for tidligere indkomstår.²⁶⁹

Det er således alene i de tilfælde, hvor det lykkedes at opnå en akkord med kreditorerne, at det er muligt at fremføre underskud skattemæssigt til modregning i senere års indtægt.

17.5.2. Skattepligt af konkursindkomst

Efter konkurskattelovens § 1, stk. 1, finder loven anvendelse på visse skatteforhold i forbindelse med konkurs efter reglerne i konkursloven. Loven gælder derimod som hovedregel ikke ved frivillig akkord i konkurs, tvangsakkord i konkurs og gældssanering i konkurs, jf. § 1, stk. 2. Lovens §§ 5 og 13 gælder dog i disse tilfælde.

Loven indebærer, at et selskab eller en fysisk person, hvis bo er taget under konkursbehandling, som udgangspunkt ikke er skattepligtig af den indkomst, der optjenes i denne periode, jf. §§ 2 og 6.

²⁶⁹ Jf. Heiberg m.fl., Rekonstruktionsret, 2002, side 272.

Konkursindkomsten omfatter ved selskaber mv. skyldnerens indtægter og udgifter fra begyndelsen af det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges, og indtil konkursdekretets afsigelse samt konkursboets indkomst indtil konkursens slutning, jf. § 3, stk. 1.

Konkursindkomsten omfatter ved fysiske personer skyldnerens indtægter og udgifter fra konkursboets aktiver og passiver i perioden fra konkursdekretets afsigelse indtil konkursens slutning, jf. § 7, stk. 1. Endvidere omfatter konkursindkomsten skyldnerens indtægter og udgifter fra begyndelsen af det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges, og indtil dekretets afsigelse. Skyldnerens A-indkomst eller indkomst fra driften eller deltagelse i driften af en ægtefælles virksomhed omfattes dog ikke af konkursindkomsten, jf. § 7, stk. 2.

Loven indebærer for den fysiske person samtidig, at underskud fra tidligere indkomstår, herunder tab, der kan fremføres efter reglerne i aktieavancebeskatningslovens § 2, stk. 2, og § 4, stk. 3, kursgevinstlovens § 32, stk. 3, og ejendomsavancebeskatningslovens § 6, stk. 5, ikke kan fradrages i indkomst hos skyldneren eller dennes ægtefælle, i det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges, eller i senere indkomstår, jf. konkursskattelovens § 12, stk. 1. Forbuddet mod underskudsfræførelse i stk. 1 vedrører alene fræførelse til fradrag i de af fallentens indkomster, der ikke indgår i konkursindkomsten.

Efter konkurslovens § 196, stk. 1, kan en skyldner, hvis bo er taget under konkursbehandling, anmode skifteretten om at indkalde en skiftesamling til behandling af og afstemning om et af ham fremsat akkordforslag.

Om den situation, hvor en indledt konkursbehandling efterfølgende slutes med en tvangsakkord, jf. konkurslovens § 144,²⁷⁰ har Skattelovrådet anført følgende i be-

²⁷⁰ Konkurslovens §144 har følgende ordlyd:

”Opnår skyldneren tvangsakkord, jf. § 196, og er de fordringshavere i konkursboet, som efter § 158, stk. 2, ikke omfattes af akkorden, fyldestgjort eller tilstrækkeligt sikret, eller fremlægger skyldneren efter udløbet af anmeldelsesfristen samtykke fra samtlige fordringshavere eller bevis for, at de er fyldestgjort, slutes boet straks, og dets aktiver udleveres skyldneren med fradrag af omkostningerne ved boets behandling.

tænkning 1101/1987 om de skattemæssige regler i forbindelse med konkurs og akkord mv., side 97 f.:

”Efter det, der er oplyst for skattelovrådet, sker det kun meget sjældent, at en én gang erklæret konkurs slutter med tvangsakkord eller endog hæves. Årsagen hertil skal formentlig findes i det forhold, at mulighederne for akkord eller udsigterne til solvens er grundigt undersøgt allerede inden konkursdekretet afsiges.

7.8.1. For de sjældne tilfælde, hvor en tvangsakkord gennemføres under en konkurs finder skattelovrådet det ikke betænkeligt, at de trufne afgørelser om skattepligt står ved magt.

Det betyder navnlig, at en eventuel fritagelse for skattepligt ikke annulleres, og at adgangen til underskudsfremførsel efter ligningslovens § 15 eller § 13 i henholdsvis virksomhedsskatteoven eller personskatteoven ikke vågner op igen.

Endvidere betyder det, at man i det tilfælde, hvor der er truffet beslutning om skattepligt af boindkomsten, bør selvangive hele periodens indkomst under et. Dette skattekrav vil kunne anmeldes i tvangsakkorden og opnå dividenderet.

[...]

7.8.2. I sjældne tilfælde sker det, at et afsagt konkursdekret hæves igen, idet det viser sig, at der er fuld dækning til alle anmeldte fordringer.

I sådanne tilfælde er argumenterne for den særlige konkursbeskatning eller en eventuel fritagelse for beskatning af konkursboets indkomst ikke længere gyldige.

Det vil derfor efter Skattelovrådets mening være rigtigst i sådanne tilfælde helt at bortse fra de særlige konkursskatte regler og i stedet søge at rekonstruere en normal indkomstbeskatning for de enkelte indkomstår. [...]

I de sjældne tilfælde, hvor denne situation vil forekomme, må det antages, at rekonstruktionen af regnskaber og indkomstopgørelse vil være meget kompliceret, men alligevel anser skattelovrådet denne løsning for at være den mest hensigtsmæssige, idet man også herved kan modvirke eventuelle forsøg på at udnytte konkursbeskatningsreglerne.”

Stk. 2. Godtgør skyldneren efter boets slutning, at fordringshaverne er fyldestgjort eller har givet afkald på deres fordringer, giver skifteretten ham bevis herfor.”

På baggrund heraf foreslog Skattelovrådet en bestemmelse med følgende ordlyd, side 119:

”§ 2. [...]

Stk. 5. Hæves konkursen, uden at tvangsakkord gennemføres, fordi fallenten viser sig solvent, bortfalder skattefriheden efter stk. 1 og de indkomstansættelser der er foretaget efter stk. 3. Den almindelige og særlige indkomst for de enkelte indkomstår, hvori fallenten har været under konkurs, selvangives i så fald efter de frister, der gælder for selvangivelser for indkomståret, hvori konkursen hæves. [...]

Skattelovrådets udtalelse i betænkning 1101/1987 dannede grundlag for konkursskatte-
teloven.

Efter konkursskatteovens §§ 5 og 13 bortfalder skattefriheden imidlertid, og indkom-
sten for de enkelte indkomstår under konkursen skal selvangives inden for den frist,
der gælder for indgivelse af selvangivelse for det indkomstår, hvori konkursen sluttes,
hvis et konkursbo sluttes i medfør af konkurslovens § 144.

I lovforslag nr. 7 af 27. december 1990 om en konkursskattelov²⁷¹ er det anført, at
forslaget bygger på Skattelovrådets anbefalinger i betænkning nr. 1101 fra 1987. Om
bestemmelsen i § 13 er det alene anført (det samme anføres i tillempet form om § 5):

”Bestemmelsen indeholder forslaget for personer om, at de særlige konkursskat-
teregler bortfalder, hvis konkursen over skyldneren ophæves, fordi skyldneren
viser sig solvent, og der derfor ikke har været grund til at erklære skyldneren
konkurs.”

Bestemmelserne i konkursskatteovens §§ 5 og 13 har den effekt, at der atter kan fo-
retages fremførsel af underskud for skyldneren (og dennes ægtefælle), og at skyldne-
ren – eller i det mere praktiske eksempel ægtefællen – kan modregne skatten for den
indkomst, den pågældende har haft i den periode, hvor boet har været under konkurs-

²⁷¹ Jf. FT 1990/1991 (2. samling), tillæg A, side 169 ff.

behandling, i tidligere underskud. Hermed vil der opstå et krav om tilbagebetaling af skat.

Springet fra reglerne for konkurs til en tvangsakkord indebærer imidlertid i alle tilfælde, og uanset om skyldneren vil have et krav på refusion af skat, at skyldneren, i den situation hvor det lykkedes at ændre en truende konkurs til en tvangsakkord, skal indgive selvangivelse for den periode, hvor konkursbehandlingen har pågået.

Det vil imidlertid næppe i noget tilfælde have nogen positiv økonomisk effekt for skyldneren, idet skyldneren i praksis vil skulle aflevere de midler, der kommer retur fra skattemyndighederne, til kreditorerne. Udarbejdelsen af selvangivelsen vil på den anden side pålægge skyldneren udgifter til skattemæssig bistand, også i de – formentlig oftest forekommende tilfælde – hvor den pågældende ikke senere vil have noget væsentligt krav om refusion af skat.

17.5.3. Konkursrådets overvejelser

Konkursrådet har overvejet, om de forskelle, der på grund af skattereglerne vil opstå i skyldnerens retsstilling ved tvangsakkord og de foreslåede regler om gældssanering i forbindelse med konkurs, er uhensigtsmæssige og derfor bør ændres.

Den forskel, der består i reglerne om adgangen til at fremføre et skattemæssigt underskud for hhv. tvangsakkord og (gældssanering i forbindelse med) konkurs, indebærer, at der kan være et økonomisk incitament for skyldneren til at forsøge at opnå et aftale med sin virksomheds kreditorer frem for at afvente en konkurs og en efterfølgende gældssanering i forbindelse med konkurs. Dette finder Konkursrådet hensigtsmæssigt.

Konkursrådet finder således ikke anledning til at foreslå en ændring af reglerne om underskudsfremførelse.

Om den situation, hvor en indledt konkursbehandling efterfølgende slutes med en tvangsakkord, skal Konkursrådet bemærke, at Skattelovrådets formodning om, at re-

konstruktion af regnskab mv. for en virksomhed, der havde været undergivet reglerne om konkursindkomst, ville blive ganske kompliceret, i praksis har vist sig at være korrekt.

Fastholdes der, uanset at der er indføres nye regler om gældssanering i forbindelse med konkurs, et krav om, at en virksomhed, der er undergivet konkursbehandling, skal indgive selvangivelse for den periode, konkursbehandlingen har varet, hvis det lykkedes for indehaveren at opnå en akkord, må det befrygtes, at det kan få en debitor til at miste incitamentet til at fortsætte bestræbelserne på at søge en rekonstruktion af den pågældendes virksomhed, når der først er afsagt konkursdekret. Dette finder Konkursrådet uhensigtsmæssigt.

Konkursrådet finder derfor, at reglerne i konkursskattelovens §§ 5 og 13 bør ændres således, at det bliver *valgfrit* for den skyldner, der opnår en akkord efter at have været undergivet konkursbehandling, om den pågældende vil have sine skatteforhold afgjort efter konkursskatteloven eller efter de almindelige beskatningsregler.

Konkursrådet har herved også lagt vægt på, at Skattelovrådet i betænkning 1101/1987 foreslog en regel, hvorefter beskatningen netop i denne situation ikke burde undergå en forandring, uanset at konkursdekretet ikke ledte til en afsluttet konkurs, og at der ikke i den anledning er anført betænkeligheder vedrørende misbrug af den foreslåede regel herom.

Det må herefter forventes, at det vil indgå i kreditorernes overvejelser om indretningen af en akkord i denne situation, om den almindelige skattepligt skal anvendes på skyldnerens forhold. Det vil i praksis formentlig alene være fordringshaverne, der vil kunne opnå en økonomisk fordel af at vælge andre beskatningsregler end konkursskatteloven.

Del III. Lovudkast mv.

Kapitel 18

Økonomiske og administrative konsekvenser af Konkursrådets forslag

Konkursrådets udkast til ændring af konkurslovens regler om gældssanering må antages at have økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

Lovudkastet indeholder bestemmelse om, at en fordringshaver skal fralægge sig den fyldestgørelse, som er indvundet ved lønindeholdelse (eller ved en frivillig aftale der er indgået som et alternativ til en egentlig lønindeholdelse) efter indledning af en sag om gældssanering, hvis sagen slutter med en afgørelse om gældssanering.

Efter den nuværende retstilstand er det alene offentlige myndigheder, der kan foretage lønindeholdelse. For disse myndigheder indebærer bestemmelsen, at de skal aflevere det fulde indvundne beløb til fordeling blandt de øvrige kreditorer, og at de herefter i afdragsperioden alene modtager dividende af beløbet.

Justitsministeriet er ikke i besiddelse af oplysninger om offentlige myndigheders samlede lønindeholdelse, hvorfor det ikke er muligt nærmere at opgøre de økonomiske konsekvenser af bestemmelsen.

Der henvises til udkastet til en ny § 221, stk. 3.

Lovudkastet indeholder endvidere bestemmelser om gældssanering i forbindelse med konkurs, der tilsigter at give konkursramte erhvervsdrivende hurtigere adgang til gældssaneringssystemet. Det må forventes, disse bestemmelser vil indebære, at antallet af ansøgninger om gældssanering vil øges, hvilket i givet fald vil bevirke et begrænset merarbejde ved domstolene. Endvidere vil bestemmelserne kunne indebære visse øgede udgifter til sagsomkostninger for staten. I de tilfælde, hvor det er skyldnerens bo, der er under konkursbehandling, foreslår Konkursrådet dog, at konkursboet skal afholde sagsomkostningerne i gældssaneringssagen i det omfang, der er midler hertil i boet. Det er således ikke muligt nærmere at opgøre de eventuelle udgifter i den forbindelse.

De foreslåede regler om gældssanering i forbindelse med konkurs kan samtidig have økonomiske konsekvenser for offentlige myndigheder, der har fordringer i de konkursramte virksomheder, idet gældssanering indebærer, at fordringer på skatter, afgifter mv. bortsaneres, mod at myndighederne over en periode på typisk 5 år modtager en mindre procentdel af fordringernes værdi i dividende. Told- og Skattestyrelsen, der normalt er den største offentlige fordringshaver, har over for Justitsministeriet oplyst, at de ikke umiddelbart har økonomiske oplysninger, der kan belyse de forventede økonomiske konsekvenser i den forbindelse. Told- og Skattestyrelsen har oplyst, at de i dag normalt holder sådanne fordringer retskraftige med henblik på en fremtidig betalingsevne hos den konkursramte skyldner. Det er dog Told- og Skattestyrelsens vurdering, at kun meget få restkrav ender med at blive betalt fuldt ud, idet hovedparten af kravene normalt alligevel eftergives, gældssaneres mv.

Forslaget må samtidig antages at indebære en vis administrativ lettelse for de offentlige myndigheder, herunder særligt Told- og Skattestyrelsen, der ikke efterfølgende skal overvåge og vedligeholde fordringer, der hidrører fra konkursramte virksomheder.

På denne baggrund må det antages, at de økonomiske og administrative konsekvenser af et hurtigere endeligt opgør med skattekrav mv. ved en gældssanering i forbindelse med konkurs samlet set næppe er betydelige.

Der henvises til udkastet til ændring af kapitel 29 om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Konkursrådets udkast til ændring af konkurslovens regler om gældssanering må samtidig antages at have økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

Lovudkastet indeholder bestemmelse om, at pantefordringer i en skyldners faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, skal omfattes af gældssaneringen, i det omfang ejendommen er overbehæftet. Dette indebærer, at panthaverne mister adgangen til at få del i en eventuel fremtidig værdistigning i ejendommen. Der henvises til udkastet til en ny § 199 a.

Lovudkastet indeholder endvidere bestemmelse om, at indehaveren af en betinget fordring, f.eks. en kautionsforpligtelse, mister retten til dækning af fordringen, såfremt betingelsen ikke er aktualiseret på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges. Der henvises til udkastet til en ny § 208 b, stk. 3.

Det er ikke muligt at opgøre de økonomiske konsekvenser for erhvervslivet nærmere.

Kapitel 19

Konkursrådets lovudkast med bemærkninger

19.1. Konkursrådets lovudkast

Udkast til

Lov om ændring af konkursloven, konkursskatteoven, tinglysningsloven og tinglysningsafgiftsloven (Gældssanering)

§ 1

I konkursloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 118 af 4. februar 1997, som ændret senest ved § 2 i lov nr. 447 af 9. juni 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 161 ændres ”25” til: ”10”.
2. I § 176, stk. 2, nr. 1 og 2, indsættes efter ”60 pct.”: ”og ikke mere end 75 pct.”.
3. § 197, stk. 1 og 2, ophæves og i stedet indsættes:

”§ 197. Skifteretten kan efter en skyldners begæring afsige kendelse om gældssanering, såfremt skyldneren godtgør, at skyldneren ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og det må antages, at gældssaneringen vil føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering kan i almindelighed ikke afsiges, såfremt

- 1) skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede,
- 2) skyldneren har handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender, herunder såfremt en ikke uvæsentlig gæld

- a) er stiftet på et tidspunkt, hvor skyldneren var ude af stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser,
 - b) er opstået som følge af, at skyldneren har påtaget sig en finansiel risiko, der stod i misforhold til skyldnerens økonomiske situation,
 - c) er stiftet med henblik på forbrug eller
 - d) er gæld til det offentlige, som er oparbejdet systematisk,
- 3) en ikke uvæsentlig gæld er pådraget ved strafbare forhold eller erstatningspådragende adfærd,
 - 4) skyldneren har undladt at afdrage på sin gæld, selv om skyldneren har haft rimelig mulighed herfor,
 - 5) skyldneren har indrettet sig med henblik på gældssanering, eller
 - 6) skyldneren stifter ny gæld efter, at gældssaneringssag er indledt.

Stk. 3. Ved skifterettens afgørelse efter stk. 2 skal der lægges vægt på gældens alder.

Stk. 4. Uanset stk. 2 kan skifteretten nægte gældssanering, såfremt der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering.

Stk. 5. Ved afgørelsen om gældssanering skal det ikke tages i betragtning, hvorvidt skyldneren har mulighed for at opnå eftergivelse efter anden lovgivning.”

Stk. 3 bliver herefter stk. 6.

4. I § 199, stk. 2, 2. pkt., ændres: ”dækkes af pantet” til: ”til sin tid, jf. dog § 199 a, måtte blive dækket af pantet”.

5. Efter § 199 indsættes:

”§ 199 a. Skifteretten kan på en skyldners begæring lade handelsværdien af skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, vurdere. Skyldneren stiller sikkerhed for omkostningerne ved vurderingen.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering omfatter ikke pantefordringer, der ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 pct. Pantehaverne omfattes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, der overstiger handelsværdien med tillæg af 10 pct. Afhændes skyldnerens ejendom, finder § 199, stk. 2, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Panterettigheder i skyldnerens ejendom, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 pct., bortfalder ved afsigelsen af kendelsen om gældssanering, forudsat skyldnerens samlede boligudgift herefter er rimelig. Bortfalder et ejerpantebrev eller skadesløsbrev delvist efter 1. pkt., bortfalder eventuelle bestemmelser om opskrivning eller indeksering af panteretten tillige med virkning fra afsigelsen af kendelsen. Skifteretten træffer i kendelsen bestemmelse om, hvilke panterettigheder der bortfalder helt eller delvist efter 1. pkt.

Stk. 4. Ophæves kendelsen om gældssanering i medfør af § 229 på grundlag af en begæring indgivet inden 3 måneder efter afdragsperiodens udløb, jf. § 216, stk. 3, skal panterettigheder, der bortfaldt ved gældssaneringskendelsen, ikke respektere rettigheder, der efter gældssaneringskendelsen er tinglyst på ejendommen. Bestemmelsen i 1. pkt. finder kun anvendelse, hvis en begæring eller en kendelse om ophævelse af gældssaneringskendelsen er tinglyst på ejendommen inden udløbet af fristen.

Stk. 5. Skifteretten foranlediger kendelsen om gældssanering tinglyst på skyldnerens faste ejendom, hvis skifteretten har truffet bestemmelse efter stk. 3. Ophæves kendelsen om gældssanering i medfør af § 229 på grundlag af en begæring indgivet inden 3 måneder efter afdragsperiodens udløb, jf. § 216, stk. 3, foranlediger skifteretten kendelsen om ophævelse af gældssaneringskendelsen tinglyst på skyldnerens faste ejendom.

Stk. 6. Skyldneren kan efter udløbet af den i stk. 4 nævnte frist begære panterettigheder omfattet af stk. 3, 3. pkt., aflyst af tingbogen på grundlag af kendelsen om gældssanering, medmindre skifteretten har tinglyst en kendelse om ophævelse af gældssaneringskendelsen, jf. stk. 5. Er der inden udløbet af den i stk. 4 nævnte frist tinglyst en begæring om ophævelse af gældssaneringskendelsen, kan aflysning i tingbogen dog kun ske, hvis begæringen ikke fører til ophævelse af gældssaneringskendelsen.

Stk. 7. Reglerne i stk. 1-6 finder tilsvarende anvendelse på skyldnerens andelsbolig.

Stk. 8. Reglerne i stk. 1-7 finder ikke anvendelse i sager om gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. kapitel 29.”

6. § 203 affattes således:

”§ 203. Skifteretten kan i særlige tilfælde bestemme, at skyldneren skal stille passende sikkerhed for omkostningerne ved gældssanerings­sagens behandling.”

7. I § 207, *stk. 1, 2. pkt.*, indsættes efter ”kendelse om gældssanering”: ”, eller som kun delvist berøres af en kendelse om gældssanering”.

8. § 208 ophæves, og i stedet indsættes:

”§ 208. Proklama skal udstedes straks efter gældssanerings­sagens indledning.

Stk. 2. Ved proklama indrykkes én bekendtgørelse i Statstidende. Bekendtgørelsen skal indeholde oplysning om

- 1) skyldnerens navn, tidligere navne, adresse og fødselsdato samt navn og adresse på en eventuel personligt ejet virksomhed og dennes CVR-nummer,
- 2) opfordring til enhver, der har en fordring mod skyldneren, til at anmelde fordringen inden 8 uger efter bekendtgørelsen,
- 3) en person, til hvem anmeldelse skal ske, og
- 4) retsvirkningerne af for sen anmeldelse efter § 208 b, *stk. 1.*

Stk. 3. Genpart af bekendtgørelsen sendes straks til alle fordringshavere, som er eller bliver skifteretten bekendt.

Stk. 4. Skifteretten kan bestemme, at proklama tillige skal optages i lokale eller almindeligt læste blade.

§ 208 a. Anmeldelser skal være skriftlige og angive fordringshaverens fordring samt eventuelle krav på renter og omkostninger. En anmeldelse bør indeholde oplysning om en postadresse, hvortil senere henvendelser kan sendes, og om en konto i et pengeinstitut, hvortil afdrag kan betales.

Stk. 2. Kan en fordring ikke opgøres endeligt, skal der inden udløbet af anmeldelsesfristen indgives foreløbig anmeldelse med en skønsmæssig angivelse af fordringens størrelse.

Stk. 3. Indsendes en anmeldelse i to eksemplarer, tilbagesendes det ene med påtegning om modtagelsen.

§ 208 b. Anmeldes en fordring, som i medfør af § 199, stk. 1, er omfattet af gælds-saneringsagen ikke rettidigt, jf. § 208, stk. 2, nr. 2, bortfalder retten til dækning, når sagen er sluttet med kendelse om gældssanering, jf. § 218, stk. 1.

Stk. 2. Undtaget fra bestemmelsen i stk. 1 er pantefordringer, i det omfang pantet strækker til.

Stk. 3. Er en anmeldt fordring betinget, bortfalder retten til dækning af fordringen, når sagen er sluttet med afgørelse om gældssanering, jf. § 218, stk. 1, såfremt betin-gelsen ikke er indtrådt på tidspunktet for afsigelse af kendelse om gældssanering.

Stk. 4. En fordring, der er bortfaldet efter stk. 1, kan gøres gældende med det fulde beløb

- 1) over for skyldneren, hvis gældssaneringen ophæves i medfør af § 229, eller
- 2) hvis skyldnerens bo tages under konkursbehandling, hvis skyldneren får stad-fæstet en tvangsakkord, eller hvis skyldneren på ny meddeles gældssanering, jf. § 230.”

9. § 209, *stk. 2*, ophæves, og i stedet indsættes:

”*Stk. 2.* Bestrider skyldneren en fordring, der er anmeldt rettidigt, jf. § 208, stk. 2, nr. 2, skal dette meddeles fordringshaveren ved anbefalet brev eller på anden betryg-gende måde. Meddelelsen skal indeholde oplysning om retsvirkningen efter stk. 3.

Stk. 3. Bestrider skyldneren en anmeldt fordring, bortfalder retten til dækning af fordringen, såfremt fordringshaveren ikke inden 3 måneder fra skifterettens underret-ning efter stk. 2 har anlagt sag om fordringen.

Stk. 4. Fastslås det ved dom eller forlig, at fordringen består, betragtes sagsomkost-ninger, der pålægges skyldneren, som stiftet på samme tidspunkt som fordringen.

Stk. 5. § 208 b, stk. 1 og 4, finder tilsvarende anvendelse.”

10. I § 213 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2.* Har skifteretten truffet bestemmelse om at lade skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, vurdere, jf. § 199 a, stk. 1, skal forslaget

endvidere ledsages af et forslag til en opgørelse over, hvilke panterrettigheder der vil bortfalde ved en kendelse om gældssanering.”

11. I § 216, stk. 1, indsættes som 2.-5. pkt.:

”Ved fastsættelse af den procent, hvortil fordringerne nedsættes, kan skifteretten bestemme, at der skal bortses fra fordringer, som kun vil afkaste et ubetydeligt beløb. Dækningen af disse fordringer bortfalder, når sagen er sluttet med kendelse om gældssanering, jf. § 218, stk. 1. § 208 b, stk. 4, nr. 1, finder tilsvarende anvendelse. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelsen af 2. pkt.”

12. § 216, stk. 4, affattes således:

”Stk. 4. Er en anmeldt fordring bestridt, skal der afsættes midler til dækning af fordringen. Kendelsen skal angive, hvordan de afsatte midler skal fordeles mellem de øvrige fordringshavere, såfremt der ikke anlægges sag om fordringen, jf. § 209, stk. 3, eller såfremt det ved dom eller forlig fastslås, at fordringen ikke består. Bestemmelsen i § 182, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse.”

13. I § 216, stk. 5, indsættes efter ”dennes retsstilling”: ”, herunder om tidspunktet for realisation af de af skyldnerens aktiver, der skal indgå i gældssanerings sagen,”.

14. I § 216 indsættes som stk. 6 og 7:

”Stk. 6. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om fastsættelsen af afdragene og afdragsperiodens længde efter stk. 3.

Stk. 7. Beløbsgrænser, der fastsættes i medfør af stk. 6, reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. loven om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb afrundes opad til det nærmeste hele kronebeløb. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.”

15. I § 219, stk. 1, ændres ”208” til: ”199 a, stk. 5, 208, 208 a, stk. 3”.

16. § 220 affattes således:

”§ 220. I det omfang skifteretten ikke har krævet sikkerhed for omkostningerne ved sagens behandling, afholdes omkostningerne af statskassen. Når den procent, hvortil fordringerne nedsættes, skyldnerens forhold eller omstændighederne i øvrigt taler derfor, kan skifteretten i forbindelse med sagens slutning bestemme, at omkostningerne helt eller delvist skal erstattes af skyldneren.”

17. I § 221 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

”Stk. 3. Fyldestgørelse indvundet ved lønindeholdelse efter indledning af en gældssanerings sag skal fralægges, når gældssanerings sagen er sluttet med afgørelse om gældssanering, jf. § 218, stk. 1.”

18. Efter § 222 indsættes:

”§ 222 a. Har skyldneren indbetalt et, efter den pågældendes formue- eller ansættelsesforhold på det tidspunkt betalingen fandt sted, uforholdsmæssigt stort beløb på en pensionsordning, skal et beløb svarende til det for meget indbetalte almindeligvis indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering efter § 213. Er pensionsordningen etableret som led i skyldnerens ansættelsesforhold, og har ordningen en tilbagekøbsværdi, kan skifteretten på skyldnerens begæring bestemme, at pensionsordningen helt eller delvist kan ophæves.

Stk. 2. Skifteretten kan under særlige omstændigheder bestemme, at en del af skyldnerens pensionsopsparing i andre tilfælde end nævnt i stk. 1, 1. pkt., skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering efter § 213.

Stk. 3. Det beløb, der er opgjort efter stk. 1-2, kan ikke overstige pensionsordningens værdi.

Stk. 4. Ophæves en pensionsordning helt eller delvist efter frisdagen som led i skyldnerens gældssanering, kan der ikke foretages modregning efter § 42, stk. 1, i det beløb, der skal komme til udbetaling til fordringshaverne.

Stk. 5. Skifteretten kan fastsætte tidspunktet for ophævelse af skyldnerens pensionsordning efter stk. 1, 2. pkt.”

19. § 226, *stk. 2, 1. pkt.*, ophæves.

20. I § 228, *stk. 1*, ændres ”henstands- og afdragsbestemmelser” til: ”bestemmelser efter § 216, stk. 1 og 3”.

21. I § 230 indsættes efter ”konkursbehandling”: ”, meddeles skyldneren på ny gældssanering eller får skyldneren stadfæstet en tvangsakkord”.

22. Overskriften til *kapitel 29* affattes således:

”Kapitel 29
Gældssanering i forbindelse med konkurs”.

23. § 231 ophæves, og i stedet indsættes:

”§ 231. Reglerne i dette kapitel anvendes, hvis en skyldner indgiver begæring om gældssanering inden skifterettens indkaldelse til afsluttende skiftesamling i et konkursbo, og konkursbehandlingen vedrører

- 1) skyldneren,
- 2) skyldnerens ægtefælle eller samlever, såfremt skyldnerens gæld i hovedsagen stammer fra kaution eller lignende hæftelse for gæld, som ægtefællen eller samleveren har pådraget sig ved erhvervsmæssig virksomhed,
- 3) et selskab, hvis kapital skyldneren, dennes ægtefælle eller samlever tilsammen direkte eller indirekte ejer en væsentlig del af, forudsat, at skyldnerens gæld i hovedsagen stammer fra kaution eller lignende hæftelse for selskabets gæld.

Stk. 2. Reglerne i dette kapitel anvendes endvidere, hvis

- 1) skyldnerens bo, efter at der er indgivet begæring om gældssanering, tages under konkursbehandling,

- 2) skyldneren indgiver begæring om gældssanering, og der samtidig efter reglerne i dette kapitel behandles en begæring om gældssanering vedrørende skyldnerens ægtefælle eller samlever.

Stk. 3. Skifteretten kan anvende reglerne i dette kapitel, selv om skyldneren indgiver begæring på et senere tidspunkt end nævnt i stk. 1.

Stk. 4. Er konkursboet sluttet med regnskab og udlodning, jf. §§ 151-152, eller i medfør af § 143, kan skifteretten bestemme, at gældssanerings sag alene skal indledes for så vidt angår de fordringer, som er nævnt i § 233. I så fald finder reglerne i dette kapitel tilsvarende anvendelse.

§ 231 a. Skifteretten kan efter en skyldners begæring afsige kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel, såfremt skyldneren godtgør, at skyldneren ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og det må antages, at gældssaneringen vil føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel kan i almindelighed ikke afsiges, såfremt der foreligger forhold som nævnt i § 197, stk. 2, nr. 2-6. Kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel kan i almindelighed heller ikke afsiges, såfremt skyldneren, skyldnerens ægtefælle eller samlever, jf. § 231, stk. 1, nr. 2, og stk. 2, nr. 2, eller ledelsen i det selskab, der er omfattet af konkursbehandlingen,

- 1) i ikke uvæsentligt omfang har tilsidesat sine forpligtelser med hensyn til bogføring, momsafregning, indeholdelse og afregning af A-skat, indsendelse af oplysninger til offentlige myndigheder eller lignende eller
- 2) i øvrigt i ikke uvæsentligt omfang har undladt at lede den virksomhed, der er eller har været undergivet konkursbehandling, forsvarligt.

Stk. 3. Ved skifterettens afgørelse efter stk. 2, jf. § 197, stk. 2, skal der lægges vægt på gældens alder.

Stk. 4. Uanset stk. 2 kan skifteretten nægte gældssanering, såfremt der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering.

Stk. 5. Ved afgørelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel skal det ikke tages i betragtning, hvorvidt skyldneren har mulighed for eftergivelse efter andre regler.

Stk. 6. Gældssaneringssag efter reglerne i dette kapitel kan ikke indledes, hvis der inden for de seneste 10 år er afsagt kendelse om gældssanering for skyldneren efter reglerne i dette kapitel.

Stk. 7. Kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel kan kun afsiges, for så vidt angår skyldnere, som er fysiske personer.

§ 231 b. Såfremt en skyldners gæld ikke i hovedsagen stammer fra erhvervsmæssig virksomhed, kan skyldneren kun under særlige omstændigheder meddeles gældssanering på andre betingelser, end hvad der følger af reglerne om gældssanering efter kapitel 25-28.”

24. I § 232, *stk. 1*, ændres ”i konkurs” til: ”efter reglerne i dette kapitel”.

25. I § 232 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

”*Stk. 2.* Under særlige omstændigheder kan skifteretten afsige kendelse om gældssanering på et tidligere tidspunkt end anført i *stk. 1*.”

Stk. 2 bliver herefter *stk. 3*.

26. § 233 ophæves, og i stedet indsættes:

”§ **233.** § 199, *stk. 1*, og § 200 finder tilsvarende anvendelse, jf. dog *stk. 2*.

Stk. 2. Er skyldneren under konkursbehandling, omfatter kendelsen om gældssanering alene fordringer, der er stiftet inden konkursdekretets afsigelse, jf. dog § 30. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at kendelsen skal omfatte fordringer stiftet inden et af skifteretten andet fastsat tidspunkt, der dog ikke kan fastsættes til et tidspunkt senere end skifterettens afgørelse om at indlede sag om gældssanering, jf. § 206. Træffes sådan bestemmelse ikke, bortfalder krav på renter af de af kendelsen omfattede fordringer for tiden efter konkursdekrets afsigelse.”

233 a. §§ 208-208 b finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Den genpart af bekendtgørelsen om proklama, som skifteretten efter § 208, stk. 3, skal sende til alle kendte fordringshavere, skal indeholde opfordring om at fremkomme med oplysninger om omstændigheder af betydning for afgørelsen af sagen, jf. § 231 a, stk. 1-4.

Stk. 3. For fordringer, der er anmeldt i skyldnerens konkursbo, bortfalder retten til dækning ikke, når begæring om gældssanering indgives, inden konkursboet er afsluttet.”

27. § 236, *stk. 2 og 3*, affattes således:

”*Stk. 2.* § 220, 1. pkt., finder tilsvarende anvendelse. Er skyldneren under konkursbehandling, afholdes omkostningerne ved behandlingen af en sag om gældssanering efter reglerne i dette kapitel af konkursboet efter § 93, nr. 2, i det omfang, der er dækning hertil af boets midler.

Stk. 3. Når den procent, hvortil fordringerne nedsættes, skyldnerens forhold eller omstændighederne i øvrigt taler derfor, kan skifteretten i forbindelse med sagens slutning bestemme, at omkostningerne skal erstattes af skyldneren.”

28. Efter § 236 indsættes:

”§ **236 a.** Har skyldneren på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, uafklarede økonomiske forhold, kan skifteretten i kendelsen om gældssanering bestemme, at gældssaneringssagen kan genoptages med henblik på en ændring af den procent, hvortil fordringerne nedsættes.

Stk. 2. Har skifteretten truffet bestemmelse efter stk. 1, skal skyldneren inden rimelig tid underrette fordringshaverne og skifteretten, såfremt der indtræder en væsentlig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold. Skifteretten kan pålægge skyldneren at fremsende dokumentation for sine økonomiske forhold til skifteretten og fordringshaverne.

§ **236 b.** § 228 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Har skifteretten truffet bestemmelse efter § 236 a, stk. 1, og er der efter, at kendelsen om gældssanering er afsagt, indtrådt en væsentlig forbedring i skyldnerens økonomiske forhold, kan skifteretten på begæring af en fordringshaver genoptage gældssaneringssagen med henblik på at forhøje den procent, hvortil fordringerne er nedsat.

§ 236 c. § 229 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Gældssaneringskendelsen kan på begæring af en fordringshaver endvidere ophæves, hvis skyldneren tilsidesætter sine pligter efter § 236 a, stk. 2. § 208 b, stk. 4, nr. 1, finder tilsvarende anvendelse.”

29. I § 237 ændres ”i konkurs” til: ”efter reglerne i dette kapitel”.

30. I § 249 ændres ”232, stk. 2” til: ”232, stk. 3”.

§ 2

I konkursskatteloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 808 af 24. august 2000, som senest ændret ved lov nr. 409 af 6. juni 2002, foretages følgende ændringer:

1. I § 5, *stk. 1*, og § 13, *stk. 1*, indsættes efter ”§ 144,”: ”uden at tvangsakkord gennemføres,”.

2. I § 5 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2.* Sluttes et konkursbo efter konkurslovens § 144, fordi der opnås tvangsakkord, kan skyldneren vælge at opgøre sin skattepligtige indkomst efter *stk. 1*.”

3. I § 13 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2.* Sluttes et konkursbo efter konkurslovens § 144, fordi der opnås tvangsakkord, kan skyldneren vælge at opgøre sin skattepligtige indkomst efter *stk. 1*.”

§ 3

I tinglysningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 622 af 15. september 1986, som senest ændret ved § 1 i lov nr. 268 af 21. april 2004, foretages følgende ændring:

1. § 42 b, nr. 5-6, ophæves, og i stedet indsættes:

- ”5) skyldnerens bo tages under konkursbehandling,
- 6) skyldnerens bo tages under behandling ved bobestyrer, eller
- 7) pantet delvist bortfalder efter konkurslovens § 199 a, stk. 2.”.

§ 4

I lov nr. 382 af 2. juni 1999 om afgift af tinglysning og registrering af ejer- og pantrettigheder mv., som senest ændret ved § 16 i lov nr. 458 af 9. juni 2004, foretages følgende ændring:

1. I § 8, stk. 1, indsættes som nr. 7:

- ”7) Kendelse om gældssanering og om ophævelse af gældssaneringskendelse.”

§ 5

§ 1. Loven træder i kraft den....

Stk. 2. Lovens §§ 1, 3 og 4 har virkning for tvangsakkorder og gældssaneringer, hvor fristdagen efter konkursloven er dagen for lovens ikrafttræden eller senere.

Stk. 3. Lovens § 2 har virkning for konkursboer, der i medfør af konkurslovens § 144 afsluttes efter lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

19.2. Specielle bemærkninger

Til § 1

Til nr. 1 (§ 161)

Det foreslås, at fordringerne i en tvangsakkord ikke skal kunne nedsættes til mindre end 10 procent af deres beløb, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, eller fordringshaverne samtykker deri. Efter den nugældende affattelse af bestemmelsen kan fordringerne som udgangspunkt ikke nedsættes til mindre end 25 procent af deres beløb.

Til nr. 2 (§ 176, stk. 2)

Det foreslås, at stemmereglerne i tvangsakkord ændres som en konsekvens af den foreslåede nedsættelse af mindstedividenden i konkurslovens § 161, jf. lovudkastets § 1, nr. 1.

Efter konkurslovens § 176, stk. 1, kræves tiltrædelse fra mindst 60 procent af *antallet* af de fordringshavere, der deltager i afstemningen, til vedtagelse af en tvangsakkord.

De fordringshavere, som tiltræder akkorden, må yderligere af det samlede *beløb*, der giver stemmeret, ved almindelig tvangsakkord, jf. stk. 2, nr. 1, repræsentere mindst lige så mange procent, som tilbuddet i procent ligger under 100, dog mindst 60 procent, og ved likvidationsakkord, jf. stk. 2, nr. 2, 75 procent, eller hvis en bestemt mindste dækningsprocent er tilsagt fordringshaverne i akkorden, lige så mange procent, som denne ligger under 100, dog mindst 60 procent.

Det foreslås, at det i konkurslovens § 176, stk. 2, nr. 1 og 2, tilføjes, at der til vedtagelse af en tvangsakkord efter stk. 2, nr. 1 (almindelig tvangsakkord) og 2 (likvidationsakkord), ikke kan kræves tiltrædelse af mere end 75 procent.

Er der i en almindelig tvangsakkord eksempelvis en dækning på 10 procent, vil den foreslåede regel medføre, at der maksimalt kan kræves tiltrædelse fra 75 procent af fordringshaverne efter beløb. Foretages ingen ændring i afstemningsreglerne, vil en tvangsakkord med en mindstedividende på 10 procent derimod kræve, at 90 procent af fordringshaverne efter beløb skal tiltræde akkorden. Et sådant skærpet tiltrædelseskrav vil gøre det overordentligt vanskeligt at anvende tvangsakkordinstituttet i praksis.

Til nr. 3 (§ 197)

Det foreslås, at skifteretten skal kunne afsige kendelse om gældssanering, hvis skyldneren begærer dette, og såfremt skyldneren godtgør ikke at være i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og det må antages, at gældssaneringen vil føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold, jf. *stk. 1*.

Bestemmelsens første led svarer til konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1, og der tilsigtes ikke nogen ændring i den vurdering, som skifteretten skal foretage af skyldnerens insolvens. Det vil således fortsat være en betingelse for gældssanering, at skyldneren er håbløst forgældet.

Det forudsættes dog, at der i almindelighed skal være overensstemmelse mellem de beløb, der efter reglerne om ansættelse af det månedlige rådighedsbeløb i forslaget til § 216, stk. 6, jf. lovudkastets § 1, nr. 14, og *stk. 1* skal medtages i gældssaneringssagen. Dette indebærer, at visse indtægter og opsparede beløb samt udgifter, der ikke skal medtages i budgettet, heller ikke skal indgå i vurderingen af den økonomiske betingelse i § 197, stk. 1. Der henvises til bemærkningerne til lovudkastets § 216, stk. 6.

Efter gældende ret skal der ved afgørelsen af, om der kan afsiges kendelse om gældssanering, endvidere bl.a. lægges vægt på skyldnerens interesse i gældssanering, jf. konkurslovens § 197, stk. 2. I praksis skal det herved vurderes, om gældssanering vil medføre en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold, således at den på-

gældende får en reel mulighed for at afvikle en realistisk del af gælden og for at opfylde fremtidige forpligtelser.

Dette kriterium er nu udtrykkeligt medtaget i *stk. 1* og skal danne grundlag for skifterettens vurdering af, om det tjener noget formål at afsige kendelse om gældssanering. Må en skyldner trods en gældssanering forventes fortsat at være nødt til at stifte gæld for at overholde sine forpligtelser, vil en gældssanering ikke udgøre nogen endelig løsning på den pågældendes økonomiske problemer. Gældssanering vil i denne situation som efter den nuværende retspraksis skulle nægtes.

Er skyldneren håbløst forgældet, og vil en gældssanering medføre en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold, skal skyldneren som hovedregel meddeles gældssanering, medmindre de forhold, der er nævnt i *stk. 2*, taler imod det.

I *stk. 2* angives en række tilfælde, hvor skifteretten i almindelighed ikke skal afsige kendelse om gældssanering. Bestemmelsen er udtryk for, hvad der allerede er gældende ret.

Det foreslås, at kendelse om gældssanering i almindelighed ikke skal kunne afsiges i de tilfælde, hvor skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede, jf. *nr. 1*.

Usikkerhed om skyldnerens økonomiske forhold vil for det første have betydning for skifterettens vurdering af, om den pågældende kan godtgøre ikke at være i stand til og navnlig også i fremtiden ikke vil blive i stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser, ligesom den kan have indvirkning på vurderingen af, om det må antages, at gældssaneringen vil føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold. Vurderingen vil således allerede skulle indgå som en del af vurderingen efter *stk. 1*.

For det andet vil usikkerhed om skyldnerens økonomiske forhold have betydning for, om skifteretten har tilstrækkeligt sikkert grundlag for at tilrettelægge skyldnerens afdragsordning.

Efter konkurslovens § 216, stk. 3, skal skifteretten i en kendelse om gældssanering, hvor skyldneren meddeles henstand med betaling af den del af gælden, som fortsat skal bestå, således angive afdragsperiodens længde samt størrelsen af og forfaldstiden for de afdrag, som skyldneren skal betale i afdragsperioden. Bestemmelsen forudsætter, at skyldnerens budgetmæssige forhold i afdragsperioden kan fastslås med den fornødne grad af sikkerhed, og er skyldnerens indkomst eller budgetforhold uafklarede i et sådant omfang, at det har betydning for gældssaneringssagen, vil skifteretten som altovervejende hovedregel skulle afslå en begæring om gældssanering, jf. *stk. 2, nr. 1*.

Vurderingen af, om skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede, skal foretages i overensstemmelse med den nugældende retspraksis.

Skyldnerens økonomiske forhold vil således f.eks. være uafklarede, hvis skyldneren er arbejdsløs eller under uddannelse. Er der usikkerhed om skyldnerens boligforhold, vil dette typisk også medføre, at skyldnerens økonomiske forhold må anses for uafklarede. Den selvstændigt erhvervsdrivende skyldners indtægtsforhold kan, som det er tilfældet med forventningen til en erhvervsvirksomheds indtjening, være behæftet med en sådan usikkerhed, at skyldnerens økonomiske forhold må anses for at være uafklarede.

Har skyldneren i en lang periode f.eks. været arbejdsløs, vil den pågældendes økonomiske forhold dog efter omstændighederne kunne være afklarede, uanset at skyldneren modtager arbejdsløshedsunderstøttelse eller kontanthjælp. Har en skyldner (eller dennes ægtefælle) eksempelvis i 20 år ikke været reelt tilknyttet arbejdsmarkedet, og er den pågældende uden nogen relevant uddannelse, vil der kunne være tilstrækkelig klarhed med hensyn til skyldnerens (eller ægtefællens) fremtidige beskæftigelses-situation og indtægtsforhold, jf. herved f.eks. Østre Landsrets kendelse gengivet i U 1998.1245.

Har skyldneren ikke indgivet selvangivelse i året eller årene forud for en begæring om gældssanering, vil den pågældende som udgangspunkt have uafklarede økonomi-

ske forhold, da det f.eks. ikke vil være muligt at fastslå, om skyldneren er berettiget til at fremføre et skattemæssigt underskud, eller om der vil blive udløst en restskat.

Må det efter de oplysninger, som er tilvejebragt for skifteretten, lægges til grund, at ansøgeren er arveberettiget efter en person, hvis dødsfald er meget nært forestående, kan den pågældendes økonomiske forhold efter omstændighederne også være uafklarede.

Har skyldneren uafklarede økonomiske forhold, vil skifteretten efter bestemmelsen i almindelighed skulle nægte at afsige kendelse om gældssanering. Der tilsigtes ikke nogen ændring i forhold til den nugældende retspraksis, hvorefter det alene helt undtagelsesvist forekommer, at skifteretten efter en konkret vurdering finder grundlag for at meddele en skyldner gældssanering, uanset at den pågældendes økonomiske forhold er uafklarede.

Nr. 2, litra a- d, angiver en række momenter til vurdering af, om skyldneren har handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender. Opregningen er således ikke udtømmende.

Efter *litra a* vil skyldneren have handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender, hvis den pågældende har stiftet en ikke uvæsentlig gæld på et tidspunkt, hvor den pågældende allerede var ude af stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser. Bestemmelsen vil f.eks. kunne finde anvendelse, hvis en skyldner optager nye lån for at kunne afdrage på sine allerede forfaldne gældsforpligtelser.

Efter *litra b* vil skyldneren have handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender, hvis en ikke uvæsentlig gæld er opstået som følge af, at skyldneren har påtaget sig en finansiel risiko, der stod i misforhold til skyldnerens økonomiske situation. Dette vil kunne være tilfældet, hvis skyldneren på et tidspunkt, hvor den pågældende var insolvent eller risikerede at blive insolvent ved den påtagne risiko, har foretaget økonomiske transaktioner, der må karakteriseres som spekulationsprægede. Dette vil f.eks. kunne gælde forpligtelser, der er opstået ved tegning af anparter eller ved inve-

stering i finansielle instrumenter uden sammenhæng med skyldnerens erhvervsudøvelse.

Efter *litra c* vil skyldneren have handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender, såfremt en ikke uvæsentlig gæld er stiftet med henblik på forbrug. Dette gælder både lån stiftet til indkøb af større forbrugsgoder og til almindelige dagligvarer.

Efter *litra d* vil skyldneren have handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender, såfremt en ikke uvæsentlig gæld er gæld til det offentlige og er oparbejdet systematisk. Gæld til det offentlige vil f.eks. kunne være moms- og skattegæld, børnepenge og licensbetaling. Gælden vil være oparbejdet systematisk, hvis skyldneren over en år-række må anses for at have benyttet de offentlige kasser som en "selvbestaltet kredit". Denne type gæld er bl.a. karakteriseret ved, at den ensidigt er stiftet af skyldneren, uden at det offentlige har haft mulighed for at forhindre kravets opståen, herunder eksempelvis ved skyldnerens bevidst fejlagtige udfyldelse af sin forskudsregistrering.

Efter *nr. 3* kan en kendelse om gældssanering i almindelighed ikke afsiges, såfremt en ikke uvæsentlig gæld er pådraget ved strafbare forhold eller erstatningspådragende adfærd. Til gæld, der er pådraget ved strafbare forhold, må også henregnes sagsomkostninger mv. Saneres sådan gæld i umiddelbar forlængelse af den begivenhed, der udløste kravet, vil det kunne virke særligt stødende. Sådanne krav skal derfor være noget ældre end anden gæld, førend de kan gældssaneres, jf. herved også stk. 3.

Dette princip er f.eks. kommet til udtryk i Vestre Landsrets kendelse gengivet i U 2001.221, hvor skyldneren havde en samlet gæld på 2.280.288 kr., hvoraf knap 360.000 kr. var erstatningskrav vedrørende kriminalitet begået i 1993. Omstændighederne ved denne del af gældens pådragelse talte fortsat mod gældssanering. Efter det oplyste om gældens hidtidige afvikling sammenholdt med oplysningerne om skyldnerens nuværende personlige og sociale forhold sammenholdt med resocialiseringshensyn tiltrådte landsretten, at der "allerede nu" var afsagt kendelse om gældssanering.

Længden af den tidsperiode, der skal være forløbet, forinden der kan meddeles gældssanering, afhænger af de konkrete omstændigheder ved pådragelsen af kravet. Er et erstatningskrav eksempelvis opstået som følge af et forsætligt eller groft uagtsomt forhold, vil gældssanering være udelukket i længere tid, end hvis kravet er pådraget ved simpel uagtsomhed.

Skifteretten skal dog ikke foretage en selvstændig undersøgelse eller vurdering af grundlaget for kravet. Det forudsættes således, at skifterettens vurdering i de tilfælde, hvor der ikke foreligger et nærmere skriftligt grundlag, alene skal ske efter skyldnerens og evt. den forurettedes oplysning om grundlaget for kravets opståen.

Mindre bøde- eller erstatningskrav bør ikke i sig selv hindre en gældssanering efter stk. 2, nr. 3.

En gældspost vil både kunne være "ikke uvæsentlig" ud fra en relativ vurdering i forhold til skyldnerens samlede gæld og ud fra en absolut vurdering, jf. nr. 2, litra a-d, og nr. 3. For en skyldner, der har en samlet gæld på 250.000 kr., vil eksempelvis en yderligere låneoptagelse på 2.500 kr. i hovedreglen være uvæsentlig. Har skyldneren på den anden side f.eks. en gæld på flere millioner kroner, vil en yderligere låneoptagelse, der alene udgør få procent af gældens samlede størrelse, men som i absolutte tal er betydelig, på den anden side efter omstændighederne kunne være væsentlig.

Efter *nr. 4* kan en kendelse om gældssanering i almindelighed ikke afsiges, såfremt skyldneren har undladt at afdrage på sin gæld, selv om den pågældende har haft rimelig mulighed herfor. Denne mulighed for afdrag på gælden kan f.eks. bestå i, at skyldneren har haft en indtægt, der muliggjorde afdrag, eller at der i øvrigt er tilfaldet skyldneren ophævede pensionsordninger, gavebeløb o. lign., hvor skyldneren i stedet for at betale af på gælden selv har forbrugt beløbet.

Efter *nr. 5* kan en kendelse om gældssanering i almindelighed ikke afsiges, såfremt skyldneren har indrettet sig med henblik på gældssanering. Bestemmelsen kan f.eks. finde anvendelse, hvor skyldneren har søgt at indrette sig på en senere gældssanering ved inden indgivelse af begæring om gældssanering at bringe aktiver i kreditorly eller

ved at indbetale et beløb på en pensionsordning, der ikke kan tilbagekøbes og dermed indgå i sagen om gældssanering.

Efter *nr. 6* kan en kendelse om gældssanering i almindelighed ikke afsiges, såfremt skyldneren har stiftet ny gæld, efter at gældssaneringssag er indledt. Dette vil gælde for selv helt små låneoptagelser eller nye restancer mv.

Såfremt skyldneren afdrager på usikret gæld under gældssaneringssagen, vil dette efter omstændighederne kunne henføres under stk. 4, hvorefter skifteretten kan nægte gældssanering, såfremt der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering, uanset at disse omstændigheder ikke er opregnet i stk. 2.

Den opregning af omstændigheder, der er foreslået i stk. 2, nr. 2 og 3, og som i almindelighed skal udelukke gældssanering, er ikke udtryk for, at en skyldner varigt er afskåret fra at opnå gældssanering, hvis sådanne omstændigheder foreligger. Det foreslås, at forholdene ved gældsstiftelsen som efter gældende ret må vurderes i sammenhæng med gældens alder, jf. *stk. 3*.

Bestemmelsen er udtryk for et princip om, at jo yngre gælden er, desto mere tungtvæjende for afgørelsen om gældssanering bliver omstændighederne ved gældens pådragelse. Det samme kan anføres om de handlinger, der er nævnt i stk. 2, nr. 4 og 5, idet betydningen af disse handlinger ligeledes afsvækkes med tiden. Det forhold, at skyldneren har undladt at afdrage på sin gæld, selv om skyldneren har haft rimelig mulighed herfor, vil eksempelvis efter en længere årrække ikke i sig selv udelukke gældssanering.

Der kan ikke fastsættes en absolut grænse for, hvornår en gældspost har nået en alder, hvor betydningen af de forhold vedrørende gældsstiftelsen, der er nævnt i forslaget til stk. 2, er aftaget. Gældens alder må som hidtil vurderes i sammenhæng med omstændighederne ved gældens pådragelse, herunder grovheden af det forhold, der udelukker gældssanering.

Har skyldneren enkelte mindre gældsposter af nyere dato, bør dette efter stk. 2, nr. 2, litra a, ikke i sig selv forhindre gældssanering, hvis der kan anføres en rimelig begrundelse for gældsstiftelsen. Dette kan f.eks. være låneoptagelse med henblik på at skaffe skyldneren og dennes familie en nødvendig bolig eller et transportmiddel, som er nødvendigt for, at skyldneren kan komme til og fra arbejde. I den situation vil skifteretten dog kunne træffe bestemmelse om, at kendelse om gældssanering kun skal omfatte fordringer, der er stiftet inden et af skifteretten fastsat tidspunkt, der ligger forud for gældssaneringssagens indledning, jf. konkurslovens § 199, stk. 1. Det vil i sådanne situationer endvidere være naturligt for skifteretten at overveje at forlænge den periode, hvor skyldneren skal afdrage på den bestående del af gælden.

Er gælden opstået som følge af en enkeltstående og nu overstået begivenhed, f.eks. en erhvervsvirksomheds sammenbrud eller en tvangsauktion, vil gældens alder som hidtil skulle tillægges mindre betydning.

På samme måde vil det forhold, at en skyldner, som tidligere er nægtet gældssanering, fordi skyldneren har stiftet gæld efter sagens indledning, jf. stk. 2, nr. 6, ikke indebære, at den pågældende i al fremtid vil være afskåret fra at få gældssanering.

Når der i lovteksten opregnes nogle omstændigheder, der i almindelighed skal udelukke gældssanering, kan der forekomme situationer, hvor en gældssanering, selv om der ikke foreligger nogle af de opregnede udelukkelsesgrunde, alligevel bør nægtes. På den baggrund foreslås det, at skifteretten skal kunne nægte at afsige kendelse om gældssanering, selv om der ikke foreligger omstændigheder som nævnt i stk. 2, såfremt der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering, jf. *stk. 4*.

Bestemmelsen omfatter navnlig de tilfælde, hvor der efter gældende ret ikke kan meddeles gældssanering, og som ikke vil være omfattet af udkastets stk. 1 og 2. Bestemmelsen vil f.eks. efter omstændighederne kunne finde anvendelse, hvor skyldneren eller et medlem af skyldnerens husstand har valgt ikke at udnytte sin erhvervsevne fuldt ud ved f.eks. alene at have deltidsbeskæftigelse eller lignende.

Bestemmelsen i *stk. 5* svarer til konkurslovens § 197, stk. 2, 2. pkt.

Til nr. 4 (§ 199, stk. 2, 2. pkt.)

Det præciseres med henvisningen til udkastet til § 199 a, at pantefordringer kan blive omfattet af en gældssanering, uden at pantet realiseres. Panthaverne omfattes således af en kendelse om gældssanering for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, hvis skyldnerens beboelsesejendom er vurderet efter lovudkastet til § 199 a, der indebærer, at der foretages en opgørelse af pantets værdi, uden at pantet realiseres.

Bestemmelsen indebærer samtidig en sproglig præcisering, der ordlydsmæssigt svarer til konkurslovens § 158, stk. 2, nr. 1, om tvangsakkord.

Til nr. 5 (§ 199 a)

Det foreslås, at skifteretten i skyldnerens gældssaneringssag skal kunne inddrage pantefordringer i skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, i det omfang ejendommen er overbehæftet.

Dette forudsætter, at skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, vurderes. Det foreslås derfor, at skifteretten på skyldnerens begæring kan lade handelsværdien af denne ejendom vurdere, jf. *stk. 1, 1. pkt.*

Skyldneren skal stille sikkerhed for omkostningerne ved vurderingen, jf. *stk. 1, 2. pkt.* Sammenhængen med udkastet til § 220 indebærer, at skyldneren således altid vil skulle betale de omkostninger, der har været forbundet med vurderingen.

Ordnningen foreslås gennemført således, at panthaverne omfattes af kendelsen om gældssanering for den del af deres *personlige fordringer* mod skyldneren, der overstiger handelsværdien med tillæg af 10 procent af skyldnerens beboelsesejendom, jf. *stk. 2, 2. pkt.* Fordringerne skal således behandles som de øvrige usikrede fordringer i sagen, hvilket betyder, at værdien af også disse fordringer nedsættes med den samme

procent som de øvrige (usikrede) fordringer i sagen, og at indehaverne af disse fordringer, dvs. panthaverne, skal modtage betaling for den bestående del af gælden i afdragsperioden (dividende).

En kendelse om gældssanering omfatter derimod fortsat ikke *pantefordringer*, der ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 pct., jf. *stk. 2, 1. pkt.*

I det tilfælde, hvor skyldnerens ejendom afhændes – ved frivilligt salg eller tvangsauktion – behandles pantefordringerne efter § 199, stk. 2, jf. *stk. 2, 3. pkt.* Bliver det ved en afhændelse klart, at ejendommens værdi er mindre end den vurderede handelsværdi med tillæg af 10 pct., skal de reelt udækkede fordringer således behandles efter § 199, stk. 2, 2. pkt., hvilket medfører, at disse fordringer alene skal dækkes med den procent, hvortil de øvrige fordringer er nedsat i gældssaneringssagen.

Panterettigheder, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, bortfalder ved kendelsen om gældssanering, jf. *stk. 3, 1. pkt.* Det er et yderligere krav for bortfald af panterettighederne, at skyldnerens samlede boligudgifter herefter er rimelige. Rimelighedsvurderingen skal foretages ud fra forholdene i det område, som skyldnerens bopæl ligger i, husstandens størrelse mv.

Bortfaldet af panterettighederne indebærer, at panthaverne efter afsigelsen af kendelsen om gældssanering, ikke vil være bedre stillet end andre usikrede fordringshavere.

Bortfalder et ejerpantebrev eller skadesløsbrev delvist efter *stk. 3, 1. pkt.*, bortfalder eventuelle bestemmelser om opskrivning eller indeksering af panteretten tillige med virkning fra afsigelsen af kendelsen, jf. *stk. 3, 2. pkt.*

Det skal fremgå af skyldnerens forslag til gældens sanering, hvilke panterettigheder der bortfalder, jf. udkastet til § 213, stk. 2. Panthaverne vil således være bekendt med, om deres panterettigheder bortfalder og vil have mulighed for at protestere herimod. Opstår der en tvist mellem panthaverne om prioritetsrækkefølgen, er skifteretten tillagt kompetence til at træffe afgørelse i sagen, jf. *stk. 3, 3. pkt.*, hvorefter skifteretten i kendelsen bestemmer, hvilke panterettigheder der bortfalder helt eller delvist.

Panterettighederne bør dog, uanset at de nu ikke længere er virksomme, blive stående på deres plads i prioritetsrækken, indtil det bliver klart, om kendelsen om gældssanering ophæves i medfør af konkurslovens § 229. Det foreslås derfor, at skyldneren først 3 måneder efter udløbet af afdragsperioden, hvor skyldneren skal afdrage på den bestående del af gælden, jf. herved konkurslovens § 216, stk. 3, kan begære panterrettighederne aflyst af tingbogen, jf. *stk. 6, 1. pkt.* Er der inden udløbet af denne frist tinglyst en begæring om ophævelse af gældssaneringskendelsen, kan skyldneren dog kun få aflyst panterrettighederne i tingbogen, når det står klart, at begæringen ikke fører til ophævelse af gældssaneringskendelsen, jf. *stk. 6, 2. pkt.*

Ophæves en kendelse om gældssanering derimod i medfør af konkurslovens § 229 på grundlag af en begæring indgivet inden 3 måneder efter afdragsperiodens udløb, er panterrettighederne ikke længere bortfaldet, og de skal *ikke* respektere rettigheder, der er tinglyst på ejendommen efter afsigelsen af gældssaneringskendelsen, jf. *stk. 4, 1. pkt.* Dette gælder dog kun i de tilfælde, hvor en kendelse om ophævelse af gældssaneringskendelsen eller en begæring herom, er tinglyst på ejendommen inden fristens udløb, jf. *stk. 4, 2. pkt.*

Af hensyn til såvel oprindelige som senere tilkomne rettighedshavere i ejendommen bør kendelsen om gældssanering tinglyses på ejendommen, således at de pågældende er opmærksomme på retsvirkningerne af gældssaneringskendelsen. Det foreslås derfor, at skifteretten foranlediger kendelsen om gældssanering tinglyst på skyldnerens faste ejendom, hvis der er truffet bestemmelse om bortfald af panterrettigheder efter udkastet til stk. 3, jf. *stk. 5, 1. pkt.*

I overensstemmelse hermed foreslås det endvidere, at skifteretten foranlediger en kendelse om ophævelse af gældssaneringskendelsen tinglyst på skyldnerens faste ejendom, hvis kendelsen om gældssanering i medfør af konkurslovens § 229 ophæves på grundlag af en begæring indgivet inden 3 måneder efter afdragsperiodens udløb, jf. *stk. 5, 2. pkt.* Såfremt skifterettens tinglysning af en kendelse om ophævelse sker senere end 3 måneder efter afdragsperiodens udløb, har den dog alene materiel virk-

ning, såfremt begæringen om ophævelse blev tinglyst inden dette tidspunkt, jf. stk. 4, 2. pkt.

Det foreslås endelig i *stk. 7*, at reglerne i stk. 1-6 skal finde tilsvarende anvendelse på skyldnerens andelsbolig, såfremt andelsboligen tjener til skyldnerens helårsbeboelse. Skal handelsværdien af skyldnerens andelsbolig vurderes, må individuelle forbedringer på andelsboligen samt værdien af tilpasset inventar, jf. andelsboliglovens § 5, stk. 9-10, medregnes.

Reglerne i udkastet til § 199 a finder ikke anvendelse, når skyldnerens sag om gælds-sanering behandles efter udkastet til kapitel 29 om gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. *stk. 8*.

Til nr. 6 (§ 203)

Det foreslås, at skifteretten alene i særlige tilfælde skal kunne bestemme, at skyldneren skal stille passende sikkerhed for omkostningerne ved gældssaneringssagens behandling. Ændringen er udtryk for den praksis, der har udviklet sig efter den nugældende § 203, og hovedreglen er således, at skyldneren ikke skal stille en sådan sikkerhed. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 220, hvorefter statskassen i almindelighed skal afholde omkostningerne ved gældssaneringssagens behandling, hvis skifteretten ikke har krævet sikkerhed for omkostningerne.

Særlige tilfælde, hvor der stilles krav om sikkerhed for omkostninger ved gældssaneringssagens behandling, vil i hovedsagen foreligge, hvis skyldneren på ny indgiver en begæring om gældssanering, selv om den pågældende tidligere har fået indledt gældssaneringssag, men har tilbagekaldt sin begæring og i den forbindelse har udvist kritisabel adfærd. Der vil f.eks. kunne foreligge kritisabel adfærd, hvor skyldneren tidligere ikke har ønsket at efterleve skifterettens anvisning om realisation af aktiver, eller hvor skyldneren har trukket en begæring om gældssanering tilbage, fordi den pågældende ikke vil acceptere det budget, som skifterettens medhjælper har udarbejdet i forbindelse med forslaget til gældens sanering.

I disse situationer er det hensigten, at skifteretten ligesom i dag som hovedregel skal betinge indledning af en ny gældssaneringssag af, at skyldneren stiller passende sikkerhed for omkostningerne ved sagens videre behandling. I modsat fald skal skifteretten nægte at indlede gældssaneringssag, jf. konkurslovens § 205, stk. 1, nr. 3.

Til nr. 7 (§ 207)

I udkastet til § 199 a foreslås det, at den del af panthavernes personlige fordringer mod skyldneren, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent af skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, skal omfattes af kendelsen om gældssanering.

På den baggrund foreslås det, at der under gældssaneringssagen, dvs. fra sagens indledning, jf. konkurslovens § 206, til sagens slutning, jf. konkurslovens § 218, stk. 1, kun skal kunne foretages individualforfølgning for restancer på pantefordringer, der helt eller delvist er dækket inden for handelsværdien med tillæg af 10 procent, jf. *stk. 1, 2. pkt.*

Dette indebærer, at skyldnerens manglende betaling af pantefordringer, der i sin helhed ligger uden for den forventede handelsværdi med tillæg af 10 procent, i den omhandlede periode ikke længere vil kunne inddrives ved arrest eller udlæg i skyldnerens aktiver, ligesom skyldnerens ejendom ikke kan tages til brugelig pant.

I praksis vil det være fogedretten, der i forbindelse med en udlægsforretning vil skulle foretages en skønsmæssig vurdering af, om en pantefordring i sin helhed vil komme til at ligge uden for handelsværdien med tillæg af 10 procent.

Til nr. 8 (§§ 208-208 b)

Det foreslås, at der indføres præklusivt proklama i sager om gældssanering, hvilket betyder, at dækningen af fordringer, som ikke anmeldes over for skifteretten inden en angiven frist, bortfalder.

Hensigten med den foreslåede regel er at sikre, at forudsætningerne for den afdragsordning, som skifteretten i henhold til skyldnerens forslag efter konkurslovens § 216, stk. 3, fastsætter for skyldnerens afvikling af den bestående gæld, ikke ændres, ved at der efterfølgende rettes krav mod skyldneren, som ikke er medtaget i skyldnerens forslag til gældens sanering.

De foreslåede regler er udformet, så de i videst muligt omfang svarer til reglerne om præklusivt proklama i dødsboskiftelovens kapitel 20. Eftersom reglerne skal regulere forskellige situationer og dermed varetage forskellige hensyn, er visse forskelle i reglerne dog påkrævet. Dette skyldes bl.a., at visse fordringshavere i sager om gældssanering erfaringsmæssigt ikke ønsker at anmelde mindre fordringer, der alene må forventes at blive dækket med en minimal dividende. Årsagen hertil kan være, at de omkostninger, som fordringshaverne har ved behandling af sagen, vil kunne overstige det forventede modtagne beløb. Reglerne om præklusivt proklama i sager om gældssanering bør derfor indrettes således, at også disse fordringer prækluderes, selv om de er kendte af skyldneren og skifteretten, og således at den videre sagsbehandling ikke afventer svar fra alle kendte fordringshavere.

Til § 208

Efter bestemmelsens *stk. 1* skal proklama udstedes straks efter gældssaneringsagens indledning.

Ifølge bestemmelsens *stk. 2* skal proklama indrykkes ved en bekendtgørelse i Statstidende.

For professionelle kreditorer som penge- og realkreditinstitutter mv., der anvender Statstidende, vil en indrykning heri være fuldt tilstrækkelig. Må det derimod antages, at der findes private kreditorer, som ikke kan ventes at få kendskab til gældssaneringsagen ved indrykning i Statstidende, kan skifteretten efter *stk. 4* bestemme, at indkaldelsen tillige skal optages i et eller flere lokale eller almindeligt læste blade.

Stk. 2, 2. pkt., indeholder en udtømmende opregning af proklamabekendtgørelsens indhold.

Det følger således af bestemmelsens *nr. 1*, at skyldnerens navn, tidligere navne, adresse og fødselsdato skal anføres. Oplysningerne må være så fyldige og præcise, at der ikke kan opstå vanskeligheder med at identificere skyldneren. Har skyldneren drevet en personligt ejet virksomhed, skal også dennes navn og adresse samt CVR-nummer angives.

Nr. 2 angiver, at fordringer skal anmeldes inden 8 uger efter bekendtgørelsen.

Det følger af bestemmelsens *nr. 3*, at proklamaet skal angive en person, til hvem anmeldelse kan ske. Dette vil i praksis være skifterettens medhjælper, jf. konkurslovens § 219, stk. 1.

Efter *nr. 4* skal proklamaet indeholde oplysning om retsvirkningerne af for sen anmeldelse efter § 208 b, stk. 1, hvorefter retten til dækning af en fordring omfattet af gældssaneringsagen bortfalder, når sagen er sluttet med afgørelse om gældssanering.

I *stk. 3* foreslås det, at der samtidig med indkaldelsen i Statstidende skal sendes en meddelelse om proklamaet til alle fordringshavere, som er skifteretten bekendt. Det samme gælder for fordringshavere, der – på anden måde end ved deres anmeldelse af en fordring – efterfølgende bliver skifteretten eller dennes medhjælper bekendt. Udsendelsen af proklamaet til fordringshaverne skal alene betragtes som en serviceydelse til kendte fordringshavere, og manglende meddelelse har ingen retsvirkning for så vidt angår proklamaets præklusive virkning.

Det forudsættes herved, at skifteretten eller dennes medhjælper undersøger tingbogen og andre kendte registre og underretter de heri nævnte fordringshavere om gældssaneringsagen. Disse fordringshavere skal således betragtes som kendte efter lovudkastets § 208, stk. 3, hvilket betyder, at skifteretten skal sende en genpart af bekendtgørelsen af proklama til de pågældende.

Der påhviler samtidig skyldneren en pligt til loyalt at medvirke til gældssanerings-sagens oplysning, hvilket i denne sammenhæng indebærer, at skyldneren over for skifteretten skal give fyldestgørende oplysninger om alle kendte fordringshavere, og herunder fordringshavere, der f.eks. har solgt skyldneren genstande med ejendomsforbehold. Disse fordringshavere vil således også i praksis være kendte, jf. lovudkastets § 208, stk. 3.

Skyldnerens økonomiske forhold påvirkes ikke af, om enkelte fordringshavere har sikret deres fordringer ved en panteret eller lignende, idet dette alene har betydning for, hvilken dækning de enkelte fordringshavere modtager i gældssanerings-sagen. Det må derfor antages, at skyldneren som altovervejende hovedregel ikke vil have nogen anledning til ikke at oplyse loyalt om alle panthavere mv. Har skyldneren imidlertid bevidst undladt at oplyse skifteretten om enkelte fordringshavere, herunder f.eks. fordringshavere, hvis fordringer er sikret ved pant, må gældssanering nægtes, jf. konkurslovens § 212, stk. 1, nr. 2, eller gældssaneringskendelsen efter omstændighederne ophæves, jf. konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 1.

I medfør af bestemmelsens *stk. 4* kan skifteretten bestemme, at proklamaet tillige skal optages i lokale eller almindeligt læste blade, jf. ovenfor.

Til § 208 a

Bestemmelsen indeholder en række formkrav til anmeldelsen af fordringer.

Bestemmelsens *stk. 1* fastslår indledningsvis, at anmeldelser skal være skriftlige. Dette er påkrævet af ordens- og bevismæssige grunde. En anmeldelse vil dog inden for fristen kunne fremsættes mundtligt ved et møde i skifteretten eller ved et møde hos skifterettens medhjælper, idet det forudsættes, at anmeldelsen i disse tilfælde tilføres gældssanerings-sagens akter. For at skabe størst mulig klarhed om den anmeldte fordring foreslås det videre, at anmeldelsen skal indeholde en opgørelse af kreditors tilgodehavende. Gør kreditor endvidere gældende at have krav på renter og omkostninger, skal også dette fremgå af anmeldelsen. Krav på renter for tiden efter indledning

af gældssaneringssag af de fordringer, der er omfattet af kendelsen, bortfalder ved kendelsen om gældssanering, jf. konkurslovens § 200, stk. 1.

For at lette skifterettens medhjælpers arbejde med sagens videre behandling foreslås det, at en anmeldelse bør indeholde oplysning om en postadresse, hvortil senere henvendelser kan sendes. Med henblik på at lette skyldnerens betaling af afdrag efter gældssaneringskendelsen, foreslås det endvidere, at anmeldelsen bør indeholde oplysning om en konto i et pengeinstitut, hvortil afdragene senere vil kunne betales, jf. *stk. 1, 2. pkt.*

Er det ikke muligt inden anmeldelsesfristens udløb at opgøre en fordring endeligt, må der indgives en foreløbig anmeldelse, jf. *stk. 2.*

Ved foreløbig anmeldelse må kreditor skønsmæssigt anslå fordringens størrelse, idet dette vil have betydning for tilrettelæggelsen af det forslag til gældens sanering, som skyldneren skal fremkomme med efter konkurslovens § 213. Kreditor er ved fristens udløb bundet af den skønsmæssige angivelse af fordringens størrelse. Konstaterer fordringshaveren således efterfølgende, at fordringen er anmeldt med et for lavt beløb, vil fordringshaveren være afskåret fra at gøre dette yderligere beløb gældende. En meddelelse, ved hvilken det blot forbeholdes, at der kan være en fordring, er ingen foreløbig anmeldelse og medfører derfor præklusion af en eventuel fordring.

Stk. 3 svarer til dødsboskiftelovens § 82, stk. 4.

Til § 208 b

Det foreslås i *stk. 1*, at fordringshavere og andre kreditorer, der ikke anmelder deres fordring rettidigt, mister retten til dækning af fordringen, når gældssaneringssagen er endelig og afsluttet med kendelse om gældssanering. Slutter gældssaneringssagen, uden at skyldneren får en gældssanering, har det således ingen retsvirkning, at en fordringshaver ikke har anmeldt sin fordring rettidigt.

Som udgangspunkt prækluderes alle uanmeldte fordringer uanset disses karakter, og uanset om de er forfaldne.

Dog er visse typer af fordringer på grund af deres karakter friholdt fra præklusion, jf. *stk. 2*. I denne bestemmelse foreslås det, at pantefordringer friholdes fra præklusion, i det omfang pantet strækker til. Fordringer sikret ved pant omfattes alene af en kendelse om gældssanering, i det omfang pantet ikke strækker til.

Det må antages, at fordringshavere, hvis fordringer er sikret ved pant eller ejendomsforbehold, vil henvende sig i anledning af proklamaet, da de pågældende som udgangspunkt vil opnå fuld dækning af deres fordringer.

Det er i retspraksis antaget, at et krav i anledning af lån mod lønforskrivning, jf. tjenstemandslovens § 57, må anses for omfattet af konkurslovens § 199, *stk. 2*, jf. herved Østre Landsrets kendelse gengivet i U 1991.49. Det samme gælder for krav i anledning af et beboerindskudslån efter lov om individuel boligstøtte §§ 56-57, jf. U 1998.353 Ø.

Om disse fordringer gælder, at de ikke er omfattet af noget offentligt register, og skifterettens medhjælper vil derfor ikke umiddelbart kunne konstatere fordringernes eksistens, medmindre skyldneren oplyser herom. Medhjælperen må derfor undersøge, om der eksisterer sikrede fordringer af denne karakter, hvis de konkrete omstændigheder i øvrigt taler derfor.

Det samme gælder for fordringer sikret ved ejendomsforbehold. Er skyldneren forbruger, har den, der har solgt en genstand med ejendomsforbehold, dog i almindelighed ikke krav på betaling af yderligere beløb, hvis genstanden tages tilbage, jf. herved kreditaftalelovens § 41, *stk. 1*, hvorefter en kreditgiver kun har krav på betaling af et overskydende beløb, hvis det solgtes værdi ved tilbagetagelsen er mindre end kreditgiverens tilgodehavende, i det omfang særlige omstændigheder taler derfor, herunder navnlig hvis forbrugeren har udvist forsømmelighed ved brugen eller opbevaringen af det købte eller har lagt hindringer i vejen for tilbagetagelsesforretningen.

En fordring, der er sikret ved pant, vil efter konkurslovens § 199, stk. 2, 1. pkt., ikke være omfattet af en gældssanering i det omfang, pantet strækker til. Panthaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke til sin tid måtte blive dækket af pantet, jf. udkastet til § 199, stk. 2, 2. pkt. Dette indebærer, at en fordringshaver først, når pantet realiseres, vil vide, om der bliver en restfordring at anmelde i gældssaneringssagen.

I denne situation vil fordringshaveren have krav på at få dækket den udækkede del af sin fordring med den procent, hvortil de øvrige fordringer er nedsat i gældssaneringssagen. Dette gælder, selv om restkravet først gøres gældende flere år efter kendelsen om gældssanering eller efter udløbet af afdragsperioden.

Bestemmelsen medfører således, at den panthaver, der ikke mener at have (fuld) dækning for den fordring, der er sikret ved pantet, må anmelde den personlige fordring inden den angivne frist i stk. 2. Anmeldelseskravet gælder for alle panthavere, herunder panthavere hvis panterettigheder bortfalder i medfør af udkastet til § 199 a, stk. 3. Har panthaveren ikke anmeldt den personlig fordring inden den angivne frist, vil panthaveren ikke kunne kræve gældssaneringsdividende af restfordringen, når det senere konstateres, at pantets værdi ikke kan dække fordringen, herunder hvis fordringen ligger ud over handelsværdien med tillæg af 10 procent af skyldnerens faste ejendom, jf. udkastet til 199 a, stk. 2.

Anmeldelse af den personlige fordring i den angivne situation medfører ikke, at der skal afsættes eventualdividende til den mulige restfordring, dvs. den del af fordringen, der ikke kan dækkes af pantets værdi. Anmeldelsen er således alene at betragte som en formel betingelse for senere at kunne gøre restkravet gældende, hvis det viser sig, at pantets værdi ikke strækker til dækning af fordringen.

Det foreslås endvidere efter *stk. 3*, at dækning af en fordring, der er anmeldt som betinget, bortfalder, når sagen er sluttet med afgørelse om gældssanering, jf. konkurslovens § 218, stk. 1, såfremt betingelsen ikke er indtrådt på det tidspunkt, hvor der afsiges kendelse om gældssanering. Betingede fordringer vil primært være kautions- og

garantiforpligtelser, men bestemmelsen finder også anvendelse på andre typer af fordringer med disse karakteristika.

Er f.eks. en kautionsforpligtelse anmeldt i gældssaneringen inden anmeldelsesfristens udløb, vil en fordring, der udspringer heraf, således alene kunne gøres gældende, hvis den aktualiseres og anmeldes i sagen, *inden* der afsiges kendelse om gældssanering. Aktualiseres fordringen i perioden mellem afsigelse af kendelse om gældssanering og udløbet af kærefristen, jf. herved konkurslovens § 218, stk. 1, vil fordringen ikke kunne gøres gældende. Dette gælder også, hvis kendelsen om gældssanering bliver stadfæstet efter kære.

Bestemmelsens *stk. 4* vedrører den situation, at kendelsen om gældssanering enten ophæves efter konkurslovens § 229 eller efterfølges af en ny insolvensbehandling mod skyldneren. I sidstnævnte situation skal fordringer, der er prækluderede efter *stk. 1*, kunne gøres gældende mod skyldneren på lige fod med de fordringer, der var indeholdt i gældssaneringen, hvis disse fordringer i en ny insolvensbehandling kan gøres gældende mod skyldneren med deres fulde beløb, jf. herved udkastet til § 230 og Højesterets kendelse gengivet i U 2002.2275. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis der indledes en ny sag om gældssanering for en skyldner inden udløbet af afdragsperioden i skyldnerens tidligere gældssaneringssag.

Efter udkastet til § 230, 1. pkt., har de fordringshavere, der er omfattet af gældssaneringskendelsen, krav på udlæg i forhold til fordringernes beløb uden hensyn til den skete nedskrivning, men efter fradrag af afbetalinger, hvis skyldnerens bo f.eks. tages under konkursbehandling, efter at der er afsagt kendelse om gældssanering. Udlægget i konkursboet i forbindelse med disse afbetalinger kan dog ikke overstige, hvad der efter gældssaneringskendelsen tilkommer de pågældende fordringshavere, medmindre kendelsen er bortfaldet efter § 229, jf. § 230, 2. pkt.

Som den foreslåede bestemmelse i *stk. 4, nr. 2*, er formuleret, kan fordringen først gøres gældende på ny, når der afsiges kendelse om gældssanering, akkord mv. I praksis vil det dog tillige være en betingelse, at de krav, der blev prækluderet i gældssaneringssagen, anmeldes rettidigt i den nye insolvenssag.

Til nr. 9 (§ 209, stk. 2-5)

Det foreslås i *stk. 2*, at skifteretten i de tilfælde, hvor en fordring, der er anmeldt rettidigt, er bestridt af skyldneren, skal give meddelelse til fordringshaveren herom ved anbefalet brev eller på anden betryggende måde. Meddelelsen skal indeholde oplysning om retsvirkningen efter *stk. 3*.

Bestemmelsen ændrer ikke på hovedreglen i forslaget til § 208, stk. 2, nr. 2, hvorefter alle fordringer skal anmeldes over for skifteretten. Anmelder fordringshaveren ikke fordringen, vil dækningen heraf således bortfalde, jf. udkastet til § 208 b, stk. 1.

Når skifteretten har modtaget anmeldelse af fordringen, skal fordringshaveren gøres opmærksom på, at fordringen er bestridt af skyldneren, og at muligheden for dækning af fordringen bortfalder, såfremt fordringshaveren ikke har anlagt retssag om kravet inden 3 måneder fra skifterettens underretning til fordringshaveren. Indeholder meddelelsen ikke denne oplysning, har den ikke præklusiv virkning. Skifteretten påser, om denne betingelse er opfyldt.

Det foreslås endvidere, at dækning af en fordring, som skyldneren bestrider, skal bortfalde, hvis fordringshaveren ikke inden 3 måneder fra skifterettens meddelelse om, at fordringen bestrides, jf. *stk. 2*, har anlagt en retssag om kravet, jf. *stk. 3*.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med den foreslåede regel i udkastet til § 216, stk. 4, hvorefter der ved fastlæggelse af skyldnerens afdragsordning skal afsættes midler til dækning af en fordring, som er bestridt af skyldneren. Kendelsen skal samtidig angivne, hvorledes de afsatte midler skal fordeles mellem de øvrige fordringshavere, hvis der ikke anlægges sag om fordringen, eller hvis det ved dom eller forlig fastslås, at fordringen ikke består.

Det foreslås i *stk. 4*, at sagsomkostninger, der pålægges skyldneren, i de tilfælde, hvor det ved dom eller forlig fastslås, at kravet består, betragtes som stiftet på samme tidspunkt som den bestridte fordring. Dette medfører i praksis, at fordringshaveren alene

vil modtage dividende af eventuelle sagsomkostninger pålagt skyldneren, uanset at fordringshaveren får medhold. Reglen har til formål at hindre, at skyldneren efter en retssag om en bestridt fordring på ny befinder sig i en håbløs økonomisk situation på grund af pålagte sagsomkostninger.

Tilkendes skyldneren sagsomkostninger, vil de ikke skulle fordeles mellem fordringshaverne i gældssaneringssagen, da det må antages, at de modsvarer faktisk afholdte udgifter.

Selv om skyldneren ikke bestrider en anmeldt fordring, er en fordringshaver ikke afskåret fra at bestride en anden fordringshavers fordring.

I de tilfælde, hvor gældssaneringssagen ikke slutes med kendelse om gældssanering, påvirkes fordringshaverens retsstilling ikke, selv om der ikke rettidigt er anlagt sag, jf. *stk. 5*, jf. udkastet til § 208 b, stk. 1. Det samme gælder, hvor kendelsen om gældssanering enten ophæves efter § 229, eller hvis skyldnerens bo tages under konkursbehandling, hvis skyldneren får stadfæstet en tvangsakkord, eller hvis skyldneren på ny meddeles gældssanering, jf. konkurslovens § 230 og udkastet til § 230, jf. *stk. 5*, jf. forslaget til § 208 b, stk. 4.

I de tilfælde, hvor det efter skifterettens skøn må lægges til grund, at skyldneren uden saglig grund bestrider en eller flere anmeldte fordringer, vil dette efter omstændighederne – f.eks. hvis skyldnerens bestridelse må antages at have karakter af chikane – kunne medføre, at skyldneren bør nægtes gældssanering.

Til nr. 10 (§ 213, stk. 2)

Det foreslås, at skyldnerens forslag til gældens sanering skal ledsages af et forslag til en opgørelse over, hvilke panterrettigheder der vil bortfalde ved en kendelse om gældssanering i de tilfælde, hvor skifteretten har truffet bestemmelse om at lade skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, vurdere, jf. udkastet til § 199 a, stk. 1.

Reglen må ses i sammenhæng med konkurslovens § 214, hvorefter skifteretten, når den har modtaget skyldnerens forslag til gældens sanering, med et varsel på mindst 2 uger indkalder skyldneren og samtlige kendte fordringshavere og indehavere af særligt sikrede krav til et møde til behandling af skyldnerens forslag. Det fremgår af konkurslovens § 214, stk. 1, 3. pkt., at indkaldelsen bl.a. skal vedlægges skyldnerens forslag til gældens sanering.

Den foreslåede bestemmelse har således til hensigt at sikre, at de fordringshavere, hvis pantefordringer bliver berørt ved en gældssaneringskendelse, udtrykkeligt bliver gjort opmærksom herpå i skyldnerens forslag til gældens sanering.

Efter lovudkastets § 199 a, stk. 3, træffer skifteretten i gældssaneringskendelsen bestemmelse om, hvilke panterettigheder der helt eller delvist bortfalder.

Til nr. 11 (§ 216, stk. 1)

Det foreslås, at skifteretten ved fastsættelse af den procent, hvortil fordringerne nedsættes, kan bestemme, at der skal bortses fra fordringer, som kun vil afkaste et ubetydeligt beløb, jf. 2. pkt. Dækningen af disse fordringer bortfalder, når sagen er sluttet med kendelse om gældssanering, jf. konkurslovens § 218, stk. 1, jf. 3. pkt. Dette svarer til reglen om småfordringer i konkurs, jf. herved konkurslovens § 153, stk. 1.

Det foreslås endvidere, at justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelsen af 2. pkt., jf. 5. pkt. Det forudsættes herved, at størrelsen af den dividende, dvs. det beløb, hvortil fordringen bliver nedskrevet ved gældssaneringen, som kan udelukkes fra dækning i gældssaneringssagen, på nuværende tidspunkt kan fastsættes til en samlet sum på 500 kr., der som hovedregel er den nuværende beløbsgrænse for fordringer efter § 153, stk. 1, i Sø- og Handelsretten.

Bestemmelsen indebærer, at skifteretten ved fastsættelsen af nedsættelsesprocenten ikke skal indregne de fordringer, der alene vil afkaste en ubetydelig dividende, hvis de medtages i opgørelsen. Er der eksempelvis anmeldt 10 fordringer på hver 100.000 kr. og en fordring på 1.000 kr., således at det samlede anmeldte krav er 1.001.000 kr.,

og lægges det til grund, at skyldnerens samlede opsparing er 50.000 kr., vil nedsættelsesprocenten blive 5, idet fordringen på 1.000 kr. ikke skal indgå i beregningen, da dividenden af denne fordring, hvis den var medtaget i opgørelsen, alene var blevet 49,95 kr.

I de tilfælde, hvor en kendelse om gældssanering ophæves i medfør af konkurslovens § 229, vil fordringer, hvor dækningen er bortfaldet, på ny kunne gøres gældende mod skyldneren, jf. 4. pkt., jf. udkastet til § 208 b, stk. 4, nr. 1. Dette følger således hovedreglen om fordringer, hvor dækningen er bortfaldet ved kendelsen om gældssanering.

Til nr. 12 (§ 216, stk. 4)

Det foreslås, at der ved kendelsen om gældssanering skal afsættes midler til dækning af fordringer, der behandles efter reglerne om bestridte fordringer efter udkastet til § 209, jf. stk. 4. I de midler, der skal afsættes, skal der tages højde for, at skyldneren vil kunne blive pålagt at skulle betale sagens omkostninger. Disse omkostninger vil alene blive dækket med den procent, hvortil de øvrige fordringer i gældssanerings sagen er nedsat, jf. udkastet til § 209, stk. 4.

Kendelsen skal angivne, hvorledes de afsatte midler skal fordeles mellem de øvrige fordringshavere, såfremt der ikke anlægges sag om fordringen, jf. § 209, stk. 3, eller såfremt det ved dom eller forlig fastslås, at fordringen ikke består.

De tilfælde, hvor fordringshaveren efter at have anlagt sag om kravet hæver sagen, skal i denne bestemmelses forstand sidestilles med, at det ved dom eller forlig fastslås, at fordringen ikke består.

Henvisningen til konkurslovens § 182, stk. 1, i *sidste pkt.* indebærer, at skifteretten kan bestemme, at det opsparede beløb skal indsættes på en særskilt konto i et pengeinstitut. Dette er i overensstemmelse med principperne i Højesterets kendelse gengivet i U 2000.2216 H.

Til nr. 13 (§ 216, stk. 5)

Det foreslås, at det i lovteksten præciseres, at skifteretten skal vejlede skyldneren om, hvornår aktiver, som skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering, skal realiseres. Dette tidspunkt vil normalt skulle fastsættes til gældssaneringssagens afslutning, jf. § 218, stk. 1, dvs. efter udløbet af kærefristen for kendelsen om gældssanering, uden at kære er sket, eller når kæreinstansens kendelse er afsagt.

Bestemmelsen har til hensigt at sikre, at skyldneren ikke under gældssaneringssagen, og måske navnlig i perioden fra afsigelse af kendelse om gældssanering og til udløbet af kærefristen, realiserer aktiver uden sikkerhed for, at den pågældende endeligt meddeles gældssanering.

Der er ikke knyttet særlige retsvirkninger til skifterettens vejledning om realisationstidspunktet. Undlader skyldneren i strid med sit forslag til gældens sanering at realisere aktiver, vil dette derimod kunne medføre, at kendelsen ophæves efter konkurslovens § 229, stk. 1, nr. 2.

Til nr. 14 (§ 216, stk. 6 og 7)

Bestemmelsen bemyndiger justitsministeren til at fastsætte nærmere regler om fastsættelsen af de afdrag, som skyldneren skal betale i den periode, hvor skifteretten efter konkurslovens § 216, stk. 3, eventuelt har meddelt den pågældende henstand med betalingen af den del af gælden, der fortsat skal bestå, jf. *stk. 6*.

Det forudsættes, at der fastsættes nærmere regler om fastlæggelsen af skyldnerens budget, herunder om behandlingen af indtægter og udgifter og om rådighedsbeløb. I den forbindelse forudsættes der fastsat regler for behandlingen af visse særlige indtægter og udgifter.

Konkursrådets udkast til en bekendtgørelse er medtaget i betænkningen som kapitel 20. Bekendtgørelsesudkastet er udformet i overensstemmelse med følgende hovedprincipper:

Ved vurderingen af, om erstatningssummer, herunder renteindtægter fra udbetalte erstatninger, og ydelser fra forsikringer skal inddrages i gældssanerings sagen, bør der lægges vægt på, hvad de forskellige summer skal kompensere. Må de pågældende beløb anses for kompensation for mistet fremtidig indtægt, skal de medtages som en indtægt for skyldneren. Må beløbene derimod anses for at være af personlig karakter og som kompensation for en ikke-økonomisk skade, skal de ikke medtages som en indtægt for skyldneren.

Dette vil indebære, at mén- og invaliditetsgodtgørelser o. lign., der er af personlig karakter, og som må antages at skulle kompensere for en ikke-økonomisk skade, således ikke skal inddrages i gældssanerings sagen. Erstatninger for erhvervsevnetab mv., der skal kompensere for mistet fremtidig indtægt, skal derimod inddrages i gældssaneringen i det omfang erstatningen udgør kompensation for indtægt, der ville være oppebåret i afdragsperioden.

Om indtægtsførelsen af udbetalinger fra skyldnerens pensionsordninger i afdragsperioden skal det særligt bemærkes, at en udbetaling fra en summaordning, dvs. en pensionsordning der kommer til udbetaling med et engangsbetrag, i almindelighed skal indregnes i skyldnerens budget med 10 procent for hvert år efter udbetalingen. Hermed ligestilles summaordninger og rateordninger, dvs. pensionsordninger, der kommer til udbetaling i årlige rater over mindst 10 år. Udbetalinger fra rateordninger skal indgå i gældssanerings sagen som enhver anden ordinær indtægt.

Behandlingen af den del af en summaordning, der skal indgå i gældssanerings sagen, vil mest hensigtsmæssigt kunne tilrettelægges således, at beløbet betales på en gang. Kommer en summaordning, dvs. f.eks. en kapitalpension, eksempelvis til udbetaling i begyndelsen af det andet år af den periode, hvor skyldneren afdrager på gælden, vil normalt 40 procent (10 procent om året i 4 år) af det udbetalte beløb skulle indgå i gældssanerings sagen. Dette beløb bør fordeles blandt fordringshaverne i umiddelbar forlængelse af udbetalingen af pensionsordningen til skyldneren.

For så vidt angår udgiftssiden, indeholder bekendtgørelsesudkastet regler om størrelsen på rådighedsbeløbet, ligesom det er reguleret, hvilke af skyldnerens forventede faste udgifter i afdragsperioden der kan medtages som poster på budgettet.

Ved at fastsætte regler om, hvilke poster der skal medtages særskilt i budgettet, sikres en ekspeditions-mæssig lettelse af sagerne. Det er som udgangspunkt alene udgiftsposter, der indgår i en typisk husstands budget, og hvis størrelse varierer af grunde, der ikke kan tilregnes skyldneren, der bør medtages særskilt i budgettet. Herudover bør der fortsat kunne medtages udgifter, der er forbundet med den enkelte skyldners kroniske lidelser eller handicap.

Opregningen af udgiftsposter, der kan medtages på budgettet, i bekendtgørelsen bør som udgangspunkt være udtømmende, således at øvrige udgiftsposter må afholdes af skyldnerens rådighedsbeløb. Der bør dog sikres skifteretten mulighed for helt undtagelsesvist at medtage andre faste udgifter på budgettet, hvis disse er påkrævede for at dække skyldnerens og dennes husstands helt særlige behov. Udgifter forbundet med, at skyldneren har valgt at lade sine børn gå i privatskole eller tage ophold på en efterskole, skal således f.eks. som udgangspunkt dækkes af rådighedsbeløbet. Er der helt særlige hensyn at tage til skyldnerens barn, herunder f.eks. sygdom eller lignende, bør der dog undtagelsesvist være mulighed for at medtage udgiften særskilt i budgettet.

Der findes overordnet set ikke at være behov for væsentlige ændringer i forhold til gældende retspraksis om skyldnerens budget, og en bekendtgørelse kan derfor i vidt omfang videreføre de principper, som retspraksis er udtryk for. Konkursrådet finder dog, at der er behov for at foretage enkelte ændringer og præciseringer af retstilstanden.

Konkursrådet finder for det første, at en skyldner, der har ret til samvær med et barn, der bor hos den anden af forældrene, bør sikres midler til at gennemføre dette samvær. Der bør derfor i budgettet afsættes midler hertil, herunder primært til transportudgifter for barnet eller skyldneren.

I de tilfælde, hvor en skyldners barn bor en større del af tiden hos skyldneren, bør det i det enkelte tilfælde vurderes, om udgifterne skal behandles efter reglerne om udgifter vedrørende hjemmeboende børn eller efter reglerne om samvær med børn. I den vurdering indgår samværets omfang. Har skyldneren således sit barn boende halvdelen af tiden – f.eks. hver anden uge – bør skyldneren i budgettet kunne medtage halvdelen af det beløb, der normalt afsættes som rådighedsbeløb for et barn af tilsvarende alder.

Konkursrådet finder for det andet, at en skyldners udgifter til medicin og andet udstyr vedrørende kroniske lidelser eller handicap, bør kunne medtages på budgettet. Dette bør dog alene gælde i det omfang, udgiften ikke kan afholdes inden for en særlig ydelse mv., der er af personlig karakter og må antages at skulle kompensere skyldneren for en ikke-økonomisk skade. Det forudsættes dog, at der er en åbenbar årsags-sammenhæng mellem den indtrufne skade, der har udløst den særlige ydelse, erstatning eller lignende, og en udgift til medicin el. lign. i skyldnerens budget. I disse tilfælde skal skyldneren primært afholde udgiften af en sådan ydelse mv., uanset at denne i øvrigt kan holdes ude af gældssanerings sagen.

Det samme gælder, hvis skyldneren får et tilskud, der skal dække en nærmere konkretiseret udgift, f.eks. tilskud til diverse hjælpemidler. I disse tilfælde vil udgiften ligeledes alene kunne medtages på budgettet, hvis tilskuddet ikke dækker udgiften fuldt ud.

Konkursrådet finder for det tredje, at den retstilstand, der blev fastslået af Højesteret ved afgørelsen gengivet i U 1998.45/2 H, hvorefter det ved fastsættelse af dividendens størrelse som udgangspunkt er husstandens samlede indtægter og udgifter, der skal lægges til grund, bør opretholdes ved fastlæggelsen af budgetregler i bekendtgørelsen.

I de sager, hvor skyldneren er en del af en husstand, vil skyldneren efter omstændighederne skulle betale hele sin nettoindkomst til kreditorerne. Skyldnerens egen nettoindkomst bør dog samtidig udgøre det maksimale, som skyldneren skal betale sine kreditorer.

Udgangspunktet modificeres i visse situationer, hvor en absolut anvendelse af husstandsprincippet vil føre til et urimeligt resultat – særligt hvis samlivet er af væsentligt nyere dato end gælden. Konkursrådet finder, at en regel, der fraviger husstandsprincippet, alene bør dække de situationer, hvor skyldnerens gæld *i al væsentlighed* hidrører fra før samlivets påbegyndelse. Reglerne om gældssanering har karakter af konkrete lempelsesregler, og der skal derfor ikke i alle sager, hvor skyldneren har stiftet gæld inden samlivets påbegyndelse, foretages en præcis beregning af, hvor meget den nye samlever har kunnet udnytte gældsstiftelsen.

I de sager, hvor gælden i al væsentlighed er stiftet inden samlivets etablering, finder Konkursrådet, at skyldneren maksimalt skal betale kreditorerne sin nettoindkomst med fradrag af halvdelen af husstandens rimelige fællesudgifter. Skyldneren skal dog ikke på budgettet kunne medtage afdrag på den nye ægtefælles eller samlevers gæld, når husstandsprincippet i øvrigt fraviges.

Konkursrådet finder endelig, at der bør indføres en regel, der sikrer, at børn, herunder stedbørn, ikke skal bidrage til afvikling af skyldnerens gæld med de ydelser, der tilgår skyldneren til sikring af børnenes underhold og velfærd. En sådan regel bør udformes således, at der ved beregningen af den dividende, en skyldner skal betale sine kreditorer, alene kan medtages udgifter vedrørende husstandens børn, i det omfang udgiften ikke er dækket af en indtægt, der som f.eks. børnebidrag, børnepensionsydelser, børnepenge og andre offentlige ydelser udbetales til skyldneren i kraft af husstandens børn. Overstiger de indtægter, der hidrører fra husstandens børn, udgifterne vedrørende børnene, skal det overskydende beløb således ikke inddrages i gældssanerings-sagen.

De udgifter vedrørende børnene, der i givet fald skal dækkes af de særlige indtægter, der stammer fra børnene selv, er først og fremmest udgifter til børnepasning samt det rådighedsbeløb, der afsættes til hvert barn. Derimod bør en forholdsmæssig del af husstandens fælles udgifter, herunder f.eks. til husleje, ikke indgå i beregningen.

Konkursrådet finder endvidere, at de indtægter, som et barn oppebærer fra fritidsarbejde, samt renter fra indestående på barnets bankkonti ikke bør indgå i beregningen af husstandens budget.

De regler, der i bekendtgørelsen bør fastsættes om behandlingen af udgifter og indtægter vedrørende skyldnerens børn, bør alene gælde for husstandens børn under 18 år. Reglerne bør således ikke finde anvendelse på husstandens hjemmeboende børn over 18 år, der i stedet – ligesom det bør gælde for bedsteforældre mv. – må behandles som logerende i relation til gældssanerings sagen.

Det forudsættes i øvrigt, at der er parallelitet mellem reglerne om ansættelse af det månedlige rådighedsbeløb og konkurslovens § 197 for så vidt angår vurderingen af, hvilke indtægts- og udgiftsposter der skal medtages i gældssanerings sagen. Dette indebærer, at indtægter, og visse erstatningssummer der er indsat på særlige konti, samt udgifter, der ikke skal medtages i budgettet, ej heller skal indgå i vurderingen af den økonomiske betingelse i § 197, stk. 1.

Dette skal dog ikke gælde for pensionsordninger, der er udbetalt i en sum inden gældssanerings sagens start, uanset at skyldneren har holdt den udbetalte sum klart adskilt fra sin øvrige formue og derfor kan holde denne sum delvist ude af gældssanerings sagen, når skyldneren skal fremkomme med sit forslag til gældens sanering. Allerede udbetalte pensionsordninger skal således i alle tilfælde indgå fuldt ud i vurderingen af den økonomiske betingelse i § 197, stk. 1.

Om rådighedsbeløbet skal Konkursrådet særligt bemærke, at dette beløb bør fastsættes af justitsministeren. Når rådighedsbeløbets størrelse skal fastsættes, bør der lægges vægt på, hvilke udgifter, der ud over de udgifter der specifikt er opregnet i bekendtgørelsen, bør indgå i en fornuftig og beskeden husholdning samt til almindelig offentlig lokal transport. Der henvises til kapitel 8.1.4.3 ovenfor.

Der vil som efter gældende ret allerede ved gældssanerings sagens indledning kunne etableres en opsparingsordning for skyldneren. Har skyldneren opsparet et beløb i den periode, hvor gældssanerings sagen behandles ved skifteretten, vil dette beløb

skulle afkorte den periode, hvor skyldneren efter kendelsen om gældssanering skal afdrage på den bestående del af gælden. Har en skyldner eksempelvis i en periode på 5 måneder opsparet 10.000 kr., og fastsættes skyldnerens månedlige afdrag til 2.500 kr., vil udgangspunktet være, at afdragsperioden efter kendelsen skal forkortes med 4 måneder.

For opsparinger foretaget under behandlingen af en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. herved udkastet til kapitel 29, gælder det særlige forhold, at der kan forløbe en årrække, forinden konkursboet afsluttes, og der træffes endelig afgørelse i gældssaneringssagen. I denne situation vil det være særligt relevant at påbegynde en opsparingsordning under sagens behandling.

Det foreslås endvidere, at beløbsgrænser i bekendtgørelsen om ansættelse af månedligt afdrag og afdragsperiodens længde reguleres med 2,0 pct. nedsat eller forhøjet med den såkaldte tilpasningsprocent, jf. lov nr. 373 af 28. maj 2003 om en satsreguleringsprocent, jf. *stk. 7*. Satsreguleringsordningen indebærer, at overførselsindkomster og visse andre satser, herunder indtægts- og beløbsgrænser for fri proces, årligt reguleres med en satsreguleringsprocent mv., der fastsættes på grundlag af årslønsudviklingen på arbejdsmarkedet.

De satser for rådighedsbeløb, der gælder på tidspunktet for afsigelse af kendelse om gældssanering, skal anvendes i hele afdragsperioden. Det betyder, at der ved fastlæggelsen af skyldnerens budget i afdragsperioden ikke skal tages hensyn til den forventede udvikling i rådighedsbeløbets størrelse.

Til nr. 15 (§ 219, stk. 1)

Efter konkurslovens § 219 kan skifteretten antage en medhjælper til under skifterettens tilsyn at udføre en række af de opgaver, der ellers ville være henlagt til skifteretten.

I udkastet til § 199 a, stk. 5, og § 208 a, stk. 3, pålægges skifteretterne yderligere opgaver i forbindelse med behandlingen af sager om gældssanering. Det foreslås, at disse opgaver tillige skal kunne overlades til skifteretternes medhjælper.

Den foreslåede ændring har også virkning for sager om gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. konkurslovens § 235, hvorefter skifteretten kan overlade de i konkursloven § 219, stk. 1, nævnte forretninger til konkursboets kurator eller skifterettens medhjælper.

Til nr. 16 (§ 220)

I udkastet til § 203 er det foreslået, at skyldneren i særlige tilfælde skal stille sikkerhed for de omkostninger, der er forbundet med gældssaneringssagen. Efter *1. pkt.* afholdes omkostningerne ved gældssaneringssagens behandling af statskassen, når der ikke er stillet sikkerhed for omkostningerne. Sammenhængen med udkastet til § 203 betyder således, at statskassen i almindelighed betaler sagens omkostninger.

I udkastet til § 199 a, stk. 1, 2. pkt., er det foreslået, at skyldneren altid skal stille sikkerhed for de omkostninger, der er forbundet med en vurdering af handelsværdien af den ejendom, som tjener til skyldnerens bolig. Sammenhængen med *1. pkt.* indebærer, at skyldneren altid skal betale de omkostninger, der er forbundet med vurderingen.

Det foreslås, at skifteretten, når den procent, hvortil fordringerne nedsættes, skyldnerens uredelige handlinger eller andre særlige forhold taler derfor, i forbindelse med sagens slutning kan bestemme, at omkostningerne skal erstattes af skyldneren, jf. *2. pkt.* Skifteretten vil efter omstændighederne kunne bestemme, at omkostningerne alene skal erstattes delvist.

Skifteretten vil for det første kunne kræve sagens omkostninger erstattet af skyldneren, hvis nedsættelsesprocenten taler derfor. Dette dækker den situation, hvor den procent, hvortil fordringerne nedsættes, er væsentligt højere end i en gennemsnitlig

gældssanerings sag. Dette kriterium vil sædvanligvis være opfyldt, hvis procenten overstiger 25.

Det forudsættes herved, at der på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, er tilstrækkeligt med frie midler til at dække sagsomkostningerne. Sådanne frie midler vil typisk kunne være fremkommet som provenu fra aktiver, der er realiseret eller skal realiseres som led i kendelsen om gældssanering, eller som betaling fra en fordringshaver, der har foretaget lønindeholdelse under gældssanerings sagen, og som skal fralægge sig det indvundne beløb, jf. udkastet til § 221, stk. 3. Det er derimod ikke hensigten, at skyldneren skal erstatte sagsomkostningerne, hvis disse må afdrages til statskassen sideløbende med skyldnerens betaling af den bestående del af gælden.

En pligt for skyldneren til at erstatte sagsomkostningerne vil i den situation reelt medføre en mindsket dividende til fordringshaverne, eftersom den periode, hvor skyldneren skal afdrage på den bestående del af gælden, ikke skal forlænges, når skyldneren pålægges at erstatte statskassen sagens omkostninger.

Skifteretten vil for det andet kunne kræve sagens omkostninger dækket, hvor en begæring om gældssanering ikke tages til følge, fordi skyldneren har handlet uredeligt, hvilket f.eks. vil kunne være tilfældet, hvis den pågældende under sagen har undladt at oplyse om et aktiv, der skulle være indgået i sagen. I den situation forudsættes det, at skyldneren som hovedregel vil blive pålagt at erstatte de samlede sagsomkostninger.

Endelig vil der kunne foreligge andre særlige forhold, der taler for, at skyldneren skal erstatte sagens omkostninger helt eller delvist. Herved markeres det, at der ikke skal sluttes modsætningsvist fra de grunde, der er anført i lovudkastet.

Om sammenhængen med udkastet til § 203 bemærkes, at skyldneren, uanset om den pågældende meddeles gældssanering eller ej, vil skulle betale sagens omkostninger, når skifteretten har fundet grundlag for at bestemme, at skyldneren skal stille passende sikkerhed for omkostningerne ved gældssanerings sagens behandling. Det samme

gælder for omkostningerne til vurdering af skyldnerens beboelsesejendom, som skyldneren har stillet sikkerhed for efter udkastet til § 199 a, stk. 1.

Til nr. 17 (§ 221, stk. 3)

Det foreslås, at en fordringshaver, skal fralægge sig den fyldestgørelse, som er indvundet ved lønindeholdelse efter indledning af en gældssaneringssag. Fordringshaveren skal fralægge sig fyldestgørelsen, når gældssaneringssagen er sluttet med kendelse om gældssanering. Herved sikres en ensartet behandling af de skyldnere, der er under lønindeholdelse, og de skyldnere, som ikke er.

De tilfælde, hvor skyldneren har indgået en frivillig aftale med skattemyndighederne mv. som alternativ til en egentlig lønindeholdelse, skal ikke behandles anderledes. Rådet finder derfor, at også sådanne aftaler bør kunne opretholdes under behandlingen af gældssaneringssagen, men at den derved opnåede fyldestgørelse skal fralægges, såfremt der afsiges kendelse om gældssanering.

Efter den nuværende retstilstand er det alene offentlige myndigheder, der kan foretage lønindeholdelse.

Bestemmelsen indebærer, at den fordringshaver, der har indeholdt i skyldnerens løn mv., på det tidspunkt, hvor gældssaneringssagen sluttet med kendelse om gældssanering, jf. herved konkurslovens § 218, stk. 1, skal indbetale hele det beløb, der er indeholdt i skyldnerens løn mv. til fordeling blandt fordringshaverne. Fordringshaveren har ret til at anmelde beløbet som en fordring i gældssaneringssagen, og retten til dækning af fordringen bortfalder ikke, hvis oplysning om lønindeholdelse er indeholdt i en rettidig foretaget anmeldelse, jf. herved udkastet til § 208 b, stk. 1.

Det beløb indvundet ved lønindeholdelse, som fordringshaveren i medfør af bestemmelsen skal fralægge sig, hvis skyldneren meddeles gældssanering, skal betragtes som en opsparing foretaget af skyldneren under sagens behandling. Dette betyder, at den periode, hvor skyldneren skal afdrage på den bestående gæld, skal forkortes. Om

den nærmere beregning af denne afkortning henvises til bemærkningerne til udkastets § 216, stk. 6.

Til nr. 18 (§ 222 a)

Det foreslås, at et beløb svarende til indbetalinger på skyldnerens pensionsordninger, der udgjorde et uforholdsmæssigt stort beløb efter den pågældendes formue- eller ansættelsesforhold på det tidspunkt, betalingen fandt sted, skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering efter konkurslovens § 213, jf. *stk. 1*.

Vurderingen af, om denne forudsætning er opfyldt, afhænger af et skøn i det enkelte tilfælde. Dette skøn skal udøves i overensstemmelse med den hidtidige retspraksis på området, og der tilsigtes således ikke en ændring i forhold til gældende ret. Efter denne praksis lægges der vægt på, om skyldneren efter at den gæld, der søges saneret, er opstået, har indbetalt på en pensionsordning, som den pågældende selv har oprettet. Er pensionsordningen oprettet som et led i skyldnerens ansættelsesforhold, skal ordningen kun inddrages i gældssaneringssagen, hvis indbetalingerne er unormalt høje efter stillingens beskaffenhed.

Det forudsættes, at der i givet fald skal ske inddragelse i gældssaneringssagen, i det omfang der er betalt et uforholdsmæssigt stort beløb. Det er således alene den del af skyldnerens indbetaling på pensionsordningen, der anses for at være uforholdsmæssigt stor, der skal indgå i gældssaneringssagen. Er dette beløb af en helt marginal størrelse, vil beløbet dog, som efter gældende retspraksis, kunne holdes ude af gældssaneringssagen. Der skal således fortsat gælde en bagatelgrænse, jf. bestemmelsens angivelse af, at beløbet *i almindelighed* skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering.

Finder skifteretten, at et beløb skal indgå i gældssaneringssagen, afhænger den praktiske gennemførelse af de vilkår, som pensionsordningen indeholder.

Har ordningen ingen tilbagekøbsværdi, dvs. at ordningen ikke kan ophæves, før indehaveren når en forud aftalt alder, eller der indtræder en anden aftalt begivenhed, vil

det ikke i alle tilfælde være muligt at kompensere kreditorerne fuldt ud for det beløb, der er indbetalt på pensionsordningen, idet afdragsperioden i så fald vil skulle forlænges ud over det rimelige. I disse tilfælde skal compensationen derfor ske ved, at den periode, hvor skyldneren skal afdrage den bestående del af gælden, jf. konkurslovens § 216, stk. 3, forlænges mere skønsmæssigt. Må det i den situation imidlertid antages, at skyldneren har tilrettelagt sin pensionsordning med henblik på gældssanering, skal det som udgangspunkt tale imod, at skyldneren i det hele taget meddeles gældssanering, jf. herved udkastet til § 197, stk. 2, nr. 5.

I øvrige tilfælde forudsættes det, at kreditorerne skal tilbydes et beløb, der fuldt ud svarer til det oprindeligt indbetalte, jf. dog stk. 3, hvorefter det beløb, der skal indgå i gældssaneringssagen, ikke kan overstige pensionsordningens nutidsværdi. Er beløbet øget med et kapitalafkast, skal dette beløb tilfalde kreditorerne, hvis afkastet med en vis sikkerhed kan forbindes med det for meget erlagte. Udbetaling sker efter afgiftsberigtigelse i henhold til pensionsbeskatningslovens regler.

Forudsætter ophævelse af pensionsordningen tillige samtykke fra skyldnerens arbejdsgiver, hvilket ofte er tilfældet for arbejdsmarkedspensioner, hvor arbejdsgiveren løbende indbetaler på ordningen, vil en ophævelse på skyldnerens begæring kunne gennemføres efter *stk. 1, 2. pkt.*, uanset at arbejdsgiveren ikke ønsker at give samtykke. En regel om ophævelse af arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger uden arbejdsgiverens samtykke har alene til formål at etablere en praktisk mulighed for at inddrage usædvanlige pensionsindbetalinger i gældssaneringssagen, hvorimod der ikke tilsigtes nogen ændring i den vurdering, der efter retspraksis foretages af indbetaling på skyldnerens firmapensionsordninger. Det afgørende for spørgsmålet om, hvorvidt en firmapensionsordning delvist skal inddrages i gældssaneringssagen, er således fortsat, om ordningen er usædvanlig i det pågældende ansættelsesforhold.

Det foreslås endvidere, at skifteretten i særlige tilfælde skal kunne bestemme, at en del af skyldnerens pensionsopsparring skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering efter konkurslovens § 213, uanset at betalingerne ikke er foretaget på en sådan måde, at et beløb skal indgå i gældssaneringssagen efter *stk. 1*, jf. *stk. 2*. Dette vil kunne forekomme, hvis skyldneren har foretaget store indbetalinger på en pensions-

ordning på et tidspunkt, hvor den pågældende havde så store indtægter, at indbetalingerne ikke fremstod som uforholdsmæssigt store.

Bestemmelsens anvendelsesområde er navnlig møntet på den skyldner, der samlet set vil have usædvanligt gode økonomiske forhold efter udbetaling af pensionen, og hvor en sanering af den pågældendes gæld uden inddragelse af en del af pensionsordningen derfor vil kunne virke mindre rimelig. Som efter hidtidig retspraksis, jf. herved f.eks. U 1998.1545 H, skal skyldnerens samlede økonomiske forhold efter en pensionering tages i betragtning.

I *stk. 3* foreslås det, at det beløb, som er opgjort efter *stk. 1* og *2*, ikke kan overstige pensionsordningens værdi, dvs. tilbagekøbsværdien med fradrag af pensionsbeskatningen.

I *stk. 4* foreslås det, at det ikke skal være muligt for de pengeinstitutter og forsikringselskaber, hvor skyldneren har sine pensionsordninger, at modregne i beløb, der kommer til udbetaling fra pensionsordninger, der ophæves efter fristdagen som et led i skyldnernes gældssanering. Dette er i overensstemmelse med Pengeinstituttankenævnets praksis om modregning i ophævede pensionsordninger i almindelighed.

I *stk. 5* foreslås det, at skifteretten kan fastsætte tidspunktet for ophævelse af skyldnerens pensionsordning i de tilfælde, hvor ordningen alene kan ophæves efter skifterettens bestemmelse herom efter udkastet til *stk. 1, 2 pkt.* Det forudsættes, at dette tidspunkt fastsættes til efter afslutningen af gældssaneringssagen, jf. herved § 218, *stk. 1.* Herved sikres det, at skyldneren ikke vil kunne hæve en pensionsordning, der ikke frit vil kunne hæves uden for gældssaneringssagen, og efterfølgende trække sin begæring om gældssanering tilbage.

Til nr. 19 (§ 226, *stk. 2*)

Bestemmelsen er en følge af de foreslåede bestemmelser i §§ 208-208 b om præklusivt proklama.

Til nr. 20 (§ 228, stk. 1)

Efter konkurslovens § 228, stk. 1, kan skifteretten på skyldnerens begæring ændre en gældssaneringskendelses bestemmelse om henstand og afdrag. Bestemmelsen giver derimod ikke skifteretten mulighed for at ændre den procent, hvortil fordringerne ved kendelsen er blevet nedsat.

Det foreslås, at § 228, stk. 1, ændres således, at skifteretten efter begæring også skal kunne genoptage en sag om gældssanering med henblik på at ændre den procent, hvortil fordringerne nedsættes, jf. herved § 216, stk. 1. Procenten vil efter omstændighederne kunne nedsættes således, at den resterende del af gælden bortfalder. Gældssaneringskendelsen kan derimod ikke ændres, således at skyldneren skal betale en større procentdel af fordringerne.

Det forudsættes, at en ændring af nedsættelsesprocenten alene foretages i de situationer, hvor en rimelig forlængelse af afdragsperioden ikke kan afbøde konsekvenserne af de ændrede forhold i skyldnerens økonomiske situation.

Har skyldneren pådraget sig væsentlig ny gæld efter kendelsen om gældssanering, bør skifteretten for at ligestille såvel gamle som nye fordringshavere i stedet for en ændring af nedsættelsesprocenten overveje, om der er grundlag for at meddele skyldneren gældssanering på ny, jf. herved Højesterets kendelse gengivet i U 2002.2275 H. I modsat fald vil de fordringshavere, hvis gæld er stiftet efter afsigelsen af kendelsen om gældssanering, kunne få fuld dækning for deres fordringer og dermed blive væsentligt bedre stillet end de fordringshavere, som måtte tåle en yderligere nedsættelse af deres fordringers værdi.

Til nr. 21 (§ 230)

Den foreslåede bestemmelse er udtryk for den retstilstand, som fremgår af Højesterets kendelse gengivet i U 2002.2275 H, hvorefter opgørelsen af fordringer, der var omfattet af en tidligere kendelse om gældssanering, skulle ske efter princippet i konkurslovens § 230. Det præciseres i overensstemmelse hermed, at § 230 også finder

anvendelse i de tilfælde, hvor skyldneren efter at være meddelt gældssanering på ny underkastes insolvensbehandling i form af konkurs, tvangsakkord eller gældssanering.

Til nr. 22 (Overskrift til kapitel 29)

Det foreslås, at overskriften til kapitel 29 ændres. Ændringen skal afspejle, at skyldneren efter de nu foreslåede regler ikke i alle tilfælde selv skal være gået konkurs, for at skifteretten skal kunne meddele den pågældende gældssanering efter reglerne i dette kapitel.

Til nr. 23 (§§ 231-231 b)

Til § 231

Det foreslås, at anvendelsesområdet for reglerne om gældssanering i konkurs udvides til at omfatte en række yderligere situationer, hvor der ansøges om gældssanering i forbindelse med en konkursbehandling.

Bestemmelsens *stk. 1 og 2* opregner den persongruppe, for hvem reglerne kan finde anvendelse, og angiver, hvornår begæringen skal være indgivet.

I *stk. 1* opstilles den overordnede tidsmæssige betingelse, at begæringen må være indgivet, inden skifteretten indkalder til den afsluttende skiftesamling i konkursboet. Bestemmelsen finder anvendelse, uanset om boets sluttet efter konkurslovens § 143 eller med regnskab og udlodning efter konkurslovens §§ 151-152.

Efter *stk. 1, nr. 1*, er en personlig skyldner, som er under konkurs, omfattet af regelsættet. Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 231, stk. 1, nr. 2.

Efter *stk. 1, nr. 2*, foreslås det, at reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs skal finde anvendelse på den skyldner, hvis ægtefælle eller samlever er gået konkurs, såfremt skyldnerens gæld i hovedsagen stammer fra kaution eller lignende

hæftelse for gæld, som ægtefællen eller samleveren har pådraget sig ved erhvervs-mæssig virksomhed. Lignende hæftelse kan f.eks. dække visse garantiforpligtelser, der savner kautionens karakteristika.

Til erhvervmæssig virksomhed må henregnes de tilfælde, hvor virksomheden har været ægtefællens eller samleverens hovedbeskæftigelse. Virksomheder af mere hob-bybetonet karakter, herunder f.eks. garagesalg af vin og lignende, kvalificerer ikke skyldneren eller dennes ægtefælle eller samlever til gældssanering efter de foreslåede regler om gældssanering i forbindelse med konkurs. Det samme gælder i det tilfælde, hvor en lønmodtager har pådraget sig gæld ved fejlslagne investeringsprojekter såsom ved tegning af anparter eller ved investering i finansielle instrumenter uden sammenhæng med skyldnerens erhvervsudøvelse. Reglen medfører, at det er uden betydning, om den uoverskuelige gældsbyrde stammer fra en erhvervsvirksomhed, som er drevet i skyldnerens eget navn eller i ægtefællens eller samleverens navn.

Bestemmelsen stiller krav om, at skyldnerens gæld i hovedsagen skal stamme fra erhvervmæssig virksomhed eller sikkerhedsstillelse herfor. Stammer gælden ikke i hovedsagen fra sådanne forpligtelser, men har gælden derimod karakter af forbrugsgæld eller lignende, vil skyldneren være henvist til at søge gældssanering efter reglerne i kapitel 25-28.

I de tilfælde, hvor skyldnerens gæld er af ”blandet” karakter, og hvor der både eksisterer gæld, som har karakter af forbrugsgæld, og gæld fra erhvervmæssig virksomhed eller sikkerhedsstillelse herfor, vil det bero på en konkret vurdering, om kravet er opfyldt. Ved denne vurdering må der foretages en konkret afvejning af størrelsen af den gæld, som knytter sig til den erhvervmæssige virksomhed og skyldnerens øvrige gæld. Betingelsen vil sædvanligvis være opfyldt, hvis væsentligt mere end halvdelen af skyldnerens gæld stammer fra erhvervsvirksomhed.

Det er en forudsætning for at afsige kendelse om gældssanering efter den foreslåede regel, at ægteskabet og/eller samlivet bestod enten på det tidspunkt, hvor skyldneren påtog sig at hæfte for den erhvervmæssige gæld, eller består på det tidspunkt, hvor skyldneren indgiver begæring om gældssanering i forbindelse med konkurs.

I *stk. 1, nr. 3*, foreslås det, at reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs skal findes anvendelse på den skyldner, hvis gæld i hovedsagen stammer fra kaution eller lignende hæftelse for gæld, der er pådraget et selskab, såfremt skyldneren, dennes ægtefælle eller samlever tilsammen direkte eller indirekte ejer en væsentlig del af dette selskabs kapital. Betegnelserne ”selskab” samt ”direkte eller indirekte” skal forstås i overensstemmelse med principperne i konkurslovens § 2, nr. 2.

Reglen indebærer, at det er uden betydning, om den uoverskuelige gældsbyrde stammer fra en erhvervsvirksomhed, som er drevet i eget navn eller gennem et selskab.

I de tilfælde, hvor selskabet ejes helt eller delvist af ægtefællen eller samleveren, omfatter den foreslåede regel tilfælde, hvor ægteskabet og/eller samlivet bestod enten ved skyldnerens påtagelse af hæftelsen for den erhvervsmæssige gæld eller består ved skyldnerens indgivelse af begæring om gældssanering.

Efter *stk. 2, nr. 1*, er en personlig skyldner, som under gældssaneringssagen erklæres konkurs, omfattet af regelsættet. Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 231, stk. 1, nr. 1.

I *stk. 2, nr. 2*, foreslås det, at reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs skal finde anvendelse på den skyldner, der indgiver begæring om gældssanering, når der samtidig behandles en begæring om gældssanering vedrørende skyldners ægtefælle eller samlever.

Bestemmelsen skal sikre, at der i de såkaldte ”dobbeltsaneringssager”, dvs. den situation, at begge ægtefæller eller samlevere får behandlet en ansøgning om gældssanering på samme tidspunkt, er mulighed for, at begge ansøgers begæring om gældssanering kan behandles efter de samme regler. Det er en forudsætning for at afsige kendelse om gældssanering efter denne bestemmelse, at parterne på kendelsestidspunktet har fælles husstand, og at der derfor skal udarbejdes et fælles husstandsbudget.

I *stk. 3* foreslås det, at skifteretten skal kunne anvende reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs, selv om der indgives begæring fra en skyldner på et senere tidspunkt end nævnt i *stk. 1*. Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 231, *stk. 2*. Det ændrede anvendelsesområde for reglerne i kapitel 29 medfører dog, at bestemmelsens anvendelsesområde udvides til også at gælde den situation, hvor det ikke er skyldneren selv, der er undergivet konkursbehandling.

Er konkursboet sluttet, kan skifteretten, uanset om boet er sluttet med regnskab og udlodning, jf. §§ 151-152, eller uden udlodning på grund af boets beskedne midler, jf. § 143, bestemme, at gældssaneringssag alene skal indledes for så vidt angår de fordringer, som er nævnt i § 233, jf. *stk. 4*. Dette betyder, at i de tilfælde, hvor det er skyldneren, der er under konkursbehandling, vil det relevante tidspunkt normalt være konkursdekretets afsigelse, jf. lovudkastets § 233, *stk. 1*. I de øvrige tilfælde, dvs. hvor det ikke er skyldneren selv, der er under konkursbehandling, er det relevante skæringstidspunkt normalt indledning af gældssaneringssag, jf. udkastet til § 233, *stk. 1*.

Reglen indebærer, at der kan meddeles gældssanering på de betingelser og vilkår, som efter forslaget vil gælde for gældssanering i forbindelse med konkurs, selv om en skyldner først indgiver ansøgning om gældssanering i forbindelse med konkurs, efter at konkursboet er sluttet.

Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 231, *stk. 3*, idet bestemmelsens anvendelsesområde dog foreslås udvidet til også at gælde boer afsluttet i medfør af konkurslovens § 143.

Afgørelsen af, om der, uanset at konkursboet er afsluttet, skal indledes sag om gældssanering i forbindelse med konkurs, er fakultativ og beror således på skifterettens skøn. For at varetage de særlige hensyn til forsvarlig afvikling af konkursramte erhvervsvirksomheder, der er nævnt i bemærkningerne til udkastet til § 231 a, *stk. 2*, forudsættes det, at sag om gældssanering efter dette kapitel ikke indledes, når der er forløbet blot nogen tid fra konkursens afslutning, da det ellers vil være vanskeligt at fremskaffe nærmere oplysninger om virksomhedens drift mv.

I skifterettens afgørelse af, om der skal indledes sag om gældssanering, uanset at konkursboet er afsluttet, skal det således indgå som et væsentligt moment, om sagen kan oplyses forsvarligt.

Dette vil have særlig betydning i de sager, hvor konkursboet er sluttet i medfør af konkurslovens § 143, idet der i disse sager i hovedreglen ikke har været foretaget de samme undersøgelser som i konkursboer, der slutes med regnskab og udlodning. I dette tilfælde må skyldneren derfor under gældssaneringsagen efter bedste evne forsøge at sikre medhjælperen adgang til det relevante materiale fra den konkursramte virksomhed. Medvirker skyldneren ikke hertil, må det efter omstændighederne kunne føre til, at begæringen om gældssanering efter reglerne i dette kapitel må afvises. I praksis vil de oplysninger, der eventuelt fremkommer fra de kendte fordringshavere i medfør af udkastet til § 233 a, stk. 2, dog formentlig kunne udgøre en væsentlig del af skifterettens vurderingsgrundlag.

I de tilfælde, hvor boet er sluttet i medfør af konkurslovens § 143, vil de eventuelle yderligere undersøgelser, som måtte være fornødne for skifterettens vurdering af skyldnerens gældssaneringsag, skulle foretages af skifterettens medhjælper, hvilket i praksis oftest vil medføre, at statskassen skal afholde udgiften hertil.

Til § 231 a

Det foreslås, at skifteretten efter en skyldners begæring skal kunne afsige kendelse om gældssanering, såfremt skyldneren godtgør, at skyldneren ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og det må antages, at gældssaneringen vil føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold, jf. stk. 1.

Bestemmelsen svarer til udkastet til § 197, stk. 1, og der tilsigtes således ikke nogen ændring i den vurdering, som skifteretten skal foretage af skyldnerens insolvens. Det vil således fortsat være en betingelse for gældssanering, at skyldneren er håbløst for-gældet.

Det vil oftest være ret åbenbart, at den konkursramte skyldner er håbløst forgældet. Det kan dog ikke udelukkes, at der kan forekomme grænsetilfælde, hvor skønnet over den fremtidige indtægt er så uklart, eller hvor restgælden efter konkursen er så lille, at skyldneren ikke har ført bevis for at være håbløst forgældet.

I de tilfælde, hvor skyldneren har startet ny erhvervsvirksomhed, bør der ikke lægges vægt på mere usikre forventninger til eller prognoser om den fremtidige indtægt. Den forventede indtægt må i sådanne tilfælde fastsættes mere skønsmæssigt og på baggrund af en relativ forsigtig vurdering over skyldnerens fremtidige indtægt.

En vurdering af, om skyldneren er kvalificeret insolvent, vil i reglen først kunne foretages i forbindelse med konkursboets afslutning, idet skifteretten næppe før op til tidspunktet for afslutningen af konkursboet med større sikkerhed vil kunne fastslå størrelsen af skyldnerens betalingsevne og resthæftelsen efter boets afslutning. De krav, som skifteretten stiller til styrken af beviset for skyldnerens kvalificerede insolvens, må derfor efter omstændighederne være lave ved indledning af en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 1, nr. 3.

Efter *stk. 2* stilles der ikke, som i udkastet til § 197, *stk. 2*, nr. 1, krav om, at skyldnerens økonomiske forhold skal være afklarede, før der kan afsiges kendelse om gældssanering. Dette betyder, at der vil kunne afsiges kendelse om gældssanering, selv om skyldnerens økonomiske forhold er usikre og uafklarede. Herved sikres det, at også skyldnere, der er berørt af et virksomhedskollaps, og som på afgørelsestidspunktet befinder sig i en økonomisk overgangsperiode, har mulighed for at opnå en gældssanering.

Forslaget om at ophæve kravet om, at skyldnerens økonomiske forhold skal være afklarede, skal ses i sammenhæng med den foreslåede regel i § 236 a, hvorefter skifteretten i gældssaneringskendelsen kan bestemme, at gældssaneringssagen kan genoptages med henblik på en ændring (opjustering) af nedsættelsesprocenten, såfremt

skyldneren på det tidspunkt, hvor der afsiges kendelse om gældssanering, har uafklarede økonomiske forhold. Øges skyldnerens indtjening således i afdragsperioden, vil skifteretten, når der i gældssaneringskendelsen er truffet bestemmelse herom, kunne bestemme, at fordringshaverne skal have del i den øgede indtjening.

Det følger dog af princippet om, at en gældssanering skal medføre en varig løsning af skyldnerens økonomiske situation, at væsentlige usikkerhedsmomenter omkring skyldnerens fremtidige økonomiske situation, som gør det uklart, om dette mål kan nås, fortsat bør udelukke gældssanering. Har skyldneren f.eks. undladt at indgive selvangivelse, kan det normalt ikke afgøres, om der eventuelt påhviler skyldneren en restskattebyrde, ligesom den skyldner, der ejer anparten i skattespekulationsøjemed, vil kunne pådrage sig yderligere gældsforpligtelser som følge af ejerskabet. Disse forhold skal som efter gældende ret fortsat føre til, at skyldneren nægtes gældssanering.

Stk. 2 indeholder herudover en række yderligere omstændigheder, der normalt vil udelukke gældssanering. Disse omstændigheder har særlig betydning for sager om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Efter *stk. 2, 1. pkt.*, kan der i almindelighed ikke afsiges kendelse om gældssanering, såfremt der foreligger forhold, som omfattes af udkastet til § 197, stk. 2, nr. 2-6. Der henvises til bemærkningerne til lovudkastets § 1, nr. 3, ovenfor.

Særligt for så vidt angår henvisningen til § 197, stk. 2, nr. 6, skal det dog bemærkes, at det forhold, at skyldneren har stiftet ny gæld, efter at der er indledt en sag om gældssanering, i praksis oftere vil kunne være berettiget ved gældssanering i forbindelse med konkurs end ved almindelig gældssanering. Dette vil primært gælde de tilfælde, hvor gælden er stiftet i forbindelse med skyldnerens nye erhvervsvirksomhed.

I *stk. 2, nr. 1*, foreslås det, at der i tilfælde, hvor skyldneren, skyldnerens ægtefælle eller samlever, eller ledelsen i det selskab, der er omfattet af konkursbehandlingen, i ikke uvæsentligt omfang har tilsidesat sine forpligtelser med hensyn til bogføring,

momsafregning, indeholdelse og afregning af A-skat, indsendelse af oplysninger til offentlige myndigheder eller lignende, ikke kan afsiges kendelse om gældssanering.

Ved vurderingen af, om en tilsidesættelse af pligterne er væsentlig nok til at udelukke gældssanering, er skifteretten overladt et vist skøn, og det er ikke fundet hensigtsmæssigt at søge at opstille fastere kriterier for udøvelsen af dette skøn. Skifteretten vil således skulle foretage en konkret vurdering ud fra den enkelte sags konkrete omstændigheder.

Det kan dog anføres, at ikke enhver formel overtrædelse af f.eks. bogføringsreglerne skal føre til, at der ikke kan afsiges kendelse om gældssanering. Det er på den anden side heller ikke hensigten, at der skal foreligge dom for overtrædelse af straffelovens § 302, eller at skyldneren mv. skal have realiseret gerningsindholdet i denne bestemmelse, før gældssanering er udelukket. Det må dog antages, at skyldneren som udgangspunkt vil være udelukket fra gældssanering, hvis virksomhedens bogføringsmateriale er bortkommet, og skyldneren ikke kan give en meget troværdig forklaring om, hvorfor virksomhedens regnskabsmateriale ikke umiddelbart er tilgængeligt for kurator.

Det præciseres endvidere i *stk. 2, nr. 2*, at der som udgangspunkt ikke kan meddeles gældssanering, hvis skyldneren, skyldnerens ægtefælle eller samlever, eller ledelsen i det selskab, der er omfattet af konkursbehandlingen, i øvrigt i ikke uvæsentligt omfang har undladt at lede den virksomhed, der er eller har været undergivet konkursbehandling, forsvarligt.

En sådan ikke uvæsentlig tilsidesættelse af at lede en virksomhed forsvarligt vil f.eks. kunne foreligge i det tilfælde, hvor virksomheden har ydet ulovlige aktionær- eller anpartshaverlån. Er det således f.eks. ydet lån i strid med aktieselskabslovens § 115, stk. 1, hvorefter et selskab bl.a. ikke må yde lån til eller stille sikkerhed for aktionærer, anpartshavere, bestyrelsesmedlemmer eller direktører i selskabet eller et moder-selskab til dette, vil ledelsen have undladt at lede virksomheden forsvarligt.

Reglen vil endvidere f.eks. kunne finde anvendelse, hvis skyldneren mv. har begunstiget eller søgt at begunstige enkelte kreditorer. Det må herved forudsættes, at den omstødelige disposition kan bebrejdes skyldneren eller den relevante konkursramte virksomhed, som har foretaget dispositionen.

Er det ikke skyldneren, men et selskab, skyldnerens ægtefælle eller samlever, der er under konkurs, har forholdene i den konkursramte virksomhed afsmittende virkning på skyldnerens mulighed for at få gældssanering efter dette kapitel. En ægtefælle eller samlever, der f.eks. har kationeret for erhvervsgæld, skal i overensstemmelse hermed ikke kunne meddeles gældssanering, hvis der i den konkursramte virksomhed foreligger visse nærmere kritisable forhold ved ledelsen af den konkursramte virksomhed. Forholdene i den konkursramte virksomhed har således en afsmittende effekt på skyldnerens gældssaneringssag. Dette vil eksempelvis kunne medføre, at skyldneren vil være udelukket fra en gældssanering, hvis det konkursramte selskab, ægtefællen eller samleveren har forsømt sine forpligtelser ved ledelsen af virksomheden. Den, der har påtaget sig en kautionsforpligtelse, vil således i gældssaneringsmæssig sammenhæng kunne blive påvirket af en uacceptabel forretningsmæssig adfærd ved driften af den konkursramte virksomhed.

Efter *stk. 3* foreslås det, at skifteretten ved vurderingen efter *stk. 2* som efter gældende ret skal lægge vægt på gældens alder. Der henvises til bemærkningerne til udkastet til § 197, *stk. 3*, ovenfor.

I sager om gældssanering i forbindelse med konkurs kan det ofte forekomme, at hovedparten af gælden hidrører fra perioden kort tid forud for indgivelse af en begæring om gældssanering. Er denne gæld opstået som følge af en enkeltstående og nu overstået begivenhed, herunder f.eks. en erhvervsvirksomheds konkurs, skal gældens alder tillægges mindre betydning ved vurderingen af, om gældssanering skal være udelukket. Dette er i overensstemmelse med gældende praksis.

Det foreslås, at skifteretten skal kunne afvise at afsige kendelse om gældssanering, selv om der ikke foreligger omstændigheder som nævnt i *stk. 2*, hvis der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering, jf. *stk. 4*. Bestem-

melsen svarer til udkastet til § 197, stk. 4, og der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse, jf. lovudkastets § 1, nr. 3.

I *stk. 5* foreslås det, at det ved afgørelsen om gældssanering ikke skal tages i betragtning, hvorvidt skyldneren har mulighed for at opnå eftergivelse efter andre regler. Bestemmelsen svarer til konkurslovens § 197, stk. 2, sidste pkt., idet det dog præciseres, at der ikke skal tages hensyn til andre eftergivelsesregler. Denne ændring har til hensigt at sikre, at der ved vurderingen af, om der kan meddeles gældssanering i forbindelse med konkurs, ikke skal tages hensyn til, om der kan ske gældseftergivelse efter reglerne i konkursloven, dvs. gældssanering efter kapitel 25-28 og tvangsakkord.

I *stk. 6* foreslås det, at skifteretten ikke skal kunne indlede en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs for en skyldner, hvis der inden for de seneste 10 år er afsagt kendelse om gældssanering for skyldneren efter reglerne i dette kapitel. Der indføres således en karantæneperiode på 10 år, hvor der ikke på ny kan meddeles gældssanering efter reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs.

Har skyldneren tidligere fået gældssanering efter de almindelige regler herom, skal det derimod ikke indebære en karantæneperiode. Reglen har til hensigt at sikre, at reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs ikke øger erhvervsdrivendes letsind i forretningsanliggender ud fra en forventning om, at de jævnligt kan få slettet gæld, der er pådraget i forbindelse med en falleret erhvervsvirksomhed.

En skyldner, der tidligere er meddelt gældssanering i forbindelse med konkurs, må i en situation, hvor den pågældende før udløbet af karantæneperioden på ny er blevet kvalificeret insolvent, i stedet indgive begæring om gældssanering efter de almindelige regler i konkurslovens kapitel 25-28.

Stk. 7 svarer til konkurslovens § 197, stk. 3, og udkastet til § 197, stk. 5, jf. lovudkastets § 1, nr. 3.

Til § 231 b

Det foreslås, at det alene er skyldnere, hvis gæld i hovedsagen er pådraget ved erhvervmæssig virksomhed, der skal kunne få gældssanering på andre betingelser, end hvad der følger af reglerne om gældssanering efter kapitel 25-28.

Er en lønmodtager taget under konkursbehandling, og er den pågældendes gæld ikke i hovedsagen pådraget ved erhvervmæssig virksomhed, skal skyldneren i gældssaneringsmæssig sammenhæng ikke behandles anderledes end den skyldner, som ikke er gået konkurs. Udgangspunktet for en sådan skyldner er derfor, at der, uanset at skyldnerens begæring processuelt behandles efter reglerne i kapitel 29, ikke kan meddeles den pågældende gældssanering på de betingelser, der gælder for gældssanering i forbindelse med konkurs. Dette medfører bl.a., at der som altovervejende hovedregel må stilles krav om, at skyldneren har afklarede økonomiske forhold.

Bestemmelsen skal hindre, at personer med gæld, der i hovedsagen ikke er pådraget ved erhvervmæssig virksomhed, og som i dag i praksis sjældent går konkurs, i videre omfang vil søge mod konkursinstituttet for at kunne begære gældssanering på de betingelser, der gælder for gældssanering i forbindelse med konkurs.

Vurderingen af, om skyldnerens gæld i hovedsagen er pådraget ved erhvervmæssig virksomhed, svarer til den vurdering, der skal foretages efter udkastet til § 231, stk. 1, nr. 2. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Stammer skyldnerens gæld fra en kautionsforpligtelse for erhvervmæssig gæld, må den betragtes som erhvervmæssig i denne bestemmelses forstand, jf. herved udkastet til § 231, stk. 1, nr. 2 og 3.

Som bestemmelsen er udformet, er der mulighed for undtagelsesvist at anvende reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs, uanset at skyldnerens gæld ikke i hovedsagen er erhvervmæssig. Dette forudsætter, at der foreligger særlige omstændigheder.

Undtagelsesbestemmelsen har navnlig til hensigt at sikre, at de betingelser, der gælder for gældssanering i forbindelse med konkurs, også kan finde anvendelse i tilfælde, hvor der samtidig behandles gældssanerings sag for to ægtefæller eller samlevere, hvoraf kun den ene har i hovedsagen erhvervmæssig gæld.

Reglen skal således ses i sammenhæng med udkastet til § 231, stk. 2, nr. 2, idet det ved behandling af gældssanerings sager for begge ægtefæller eller samlevere, hvor kun den ene opfylder kravet om, at gælden i hovedsagen skal være erhvervmæssig, kan forekomme urimeligt og uhensigtsmæssigt, såfremt betingelserne for sagernes behandling er forskellige.

Til nr. 24 (§ 232, stk. 1)

Efter *stk. 1* foreslås det, at skifteretten tidligst skal kunne afsige kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel i forbindelse med konkursboets slutning efter § 143 eller i forbindelse med skifterettens stadfæstelse af udkast til regnskab og udlodning, jf. § 151. Før dette tidspunkt vil det ofte ikke være muligt nærmere at opgøre skyldnerens gæld.

Bestemmelsen skal tillige sikre, at forholdene i det relevante konkursbo er afdækket i tilstrækkeligt omfang, og at et forsvarligt grundlag for afgørelsen om gældssanering således er tilvejebragt, inden der træffes afgørelse. Efter udkastet til § 231 a, stk. 2, 2. pkt., kan der således i almindelighed ikke afsiges kendelse om gældssanering i forbindelse med konkurs, hvis skyldnerens gæld er pådraget i en virksomhed, hvor det i forbindelse med konkursbehandlingen konstateres, at ledelsen i ikke uvæsentligt omfang har undladt at lede den virksomhed, der er eller har været undergivet konkursbehandling. Denne bestemmelse forudsætter, at forholdene i virksomheden er undersøgt, inden der træffes afgørelse i gældssanerings sagen.

I skifterettens vurdering af en gældssanerings sag efter reglerne i dette kapitel skal bl.a. indgå kurators regnskab og redegørelser i konkursboet samt fordringshavernes eventuelle oplysninger efter udkastet til § 233 a, stk. 2. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse, jf. lovudkastets § 1, nr. 26.

Til nr. 25 (§ 232, stk. 2)

Efter udkastet til § 232, stk. 1, kan skifteretten tidligst afsige kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel i forbindelse med konkursboets slutning efter § 143 eller i forbindelse med skifterettens stadfæstelse af udkast til regnskab og udlodning, jf. § 151.

Efter *stk. 2* foreslås det, at skifteretten skal kunne afsige kendelse om gældssanering på et tidligere tidspunkt end nævnt i *stk. 1*, når forholdene i konkursboet er tilstrækkeligt og betryggende oplyst.

Bestemmelsen har karakter af en undtagelsesbestemmelse, og vil navnlig kunne anvendes i tilfælde, hvor behandlingen af konkursboet er særlig langvarig, og hvor konkursbehandlingen beror på enkelte udestående spørgsmål, herunder f.eks. udfaldet af en retssag eller lignende. Det må herved forudsættes, at skyldnerens forhold i øvrigt er afdækket i tilstrækkeligt omfang, således at afgørelsen i gældssaneringssagen i det hele kan træffes på et forsvarligt grundlag.

I de tilfælde, hvor det er skyldneren, som er under konkursbehandling, må det normalt være en forudsætning for at afsige kendelse om gældssanering på et tidligere tidspunkt, end det der er forudsat i *stk. 1*, at den del af skyldnerens gæld, der ikke er dækket ved konkursen, ligger nogenlunde fast, således at skifteretten har et klart overblik over, hvilken gæld der skal indgå i gældssaneringskendelsen. Det er således alene den udækkede del af kravene fra konkursen, der indgår i skyldnerens gældssaneringssag, jf. Mogens Munch, Konkursloven med kommentarer, 9. udgave, 2001, side 886.

Til nr. 26 (§§ 233 og 233 a)

Det foreslås i § 233, *stk. 1*, at § 199, *stk. 1*, skal finde tilsvarende anvendelse i de tilfælde, hvor gældssaneringssagen behandles efter de foreslåede regler i § 231, *stk. 1*, nr. 2 og 3, eller *stk. 2*, nr. 2. Bestemmelsen er således en konsekvens af de foreslåede

regler i § 231, stk. 1, nr. 2-3, og stk. 2, nr. 2, og omfatter de tilfælde, hvor skyldneren ikke er under konkursbehandling.

Efter § 199, stk. 1, 2. pkt., kan skifteretten, når særlige forhold taler derfor, bestemme, at kendelsen kun skal omfatte fordringer, der er stiftet inden et af skifteretten fastsat tidligere tidspunkt. Dette indebærer, at skifteretten bl.a. vil kunne bestemme, at skæringstidspunktet – som i de øvrige sager om gældssanering i forbindelse med konkurs – skal være tidspunktet for konkursdekretets afsigelse, jf. herved § 233, stk. 1.

Det foreslås i § 233, *stk. 2, 1. pkt.*, at kendelse om gældssanering i de i § 231, stk. 1, nr. 1, og stk. 2, nr. 1, angivne tilfælde omfatter fordringer, der er stiftet inden konkursdekretets afsigelse, jf. dog § 30. Denne hovedregel svarer til konkurslovens § 233 og fastslår, at gældssaneringen, i de tilfælde hvor skyldneren er under konkursbehandling, omfatter de fordringer, der er stiftet inden konkursdekretets afsigelse, jf. dog konkursloven § 30.

I særlige tilfælde, hvor der er stiftet gæld i tiden efter konkursdekretets afsigelse, vil der dog formentlig kunne være behov for at fastsætte skæringstidspunktet til det tidspunkt, hvor skifteretten indleder gældssaneringssagen, og skifteretten kan derfor fastsætte et senere skæringstidspunkt, jf. § 233, *stk. 2, 2. pkt.* Den omstændighed, at der er stiftet (forbrugs)gæld kortere tid før indgivelse af en ansøgning om gældssanering, vil dog normalt tale afgørende mod gældssanering, jf. udkastet til § 231 a, stk. 2.

Fastsættes skæringstidspunktet i en sag om gældssanering i overensstemmelse med hovedreglen i stk. 2, 1. pkt., bortfalder krav på renter af de fordringer, der er omfattet af kendelsen af gældssanering, efter § 233, *stk. 2, 3. pkt.* for tiden efter konkursdekretets afsigelse. Fastsættes skæringstidspunktet til et andet tidspunkt, finder konkurslovens § 200 anvendelse, jf. konkurslovens § 237. Dette indebærer, at krav på renter af de fordringer, der er omfattet af kendelsen af gældssanering, bortfalder for tiden efter indledning af gældssaneringssag.

Det foreslås endvidere, at reglerne om præklusivt proklama i gældssanering overføres til reglerne om gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. § 233 a, stk. 1. Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

Efter § 233 a, stk. 2 foreslås det, at den genpart af bekendtgørelsen om proklama, som skifteretten i medfør af § 208, stk. 3, skal sende til alle kendte fordringshavere i sager om gældssanering i forbindelse med konkurs, skal indeholde en opfordring til fordringshaverne om at komme med oplysninger om omstændigheder af betydning for sagens afgørelse. Dette vil f.eks. kunne være nærmere oplysninger om virksomhedens drift, som en fordringshaver mener, vil kunne have betydning for sagens afgørelse, jf. herved udkastet til § 231 a, stk. 2, 2. pkt., hvorefter der i almindelighed ikke afsiges kendelse om gældssanering i forbindelse med konkurs, hvis skyldnerens gæld er pådraget i en virksomhed, hvor det i forbindelse med konkursbehandlingen konstateres, at ledelsen i ikke uvæsentligt omfang har undladt at lede virksomheden forsvarligt.

Disse oplysninger skal indgå i skifterettens vurdering af gældssaneringssagen, ligesom de kan danne grundlag for skifterettens overvejelser om eventuelle yderligere undersøgelser.

I de tilfælde, hvor skifteretten først ved en fordringshavers anmeldelse af et krav bliver bekendt med fordringshaverens identitet, skal skifteretten også sende en kopi af bekendtgørelsen om proklama med opfordring til fordringshaveren om at komme med oplysning om omstændigheder af betydning for sagens afgørelse.

Efter § 233 a, stk. 3, skal fordringshavere, der allerede har anmeldt deres krav i skyldnerens konkursbo, ikke anmelde kravet på ny i gældssaneringssagen for at undgå præklusion af deres krav. Dette gælder alene, hvis kravet er anmeldt i skyldnerens konkursbo, og skyldneren indgiver begæring om gældssanering, inden konkursboet er afsluttet. Det er således en forudsætning for anvendelsen af bestemmelsen, at den konkursramte skyldners gældssaneringssag ikke behandles efter udkastet til § 231, stk. 4, hvorefter skifteretten i de tilfælde, hvor konkursboet er sluttet med regnskab og udlodning, jf. §§ 151-152, eller i medfør af § 143, kan bestemme, at gældssaneringssag alene skal indledes for så vidt angår de fordringer, som er nævnt i § 233.

Når skifteretten indrykker proklama i Statstidende i anledning af en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs, vil bekendtgørelsen i de relevante tilfælde skulle indeholde oplysning om, at den fordringshaver, der allerede har anmeldt sit krav i skyldnerens konkursbo, kan undlade fornyet anmeldelse af kravet.

Til nr. 27 (§ 236, stk. 2 og 3)

Det foreslås i *stk. 2*, at konkursboet i de tilfælde, hvor det er skyldnerens bo, der er under konkursbehandling, afholder omkostningerne ved behandlingen af en sag om gældssanering i det omfang, der er midler hertil. I andre tilfælde finder konkurslovens § 220, 1. pkt., tilsvarende anvendelse. Dette indebærer, at konkursboet – som efter den nugældende bestemmelse i § 236, stk. 2 – alene skal bære omkostningerne ved gældssaneringssagen, når skyldneren er personligt under konkursbehandling. I andre tilfælde skal omkostninger bæres af statskassen og i særlige tilfælde af skyldneren selv, jf. bemærkningerne til udkastet til § 220, 2. pkt.

Stk. 3 svarer til udkastet til § 220, 2. pkt., og der henvises til lovudkastets § 1, nr. 16.

Til nr. 28 (§§ 236 a-c)

Til § 236 a

Det foreslås efter *stk. 1*, at skifteretten i en kendelse om gældssanering i forbindelse med konkurs skal kunne bestemme, at gældssaneringssagen kan genoptages med henblik på en ændring af nedsættelsesprocenten, såfremt skyldneren på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, har uafklarede økonomiske forhold.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med udkastet til § 231 a, hvorefter der er mulighed for at afsige kendelse om gældssanering, selv om skyldneren befinder sig i en økonomisk overgangsperiode, hvor den pågældendes økonomiske forhold er uafklarede.

I sager, hvor skyldnerens økonomiske forhold er tilstrækkeligt afklarede, vil skifteretten dermed ikke kunne træffe bestemmelse om, at sagen kan genoptages med henblik på en eventuel senere forhøjelse af den procent, hvortil fordringerne er nedsat ved kendelsen om gældssanering.

Efter *stk. 2, 1. pkt.*, foreslås det, at skyldneren i de tilfælde, hvor skifteretten har truffet bestemmelse efter *stk. 1*, inden rimelig tid skal give fordringshaverne og skifteretten meddelelse, såfremt der indtræder en væsentlig forbedring i skyldnerens økonomiske forhold. Der pålægges således skyldneren en oplysningspligt.

Der bør efter rådets opfattelse ikke fastsættes en absolut frist for, hvornår skyldneren skal give fordringshaverne og skifteretten besked om en økonomisk forbedring. Oplysningen skal dog gives snarest muligt efter det tidspunkt, hvor forbedringen af skyldnerens økonomiske forhold ligger fast, f.eks. i umiddelbar forlængelse af at skyldneren har fået arbejde. Tidspunktet vil således kunne ligge forud for det tidspunkt, hvor den pågældende får de økonomiske midler i hænde.

Oplysningspligten omfatter alle væsentlige budgetforbedringer, som skyldes en ændring i skyldnerens indkomstforhold. Skyldneren har således pligt til at give nærmere oplysninger om budgetforbedringer, som udspringer af skyldnerens arbejde enten som lønmodtager eller selvstændig erhvervsdrivende. Også væsentlige budgetforbedringer for skyldneren, som beror på dennes ægtefælles eller samlevers arbejdsindkomst, vil skyldneren have pligt til at give oplysning om.

Der er alene oplysningspligt, når budgetforbedringen er væsentlig. En budgetforbedring som medfører, at skyldnerens betalingsevne forbedres med 1.000 kr. om måneden, bør betragtes som en væsentlig budgetforbedring, som skyldneren har pligt til at give meddelelse om. En budgetforbedring på mindre end 1.000 kr. om måneden, bør derimod ikke udgøre en væsentlig budgetforbedring i denne sammenhæng.

Skyldneren har ikke pligt til at give oplysning om mere tilfældighedsprægede budgetforbedringer, idet sådanne ikke vil kunne føre til, at det pålægges skyldneren at betale et yderligere beløb til kreditorerne, jf. bemærkningerne til udkastet til § 236 b, *stk. 2*.

Tilfældighedsprægede budgetforbedringer vil f.eks. kunne være arv, lotterigevinster eller lignende, der i afdragsperioden tilfalder skyldneren, og som skyldneren på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering blev afsagt, ikke havde nogen forventning om at skulle modtage. Det samme gælder for friværdi opstået i et formueaktiv, som skyldneren realiserer ved salg, når salg af formueaktivet ikke sker som led i skyldnerens erhverv.

I *stk. 2, 2. pkt.*, foreslås det, at skifteretten i de tilfælde, hvor der efter *stk. 1* er truffet bestemmelse om, at gældssaneringssagen kan genoptages med henblik på at forhøje dividenden, kan pålægge skyldneren at fremsende nærmere dokumentation for sine økonomiske forhold til skifteretten og fordringshaverne.

Reglen skal sikre, at fordringshaverne har reel mulighed for at kunne påse, om skyldneren har opnået budgetforbedringer, som vil kunne medføre en forhøjelse af den meddelte dividende. Herved kan det samtidig kontrolleres, om skyldneren har opfyldt sin oplysningspligt efter *1. pkt.* Opfylder skyldneren ikke disse pligter, vil kendelsen om gældssanering kunne ophæves, jf. udkastet til § 236 c, *stk. 2.*

Det vil efter bestemmelsen kunne pålægges skyldneren at sende årsopgørelser, lønsedler mv. til skifteretten og kreditorerne i den periode, hvor den pågældende skal afdrage på den resterende del af gælden. I de tilfælde, hvor skyldnerens gæld bortsaneres, dvs. at den procent, hvortil fordringerne nedsættes, fastsættes til 0, vil pligten bestå i en periode, der svarer til den normale afdragsperiode, dvs. typisk 5 år at regne fra det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering er afsagt.

Har skyldneren stiftet et nyt selskab, vil det endvidere kunne være relevant for skifteretten og kreditorerne at modtage virksomhedens regnskab til gennemsyn. Økonomiske forhold vil også kunne omfatte regnskaber fra en virksomhed, som indirekte er ejet af skyldneren, og hvor den pågældende arbejder, jf. herved *1. pkt.* I denne situation skal skyldneren anmodes om at fremkomme med oplysninger for at forhindre den situation, at skyldneren i afdragsperioden arbejder i en virksomhed, der er ejet af skyldneren selv eller skyldnerens ægtefælle eller samlever, og for at unddrage for-

dringshaverne en budgetforbedring ikke modtager den løn, som den pågældendes arbejdsindsats i en virksomhed i samme branche, ville have udmøntet sig i.

Foretager skyldneren en opsparing i en virksomhed, der er ejet af den pågældende selv, ægtefællen, samleveren mv., vil skifteretten skønsmæssigt kunne ansætte skyldnerens indkomst ud fra, hvad den pågældende arbejdsfunktion normalt aflønnes med i branchen. Ejer skyldneren selv et selskab med begrænset ansvar, hvor der foretages en sådan opsparing, vil der skulle foretages en egentlig "udlodning" fra selskabet, som alternativ til en ophævelse af gældssaneringskendelsen.

Vurderingen af, om der foretages en opsparing i virksomheden, forudsætter en skønsmæssig vurdering af, om en oparbejdning af egenkapital i virksomheden udgør almindelig og reel konsolidering eller opsparing for at unddrage fordringshaverne i gældssaneringssagen en formueforbedring. Vurderingen vil skulle foretages under hensyntagen til størrelsen på skyldnerens lønindtægt, idet en væsentlig fravigelse fra brancheforholdene peger i retningen af, at der foretages en egentlig opsparing, hvis virksomheden har overskud.

Det er kreditorerne, der må påtale, at skyldneren ikke har opfyldt sin pligt til at oplyse om væsentlige budgetforbedringer, og skifteretten har således ikke pligt til af egen drift at gennemgå det fremsendte materiale.

Til § 236 b

Det foreslås i *stk. 1*, at reglerne om genoptagelse af en kendelse om gældssanering i forbindelse med konkurs svarer til reglen i udkastet til § 228 om genoptagelse i gældssanering efter kapitel 25-28. Der henvises til bemærkningerne til udkastet til § 228, jf. lovudkastets § 1, nr. 20.

I *stk. 2* foreslås det, at skifteretten, når der er truffet bestemmelse efter § 236 a, stk. 1, og der efter afsigelse af kendelse om gældssanering er indtrådt væsentlige forbedringer i skyldnerens økonomiske forhold, på begæring fra en fordringshaver skal kunne

genoptage gældssanerings sagen med henblik på at forhøje den procent, hvortil fordringerne er nedsat.

Bestemmelsen indebærer, at den procent, hvortil fordringerne er nedsat ved gældssaneringskendelsen, kan forhøjes på begæring fra en fordringshaver, hvis der efter gældssaneringskendelsens afsigelse er indtrådt væsentlige budgetforbedringer, som skyldes en ændring i skyldnerens indkomst, eller såfremt skyldneren foretager en opsparring i en virksomhed, der direkte eller indirekte kontrolleres af skyldneren, jf. § 236 a, stk. 2. Det er dog ikke hensigten, at der skal kunne ske ændringer ud over den periode, der svarer til den normale afdragsperiode, dvs. typisk 5 år at regne fra det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering er afsagt.

Dette betyder, at kendelsen om gældssanering vil kunne ændres, således at skyldneren skal betale mere til fordringshaverne, enten ved at den periode, hvor der skal afdrages på gælden, forlænges, og/eller ved at de månedlige afdrag forhøjes. En kendelse om gældssanering kan om nødvendigt ændres flere gange efter denne bestemmelse. Ved skifterettens ændring af kendelsen om gældssanering finder konkurslovens § 216 anvendelse, jf. konkurslovens § 237.

Er skyldnerens gæld bortsaneret ved kendelsen om gældssanering, vil gældssanerings sagen på en fordringshaver begæring ligeledes kunne genoptages med henblik på at fastsætte en dividende. Genoptagelse kan ske i en periode, der svarer til den normale afdragsperiode, dvs. typisk 5 år at regne fra det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering er afsagt.

Vurderingen af, om der foreligger en væsentlig økonomisk forbedring for skyldneren, skal afgøres i overensstemmelse med kriteriet i udkastet til § 236 a, stk. 2. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til § 236 c

Det foreslås i *stk. 1*, at reglerne om ophævelse af en kendelse om gældssanering i forbindelse med konkurs skal svare til reglen i udkastet til § 229 om ophævelse i gælds-

sanering efter kapitel 25-28. Bestemmelsen svarer til gældende ret, jf. konkurslovens § 237, jf. § 229.

Efter *stk. 2* foreslås det, at der endvidere skal være mulighed for at ophæve en kendelse om gældssanering, hvis skyldneren tilsidesætter sine pligter efter udkastet til § 236 a, *stk. 2*. Har skyldneren tilsidesat sine pligter til at oplyse om en væsentlig budgetforbedring eller til at fremsende nærmere dokumentation om sine økonomiske forhold til skifteretten og fordringshaverne, kan skifteretten således på begæring af en fordringshaver ophæve kendelsen om gældssanering. Vurderingen af, om skyldneren har tilsidesat sine forpligtelser, må bero på skifterettens konkrete skøn.

Er en kendelse om gældssanering ændret af skifteretten efter § 236 b, *stk. 2*, vil en grov tilsidesættelse af de pligter, der er fastsat i den nye kendelse, kunne medføre en ophævelse efter konkurslovens § 229, *stk. 1, nr. 2*, jf. § 237.

I de tilfælde, hvor en kendelse om gældssanering ophæves i medfør af *stk. 2*, vil fordringer, hvis dækning er bortfaldet, på ny kunne gøres gældende mod skyldneren, jf. *stk. 2, 2. pkt.*, jf. udkastet til § 208 b, *stk. 4, nr. 1*. Dette følger således hovedreglen om fordringer, hvor dækningen er bortfaldet ved kendelsen om gældssanering.

Til nr. 29 (§ 237)

Der er alene tale om en sproglig præcisering som følge af det i lovudkastet ændrede anvendelsesområde. Der henvises til bemærkningerne til lovudkastets § 1, nr. 22.

Til nr. 30 (§ 249)

Bestemmelsen er en konsekvens af den foreslåede ændring af § 232, jf. lovudkastets § 1, nr. 25.

Til § 2

Det foreslås, at en skyldner eller et selskab, der opnår en tvangsakkord efter at have været undergivet konkursbehandling, fortsat skal være undergivet reglerne i konkursskatteloven. Dette betyder bl.a., at pligten til at selvangive indkomsten for indkomstårene under konkursen bortfalder.

Den skyldner, der opnår en tvangsakkord efter at have været undergivet konkursbehandling, kan dog fortsat vælge at få sine skatteforhold afgjort efter de almindelige regler om beskatning. I dette tilfælde vil der skulle rekonstrueres regnskaber med henblik på beregning af normal indkomstbeskatning for de enkelte indkomstår under konkursen.

Til § 3

Delvist bortfald af en panteret efter udkastet til § 199 a, stk. 3, jf. lovudkastets § 1, nr. 5, må formentlig anses for en forringelse af pantet, der giver en panthaver ret til at opsigge den bestående del af pantegælden, uanset at skyldneren ikke har misligholdt sine betalinger. Det foreslås derfor, at det i *tinglysningslovens § 42 b, nr. 7*, udtrykkeligt bestemmes, at delvis bortfald af panteretten som følge af gældssanering ikke giver panthaver ret til at kræve pantegælden indfriet.

Til § 4

I udkastet til § 199 a, stk. 5, jf. lovudkastets § 1, nr. 5, er det foreslået, at skifteretten skal foranledige en kendelse om gældssanering tinglyst på skyldnerens faste beboelsejendom, hvis skifteretten har bestemt, at en del af panterettighederne på skyldnerens faste ejendom bortfalder ved kendelsen om gældssanering, eller skifteretten senere bestemmer, at en gældssaneringskendelse, hvorved en del af panterettighederne på skyldnerens faste ejendom bortfaldt, skal ophæves i medfør af konkurslovens § 229. Det foreslås, at denne tinglysning gøres afgiftsfri ved en ændring af lov om afgift af tinglysning og registrering af ejer- og panterettigheder mv. § 8, *stk. 1*.

Til § 5

Det foreslås, at loven træder i kraft den, og har virkning for tvangsakkorder og gældssaneringer, hvor fristdagen efter konkursloven er dagen for lovens ikrafttræden eller senere, *jf. stk. 1 og 2*.

Det foreslås dog, at ændringen af konkursskatteoven skal gælde for konkursboer, der i medfør af konkurslovens § 144 afsluttes efter lovens ikrafttræden.

Til § 6

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.

19.3. Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende ret

Lovforslaget

Udkast til

Lov om ændring af konkursloven, konkursskatte-
loven, tinglysningsloven og
tinglysningsafgiftsloven (Gældssanering)

§ 1

I konkursloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 118 af 4. februar 1997, som ændret senest ved § 2 i lov nr. 447 af 9. juni 2004, foretages følgende ændringer:

§ 161. Fordringerne kan ikke nedsættes til mindre end 25 pct. af deres beløb, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, eller fordringshaverne samtykker deri.

26. 1. I § 161 ændres ”25” til: ”10”.

§ 176. [...]

Stk. 2. De fordringshavere, som tiltræder akkorden, må yderligere af det samlede beløb, der giver stemmeret, repræsentere mindst:

- 1) ved almindelig tvangsakkord lige så mange procent, som tilbuddet i procent ligger under 100, dog mindst 60 pct.,
- 2) ved likvidationsakkord 75 pct. eller, hvis en bestemt mindste dækningsprocent er tilsagt fordringshaverne i akkorden, lige så mange procent, som denne ligger under 100, dog mindst 60 pct.,
- 3) ved moratorium 60 pct.

2. I § 176, *stk. 2, nr. 1 og 2*, indsættes efter ”60 pct.,”: ”og ikke mere end 75 pct.”.

§ 197. Skifteretten kan efter en skyldners begæring afsige kendelse om gældssanering, såfremt:

- 1) skyldneren godtgør, at skyldneren ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og
- 2) skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Ved anvendelsen af stk. 1, nr. 2, skal der navnlig lægges vægt på skyldnerens interesse i gældssanering, gældens alder, omstændighederne ved dens pådragelse og hidtidige afvikling samt skyldnerens forhold under gældssaneringsagen. Ved afgørelsen om gældssanering skal det ikke tages i betragtning, hvorvidt skyldneren har mulighed for at opnå eftergivelse efter anden lovgivning.

3. § 197, stk. 1 og 2, ophæves og i stedet ind sættes:

”§ 197. Skifteretten kan efter en skyldners begæring afsige kendelse om gældssanering, såfremt skyldneren godtgør, at skyldneren ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og det må antages, at gældssaneringen vil føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering kan i almindelighed ikke afsiges, såfremt

- 1) skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede,
- 2) skyldneren har handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender, herunder såfremt en ikke uvæsentlig gæld
 - e) er stiftet på et tidspunkt, hvor skyldneren var ude af stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser,
 - f) er opstået som følge af, at skyldneren har påtaget sig en finansiel risiko, der stod i misforhold til skyldnerens økonomiske situation,
 - g) er stiftet med henblik på forbrug eller
 - h) er gæld til det offentlige, som er oparbejdet systematisk,
- 3) en ikke uvæsentlig gæld er pådraget ved strafbare forhold eller erstatningspådragende adfærd,
- 4) skyldneren har undladt at afdrage på sin gæld, selv om skyldneren har haft rimelig mulighed herfor,
- 5) skyldneren har indrettet sig med henblik på gældssanering, eller
- 6) skyldneren stifter ny gæld efter, at gældssaneringssag er indledt.

Stk. 3. Ved skifterettens afgørelse efter stk. 2 skal der lægges vægt på gældens alder.

Stk. 4. Uanset stk. 2 kan skifteretten nægte gældssanering, såfremt der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering.

Stk. 5. Ved afgørelsen om gældssanering skal det ikke tages i betragtning, hvorvidt skyldneren har mulighed for at opnå eftergivelse efter anden lovgivning.”

Stk. 3. Kendelse om gældssanering kan kun afsiges for så vidt angår skyldnere, som er fysiske personer.

Stk. 3 bliver herefter stk. 6.

§ 199. Kendelsen om gældssanering omfatter fordringer, der er stiftet inden gældssanerings-sagens indledning, jf. § 206. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at kendelsen kun skal omfatte fordringer, der er stiftet inden et af skifteretten fastsat tidligere tidspunkt.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering omfatter dog ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Panthaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet.

4. I § 199, stk. 2, 2. pkt., ændres: ”dækkes af pantet” til: ”til sin tid, jf. dog § 199 a, måtte blive dækket af pantet”.

5. Efter § 199 indsættes:

”§ 199 a. Skifteretten kan på en skyldners begæring lade handelsværdien af skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, vurdere. Skyldneren stiller sikkerhed for omkostningerne ved vurderingen.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering omfatter ikke pantefordringer, der ligger inden for handelsværdien med tillæg af 10 pct. Panthaverne omfattes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, der overstiger handelsværdien med tillæg af 10 pct. Afhændes skyldnerens ejendom, finder § 199, stk. 2, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Panterettigheder i skyldnerens ejendom, der ligger uden for handelsværdien med tillæg af 10 pct., bortfalder ved afsigelsen af kendelsen om gældssanering, forudsat skyldnerens samlede

boligudgift herefter er rimelig. Bortfalder et ejerpantebrev eller skadesløsbrev delvist efter 1. pkt., bortfalder eventuelle bestemmelser om opskrivning eller indeksering af panteretten tillige med virkning fra afsigelsen af kendelsen. Skifteretten træffer i kendelsen bestemmelse om, hvilke panterettigheder der bortfalder helt eller delvist efter 1. pkt.

Stk. 4. Ophæves kendelsen om gældssanering i medfør af § 229 på grundlag af en begæring indgivet inden 3 måneder efter afdragsperiodens udløb, jf. § 216, stk. 3, skal panterettigheder, der bortfaldt ved gældssaneringskendelsen, ikke respektere rettigheder, der efter gældssaneringskendelsen er tinglyst på ejendommen. Bestemmelsen i 1. pkt. finder kun anvendelse, hvis en begæring eller en kendelse om ophævelse af gældssaneringskendelsen er tinglyst på ejendommen inden udløbet af fristen.

Stk. 5. Skifteretten foranlediger kendelsen om gældssanering tinglyst på skyldnerens faste ejendom, hvis skifteretten har truffet bestemmelse efter stk. 3. Ophæves kendelsen om gældssanering i medfør af § 229 på grundlag af en begæring indgivet inden 3 måneder efter afdragsperiodens udløb, jf. § 216, stk. 3, foranlediger skifteretten kendelsen om ophævelse af gældssaneringskendelsen tinglyst på skyldnerens faste ejendom.

Stk. 6. Skyldneren kan efter udløbet af den i stk. 4 nævnte frist begære panterettigheder omfattet af stk. 3, 3. pkt., aflyst af tingbogen på grundlag af kendelsen om gældssanering, medmindre skifteretten har tinglyst en kendelse om ophævelse af gældssaneringskendelsen, jf. stk. 5. Er der inden udløbet af den i stk. 4 nævnte frist tinglyst en begæring om ophævelse af gældssaneringskendelsen, kan aflysning i tingbogen dog kun ske,

hvis begæringen ikke fører til ophævelse af gældssaneringskendelsen.

Stk. 7. Reglerne i stk. 1-6 finder tilsvarende anvendelse på skyldnerens andelsbolig.

Stk. 8. Reglerne i stk. 1-7 finder ikke anvendelse i sager om gældssanering i forbindelse med konkurs, jf. kapitel 29.”

§ 203. Skifteretten kan bestemme, at skyldneren skal stille passende sikkerhed for omkostningerne ved gældssanerings­sagens behandling.

6. § 203 affattes således:

”§ 203. Skifteretten kan i særlige tilfælde bestemme, at skyldneren skal stille passende sikkerhed for omkostningerne ved gældssanerings­sagens behandling.”

§ 207. Fra gældssanerings­sagens indledning og indtil dens slutning kan arrest eller udlæg ikke foretages i skyldnerens aktiver, og skyldnerens ejendom kan ikke tages til brugeligt pant. Dette gælder dog ikke for fordringer, som ikke berøres af en kendelse om gældssanering.
Stk. 2. Der kan ikke ske rådighedsberøvelse på grundlag af arrest, og der kan ikke ske rådighedsberøvelse eller søges fyldestgørelse på grundlag af udlæg, som efter § 221 vil tabe sin retsvirkning ved kendelse om gældssanering. Ved udlæg i fordringer finder retsplejelovens § 523, stk. 2-4, tilsvarende anvendelse. Udlagte fordringer kan indkræves, når de forfalder. Betales udlagte fordringer, forbliver det indkomne beløb i fogedrettens besiddelse.

7. I § 207, *stk. 1, 2. pkt.*, indsættes efter ”kendelse om gældssanering”: ”, eller som kun delvist berøres af en kendelse om gældssanering”.

§ 208. Straks efter gældssanerings­sagens indledning indrykker skifteretten en bekendtgørelse i Statstidende med opfordring til enhver, der har fordring eller andet krav mod skyldneren, til at anmelde deres krav til skifteretten inden 4 uger efter bekendtgørelsen. Når særlige grunde taler

8. § 208 ophæves, og i stedet indsættes:

”§ 208. Proklama skal udstedes straks efter gældssanerings­sagens indledning.

Stk. 2. Ved proklama indrykkes én bekendtgørelse i Statstidende. Bekendtgørelsen skal inde-

derfor, kan skifteretten fastsætte en længere frist, holde oplysning om

dog højst 8 uger. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at bekendtgørelsen desuden skal indrykkes i et almindelig læst blad.

Stk. 2. Genpart af bekendtgørelsen sendes straks til alle fordringshavere, som er eller bliver skifteretten bekendt.

- 1) skyldnerens navn, tidligere navne, adresse og fødselsdato samt navn og adresse på en eventuel personligt ejet virksomhed og dennes CVR-nummer,
- 2) opfordring til enhver, der har en fordring mod skyldneren, til at anmelde fordringen inden 8 uger efter bekendtgørelsen,
- 3) en person, til hvem anmeldelse skal ske, og
- 4) retsvirkningerne af for sen anmeldelse efter § 208 b, stk. 1.

Stk. 3. Genpart af bekendtgørelsen sendes straks til alle fordringshavere, som er eller bliver skifteretten bekendt.

Stk. 4. Skifteretten kan bestemme, at proklama tillige skal optages i lokale eller almindeligt læste blade.

§ 208 a. Anmeldelser skal være skriftlige og angive fordringshaverens fordring samt eventuelle krav på renter og omkostninger. En anmeldelse bør indeholde oplysning om en postadresse, hvortil senere henvendelser kan sendes, og om en konto i et pengeinstitut, hvortil afdrag kan betales.

Stk. 2. Kan en fordring ikke opgøres endeligt, skal der inden udløbet af anmeldelsesfristen indgives foreløbig anmeldelse med en skønsmæssig angivelse af fordringens størrelse.

Stk. 3. Indsendes en anmeldelse i to eksemplarer, tilbagesendes det ene med påtegning om modtagelsen.

§ 208 b. Anmeldes en fordring, som i medfør af § 199, stk. 1, er omfattet af gældssaneringsagen ikke rettidigt, jf. § 208, stk. 2, nr. 2, bortfalder retten til dækning, når sagen er sluttet med ken-

delse om gældssanering, jf. § 218, stk. 1.

Stk. 2. Undtaget fra bestemmelsen i stk. 1 er pantefordringer, i det omfang pantet strækker til.

Stk. 3. Er en anmeldt fordring betinget, bortfalder retten til dækning af fordringen, når sagen er sluttet med afgørelse om gældssanering, jf. § 218, stk. 1, såfremt betingelsen ikke er indtrådt på tidspunktet for afsigelse af kendelse om gældssanering.

Stk. 4. En fordring, der er bortfaldet efter stk. 1, kan gøres gældende med det fulde beløb

- 3) over for skyldneren, hvis gældssanereringen ophæves i medfør af § 229, eller
- 4) hvis skyldnerens bo tages under konkursbehandling, hvis skyldneren får stadfæstet en tvangsakkord, eller hvis skyldneren på ny meddeles gældssanering, jf. § 230.”

§ 209. [...]

Stk. 2. Bestrides en fordring af skyldneren, skal dette meddeles fordringshaveren ved anbefalet brev eller på anden betryggende måde.

9. § 209, stk. 2, ophæves, og i stedet indsættes:

”*Stk. 2.* Bestrider skyldneren en fordring, der er anmeldt rettidigt, jf. § 208, stk. 2, nr. 2, skal dette meddeles fordringshaveren ved anbefalet brev eller på anden betryggende måde. Meddelelsen skal indeholde oplysning om retsvirkningen efter stk. 3.

Stk. 3. Bestrider skyldneren en anmeldt fordring, bortfalder retten til dækning af fordringen, såfremt fordringshaveren ikke inden 3 måneder fra skifterettens underretning efter stk. 2 har anlagt sag om fordringen.

Stk. 4. Fastslås det ved dom eller forlig, at fordringen består, betragtes sagsomkostninger, der pålægges skyldneren, som stiftet på samme tidspunkt som fordringen.

Stk. 5. § 208 b, stk. 1 og 4, finder tilsvarende anvendelse.”

§ 213. Efter at de i § 210 nævnte oplysninger mv. er tilvejebragt, opfordrer skifteretten skyldneren til inden en af skifteretten fastsat frist at fremkomme med forslag til gældens sanering, herunder til indholdet af en eventuel ordning til afvikling af den del af gælden, som fortsat skal bestå. Forslaget skal ledsages af en opgørelse af skyldnerens og den øvrige husstands indtægter og udgifter.

§ 216. En kendelse, der helt eller delvis tager skyldnerens forslag til følge, skal angive, hvilken del af skyldnerens gæld der berøres af kendelsen, med angivelse af den procent, hvortil fordringerne nedsættes.

Stk. 4. Endvidere skal kendelsen indeholde bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med omtvistede og betingede fordringer. Bestemmelsen i § 182 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Tages skyldnerens forslag helt eller delvis til følge, vejleder skifteretten skyldneren om dennes retsstilling og om tilrettelæggelsen af

10. I § 213 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2.* Har skifteretten truffet bestemmelse om at lade skyldnerens faste ejendom, der tjener til skyldnerens helårsbeboelse, vurdere, jf. § 199 a, stk. 1, skal forslaget endvidere ledsages af et forslag til en opgørelse over, hvilke panterettigheder der vil bortfalde ved en kendelse om gældssanering.”

11. I § 216, *stk. 1*, indsættes som 2.-5. *pkt.*:

”Ved fastsættelse af den procent, hvortil fordringerne nedsættes, kan skifteretten bestemme, at der skal bortses fra fordringer, som kun vil afkaste et ubetydeligt beløb. Dækningen af disse fordringer bortfalder, når sagen er sluttet med kendelsen om gældssanering, jf. § 218, stk. 1. § 208 b, stk. 4, nr. 1, finder tilsvarende anvendelse. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelsen af 2. *pkt.*”

12. § 216, *stk. 4*, affattes således:

”*Stk. 4.* Er en anmeldt fordring bestridt, skal der afsættes midler til dækning af fordringen. Kendelsen skal angive, hvordan de afsatte midler skal fordeles mellem de øvrige fordringshavere, såfremt der ikke anlægges sag om fordringen, jf. § 209, stk. 3, eller såfremt det ved dom eller forlig fastslås, at fordringen ikke består. Bestemmelsen i § 182, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse.”

13. I § 216, *stk. 5*, indsættes efter ”dennes retsstilling”: ”, herunder om tidspunktet for realisation af de af skyldnerens aktiver, der skal indgå i

skyldnerens betaling af afdrag i henstandsperioden. gældssanerings sagen,”.

14. I § 216 indsættes som *stk. 6* og *7*:

”*Stk. 6.* Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om fastsættelsen af afdragene og afdragsperiodens længde efter *stk. 3*.

Stk. 7. Beløbsgrænser, der fastsættes i medfør af *stk. 6*, reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. loven om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb afrundes opad til det nærmeste hele kronebeløb. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.”

§ 219. Skifteretten kan antage en medhjælper til under skifterettens tilsyn at udføre de i §§ 208, 209, *stk. 2*, 210, 213-214, 216, *stk. 5* og 218, *stk. 2-3*, nævnte forretninger.

Stk. 2. Skifteretten kan når som helst under gældssanerings sagen beskikke en advokat for skyldneren, hvis der er særligt behov for advokatbistand, og skyldneren opfylder den i retsplejelovens § 330, *stk. 1*, nr. 2, nævnte betingelse. Om salær og godtgørelse for udlæg til den beskikkede advokat gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31.

§ 220. I det omfang skifteretten ikke har krævet sikkerhed efter § 203, afholdes omkostningerne ved gældssanerings sagens behandling af statskassen. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten i forbindelse med sagens slutning bestemme, at omkostningerne skal erstattes af skyldneren.

16. § 220 affattes således:

”§ 220. I det omfang skifteretten ikke har krævet sikkerhed for omkostningerne ved sagens behandling, afholdes omkostningerne af statskassen. Når den procent, hvortil fordringerne nedsættes, skyldnerens forhold eller omstændighederne i øvrigt taler derfor, kan skifteretten i

forbindelse med sagens slutning bestemme, at omkostningerne helt eller delvist skal erstattes af skyldneren.”

§ 221. [...]

Stk. 2. [...]

17. I § 221 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

”*Stk. 3.* Fyldestgørelse indvundet ved lønindeholdelse efter indledning af en gældssanerings-sag skal fralægges, når gældssanerings-sagen er sluttet med afgørelse om gældssanering, jf. § 218, stk. 1.”

§ 222. [...]

18. Efter § 222 indsættes:

”§ 222 a. Har skyldneren indbetalt et, efter den pågældendes formue- eller ansættelsesforhold på det tidspunkt betalingen fandt sted, uforholdsmæssigt stort beløb på en pensionsordning, skal et beløb svarende til det for meget indbetalte almindeligvis indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering efter § 213. Er pensionsordningen etableret som led i skyldnerens ansættelsesforhold, og har ordningen en tilbagekøbsværdi, kan skifteretten på skyldnerens begæring bestemme, at pensionsordningen helt eller delvist kan ophæves.

Stk. 2. Skifteretten kan under særlige omstændigheder bestemme, at en del af skyldnerens pensionsopsparing i andre tilfælde end nævnt i stk. 1, 1. pkt., skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering efter § 213.

Stk. 3. Det beløb, der er opgjort efter stk. 1-2, kan ikke overstige pensionsordningens værdi.

Stk. 4. Ophæves en pensionsordning helt eller delvist efter fristdagen som led i skyldnerens gældssanering, kan der ikke foretages modregning efter § 42, stk. 1, i det beløb, der skal komme til udbetaling til fordringshaverne.

Stk. 5. Skifteretten kan fastsætte tidspunktet for ophævelse af skyldnerens pensionsordning efter stk. 1, 2. pkt.”

§ 226. [...]

Stk. 2. Gældssaneringskendelsen er bindende også for fordringshavere, der ikke har meldt sig. [...]

19. § 226, *stk. 2, 1. pkt.*, ophæves.

§ 228. Når ganske særlige hensyn til skyldneren taler derfor, kan skifteretten på begæring genoptage gældssanerings sagen med henblik på ændring af gældssaneringskendelsens henstands- og afdragsbestemmelser.

20. I § 228, *stk. 1*, ændres ”henstands- og afdragsbestemmelser” til: ”bestemmelser efter § 216, stk. 1 og 3”.

§ 230. Tages skyldnerens bo under konkursbehandling, efter at der er afsagt kendelse om gældssanering, har de af gældssaneringskendelsen omfattede fordringshavere krav på udlæg i forhold til fordringernes beløb uden hensyn til den skete nedskrivning, men efter fradrag af afbetalinger. Udlægget i konkursboet i forbindelse med disse afbetalinger kan dog ikke overstige, hvad der efter gældssaneringskendelsen tilkommer de pågældende fordringshavere, medmindre kendelsen er bortfaldet efter § 229.

21. I § 230 indsættes efter ”konkursbehandling”: ”, meddeles skyldneren på ny gældssanering eller får skyldneren stadfæstet en tvangsakkord”.

Kapitel 29 *Gældssanering i konkurs*

22. Overskriften til *kapitel 29* affattes således:

”Kapitel 29
Gældssanering i forbindelse med konkurs”.

§ 231. Reglerne i dette kapitel anvendes:

- 1) Hvis skyldnerens bo, efter at der er indgivet begæring om gældssanering, tages under konkursbehandling.
- 2) Hvis en skyldner, hvis bo er taget under konkursbehandling, indgiver begæring om

23. § 231 ophæves, og i stedet indsættes:

”§ 231. Reglerne i dette kapitel anvendes, hvis en skyldner indgiver begæring om gældssanering inden skifterettens indkaldelse til afsluttende skiftesamling i et konkursbo, og konkursbehand-

gældssanering inden skifterettens indkaldelse til afsluttende skiftesamling.

Stk. 2. Skifteretten kan anvende reglerne i dette kapitel, selv om begæring om gældssanering fra en skyldner, hvis bo er under konkursbehandling, indgives senere end nævnt i stk. 1, nr. 2.

Stk. 3. Er et konkursbo sluttet med regnskab og udlodning, jf. §§ 151-152, og indgiver skyldneren begæring om gældssanering, kan skifteretten bestemme, at gældssaneringssag alene skal indledes for så vidt angår de fordringer, som er nævnt i § 233. I så fald finder reglerne i §§ 234-235 og 237 tilsvarende anvendelse.

lingen vedrører

- 1) skyldneren,
- 2) skyldnerens ægtefælle eller samlever, såfremt skyldnerens gæld i hovedsagen stammer fra kaution eller lignende hæftelse for gæld, som ægtefællen eller samleveren har pådraget sig ved erhvervmæssig virksomhed,
- 3) et selskab, hvis kapital skyldneren, dennes ægtefælle eller samlever tilsammen direkte eller indirekte ejer en væsentlig del af, forudsat, at skyldnerens gæld i hovedsagen stammer fra kaution eller lignende hæftelse for selskabets gæld.

Stk. 2. Reglerne i dette kapitel anvendes endvidere, hvis

- 1) skyldnerens bo, efter at der er indgivet begæring om gældssanering, tages under konkursbehandling,
- 2) skyldneren indgiver begæring om gældssanering, og der samtidig efter reglerne i dette kapitel behandles en begæring om gældssanering vedrørende skyldnerens ægtefælle eller samlever.

Stk. 3. Skifteretten kan anvende reglerne i dette kapitel, selv om skyldneren indgiver begæring på et senere tidspunkt end nævnt i stk. 1.

Stk. 4. Er konkursboet sluttet med regnskab og udlodning, jf. §§ 151-152, eller i medfør af § 143, kan skifteretten bestemme, at gældssaneringssag alene skal indledes for så vidt angår de fordringer, som er nævnt i § 233. I så fald finder reglerne i dette kapitel tilsvarende anvendelse.

§ 231 a. Skifteretten kan efter en skyldners begæring afsige kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel, såfremt skyldneren godt-

gør, at skyldneren ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser, og det må antages, at gældssaneringen vil føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold.

Stk. 2. Kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel kan i almindelighed ikke afsiges, såfremt der foreligger forhold som nævnt i § 197, stk. 2, nr. 2-6. Kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel kan i almindelighed heller ikke afsiges, såfremt skyldneren, skyldnerens ægtefælle eller samlever, jf. § 231, stk. 1, nr. 2, og stk. 2, nr. 2, eller ledelsen i det selskab, der er omfattet af konkursbehandlingen,

- 3) i ikke uvæsentligt omfang har tilsidesat sine forpligtelser med hensyn til bogføring, momsafregning, indeholdelse og afregning af A-skat, indsendelse af oplysninger til offentlige myndigheder eller lignende eller
- 4) i øvrigt i ikke uvæsentligt omfang har undladt at lede den virksomhed, der er eller har været undergivet konkursbehandling, forsvarligt.

Stk. 3. Ved skifterettens afgørelse efter stk. 2, jf. § 197, stk. 2, skal der lægges vægt på gældens alder.

Stk. 4. Uanset stk. 2 kan skifteretten nægte gældssanering, såfremt der foreligger andre omstændigheder, som taler afgørende imod gældssanering.

Stk. 5. Ved afgørelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel skal det ikke tages i betragtning, hvorvidt skyldneren har mulighed for eftergivelse efter andre regler.

Stk. 6. Gældssaneringssag efter reglerne i dette kapitel kan ikke indledes, hvis der inden for de seneste 10 år er afsagt kendelse om gældssane-

ring for skyldneren efter reglerne i dette kapitel.

Stk. 7. Kendelse om gældssanering efter reglerne i dette kapitel kan kun afsiges, for så vidt angår skyldnere, som er fysiske personer.

§ 231 b. Såfremt en skyldners gæld ikke i hovedsagen stammer fra erhvervsmæssig virksomhed, kan skyldneren kun under særlige omstændigheder meddeles gældssanering på andre betingelser, end hvad der følger af reglerne om gældssanering efter kapitel 25-28.”

24. I § 232, *stk. 1*, ændres ”i konkurs” til: ”efter reglerne i dette kapitel”.

§ 232. Kendelse om gældssanering i konkurs kan tidligst afsiges i forbindelse med boets slutning efter § 143 eller i forbindelse med skifterettens stadfæstelse af udkast til regnskab og udlodning, jf. § 151.

Stk. 2. I øvrigt træffer skifteretten bestemmelse om, i hvilket omfang gældssaneringssagens behandling skal afvente boets slutning.

§ 233. Kendelse om gældssanering i konkurs omfatter fordringer, der er stiftet inden konkursdekretets afsigelse, jf. dog § 30. [...]

25. I § 232 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

”Stk. 2. Under særlige omstændigheder kan skifteretten afsige kendelse om gældssanering på et tidligere tidspunkt end anført i *stk. 1.*”

Stk. 2 bliver herefter *stk. 3*.

26. § 233 ophæves, og i stedet indsættes:

”§ 233. § 199, *stk. 1*, og § 200 finder tilsvarende anvendelse, jf. dog *stk. 2*.

Stk. 2. Er skyldneren under konkursbehandling, omfatter kendelsen om gældssanering alene fordringer, der er stiftet inden konkursdekretets afsigelse, jf. dog § 30. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten bestemme, at kendelsen skal omfatte fordringer stiftet inden et af skifteretten andet fastsat tidspunkt, der dog ikke kan fastsættes til et tidspunkt senere end skifterettens afgørelse om at indlede sag om gældssanering,

jf. § 206. Træffes sådan bestemmelse ikke, bortfalder krav på renter af de af kendelsen omfattede fordringer for tiden efter konkursdekrets afsigelse.”

233 a. §§ 208-208 b finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Den genpart af bekendtgørelsen om proklama, som skifteretten efter § 208, stk. 3, skal sende til alle kendte fordringshavere, skal indeholde opfordring om at fremkomme med oplysninger om omstændigheder af betydning for afgørelsen af sagen, jf. § 231 a, stk. 1-4.

Stk. 3. For fordringer, der er anmeldt i skyldnerens konkursbo, bortfalder retten til dækning ikke, når begæring om gældssanering indgives, inden konkursboet er afsluttet.”

§ 236. [...]

Stk. 2. Omkostningerne ved behandlingen af en sag om gældssanering i konkurs afholdes af konkursboet, jf. § 93, nr. 2. Sluttes boet efter § 143, stk. 1, finder § 220, 1. pkt., tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten i forbindelse med gældssaneringssagens slutning bestemme, at omkostningerne helt eller delvis skal afholdes af skyldneren.

27. § 236, stk. 2 og 3, affattes således:

”*Stk. 2.* § 220, 1. pkt., finder tilsvarende anvendelse. Er skyldneren under konkursbehandling, afholdes omkostningerne ved behandlingen af en sag om gældssanering efter reglerne i dette kapitel af konkursboet efter § 93, nr. 2, i det omfang, der er dækning hertil af boets midler.

Stk. 3. Når den procent, hvortil fordringerne nedsættes, skyldnerens forhold eller omstændighederne i øvrigt taler derfor, kan skifteretten i forbindelse med sagens slutning bestemme, at omkostningerne skal erstattes af skyldneren.”

28. Efter § 236 indsættes:

”§ 236 a. Har skyldneren på det tidspunkt, hvor kendelsen om gældssanering afsiges, uafklarede økonomiske forhold, kan skifteretten i kendelsen om gældssanering bestemme, at gældssanerings-

sagen kan genoptages med henblik på en ændring af den procent, hvortil fordringerne nedsættes.

Stk. 2. Har skifteretten truffet bestemmelse efter stk. 1, skal skyldneren inden rimelig tid underrette fordringshaverne og skifteretten, såfremt der indtræder en væsentlig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold. Skifteretten kan pålægge skyldneren at fremsende dokumentation for sine økonomiske forhold til skifteretten og fordringshaverne.

§ 236 b. § 228 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Har skifteretten truffet bestemmelse efter § 236 a, stk. 1, og er der efter, at kendelsen om gældssanering er afsagt, indtrådt en væsentlig forbedring i skyldnerens økonomiske forhold, kan skifteretten på begæring af en fordringshaver genoptage gældssaneringssagen med henblik på at forhøje den procent, hvortil fordringerne er nedsat.

§ 236 c. § 229 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Gældssaneringskendelsen kan på begæring af en fordringshaver endvidere ophæves, hvis skyldneren tilsidesætter sine pligter efter § 236 a, stk. 2. § 208 b, stk. 4, nr. 1, finder tilsvarende anvendelse.”

§ 237. I øvrigt finder ved behandlingen af sager om gældssanering i konkurs reglerne i kapitel 25-28 anvendelse med de af forholdets natur følgende ændringer.

§ 249. Skifterettens afgørelse efter § 8, § 21, § 113, stk. 2, § 115, stk. 2, §§ 120-122, § 175, stk. 1, jf. §§ 120, stk. 2, og 121, § 175, stk. 2, § 177, § 179, stk. 2, § 223, stk. 1, 2. pkt., jf. § 175, stk. **29.** I § 237 ændres ”i konkurs” til: ”efter reglerne i dette kapitel”. **31.** I § 249 ændres ”232, stk. 2” til: ”232, stk. 3”.

1, jf. §§ 120, stk. 2, og 121, § 223, stk. 1, 2. pkt., jf. § 175, stk. 2, og § 232, stk. 2, kan ikke indbringes for højere ret.

§ 2

I konkursskatteloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 808 af 24. august 2000, som senest ændret ved lov nr. 409 af 6. juni 2002, foretages følgende ændringer:

§ 5. Sluttes et konkursbo efter konkurslovens § 144, bortfalder skattefriheden efter § 2 og beskatningen efter de særlige regler i §§ 3-4. Indkomsten for de enkelte indkomstår under konkursen skal selvangives inden for den frist, der gælder for indgivelse af selvangivelse for det indkomstår, hvori konkursen sluttet.

1. I § 5, *stk. 1*, og § 13, *stk. 1*, indsættes efter ”§ 144, ”: ”uden at tvangsakkord gennemføres,”.

2. I § 5 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2.* Sluttes et konkursbo efter konkurslovens § 144, fordi der opnås tvangsakkord, kan skyldneren vælge at opgøre sin skattepligtige indkomst efter *stk. 1.*”

§ 13. Sluttes et konkursbo efter konkurslovens § 144, bortfalder skattefriheden efter § 6 og de særlige beskatningsregler i §§ 7-12 a. Indkomsten for de enkelte indkomstår under konkursen selvangives i så fald efter de frister, der gælder for indgivelse af selvangivelse for det indkomstår, hvori konkursen sluttet.

3. I § 13 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2.* Sluttes et konkursbo efter konkurslovens § 144, fordi der opnås tvangsakkord, kan skyldneren vælge at opgøre sin skattepligtige indkomst efter *stk. 1.*”

§ 3

I tinglysningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 622 af 15. september 1986, som senest ændret ved § 1 i lov nr. 268 af 21. april 2004, foretages følgende ændring:

- § 42 b. Uanset modstående bestemmelse i et pantebrev kan kreditor ikke forlange kapitalen indfriet som følge af at
- 1) forfaldne skatter og afgifter eller forfaldne ydelser til andre panthavere er ubetalte,
 - 2) der foretages udlæg i ejendommen,
 - 3) ejendommen tages i brugeligt pant,
 - 4) der afholdes møde i anledning af en anmodning om tvangsauktion,
 - 5) skyldnerens bo tages under konkursbehandling, eller
 - 6) skyldnerens bo tages under behandling ved bobestyrer.
1. § 42 b, nr. 5-6, ophæves, og i stedet indsættes:
- ”5) skyldnerens bo tages under konkursbehandling,
 - 6) skyldnerens bo tages under behandling ved bobestyrer, eller
 - 7) pantet delvist bortfalder efter konkurslovens § 199 a, stk. 2.”.

§ 4

I lov nr. 382 af 2. juni 1999 om afgift af tinglysning og registrering af ejer- og panterettigheder mv., som senest ændret ved § 16 i lov nr. 458 af 9. juni 2004, foretages følgende ændring:

1. I § 8, *stk. 1*, indsættes som *nr. 7*:

§ 8. Afgiftsfri er tinglysning af:

- 1) Afgørelser om værgemål med fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, jf. tinglysningslovens § 48.
- 2) Meddelelser som nævnt i tinglysningslovens § 13 eller andre meddelelser fra politi eller domstole.
- 3) Skifteretsattest, for så vidt den tinglyses som led i en arvings overdragelse til en ikkearving.
- 4) Begæring om bosondring efter § 43 i lov om ægteskabets retsvirkninger.
- 5) Rådighedsfratagelse efter § 66 i lov om skifte af fællesbo mv.
- 6) Rådighedsfratagelse efter konkurslovens § 26.

”7) Kendelse om gældssanering og om ophævelse af gældssaneringskendelse.”

[...]

Stk. 2. [...]

Kapitel 20

Konkursrådets udkast til en bekendtgørelse om gældssanering

§ 1. Afdragsperioden udgør 5 år og påbegyndes den første i måneden, efter at gældssaneringskendelsen er blevet endelig. Når særlige forhold taler derfor, kan perioden være kortere eller længere.

Stk. 2. Har skyldneren i perioden fra sagens indledning til gældssaneringskendelsens afsigelse opsparet et beløb til fordel for kreditorerne, forkortes afdragsperiodens længde med det antal måneder, som beløbet dækker det månedlige afdrag efter § 2, stk. 1.

§ 2. Det månedlige afdrag udgøres af skyldnerens og dennes ægtefælles månedlige nettoindkomst, jf. § 3, med fradrag af følgende udgifter:

1. Nettoudgifter til bolig, jf. § 4
2. Nettoudgifter til husstandens mindreårige hjemmeboende børn, jf. § 5
3. Udgifter til samvær med mindreårige børn, jf. § 6
4. Bidragsforpligtelser, jf. § 7
5. Udgifter til særlige behov, jf. § 8
6. Udgifter til ganske særlige behov, jf. § 9
7. Et rådighedsbeløb, jf. § 10
8. Ydelser på ægtefællens gæld, jf. § 11

Stk. 2. Det månedlige afdrag efter stk. 1 kan ikke overstige skyldnerens nettoindkomst opgjort efter § 3.

Stk. 3. Er skyldnerens gæld i al væsentlighed stiftet før påbegyndelse af samlivet med ægtefællen, eller afsiges der samtidig gældssaneringskendelse vedrørende skyldnerens ægtefælle, udgør det månedlige afdrag skyldnerens nettoindkomst med fradrag af halvdelen af udgifterne i stk. 1, nr. 1-7.

§ 3. Nettoindkomsten opgøres separat for skyldneren og dennes ægtefælle.

Stk. 2. Som indkomst medregnes alle indtægter, bortset fra

1. indtægter fra erstatninger og forsikringssummer, der kompenserer modtageren for en ikke-økonomisk skade
2. børnefamilieydelse, børnetilskud, børnebidrag, børnepension og andre indtægter, der vedrører husstandens børn
3. boligsikring og andre ydelser, der vedrører husstandens boligudgifter

Stk. 3. Som indtægt medregnes endvidere hvert år

1. i almindelighed 10 pct. af skyldnerens udbetalte pensionsordninger efter afgiftsberigtigelse i henhold til pensionsbeskatningslovens regler, hvis pensionsordningen er eller inden afdragsperiodens udløb bliver udbetalt i en sum, samt
2. en forholdsmæssig del af en erstatning for tab af erhvervsevne, tab af forsørger og lignende, der er eller inden afdragsperiodens udløb bliver udbetalt i en sum. Den forholdsmæssige del opgøres som forholdet mellem det udbetalte sum og antallet af de år, som summen må antages at kompensere.

Stk. 4. Nettoindkomsten udgør indtægten i stk. 2-3 med fradrag af

1. skat, arbejdsmarkedsbidrag, særligt pensionsbidrag samt ATP-bidrag
2. pensionsindbetalinger, der foretages af arbejdsgiveren, når pensionen er
 - a. et obligatorisk led i ansættelsesforholdet, og
 - b. når indbetalingerne efter ansættelsessted og branche har en almindelig størrelse.
3. rimelige omkostninger ved erhvervelsen af indkomsten, herunder udgifter til offentlig transport eller under særlige omstændigheder motorkøretøj der overstiger 495 kr.
4. kontingent til arbejdsløshedskasse og fagforening.

§ 4. Nettoboligudgiften udgør rimelige udgifter til lejebetaling, ydelser på prioritetsgæld, ejendomsskat, ejendomsværdiskat, el, gas, vand, og varme samt bygnings- og brandforsikring for skyldneren, dennes ægtefælle og husstandens hjemmeboende mindreårige børn med fradrag af boligsikring og andre ydelser, der tilfalder husstanden i kraft af boligen. Den nettoboligudgift, der kan medtages i budgettet, skal være rimelig.

§ 5. Udgifter til husstandens mindreårige hjemmeboende børn kan kun fradrages efter § 2, stk. 1, hvis udgifterne efter stk. 3 overstiger indtægterne efter stk. 2 (nettoudgiften).

Stk. 2. Som indtægt medregnes børnefamilieydelse, børnetilskud, børnebidrag, børnepension og andre indtægter, der vedrører barnet og ikke hidrører fra barnets personlige formue eller selvstændige arbejdsindsats.

Stk. 3. Som udgifter medregnes

1. Udgifter vedrørende pasning af barnet
2. Udgifter til barnets særlige behov, jf. § 8, og barnets ganske særlige behov, jf. § 9,
3. Et rådighedsbeløb, der afhænger af barnets alder. Rådighedsbeløbet udgør 1.150 kr. om måneden for børn indtil det fyldte 2. år, 1.450 kr. om måneden for børn fra og med det fyldte 2. år og indtil det fyldte 7. år og 2.100 kr. om måneden for børn fra og med det fyldte 7. år og indtil det fyldte 18. år.

§ 6. Som udgifter til samvær med børn medregnes rimelige udgifter, som en skyldner eller dennes ægtefælle har til samvær med et mindreårigt barn, som ikke har samme bopæl som skyldneren. Opholder barnet sig halvdelen af tiden eller derover på samme bopæl som skyldneren, kan der i stedet for udgifter til samvær i § 2, stk. 1, fradrages et beløb, der udgør halvdelen eller mere af rådighedsbeløbet efter § 5, stk. 3, nr. 3.

§ 7. Som bidragsforpligtelser medregnes skyldnerens og dennes ægtefælles pligt til at betale børnebidrag og underholdsbidrag.

Stk. 2. Den del af børnebidraget, der kan medregnes i § 2, kan ikke overstige størrelsen af det bidrag, der kan fastsættes i medfør af kapitel 2 i lov om børns forsørgelse.

Stk. 3. Den del af underholdsbidraget, der kan medregnes i § 2, kan ikke overstige størrelsen af det bidrag, der kan fastsættes i medfør af kapitel 5 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning.

§ 8. Som udgifter til særlige behov kan medregnes udgifter til medicin, behandlinger, transport mv., der afholdes på grund af kronisk sygdom eller handicap hos skyldne-

ren eller dennes ægtefælle. Det beløb, der kan fradrages i § 2, stk. 1, udgør den afholdte udgift fratrukket ydelser, erstatninger mv., der er af personlig karakter og ydet skyldneren for at kompensere det særlige behov, og tilskud, der er ydet direkte til afholdelse af udgiften.

§ 9. Rimelige udgifter til ganske særlige behov for skyldneren eller dennes husstand kan undtagelsesvist medregnes i budgettet, jf. dog § 5.

§ 10. Rådighedsbeløbet udgør 4.180 kr. om måneden. Har skyldneren en ægtefælle forhøjes rådighedsbeløbet med 2.900 kr.

§ 11. Ydelser på gæld, som ægtefællen hæfter for, kan fradrages efter § 2, stk. 1, i det omfang afdragenes størrelse ikke overstiger ægtefællens nettoindkomst, jf. § 3, med fradrag af halvdelen af udgifterne efter § 2, stk. 1, nr. 1-7. Gæld, der vedrører ægtefællens nuværende bolig og transportmiddel, kan ikke fradrages efter denne bestemmelse.

§ 12. Reglerne i denne bekendtgørelse om ægtefæller finder tilsvarende anvendelse på samlevende.

Del IV. Bilag

År **1999**

<i>Retskreds</i>	<i>Begæringer</i>	<i>Gælden saneret</i>	<i>%</i>
Kerteminde - afd.kt.	10	0	0,00
Åbenrå	50	3	6,00
Ebeltoft - afd.kt.	16	1	6,25
Viborg	56	5	8,93
Gråsten	24	3	12,50
Vordingborg	57	8	14,04
Helsingø	49	7	14,29
Tranebjerg - afd.kt.	7	1	14,29
Frederikssund	63	12	19,05
Herning	111	22	19,82
Holstebro	30	6	20,00
Skanderborg	62	13	20,97
Varde	33	7	21,21
Haderslev	36	8	22,22
Sø- og Handelsretten	981	230	23,45
Rønne	58	14	24,14
Terndrup	20	5	25,00
Sønderborg	58	15	25,86
Korsør	54	14	25,93
Struer	19	5	26,32
Ringsted	37	10	27,03
Helsingør	73	21	28,77
Esbjerg	104	30	28,85
Århus	334	99	29,64
Grindsted	20	6	30,00
Fjerritslev	53	16	30,19
Slagelse	78	24	30,77
Skive	56	18	32,14
Middelfart	34	11	32,35
Kalundborg	24	8	33,33
Maribo	63	21	33,33
Odense	229	78	34,06
Hele landet	5118	1813	35,42
Skjern	42	15	35,71
Roskilde	175	64	36,57
Grenå	41	15	36,59
Kjellerup	43	16	37,21
Vejle Krim.	51	19	37,25
Randers	99	37	37,37
Frederikshavn	72	27	37,50
Nykøbing Sjælland	48	18	37,50
Tønder	50	19	38,00
Nykøbing Falster	65	26	40,00
Rudkøbing	22	9	40,91
Kolding	80	33	41,25
Assens	29	12	41,38

Fr.værk - afd.kt.	29	12	41,38
Holsted	36	15	41,67
Nyborg	31	13	41,94
Fredericia Krim.	69	29	42,03
Holbæk Krim.	61	26	42,62
Næstved	35	15	42,86
Thisted	51	22	43,14
Horsens	78	34	43,59
Køge	77	35	45,45
Sæby	35	16	45,71
Hjørring Krim.	78	39	50,00
Lemvig	26	13	50,00
Ærøskøbing - afd.kt.	10	5	50,00
Svendborg	94	48	51,06
Rødding	23	12	52,17
Brædstrup	34	18	52,94
Silkeborg Krim.	65	35	53,85
St. Heddinge	31	17	54,84
Sorø	40	22	55,00
Ålborg	193	113	58,55
Ringkøbing	18	11	61,11
Nibe	32	20	62,50
Nakskov	39	25	64,10
Mariager	21	15	71,43
Hobro	37	30	81,08
Ribe	30	25	83,33
Brønderslev	23	20	86,96
Hillerød Krim.	50	44	88,00
Fåborg	39	36	92,31
Nykøbing Mors	17	17	100,00

År

2000

<i>Retskreds</i>	<i>Begæringer</i>	<i>Gælden saneret</i>	<i>%</i>
Kerteminde - afd.kt.	6	0	0,00
Åbenrå	29	0	0,00
Ebeltoft - afd.kt.	31	2	6,45
Vordingborg	50	4	8,00
Helsingør	113	14	12,39
Randers	155	21	13,55
Middelfart	58	8	13,79
Lemvig	48	7	14,58
Terndrup	34	5	14,71
Vejle Krim.	65	12	18,46
Sø- og Handelsretten	977	181	18,53
Ringsted	41	8	19,51
Thisted	61	12	19,67
Næstved	61	13	21,31
Skjern	37	8	21,62
Hillerød Krim.	73	16	21,92
Maribo	60	14	23,33
Nyborg	34	8	23,53
Grindsted	25	6	24,00
Helsingø	50	12	24,00
Herning	91	22	24,18
Køge	78	19	24,36
Frederikssund	61	15	24,59
Struer	20	5	25,00
Nibe	39	10	25,64
Brønderslev	42	11	26,19
Århus	329	87	26,44
Brædstrup	49	13	26,53
Nykøbing Sjælland	64	17	26,56
Rudkøbing	26	7	26,92
Kolding	84	23	27,38
Sønderborg	69	19	27,54
Fr.værk - afd.kt.	47	13	27,66
Kalundborg	39	11	28,21
Haderslev	44	13	29,55
Hele landet	5566	1650	29,64
Roskilde	211	63	29,86
Viborg	92	28	30,43
Varde	29	9	31,03
Svendborg	105	33	31,43
Kjellerup	60	19	31,67
Slagelse	103	33	32,04
Odense	247	82	33,20
Skive	47	16	34,04
Hobro	44	15	34,09
Rødning	32	11	34,38

Holbæk Krim.	59	21	35,59
Rønne	53	19	35,85
Sæby	58	21	36,21
Korsør	27	10	37,04
Esbjerg	91	34	37,36
Nakskov	39	15	38,46
Gråsten	25	10	40,00
Nykøbing Falster	62	25	40,32
Fredericia Krim.	52	21	40,38
Holstebro	39	16	41,03
Fåborg	49	21	42,86
Mariager	35	15	42,86
Skanderborg	36	16	44,44
Ålborg	182	84	46,15
Holsted	41	19	46,34
Hjørring Krim.	84	39	46,43
Sorø	53	25	47,17
Horsens	107	51	47,66
Silkeborg Krim.	69	33	47,83
Fjerritslev	50	25	50,00
St. Heddinge	39	20	51,28
Tønder	39	20	51,28
Assens	32	17	53,13
Frederikshavn	60	32	53,33
Ringkøbing	31	17	54,84
Grenå	39	29	74,36
Ribe	33	26	78,79
Ærøskøbing - afd.kt.	8	8	100,00
Tranebjerg - afd.kt.	4	4	100,00
Nykøbing Mors	10	12	120,00

År 2001

<i>Retskreds</i>	<i>Begæringer</i>	<i>Gælden saneret</i>	<i>%</i>
Kerteminde - afd.kt.	12	1	8,33
Frederikssund	43	5	11,63
Fr.værk - afd.kt.	29	4	13,79
Kolding	90	13	14,44
Varde	53	8	15,09
Helsinge	44	7	15,91
Holstebro	47	8	17,02
Randers	127	22	17,32
Korsør	33	6	18,18
Sø- og Handelsretten	884	162	18,33
Gråsten	21	4	19,05
Haderslev	52	10	19,23
Vejle Krim.	58	12	20,69
Skanderborg	53	11	20,75
Nyborg	26	6	23,08
Nakskov	43	10	23,26
Struer	21	5	23,81
Sønderborg	54	13	24,07
Ringsted	58	14	24,14
Hillerød Krim.	79	20	25,32
Herning	101	26	25,74
Holsted	42	11	26,19
Åbenrå	34	9	26,47
Maribo	41	11	26,83
Tønder	41	11	26,83
Esbjerg	95	27	28,42
Nykøbing Sjælland	42	12	28,57
Brædstrup	38	11	28,95
Holbæk Krim.	38	11	28,95
Fredericia Krim.	70	21	30,00
Ringkøbing	33	10	30,30
Rødding	33	10	30,30
Terndrup	23	7	30,43
Køge	77	24	31,17
Hele landet	4962	1547	31,18
Assens	19	6	31,58
Roskilde	152	48	31,58
Helsingør	72	23	31,94
Grindsted	25	8	32,00
Sæby	42	14	33,33
Vordingborg	45	15	33,33
Århus	306	104	33,99
Brønderslev	35	12	34,29
Fåborg	40	14	35,00
Svendborg	94	33	35,11
Hobro	34	12	35,29

Rønne	62	22	35,48
Thisted	59	21	35,59
Odense	217	78	35,94
Kalundborg	33	12	36,36
Skive	55	20	36,36
Nykøbing Falster	52	19	36,54
Nykøbing Mors	26	10	38,46
Ålborg	144	57	39,58
Slagelse	77	31	40,26
Viborg	74	30	40,54
Næstved	51	21	41,18
Nibe	44	20	45,45
Skjern	33	15	45,45
Rudkøbing	19	9	47,37
Ebeltoft - afd.kt.	23	11	47,83
Horsens	91	44	48,35
Sorø	41	20	48,78
Grenå	44	22	50,00
Kjellerup	50	25	50,00
St. Heddinge	16	8	50,00
Hjørring Krim.	87	45	51,72
Mariager	25	13	52,00
Lemvig	27	15	55,56
Ribe	31	18	58,06
Ærøskøbing - afd.kt.	8	5	62,50
Silkeborg Krim.	62	41	66,13
Frederikshavn	57	38	66,67
Middelfart	37	30	81,08
Fjerritslev	18	16	88,89

Oversigt over kæremål i sager om gældssanering ved Østre Landsret i 2001

Det undersøgte materiale omfatter i alt 106 sager, hvor en skifterets afgørelse vedrørende et spørgsmål i en sag om gældssanering er kæret.

I 14 af de 106 sager skete der afvisning, enten fordi kærefristen ikke var overholdt, kæreskrift ikke var underskrevet, eller retsafgiften ikke blev betalt.

Af de resterende 92 sager vedrørte en sag spørgsmålet, om der kunne ske forhåndsafvisning (konkurslovens § 202, stk. 3, 2. pkt.), en sag spørgsmål om afhændelse af skyldnerens andelsbolig som vilkår for gældssanering, to sager om andre juridiske spørgsmål end skønnet efter § 197 (spørgsmål om ny gældssanering og spørgsmål, om et boliglån var omfattet af saneringen), tre sager spørgsmål om ophævelse af en afsagt kendelse om gældssanering (§ 229) og to sager forskellige proces tekniske spørgsmål.

De resterende 83 sager angik anvendelsen af konkurslovens § 197 og beslægtede spørgsmål, f.eks. om hvilke budgetposter skyldneren har adgang til at anføre uden for rådighedsbeløbet. De 83 sager fordeler sig således:

Skifteret	Kæremål – Skyldner	Skyldner – medhold, herunder hjemvist	Kæremål – Kreditor	Kreditor – medhold, herunder hjemvist
Sø- & Handelsret.	33	0	1	1
Helsingør	2	0	0	0
Hillerød	1	0	0	0
Helsingø	1	0	0	0
Frederikssund	1	0	0	0
Roskilde	4	1	0	0
Køge	4	1	0	0
Nyk. Sjælland	1	0	1	1
Holbæk	2	0	0	0
Slagelse	5	1	0	0
Ringsted	2	1	0	0
St. Heddinge	2	0	0	0
Maribo	3	0	2	1
Nakskov	1	1	0	0
Rønne	2	0	0	0
Odense	4	2	2	2
Svendborg	3	0	0	0
Rudkøbing	1	0	0	0
Faaborg	1	0	0	0
Middelfart	0	0	1	1
Grønland	2	0	1	1
I alt	75	7	8	7

Alder	Børnefamilieydelse	Børnebidrag	Børnepension	Børnetilskud	Indtægt i alt	Pasning	Rådighedsbeløb	Udgifter i alt	Kreditor fordel
1	12.900	11.640	24.994	18.456	67.990	29.088	13.800	42.888	25.102
3	11.700	11.640	24.994	18.456	66.790	16.348	17.400	33.748	33.042
7	9.200	11.640	24.994	18.456	64.290	12.192	25.200	37.392	26.898
16	9.200	11.640	24.994	18.456	64.290	0	25.200	25.200	39.090

Børnefamilieydelse gives til alle børn under 18 år - uanset forældrenes indkomst og formue. Der skal ikke betales skat af beløbet, og det tæller ikke med ved beregning af sociale ydelser eller uddannelsesstøtte. Checken udbetales oven i et evt. børnetilskud.

Børnebidrag: Uanset om man er gift eller ej, og uanset hvem der har forældremyndigheden, har begge forældre pligt til at forsørge deres børn. Den forælder, der har et barn boende, skal derfor have børnebidrag fra den anden. Hvis forældrene ikke kan blive enige om beløbet, kan de overlade afgørelsen til statsamtet - den almindelige regel er, at man betaler 11.640 kr. om året - eller 970 kr. om måneden - i bidrag.

Børnepension: I eksemplet er medtaget den børnepension, der tildeles børn under 21 år ved en tjenestemand eller en pensioneret tjenstemands død. Pensionen er på ca. 24.994 kr. årligt pr. barn. Børnepension kan også følge af forsikringer mv.

Børnetilskud er en ekstraordinær ydelse til fx enlige forsørgere, tvillingeforældre og pensionister. Ordinært børnetilskud er til enlige forsørgere og til forældre, der begge modtager førtids- eller folkepension. For at få børnetilskud som førtidspensionist skal man have fået tilkendt førtidspension før den 1. januar 2003.

Tilskuddet udgør 1.010 kr. i kvartalet (2003). Hvis man er enlig forsørger og har barnet boende hos sig, kan man derudover få et ekstra børnetilskud. Det ekstra børnetilskud er på 1.027 kr. i kvartalet uanset antallet af børn.

Børn, der har mistet begge forældre, kan få et særligt børnetilskud på 20.616 kr. årligt plus et eventuelt tillæg på 2.664 kr. (2003).

Børn kan få et særligt børnetilskud på 10.308 kr. i grundbeløb og 1.332 kr. i tillæg om året, hvis kun den ene forælder lever, hvis faderskabet ikke er fastslået, eller hvis begge forældre får pension. Er det kun den ene af forældrene, der får pension, er det særlige børnetilskud på grundbeløbet 10.308 kr. om året. Det særlige børnetilskud til pensionister reguleres i forhold til indtægt.

Kreditorfordelen er udtryk for det "overskud" en skyldners barn *efter gældende ret* kan give den pågældendes kreditorer.